

T.C.
GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANA BİLİM DALI

2012

SERPİL ACIOĞLU YÜKSEK LİSANS TEZİ GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ TARİH ABD

**137 NUMARALI AYNTÂB ŞER'İYYE SİCİLİNİN
(H. 1216-1220/M. 1801-1806)
TRANSKRİPSİYONU VE DEĞERLENDİRİLMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

SERPİL ACIOĞLU

GAZİANTEP
TEMMUZ 2012

T.C.
GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANA BİLİM DALI

**137 NUMARALI AYNTÂB ŞER'İYYE SİCİLİNİN
(H. 1216-1220/M. 1801-1806)
TRANSKRİPSİYONU VE DEĞERLENDİRİLMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

SERPİL ACIOĞLU

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Bilgehan PAMUK

GAZİANTEP
TEMMUZ 2012

T.C.
GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANA BİLİM DALI

137 Numaralı Ayıntab Şer'iyeye Sicilinin (H. 1216-1220/M. 1801-1806)
Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi

Serpil ACIOĞLU

Tez Savunma Tarihi: 18.07.2012

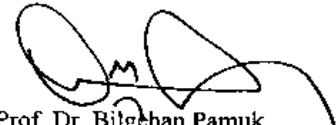
Sosyal Bilimler Enstitüsü Onayı

Yar. Doç. Dr. Ahmet Ağır
SBE Müdürü

Bu tezin Yüksek Lisans tezi olarak gerekli şartları sağladığımı onaylarım.

Prof. Dr. Bilgehan Pamuk
Tarih ABD Başkanı

Bu tez tarafımda okunmuş, kapsamı ve niteliği açısından bir Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

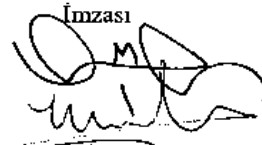

Prof. Dr. Bilgehan Pamuk
Tez Danışmanı

Bu tez tarafımızca okunmuş, kapsam ve niteliği açısından bir Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri:
Prof. Dr. Bilgehan Pamuk (Danışman)

Yar. Doç. Dr. Yaşar Büyükoğlu (Jüri Üyesi)

Yar. Doç. Dr. Mehmet Soğukömeroğulları (Jüri Üyesi)

İmzası

ÖZET

137 NUMARALI AYINTAB ŞER'İYYE SİCİLİNİN (H. 1216-1220 /M. 1801-1806) TRANSKRİPSİYONU VE DEĞERLENDİRİLMESİ

ACIOĞLU, Serpil

Yüksek Lisans Tezi, Tarih Ana Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Bilgehan PAMUK

Temmuz 2012, 379 sayfa

Osmanlı Devleti'nin mahkeme kayıtları olan Şer'iyye Sicilleri yerel tarih çalışmalarının en önemli kaynakları arasında yer almaktadır. Şer'iyye Sicilleri, zengin içeriği ile Osmanlı Devleti'nin tarini çeşitli yönleriyle aydınlatmamızı sağlayan önemli kaynaklardandır. Şer'iyye Sicilleri ait oldukları bölgenin; nüfusu, ticarî faaliyetleri, dini ve sosyal yapıları vb. hakkında bilgi içerir. Şer'iyye Sicilleri ile ilgili yapılan çalışmalarla, Osmanlı Devleti'nin idarî teşkilatlanması ve hukukî yapısı hakkında da bilgilere erişilir. Böylece Osmanlı Devleti'nin sosyo-ekonomik tarihi hakkında önemli veriler elde edilir. Ayrıca Osmanlı Devleti'nin sınırları içinde olup günümüzde birçok devlet kuran toplumların tarihini aydınlatması bakımından da Şer'iyye Sicilleri büyük önem taşımaktadır. Şer'iyye Sicilleri'nin tarihsel ehemmiyetinden yola çıkarak yerel tarih çalışmalarına katkı sağlaması düşüncesiyle bu çalışma meydana getirildi. Bu çalışmada H.1216-1220 (M. 1801-1806) yıllarını kapsayan 87 varak 172 sayfa olan 257 mahkeme kaydının yer aldığı 137 numaralı Ayntâb Şer'iyye Sicili'nin transkrip ve değerlendirilmesi yapıldı. Belge çeşitliliği bakımından zengin içeriğe sahip olan sicilde yer alan belgelerin vergi tahsili, asker toplama, dilekçe usulüyle görevlendirme, memur ve hizmet atamaları, asayişin sağlanması ile ilgili ferman ve buyuruldu; vesâyet, miras, borç, takas, diyet, sulh, vekâlet ve vakıf ile ilgili hüccetler, terekeler, ilgili kayıtlar vb. ile ilgili olduğu görüldü. Bu belgeler ışığında H. 1216-1220 M. 1801-1806 yılları arasında Ayntâb'ın sosyo-ekonomik, kültürel, idari, mimari vb. tarihi hakkında önemli bilgiler edinilebilir. Böylece Osmanlı Devleti'nde XIX. yüzyılın ilk yarısında meydana gelen sosyo-ekonomik ve siyasal gelişmelerin Ayntâb'a yansımaları hakkında bilgilere ulaşılır.

Anahtar Kelimeler: Şer'iyye Sicili, Osmanlı Devleti, Ayntâb, Buyuruldu, Hüccet, Tereke

ABSTRACT**TRANSCRIPTION AND ANALYSIS OF AYNTAB JUDICIAL RECORD
NUMBERED 137 (H. 1216-1220 / 1801-1806 AD)**

ACIOĞLU, Serpil

M.A. Thesis, Department of History

Supervisor: Prof. Dr. Bilgehan PAMUK

June 2012, 379 pages

Judicial records are one of the most important resources for local history studies. Judicial records are important resources to enlighten the history of Ottoman Empire with various aspects with their rich content. These records include information about the population, grown products, commercial activities, religious and social structure of the region which they belong. In addition, studies about judicial records provides knowledge about the administrative organization and judicial structure of Ottoman Empire. Therefore, valuable data about socio-economic history of Ottoman Empire can be maintained. Judicial records are also of importance that provide information about the history of societies wich established many states within the boundaries of the Ottoman Empire. Based on the historical importance of judicial records, this study has been done in order to contribute to the local history researches. In this present study, Ayntab Judicial Documents Numbered 137, belongs to the years H. 1216-1220 (1801-1806 AD) were transcribed and analyzed. These documents, consisting of 87 varak and 172 pages, include 257 judicial, records. It has been seen that the documents in this record, which is rich in the variety of documents, are fermans and buyruldu about tax collection, appointment by letter, assignments of officials and security; hüccets about tutela, heritage and dept; terekes and documents about. In the light of this documents, we obtained substantial information about socio-economic, cultural, administrative, architectural history of Ayntab for the years H. 1216- 1220 (1801-1806 AD). So, information about the influences to Ayntab of socio- economic and political developments occurred in Ottoman Empire in the first half of XIX. Century has been obtained.

Key words: Judicial records, Ottoman Empire, Ayntab, Buyruldu, Hüccet, Terekke

ÖNSÖZ

Osmanlı Devleti, altı asrı aşan bir sürede geniş bir coğrafyada farklı etnik, dinî ve kültürel unsurları bir arada tutmayı başaran yapısıyla dünya siyasi tarihi içinde önemli bir yer teşkil eder. Osmanlı Devleti'nin bu etkin yapısını ortaya çıkarmak; Türk tarihi açısından olduğu kadar dünya siyasi tarihi açısından da büyük önem taşımaktadır. Sosyal, siyasal, ekonomik, hukukî ve kültürel kurumlarıyla Osmanlı Devleti dünya siyasi tarihine derinlemesine araştırılması gereken zengin bir miras bırakmıştır. Bu zengin mirası en iyi şekilde değerlendirmek ve geleceğe taşımak tarihçiliğin en önemli meselelerinden biridir.

Osmanlı Devleti'ni dünya siyasetinde etkin unsurlardan biri haline getiren sosyal, siyasal, ekonomik, hukukî ve kültürel yapısını en iyi şekilde ortaya koyabilmek için siyasî tarih çalışmaları kadar yerel tarih çalışmaları da önem taşımaktadır. Yerel tarih çalışmalarının en önemli kaynaklarından biri ise Osmanlı arşiv belgeleri içerisinde önemli bir yere sahip olan; Osmanlı mahkemelerinde tutulan Şer'iyye Sicilleridir. Şer'iyye Sicilleri belge çeşitliliği ve belgelerin zengin içeriği ile XV. asrın sonlarından XIX. asrın sonlarına kadar Osmanlı tarihini aydınlatan en önemli kaynaklardır. Şer'iyye sicillerinde devlet merkezi ile yazışmalar, fermanlar, beratlar, ilâmlar, hüccetler, vakfiyeler, buyrulduklar, müraseleler vb. bulunmaktadır. Bu belgeler; şehirlerin ekonomik faaliyetlerini, idari ve sosyal yapılarını, toplumun birbirleriyle olan ilişkilerini vb. anlamamıza katkı sağlayan önemli bilgiler içermektedir. Ayrıca bu belgeler sayesinde merkezî yönetimin bölgeye yönelik olarak uyguladığı politikalar hakkında da bilgi sahibi olunabilmektedir. Merkezî yönetimin bölgeye yönelik vergi, asker vb. talepleri, merkezden çeşitli mevkilere yapılan görev tevcihleri ve bölgede meydana gelen asayiş olayları karşısında alınması gereken tedbirlerle ilgili merkezî yönetimin emirleri hakkındaki bilgilere ulaşılabilir.

Bu düşünceler doğrultusunda yapılan çalışmayla, Ayntâb'ın XIX. yy.'ın ilk yarısındaki tarihini ortaya çıkarmaya katkı sağlamak amaçlanmıştır. 137 Numaralı Ayntâb Şer'iyye Sicilindeki, belgelerin transkripsiyonu ve değerlendirmesi yapılmış; belgelere dayanarak Ayntâb'ın XIX. yy.'ın ilk yarısındaki sosyo-ekonomik, idari ve kültürel yapısı hakkında bilgi verilmeye çalışılmıştır. Ayrıca bu çalışmada Ayntâb'ın tarihi hakkında kısa bir bilgi verilmiş; Şer'iyye Sicilindeki belge çeşitlerinin içeriği ve mahkemelerde görev alan kişilerin görevleri hakkında da bilgi verilmiştir. Bu çalışmada verdiği destekten dolayı değerli hocam ve tez danışmanım, Gaziantep Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü Başkanı Prof.Dr. Bilgehan Pamuk'a teşekkürü borç bilirim. Ayrıca tez çalışmam sırasında desteğini esirgemeyen aileme de teşekkürlerimi sunarım.

Serpil ACIOĞLU

TEMMUZ 2012

İÇİNDEKİLER

ÖZET	i
ABSTRACT	ii
ÖN SÖZ	iii
İÇİNDEKİLER	iv
TABLoların LİSTESİ	vii
KISALTMALAR	viii
1. GİRİŞ	1
1.1. GİRİŞ	1
1.2. AYNTÂB'IN KISA TARİHÇESİ	2
1.2.1. Ayntâb'ın Coğrafi Konumu	2
1.2.2. Ayntâb Adının Menşei	2
1.2.3. Osmanlı Yönetiminde Ayıntab	3
2. LİTERATÜR BİLGİLERİ VE ŞER'İYYE SİCİLİ	
TRANSKRİPSİYONU	13
2.1. GENEL OLARAK ŞER'İYYE SİCİLLERİ	13
2.2. ŞER'İYYE SİCİLLERİNDEKİ BELGE ÇEŞİTLERİ	16
2.2.1. İlâm	17
2.2.2. Hüccet	20
2.2.3. Ma'ruz	21
2.2.4. Buyuruldu	22
2.2.5. Mürasele	23
2.2.6. Ferman	23
2.2.7. Berat	24
2.2.8. Temessük	24
2.2.9. Tezkire	25
2.2.10. Vakfiye	25
2.2.11. Mektub	26
2.2.12. Arz	27
2.2.13. Takrir	27
2.3. ŞER'İYYE MAHKEMELERİNDEKİ GÖREVLİLER	28
2.3.1. Kadı	28
2.3.2. Nâib	32
2.3.3. Kâtib	33

2.3.4. Müftü	34
2.3.5. Muhzır.....	34
2.3.6. Kassâm.....	35
2.3.7. Çavuş	36
2.3.8. Müşavir	36
2.3.9. Mübaşir	37
2.3.10. Şühûdü'ül –Hal	37
2.3.11. Subaşı.....	38
2.3.12. Vekil.....	38
2.3.13. Hademe ve Kapıcı.....	38
2.4. AYNTÂB'A AİT TRANSKRİPSİYONU YAPILAN ŞER'İYYE SİCİLLERİ.....	39
2.5. 137 NUMARALI AYNTÂB ŞER'İYYE SİCİLİ HAKKINDA GENEL BİLGİ.....	42
2.6. 137 NUMARALI ŞER'İYYE SİCİLİ'NİN BELGE ÖZETLERİ VE TRANSKRİPSİYONU	43
3. MATERYAL VE YÖNTEM.....	346
3.1. 137 NUMARALI AYNTÂB ŞER'İYYE SİCİLİNİN TRANSKRİPSİYONUNDA TAKİP EDİLEN YÖNTEM VE YARARLANILAN KAYNAKLAR	346
4. BULGULAR VE TARTIŞMA.....	348
4.1. 137 NUMARALI ŞER'İYYE SİCİLİNİN GENEL BİR DEĞERLENDİRMESİ.....	348
4.2. 137 NUMARALI AYNTÂB ŞER'İYYE SİCİLİNE GÖRE TESPİT EDİLEN İDARİ VE SOSYAL YAPILAR.....	360
4.2.1. Kazalar, Nahiyeler, Mahalleler, Köyler ve Mezra'alar	361
4.2.2. Medreseler, Camiiler ve Vakıflar	363
SONUÇ.....	364
KAYNAKLAR	367
EKLER	370
EK A. 137 Numaralı Ayıntab Şeriye Siciline Ait Belge Örnekler	371
ÖZGEÇMİŞ (VİTAE)	379

KISALTMALAR

Adı geçen eser	: a.g.e
Adı geçen makale	: a.g.m
Atatürk Üniversitesi Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi	: AÜEHFD
Aynı yer	: a. y.
Basım tarihi yok	: t.y.
Cilt	: c.
Çeviren	: çev.
Editör	: Ed.
Fakülte	: Fak.
Hazırlayan	: Haz.
Hicri	: H.
İslâm Araştırmaları Merkezi	: İSAM
Kayseri Tarih Araştırmaları Merkezi	: KAYTAM
Marmara Üniversitesi	: M.Ü.
Milâdi	: M.
Milli Eğitim Bakanlığı	: MEB
Osmanlı Araştırmaları Merkezi	: OSAM
Osmanlı Araştırmaları Vakfı	: OSAV
Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi	: OTAM
Ölümü	: ö.
Sayfa/Sayfalar	: s./ss.
Sayı	: S.
Türkiye Büyük Millet Meclisi	: TBMM
Türkiye Diyanet Vakfı	: TDV
Türk Tarih Kurumu	: TTK
Üniversite	: Üniv.
Ve diğerleri	: vd.
Yüzyıl	: yy.

TABLULAR LİSTESİ

	<u>Sayfa No</u>
Tablo 4. 1. Tesbit Edilen Kazalar.....	361
Tablo 4. 2. Tesbit Edilen Nahiyeler	361
Tablo 4. 3. Tesbit Edilen Mahalleler.....	361
Tablo 4. 4. Tesbit Edilen Köyler	362
Tablo 4. 5. Tesbit Edilen Mezra'alar	363
Tablo 4. 6. Tesbit Edilen Medreseler	363
Tablo 4. 7. Tesbit Edilen Camiiler	363
Tablo 4. 8. Tesbit Edilen Vakıflar.....	363

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

1.1.GİRİŞ

Osmanlı tarihinin yazılı kaynakları arasında Şer'iyye Sicilleri önemli yer teşkil eder. Şer'iyye Sicilleri şer'i mahkemelerde tutulan defterlerdir ve içerdiği belgeler sayesinde Osmanlı tarihinin çeşitli yönlerini derinlemesine ele alma imkânını vermektedir. Şer'iyye Sicilleri sayesinde Osmanlı Devleti'nin farklı unsurları geniş bir coğrafyada yüz yıllardır bir arada tutmayı başarmış idari, hukuki, sosyal, ekonomik ve kültürel yapısı öğrenilebilmektedir. Bu etkili yapının çerçevesini oluşturan idari ve hukuki yaptırımlar aracılığıyla merkezi yönetim ve taşra arasında sağlanan bağlantının işleyişi veya bu işleyiş sırasında çıkabilen sorunlar Şer'iyye Sicilleri sayesinde tespit edilebilmektedir. Şer'iyye Sicilleri, ait olduğu bölgenin idari yapıları (kaza, köy, mahalle) ve sosyal yapıları (medrese, camii, çarşı, vakıf vb.) hakkında bilgi vermektedir. Ayrıca ait oldukları bölge halkının günlük yaşamı; farklı etnik ve dini grupların birbirleriyle olan ilişkilerini, bölgede giyecek, yiyecek fiyatlarını, bölgenin ticari faaliyetlerini vb. ortaya koymayı sağlamaktadır.

Yukarıda bahsedilen çerçevede incelemeye alınan 137 numaralı Ayntâb Şer'iyye Sicili H. 1216-1220- M. 1801-1806 yılları arasında Osmanlı Devleti'nin Ayntâb şehrinde tutulan şer'i mahkeme kayıtlarını içermektedir. Bu çalışma, Osmanlı Devleti'nin sosyo-ekonomik tarihine katkı sağlama ihtiyacından doğmuştur. Bu düşünceden yola çıkılarak sosyo-ekonomik ve yerel tarih çalışmalarına kaynak oluşturmak amacıyla 87 varak 172 sayfalık sicilin orijinal sayfalarının transkripsiyonu ve değerlendirilmesi yapılmıştır. Böylece XIX. yüzyılın ilk yarısında Ayntâb'ın sosyo-ekonomik tarihinin ortaya çıkarılmasında katkı sunulması hedeflenmiştir.

Çalışmanın ilk kısmında Ayntâb'ın coğrafi konumu, Ayntâb adının menşei ve Ayntâb'ın kısa tarihinden bahsedildi. İkinci bölümde literatür bilgisi olarak Şer'iyye

Sicilleri'nin öneminden bahsedildi ve Şer'iyye sicillerindeki belge çeşitleri ile şer'i mahkemelerdeki görevliler hakkında bilgi verildi. Bu bölümde transkripsiyonu yapılan Şer'iyye Sicilleri'ne de yer verildi. Daha sonra 137 numaralı Şer'iyye Sicili hakkında genel bilgi verildi ve 137 numaralı Ayntâb Şer'iyye Sicili'nin transkripsiyonu yapıldı. Üçüncü bölümde materyal ve yöntemler belirtildi. Dördüncü bölümde ise elde edilen bilgiler ve bulgular değerlendirilerek; 137 numaralı Şer'iyye Sicili'nin genel değerlendirmesi yapıldı ve şer'iyye sicilinde tespit edilen idari ve sosyal yapılara değinildi. Çalışmanın son kısmında ise orijinal belgelerden örnekler eklendi.

1.2. AYNTÂB'IN KISA TARİHÇESİ

1.2.1. Ayntâb'ın Coğrafi Konumu

Akdeniz Bölgesi ile Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin birleştikleri yerde bulunan Ayntâb; Fırat nehrine karışan Sacur çayının yukarı kollarından Ayınleben (Alleben) deresinin üzerinde; Halep'in kuzeyinden itibaren gittikçe yükselerek devam eden Antep yaylasının merkezinde, deniz seviyesinden ortalama 900m. yükseklikte engebeli bir arazide tepeler üzerine kurulmuştur. Bölge eski devirlerden beri uygun iklim koşulu ve mevki sayesinde iskâna açık bir saha olarak bilinmektedir¹.

1.2.2. Ayntâb Adının Menşei

Ayntâb adına İlkçağ'a ait kaynak ve araştırmalarda rastlanmamakla birlikte Antep'in 12 km kuzeyindeki Antep-Maraş yolu üzerindeki Dülük'ün (Doliche) oldukça eski bir mevki olduğu bilinmektedir. Antik devirlerde iktisadi ve siyasi bütün faaliyetlerin yoğun bir şekilde sürdüğü Kuzey Suriye ile Mezopotamya'yı İç Anadolu'ya bağlayan yolların geçtiği yerler o devirlerde Dülük bölgesi olarak anılmaktaydı. Bu bölgeye Asurlular; Babiğü, Bilabhi, Doluk; Romalılar Dolichenus, Doulichia, Doliche; Bizanslılar ise Tolonbh demekteydiler².

Bizans hâkimiyeti döneminde bölgede muhtemelen Arap-Bizans çatışmalarının yaşandığı sırada Bizans İmparatoru I. İustiniounus (527-565) zamanında Dülük yakınında bir kale inşa edilmiş ve daha sonra burası Ayntab olarak anılacak olan şehrin

¹ Hüseyin Özdeğer. (1996). Gaziantep. TDV İslâm Ansiklopedisi. Güzel Sanatlar Matbaası, c. 13, İstanbul, s. 466

² Özdeğer. a.g..m. a.y.

ilk temelini oluşturmuştur³. Ayntâb'ın ne zaman Dülük şehrinin yerini aldığına dair kesin bilgi bulunmamakta fakat Hamdanilardan Seyfüddevle'nin hükümdarlığı zamanında Dülük şehrinin 962 yılından itibaren önemini kaybederek, yerini Ayntâb'ın aldığı üzerinde durulmaktadır⁴. Bölgenin Antep(Ayntâb) adıyla ilk ne zaman anıldığı bilinmemekte fakat bu adın Araplarca buraya verildiği söylenmektedir. Ayrıca bölge Ermeni kaynaklarında Anthaph, diğer bazı kaynaklarda ise Hamtap, Entab, Hatab, Hantab gibi adlarla anılmaktadır⁵.

Antep (Ayntâb) adının menşei ile ilgili bir başka görüş ise şöyledir. M. S. II. Ve III. yy.larda Antep Kalesi'nin bulunduğu bölgede adı "Theba" olan küçük bir kent bulunmaktadır. Bu ismin ön ek ile (in Theba- an Theba) anılması sonucunda Antep adının ortaya çıktığı bazı epigrafistler tarafından ileri sürülmüştür. Bu addan yola çıkarak şehre Araplar "Ayıntab", Ermeniler "Antabh", Latinler "Hamtabh" olarak telaffuz etmişler, Türkçeye de bu isim Antep/ Gaziantep olarak geçmiştir⁶.

1.2.3. Osmanlı Yönetiminde Ayıntab

İlk medeniyetlerin doğup geliştiği Mezopotamya ve Akdeniz arasında olması, güneyden ve Akdeniz'den doğuya, kuzeye ve batıya giden yolların kavşağında yer alması; Antep tarihinin oluşumunda önemli bir etkidir. Bazı belgelere göre dünyanın en eski yerleşim merkezlerinden biri olan Antep'te Yontma Taş Devri'nden itibaren insan yerleşimi söz konusu olmuştur⁷.

Sahip olduğu stratejik önem sayesinde Osmanlı hâkimiyeti öncesi Antep ve çevresi, İlk Çağ'da Hitit, Asur, Pers, İskender İmparatorluğu, Selekoslar, Kommagene Krallığı, Roma İmparatorluğu; Orta Çağ'da Bizans, Sasani, Müslüman Araplar, Hamedaniler, Selçuklular, Haçlılar, Eyyubiler, Moğollar, Memlükler, Dulkadiroğulları, gibi birçok imparatorluk, devlet ve beyliğin egemenlik sahası içinde kalmıştır⁸.

³ Ahmet Yiğit. (2007) .Ayıntab'dan Gaziantep'e: Bir Osmanlı Şehrinin Profili. Gaziantep Dört Yanı Dağlar Bağlar, Özpallabıyıklar Selahaddin, (haz.),Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, s.87

⁴ Yiğit. a.g.m. s.88

⁵ Özdeğer. a.g.m. a.y.

⁶ Rifat Ergeç. (1999). Gaziantep Kalesi. Gaziantep, Küçükdağ Y. (Ed.), Gaziantep Üniversitesi Vakfı Kültür Yayınları, Yayın No: 6, Gaziantep, s. 295

⁷ Bilgehan Pamuk. (Aralık 2009). Bir Şehrin Direnişi "Antep Savunması"İQ Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul, s.34

⁸ İlyas Gökhan. (2000) Gaziantep ve Yöresinin Osmanlı Hâkimiyetine Geçmesi. Osmanlı Döneminde Gaziantep Sempozyumu, Küçükdağ Y. (Ed.), Gaziantep, s.59

Bizans hâkimiyeti döneminde Antep ve çevresi Arap-Bizans çatışmalarına sahne olmuş; bölge Hz. Ömer zamanında Suriye’de Bizans’la 636 yılında yapılan Yermük Savaşı sonucunda Müslümanlar tarafından fethedilmiştir. Müslümanlar sınırlarını genişleterek Kuzey Suriye bölgesine egemen olmuş ve bölgede Bizans’la Müslümanlar arasında nüfuz mücadelesi bir süre daha devam etmiştir. Dört halife döneminden sonra iktidar olan Emeviler; Anadolu’ya seferler düzenleyerek bölgeyi idari bakımdan Haleb’e bağlamıştır. 750 yılında Emevilere karşı Türklerin desteğini alarak yönetimi ele geçiren Abbasiler, Antep ve çevresine de egemen olmuşlardır⁹.

Abbasilerin zayıflamasıyla birlikte Kuzey Suriye bölgesinde yeniden Bizans İmparatorluğu egemen olmuş, XI. yy.ın sonlarından itibaren ise bölgede Büyük Selçuklu Devleti zamanında Türk-İslam hâkimiyeti kurulmaya başlanmıştır. Selçukluların uç komutanlarından Afşin Bey Anadolu’ya yönelik Selçuklu harekâtı sırasında Fırat’ı geçerek Antep’in kuzeybatısındaki Karadağ’da geniş fetih harekâtında bulunmuş, 1067 senesinde Afşin, Antep ve Raban’ı almış ve fetih hareketleri için Dülük’ü askeri üs haline getirmiştir¹⁰.

XI. yy.’ın sonlarına doğru Haçlıların Suriye’ye gelmeleri sonucunda Antep ve çevresi Türklerin elinden çıkmış ve bölgede önce 1098 yılında Edessa (Urfa) Kontluğu ve daha sonra Maraş Senyörlüğü egemen olmuştur. Sık sık Türkler ile Haçlılar arasında el değiştiren bölge, Haçlıları elinde bulunan; Göksun, Besni, Göynük ve Araban ile birlikte Sultan Mesut’un oğlu Kılıçarslan tarafından yeniden Türk hâkimiyeti altına alınmıştır. 1187 yılında Selahaddin Eyyubi tarafından Eyyubi Devleti’nin topraklarına katılan Antep 1218 yılında Halep Emirliği’nin eline geçmiş, 1271 yılında Moğolların istilasına uğrayarak harap bir hale gelmiştir. Daha sonra 1273 tarihinde Mısır hükümdarı Baybars, bölgeyi ele geçirerek Memluk Sultanlığı’na katmıştır¹¹.

XIII. yy. sonlarında Halep ile Antep arasındaki bölgelere Bozok Türkmenleri yerleşmiş, Moğol hâkimiyeti altında bulunan Anadolu içlerine doğru akınlar yaparak Antep’ten Elbistan’a kadar uzanan bölgeleri ele geçirmişler ve bu bölgede 1337 yılında

⁹ Yiğit, a.g.m. s. 87-88

¹⁰ Pamuk, a.g.e. s. 42

¹¹ İsmail Altınöz. (1999). Dulkadir Eyaleti’nin Kuruluşunda Antep Şehri (XVI. Yüzyıl). Gaziantep, Küçükdağ Y. (Ed.) Gaziantep Üniv. Vakfı Kültür Yayınları, Yayın No: 6, Gaziantep, s.103-105

Zeyneddin Karaca Bey başkanlığında Dulkadiroğulları Beyliğini kurmuşlardır¹². Antep ve çevresi 1400 yılında Timur'un saldırısına, 1418 yılında Karakoyunlu- Akkoyunlu devletlerinin mücadelesi sırasında Karakoyunluların saldırısına maruz kalmış, daha sonra yeniden Dulkadiroğulları Beyliği'nin eline geçmiştir. XV. yy. boyunca Antep ve çevresinde Dulkadir- Memluk çekişmesi devam etmiştir¹³. Alüüddevle'nin beyliği sırasında Dulkadiroğulları'nın hâkimiyetinde bulunan Antep, Osmanlı desteği ile beylik yönetimine Şehsuvaroğlu Ali Bey'in getirilmesi sırasında çıkan karışıklıktan yararlanan Memlukulular tarafından işgal edilmiştir. Yavuz Sultan Selim, İran seferi sırasında Şah İsmail'i destekleyen Memluk Sultanı Kansu'ya karşı bölgede geniş bir propagandaya girişerek Sünnileri Osmanlı tarafına davet etmişti. Şam, Halep ve Antep naibleri bu çağrıya olumlu yanıt vermiş; Osmanlı ordusu Memluk topraklarına doğru ilerleyerek Behisni üzerinden gelip Antep yakınlarındaki Merzuban Suyu kenarında ordugâh kurduğu sırada Memlukların Antep naibi Yunus Bey Osmanlı hizmetine girmiştir¹⁴. Mercidabık Savaşı öncesi Osmanlı topraklarına dâhil olan Antep; Mısır seferi sonrasında kurulan Dulkadir (Zülkadriye) Eyaleti'ne bağlı bir sancak merkezi haline getirilmiş ve bu hali 1818 yılına kadar devam etmiştir¹⁵. Ayıntab'ın ilerlemekte olan Osmanlı rejimine yanaşmasıyla, varsıl ve stratejik konumdaki Halep iline doğru önemli bir gedik açıldı. Halep, Selim ve kuvvetlerinin eline düşen ilk büyük önemdeki Memluk toprağı oldu. Memluk Sultanlığı'nın yaklaşık beş ay sonra yıkılışı, bundan böyle beylerin Ayntâb'ı pazarlık konusu ya da sıçrama tahtası olarak kullanamayacakları anlamına geliyordu. 1540 yılında Ayntâb, neredeyse bin yıldan beri ilk kez uçboyunda yaşamak yerine bir imparatorluğun ortasında yer alıyordu. Osmanlı egemenliğindeki bu yeni yeri, doğal olarak bir uçboyu iliyken sahip olduğu stratejik önemini azaltarak Ayntâb'ı daha "sıradan bir yer" durumuna getirdi. Osmanlıların eline geçmesi, Ayntâb için tümenden durulma anlamına gelmiyordu. Yeni ele geçirilmiş topraklar Osmanlı savaş, para ve yargı yönetimi dizgeleriyle bütünleştikçe, bir miktar kıpırdanma kaçınılmazdı¹⁶.

XVII. yy.dan itibaren Avrupa'daki ekonomik gelişmeler Osmanlı Devleti'nin

¹² Gökhan. a.g.m. s.59

¹³ Gökhan. a.g.m. s. 60

¹⁴ Özdeğer. a.g.m. s.467

¹⁵ Gökhan. a.g.m. s.64

¹⁶ Leslie Peirce. (2005). Ahlak Oyunları (1540-1541 Osmanlı'da Ayntab Mahkemesi ve Toplumsal Cinsiyet), Ülkün Tansel (çev.), İstanbul, Tarih Vakfı Yayınları, s.36

sosyo-ekonomik yapısı üzerinde olumsuz etkiler yaratmıştı. Fetihlerin durma noktasına gelmesi, savaşların daha uzun sürmesi, tımar sistemi için yeterli arazinin sağlanamaması ve yüksek enflasyon gibi faktörler ülke yönetimini olumsuz etkileyerek sistemin bozulmasına neden olmuştur. Bu olumsuzluklardan dolayı yapılan sistem değişikliği ile tımarlı sipahilerin yerini maaşlı askerler, tımar sisteminin yerini ise iltizam sistemi almıştı. Yaşanan sosyal-ekonomik zorlukları çözüme gayeti devam ederken Osmanlı Devleti'nin genel durumuna bağlı olarak Antep'te de olumsuzluklar yaşandı ve Celali İsyanları patlak verdi. Toplumun her kesiminden katılımın olduğu ayaklanma uzun yıllar toplumsal huzursuzluğa sebep olarak şehirde mali, sosyal, siyasi alanlarda krize yol açmıştır¹⁷.

1648 ve 1671 yıllarında Ayntâb'ı iki kez ziyaret eden Evliya Çelebi Ayntâb'ı şu şekilde ifade etmiştir: Ayntâb kenti tümüyle 32 mahalledir. 8067 toprak ve kireç örtülü, bayındır, bakımlı, yüksek, saray görüntülü evleri vardır... Tümüyle yüz kırk mihraplı, yoğun cemaate sahip, Arasat Meydanı'ndaki Boyacı Camii ve çarşı içindeki Tahtalı Camii, sanatlı, refah büyük kubbeli ve görkemli yapılarıdır. Ayntâb'da 300'ü aşkın sarayın özel hamamı vardır. 3900 dükkânlı büyük bir çarşıya, açık arttırmayla satış yapan pazarlara sahiptir. İki bedesteni, çarşısı ve saraçhanesi, üstleri örtülü kargir, sağlam sıra düzeni içinde süslü dükkânlardır. Tamamı tamamına yetmiş çeşmesi var, fakat onlara hiç de gereksinme duyulmaz, her eve hayat ırmağı denginde sular akmaktadır. Her ev, bağı, bahçesi, fiskiyeli havuzları, cennet ırmağı sularıyla çeşit çeşit selvi, çınar, söğüt, kavak, limon, turunç ve diğer meyve ağaçlarıyla donatılmış İrem bağını andırır. Bağları, bostanları, gül bahçeleri geniş örgüden kafese alınmış, çok verimli olmakla Ayntâb ucuz ve şirin bir kenttir. 1648 de gördüğümüz bu kent, bu kez sekiz mahalle, nice han, camii ve dükkân kazanarak büyük bir gelişme göstermiş, Allah'a şükürler olsun ki, bu gelişmesini sürdürmektedir. Kent yüksek bir düzlükte ve yer yer bayırlar üzerinde kurulduğundan suyu ve havası çok güzeldir. Birçok hanları var ama en görkemlileri ve ünlüleri Mustafa Paşa Hanı, Pekmez Hanı, Tuz Hanı, İki Kapılı Han, Börekçi Hanı ve Asarat Hanlarıdır. İki tane imareti vardır. Gelene gidene aylar yıllar boyunca bol ve minnetsiz sofralar açarlar. Tümüyle kırk tekkesi olup hepsinin en görkemlisi ve en donanmış, yiyeceği bol ve hoş yapılı Mevlevi Tekkesi'dir. Türkmen

¹⁷ Pamuk. a.g.e. s.53

ağası olup, IV. Murad'ın Silahtarı Mustafa Paşa'ya bağışlanmıştır. Tekke 40 – 50 yoksul hücresiyle çevrelenmiş yüksek kubbeli, baştanbaşa ham ve işlenmiş mermerlerle döşeli haremi, haremın ortasında büyük bir havuzu, havuzun başında rengârenk üzüm salkımlarını andıran süslü avizelerle donalı çardağı olan büyük, sağlam, görkemli yapılarıdır. Bakımlı, bezeli temiz caddeleriyle kent gerçekten şirindir. Yer yer açık arttırmayla satış yerleri, Halep tarzı kargir binalardan oluşmuş çarşıları vardır. Ama bu övdüğümüz yerler, tümüyle kale içindedir. Her sokak başında kapıcıların açıp kapattığı kale kapısı kadar sağlam kapılar vardır. Geceleri tüm sokaklar kandillerle aydınlatıldığından bekçiler gruplar halinde sokaklarda kol gezerek görevlerini yaparlar. Kentin ortasında kocaman bir kaya üstüne, yüksek, görkemli ve dairesel bir kale oturulmuştur. Kaleyi çevreleyen hendek 1300 adımdır. Eni 40, derinliği 20 arşın kesme kayadan oyulmuştur. Bunların üstüne her biri ayrı sana ve mimari üslupla belli aralıklarla sıralanmış, çok güzel kuleler oturtulmuştur. Bin bir bedeni olan kalenin temelindeki kayalar içinde yine çembersel bir biçimde kaleyi çevreleyen ve hendeğe bakan mazgal delikleri açılmış ki hendek kenarına kuş bile konamaz. Kalenin batı kapısı, yedi katlı demirden bir kapıdır. Kapı aralıklarından çeşitli savaş araç ve gereçleri, silah açma kafesleri, saçma topları vardır. Kale silah ve askerlerle donatılmış, baca benzeri nefesliklerle havadar bir oturma yeridir. Çoğunlukla halkı Havrani kürkü, çuha ferace, elvan boğası, kavuklu külah üstüne beyaz sarık sararlar. Yörede hiç kâfir yoktur. Güzel kadınları pek çoktur. Hepsı de sarı çizme giyer, başlarına sivri gümüş taç takınır, beyaz çarşafa bürünürler. Nazik, arlı, edepli, çarşıya çıkmaları ayıp sayılan hatunları vardır. Üzüm şerbeti içen, tatlı dilli, garip, dost, bilgili, anlayışlı, halim selim insanlar vardır. Kahvelerinde hoş söyleyişlerle insan ları kendilerine çekerler, hatta özendirirler. Bu söyleyişlerini bağ ve bahçelerdeki yeme ve içmelerle daha da renklendirirler. Kentin defterlerinde öşür veren 70.000 bağı vardır.9.346.000kökten oluşmakta pek ünlüdür. Kenti çevreleyen dağlar tümüyle bağdır. Halkı da çok sağlıklıdır, kentlerinin yeme içme dışındaki yönlerini de överler. Buranın alemi bezeyen kırk çeşit üzümü, binlerce tutum pekmezi, bademli ve Şam fıstıklı tatlı sucuğu, pestili vardır ki Arap'a, Acem'e ve Hindistan'a kadar gönderilir. "R" sesiyle "K" sesini doğru kullanamazlar. Yöre limon, turunç, nar, incir, tut, şeftali, zerdali, kayısı, beyaz ekmek ve yoğurduyla dünyaca ün kazanmıştır. Yine elvan boğası, Ayntâb eğeri, yay, gedesiyle ünlü bir kenttir. Cennet

bağlarına örnek öyle bağları vardır ki yalancı ve ölümlü dünyaya özgü İremler sayılırlar. Bunların içinde, en bakımlısı, en zengin ve donanmış Musulluoğlu bahçesidir. Kısaca bu kenti anlatmaya, ne dil ne kalem yeter. Dünya yüzünden geniş bir ili, göz alıcı büyük yapıları, her yerde aranan eşyası, birçok mezrası, bolluk ve verimliliği, bitimsiz yiyecek ve içecek pınarları ve ırmaklarıyla burası Şehr-i Ayntâb-ı Cihan, dünyanın gözbebeği kenttir¹⁸.

İdari olarak sancak statüsünde olan Ayntâb, 17. Yüzyılın sonlarında başlayan dönemin bazı yıllarında da devam eden arpalık uygulamasıyla mütesellimler ve malikâne sisteminin uygulamaya konulması ile de malikâne mutasarrıfları tarafından yönetilmiştir. Bu dönemde, daha önceki yıllarda şehrin en üst ehl-i örf temsilcisi olan sancakbeyinin görev ve fonksiyonları, geliri ile beraber, bu yeni yönetici kesim eline geçmiştir¹⁹. Ayntâb idarî olarak, 18. yüzyılın ilk yarısında, kısa süreli arpalık tevcihleri dışında, genelde Maraş eyaletine bağlı kalmıştır. Alaybeyi tevcihleri, sefer zamanı Maraş valisinin emri altında sefere gidilmesi, imdâd-ı hazeriyye ve imdâd-ı seferiye gibi vergilerin Maraş valisi tarafından tahsili gibi uygulamalar bu bağlılığı teyid etmektedir²⁰.

XVIII. Yüzyılda Ayntâb'ın sosyal yapısında dikkat çekici bir unsur olarak yeniçerilerin sosyal hayatta etkinliği görülmektedir. Kanuni Sultan Süleyman'ın oğlu Şehzâde Bâyezid'in taht mücadelesi esnasında Anadolu'da timarlı sipahilerin, onun tarafını tutmaları güç dengelerini sarsmış; düzensizliğin hâkim olmasına neden olmuştur. Bozulan asâyişi sağlamak ve şehzâdelerin bundan sonraki ayaklanmalarını önlemek için Kanûnî Sultan Süleyman, halkı bozguncu diğer bir ifadeyle "ehl-i fesad"dan korumak için yeniçerileri "yasakçı" ya da korucu" adıyla Anadolu'nun birçok yerine, postalar şeklinde yerleştirmeyi gerekli gördü. Böylece daha önce de var olan, ancak yaygın bir uygulama olmayan yeniçerilerin nöbetçilik adı da verilen koruculuk görevi, bundan böyle memleketin her tarafına yayılmış oldu Bu da haliyle yeniçeri ocak nizamının bozulmasına ve yeni olayların ve güç gruplarının ortaya çıkmasına zemin hazırladı²¹.

XVIII. Yüzyıla geldiğinde gelişi güzel kimseler yeniçeri olmakta; yeniçeri olan

¹⁸ Evliya Çelebi. (1985). Tam Metin Seyahatnâme. İstanbul, Üçdal Neşriyat, c. IX s. 49; [http:// www. antep.gen.tr](http://www.antep.gen.tr)

¹⁹ Hüseyin Çınar(2000). 18. Yüzyılın İlk Yarısında Ayıntab Şehri'nin Sosyal ve Ekonomik Durumu. Doktora Tezi. İstanbul s. 77

²⁰ Çınar. a.g.e. s. 76-77

²¹ Hüseyin Çınar.(2000). XVIII. Yüzyılın İlk Yarısında Ayıntâb (Antep) Şehrinde Bir Güç Unsuru Olarak Yeniçeriler. Osmanlı Döneminde Gaziantep Sempozyumu. Küçükdağ Y. (Ed.),Gaziantep, s. 97

kimseler savaş alanlarına ya hiç gitmemekte, eğer gittilerse kaçırmaktadırlar. Yeniçerilerin içinde bulunmuş oldukları düzensizlik ve disiplinsizlik ortamı haliyle Ayntâb şehrinde de görülmektedir. Şehirde asayişin bozulmasında ve halk arasında fitne ve fesad çıkmasında yeniçerilerin büyük rolü görülmektedir. Yeniçeriler bunu bazen bir veya birkaç kişi ile bazen de güyük gruplar halinde gerçekleştirmekte; halk da bunlardan muzdarip olmaktadır²². Yeniçeriler hakkındaki şikâyetler arasında; eşkiyalık yapmaları, gece gündüz harb aletleriyle gezmeleri, namuslu kimselerin mallarını zorla almaları, her gece 5-6 kişinin evinin basılarak kapılarının kırılıp içeridekilerin ırzlarına ve mallarına kasdetmeleri, reâyânın taşradan getirdiği zahire ve eşyaların ellerinden alınması ve bunun sonucunda şehirde kıtlık meydana getirilmesi, ahalinin korkudan akşam ve yatsı namazları için evlerinden çıkmaması gibi toplumun huzur ve asayişini bozucu olaylar yer almıştır²³. XVIII. yy.'ın sonunda yaşanan emir-yeniçeri kavgaları, Rişvan ve Reyhanlı aşiretlerinin isyanları, şehirde patlayan 1780 ayaklanması, 1788'de Dalbantoğlu Olayı ve 1790'da Nuri Mehmet Paşa Vakası da Ayntâb'da asayişin bozulmasına neden olmuştur²⁴.

XVIII. yüzyılın tipik ayân zulüm ve baskılarını Antep yöresinde de görmek mümkündür. Mesela, ayan ve mütegalibeden Nakiboğlu Seyyid Hacı İsmail ve tâifesi Telbeşar Köyü ahalisi üzerine musallat olarak ahaliyi zincire vurma, paralarını gasb ve benzeri zulümleri irtikab ediyordu. Kuşkusuz cevapsız kalmıyorlardı. Mesela, mirî mukataatın tahsiline mani olan ayandan Battal Seyyid Mehmet Kıbrıs'a "nefy ü icla" ediliyordu. Ayânlık iddiasıyla ortaya çıkan mütegalibenin getirdiği güvensizlik ortamı pek çok köyün boşalmasına, üretimin gerilemesine neden olmuştur. Bu tür boşalmalar sipahi ya da mültezimin vergi gelirlerinin düşmesine neden oluyordu. Diğer taraftan mültezim zulmünü de zikretmek gerekir. Mesela, Kayam Köyü mültezimi ahaliden iki üç kat ziyade talepte bulunuyordu. Zira XVI. Yüzyılın tımarlı sipahisinin hiçbir kaygısını taşımayan mültezim tâifesi iltizam müddetince mümkün olduğunca gelirini yükseltme peşindeydi²⁵.

XVIII. yy.'ın sonlarından itibaren Osmanlı Devleti'nde yaşanan sosyal ve siyasi

²² Çınar. a.g.m. s. 103

²³ Çınar. a.g.m. s. 103-104

²⁴ M. Oğuz Göğüş. İlk İnsanlardan Bugüne Çeşitli Yönleriyle Gaziantep. Baskı Cihan Ofset, s.29

²⁵ Said Öztürk. (2000). Halep ve Maraş Ahkâm Defterleri. Osmanlı Döneminde Gaziantep Sempozyumu. Küçükdağ Y. (Ed.), Gaziantep. s.53

gelişmeler Ayntâb'ın sosyo-ekonomik yaşantısını da etkilemiştir. “18. yüzyılın sonlarına doğru saltanat makamına oturan III. Selim'in giriştiği “yenilik”lerle ortaya çıkan “Nizam-ı Cedid” çabası sadece askeri alanla sınırlı kalmamış; eğitim, mali, idari ve sosyal alanlarda da “Yeni Düzen” kurma hedeflerine yönelmiştir. “Selim, talim ve terbiyesi kalmamış bir insan yığımından ibaret olan yeniçeri ordusunun yanında modern bir ordu teşkil etmek istedikten maada ulemanın iddialarını ve nüfuzlarını kırmak, fetvalariyle padişahın teşrii hakkını taksim eden şeyhülislamın salâhiyetlerini azaltmak ve nihayet Avrupalıların san'atte ve ilimde yaptıkları keşiflere ortak olarak onların sanâî, ziraî, iktisadî müesseselerinden iktibaslar yaparak, Osmanlı İmparatorluğu'nu yenileştirmek istemişti”²⁶.

1798' de Mısır'ı işgal eden Fransızlar 1801 yılında Mısır'dan çekilmişler yeniden Osmanlı-Fransız dostluğu kurulmuş ve Osmanlı Devleti 1806'da Rusların Eflak Boğdan'ı işgali üzerine bu devletle savaşa başlamıştı. “Yeni Düzen” kurma çabalarının ve bu savaşın Anadolu kentlerine yansımaları ilave vergilerin istenmesi asker ve malzeme talepleri şeklinde oldu. 1807 Antep kazasına gönderilen bir fermanla 500 süvari erinin başbuğ kumandasında derhal yollanması ve ayrıca Maraş'tan istenen 400 devenin 105 adedinin Antep'ten temin edildiği, başka bir fermanla 1000 yeniçeri ile orduya katılacak gönüllüler ve zahire taşımak üzere 400 deve gönderilmesi istenmekteydi. 1812'de Bükreş Antlaşması ile bu savaş sona ermişti. Fakat Ayntâb'dan asker ve malzeme istekleri bitmemişti. Bu sırada İran Şah'ının oğlu veliahtı Abbas Mirza Doğu Anadolu'ya diğer oğlu Mehmet Mirza da Irak'a taarruz etmişlerdi. Doğu Anadolu'nun bir bölümünü işgal eden Abbas Mirza'ya karşı tedbir olarak hazırlanacak ordu için Ayntâb'dan Mehmet Emin Rauf Paşa maiyetinde 1000 süvari tertip edilerek Erzurum'a gönderilmesi, eğer bu kadar asker temin edilemezse temin edilemeyen bölüm için her askerin aylığı 250 kuruş hesabıyla bedellerinin Antep ve kazalarından temin edilmesi isteniyordu²⁷.

1800'li yılların başlarında yirmi bin kişinin yaşadığı tahmin edilen Antep, depremler ve iç karışıklıklardan ötürü harap bir vaziyetteydi²⁸. 1803'te Kalender Paşa,

²⁶ Davut Dursun. (2002). Türk Siyasi Hayatında Klasik/Geleneksel Sistemden Modern Sisteme Geçiş Çabaları. Türkler Ansiklopedisi, Yeni Türkiye Yayınları, c. IX, Ankara. s. 583-584

²⁷ Hale Şıvgın. (2000). 19.Yüzyılın İlk Yarısında Ayntab. OTAM Dergisi. S. 11 s. 522-523

²⁸ Pamuk. a.g.e. s. 60

1820’de Çapanoğlu Celaleddin Mehmet Paşa’ya karşı ayaklanmalar şehirde çok sıkıntılı günler yaşatmıştır²⁹.1818 yılında büyük kuraklık ve 1821’de büyük deprem ve 1826’da pek çok ölüme yol açan veba salgını, şehri derinden sarstı. Diğer Anadolu şehirlerinde olduğu gibi Antep’te bazı olumsuz hadiseler yaşandı. Yeniçeri isyanları ve zorbalıkları tahammül edilemez boyutlara ulaştı. Şehir dışında aşiretlerin, şehirde de yeniçerilerin uygunsuz hareketleri, halka zor günler yaşattı. Ancak Osmanlı idaresi, yeniçerilerin hareketlerini çok ağır şekilde bastırdı. XIX. yüzyılın ilk yarısında özellikle otorite boşluğundan istifade eden yöredeki bazı nüfuzlu şahsiyetler ve mütegalibe olumsuz hadiselerin yaşanmasında etkili oldular³⁰.

XIX. yy.’ın ilk yarısında Ayntâb’ın idari yapısında istikrarsızlık dikkati çekmektedir. 1818 yılına kadar her yönüyle Maraş’a bağlı bir sancak iken; 1817-1819 yılları arasında idari açıdan Maraş Eyaleti’ne ekonomik açıdan ise Halep Eyaleti’ne bağlı bir sancaktır. Zira Antep’e ait mukataalar Halep Valisi’ne mansıp olarak verilmiştir ve yönetimi Halep Valisi’ne aittir. 1830 senesinde sancak merkezi olmaktan çıkarak Halep’e bağlı bir kaza haline getirilmiştir. 1832 senesinde Mısır Hıdivliği’ne ilhak edilmiş, 1840 yılında tekrar merkezi hükümetin idaresine geçmiştir³¹.

Ayntâb, 1831’de Mısırlı İbrahim Paşa’nın istilasına uğramıştır. Nizip savaşında Ayntâb milislerinin Osmanlı ordusu saflarında yer almaları, savaşı kazandıktan sonra Ayntâb’a gelen İbrahim Paşa’nın sert tedbirler almasına sebep olmuştur. Anteplilerin Mısır’a karşı direnişi sekiz yıl sürmüştür. 1893’te Ermeniler’in sebep oldukları (Balta Harbi) şehri birkaç gün için dahi olsa kana boyamıştır³².

V. Cünet’e göre şehirde XIX. yüzyıl sonlarına doğru 3815 pamuklu dokuma tezgâhı ve yetmiş boyahâne vardı. Dokuma sektöründe 4000 kadar kadın çalışıyor, hamam takımları, döşemelik dokumalar, kilim, halı, alaca imali yapılıyor; bağıcılıkla ilgili yan sanayi kolları bulunuyor, yağ ve sabun imali önemli bir kolu oluşturuyordu. Şehirde dericilik eskiden beri sanayi kollarının başında yer almaktaydı. Sarı, kırmızı sahtiyan işleniyor ve bunlar Halep, Kilis ve Mısır’a; alaca, bez, abâ, sabun gibi ürünler

²⁹ Göğüş. a.g.e. s. 29

³⁰ Pamuk. a.g.e. s. 60

³¹ Hilmi Bayraktar.(2000). XIX. Yüzyılın İlk Yarısında Antep’in İdaresi ve İktisadi Durumu. Osmanlı Döneminde Gaziantep Sempozyumu. Küçükdağ Y. (Ed.),Gaziantep, s. 93

³² Göğüş. a.g.e. s. 29-30

Anadolu'nun çeşitli yörelerine sevkediliyordu³³.

Osmanlı Devleti'nin içinde bulunduğu olumsuzluklara ve Antep'in idari yapısındaki istikrarsızlığa rağmen; XIX. yy.da Antep, Halep hariç Güneydoğu Anadolu, Orta Anadolu ve Kuzey Suriye bölgesinin en önde gelen şehri idi. Bu sebeple XIX. yy.da bile Antep için "Antep Mahmiyesi" deyimini kullanılırdı³⁴.

I.Dünya Savaşı'ndan sonra ilk olarak 17 Aralık 1918'de İngilizler şehre girdiler. Yaklaşık bir yıl süren işgalin ardından Fransızlar ile yaptıkları anlaşma gereği burayı onlara terk ettiler (5 Kasım 1919). Gerek Fransızların gerekse onlarla birlikte hareket eden Ermeniler'in baskı ve zulümleri halkın direnişine yol açtı. Ayntâp-Kilis hattında Şahinbey liderliğinde büyük bir müdafaa başladı. Onun şehit edilmesinden sonra bu defa Antep çatışmalarına sahne oldu. Ayntâb halkı 1 Nisan 1920'den 7 Şubat 1921'e kadar Fransız kuvvetlerine karşı büyük bir mücadele verdi. Daha sonra direniş kırıldı ve şehri savunan Türk kuvvetleri geri çekildi. Böylece Fransızlar 9 Şubatta şehirde duruma hâkim oldular. TBMM, kendi gücüyle işgale on ay dayanan ve düşmana geçit vermeyen Ayntâb'a 6 Şubat 1921'de gazilik ünvanı verdi. Böylece şehir Gaziantep adıyla anılmaya başlandı. Fransızlar Ankara Antlaşması'nın ardından 25 Aralık 1921'de şehri boşalttılar ve Gaziantep iki yıl süren işgalden kurtuldu³⁵.

³³ Özdeğer. a.g.e. s. 468

³⁴ Şıvgın. a.g.m. s.523

³⁵ Özdeğer. a.g.e. s.467- 468

İKİNCİ BÖLÜM LİTERATÜR BİLGİLERİ VE ŞER'İYYE SİCİLİ TRANSKRİPSİYONU

2.1 GENEL OLARAK ŞER'İYYE SİCİLLERİ

Altı asır, üç kıtada hüküm sürmüş büyük bir devlet olan Osmanlı Devleti'nin tarihi mirasıyla birlikte günümüze intikal eden birçok arşivi vardır. Bu durum Osmanlı Devleti'nden günümüze intikal eden arşiv malzemeleri üzerinde yapılan tetkiklerden anlaşıldığı gibi değişik dönemlerinde görevli olarak veya seyahat maksadıyla ülkeyi ziyaret eden yabancılar tarafından da tespit edilmiştir³⁶. Osmanlı Devleti'nden intikal eden en önemli arşiv belgelerinden biri de Şer'iyye Sicilleri'dir.

Sicil'in sözlük anlamı; “okumak, kaydetmek ve karar vermek”dir. İstilahta Şer'iyye Sicili şu anlamı ifade eder: İnsanlarla ilgili bütün hukuki olayları, kadıların verdikleri karar suretlerini, hüccetleri ve yargıyı ilgilendiren çeşitli yazılı kâğıtları ihtiva eden defterlerdir. Şer'i mahkemelerde tutulan defterler genellikle “Sicillat-ı Şer'iyye” , “Defatir-i Şer'iyye”, “Kadı Sicilleri” ve “Sicillat-ı Mahkeme” olarak anılmakta, en yaygın olarak da “Şer'iyye Sicilleri tabiri kullanılmaktadır. Siciller XV. asrın son senelerinden başlayarak, XIX. asrın sonlarına kadar en aşağı dört asırlık Türk tarihini, içtimai hayatını, iktisat ve siyaset hayatını toplamış olmaları itibariyle Türk tarihinin ana kaynaklarından³⁷.

İslam kanunlarının tatbikatı mahiyetinde bulunan ve onbinlerce çeşitli sosyal vakayı ve merkezden gelen bütün emirleri ihtiva eden 10-15 bin kadar Şer'iyye Sicili mevcuttur. Muhtelif ebatta bulunan bu siciller genellikle Türkçe olup; vakıf, azat gibi dini hususları yakından ilgilendiren belgeler Arapça olarak kaleme alınmıştır. Siciller ait oldukları mahalde büyük bir dikkatle saklanırdı. Bu hususta çok şiddetli emirler mevcut olduğu gibi Sultan Süleyman'ın Kanunnamesinde de ayrıca tespit edilmiş

³⁶ Necati Aktaş. (1999). ”Osmanlı Dönemi Arşivciliğimiz”. *Osmanlı*. c.6, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara, s.303.

³⁷ Halis Adnan Arslantaş. (2009). Tarihsel Sosyoloji Araştırmaları İçin Önemli Bir Kaynak: Şer'iyye Sicilleri. *Hikmet Yurdu Düşünce- Yorum Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi*. s.246

bulunmaktadır. Şer'iyye Sicilleri'nin ciddi ve sistemli bir şekilde incelenmesi; Osmanlı Devleti'nin içtimai bünyesinin, iktisadi, mali, ahlâki ve hatta siyasi durum ve tarihi için lüzumludur³⁸. Şer'iyye Sicilleri'nin önemini şöyle sıralayabiliriz:

1) Şer'iyye sicilleri; sosyal, yönetsel, ekonomik, iktisadi, ticari, zirâi, beledi (yerel), askeri ve siyasi bakımlardan tarihimizin bilinmeyen yönlerini ve geçmiş devirlerle bağlı bulunduğumuz yaşama koşullarını doğru olarak aydınlatmak ve belgelendirmek olanaklarını veren değerli hazinelerdir.

2) Şer'iyye sicillerine suret olarak geçmiş bulunan çeşitli fermanlar, ber'atlar, mektuplar, divan tezkireleri ve diğer resmi kayıtlar; eski nizamların iç yüzlerini ortaya koyan en müsbet belgelerdir.

3) Şer'iyye sicillerinde birçok devlet adamı, müderris, âlim, şâir, sanatkâr, mimar adları geçer. Her ne kadar bu kimselerin biyografisine dâir, bu kaynaklarda geniş açıklamalar bulunmuyorsa da, bunların özgeçmişlerini yazmak veya yazılmış bulunan kimi tanınmışlar hakkındaki bilgilerin doğruluk derecesini kontrol etmekte bu kayıtlar bize en sağlam ipuçları verebilir.

4) Şer'iyye sicillerinin, mimari tarihimiz açısından önemi çok büyüktür. Şöyle ki: Halen ayakta olsun veya olmasın eski sanat abidelerinin varlığını ortaya koyarlar. Hatta bu kayıtlardan kitâbesiz âbidelerimizin yapılış ve tamir tarihlerini bazen saptama olanağımız vardır.

5) Eskiden oturlan veya oturulmayan yerleri aydınlatmaları nedeniyle kasaba, köy, mahalle, semt, çiftlik, otlak, özellikle aşiret ve cemaat isimlerini içeren resmi kayıtlar yerleşme tarihimiz için baha biçilmez belgelerdir.

6) Askeri ve siyasi bakımlardan şer'iyye sicillerinin ehemmiyetleri ön planda yer alır. Bu defterlerdeki kayıtlar, seferler hakkında tarihçilerce verilen bilgileri çoğu kez çürüttüğü gibi bazen da destekler. Bu nedenle harp tarihi bakımından bu belgelerin incelenmesi ihmal edilemez.

7) Bu defterlerdeki narh (fiat) kayıtları, esnaf teftişine ait kısa ama çok açık zabıtlar, vaktiyle kadıların belediye işlerine de baktıklarını kuvvetlendirmekte, o zamanki belediye tüzük ve yönetmeliklerini açıkça belirtmektedir.

³⁸ İlhan Akbulut (2000). Osmanlı Devleti'nde Adalet Düzeni, AÜEHFD, Kılıç, Merve.(Operatör) c. IV S. 1-2 s.224-225

8) Şer'iyeye sicilleri, tıp tarihi ve halk tabâbeti bakımlarından da incelenmeye değer kaynaklardır. (Doktorlarla hastalar arasında mahkemeler yolu ile düzenlenen mukâveleler ve ameliyat senetleri vs. gibi).

9) Dâva konularıyla eski şer'iyeye mahkemelerinin çalışmalarını ve İslam hukukunun uygulamadaki usul ve kâidelerini bize olduğu gibi aksettiren sicil zabıtlarının, bir hukukçuyu dahi ilgilendirecek önemde olduklarını kabullenmek gerekir. Çok kısa olmalarına karşın bu zabıtlar, dâva ve muhâkeme usullerini, dâvacıların iddialarını, karşı tarafın red veya kabullerini, red hallerinde sübut şekillerini ve nihayet kadıların şer'i kararlarını tanıtımları bakımından ilginçtir.

10) Kadı defterlerinde geçen Türkçe terimlerle imlâ özellikleri, anlatım ve uslûb şekilleri, tereke zabıtlarında ve râ'ic listelerinde görülen eşya ve yiyecek maddelerinin isimleri dil ve folklor yönlerinden ayrı ayrı inceleme ve karşılaştırma konularıdır³⁹.

Şer'iyeye sicilleri siyasi ve sosyal içerikli birçok materyalin varlığıyla kaynak zenginliği içerir ve bu içerik yazıldığı dönemin toplumsal ve siyasal havasını olağanüstü bir derinlikte resmetme bakımından önemlidir. Birinci elden kaynaklar olduğu için, içeriği hakkında duygusal bir bakış söz konusu değildir. Bu belgeler, resmi, siyasi, ekonomik ve dini kaygılarla hazırlanmamıştır. Böyle bir kaygı güdüldüğüne dair en ufak bir emareye dahi bu kayıtlarda rastlanamaz⁴⁰.

Siciller adli teşkilat bakımından da önemlidir: Kadılık, naiplik, muhızrlık, mübaşirlik, bostancıbaşılık, çavuşluk ve subaşılık gibi adli müesseselerin hem idari yapılarını hem de gördüğü görevleri en geniş şekilde şer'iyeye sicillerinden öğrenilebilir. Ayrıca “muslihun”un, “şuhudu'l-hâl”in, “kassam”ın, “ehl-i vukûf”un ve benzeri mahkeme teşkilatıyla ilgili görevlilerin kimler arasından, hangi ölçütler gözetilerek seçildiğini ve ne gibi işlevler gördüğünü en teferruatlı olarak gene şer'iyeye sicillerinden takip edebiliriz.

Şer'iyeye sicillerinin merkez teşkilatı ile taşra teşkilatı arasındaki ilişkiler açısından da önemi vardır. Hatta divanda tutulan bazı defter serileri eksik olduğundan, merkezden gelen kayıtların kaydolunduğu siciller, onları ikmal işlevi de görebilir. Merhum Nejat Göyünç'e göre, 1680-1699 arası, yani İkinci Viyana Kuşatması'nın biraz

³⁹ Münir Atalar. (t.y.). “Şer'iyeye Mahkemelerine Dâir Kısa Bir Tarihçe”. Ankara Üniv. İlahiyat Fak. İslâm İlimleri Enstitüsü Dergisi. Kibaroglu, Mehmet. (Operatör) Ankara. s. 312-313

⁴⁰ Arslantaş. a.g.e. s. 247

öncesi ve sonrasına ait mühime defterleri mevcut olmadığından şer'iyeye sicillerinde kayıtlı bulunan bu devre ait fermanların ve merkezden gönderilen kayıtların önemi büyüktür. Böylece şer'iyeye sicilleri merkez kayıtlarının eksiklerini giderici bir rol oynar⁴¹.

Şer'iyeye sicillerinin bu önemi takdir edilene kadar, söylendiğine göre, bir kısmı ısınmak amacıyla sobalarda yakılmış, bir kısmı çöpe atılmış ve bir kısmı da tabiat şartlarının tahrip ediciliğine bırakılarak yok edilmişlerdir. Bunlar yetmiyormuş gibi, koruma maksadıyla sonradan ciltlenirken de bir kısmının yazılarına zarar verilmiştir. Neticede bazı defter serileri ya tamamen yahut kısmen yok olmuştur. Bazıları da çöplüklerden toplanarak veya başka sebeplerle özel şahısların eline geçmiştir. Nihayet Maarif Vekâleti 3 Kasım 1941 tarih ve 4018/2182 sayılı kararı ile muhtelif yerlerde bulunan sicillerin müze ve kütüphanelere devredilmesini sağlamıştır. Karar uyarınca ait oldukları illerin kütüphaneleri veya müzelerinde ve Topkapı Sarayı Müzesi'nde muhafaza edilen Şer'iyeye Sicilleri, 1991 yılında Kültür Bakanlığı'nın kararı ile İstanbul Şer'iyeye Sicili Arşivi'ndekiler hariç, Ankara'da Milli Kütüphane'de toplanmıştır. İstanbul ve çevresi mahkemelerine ait siciller halen İstanbul Müftülüğü Şer'iyeye Sicilleri Arşivi'nde muhafaza edilmektedir. Ayrıca İnönü Üniversitesi'nde Osmanlı Araştırmaları Merkezi (OSAM), Kayseri Erciyes Üniversitesi'nde de Kayseri Tarih Araştırmaları Merkezi (KAYTAM) kurulmuş olup bu merkezler kendi yörelerine ait şer'iyeye sicil defterlerinin fotokopilerini alıp araştırmacılara açık hale getirmişlerdir. Keza Konya ve Trabzon şer'iyeye sicillerinin fotokopileri de Selçuk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi ve Konya Müzesi'nde ve Trabzon Halk Kütüphanesi'nde araştırmacıların hizmetine sunulmuştur⁴².

2.2. ŞER'İYYE SİCİLLERİNDEKİ BELGE ÇEŞİTLERİ

Tarihimize ait kaynaklar arasında ön sırayı işgal eden Şer'iyeye Sicilleri özellikle mahalli tarihler için en mühim kaynaklardandır. Devlet merkezi ile yazışmalar, halkın dilekleri, fermanlar, ilâmlar, hüccetler, beratlar v.s. sicil defterlerinde bulunmaktadır. Ayrıca, mahallin beledi ve inzibati işleri, devletin çıkardığı muhtelif yasaklar tütün ve içki yasağı gibi) hakkında bilgiler bu defterlerde kayıtlıdır. Bölgede

⁴¹ Fethi Gedikli. (2006). "Şer'iyeye Sicillerinin Hukuk Tarihi Açısından Önemi ve Sicillere Dayalı Araştırmalar". Düünden Bugüne Osmanlı Araştırmaları. İSAM, Yayın No:391, İstanbul s.75-76

⁴² Gedikli. a.g.m. s. 73-74

yetişen ürünler hakkında malûmat temini, şehir veya kasabaların takribi nüfusunun tâyini, yine siciller sayesinde mümkün olabilmektedir. Tımar teşkilâtı ve vakıf müesseseleri için bu defterler, belli-başlı kaynaklardandır. Hatta şiddetli soğukların dahi kaydedildiği görülmektedir. Diğer taraftan bir zamanlar Anadolu'yu kasıp- kavuran isyanlar hakkında teferruatlı bilgiye Şer'iyye Sicilleri'nde rastlayabiliriz⁴³.

Zengin içeriğe sahip şer'iyye sicillerini, tutuluş tarzlarına göre üçlü bir ayırım içinde değerlendirebiliriz: Tereke, vekâlet, hüccet, ilâm gibi yalnızca bir konuya ait kayıtların bulunduğu defterler birinci grubu oluşturur. "Sicill-i mahfûz" denilen bir tarafına evlenme-boşanma, alacak-verecek, alım-satım, nafaka, vakıf, hibe, cürm-cinayet gibi mahalli olaylar ve "sicil-i mahfûz defterlü" denilen öteki tarafına merkezden gelen ferman, berat, buyuruldu, izinname gibi belgeler kaydedilen defterler ikinci ayırım içinde mütalaa edilebilir. Kayıt sırasında konu, hatta tarih sırasına dikkat edilmeden tutulan defterler de ayrı bir öbek teşkil eder. Fakat bu üçlü uyuma her zaman uyulduğu söylenemez. Bazı sicillerin sadece belli davalarla ilgili kayıtları ihtiva ettiğini biliyoruz. Mesela Havass-ı Refia (Eyüp) mahkemesi özel görevli olarak su davalarına baktığı için bu mahkeme sicillerinin bir kısmı tamamıyla su kayıtlarını ihtiva etmektedir. Bunun gibi sadece vakıflar, tereke kayıtları ve askeri kassamlıkla ilgili müstakil defterler vardır⁴⁴.

2.2.1. İlâm

İ'lam, sözlükte "bildirmek" manasını ifade eder. Terim olarak ise, şer'i bir hükmü ve altında kararı veren kadının imza ve mührünü taşıyan yazılı belgeye i'lam denmektedir. Her i'lam belgesi, davacının iddiasını, dayandığı delilleri, davalının cevabını ve def'i söz konusu ise def'inin gerekçelerini ve nasıl karar verildiğine dair kayıtları ihtiva eder. İ'lam belgelerini diğer Şer'iyye Sicil kayıtlarından ayıran en önemli özellik, hâkimin verdiği kararı ihtiva etmesidir. Hâkimin kararını ihtiva eden her belge i'lamdır. Ancak örfi anlamda altında kadının imza ve mührünü taşıyan her belgeye, hükmü ihtiva etsin etmesin i'lam denildiğini, bu sebeple Başbakanlık Osmanlı Arşivi'ndeki birçok ma'ruzların i'lam diye kayda geçirildiğini hatırlatmak gerekir⁴⁵.

⁴³ Mücteba İlgürel. (1974). Şer'iyye Sicillerinin Toplu Kataloğuna Doğru. İstanbul Üniversitesi Tarih Dergisi. S. 28-29, s. 123

⁴⁴ Gedikli. a.g.m. s. 74-75

⁴⁵ A. Akgündüz. (2002). İslam Hukukunun Osmanlı Devleti'nde Tatbiki: Şer'iyye Mahkemeleri ve

İ'lamın temel özellikleri şunlardır:

a) Hâkimin imza ve mührü, hüccetlerin tam tersine i'lamlarda alt tarafta yer alır. İ'lamlarda hâkimin mühür ve imzalarının belgenin altında yer alacağı, hem konuyla ilgili eserlerde hem de hukuki düzenlemelerde açıkça belirtilmiş ve uygulamada da buna uyulmuştur. İmza, hâkimin kendi eliyle yazmış olduğu ismi ile künyesinden ibarettir. Mühür ise aynen imza gibi hâkimin ismini, babasının ismini ve bazen de kısa bir dua cümlesini ihtiva eder.

b) Tarafların ve dava yerinin formüle edilmiş ifadelerle tanıtılması. Bu kısım hüccetlerden farksızdır. İ'lamda evvela davacının adresi, adı, babasının adı yazılır. Eğer davacı başka bir beldeden ise memleketi belirtilir ve davanın görüldüğü yere ne için geldiği ve halen nerede oturduğu kaydedilir. Davalının ise sadece adı varsa meşhur olduğu unvanı ve babasının adı yazılır. Adrese pek temas edilmez.

c) Davacının iddiası yani dava konusu da eksiksiz zikredilmelidir. Davacının zabta geçirilmiş olan ifadeleri incelenmeli, mükerrer olanlar ve i'lamı ilgilendirmeyen kısımlar çıkarılmalı ve davacının muhtelif celselerde ileri sürdüğü iddia ve ifadeleri bir yerde toplanmalıdır. Kısaca i'lamın bu kısmında eksiksiz ve fazlasız olarak davacının iddiası yer almalıdır.

d) Davalının cevabı yani karşı davası, def'i ve itirazları da zikredilecektir. Davalı iddiayı tamamen reddetmişse durum i'lamda “gıbbe's-sual ve akıbe'l-inkâr.” Ve benzeri formülle belirtilir. Davalı, iddianın bir kısmını kabul ve bir kısmını da reddetmiş olabilir. Bu durum ilamda genellikle “ gıbbe's –sual mezkûr cevabında ni ikrar inkâr edicek.” Kalıbıyla ifade edilir. Davalı davacının iddiasını aynen kabul etmiş olabilir. Bu durumda ikrarı i'lama aynen yazılır. Son ihtimal olarak da davalı, davacının iddiasını kabul veya reddetmek yerine karşı dava açmış olabilir. Bu takdirde açılmış karşı dava (defi) i'lama aynen kaydolunur. Genellikle “gıbbe's-sual mezkûr. Cevabında deyü dava-yı defle mukabele edicek lede'l-istintak ve akıbe'l- inkâr” şeklinde formüle edilmiş bir üslup kullanılır.

e) İ'lamda yer alması gereken hususlardan birisi de kararın gerekçesi demek olan ispat vasıtalarıdır. (esbab-ı sübutiyesi) iddiayı ispat edecek vasıta demek olan delil, i'lamda genellikle “gıbbe's-sual ve akıbe'l – inkâr müddei-i mezburdan müddeasına mutabık

beyine talep olundukda.” İfadesiyle istenir. İspat vasıtalarına göre kullanılan ifadeler de değişiklik gösterir.

f) Bütün bunlardan sonra hâkim, i’lam metninin sonunda, davanın ispat vasıtalarına göre ayrı ayrı kalıp ifadelerle kararını açıklar. Eğer i’lâmdaki ispat vasıtaları ikrar ise hâkim kararını ifade için “ilzam” ibaresini kullanır, “red ve teslim etmek üzere merkum Ali Ağa’ya ilzam olunduğu “ gibi.

Eğer dâvâda ispat vâsıtası şahitlik ise bu durumda kararda “tenbih” ifadesi kullanılır, “def ve teslime vekil-i merkûm Ahmed’e tenbih olunduğu.” gibi.

Her ikisinde de “hükmolundu, kazâ olundu” ve benzeri ifadeler de kullanılabilir. Bütün bunlar “hâkimin hükmettim, iddia olunan şeyi ver demek gibi sözlerle dâvâ konusu şeyin dâvâlıya ilzam kılınması” demek olan ve “Kazâ-i ilzam” yahut kazâ-i istihkak” denilen karar çeşidi için kullanılan ifadelerdir. Hâkimin dâvâcıyı “hakkın yoktur” “münâzaa etmemelisin” gibi sözlerle dâvâdan men ettiği ve “kazâ-i terk” denilen kararlarda ise “muazaradan men” olunduğu, “bi vech-i şer’i muârazadan men olunduğu” gibi ifadeler kullanılır. Kullanılan bu tabirlerin tespitiyle i’lâmlar, diğer Şer’iyye Sicili kayıtlarından kolaylıkla ayırt edilebilir.

Kadılar verdikleri kararları padişaha veya sadrazama i’lâm etmek zorundadır. İşte bu sebeple, özellikle XVII. Asrın sonlarından itibaren i’lâmların karar kısmında “huzur-ı âlilerine i’lâm olundu”, “tenbih olunduğu huzur-ı düsturânelerine i’lâm olundu” veya “Mehmed Çavuş iltimasıyla huzur-ı âlilerine i’lâm olundu.” “El-Emrû li men lehü’l-emr ifadeleri kullanılmaya başlanmıştır ve yine bu sebebledir ki söz konusu tarihten itibaren i’lâmların başında “Ma’ruz-ı Dâ’i-i Devlet-i Aliyeleridir ki”, “Ma’rûz-ı Dâ’i-i Devâm-ı Ömürleridir ki” veya benzeri ifadeler kullanılmış ve bazen de i’lâmların başına sadece “Ma’rûz” ifadeleri zikredilmiştir.

g) Tarih, ya Arapça olarak yazıyla yazılır veya bugünkü tarih atma şekillerine benzer bir şekilde yazılır. İ’lâmlarda daha ziyade “fi 28 Şa’bâni’l Muazzam Sene 1169” stili kullanılırdı.

h) İ’lâmlarda hüccetlerde olduğu gibi sonda ve şuhudü’l-hâl başlığı altında şahitler listesinin verilmesi şart değildir. İspat vasıtası şahitlik ise i’lâmın içinde veya sonunda şahitlerin ismi yazılabilir. İlk dönemlerde tıpkı hüccetler gibi i’lâmlarda da sonda şahitlerin yazıldığını görüyoruz. Son zamanlarda ve özellikle ikrar veya yemine dayanan

i'lâmlarda şahitler hiç zikredilmemektedir. Konusu şikâyete bağlı suçlar olan i'lâmlarda şikâyet edenlerin isimlerinin zikredildiği de vâki'dir. Kısaca bu konuda i'lâmların hüccetlerden farklı olduğu, hatta son dönemlere ait Sicillerde altında şahitler olanların hüccet, olmayanların ise i'lâm olduğuna karar verilebilir. Ancak bu, i'lâmların altında şahitlerin hiç zikredilmeyeceği manasına da alınmamalıdır.

İ'lâmlar konularına göre genellikler şu isimlerle anılırlar. Borç ikrarı, alacağın ispatı, karşı tarafa yemin teklifi (tahlif), alacağın te'cili, kefalet, havale ve istihkak, muhayyerlik hakkı, hürriyetin ispatı, icare, vakıf, evlenme ve boşanma, ta'zir cezası, iffete iftira (kazf), içki içme (şirb) ve zina cezası (hadler), bina keşfi, maktulün keşfi, diyet, alacak, kısas, Müslüman olma veya dinden çıkma (irtidad), sulh, Ramazan ayının tespiti, hırsızlık suçu ve cezası (hadd-i sirkat) ve benzerleri. O halde yukarıdaki konulardan birine dair olup da kadının kararını ihtiva eden bütün belgeler i'lâmdır⁴⁶.

2.2.2. Hüccet

Arapça asıllı bir kelime olan “hüccet”, delil, vesika, sened manalarına gelir. Osmanlı diplomatliğinde ise şer'i mahkemeler tarafından verilen, fakat i'lâmdan farklı olarak, hüküm ihtivâ etmeyen; sadece kadı huzurunda iki tarafın anlaşmaya vardıklarına dâir kadı'nın tasdikini ihtiva eden bir belgedir. Hüccetler, çok çeşitli hususların tesbiti için tertib edilmiş olup kadılar tarafından tanzim edilen bir nevi noterlik belgeleri olarak kabul edilebilir⁴⁷.

Hüccetler, kadı huzurunda tesbiti yaptırılan şahsın eline verildikten başka şer'iyeye sicillerine de işlenirdi. Bunlarda yapılan tespitlere göre, alım-satım, kira, nafaka, vekâlet, vasiyet, kefâlet, şehâdet, ferağ (kat'i veya şartlı), borç, hibe, rüşdün isbatnezir, keşif, sulh, irsâliye, vs. konularda hüccetler bulunmaktadır⁴⁸. Hüccet metinlerinin ortak özellikleri şunlardır:

a) Taraflara verilen hüccetlerin üst tarafında hücceti veren kadının imzası ve mührü mutlaka bulunur. Hâlbuki sicil defterlerindeki hüccetlerin başında bulunmaz. Bunlarda kadıların imza ve mühürleri; sadece sicilin baş tarafında veya kadının başladığı tarih baş

⁴⁶ Akgündüz. a.g.m. s.62-65

⁴⁷ Mübahat S. Kütükoğlu. (1998). Osmanlı Belgelerinin Dili (Diplomatik). Kubbealtı Neşriyatı. No:35, İstanbul, s.350

⁴⁸ Kütükoğlu. a.g.e. s.350

kısımında kaydedilir. Göreve başlama tarihi de yazılır. Bazen sicile kaydedilen hüccet suretlerinin başında da kadının imzasının yer aldığını görüyoruz.

- b)** Tarafların adı ve adresleri her çeşit şüpheyi ortadan kaldıracak şekilde açıklanır.
- c)** Hüccetin konusunu teşkil eden mal veya hak, bütün tafsilatıyla tanıtılır.
- d)** Hukuki muamelenin şekli, şartları ve varsa teslim ve tesellüm işlemleri beyan edilir.
- e)** İkrarada bulunan tarafın karşı tarafı ibra ettiği ve konunun dava ve çekişme konusu yapılmayacağı te'yiden belirtilir. Lehine ikrar yapılan taraf da ikrar beyanını tasdik edince, talep üzerine durumun sicile kaydedildiği zikredilir.
- f)** Her muamelede olduğu gibi hüccetlerin sonunda da tarih yıl, ay, gün ve bazen de günün belli bir dilimi halinde mutlaka zikredilir.
- g)** Ve hüccetin altında mutlaka “Şuhudü'l-hal= durumun şahitleri” veya “şuhûd-ı muhızır” başlığı ile hukuki muameleye şahit olanların isimleri ve ünvanları kaydedilir, Mesela, hüccetin konusu bir satım akdi ise, hüccette satıcı ve alıcının isimleri, mebiin özellikleri, icab ve kabul beyanları, semen ve vasıfları, mebiin teslim ve tesellüm işlemleri ve benzeri kayıtlar zikredilir⁴⁹.

2.2.3. Ma'rûz

Ma'rûz kelime anlamı itibarıyla “arz edilen şey” demektir. Terim olarak ise biri asıl diğeri tâli olmak üzere iki manası mevcuttur. Tâli manası şudur: İ'lamların birçoğu icra makamına hitaben yazılarak onlara arz edildiğinden i'lamlara da ma'rûz adı verilebilmektedir. Mesela İstanbul Müftülüğü Şer'i Siciller arşivindeki hususi Ma'rûz defterleri birer i'lamat defterleridir. Zaten kataloglarda da i'lamat defteri olarak kayda geçirilmiştir. Ancak bu maruzların içinde asıl anlamıyla Ma'rûz olanlar da vardır. Hicri XI. asırdan sonra çoğu i'lamlar “Ma'rûz-ı Dai-i Devlet-i Aliyyeleridir ki...” diye başlamaktadır. Bazı araştırmacılar, özellikle ceza hukukuna ait olan ve başında Ma'rûz diye yazılı bulunan i'lamları, nâiblar tarafında kadılara arz edilen soruşturma zabıtları olarak vasıflandırmışlardır. Bu yerinde bir tespit değildir. Zira bunlar ceza hukukuna ilişkin Mahkeme i'lamlarıdır ve naibler tarafından icra makamlarına (padişaha, sadrazama) arzedilmiş kararlardır. Zira önemli kararların icra makamına arz edilmesi usulü, Fatih'in Kanunnamesi'nde yer aldığı gibi, Osmanlı Devleti'nin son zamanlarına

⁴⁹ Akgündüz. a.g.m. s. 60-61

kadar aynı an'ane sürdürülmüştür. Takvim-i Vekayi'nin her sayısında irade-i seniyyeye arz edilip tasdik edilen kısas kararlarına rastlamak her zaman mümkündür. Ayrıca sakk-ı Şer'i kitaplarındaki i'lam örnekleriyle Ma'rûz diye kaydedilen i'lamlar tıpatıp benzerlik arz etmektedir. Ma'rûzun farklı bir belge olarak asıl manası şudur: Kadı tarafından kaleme alındığı halde kadının kararını ihtiva etmeyen ve hüccet gibi hukuki bir durumun tesbiti açısından yazılı delil olarak kabul edilemeyen ve sadece kadının icra makamlarına idari bir durumu arz ettiği yazılı kayıtlara veya halkın icra makamına yahut kadıya hitaben yazdığı şikâyet dilekçelerine denir. Kısaca astın üste yazdığı bir isteği veya bir durumun arzını havi yazılı belge ve kayıtlardır⁵⁰.

Kadı tarafından kaleme alınan ma'rûzların bazen ma'rûz diye kaydedilen i'lâmlardan farkı bunların kadının kararını ihtiva etmemesidir. Kadı bu tip ma'rûzlarda şu konuları ilgili icrâ makamlarına arz eder: Vezirler, çevredeki kadılar veya müftülerin hüsn-i halini arz ederek bunların taltifini talep edebilir (hüsn-i hal ma'rûzları); “şaki ve benzeri kimselerin su-i halini, arzederek gereğinin yapılmasını talep eder (su-i hâl ma'rûzları) ; boşalan görevleri icra makamına bildirir (cihat-ı mahlule ma'rûzları); ferağ edilen veya kaldırılan görevleri (cihetleri) arzeder (cihat-ı mefruğa ve merfua ma'rûzları); merkezi idareden kendisine gönderilen emirlerin ulaştığını bildirir; mülazemete dâhil olan kâdı ve âlimlerin durumunu arz eder; tutukluların salıverilmesi, vali ve kâdılarının vefatı veya berat talebi gibi muhtelif mevzuların arzını ihtiva edebilir⁵¹.

2.2.4 Buyuruldu

Türkçe “buyurmak “ mastarından yapılmış bir isim olan buyuruldu, Osmanlı diplomatiğinde sadrazam, vezir, defterdar, kadıasker, kapdan paşa, beylerbeyi, vs. yüksek rütbeli vazifelilerin, kendilerinden aşağı mevkilerde bulunanlara gönderdikleri emirler için kullanılan bir terimdir⁵². Osmanlı Devleti'nde Padişah'tan sonra Şer'i ve kanuni hükümleri icra ve takip ile görevli olan makam, padişahın bir nevi mutlah vekili bulunana sadrazamlardır. Sadrazamlar padişahın emrine dayanarak, bazı hususları kâdılarına hatırlatabilirler. İşte Şer'iyye Sicillerinde bulunan kayıtlardan biri de sadrazamların yazılı emirleri demek olan buyruldulardır ve buyruldu denince genelde

⁵⁰ Akgündüz. a.g.m. s. 65

⁵¹ Akgündüz. a.g.m. s. 66

⁵² Kütükoğlu. a.g.e. s. 197

bunlar akla gelir⁵³.

2.2.5. Mürasele

Mürasele; Arapça “haberleşmek, mektuplaşmak” demektir. Anadolu ve Rumeli kazaskerleri tarafından kadı ve naiplere ve onlar canibinden nahiye naiplerine tayinleriyle selahiyetlerini mübeyyin olarak yazılan resmi emirler hakkında kullanılır bir tabirdir. Kadılar tarafından bir husus hakkında yazılan resmi kâğıtlara da mürasele denirdi⁵⁴.

Kadılar merkezden gelen bir ferman veya buyrultu üzerine, herhangi bir sanığın yakalanması için mahallin voyvodasına veya kethüdasına resmi bir yazı yazabilirler. Yahut tayin edildikleri kadılık görevini yine resmi bir yazı ile herhangi bir naibe devredebilirler. Şer’iyye Sicillerinde yer alan kadının kendisine denk veya daha aşağı rütbedeki şahıs yahut makamlara hitaben kaleme aldığı yazılı belgelere mürasele veya çoğulu olan müraselat adı verilmektedir. Müraseleler genellikle ya sanığın Mahkemeye celbi isteğini havi müraseleleri veya değişik konulara dair müraseleler olabilirler⁵⁵.

2.2.6. Ferman

Ferman; Farsça “emir, irade, buyruk” demektir. Osmanlılarda bu kelimenin resmi manası herhangi bir iş hakkında padişahın alâmet-i şerife denilen tuğralı emri demektir. Bu emre, hükümdardan sâdır olduğu için, ferman-ı hümayun, ferman-ı şerif denilirdi⁵⁶.

Sefer açılması, asker sevki, vergi, vs. devlet işlerine dair olan fermanlar, doğrudan doğruya Divân-ı Humâyûn’un kararı ve Padişahın emri üzerine hazırlanıp ilgili şahıslara gönderilirdi. Fermanların büyük bir kısmı ise beylerbeyi, sancakbeyi, kadı vs. bir vazifelinin mektup veya arzı yahut halktan birinin arzuhali üzerine konunun Divânda görüşülüp bir karara bağlanması sonucunda hazırlanırdı. Mamafih, bazen doğrudan doğruya padişahın emri ile sancaktaki bir şehzadenin isteği ve gönderdiği

⁵³ Eryetgin Murat. (2011) 149 Numaralı Ayntâb Şer’iyye Sicili’nin Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi (H.1294-1295 / M. 1877-1878, S.1-150) Yüksek Lisans Tezi. Gaziantep s.24

⁵⁴ M. Zeki Pakalın.(1983). Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü. MEB Devlet Kitapları. İstanbul. c. 2 s. 621

⁵⁵ Akgündüz. a.g.m. s. 66

⁵⁶ Pakalın. a.g.e. c.1 s. 607

müsvedde üzerine veya devlet kademelerindeki bir vazifelinin verdiği örnek esas alınarak de ferman yazılabılırdi⁵⁷.

2.2.7. Berat

Lûgatte “mektup” demektir; Osmanlılarda herhangi bir vazife veya hizmete tayin ve tanzim dolayısıyla pâdişâhın tuğrasıyla verilen izin ve müsaadeyi hâvi vesikaya berat denilmektedir. Osmanlı vesikalarında berata, biti, nişan, hüküm, ferman, misal de deniliyor; bazen bunlar müteradif ve bazen bir fermanın içinde aynı mânada ve ayrı ayrı yerlerde kullanılmaktadır. Beratlarda, verilen hizmetin adı, mahalli, maaş veya varidatı, vergisi, verilen şahsın adı, hizmeti ve ne için verildiği tasrih edilirdi; beratların envâi vardı; serdarlık, kumandanlık, Kırım hanlığı, kalgaylık, valilik veya herhangi bir mansıp ihsanı dolayısıyla verilen berata menşûr da denilirdi; daha doğrusu hanlığa voyvodalığa, serdarlığa, seraskerliğe ve eyalete tâyin olunan zevata verilen menşurlar Osmanlı vesikalarında bazen berat veya vezaret berat-ı âlişanı, bazen da müteradif olarak (Berat-ı saâdet âyât ve menşûr-ı meserret gayat) diye de zikr olunurdu⁵⁸.

2.2.8. Temessük

Arabça “mesek” kökünden gelen kelimenin lûgat mânâsı “tutunma”, “yapışma”, “sarılma”dır. Diplomatik bakımından temessük, bir borcun ödenmesinin kabûl edilmesi, bir şeyin teslim alındığının gösterilmesi gibi hususlarda karşı tarafa verilen bir nevi senedir. Bunun için çok çeşitli konularda temessükler verilmiştir⁵⁹.

Muahede, sulhname ve emsali resmi ve devlet tarafından veya muahedeyi yapan tarafından verilen kâğıda temessük denirdi. Ayrıca Arazi-i Emiriyye’de ferağ ve mahlûl vukuunda sahib-i arz sayılan tımar ve zeamet sahipleri de bir aralık mültezim ve muhassıllarla vaktiyle Evkaf memurları ve mütevelliler tarafından tasarrufa dair olan vesikalara da temessuk adı verilirdi. Bu itibarla temessük tasarruf vesikası demektir. Tanzimattan sonra o makama “Tapu” tâbiri kaim olmuştur⁶⁰.

⁵⁷ Kütükoğlu, a.g.e. s. 116

⁵⁸ Uzunçarşılı İ. Hakkı. (1988). Osmanlı Devleti’nin Saray Teşkilâtı. TTK Basımevi. Ankara s. 284

⁵⁹ Kütükoğlu, a.g.e. s. 281

⁶⁰ Pakalın, a.g.e. c. 3 s. 453

2.2.9. Tezkire

“Tezkire” Arabca “zıkr” kökünden gelmekte olup, kelime mânâsı “tezekküre vesile olan şey” demektir. Diplomatik olarak ise, aynı beldedeki resmi daireler veya şahıslar arasındaki haberleşmeleri temin eden belgeler için kullanılır. Tezkireler, maksadı tam ve açık bir şekilde anlatacak şekilde, fakat lüzumsuz teferruata kaçmadan sade bir dille kaleme alınırlardı. Tezkirelerin, çıktıkları daireye veya verilmiş sebeplerine göre çeşitleri vardır: Âdet tezkiresi, Berat tezkiresi, Divan Tezkiresi, Davet Tezkiresi, Cizye Tezkiresi, Esnaf Tezkiresi, Masraf Tezkiresi vb⁶¹.

2.2.10. Vakfiye

Türkçe’de vakıf şeklinde telâffuz edilen vakf kelimesi Arapça bir masdar olup, lügatlere göre, “durdurmak, alıkoymak” manasına gelir. Bu deyim genellikle, terk, emânet, depo fikirlerini ifade etmekte ve günlük anlamında mukaddes bir şey, dindarlık duygusuyla insanlığın ihtiyaçlarına veya halkın ibâdet hizmetlerine adanmış bir nesne düşüncesini taşımaktadır⁶².

Maddî bir karşılık beklemeden başkalarına yardım etmek gibi ulvî ve fevkâlede bir düşüncenin mahsûlü olan vakıf müessesesi, yüzyıllardan beri İsmâ ülkelerinde büyük bir ehemmiyet kazanmış sosyal ve ekonomik hayat üzerinde derin tesîrler icra etmiş olan dinî ve hukukî bir müessesedir⁶³.

Vakfiye veya vakıf-nâme, vâkıfın vakfın teşekkülü ve işleyişi hususunda tanzim ettiği hüküm ve kaideleri ve bunların kadı tarafından tescilini ihtiva eden hukukî bir vesikadır⁶⁴.

Tarih boyunca vakfiyeler, taş, deri ve kâğıt gibi yazı için elverişli bulunan malzeme üzerine yazılarak günümüze kadar gelmişlerdir. Şayet vakfın mevzuu bir bina ise, bazen vakfiyenin özeti, binanın duvarlarından birine kazılırdı. Nitekim Türkçe ilk vakfiye olan Germiyanoğlu II. Yakup Bey (ö.1428) vakfiyesinin taş üzerine yazıldığını biliyoruz⁶⁵.

⁶¹ Kütükoğlu. a.g.e. s.245

⁶² Bahaeddin Yediyıldız. (2003). XVIII. Yüzyılda Türkiye’de Vakıf Müessesesi. TTK Basımevi. Ankara s. 8

⁶³ Ziya Kazıcı. (2010). İslâm Medeniyetleri ve Müesseseleri Tarihi. M.Ü. İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları. 8. Baskı. İstanbul s.270

⁶⁴ Yediyıldız. a.g.e. s. 4

⁶⁵ Kazıcı. a.g.e. s. 274

Bir vakfiyeyi umumî olarak yedi kısma ayırmak mümkün gözükmektedir:

1. Bir veya daha çok kadı'nın (kadı, hâkim, kadı-asker), hattâ bazan sultanın tasdik yazıları; imzaları ve mühürleri.
2. Vâkıfın, Allah'a hamd ve Peygamber'e duâ duygularını ifâde ettikten sonra, dünyanın tasvirini yaptığı, kendi hayat anlayışını açıkladığı ve kurduğu vakfın gerekçelerini belirttiği, vs. bir giriş bölümü.
3. Vâkıf hakkında bilgiler: adı, babasının adı, mesleği, şahsî nitelikleri, vs.
4. Vâkıf tarafından inşâ ve insanlık yararına tahsis edilmiş binâların ve bunların işletilebilmesi gayesiyle yine vâkıf tarafından vakf edilmiş oln menkul ve gayr-ı menkul gelir kaynaklarının tasviri. Bu kısımda, söz konusu malların mevkileri, sayıları ve yüzölçümleri ile sınırları ve hukukî formları da bulunmaktadır.
5. Vakf edilmiş gelir kaynaklarının işletilmesi, personele ödenecek ücretler ve vakıf gelirleriyle gerçekleştirilmesi gereken hizmetler hususunda ve ilgili diğer konularda vâkıf tarafından tespit edilen şartlar...
6. Eskilerin ve büyük İslâm hukukçularının görüşleri arasından, söz konusu vakıf kategorisine en elverişli görüşü seçen hâkimin hükmü.
7. Vakfiyede beyan edilmiş olan şartları bozacaklara karşı vâkıfın lânet cümleleri; vakfiyenin tarihi ve şahitler...

Bu plan dâhilinde hazırlanmış olan vakfiyeleri kadılar mahkeme sicillerine kaydettiriyorlar ve asıllarını – vakıfları muhtevalarına göre idare etmeleri gayesiyle-tâyin edilmiş mütevellîlere veriyorlardı⁶⁶.

2.2.11. Mektup

Lügat mânâsı “yazılmış” demek olan mektup; diplomatik bakımdan ise iki belde, iki memleket arasındaki şahıslarca iş, tebrik, tâziye “arz-ı muhabbet” gibi vesîlelerle birbirlerine gönderilen yazılara mektub denir. Nitekim “bitik”, “nâme”, “nemîka”, “varaka”, “risâle” gibi tabirler de hemen hemen aynı mânâda kullanılmıştır⁶⁷.

Mektubun Osmanlı diplomatiğinde bir tür yazışma evrakı olarak özel bir yeri bulunmakta olup yazılış şartları ve şekillerine münşeat mecmualarında bolca rastlanır⁶⁸.

⁶⁶ Yediyıldız. a.g.e. s. 4-5

⁶⁷ Kütükoğlu. a.g.e. s. 271

⁶⁸ Mübahat S. Kütükoğlu. (2001). TDV İslâm Ansiklopedisi. Güzel Sanatlar Matbaası. İstanbul c.29 s. 18

Mektuplar yazılış sebeplerine göre tebrik, teşekkür, tâziye, tavsiye ve itizar mektupları şeklinde sınıflandırılabilir. Bunlar da kendi içinde kısımlara ayrılabilir. Meselâ tebrik mektuplarının pek çok çeşidi vardır: Kandil, ramazan ve bayram, yeni yıl tebrikleri, bir makama tayin edilen veya bir üst rütbeye terfi edene gönderilen tebrikler, doğum tebriki vb. Bu vesilelerle yazılan mektuplarla cevapları hep belli, kalıplara uygun olarak yazılırdı. XIX. yüzyılda kitâbet usullerinde değişiklik meydana gelince mektuplar da yeni şekle göre yazılmaya başlandı. Bunlar da yazan ve yazılanın anne, baba, kardeş, evlât veya eş oluşuna göre gerek elkâb gerekse bitiş formüllerinde de değişiklik gösterirdi⁶⁹

2.2.12. Arz

Sözlükte “ortaya koymak, göstermek, sunmak, bir şeyi gözden geçirip durumuna bakmak, teklif etmek” gibi manalara gelir.⁷⁰ Genelde resmî görevlilerin bir konu hakkında bilgi vermek veya dilekte bulunmak üzere sundukları resmî mâhiyetteki belgeler arz adını alır. Aynı kimselerin veya reâyânın özel dilek veya şikâyetlerini dile getirdikleri belgeler ise arz-ı hal (arzuhal) dir⁷¹.

Padişaha arzda bulunabilecek olanları belirtildiği Fâtih Kanunnâmesi’ne göre, sözlü olarak bizzat arzda bulunma hakkı devlet ve sarayın en yüksek kademelerindekilere tanınmıştı. Bunlar başta sadrazam olmak üzere kazaskerler, defterdarlar ile Enderun’dan kapıağası, has odabaşı, hazianedarbaşı, kilercibaşı ve saray ağası idi. Beylerbeyiler, ümerâ ve kadılar ise padişaha ancak yazılı olarak arzda bulunabilirdi⁷².

2.2.13. Tahrir

Arapça karâr kökünden türeyen tahrîr sözlükte “ yerleştirmek, kararlaştırmak” anlamına gelir. Diploması terimi olarak bir işi veya konuyu yazılı şekilde, ilgili mercilere bildiren belge türünü ifade eder⁷³.

Son devir münşeat mecmualarında tahrirler birkaç gruba ayrılarak incelenmiş, bunlardan devlet dairelerinin âmirleri tarafından Bâbîâli’ye sunulan tahrirlere ilk sırada

⁶⁹ Kütükoğlu. a.g. m. s. 20

⁷⁰ Abdullah Aydın. (2001). TDV İslâm Ansiklopedisi. Güzel Sanatlar Matbaası. İstanbul c.3 s.438

⁷¹ Kütükoğlu. a.g.e. s. 217

⁷² Mübahat Kütükoğlu. (2001). TDV İslâm Ansiklopedisi. Güzel Sanatlar Matbaası. İstanbul c.3 s. 438

⁷³ Mübahat Kütükoğlu. (2001). TDV İslâm Ansiklopedisi. Güzel Sanatlar Matbaası. İstanbul c. 39 s.471

yer verilmiştir. Bu takrirlerde elkâb ve imza bulunmaz, sadece memuriyet unvanı yazılır, altı şahsi mühürle mühürlenirdi. Merkez daireleri müdürlerince yazılan takrirlerde ise kendilerine ait mühürler kullanılırdı. Ayrıca Dîvan-ı Muhâsebât'ın, sefâretlerin, Meşrutiyet sonrasında mebusların herhangi bir mesele hakkında meclise sundukları yazılar, gayri Müslim cemaatlerce Osmanlı resmî makamlarına verilen yazılar da takrir türü içerisinde değerlendirilmiştir⁷⁴.

Takrirler her zaman sunuldukları makamlarca neticeye bağlanmaz, bazan bir üst makama gönderilirdi. Meselâ sadrazama sunulmuş bir takrir hakkında padişahın görüş ve erminini alınması gerektiğinde ayrı bir telhise ihtiyaç duyulmayıp takrir bir derkenar ilâvesiyle padişaha doğrudan doğruya takdim edildiğine dair pek çok örnek bulunmaktadır⁷⁵.

2.3. ŞER'İYYE MAHKEMELERİNDEKİ GÖREVLİLER

Osmanlı Devleti'ni etnik, dini ve kültürel farklılıklar bakımından en zengin, ama aynı zamanda da problemlili olan bir coğrafyada altı asrı aşan bir sürede ayakta tutan faktörlerin başında bu devletin sahip olduğu hukuki yapı ve bunu işletiş biçimidir. Osmanlı Devleti'nin büyük ölçüde hukuki ve kültürel mirasını devraldığı Anadolu Selçuklu, Büyük Selçuklu ve Abbasi Devletleri esas itibariyle İslam hukukuna ve sonuncusu hariç olmak üzere belirli ölçüde de eski Türk-Moğol hukukuna dayanan bir hukuk düzenine sahiptiler. Osmanlıların yaptığı bir taraftan bu hukuki düzeni kısmen dönemin ihtiyaçları ışığında yeniden yorumlamak diğer taraftan da bu hukuk düzenini etkin bir tarzda hayata geçirmektir⁷⁶. Osmanlı Devleti'ni altı asrı aşkın sürede ayakta tutan hukuk yapısının işleyişi hakkında Şer'iyye Sicilleri sayesinde önemli bilgiler edinebilmekteyiz. Şer'iyye Sicilleri ışığında mahkemelerinde yer alan görevlileri öğrenebilmekteyiz.

2.3.1 Kadı

Osmanlı hukukunda yargı erkine kazâ denilmekte ve konuyla ilgili hükümler Kitâb'ül- Kazâ başlığı altında zikredilmektedir. İslâm hukukçuları kazayı, insanlar

⁷⁴ Kütükoğlu. a.g.m. s. 471

⁷⁵ Kütükoğlu. a.g.m. s. 471

⁷⁶ M. Âkif Aydın. (2010). Türk Hukuk Tarihi. 8. Baskı. Beta Yay. İstanbul. s.84

arasındaki anlaşmazlıkları Kur'ân ve Sünnetten alınan şer'i hükümlere göre halletme şeklinde tanımlamaktadırlar. Kaza görevini ifa eden görevlilere de kadı denmektedir. Osmanlı Hukukunda yargı görevi (kazâ), hilafet makamına ve devletin başına ait vazifeler arasında yer alır. Yani yargılama görevi kamu adına halifenin veya yetkili kıldığı kadıların görevidir. Bu sebeple İslâm'ın ilk dönemlerinde halifeler, bizzat kazâ vazifesini de icra etmişler ve bu görevi başkalarına havâle etmişlerdi. Daha sonra devletin sınırları genişleyip yargıya dair işler çoğalınca, halifeler, gerek hilâfet merkezlerinde ve gerek vilâyetlerde kendilerine vekâleten (kamuyu temsilen) davaları yürütmek için hususi memurlar yani kadılar tayin etmişlerdir. Bu sebeple kadılara nâib de denmektedir⁷⁷.

Osmanlı Devleti'nde beylik döneminden beri fethedilen yerlere hukuku temsilen bir kadının, idareyi temsilen bir subaşının tayini yerleşmiş bir gelenektir. Osmanlı kadısı İslâm devletleri içinde özgün bir yeri olan adliye ve mülkiye görevlisidir. Memuriyeti, kendinden önceki İslâmi asırlardaki meslektaşlarına göre daha geniş yetkilerle donatılmıştır. Kaynakların verdiği bilgiler daha Sultan Orhan zamanında kadıların eğitimi için ilk medresenin kurulduğunu gösterir⁷⁸.

Osmanlılar, daha devletlerini kurar kurmaz, ilk önce yargı örgütünü, klasik modeline uygun biçimde, geliştirmeye başladılar. 1300 yılında ilk kadı, Karacahisar'a atandı. Bundan sonra Osmanlılar, fethettikleri her kasaba ve kente hemen kadı atamışlardır. Kadı, İslâmiyet'in ve dolayısı ile devletin sembolü olarak görülüyor, böylece fethedilen yerde kadının çalışmaya başlaması oranın Osmanlı egemenliğine girdiğinin kanıtı sayılıyordu. 1326 yılından başlayarak kadıların şeriat adına hüküm verdikleri görüşü iyice yerleşti ve işlerine müdahale edilemeyeceği kuralı kondu. Bu dönemde büyük devlet adamlarının da kadılık mesleğinden çıktığı bilinmektedir. İşte, İslâmiyette zaten çok saygın bir yere sahip olan kadıların, Osmanlı Devleti'ndeki önemlerinin artmasında ilk dönem ulemasının büyük rolü olmuştur. Yargı örgütü giderek gelişmiş, kadıların, I. Bayezit döneminde statüleri daha da belirlenmiş, sonunda kazaskerlik makamının gelişmesiyle kesin biçimini almıştır⁷⁹.

⁷⁷ Ahmed Akgündüz ve Said Öztürk. (1999). Bilinmeyen Osmanlı. OSAV Yayını, İstanbul, s.406-407

⁷⁸ İlber Ortaylı.(2001). Osmanlı Devleti'nde Kadı. TDV İslâm Ansiklopedisi. Güzel Sanatlar Matbaası. İstanbul, c.24 s. 69-70

⁷⁹ Coşkun Üçok vd. (1999). Türk Hukuk Tarihi. Savaş Yayınevi. Ankara. s. 199

Kadı, zamanın akışı içinde önceleri halife ve sonra valiler ve daha sonra da merkezdeki Kadı'ul Kudat tarafından tayin edilmektedir. Adı geçen bu yüksek rütbeli memura hakim'ul hükkam da deniyor. Kadı'nın tayini ve azli için bazı nitelikler aranıyordu. Bir Kadı'nın atanması için aşağıdaki niteliklerin bulunması gereklidir:

- a)** Reşit olmalı
- b)** Temyiz kudretine sahip olmalı
- c)** İman sahibi ve adil olmalı
- d)** Hukuki ehliyet, muamele kabiliyetine sahip olmalı
- e)** Bi-taraf olmalı
- f)** Nesebi sahih olmalı
- g)** Yeterli derecede hukuki bilgi sahibi olmalı
- h)** Erkek olmalı

Bir kadın ne kadar bilgili ve gerekli niteliklere sahip olursa olsun Kadı olamaz. Mamafih bu konuda istisnai fikirler de ileri sürülmüştür. Örneğin mal ve cezaya ilişkin davalarda Ebu Hanife kadınların kaza hakkına cevaz veriyor. Pratikte ise yakın zamanlara kadar hiçbir toplumda kadınların böyle bir mesleğe girmediği göz önüne alınmalıdır⁸⁰. Kadının azli veya istifasında da şu sebepler rol oynar:

- a)** Aklını ve temyiz kabiliyetini kaybetmesi
- b)** Kör, sağır, dilsiz olması
- c)** Görevinde irtikâb yoluna sapması veya kanunu ihlal etmesi
- d)** İ'manını kaybetmesi
- e)** Yolsuzluğunun anlaşılması
- f)** Bilgisizliği anlaşılır veya bizzat kendi açıklarsa dünyevi otorite onu azledebilir⁸¹.

Şer'iyye Sicilleri incelenirse eski kadı veya nâiblerin çeşitli görevlerinin aşağı yukarı şunlardan oluştuğu görülür:

- 1)** Kadılar, her şeyden önce buldukları yerlerdeki toplumun hukuk ve cezâ ile ilgili dâvalarına bakarlar, düşmanlıkları şeriat kadilerine göre hall ve fasl ederlerdi.

⁸⁰ İlber Ortaylı. Osmanlı Kadısı, Tarihi Temeli ve Yargı Görevi, Ankara Üniv. Siyasal Bilgiler Fak. Dergisi, c.30 S.1-4 s.118-119

⁸¹ Ortaylı. a.g.e. a.y.

- 2) Kazâ (yargılama) göreviyle sorumlu olan bu memurlar, aynı zamanda velâyet sıfatını da taşıdıklarından dolayı her bakımdan güvenilir kimselerdi. Bu nedenle kamu hukukunun korunması kadılara düşen görevlerin başında gelirdi.
- 3) Bir merkezde oturan kadılar, o vilâyete bağlı diğer kasabalara nâibler tayin etmek yetkilerine de sahip idiler.
- 4) Bugün noterlerce düzenlenen kefâlet, vekâlet, mukâvele, borçlanma gibi her nev'i akidler, vaktiyle kadılar veya nâibler tarafından Şer'iyeye mahkemelerinde yapılır ve tüm bu akidler zabıt tarzında sicillere kaydedilirdi.
- 5) Miras konusunda tek merci kadı veya nâib idi. Ölmüş bir kimsenin mallarını hiçbir haksızlığa meydan vermeden mirasçılar arasında bölüştürmek kadıların en önemli görevlerinden idi. Gerek ölenin borçları gerekse Resm-i Kısmet (terekenin bölüştürülmesi karşılığı alınan harç), diğer harçlar, tereke tutarından çıkarıldıktan sonra kalan miktar bizzat kadı veya nâibi tarafından ferâiz usullerine göre hisselerine ayrılırdı.
- 6) Kadı veya nâibler, aynı zamanda âile hukukunun da düzenleyicisi idiler. Evleneceklerin nikâhlarını bunlar kıyarlardı.
- 7) Kadılar, buldukları vilâyet veya sancakların tüm muk3ata'b (kiraya verme) işlerini kontrol etmekle de sorumlu idiler. Herhangi bir vakfa âit han, hamam, dükkân vesâir akarlar, şer'iyeye mahkemelerinde ve arttırılma yolu ile icara verilir ve bu husustaki resmi işlemler olduğu gibi zabıt halinde sicile kaydolunurdu.
- 8) Kadılar, Beylerbeyi'nden ve Sancakbeyi'nden sonra derece alan büyük bir devlet memuru idiler. Bu nedenle de merkezden gönderilen ve hattâ her derecedeki makamlardan yazılan resmî yazıları sicillere işlerler, altlarına da çoğu kez kendisine ulaştığı tarihi belirtirlerdi.
- 9) Sefer sırasında kadı ve nâibler buldukları yerlerden ayrılmazlardı. Bununla beraber sefer sırasında bunların görevleri hem ağır hem de çok mes'ûliyetli idi. Ordunun iâşesi için gerekli yiyecek maddeleriyle, barut vesâir harp araç ve gereçlerinin hazırlanması, sefere gitmeyenlerin haklarından gelinmesi gibi emirler çoğu kez doğrudan doğruya bu makama yazılırdı.
- 10) Yollarda ve şehirlerde güvenliğin korunması, hırsızların ve k3atillerin yakalanarak İstanbul'a gönderilmeleri veya oldukları yerlerde ibret için cezâlandırılmaları gibi emirler, Beylerbeyi veya Sancakbeyi ile birlikte kadılara da yazılırdı.

11) Kadı veya nâibler, kimi suiistimali görülen sancak beyi veya diğer bir kadı veyahut başka bir devlet adamı hakkında tahkikâta memur edilebilirlerdi.

12) Kadı ve nâiblerin en önemli görevlerinden bir de buldukları şehir veya kasabaların belediye işlerine bakmaktı. Fiatların düzenlenmesi ve bunların sık sık kontrolü esnafın teftişi, ihtikârın ve istifçiliğin önlenmesi bunların başlıca görevlerindendi.

13) Şimdiki tapu dâirelerinde yapılan arazi ve emlâk alım satımları, vaktiyle şer'iyeye mahkemelerinde yapılırdı.

14) Vaktiyle kurulmuş olan esnaf teşekküllerinin (Loncaların) meslek ahlâkını kökleştirmek hususunda çok büyük rol oynadıklarını biliyoruz. Her esnaf teşekkülünün başında kethüdalar (esnaf şeyhleri), yiğitbaşılar bulunurdu ki bunlar, o esnafın gösterecekleri istek üzerine ve yalnızca kadı ve nâibler tarafından tayin ve icâbında azlolunurlardı⁸².

2.3.2. Nâib

Sözlükte “birini temsil etmek, birine vekâlet etmek” anlamındaki nevb (niyâbe) masdarından türeyen nâib (çoğulu nüvvâb) “bir makamın sorumluluğunu asıl sahibi yerine geçici bir zaman için yüklenen kimse” demektir. Çeşitli İslâm devletlerinde başlıca devlet ricâlinin kendilerine yardımcı olmak veya bulunmadıkları yerlerde ve zamanlarda işlerini yürütmek üzere tayin ettikleri görevlilere nâib adı veriliyordu. Kaynaklarda bazı mana farklılıkları bulunmakla birlikte nâib yerine halife, vekil kelimeleri de kullanılmaktadır⁸³.

Nâiblik Osmanlılar'da başlangıçtan beri mevcuttu. Yeni fethedilen yerlere idareyi temsilen sancak beyi veya subaşı, hukuku temsilen kadı yahut nâib tayin edilmesi bir fetih geleneğiydi. Nâibler, medrese eğitimi alarak özellikle fıkıh alanında kendi kaza dairesinde ihtilâfları çözebilecek bir seviyede tahsil görmüş ilmiye mesleği mensubu kimselerdi. Osmanlı adli teşkilâtında kadı yardımcısı ve vekili olan nâib kadı tarafından belirlenir, Anadolu veya Rumeli kazaskeri tarafından tasdik edilirdi⁸⁴.

Belirli bir işi yapmak için görevli olanlar genellikle bir keşif veya sair bir görev

⁸² Münir Atalar. a.g.e. s. 309-311

⁸³ Casim Avcı. (2001). Nâib. TDV İslâm Ansiklopedisi. Güzel Sanatlar Matbaası, İstanbul. c. 32, s.311

⁸⁴ Mehmet İpşirli. (2001). Osmanlılar'da Nâiplik. TDV İslâm Ansiklopedisi. Güzel Sanatlar Matbaası, İstanbul. c. 32, s.312

için vazifelendirilirler. Belli bir süre için nâib tayin edilenler ise kadı'nın görevi başında olmadığı zamanlarda ona vekâleten görev yaparlar. Bu görev kısa bir süre için olabileceği gibi uzun bir süre için de olabilir. Uzun bir süre için vekâletin Osmanlılarda en çok karşılaşılan örneği çoğu kere uzak bir bölgeye kadı tayin edilen kimsenin kaza mahalline gitmeyerek İstanbul'da kalması ve yerine bir nâib göndermesidir. Keza emekliye ayrılan kadılara bir nevi emekli maaşı (aralık) olarak verilen kaza bölgelerine çoğu büyük kadılıklarda bulunmuş olan asıl hâkimler gitmez, yerine bir nâib gönderirlerdi. Kaza görevini vekâleten yürüten bu tür nâibler topladıkları harçlardan anlaştıkları miktarı asıl kadıya verirlerdi⁸⁵.

2.3.3. Kâtip

Sözlükte ketb “yazmak” fiilinden türetilmiş bir ism-i fâil olan kâtip (kâtib, çoğulu küttâb, ketebe) “yazı işleriyle uğraşan kimse, sekreter, yazıcı; bilgili kişi, noter; muharrir” demektir. Kitâbet işiyle uğraşanlardan kelâmın telifi ve mânanın tertibiyle ilgilenenlere “inşa kâtibi”, malların tahsili ve sarf edilmeleriyle uğraşanlara ise “emvâl kâtibi” denilir⁸⁶.

Başkâtipler, mahkemede naibden sonra ikinci otorite durumunda idiler. Kadı veya naiblerin, görev süreleri sonunda İstanbul'b gittikleri zaman, istifa ettikleri veya görevleri başında iken ölmeleri halinde mahkemeye vekâlet etmekte ve tam yetkiyle mahkeme işlerini yürütmekte olan başkâtip, devletin önem verdiği bir diğer görevlidir. Başkâtiplerin yardımcıları ise kâtiplerdir⁸⁷.

Mahkeme kâtipleri yargılama sırasında kadı'nın önemli bir yardımcısıdır. Kadının vermiş olduğu kararları bunlar için belirlenmiş usule (sak usulüne) uygun olarak deftere geçiren ve hukuk metinlerini yazma konusunda yetişmiş olan bu yardımcılar aynı tür davaların hemen daima aynı şekilde yazılmasında ve böylece yargılama sırasında bir eksikliğin olmamasında önemli roller üstlenmişlerdir⁸⁸.

⁸⁵ M. Âkif Aydın. (2010). Türk Hukuk Tarihi. 8. Baskı. Beta Yay. İstanbul. s.84

⁸⁶ Mustafa Sabri Küçükaşçı. (2001). “Kâtip”.TDV İslâm Ansiklopedisi. Güzel Sanatlar Matbaası, İstanbul. c.25, s.49

⁸⁷ Galip Eken. (1988). Gaziantep'in 113 Numaralı Şer'iyye Sicili Transkripsiyon ve Değerlendirme (H. 1168- 1169 M. 1755- 1756). Yüksek Lisans Tezi. Ankara. s. 23

⁸⁸ M. Âkif Aydın. a.g.e. s.85-86

2.3.4. Müftü

Osmanlılarda dört ehl-i sünnet mezhebinden hanefî fikhî üzerine kendisine sorulan umumî ve hususî şer'î ve hukukî meselelere ait dinî hükümlere uyarak karar veren zata Müftü ve verilen karara da Fetva adı verilmiştir. Müftülere şeyhüIslâm unvanı da verilmiştir⁸⁹

Müftü, şeriati iyi bilen ve verilecek hükümlerin şer'e uygun olup olmadığını tayin eden "fetva makamı" sıfatı ile kadıya görevinde yardım ederdi. Fakat bu yardım resmi nitelikte değildi. Müftülük, padişah tarafından o yerin tanınmış bir müderrisine tevcih edilirdi ve ayrı bir maaş almaz, ancak verdiği fetva karşılığında belirli bir para alabilirdi. Bağlı bulunduğu makam şeyhüIslâm'dı. Eğer davada taraflar kesin bir ispatta bulunamazlarsa ya da kadı mesele üzerinde kati bir yargıya varamazsa ve karar sorumluluğunu tek başına almak istemezse, o zaman kanuni görüşünü almak için, müftü'ye başvurulabilirdi. O da şer'i şerife uygun olarak kendisinden halli istenen meseleyi Hanefî mezhebi kurallarına göre cevaplardı. Fetva denilen cevap çoğunlukla kısa ve kesindir. Cevap genellikle sadece "evet" ya da "hayır" şeklindedir. Bazen de usulen arkasından "Allah bilir" sözü de eklenirdi. Müftü, meclis-i şer'e dâhil olan "şuhudü'l-hal" grubunun tabii bir üyesiydi ve önemli davalarda bu grup içinde bulunuyordu⁹⁰.

2.3.5. Muhzır

Sözlükte "huzura getiren, hazır bulunduran" anlamına gelir. Klasik İslâm hukuku kaynaklarında davalı ve davacıyı mahkemeye sevk eden me'mur için a'van ve müşhis kelimeleri de kullanılmıştır. Osmanlı döneminde Konya ve Kayseri gibi bazı İç Anadolu şehirlerinde muhzırla birlikte şahne (şihne) adı da görülür. Mahkeme kâtipliğine ihtiyaç duyulmayan küçük kadılıklarda da muhzır bulunur ve kitabet işini kadı veya muhzır yapardı. Mahkemede hazır bulunması istenen kişiye kadı tarafından bir celb kâğıdı (mürâsele) çıkarılır, muhzır da bununla ilgili şahsı mahkemeye çağırırdı. Muhzırın zor kullanma yetkisi yoksa da bazı durumlarda kadının talebiyle yanına asker alabilirdi. Muhâkeme sırasında mahkemedeki asayişin temini de muhzırın

⁸⁹ İsmail H. Uzunçarşılı. (1988). Osmanlı Devleti'nin İlmiye Teşkilâtı. 3. Baskı, TTK Basımevi, Ankara. s. 173

⁹⁰ Feda Şamil Arık. (1997). Osmanlılarda Kadılık Müessesesi 1. OTAM, İstanbul s.24

görevlerindendi. Zaman zaman merkezden kadılık bölgesindeki suçluların takibi, âsilerin yakalanması, soruşturmalarda yardımcı olma gibi hususlarda özel vazifelerle de yükümlü kılınabilirdi. Bilhassa İstanbul'a yakın yerlerdeki kadılıklarda kadınların merkeze yazdığı arzları muhızır veya muhızır başı götürürdü. Eğer konuyla ilgili bir ferman çıkmışsa bu fermanı da alıp kadıya teslim ederdi.

Muhızır, mahkemenin bulunduğu yerin ahalisi arasından özellikle daha önce bu görevi yapmış kişilerden veya bir şekilde devlet görevi almış (askeri) grupların mensuplarından seçilirdi. Sivil halktan muhızır tayin edilemezdi. Muhızırları tayin ve azil yetkisi kadınlara verilmiştir. Kadı bunun için uygun gördüğü kişiyi merkeze arz eder ve tayin merkezden beratla yapılırdı. Diğerleri gibi padişahların cülûs zamanlarında beratları yenilenir, genellikle haklarında bir şikâyet olmadığı müddetçe görevlerini sürdürebilirlerdi. Büyük kadılıklarda birden fazla muhızır bulunur, böyle yerlere bir de muhızırbaşı tayin edilirdi. İstanbul kadılığı muhızırbaşısının kapıkulu süvarileri bölüğüne geçebilme hakkı vardı⁹¹.

2.3.6. Kassâm

Sözlükte “bölmek” anlamındaki kısmet masdarından türeyen kassâm “taksim eden, bölüştüren” manasına gelmektedir. İslâm hukuk literatüründe ganimet, şirket ve miras gibi konularda her türlü menkul ve gayrimenkul malı bölerek şâyi hisseleri belirli hale getiren kişi ya da resmi görevliye kâsım veya kassâm denilmiştir. Daha dar anlamda ve özellikle Osmanlı uygulamasında kassâm, miras davalarında bizzat dava mahalline giderek gerekli tahkikatı yapıp ihtilâf hakkında bir neticeye vardıktan sonra davayı hükme bağlayan ve terekeyi vârisler arasında taksim eden şer'i memuru ifade etmektedir⁹².

Osmanlı Devleti'nin şer'iyeye teşkilâtında miras taksimi, biri şer'i mahkemelerde bulunan kasamlar olmak üzere iki sınıf kassam vardır. Kazaskerlere mensup askeri sınıfın terekesini varisleri arasında taksim eden kazasker kassamları ya her kazada veya birkaç kazada ayrı ayrı bulunurlar, Rumeli'dekiler Rumeli kazaskerleri

⁹¹ Recep Ahıskalı. (2001). “Muhızır”. TDV İslâm Ansiklopedisi. Güzel Sanatlar Matbaası, İstanbul. c.31s.85

⁹² Said Öztürk. (2001). “Kassâm.” . TDV İslâm Ansiklopedisi. Güzel Sanatlar Matbaası, İstanbul. c.24 s.579

ve Anadolu'dakiler Anadolu kazaskerleri taraflarından tâyin edilirdi. Bunlar tahsil ettikleri kısmet-i askeriyeyi o mahallin kadılığındaki sandıkta saklayarak kazaskerlerin mühürlü mektupları ve fermanlarla gelmiş olan askeri kassam müfettişi veyahut suvari kassamları geldiği zaman kadı veya nâibler taraflarından onlara teslim edilirdi⁹³.

Eyâlet, sancak ve kazalarda kadıların maiyetlerindeki kadı ve mevali kassamları kanunen askeri sınıftan olmayan riayetin ve şehirlinin miras işlerine bakıp resm-i kısmetleri tahsil ederlerdi. Her kadılıkta müstakil bir kassam defteri vardı. Vefat eden şahsın tereke denilen bıraktığı emval ve eşya kasamsın huzuriyle kalem kalem bu deftere yazıldıktan sonra ehl-i hibre (bilirkişi) marifetiyle her birinin kıymeti takdir olunup altlarına yazıldıktan sonra zevcin veya zevcenin ve diğer varislerin hisselerine isabet eden miktar tespit olunup kasamsın alacağı para müteveffanın techiz ve tekfin ve ıskat masrafları tereke yekûnundan tenzil edildikten sonra geri kalan miktar ne tutarsa şer'i kanuna göre varislere verilirdi⁹⁴.

2.3.7. Çavuş

Şer'i mahkemelerde çıkan ilâmların icrası, borçlunun mallarını satarak borcunun ödenmesi, borçlunun mahkeme kararı ile tazyik edilmesi, kesinleşen nakdi ve bedeni cezaların infazı gibi günümüzde icra memurları, kısmen emniyet görevlileri ve savcının vazifelerini ifâ eden memurlardır. Vezirlerin ve devlet ricalinin tutuklanma ve hapsedilmesinde bizzat çavuşlar bulunmuştur⁹⁵.

2.3.8. Müşavir

Kâdıların icâbı halinde fetva istedikleri ve danıştıkları ulemâya denirdi. Osmanlı Devleti'nin son zamanlarında ve özellikle 1913 tarihli Hükâm-ı Şer' ve Mehâkim-i Şer'îye Kanun-u Muvakkatı ile Kazaskerlikler, İstanbul, Evkaf, Galata ve Üsküdar kâdılıklarıyla vilâyet merkezlerinde işi çok olan şer'i mahkemelerde ihtiyaca göre bir veya iki müşâvir kadroları ihdas edilmişti⁹⁶. Müşâvirler kâdılık yapabilecek vasfa sahip şahıslar arasından seçildiği için bazı kâdılıkların müşâvirleri tek başına

⁹³ Uzunçarşılı. a. g. e. s. 121-122

⁹⁴ Uzunçarşılı. a.g.e. s. 123-124

⁹⁵ Serhat Kuzucu.(2006). 123 Numaralı Gaziantep Şer'iyye Sicilinin Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi (H. 1180-1181 / M. 1766-1767). Yüksek Lisans Tezi. Gaziantep. s.6

⁹⁶ Murat Eryetgin. a. g. e. s. 11

hüküm verme yetkisine sahiptir. Gıyabında ise bütün davaları ve diğer şer'î işleri yürütebilir ve kadının vekili olur⁹⁷.

2.3.9. Mübaşir

Osmanlı adliye teşkilatında iki manası mevcuttur. Birincisi; mahkemelerde celb ve tebliğ işlerinde kullanılan memur anlamıdır ki, muhızır ile eş anlamlıdır. İkincisi; Tanzimat'tan önce devletçe gördürülmesi veya soruşturulması lazım gelen bir iş için görevlendirilen memur demektir⁹⁸.

2.3.10. Şühûdü'l-Hal

Kadıların, davalara bakmak üzere yaptıkları oturumlarda, yanlarında “şuhud-ül'hal” yahut “udül-ül' müslimin”, “şuhud-ül'udül” tabirleri ile davalarda bir bilirkişi heyeti halinde mevcudiyetlerine zabıt metinlerinde itina ile işaret olunan ve ayrıca sicile geçen kararların altında adları yazılı bulunan beş, altı veya bazen daha fazla şahitler heyeti vardır ki, bunlar muhâkemeye bir jüri mahiyeti vermektedir. Filhakika, bunlar davanın katiyen görgü şahitleri olmayıp, tamamıyla muhakeme tarzının müşahitleridirler. Tabii, kadı'nın dava ile ilgili taraflardan herhangi birisini tutmadığı, müdafaalarını serbestçe yapmalarına tam bir imkân verdiği, itiraf veya inkârlarında tazyik vesair yollarla tesir etmeyip, tamamıyla tarafsız bir hâkim olarak hareket ettiği hususunda en iyi vesikanın adı geçen müşahitler olduğu görülüyor. Kararların yazılış şekli de bu esasa dayanmaktadır. Çünkü kadı'nın taraf tutması veya herhangi bir maksatla davaya müessir olmak suretiyle adaletin tecellisine mani olduğu hallerde, herkesin, her davada, başşehre giderek davasını divanda gördürmesi mümkün olmadığından dolayı, bu müşahitler heyetinin mevcudiyeti mahkemede hakkın yerini bulması için çok mühim bir hadise olarak kabul olunmalıdır⁹⁹.

Osmanlı rejimi devri mahkemeleri bir gelenek halinde hep kadı ve yanındaki müşahitlerden ibaret bir jüri halinde işleyip durmuştur. Yalnız, bahsettiğimiz bu müşahitlerin seçilişi gelişigüzel olmayıp, kasabadaki ileri gelen şahsiyetlerin tercih

⁹⁷ Sema Yüce. (2010). 98 Numaralı Gaziantep Şer'iyeye Sicili (H. 1155/ M. 1742-1743) Transkripsiyon ve Değerlendirme. Yüksek Lisans Tezi. Kayseri. s. 7

⁹⁸ Yüce. a.g.e. s.7

⁹⁹ Mustafa Akdağ. (1999). Türkiye'nin İktisadi ve İctimai Tarihi-1 (1243-1453). Barış Kitabevi. Ankara. s.322-323

olunduğunu unutmamalıdır. Böylece, meşhur müderrisler, âyan ve eşraftan olanlar buraya dâhil oluyorlardı. Şühûd-ül'hâl denen yahut bizim bilirkişi heyeti diyebileceğimiz bu adı geçen müşahitler heyetini teşkil eden kimseler her mahkemede aynı kadro ile bulunmayıp, bazen birkaç kişi değiştiği gibi, sayılarını da tayin etmek mümkün değildir. Çünkü belli-başlı sekiz-on kişinin isimleri kayıt olduktan sonra "... ve gayr'him" sözünün ilâvesi, diğer bir kısımlarının isimlerini kaydetmekten vazgeçildiğini ifade etmektedir¹⁰⁰.

2.3.11 Subaşı

Mahkeme kararlarının yerine getirilmesi de kâdının vazifesi idi. Osmanlı Devleti'nde bu işi merkezde çavuşlar, taşrada ise merkezden tayin olunan subaşılar yapardı. Küçük beledî kabahatler hâricinde, mahkemne kararı olmaksızın subaşının ceza vermeye salâhiyeti yoktu. Subaşı, şehir ve kazâların zâbıta ve polis müdürü idi. Kol gezerek suçluları takip eder ve mahkemeye çağırır; Pazar ve mahallelerin âsâyişini temin ve temizliğini teftiş eder; kaldırımları tamir ettirir; yıkılmaya yüz tutmuş evlerin yıktırılması için mimarbaşına haber verirdi. Ayrıca bir takım örfî vergileri toplardı¹⁰¹.

2.3.12. Vekil

Şahıslar davalarını bizzat takip edebilecekleri gibi, vekil marifetiyle de gördürebilirlerdi. Tanzimat'tan sonra nizâmiyye mahkemelerinde dava takip etmek üzere dava vekili ve muhâmi adıyla profesyonel avukatlar vazife yapmaya başladı. Dava vekilleri, fıkın husûmete vekâlet hükümlerine göre faaliyet gösterirdi. Teşkil-i tarafeyn edilmedikçe, yani taraflar mahkeme huzurunda hazır bulunmadıkça dava görülemezdi. Gâib olup, mahkemede hazır bulunamayan kimsenin yerine, kâdı bir vekil-i musahhar tayin eder, davaya böylece bakılırdı¹⁰².

2.3.13. Hademe ve Kapıcı

Duruşma güvenliğini sağlayan görevlidir. Bunlar, lüzumsuz söz ve uygunsuz davranışlara engel olurlar. Hademeler hâkimden uzakta olmalıdırlar. Çünkü bunların

¹⁰⁰ Akdağ. a.g.e. s. 323

¹⁰¹ Ekrem Buğra Ekinci. (2008). Osmanlı Hukuku. Arı Sanat Yayınevi. İstanbul. 1. Baskı. s.378-379

¹⁰² Ekinci. a.g.e. s. 378

varlığı, makamının yüceliğini arttırmak içindir. Uzak durmaları ise heybeti artırır. Kapıcı ise kapının önünde durup mahkemeye başvurmak isteyenleri sıraya koyan görevlidir¹⁰³.

2.4. AYINTÂB'A AİT TRANSKRİPSİYONU YAPILAN ŞER'İYYE SİCİLLERİ

Ayıntâb'a ait çok sayıdaki Şer'iyye sicil defteri, tasnif edilerek toplam 174 defter haline getirilmiştir. Bu defterler, Gaziantep Müzesi'nde iken katalog çalışmaları tamamlanmıştır. Buna göre; Ayıntâb'a ait ilk sicil belgeleri; Kanuni Sultan Süleyman döneminde H. 938/M. 1531-1532 tarihlerine ait 1 numaralı defterde, son sicil belgeleri ise H. 1327/ M. 1909-1910 tarihlerine ait ve 160 numaralı defterde kayda alınmıştır. Bugün diğer illere ait defterlerle beraber Ankara'daki Milli Kütüphane'den alınarak İstanbul'daki Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde muhafaza edilen Ayıntâb Şer'iyye Sicilleri, mikrofilm olarak araştırmacıların hizmetine sunulmaktadır¹⁰⁴. Ayıntâb'a ait transkripsiyonu yapılan Şer'iyye Sicilleri şunlardır:

Cuma Çam. (2008). 11 Numaralı Ayıntab Şer'iyye Sicilinin Transkirpsiyonu ve Değerlendirilmesi (H.1017/M. 1608-1609) Yüksek Lisans Tezi, Kafkas Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kars.

Handan Bozkurt. (2002). Gaziantep 17 Nolu Şer'iyye Sicili. Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.

Rabia Sultan Timbil. (2003). 19 Numaralı Gaziantep Şer'iyye Siciline Göre Mülk Satışları (1647-1648) Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Hüsniye Güner. (2006). 21 Numaralı Ayıntab Şer'iyye Sicili Defteri Transkirpsiyonu ve Değerlendirilmesi (H.1059-1060/ M. 1643- 1650) Yüksek Lisans Tezi, Muğla Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muğla.

Zemzem Yüçetürk. (2009). 98/3 Numaralı Gaziantep Şer'iyye Sicili (H. 1155 /M. 1742-1743) Transkripsiyon ve Değerlendirme, Yüksek Lisans Tezi, Kayseri Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.

Fuat Yıldırım. (1996). 108. Numaralı Gaziantep Şer'iyye Sicili (H. 1164-1165-

¹⁰³ Abdulaziz Bayındır. Osmanlı'da Yargının İşleyişi. Osmanlı Teşkilat-6. Ed. Güler Eren. Yeni Türkiye Yayınları, İstanbul, s. 436

¹⁰⁴ Eryetgin, a.g.e. s.32

M. 1750-1752). Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.

Mehmet Karasakal. (2011) 109 Nolu Antep Şer'iyeye Sicilinin Transkripsiyonu ve Değerlendirmesi Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.

Galip Eken. (1988). Gaziantep'in 113 Numaralı Şer'iyeye Sicili Transkripsiyonu ve Değerlendirmesi (H. 1168-1169 M. 1755-1756) Yüksek Lisan Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Zeynel Özlü. (1999). Gaziantep'in 120 Numaralı Şer'iyeye Sicili (Transkripsiyonu ve Değerlendirmesi) Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Serhat Kuzucu. (2006). 123 No'lu Gaziantep Şer'iyeye Sicilinin Transkripsiyonu ve Değerlendirmesi (H. 1180-1181/ M. 1766-1767) Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.

Neşe Toğrul. (2010). 129 Nolu Antep Şer'iyeye Sicilinin Transkripsiyonu ve Değerlendirmesi (H. 1061, 1108, 1142/ M. 1650, 1696, 1729) Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.

Aynur Geçgil. (2006). 141 Numaralı Gaziantep Şer'iyeye Sicili Metin-Değerlendirme. (H. 1234- 1236/ M. 1818/1821) Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ

Halis Adnan Arslantaş. (1997). Antep'in 141 Numaralı H. 1261-1270 Tarihli Şer'iyeye Sicili Transkripsiyon ve Kataloğu. Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.

Murat Eryetgin. (2011). 149 Numaralı Ayntâb Şer'iyeye Sicilinin Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi (H. 1294-1295 / M. 1877-1878, S. 1-150) Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.

Faruk Yılmaz 151 Numaralı Ayıntab Şer'iyeye Sicilinin Transkripsiyonu ve Değerlendirmesi (H.1299-1301/M. 1882-1884) Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep

Mehmet Ali Yıldırım. (2006). 152 Numaralı Ayıntab Şer'iyeye Sicilinin Transkripsiyonu ve Değerlendirmesi (H.1302-1303/ M. 1884-1885) Yüksek Lisans Tezi,

Gaziantep Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.

Yüksel Babanoğlu. (2004). 155 Nolu Gaziantep Şer'iyye Sicilinin Transkripsiyonu ve Değerlendirmesi (H. 1308-1310/ M.1894) Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.

Havva Yıldız. (2006). 156 Numaralı Ayıntab Şer'iyye Sicilinin Transkripsiyonu ve Değerlendirmesi (H. 1310-1312 / M. 1893-1894, S. 3-96,70-174) Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.

Ayşe Erkmen. (2005). 156 Numaralı Ayıntâb Şer'iyye Sicili'nin Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi (H.1312-1314, Sayfa 167-250, 1-93, 1-8) Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep

Adem Çalışkan. (2011). 159 Nolu Antep Şer'iyye Sicilinin Transkripsiyon ve Değerlendirmesi. Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep

Ahmet Yılmaz. (1997). 19. Yüzyıl İlk Çeyreğinde Şer'iyye Sicilleri ve Tereke Defterlerine Göre Medine-i Ayıntab'ın İktisadi ve İctimai Durumu. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

C. Cahit Güzelbey. (1966). Gaziantep Şer'i Mahkeme Sicilleri. M. 1886-1909. C 153-160. Fasikül 1. Gaziantep

C. Cahit Güzelbey. (1966). Gaziantep Şer'i Mahkeme Sicilleri. M. 1841-1886. C 144-152. Fasikül 2. Gaziantep

C. Cahit Güzelbey. (1966). Gaziantep Şer'i Mahkeme Sicilleri. M. 1828-1838 C 142-143. Fasikül 3. Gaziantep

C. Cahit Güzelbey- Hulusi Yetkin. (1970). Gaziantep Şer'i Mahkeme Sicillerinden Örnekler. C. 81-141. M. 1729-1825. Gaziantep

Bu çalışmada Serpil Acioğlu tarafından 137 Numaralı Ayntâb Şer'iyye Sicili'nin Transkripsiyonu ve Değerlendirmesi yapılmaktadır.

2.5. 137 NUMARALI AYINTÂB ŞER'İYYE SİCİLİ HAKKINDA GENEL BİLGİ

Yüksek Lisans tezi olarak çalışılan 137 Numaralı Ayntâb Şer'iyeye Sicili H. 1216-1220 (M.1801-1806) yılları arasındaki Ayntâb mahkeme kayıtlarından oluşmaktadır. Bu kayıtlar, düzenli bir biçimde Osmanlıca olarak kayda alınmış ve genel olarak düzgün bir talik yazısı kullanılmıştır. 137 Numaralı Şer'iyeye Sicili'nin orijinali İstanbul'daki Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde bulunmakta olup elimizdeki nüshalar fotokopi olarak İSAM' dan temin edilmiştir. Silik kısımları olmakla beraber genel itibariyle fotokopiler okunaklıdır. 87 varak 172 sayfadan oluşan Şer'iyeye Sicili toplam 257 mahkeme kaydını içermektedir. Ahmet Akgündüzün Şer'iyeye Sicilleri Mahiyeti, Toplu Kataloğu ve Seçme Hükümler adlı eserinde Şer'iyeye Sicili'nin ebatı 16x40,5 ve 16,5x42,5 şeklinde olmak üzere iki türlü verilmiştir.

137 numaralı Ayntâb Şer'iyeye Sicili, katalog çalışmaları sırasında numaralandırılmış olup orijinal numaralandırma bulunmamaktaydı. Şer'iyeye Sicilinde sayfa 140'ın bir kısmına, sayfa 142'nin tamamına çizgi çekilmiş ve sayfa 86-87-88-89-94-95-96 boş bırakılmıştır. Sayfa 15 ve 16 yok, 171'den sonraki üç sayfaya numara verilmemiş ve son sayfa 172 olarak numaralandırılmıştır.

Zengin içeriğe sahip olan 137 numaralı Ayntab Şer'iyeye Sicili'nde merkezden gönreilen ferman ve beratlar Ayntâb ile diğer taşra merkezleri arasındaki yazışmalar (mürasele, ruk'a, mektup, buyuruldu) ve şehir içindeki davalara; vesayet, vakıf, veraset, alım-satım gibi mevzulara ilişkin (hüccet, vakfiye, i'lâm) kayıtların olduğu tespit edilmiştir.

137 numaralı Ayntâb Şer'iyeye Sicilinde bazı belgelerde eksiklikler tespit edilmiştir. Sayfa 17/Belge 18, Sayfa 90/Belge 113, Sayfa 97/Belge 121, Sayfa 122/Belge 170 ve Sayfa 126/Belge 179 numaralı belgelerin baş tarafının olmadığı tespit edilmiştir. Sayfa 14/Belge 17, Sayfa 18/Belge 22, Sayfa 42/Belge 54, Sayfa 45/Belge 59, Sayfa 61/Belge 76, Sayfa 97/Belge 121, Sayfa 114/ Belge 146, Sayfa 121/Belge 172, Sayfa 123/Belge 178, Sayfa 131/Belge 188, Sayfa 134/Belge 191 ve Sayfa 166/Belge 242 numaralı belgelerin son tarafının olmadığı tespit edilmiştir.

137 Numaralı Ayntâb Şer'iyeye Sicili "Tahriren fi-yevmi's- sâmin şehri Zi'l hicce li seneti sitte 'aşera ve mieteyn ve elf" tarihiyle başlayıp "Hurrire fi 25 Receb, sene

1217 tarihiyle bitmektedir. Tarih atma formatı Hicri Takvim esas alınarak ya “Fi Cemâziye’l – âhir sene 217” şeklinde rakamsal, ya da “Tahriren fi- yevmi’s sâmin- şehri zi'l hicceli seneti sitte ‘aşera ve mieteyn ve elf” şeklinde Arapçadır.

2.6 137 NUMARALI AYNTÂB ŞER’İYYE SİCİLİNİN BELGE ÖZETLERİ VE TRANSKRİPSİYONU

Sayfa 1 / Belge 1

Belgenin Özeti

Ayntâb nâibine, çevre kazaların kadıları ve nâiblerine; Ayntâb’daki Edrel Karyesi avâriz vergisini Ayntâb voyvodası Hüseyin’in toplaması hakkında yazılan fermân kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Kıdvetü’n-nüvvâbi’l-müteşerri‘în Ayntâb nâibi ()¹⁰⁵ mevlânâ zîde ilmuhû ve kıdvetü’l-emâsili ve’l-akrân mefâhiru’l-kuzâtü ve’l-hükkâm ma‘âdinü’l-fazâilü ve’l- kelâm Ayntâb sancağında vâki‘ kazâların kadıları ve nâibleri zîde fazluhum tevkî‘-i refî‘-i hümâyûn vâsıl olıcak ma‘lûm ola ki;

Hazîne-i ‘âmirem defterleri mücebince livâ-i mezbûrda vâki‘ kazâların üç yüz yetmiş iki buçuk ve buçuk sülüs ‘avâriz hânesiyle Ayntâb kazâsına tabi Edrel karyesinde senevî altmış üç guruş yirmi beş akçe ‘avâriz ve nüzul-ı maktû malı olup bin iki yüz on yedi senesine mahsûb olmak üzere cem‘ ve tahsîli lâzım gelmeğın, iftihâru’l-emâcidi ve’l-ekârim dergâh-ı mu‘allâm kapucubaşlarından Ayntâb voyvodası Hüseyin dâme mecduhûya der‘uhde olunup yedine mühür ve nişanlı mevkûfât defter sûreti gönderilmekle imdi mücebince cem‘ ve tahsîl itdirilmek fermânım olmuşdur buyurdum ki;

Hükm-i şerîfimle mübâşir vardıkda bu bâbda sâdır olan emrim ile ‘amel idüp dahi sene-i mezbûreye mahsûben livâ-i mezbûrda vâki‘ kazâların ol mikdâr hânesinin beher hânesinden dört yüz akçe ‘avâriz mallarıyla ol mikdâr guruş maktû‘ malları irsâl olunan mühürlü ve nişanlı mevkûfât defteri sûreti mücebince cem‘ ve tahsîl ve dâhil-i

¹⁰⁵ Metinde boşluk bırakılan yerler () ile gösterilmiştir.

hazîne-i ‘âmirem itdirüp ve bundan mâ‘adâ mübâşir-i mezbûrun cihet-i ma‘âşî için her bir ‘avârız hânesinden elli beşer akçe dahi aldırup ve hîn-i tahsilde ‘avârız için alınan akçenin mezbûr sekiz akçesinden bir esedi guruş aldırup ve mîrî için alınan akçeyi hazîne-i ‘âmireme alındığı vech üzere aldırmayup bundan ziyâde ve noksân alınmaya ve aldırmayasız ve defterden ve noksân hânedan ve fermânımdan ziyâde mutâlebesiyle reâ‘yâ fukarâsına zulm ve te‘addîden ihtirâz eyleyesiz şöyle bilesiz ‘alâmet-i şerîfe i‘timâd kılasız.

Tahrîren fî-yevmi’s-sâmin-şehri Zi’l-hicce li-seneti sitte ‘aşera ve mieteyn ve elf.

Be-makâm-ı Kostantiniyye el-Mahrûse.

Hânehâ-i Kazâyâ
‘Avârız-ı der-livâ-i Ayntâb fî sene 1217, gurre-i Muharremi’l-harâm sene 1217.
Kazâ-i Ayntâb
Fî 400
331,5 guruş
... ¹⁰⁶ bahâ 51,5 guruş, 456 hâne
Cem‘an yekûn
Fî 400 * Hâne 372,5= 149066 guruş 16+35=51
1355+63=1418 ... maktû‘ olan

Tahrîren fî 7 Şevvâl 1216
Mahall-i mühür Ahmed Efendi

Sayfa 2/ Belge 2

Belgenin Özeti

Ayntâb ve çevre kazaların kadıları ve nâiblerine; Ayntâb’daki bedel-i nüzul vergisini Ayntâb voyvodası Hüseyin’in toplaması hakkında yazılan fermân kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Mefâhîru’l-kuzâtü ve’l-hükkâm ma‘âdinü’l-fazâilü ve’l-keâm Ayntâb sancağında vâki‘ kazâların kadıları ve nâibleri zîde fazluhum tevkî‘-i refî‘-i hümâyûn vâsıl olıcak ma‘lûm ola ki;

Hazîne-i ‘âmirem defterleri mücebince livâ-i mezbûrda vâki‘ kazâların üç yüz yetmiş iki buçuk ve buçuk sülüs bedel-i nüzul hânesi olup bin iki yüz on yedi senesine

¹⁰⁶ Metinde okunamayan yerler ... ile gösterilmiştir.

mahsûb olmak ile cem‘ ve tahsîli lâzım gelmeğın, iftihâru‘l-emâcidi ve‘l-ekârim dergâh-ı mu‘allâm kapucubaşlıklarından Ayntâb voyvodası Hüseyin dâme mecduhû der‘uhde olunup yedine mühürlü ve nişanlı mevkûfât defteri sûreti virilmeğın imdi mûcebince cem‘ ve tahsîl itdirmek fermânım olmuştur buyurdum ki;

Hükm-i şerîfimle mübâşir vardıkda bu bâbda sâdır olan emrim ile ‘amel idüp dahi sene-i mezbûreye mahsûben livâ-i mezbûrda vâki‘ kazâların ol mikdâr hânesinin beher hânesinden altışar yüz akçe bedel-i nüzulları malları irsâl olunan mühürlü ve nişanlı mevkûfât defteri sûreti mûcebince cem‘ ve tahsîl ve dâhil-i hazîne-i ‘âmirem itdirüp ve bundan mâ‘adâ mübâşir-i mezbûrun cihet-i ma‘âşî için her bir bedel-i nüzul hânesinden otuz akçe dahi aldırılup ve hîn-i tahsilde bedel-i nüzul içinden alınan akçenin mezbûr ol akçesinden bir esedî guruş aldırup ve mîrî için alınan akçeyi hazîne-i ‘âmirem olunduğu vech üzere aldırup bundan ziyâde ve noksân alınmaya ve aldirmayasız ki defterden ziyâde ve noksân hânedan ve fermânımdan ziyâde mutâlebesiyle zulm ve te‘addiden ihtirâz ve ictinâb eylesiz şöyle bilesiz ‘alâmet-i şerîfe i‘timâd kılasız.

Tahrîren fî-yevmi’s-sâmin-şehri Zi‘l-hicce li-seneti sitte ‘aşera ve mieteyn ve elf.

Be-makâm-ı Kostantiniyye el-Mahrûse.

İftihâru‘l-emâcidi ve‘l-ekârim câmi‘ul-mehâmidi ve‘l-mekârim el-muhtass

Hânehâ
Bedel-i nüzul der-kazâ-i Ayntâb sene 1217
Nefs-i Ayntâb 321+ Kazâhâ-yı bahâ 51= 372

Sayfa 2/ Belge 3

Belgenin Özeti

Ayntâb voyvodası Mîr Mehmed’in, Ayntâb ahalisinin vereceği parayı orduya ulaştırması hakkında yazılan fermân kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

İftihâru‘l-emâcidi ve‘l-ekârim câmi‘u‘l-mehâmidi ve‘l-mekârim el-muhtassu bi-mezîdi ‘inâyeti‘l-meliki‘d-dâim dergâh-ı mu‘allâm kapucubaşlıklarından Mirâhûr-ı

Evvelim pâyesi olup Ayntâb voyvodası olan Mîr Mehmed dâme mecduhû tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki;

Ayntâb voyvodası olan Hüseyin'in tertîb-i cezâsı zımnında ahâlî-i Ayntâb teşekküren cânib-i mîrîye yüz bin guruş hizmet ve meblağ-ı mezbûru def'aten te'diyeye mübâderet ideceklerini ordu-yı hümâyûnum Haleb'de iken ta'ahhüd idüp bundan akdem ordu-yı hümâyûnum (silik)¹⁰⁷ lede'l-vürûd sülüs mikdârı cânib-i mîrîye edâ ve sülüsânı dahi (silik)

Sayfa 3/ Belge 3 (önceki sayfanın devamı)

vâridin bi'se ve's-serâ olmak üzere müddet-i merkûme kendülere mehl virilmesini ricâ ve sen ki kapucubaşı-yı mûmâ-ileyhsin sen dahi müddet-i merkûme zarfında irsâline tekeffül eylediğine binâen imhâl olunmayup meblağ-ı mezkûru müddet-i mezkûre tamamında tesyîr eylemek lâzıme-i zimmetin iken mehl-i merkûm on beş yirmi gün mürûr idüp ordu-yı hümâyûnu vârid olan tahrîrâtınıza meblağ-ı mezbûrun irsâline zâtınız hiçbir cevâb işâret olunmamasını bâ'is-i isti'câb ve istiğrâb olup bu cânib senden me'mûl olan gayret ve sadâkate münâfi ve bu makûle hizmet-i Devlet-i 'Aliyye'nin te'diyesi emrinde hilâfi irtikâb eylemek me'mûrîne göre ne vechlerde töhmet-i 'azîme olduğu bir vechile olmağla işbu emr-i şerîfim tarafına vâsıl olduğu sâ'at gayr-ez teslim mebâliğ-i bâkiyeyi derhâl hazîne-i 'âmireme serî'an ve 'âcilen ordu-yı hümâyûnuma irsâle müsâra'at dakîka-i vâhîde 'avk ve tehirini tecvîz-berle mazhar-ı muâheze ve 'ikâb-ı şâhânem olmakdan gâyetü'l-gâye tehâşî ve mübâda'ât itmek fermânım olmağın tenbîhen ve isti'câlen mahsûsen işbu emr-i şerîfim ısdâr ve sadr-ı a'zam Tatarlarından kıdvetü'l-emâsili ve'l-akrân İbrahim zîde kadruhû ile tesyâr olunmuşdur, imdi mebâliğ-i merkûmun serî'an ve 'âcilen ordu-yı hümâyûnuma irsâli senden matlûb-ı kat'î-i pâdişâhânem ma'lûmun oldukda ber-vech-i meşrûh gayr-ez teslim meblağ-ı bâkî-i mezkûru derhal hazîne-bend ile serî'an ve 'âcilen ordu-yı hümâyûnuma irsâle kemâl-i ikdâm ve sa'y eylesin şöyle ki işbu emr-i şerîfim tarafına vâsıl olduğu sâ'at mebâliğ-i mezbûreyi tamâmen irsâl eyleyüp 'övr ve illet îrâdıyla dakîka-i vâhîde ... dikkat müceb olur ser-i mû vaz' ve hareket vukû'a gelmek lâzım gelür ise mazhar-ı muâheze ve 'ikâb-ı pâdişâhânem olacağıının muhakkak ve mukarrer

¹⁰⁷ Metinde silik olan yerler (silik) şeklinde belirtilmiştir.

ve derkâr iken âna göre ‘amel ve hareket ve hilâfindan gâyetü’l-gâye tehâşî ve mübâda‘at eylemek bâbında fermân-ı ‘âlî-şânım sâdır olmuşdur buyurdum ki;

Vusûl buldukda bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sudûr olan fermân-ı mevâcibü’l-ittibâ‘ ve lâzımü’l-ımtisâlimin mazmûn-ı itâ‘at-makrûnuyla ‘amel ve hareket ve hilâfindan be-gâyet hazer ve mücânebet eyleyesin şöyle bilesin ‘alâmet-i şerîfe i‘timâd kılasın.

Tahrîren fî-evâsıtı şehri Saferi’l-hayr li-seneti seb‘a ‘aşera ve mieteyn ve elf.

Be-yurd-ı sahrâ-yı Hasan Çelebi.

Sayfa 3/ Belge 4

Belgenin Özeti

Ayntâb’da Örim Evlek (?¹⁰⁸) kazâsı sâkinlerinden ve sâdât-ı kirâmdan olan Seyyid Mustafa bin Seyyid Hacı Mustafa ve karındaşları Mehmed ve Seyyid Mehmed’in tekâlîf-i şâkka ödememeleri ve bu konuda vergi toplayanlarca rahatsız edilmemeleri husûsunda kazâ nâibine gönderilen fermân kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Kıdvetü’n-nüvvâbi’l-müteşerri‘în Ayntâb kazâsı nâibi Mevlânâ zîde ilmuhû tevkî‘-i refî‘-i hümâyûn vâsıl olıcak ma‘lûm ola ki;

Kazâ-i mezbûra tâbi‘ Örim Evlek (?) nâm karye sâkinlerinden sâdât-ı kirâmdan Seyyid Mustafa bin Seyyid Hacı Mustafa ve karındaşları Mehmed ve Seyyid Mehmed zîde şerefehüm ordu-yı hümâyûnuma ‘arz-ı hâl idüp bunlar sahîhü’n-neseb sâdât-ı kirâmdan olup isbât-ı neseb eylediklerine İstanbul nukabâsından ma‘mûlün-bih hüccet ve temessükleri olup üzerlerine edâsı lâzım gelen ‘avârız ve sâir evâmir-i ‘aliyye vârid olan tekâlîflerinden hisselerine isâbet eden karye-i mezbûre ahâlîsiyle ma‘an edâ idüp bu emr-i şerîf tekâlîf-i şâkka mutâlebesiyle te‘addî olunmaları îcâb itmez iken ehl-i ‘örf tâifesi taraflarından bilâ-emr-i şerîfe tekâlîf-i şâkka mutâlebesiyle te‘addîden hâlî olmadıklarını bildirüp hilâf-ı kânûn bilâ-emr-i şerîf ehl-i ‘örf tâifesi taraflarından tekâlîf-i

¹⁰⁸ Metinde doğruluğundan emin olunamayan kelimelerin yanına (?) işareti konulmuştur.

Sayfa 4/ Belge 4 (önceki sayfanın devamı)

Şâkka mutâlebesiyle te‘addî ve rencîde itdirilmemek bâbında emr-i şerîfim ricâ eyledikleri ecilden kânûn üzere ‘amel olunmak bâbında fermân-ı ‘âlf-şânım sâdır olmuştur buyurdum ki;

Hükm-i şerîfimle vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan emrim üzere ‘amel dahi husûs-ı mezbûra tamâm-ı hak üzere mukayyed olup göresin bunlar sahîhü’n-neseb sadât-ı kirâmdan olup isbât-ı neseb eylediklerini İstanbul nukabâsından ma‘mûlün-bih hüccet ve temessükleri var ise ‘avâriz ve sâir evâmir-i ‘aliyyemle vâride olan tekâlîflerden tahammüllerine göre hisselerine isâbet ideni ahâlî-i karye-i mezbûre ile ma‘an edâ eyledikten sonra ehl-i ‘örf tâifesi taraflarından bilâ-emr-i şerîf tekâlîf-i şâkka mutâlebesiyle bunları te‘addî ve rencîde itdirmeyüp men‘ ve def‘ eyleyesin min-ba‘d kânûn ve emr-i hümâyûnuma muhâlif iş itdirmeyesin husûs-ı mezkûr için bir dahi emrim varılmalı eylemeyesin şöyle bilesin ‘alâmet-i şerîfe i‘timâd kılasın.

Tahrîren fî-evâhiri şehri Muharremi’l-harâm li-seneti seb‘a ‘aşera ve mieteyn ve elf.

Be-yurd-ı sahra-yı Gölbaşı.

Sayfa 4/ Belge 5

Belgenin Özeti

Ayntâb kadısı Şefikzâde Şerîf Mehmed Sadullah’ın, Ayntâb kazâsı ahâlîsinin ‘avâriz ve nüzul bedeli vergilerinin bakiyesini verecek durumda olmadıklarını merkeze bildiren ‘arz yazısı.

Belgenin Transkripsiyonu

Devlet-i mekîne arz-ı dâ‘î-i kemîne budur ki;

Bundan akdem iki yüz on beş senesine mahsûben Ayntâb kazâsından bâ-emr-i ‘âlf ve ber-mantûk-ı defter-i mevkûfât matlûb buyurulan mal-ı ‘avâriz ve bedel-i nüzul olan üç bin üç yüz altmış yedi buçuk guruşun Ayntâb voyvodası maktûl Hüseyin’in tarafından tahsîldarı bâ‘is-i az-ı ubûdiyyet Fazlı Ağa bendeleri lede’t-tahsîl mal-ı mezkûrun bin beş yüz guruşu sene-i merkûmede bâ-emr-i ‘âlf kabzına me‘mûr defterdâr çukadârı Osman Ağa bendelerine bâ-tahvîl edâ ve teslîm ve bin beş yüz guruşu dahi

maktûl-i mezbûr kendüden şa‘îr bahâsı olarak ahz u kabz idüp maktûl-ı merkûmun dahi kâffe-i emvâli cânib-i mîrîden zabt olunmuş olup üç yüz altmış yedi buçuk guruş dahi mahalleri perîşân ve tahsîli adîmü’l-îmkân ve mahallinde mütebâkî olmağla cem‘an üç bin üç yüz altmış yedi buçuk guruş ki tahsîldâr-ı mezbûr zimmetinde bir akçe kalmadığını bütün sahîhu’l-kelimât kimesneler cânib-i şer‘e ihbâr itmeleriyle sûret-i hâl bi’l-iltimâs pâye-i serîr-i a‘lâya i‘lâm olundu bâkî el-emr li-hazreti men-lehu’l-emr.

Hurrîre fî-evâsıtı Saferî’l-hayr li-seneti seb‘a ‘aşera ve mieteyn ve elf.

El-‘abdü’-d-dâ‘î li’-d-Devleti’l-‘Aliyyeti’l-Osmâniyye Şefikzâde Şerîf Mehmed Sadullah el-müvellâ hilâfe be-Ayntâb.

Sayfa 4/ Belge 6

Belgenin Özeti

Ayntâb’da Ammu Mahallesi’nde Develü mescidi’ne Ahmed Halîfe’nin imâm olarak atanmasına dair yazılan berât kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Ayntâbda Ammu Mahallesi’nde vâki‘ Develü mescid vakfından olmak üzere vazîfe-i mu‘ayyene ile imâm olan Şeyh Mehmed Halîfe veledes bilâ-veled fevt olup yeri hâlî kalmağla mahlûlünden erbâb-ı istihkâkdan işbu râfi‘-i tevkî‘-i refî‘i’ş-şân-ı hâkânî Ahmed Halîfe zîde salâhuhûya tevcîh ve yedine berât-ı şerîf-i ‘âlî-şânım virilmek ricâsına Ayntâb Nâibi Mevlânâ Şeyhzâde es-Seyyid Mehmed Emin zîde ilmuhû ‘arz itmekle mücebince tevcîh olunmak fermânım olmağın hakkında mezîd-i ‘inâyet-i pâdişâhânem zuhûra getürüp bin iki yüz on altı senesi zi’l-hiccesinin on dördüncü günü târîhiyle müverrah virilen ruûs-ı hümâyûnum mücebince yedine berât-ı hümâyûn virdim ve buyurdum ki;

Mezbûr Ahmed Halîfe zîde salahuhû varup müteveffâ-yı merkûm yerine mescid-i mezbûrda imâm olup edâ-yı hizmet eyledikden sonra bundan evvel imâm olanlar vazîfesine ne vechile mutasarrıf olagelmışler ise merkûm dahi ol vechile vazîfe-i mu‘ayyenesin vakf-ı mezbûr mahsûlünden mütevellisi olanın yedinden alınıp mutasarrıf ola şöyle bileler ‘alâmet-i şerîfe i‘timâd kılalar.

Tahrîren fî-yevmi’s-sâmin ‘aşera min-şehr-i Zi’l-hicce li-seneti sitte ‘aşera

ve mieteyn ve elf.

Sayfa 5/ Belge 7

Belgenin Özeti

Dimos-ı Ayntâb mukâta‘asının Haleb muhassılı Mîr Mehmed’in toplaması hakkında Haleb muhassılı ve Ayntâb kadısına yazılan fermân kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Akzâ kuzâtü'l-müslimîn evlâ vülâtü'l-muvahhidîn ma‘denü'l-fazlü ve'l-yakîn râfî‘u i‘lâmü’ş-şerî‘ati ve’d-dîn vârisü'l-‘ulûmi’l-enbiyâi ve'l-mürselîn el-muhtassu bi-mezîdi ‘inâyeti’l-meliki’l-mu‘în mevlânâ Ayntâb kadısı zîdet fazâiluhû ve iftihâru’l-emâcidi ve’l-ekârim câmi‘u’l-mehâmidi ve’l-mekârim el-muhtassu bi-mezîdi ‘inâyeti’l-meliki’d-dâim dergâh-ı mu‘allâm kapucubaşlarından Mîrâhûr-ı Evvel pâyesiyle Haleb Muhassılı olan Mîr Mehmed dâme mecduhû tevkî‘-i refî‘-i hümâyûn vâsıl olıcak ma‘lûm ola ki;

Senevî altı bin beş yüz yirmi sekiz guruş mal ve altı yüz elli iki guruş mu‘accele ile mukayyed olup zaman-ı zabtı Muharrem guresinden olan ve dimos-ı Ayntâb mukâta‘ası mevâlî-yi ‘azâmimden Seyyid Yahya Aziz zîdet fazâiluhû mukâta‘a-i mezbûru idâmeye muktedir olmadığından beher sene birer nâ-ehl ve müflis makûlesine der‘uhde ve ilzâm iderek zimmetinde mal-ı mîrî müterâkim olduğuna binâen iki yüz on dört senesinden i‘tibâren cânib-i mîrîden zabt ve idâre olunup hâsılâtından iktizâ iden mîrî ve kalemiyyesi hazîne-i ‘âmireye ve mahallerine ba‘de’l-edâ fazla her ne kalur ise mevlânâ-yı mûmâ-ileyh tarafına i‘tâ olunmak üzere nizâm virilmiş olduğuna mebnî, sen ki muhassıl-ı mûmâ-ileyhsin mukâta‘a-i mezbûr iki yüz on yedi senesine mahsûben ‘uhdene ihâlesine irâde-i ‘aliyyem ta‘alluk itmekle zabtını hâvî işbu emr-i ‘âlî-şânım ısdâr ve () ile irsâl olunmuşdur, imdi vusûlünde fermânım olduğu üzere mukâta‘a-i mezbûru sene-i mezbûra mahsûben zabt ve rabt ve idâre idüp hâsılâtından iktizâ iden mal-ı mîrî ve kalemiyyesin hazîne-i ‘âmireme ve mahallerine ve fazla her ne kalur ise mevlânâ-yı mûmâ-ileyh tarafına i‘tâ olunmak içün hâsılâtını müfredât üzere... defteriyle Dersa‘âdetime irsâli husûsuna bezl ve sa‘y ve makderet ve hâsılât-ı mukâta‘aya kesr ve noksân... mûcib hâlât vukû‘undan mübâ‘adet ve sıyanet-i mîrî farîzasına ri‘âyet

eyleyesin ve sen ki kadı-yı mûmâ-ileyhsin işbu müceb-i emr-i şerîfimle ‘amel ve hareket ve hilâfından tehâşî ve mücânebet eylemek bâbında fermân-ı ‘âlî-şânım sâdır olmuştur buyurdum ki;

Hükm-i şerîfim vardıkda bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sudûr olan işbu emr-i şerîf-i ‘âlî-şânımın mazmûn-ı münîfi üzere ‘âmil olasız şöyle bilesiz ‘alâmet-i şerîfe i‘timâd kılasız.

Tahrîren fî-yevmi’s-sâmin ‘aşera Safer li-seneti seb‘a ‘aşera ve mieteyn ve elf.

Kostantiniyye el-Mahrûse.

Bu siyâkda defterdâr-ı rikâb-ı hümâyûn Fazlullah Efendi’nin dahi mektûbu vârid olmuştur.

Vasalenâ fî 22 Rebi‘ü’l-âhir sene 217.

Sayfa 6/ Belge 8

Belgenin Özeti

Ayntâb’da Battalhöyük Karyesinin mukâta‘asının nısf hissesinin Şerefeddinzâde es-Seyyid Mehmed Şâkirin tasarruf etmesi husûsunda Ayntâb nâibine yazılan fermân kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Kıdvetü’n-nüvvâbü’l-müteşerri‘în Ayntâb nâibi Mevlânâ () zîde ilmuhû tevkî‘-i refî‘-i hümâyûn vâsıl olıcak ma‘lûm ola ki;

Şerefeddinzâde es-Seyyid Mehmed Şâkir zîde kadruhûnun rikâb-ı hümâyûnuma takdîm eylediği ‘arz-ı hâli mefhûmunda dimos-ı Ayntâb’dan müfrez karye-i Battalhöyük mukâta‘asının nısf hissesi Süfyan Mahallesi’nden iki yüz on yedi senesinden i‘tibâren ‘uhdesine ber-vech-i mâlikâne tevcîh ve yedine berât-ı ‘âlî-şân i‘tâ olunmaktan nâşî hisse-i mezkûre sene-i merkûmeye mahsûben tarafından zabt ve rabt ve ber-müceb-i şurût-ı berât mahsûlât ve rüsûmâtı ahz u kabz olunmak üzere emr-i şerîfim sudûrunu istid‘â-yı ‘inâyet eylediği ecilden hazîne-i ‘âmiremde mahfûz başmuhâsebe defterlerine nazar olundukda dimos-ı Ayntâb’da müfrez karye-i Battalhöyük mukâta‘asının senesi iki yüz kırk beş guruş malı ve zaman-ı zabtı Muharrem guresinden olup ve her sene malın

hazîne-i ‘âmireme edâ ve kalemiyyesin virüp senesi âhirinden hesabın görülmek üzere mukâta‘a-i mezbûrun nısf hissesi Süfyan Mahallesi’nden yüz elli guruş mu‘accele ile merkûm Mehmed Şâkir zîde kadruhûnun ‘uhdesine ber-vech-i mâlikâne tevcîh olunup iki yüz on yedi senesinden i‘tibâren zabt eylemek üzere berât-ı şerîfim virildiği ve vâki‘ olan mahsûlât ve rûsûmât kânûn-ı kadîm olageldiği üzere ahz u kabz eylemek virilen berâtı şurûtundan idüğü derkâr olundukda imdi şurûtu mûcebince ‘amel olunmak fermânım olmuştur buyurdum ki;

Hükm-i şerîfim vürûdunda bu bâbda sâdır olan emr üzere ‘amel idüp dahi mukâta‘a-i mezbûre ol mikdâr mal ve mu‘accele ile mûmâ-ileyhin ber-vech-i mâlikâne ‘uhdesinde olduğu ve şurûtu vech-i meşrûh üzere hazîne-i ‘âmirem defterlerinde mukayyed olunmak şurût-ı muharrer-i mezkûre mûcebince mukâta‘a-i mezbûre sene-i merkûmeye mahsûben zabt ve rabt ve vâki‘ olan mahsûlât ve rûsûmât kânûn-ı kadîm olageldiği üzere ahz u kabz itdiresiz şöyle bilesiz ‘alâmet-i şerîfe i‘timâd kılasız.

Tahrîren fî-yevmi’t-tâsi‘ min Rebi‘ü’l-ülâ li-seneti seb‘a ‘aşera ve mieteyn ve elf.

El-mahrûse Kostantiniyye.

Sayfa 7/ Belge 9

Belgenin Özeti

Ticaret-i dâhiliyede yerli tüccarların ödediği gümrük ve sâir vergileri Hristiyan devlet tüccarlarının da ödemesi husûsunda Ayntâb kadısı ve gümrük emînine gönderilen fermân kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Akzâ kuzâtü’l-müslimîn evlâ vülâtü’l-muvahhidîn ma‘denü’l-fazâilü ve’l-yakîn râfi‘-i i’lâmi’s-şerî‘ati ve’d-dîn vârisü’l-‘ulûmi’l-enbiyâi ve’l-mürselîn el-muhtassu bi-mezîdi ‘inâyeti’l-meliki’l-mu‘în mevlânâ Ayntâb kadısı zîdet fazâiluhû ve kîdvetü’l-emâcidi ve’l-a’yân Ayntâb gümrükçüsü () zîde mecduhû tevkî‘-i refî‘-i hümâyûn vâsıl olıcak ma‘lûm ola ki;

Düvel-i nasârâ tüccârının memâlik-i mahrûseden olup diyârlarına ve düvel-i sâire memâlikine götürdükleri ve kendülerin diyârlarından ve düvel-i sâire

memâlikinden memâlik-i mahrûseme getürdükleri emti‘a ve erzâkın rüsûm gümrükleri ‘ahidnâme-i hümayûn şurûtu mücebince taht-ı nizâm ve râbıta ile mer‘î olup ancak tâife-i merkûmenin memâlik-i mahrûsem içinde mahsûl-i belde olarak bir mahalden âhir mahalle nakl ve fûrûht-ı emti‘a ve erzâk ile eyledikleri alışverişleri fi‘l-asl cüz’iyyât makûlesinden iken giderek tekessür ve tezâyüd bularak bir müddetden berü ve külliyyetlü olup gümrük ve sâir resimlerini reâ‘yâ-yı devlet-i ‘aliyyem tüccârı misillü müsâvât sûretiyle edâ itmek iktizâ ider iken ticâret-i dâhiliyyeyi ticâret-i hâriciyye hükmüne idhâl ve bu gûne adem-i müsâvât hasebiyle memâlik-i mahrûsem derûnunda olan ticâret rehîni ... dâhilinden olmakdan nâşî ol nasârâ tüccârının memâlik-i mahrûsem içinde a‘mâl-i ticâret ‘ahden ve şarten mesâğ yoğise dahi fi-mâ-ba‘d bu makûle ticâret-i dâhiliyyeye hâhiş-kâr oldukları halde ve bunun misillü muhteviyâtından ve narh ile kat‘-ı fiât olunan mevâddan mâ‘adâ mahsûl-i belde olarak bir mahalden bir mahalle nakl ve fûrûht itdikleri emti‘a ve erzâkın gümrük ve sâir rüsûmunu devlet-i ‘aliyyem reâ‘yâ-yı tüccârdan ne vechile tahsîl olunagelmîş ise tâife-i merkûmeden dahi bi-‘aynihî ol vechile tahsîl olunması râbıta tahtına idhâl olunmuş olmağla nizâm-ı mezkûre üzere işbu sene-i mübâreke Rebi‘ü’l-ülâsının onuncu gününden âsitâne-i ‘aliyyemde ve Rebi‘ü’l-âhirinin onuncu gününden taşra memâlikinde bedel ile bundan böyle düstûru’l-‘amel tutulması husûsu dahi Der‘aliyyemde bi‘l-müzâkere râbıta ve nizâm virilüp keyfiyeti tüccârlarına ifâde ve i‘lân için taraf-ı devlet-i ‘aliyyemden resmen takrîr i‘tâ olunmuş olmağla siz ki mevlânâ ve gümrük emîni mûmâ-ileyhimâsız siz dahi i‘lâmen ve ifhâmen işbu emri şerîfim ısdâr ve rikâb-ı hümayûnum reisü’l-küttâbı mehterbaşısı kıdvetü’l-emâsili ve’l-akrân İbrahim ile irsâl olunmuşdur, imdi min-ba‘d bi‘l-irâde beyânım olduğu vechile işbu sene-i mübâreke Rebi‘ü’l-âhirinin onuncu gününden bed’ ile düvel-i nasârâ tüccârından hubûbât ve bunun emsâli memnû‘âtdan ve narh ile kat‘-ı fiât olunan mevâddan başka mahsûl-i belde Ayntâb ve havâlîsinden sâir devlet-i ‘aliyyem memleketine ve memâlik-i sâireden mahall-i mezkûra nakl ve fûrûht itdikleri emti‘a ve erzâkdan iktizâ iden gümrük ve rüsûmât-ı sâireyi devlet-i ‘aliyyem reâ‘yâ-yı tüccârdan alındığı misillü tahsîl olunmak lâzım geldiği ma‘lûmunuz oldukda ber-vech-i meşrûh ‘amel ve harekete ihtimâm ve dikkat ve hilâf-ı fermân ve mugâyir-i rızâ vaz‘ ve hâlâtı tecvîzden ittikâ ve mübâ‘adet olunmak bâbında fermân-ı ‘âlî-şânım sâdir olmuşdur buyurdum ki;

Hükm-i şerîfim vusûl buldukda bu bâbda şeref-yâfte-i sudûr iden fermân-ı vâcibü'l-ittibâ' ve lâzımü'l-ımtisâlimin mazmûn-ı münîfi üzere 'amel ve hareket ve hilâfından ittikâ ve mübâ'adet eylesesiz şöyle bilesiz 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız.

Tahrîren fî-evâil-i şehir-i Rebi'ü'l-ülâ li-seneti seb'a 'aşera ve mieteyn ve elf.

El-mahrûse Kostantiniyye.

Sayfa 8/ Belge 10

Belgenin Özeti

Ayntâb eşrâfından Ahmed Bey'in, İrâd-ı Cedîd hazînesi ze'âmet ve timârlarından olan hâsılâtın zimmetinde kalan borcunun tahsîl edilmesi husûsunda Haleb muhassılı Mîr Mehmed ve Ayntâb nâibine yazılan fermân kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

İftihâru'l-emâcidi ve'l-ekârim câmi'u'l-mehâmidi ve'l-mekârim el-muhtassu bi-mezîdi 'inâyeti'l-meliki'd-dâim dergâh-ı mu'allâm kapucubaşlarından Mîrâhûr-ı Evvel pâyesiyle Haleb muhassılı Mîr Mehmed dâme mecduhû ve kıdvetü'n-nüvvâbi'l-müteşerri'in Ayntâb nâibi mevlânâ () zîde ilmuhû tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki;

İrâd-ı Cedîd-i hümâyûnum hazînesi tarafından zabt olunan ze'âmet ve timârlardan Ayntâb sancağında vâki' Turnalık ve ... dimekle ma'rûf üç kayd ze'âmet ve timârların iki yüz on iki senesinden on beş senesi gâyetine değın hâsılâtından fakat bir senelik bin sekiz yüz guruş hâsılât bundan akdem Ayntâb voyvodası olan müteveffâ Hüseyin tarafından bâ-poliçe vârid olup mâ'adâ üç senelik beş bin dört yüz guruş hâsılât Ayntâb vücûhundan Ahmed Bey zimmetinde kaldığını voyvoda-i mûmâ-ileyh mukaddemâ lede'l-inhâ hâsılât-ı mezkûr İrâd-ı Cedîd-i hümâyûnum hazînesi vâridâtından olmak mülâbesesiyle mîr-i merkûmun zimmetinde olan meblağ 'alâ-eyyü hâlin tahsîl ve eğer edâda tereddüd ider ise emvâl ve eşyâsından tazmîn ve tahsîl itdirilmek üzere emr-i şerîfim ısdâr ve tesyâr olunmuş iken meblağ-ı mezbûrdan henüz bir haber ve eser zuhûr eylemediğine binâen hazîne-i merkûmeye dâir ve ânın bu vechile karîn-i... olmasına bir vechile rızâ-yı 'aliyyem olmağla meblağ-ı mezbûr beş bin dört

yüz guruş sen ki muhassıl-ı mûmâ-ileyhsin merkûm Ahmed Bey'den lede'l-mutâlebe kirârına edâya 'inâd ve muhâlefet ider ise emvâl ve eşyâsı zabt ve fûrûht olunarak tahsîl ve Îrâd-ı Cedîd-i hümâyûnum hazînesine irsâl ve teslîm itdirilmek üzere emr-i şerîfim sudûrunu mu'indar ricâl-i devlet-i 'aliyyemden hâlen Îrâd-ı Cedîd-i hümâyûnum hazînesi defterdârı iftihâru'l-emâcidi ve'l-ekârim el-Hâcî İbrahim Reşid dâme mecduhû inhâ itmekle mûcebince 'amel ve hareket ve meblağ-ı mezbûru mîr-i merkûm edâda muhâlefet ider ise ber-vech-i meşrûh emvâl ve eşyâsı zabt ve fûrûht tahsîl ve tesyîre i'tinâ ve dikkat eylemek fermânım olmağın hâssaten işbu emr-i şerîfim ısdâr ile irsâl olunmuştur imdi vusûlünde meblağ-ı mezbûr beş bin dört yüz guruş merkûm Ahmed Bey'den lede'l-mutâlebe ve eğer edâsında tekâsül ve müsâmaha ider ise ve emvâl ve eşyâsı zabt ve fûrûht olunarak tahsîl ve tesyîri irâde-i kâti'a-i dâverânem muktezâsından idüğü ma'lûm-ı dirâyet-i melzûmun olundukda berây-ı husûlüne ihtimâm ve dikkat-berle bir an akdemce tahsîl ve Îrâd-ı Cedîd-i hümâyûnum hazînesine irsâl ve teslîme bezli sa'y ve makderet eylesin ve sen ki nâib-i mûmâ-ileyhsin sen dahi mûceb-i emr-i şerîfimle 'amel ve hareket ve hilâfından tehâşî ve mücânebet eylemek bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur buyurdum ki;

Hükm-i şerîfim vardıkda bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sudûr olan işbu emr-i şerîf-i celîli'ş-şân-ı vâcibü'l-ittibâ' ve lâzımü'l-ımtisâlimin mazmûn-ı münîfi-berle 'âmil olup hilâfından (hazer)¹⁰⁹ eylesiz şöyle bilesiz 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılâsız.

Tahrîren fî-evâil-i Safer li-seneti seb'a 'aşera ve mieteyn ve elf.

Kostantiniyye.

Sayfa 8/ Belge 11

Belgenin Özeti

Silâhşörân-ı hâssadan sâbık Ayntâb voyvodası es-Seyyid Ahmed'in dimos-ı Ayntâb ve tevâbi'i mukâta'ası malından gayr-ez ocaklık ve vezâif-i hidmetden olan borcunu tahsîl etmek husûsunda Haleb muhassılı Mîr Mehmed, Ayntâb nâibi ve ikinci çukadâr İsmail'e yazılan fermân kaydı.

¹⁰⁹ Metinde silik yerlerin veya atlandığı varsayılan kelimelerin tahmini okunuşları parantez içinde gösterilmiştir.

Belgenin Transkripsiyonu

İftihâru'l-emâcidi ve'l-ekârim câmi'u'l-mehâmidi ve'l-mekârim el-muhtassu bi-mezîdi 'inâyeti'l-meliki'd-dâim dergâh-ı mu'allâm kapucubaşlarından Mîrâhûr-ı Evvelim pâyesiyle Haleb muhassılı olan Mîr Mehmed dâme mecduhû ve kıdvetü'n-nüvvâbi'l-müteşerri'in Ayntâb nâibi Mevlânâ () zîde ilmuhû ve emvâl-i mîriyye tahsiline me'mûriyet ile Haleb cânibinden olup bu husûsa dahi mübâşir ta'yîn olunan rikâb-ı hümâyûnum defterdârı ikinci çukadâr İsmail zîde kadruhû tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki;

Silâhşörân-ı hâssamdan sâbıkan Ayntâb voyvodası es-Seyyid Ahmed zîde mecduhûnun

Sayfa 9/ Belge 11 (önceki sayfanın devamı)

bu def'a Dersa'âdetime vârid olan 'arz-ı hâli mefhûmuna iki yüz on üç senesine mahsûben cânib-i mîriden iltizâmı 'uhdesinde olan dimos-ı Ayntâb ve tevâbi'i mukâta'ası malından gayr-ez ocaklık ve vezâif-i hizmetden olan beş bin altı yüz elli buçuk guruş tahsîl-i isti'câlini hâvî emr-i şerîfim ısdâr olunmuş ise dahi meblağ-ı mezbûrun edâsı vâcibe-i zimmet olup ancak te'diyesi ... hasâda muhtâc idüğü ve zimmet-i mezkûrda tamâmen edâ ideceğini tahrîr ve inhâ itmekle meblağ-ı mezkûrun tahsîli bâbında bi'd-defe'ât ısdâr-ı ve tesyâr olunan evâmîr-i 'aliyyemin her bir sene bir gûne özr ve 'illet ibrâ ile edâsına muhâlefet itmekde olduğu ve deste-i (?) hasâdı dahi idrâk idüp bundan böyle özr ve illete mahal kalmadığı ve kâfiyyü'l-esbak idâresinde bir dürlü muhâlefet ider ise emvâl ve eşyâsının tahsîl olunacağını sen ki muhassıl-ı mûmâ-ileyhsin gûş-ı hûşuna telkîn iderek meblağ-ı mezbûru tahsîl ve Dersa'âdetime irsâl ve hazîne-i 'âmireme teslîme i'tinâ ve dikkat eylemek fermânım olmağla isti'câli hâvî işbu emr-i celîli'l-kadrim ısdâr ve rikâb-ı hümâyûnum kâim-makâmı çukadârlarından kıdvetü'l-emâsili ve'l-akrân Yeğen Mehmed ile irsâl olunmuşdur imdi vusûlünde iki yüz on üç senesine mahsûben dimos-ı Ayntâb mukâta'ası malından gayr-ez ocaklık ve vezâif-i hizmetden olan beş bin altı yüz elli buçuk guruşu ma'rifetin ve ma'rifet-i şer'le silâhşör-i mûmâ-ileyhden fermânım olduğu üzere tahsîl ve Dersa'âdetime irsâle mübâderet eylesin ve sen ki mübâşir-i merkûmsun me'mûr-ı tahsîli olduğun meblağ-ı

mezkûru serî'an ve 'âcilen tahsîl ve Dersa'âdetime tesyîr ve hazîne-i 'âmireme teslîme sa'y ve gayret idesün ve sen ki nâib-i mûmâ-ileyhsin sen dahi mûceb-i emr-i şerîfimle bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sudûr olan işbu emr-i şerîf-i celîli'ş-şân vardıkda vâcibü'l-ittibâ' ve lâzımü'l-ımtisâlin mazmûn-ı münîfi üzere 'amel ve hareket eyleyesiz şöyle bilesiz 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız.

Tahrîren fi-yevmi't-tâsi' min-şehr-i Rebî'ü'l-ülâ li-seneti seb'a 'aşera ve mieteyn ve elf.

El-mahrûse Kostantiniyye.

Sayfa 9/ Belge 12

Belgenin Özeti

Mutasarrıfları olmayan veya mahlûl olan timâr ve ze'âmetlerin Îrâd-ı Cedîd Hazinesine gönderilmek üzere vergilerinin toplanması husûsunda Haleb muhassılı Mîr Mehmed'e, Ayntâb kadısı ve diğer kadılara yazılan fermân kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Akzâ kuzâtü'l-müslimîn evlâ vülâtü'l-muvahhidîn ma'denü'l-fazâilü ve'l-yakîn râfi'u i'lâmü'ş-şerî'ati ve'd-dîn vârisü'l-'ulûmü'l-enbiyâi ve'l-mürselîn el-muhtassu bi-mezîdi 'inâyeti'l-meliki'l-mu'în mevlânâ Ayntâb kadısı zîdet fazâiluhû ve iftihârü'l-emâcidi ve'l-ekârim câmi'u'l-mehâmidi ve'l-mekârim el-muhtassu bi-mezîdi 'inâyeti'l-meliki'd-dâim dergâh-ı mu'allâm kapucubaşlarından Haleb muhassılı Mîr Mehmed dâme mecduhû ve mefâhiru'l-kuzâtü'l-hükkâm ve ma'âdinü'l-fazâilü ve'l-ke'lâm () ve () ve () kadıları zîde fazâiluhum tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki;

Bi'l-cümle eşkinci ve zu'emâ ve erbâb-ı timârdan bilâ-veled fevt ve nâ-mevcûd ve mahlûl ve nâ-mevcûddan tevcîhi 'arz olunan ze'âmet ve timârların tevcîhle geldiği sene mahsûlü zabt-berle tevcîh olunacak kimesne sene-i ibtidâ Mart'ından mutasarrıf olmak üzere mîrîlerine derc olunması ta'lîm olunmuş olmakdan nâşî Başmuhâsebe'den muhrec ve derûn-ı emr-i şerîfime mevzû'an lede'l-irsâl olunan memhûr ve mahtûm ve mûmzâ sûret-i defter mûcebince Ayntâb sancağında vâki' mutasarrıfları mahlûl ve nâ-mevcûd yerlerden beş 'aded timârlarını iki yüz on altı senesinden zabt eylemek üzere mülâzimîne tevcîh olunup fakat iki yüz on beş senesinin mâbeyn-i mahsûlü beytû'l-mâl-

ı müslimîne

Sayfa 10/ Belge 12 (önceki sayfanın devamı)

‘âid olduğundan Îrâd-ı Cedîd’e zabt olunmuş olmağla el-hâletü hâzihi zikr olunan timârların iki yüz on beş senesi Mart’ı ibtidâsından sene-i merkûme Şubatı gâyetine değin bir sene kâmilen zabt ve rabt ve hâsılâtın mahzâ defteriyle ma‘an Îrâd-ı Cedîd hazînesine irsâl eylemek üzere sen ki muhassıl-ı mûmâ-ileyhsin ber-vech-i emânet ‘uhdene ihâle olunmağla sâlifü’z-zikr timârları sene-i merkûmeye mahsûben zabt ve rabt ve vâki‘ olan mahsûlât ve rûsûmâtı kânun-ı kadîm olageldiği üzere ahz u kabz eyleyüp taraf-ı âherden müdâhale olunmak ... zabt için emr-i şerîfim ve sûret-i i‘tâsını hâvî Îrâd-ı Cedîd-i hümâyûnum defterdârı iftihâru’l-emâcidi ve’l-mekârim el-Hâcc İbrahim Reşid dâme mecduhû mührüyle inhâ itmeğin kânûn-ı cedîd-i müstahsene şurûtu mücebince bu makûle Îrâd-ı Cedîd hazînesi tarafından zabt olunan ze‘âmet ve timârlardan tevcîhle zabt ve rabt olunagelmiş ise de ol vechile zabt ve rabt ve vâki‘ olan mahsûlât ve rûsûmâtı kânûn-ı kadîm üzere ahz u kabz olunup olagelmiş ise mugâyir-i hareket ile vedî‘atu’llâh olan ahâlî ve fukarâ-yı ra‘iyyete zulm ve te‘addîden ictinâb olunmak virilen emr-i şerîfim şurûtundan idüğü ve timâr-ı mezkûrlar hazîne tarafından zabt olunduğu mukayyed olmağla mücebince ‘amel ve hareket olunmak fermânım olmağın timâr-ı merkûmlar öteden berü tevcîhle zabt ve rabt ve vâki‘ olan mahsûlât ve rûsûmât ahz u kabz olunagelmiş ise dahi sene-i merkûmeye mahsûben dahi tarafından ol vechile zabt ve rabt ve vâki‘ olan mahsûlât ve rûsûmâtı ahz u kabz ta‘şîr olunup olunagelmesine mugâyir-i hareket ile vedî‘atu’llâh olan ahâlî ve fukarâyı zulm ve te‘addîden ihtirâz-ı tam ve hâsılâtını ma‘mûlün-bih defteriyle ma‘an Îrâd-ı Cedîd hazînesine irsâl ve tesyîr ... ihtimâm eylesin ve sen ki mevlânâ ve kuzât-ı mûmâ-ileyhimsiz siz dahi müceb-i emr-i şerîfimle ‘amel ve hareket ve zabt husûsuna kimesne cânibinden mûmâna‘ât ibtidâr olmamasına dikkat itmeniz bâbında fermân-ı ‘âlî-şânım sâdir olmuşdur buyurdum ki;

Hükm-i şerîfim üzere bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sudûr olan işbu emr-i şerîf-i ‘âlî-şân-ı vâcibü’l-ittibâ‘ ve lâzımü’l-ımtisâlimin mazmûn-ı itâ‘at-makrûnuyla ‘âmil olasız şöyle bilesiz ‘alâmet-i şerîfe i‘timâd kılasız.

Hurrîre fi-yevmi’l-hâmis ‘aşera min-şehr-i Safer li-senetî seb‘a ‘aşera ve

mieteyn ve elf.

El-mahrûse Kostantiniyye.

Sayfa 10/ Belge 13**Belgenin Özeti**

Ayntâb'da mutasarrıfları olmayan yirmi adet ze'âmet ve timârın Îrâd-ı Cedîd Hazinesine gönderilmek üzere vergilerinin toplanması husûsunda Haleb muhassılı Mîr Mehmed'e ve timârların bulunduğu kazâ kadıları ve nâiblerine yazılan fermân kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

İftihâru'l-emâcidi ve'l-ekârim câmi'u'l-mehâmidi ve'l-mekârim el-muhtassu bi-mezîdi 'inâyeti'l-meliki'd-dâim dergâh-ı mu'allâm kapucubaşlarından Haleb Muhassılı Mîr Mehmed dâme mecduhû ve mefâhiru'l-kuzâti'l-hükkâm ve ma'âdinü'l-fazâili ve'l-kelâm zikr-i âti timârların hâvî olduğu kazâların kadıları ve nâibleri zîde fazluhum tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki;

Defterhâne-i 'âmiremden virilüp Başmuhâsebe'den muhrec defter mantûkunca Ayntâb sancağında vâki' ze'âmet ve timârlardan mutasarrıfları nâ-mevcûdundan mülâzimîne 'arz olmak üzere olan on yedi 'aded ve 'ale'd-devâm zabt olunan üç 'aded ki cem'an yirmi 'aded ze'âmet ve timârların mâ-beyn mahsûlleri Beytü'l-mâl-ı müslimîne olduğundan fakat iki yüz on altı senesine mahsûben Îrâd-ı Cedîd'e zabt olunmuş olmağla el-hâletu-hâzihî zikr olunan ze'âmet ve timârları bin iki yüz on altı senesi Mart'ı ibtidâsından sene-i merkûme Şubat'ı gâyetine değın bir sene kâmilen zabt ve rabt eylemek üzere sen ki muhassıl-ı mûmâ-ileyhsin ber-vech-i emânet 'uhdene ihâlesi istis'âb olmağla zikr olunan ze'âmet ve timârları sene-i merkûmeye mahsûben zabt ve rabt ve vâki' olan mahsûlât ve rüsûmât kânûn-ı kadîm olageldiği üzere ahz u kabz ve hâsılâtı mahzâ defteriyle ma'an Îrâd-ı Cedîd hazînesine irsâl ve teslîm eylemek üzere zabt için emr-i şerîfim i'tâsı bâbında Îrâd-ı Cedîd

Sayfa 11/ Belge 13 (önceki sayfanın devamı)

defterdârı iftihâru'l-emâcidi ve'l-ekârim el-Hâcc İbrahim Reşid dâme mecduhû

bâ-takrîr inhâ itmeğin kânûn-ı cedîd-i müstahsene şurûtu mûcebince bu makûle Îrâd-ı Cedîd hazînesi tarafından zabt ve iltizâm olunan ze‘âmet ve timârların vâki‘ olan mahsûlât ve rûsûmâtı kânûn-ı kadîm ve olageldiği üzere ahz u kabz eyleyüp olagelmîşse mugâyir hareket ile vedî‘atu’llâh olan ahâlî ve fukarâ-yı ra‘iyyete zulm ve te‘addîden ictinâb olmak şurûtundan idüğü mukayyed olmağla mûcebince ‘amel ve hareket olunmak fermânım olmağın livâ-i mezbûrda vâki‘ sûret-i defterde muharrer ze‘âmet ve timârlar öteden berü ne vechile zabt ve rabt ve mahsûlât ve rûsûmâtı ahz u kabz olunagelmîş ise sene-i mezbûre Mart’ı ibtidâsından Şubat’ı gâyetine değin tarafından ol vechile zabt olunup mugâyir hareket ile vedî‘atu’llâh olan ahâlî ve fukarâ-yı ra‘iyyete zulm ve te‘addîden ictinâb eyleyesin ve siz ki kuzât ve nüvvâb-ı mûmâ-ileyhimsiz ze‘âmet ve timâr-ı merkûmenin sene-i mezbûreye mahsûben muhassıl-ı mûmâ-ileyh tarafından zabtı husûsuna taraf-ı âherden dahl ve ta‘arruz olunmamasına ihtimâm ve dikkat eylemeniz bâbında fermân-ı ‘âlî-şânım sâdır olmuştur buyurdum ki;

Hükm-i şerîfim vardıkda bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sudûr iden işbu emr-i şerîf-i ‘âlî-şânımın mantûk-ı münîfi üzere ‘amel ve hareket eyleyesiz şöyle bilesiz ‘alâmet-i şerîfe i‘timâd kılasız.

Hurrîre fi-yevmi’l-hâmis min-şehr-i Saferî’l-hayr li-seneti seb‘a ‘aşera ve mieteyn ve elf.

Kostantiniyye.

Sayfa 11/ Belge 14

Belgenin Özeti

Ayntâb’da eşkıya gürûhunun te’dîb edilmesi için Haleb muhassılı ve Ayntâb mütesellimine ve diğer Ayntâb yöneticilerine gönderilen buyuruldu kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Bâ-hatm-i İbrahim Paşa

Vâlî-yi vâlâ-şan-ı Halebi’ş-Şehbâ hâlâ

İftihâru’l-emâcidi ve’l-ekârim Mîrâhûr-ı Evvel pâyesiyle dergâh-ı mu‘allâm kapucubaşlarından Haleb muhassılı ve Ayntâb mütesellimi sa‘âdetlü necâbetlü oğlum bey hazretleri dâme mecduhû ve medîne-i Ayntâb nâibi fazîletlü efendi ve me’zûn-ı bi’l-

iftâ fazîletlü efendi ve sâir ‘ulemâ ve müderrisîn-i kirâm efendiyân zîdet fazâiluhum ve kâim-makâm-ı nakîbü’l-esrâf sa‘âdetlü efendi ve Yeniçeri serdârı ve mîralay ve vücûh-ı belde ve zâbitân ve iş erleri zîdet makâdiruhum inhâ olunur ki;

Siz ki efendiyân ve a‘yân-ı belde-i mûmâ-ileyhimsiz bu def‘a tarafımıza irsâl eylediğiniz ‘arz-ı mahzar ve i‘lâm-ı şer‘iyye hülâsasında maktûl Hüseyin numûnelerinden Yahya Boybeyi ... ve Muhsin ve Çarpanlı Ebubekir ve havadarlarının ... merkûz olan mefsedetlerin izhâr ve şekâvetlerine revâc zeylinde ahâlî-i karyeyi tahrîk ve ber-takrîb derûnu ... kurâları yerlü yerinden rihlet itdirdikleri ve fukarâ ve ra‘iyyeti birer gûne iğfâl ile perîşân itdiklerinden mâ‘adâ ebnâ-i sebîl ve turuk ve mesâlike istîlâ itdikleri her-çend derkâr ise de ahâlî-i kurâ ve re‘âyâya mîr-i mûmâ-ileyh oğlumuz tarafından istimâlet ve itmînân virilmiş ise de ve mukaddem isti‘mânları zeylinde tarafımızdan meb‘ûs buyurulduğumuza kendülere gönderdiğimizize fukarâ ve re‘âyâyı birer gûne tergîb ve tahvîf iderek kesb-i emniyetlerine dâir tahrîk ve tahdîş eyledikleri ve haklarında emr-i ‘âlî şeref-sudûr iden ocaklu eşkiyâlarını taraflarına celb ve hem-dest-i ittifâk ve ittihâd ile ber-takrîb yine maktûl Hüseyin’in ‘avenelerinden birine

Sayfa 12/ Belge 14 (önceki sayfanın devamı)

Ayntâb’a idhâl ve hilâf-ı emr ve mugâyir-i rızâ cebren ve kerhen Ayntâb’ı zabt itdirmek dâ‘iye ve zu‘m-ı fâsidede olduklarından müdâfa‘aları kaydıyla tarafımıza ifâde ve istimdâd eylediklerinden imdi bu hilâlde bu havâlîde olan mesâlih-i me‘mûriyelerimizin ru‘yeti zeylinde kendimiz müsteniden bi’llâh ve mütevekkilen ‘ale’llâhi te‘âlâ bi’z-zât kendimiz hareket olunacağı tasmîmiyle mîr-i mûmâ-ileyh oğlumuz bu tarafda kâim-makâmlığımızda gelüp bulunmak... zamîrim idi ancak bi-‘avnihi te‘âlâ ve tevfikihî mesâlih-i mezkûre-i me‘mûrelerimizi bi-hamdihî te‘âlâ sâye-i pâdişâhî ve yümn-i teveccühât-ı hazret-i cihân-bânî berekâtıyla üslûb-ı kelîmâne ile taraf taraf nizâm bilüp hareket ve gayretimize hamiyet kalmadığında mîr-i mûmâ-ileyh oğlumuzun dahi tarafımıza celbi gayr-ı muktezî olup ol tarafda istikrâr ve ikâmeti vücûhla lâzımeden olduğu ve eğerçi tarafımızdan bu kadar ecnâs-ı ‘asâkire-i vâfire-i ... mesârif-i keşîdesi olunmaktan merâm ancak havza-i hükûmetlerde dâire-i itâ‘atden hurûc eyledikleri tav‘an ve kerhen itâ‘ate vülûc ve iktizâ idenleri te’dîb ve mücâzâtlarıyla ve râyi‘-i hazret-i bârî olan reâ‘yâ ve sekenenin istihsâl-i emn ve

âsâyişleri için olduğu ma'lûm ve 'asâkir-i mezbûre el-yevm tarafımızda müheyyâ ve mevcûd olup beher hâl lede'l-iktizâ fevc fevc zâhir ve muktezâ-yı hülâsa-i mahzarınız bu def'a gönderilmesi melhûz iken yine rahmen li'r-re'âyâ ve sıyânetü'l-fukarâ te'hîr ve tevkîf olunduğu ma'lûmunuz oldukda ahâlî ve reâ'yâyı ber-vech-i suhûlet kemâ-kân yerlü yerlerine gelmelerin ve geldüler haberin tarafımıza iş'âr eylesesiz olmadığı hinde ib'âs-ı 'asâkir-i bî-müşârdan başka bi'z-zât kendim inşâa'llâhu te'âlâ ol tarafa vürûd ideceğimi yakînen cezm iderek ihtimâm eylesesiz ve siz ki mütesellim-i mezbûrun-ileyh hazretlerisiz senin fî-mâ-ba'd Ayntâb'da istikrâr ve ikâmetin lâzîmeden olduğundan kemâ-kân me'mûriyetimin vech üzere tanzîm ve tesviye-i umûr-ı belde ve terfîh-i reâ'yâ ve sekeneden ihtimâm ve kurâ-yı müteferrikiyeyi cem' ve yerlerine iskân ve lede'l-iktizâ 'asâkir lüzûmu oldukda tarafımıza cüz'i işârete mevkûf olduğu ... ma'lûmları olmak bâbında dîvân-ı Halebi's-şehbâdan işbu buyuruldu tahrîr ve isdâr ve böyle irsâl olunmuşdur, bi-mennihî te'âlâ vusûlünde gerekdir ki vech-i meşrûh üzere müceb buyuruldumuzla 'amel ve hareket eylesesiz deyü.

Fî-gurre-i Cemâziye'l-âhir sene 217.

Sayfa 12/ Belge 15

Belgenin Özeti

Ayntâb'daki mukâta'ât ve maktû'ât ve mu'accelât hesâbıyla tertîb olunan cebelü bedeliyelerinden kalan bekâyâların, cebelülerden tahsîl edilmesi husûsunda Ayntâb nâibine, civardaki kazâ kadılarına ve nâiblerine ve Ayntâb voyvodasına gönderilen fermân kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Mefâhiru'l-kuzâtü ve'l-hükkâm ma'âdinü'l-fazâilü ve'l-keâm Ayntâb nâibi ve ol havâlîde vâki' kazâların kadıları ve nâibleri zîde fazluhum ve kıdvetü'l-emâcidi ve'l-a'yân Ayntâb voyvodası zîde mecduhû ve bu husûsa mübâşir ta'yîn olunan rikâb-ı hümâyûnum kâim-makâmı çukadârı Mehmed zîde kadruhû tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki;

Sefer-i hümâyûn mesârifinden li-ecli'l-i'âne bi'l-cümle mukâta'âtda cebelü tertîbi öteden berü kavâ'id-i ra'iyyeden olmağla binâen-'aleyh memâlik-i mahrûseme

ihâle-i pâdişâhânemde vâki‘ mâlikâne virilen mukâta‘ât-ı mîriyyeden iki yüz yedi senesinde virilen nizâmdan evvel ne vechile olunmuş olan mukâta‘âtın mu‘accelât-ı mukayyede-i ‘atıklarından beher binde üçer nefer olmak üzere yüz ellışer guruş ve nizâm târîhinden sonra tevcîh olunup üç sene mürûr idenlerin mu‘accelâtı mukayyede-i cedîdelerinden beher binde ikişer nefer olunarak yüz guruş cebelü bedeliyeleri esfâr-ı sâbıkaca olduğu misillü iki yüz on üç senesine mahsûben dahi tertîb ve tahsîli ve teslîmi darbhâne-i ‘âmirem olunmasına irâde-i ‘aliyyem ta‘alluk idüp ol bâbda hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûnum şeref-efzâ-yı sudûr olmakdan nâşî Ayntâb sancağında vâki‘ mukâta‘ât ve maktû‘ât mu‘accelât-ı atıka ve cedîde hesâbıyla tertîb olunan cebelülerinde gayr-ez tahsîlât kusûr bin yüz altmış bir guruş yirmi yedi akçesi mahallinde bekâyâ kalup ancak işbu cebelü akçesi devlet mesârif-i seferiyyesi için tertîb olunmuş olduğundan

Sayfa 13/ Belge 15 (önceki sayfanın devamı)

bir akçesinin te’hîr ve tevkîfi bir vechile tevcîz olunur mevâddan olmayup serî‘an tahsîli matlûb-ı kat‘-ı şâhânem olmağla sen ki voyvoda-yı mûmâ-ileyhsin bu def‘a derûn-ı emri-i şerîfime mevzû‘an gönderilen bir kıt‘a mahzâ sûret-i defter nâtıkı olduğu üzere bekâyâ-yı mezkûre kimlerin zimmetlerinde kalmışdır ma‘rifetin ve ma‘rifet-i şer‘le gereği gibi tashîh ve tahkîk ve zâhire ihrâc olunarak îcâb ve iktizâ idenlerden ‘alâ-eyyü hâlin serî‘an ‘âcilen tahsîl ve tekmîl-berle teslîm-i hazînehâne-i ‘âmirem olunmak için mübâşir-i merkûma teslîm icâleten Dersa‘âdetime irsâl ve tesyîr olunmak fermânım olmağın te’kîd ve isti‘mâli hâvî hâssaten işbu emri-i şerîf-i ‘âlî-şânım ısdâr ile irsâl olmuşdur imdi vusûlünde livâ-i mezbûrda vâki‘ mukâta‘ât ve maktû‘âtın iki yüz on üç senesi cebelülerinden sûret-i defter-i mezkûr nâtık olduğu üzere gayr-ez tahsîlât kusûr-ı bekâyâ kalan meblağ-ı mezkûr bin yüz altmış bir guruş yirmi yedi akçe mahallinde kimlerin defterinde kalmış ise tashîh ve tahkîk olunarak îcâb ve iktizâ idenlerden ‘alâ-eyyü hâlin serî‘an ve ‘âcilen tahsîl ve tekmîl-berle teslîm-i hazînehâne-i ‘âmirem olunmak için kabzına me’mûr mübâşir-i merkûma teslîmen ‘icâleten irsâl ve tesyîre bezl-i sa‘y ve makderet ve bundan böyle dahi cebelülerin edâda ta‘allül ve muhâlefet idenleri olur ise ol makûlelerin mutasarrıf oldukları mukâta‘aları üzerlerinden ref‘ ve âhir tâlibine fûrûht olunacağını iktizâ idenlere tenbîh ve tefhîm ile istihsâline mübâderet eylesin ve siz ki kuzât ve nüvvâb-ı mûmâ-ileyhimsiz siz dahi müceb-i emri-i şerîfimle ‘amel ve hareket ve

hilâfindan tehâşî ve mücânebet ve meblağ-ı mezbûrun berâ-yı husûlüne sa'y ve gayret eyleyesiz ve sen ki mübâşir-i merkûmsun sen dahi me'mûr-ı tahsîli olduğun bakâyâ-yı mezkûru bir sâ'at mukaddem tekmîl-i tahsîl ve getürüp hazînehâne-i 'âmireme teslîme müsâra'at ve ser-i mü ihmâl ve tekâsül ile te'hîrini mûcib olur hâlâtdan ... dest-i 'avdet ile mübtedâ-yı vehâmet olmakdan tevakkî ve mübâ'adet eylemek bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuşdur buyurdum ki;

Hükm-i şerîfimle vardıkda bu bâbda şeref-yâfte-i sudûr iden işbu emr-i celîli'ş-şân-ı vâcibü'l-ittibâ' ve lâzımü'l-ımtisâlimin mazmûn-ı münîfî üzere 'âmil olasız şöyle bilesiz 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız.

Tahrîren fî-yevmi'l-'âşir şehri Rebî'u'l-ülâ sene 217.

Kostantiniyye.

Sayfa 13/ Belge 16

Belgenin Özeti

Ayntâb'daki Merdane ve Kızılhisar mukâta'ası mutasarrıfları Hasan ve Seyyid Mehmed ve Seyyid Ahmed Sıdkı nâm kimesnelerin mîrî malı ve cebelüden zimmetlerinde olan borçlarının tahsîli husûsunda Ayntâb nâibine gönderilen fermân kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

İftihâru'l-emâcidi ve'l-ekârim câmi'u'l-mehâmidi ve'l-mekârim el-muhtassu bi-mezîdi 'inâyeti'l-meliki'd-dâim dergâh-ı mu'allâm kapucubaşlarından Mîrâhûr-ı Evvelim pâyesiyle hâlen Ayntâb nâibi () zîde ilmuhû tevkî'-i refî'-i hümayûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki;

Ayntâb sancağında vâki' Merdane ve Kızılhisar mukâta'ası mutasarrıfları Hasan ve Seyyid Mehmed ve Seyyid Ahmed Sıdkı nâm kimesnelerin bin yüz seksen sekiz senesinden iki yüz on dört senesine gelince mal-ı mîrî ve cebelüden zimmetlerinde terâküm iden seksen bin beş yüz elli üç buçuk guruş gayr-ez teslîm kusûr seksen bin elli üç buçuk guruş bâkî kaldığı ve mukâta'a-i mezbûr harâb ve ahâlîleri perakende ve perîşân ve kendülerinin dahi edâya 'adem-i iktidârlarını beyân-berle cânib-i mîrîden zabt

olunmasını mukaddemâ istid'â eylediklerine mebnî Ayntâb voyvodası sâbık maktûl Hüseyin mukâta'a-i mezbûrun senevî bin guruşa iltizâma tâlib olup sene-be-sene meblağ-ı mezbûru edâ itmeğe ta'ahhüd üzere mukâta'a-i mezbûr iki yüz on altı senesine mahsûben 'uhdesine ihâle olunmak takrîbiyle sene-i mezbûre bedel-i iltizâm olan

Sayfa 14/ Belge 16 (önceki sayfanın devamı)

meblağ-ı mezbûr bin guruşu sâbıkan rikâb-ı hümâyûnum defterdârı çukadârlarından Yunus zîde kadruhûya teslîmen irsâl eylediğini Ayntâb nâibi mevlânâ Şeyhzâde Mehmed Emin zîde ilmuhû i'lâm itmekle sene-i mezbûre bedel-i iltizâmı olan meblağ-ı mezbûr teslîm-i hazîne-i 'âmirem olunmağla bi-mennihî te'âlâ bundan böyle mukâta'a-i mezbûre... buldukça bedel-i iltizâm zamm olunmuş olan meblağ-ı mezbûr te'diye olunmak şartıyla sen ki voyvoda-yı mûmâ-ileyhsin işbu bin iki yüz on yedi senesi Zi'l-hiccesi gâyetine değin tarafından zabt-ı hâsılât ve rüsûmât ma'rifetinle tahsîl ve sene-i mezbûre bedel-i iltizâmı olan meblağ-ı mezbûr bin guruş Der'aliyyeme irsâl ve hazîne-i 'âmireme teslîm olunmak fermânım olmağın işbu emr-i âliyyü's-şânım ısdâr ve hâlen şikk-ı evvelim defterdârı başçukadârı İnce Mehmed ile irsâl olunmuşdur imdi vusûlünde ber-vech-i muharrer mukâta'a-i mezbûrun bedel-i iltizâmına zamm olunmak ve sinîn-i mezkûreden mutasarrıfları merkûmların zimmet-i mîriyyeleri olan meblağ-ı mezbûr te'diye olunmak şartıyla cânib-i mîrî için sene-i mezbûreye mahsûben zabt ve rabt ve vâki' olan hâsılât ve rüsûmâtını yerlü yerinden icâb idenlerden tamamen tahsîl ve ahz u kabz idüp sene-i mezbûre bedel-i iltizâm olan bin guruşu Dersa'âdetime irsâl ve hazîne-i 'âmireme teslîme müsâra'at eylesin ve sen ki kadı-yı mûmâ-ileyhsin sen dahi mûceb-i emr-i şerîfimle 'amel ve hareket eylemek bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuşdur buyurdum ki;

Hükm-i şerîfimle vardıkda bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sudûr olan emr-i şerîf-i 'âlî-şân-ı vâcibü'l-ittibâ' ve lâzımü'l-(imtisâlimin) mazmûnuyla 'âmil olasız 'alâmet-i şerîfe i'timâd (kılâsız).

Tahrîren el-yevmü's-sâbi' min-şehr-i Rebî'u'l-âhir sene seb'a 'aşera ve mieteyn ve elf.

Sayfa 14/ Belge 17**Belgenin Özeti**

Anadolu'nun orta kolu kadıları ve nâiblerine, mübâşir Hâfız Mehmed Çavuş, a'yân ve serdârân ve zâbitân ve iş erlerine gönderilen fermân kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Akzâ kuzâtü'l-müslimîn evlâ vülâtü'l-muvahhidîn ma'âdinü'l-fazâilü ve'l-yakîn vârisü'l-'ulûmi'l-enbiyâi ve'l-mürselîn râfi'u i'lâmü's-şerî'ati ve'd-dîn el-muhtassûn bi-mezîdi 'inâyeti'l-meliki'l-mu'în Anadolu'nun orta kolu yemn ve yesârıyla nihâyetine varınca mevâlî-yi fihâm zîdet fazâiluhum ve mefâhiru'l-kuzâtü ve'l-hükkâm ve ma'âdinü'l-fazâilü ve'l-keâm kuzât ve nüvvâb zîde fazluhum ve mefâhiru'l-emâsili ve'l-akrân ... bu def'a ocakdan mübâşir ta'yîn ve tebşîr kılınan Hâfız Mehmed Çavuş ve a'yân ve serdârân ve zâbitân-ı sâire ve iş erleri ve ocak ihtiyârları zîde kadruhum tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki;

Öteden berü memâlik-i mahrûsemde vâki' kazâ ve kasabât ve kurâda sâkin ve müsâfireten mukîm sahîh ... mutasarrıf dergâh-ı mu'allâm yeniçerilerinin bilâ-vâris ma'rûf ve ma'rûfe fevt olanlarının muhallefât ve metrûkâtları bâ-hatt-ı hümâyûn-ı mevhibet-makrûn cânib-i beytü'l-mâla 'âid ve râci' olup âherden bir ferdin müdâhalesi îcâb itmez iken bir müddetden berü ... mezkûrda ber-vech-i mezkûr fevt olanların muhallefâtları vâzi'u'l-yed olanların zimmetinde mektûm kalup taraf-ı beytü'l-mâla gönderilmediğinden beytü'l-mâl-i müslimîne ... mülkü olduğunu ocakdan hâlen beytü'l-mâl emîni olan kıdvetü'l-emâsili ve'l-akrân Mehmed zîde kadruhû tarafından inhâ ve tefîşi için emr-i şerîfim **(Belgenin sonu yok)**

Sayfa 15 yok**Sayfa 16 yok****Sayfa 17/ Belge 18 (Belgenin başı yok)**

mûmâ-ileyhimsiz bi'l-ittifâk matlûbâtımız olan mebâliği tamamen kabza me'mûren edâya gayret ve dikkat ve müceb-i buyruğumuz ile 'amel ve hareket ve hilâfından be-gâyetü'l-gâye tehâşî ve mücânebet eylesiz deyü.

Sayfa 17/ Belge 19**Belgenin Özeti**

Ayntâb kadısına, nakibü'l-eşrafa, mütesellime ve vücuh-ı vilâyete imdâd-ı hazariye vergisini çukadâr Süleyman Ağa'ya ödemeleri konusunda gönderilen buyuruldu kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Mesned-nişîn-i şerî'at-ı garrâ fazîletlü efendi ve me'zûn-ı bi'l-iftâ diyânetlü efendi ve nakibü'l-eşraf şerâfetlü efendi ve vücuh-ı vilâyet semâhat-meâb efendiyân ve mütesellim-i Ayntâb sa'âdetlü mîr-i muhterem ve sâir söz sâhibleri ve iş erleri zîde kadruhum inhâ olunur ki;

Matlûbât-ı imdâd-ı hazariyyemiz için mukaddemâ çukadârimız Süleyman Ağa irsâl olunup bu âna kadar zuhûr itmediğine istiğlâb olunduğu derkârıyla 'avk-ı te'hîrinize acaba sebep tefekkürümüz olduğu ecilden bu husûsa 'avk-ı te'hîrinize yedlerinizde emri var behemehâl müzâyakamız yok 'add mi idersiz cüz'î matlûbâtımız olup bi't-tamâm edâya te'hîriniz nâ-münâsib olduğu ma'lûmunuz olmak gerek cümlelizden me'mûlum olan matlûbât-ı mebâliği tamâmen ve kâmilen ve ber-kadem-i akdem mübâşirimiz olan çukadârimız merkûma edâ ve teslîm itmeniz bâbında işbu dîvân-ı şer'den buyuruldu tahrîr tatarlarımızdan Ahmed Ağa ile irsâl olundu bi-mennihî te'âlâ vusûlünde gerekdir ki ber-kadem-i akdem tamâmen edâsına ve der-miyân-ı gayret idüp ser-i mû inhirâfınıza cevâz görülmeden ve cenâblarınızdan bu güne te'hîriniz me'mûl olunmadığı mülâbesesiyle mübâşirimiz merkûmu itmâm-ı me'mûriyetiyle 'avdeti cümlelizden melhûz olmağla müceb-i buyuruldumla 'amel ve hareket ve hilâfından be-gâyetü'l-gâye tehâşî ve mücânebet eylesiz deyü.

Fî 7 Cemâziye'l-âhir sene 217.

Sayfa 17/ Belge 20**Belgenin Özeti**

Ayntâb'da Tarla-yı Atîk Mahallesi'ndeki Nuri Mehmed Paşa Camii ittisâlinde es-Seyyid Hüseyin'in binâ eylediği medresenin müderrisliğine Ayntâbî es-Seyyid Mustafa Halife'nin ta'yîn edilmesiyle ilgili berât kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Tubika asluhû nemakahu'l-fakîru ileyhi 'izze şânuhû Veliyyüddin el-müvellâ hilâfe be-mahkemeti Mahmud Paşa Dârü'l-hilâfe.

Hüseyin Ağa'nın binâ eylediği medresenin müderrisliği berâtı suretidir.

Erbâb-ı istihkâkdan Ayntâbî işbu râfî'-i tevkî'-i refî'i'ş-şân-ı hâkânî kıdvetü'l-'ulemâi ve'l-muhakkikîn es-Seyyid Mustafa Halîfe zîde ilmuhû rikâb-ı hümâyûnuma 'arz-ı hâl idüp medîne-i Ayntâb'da Tarla-yı Atîk Mahallesi'nden müteveffâ Nuri Mehmed Paşa câmi'-i şerîfi ittisâlinde medrese binâ ve ihdâs eyleyen Mîrâhûr-ı Sâni pâyesi olan dergâh-ı 'âlî kapucubaşılardan müteveffâ es-Seyyid Hüseyin bin el-müteveffâ es-Seyyid Hâcc Nur Ali besâtîn ve hayrât-ı sâiresi vakfından almak üzere şehriye on guruş ile dersihâne-i mezbûrede müderris ciheti vâkıf-ı mûmâ-ileyhin bâ-fermân-ı 'âlî-şân küçük evkâf muhâsebesine kayd olunan vakfiye-i ma'mûlün-bihâsına dersihâne-i mezbûrede sâkin olup tadrîs-i 'ulûm iden müderrise beher mâh vazîfe-i mezkûre virile deyü bilâ-isim mukayyed olup henüz kimesnenin 'uhdesine kayd ile berât virilmemekle cihet-i merkûme kendüye tevcîh ve yedine müceddeden berât-ı şerîf-i 'âlî-şânım virilmek bâbında istid'â-yı 'inâyet itmeğin mûmâ-ileyh lede'l-ımtihân re'fete şâyân olmağla edâ-yı hizmet eylemek üzere mücebince tevcîh olunmak için a'lemü'l-'ulemâi'l-mütebahhirîn efdalü'l-fudalâü'l-müteverri'în bi'l-fi'il şeyhü'l-islâm Mevlânâ Ömer Hulusi edâma'llâhu te'âlâ fazâiluhû işâret itmeğin işâreti mücebince tevcîh olunmak fermânım olmağın hakkında mezîd-i 'inâyet-i pâdişâhânem zuhûra götürüp bin iki yüz on yedi senesi rebî'u'l-evvelinin beşinci günü târîhiyle müverrah virilen ruûs-ı hümâyûnum mücebince bu berât-ı hümâyûnu virdim ve buyurdum ki;

Mûmâ-ileyh Ayntâbî es-Seyyid Mustafa Halîfe zîde 'ilmuhû varup vech-i meşrûh üzere ber-müceb-i vakfiye-i ma'mûlün-bihâ dersihâne-i mezkûrede müderris olup edâ-yı hizmet eyledikten sonra ta'yîn olunan şehriye on guruş vazîfesin evkâf-ı mezkûre mahsûlünden mütevellisi olanın yedinden alup mutasarrıf ola şöyle bileler 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılalar.

Tahrîren fi'l-yevmi's-sâlis 'aşera min Rebî'u'l-ûlâ li-seneti seb'a 'aşera ve mieteyn ve elf.

Be-makâm-ı Kostantiniyye el-mahrûse.

Sayfa 18/ Belge 21

Belgenin Özeti

Ayntâb'da Tahtânî Câmiinin nısf-ı vaaziye cihetine Mevlânâ es-Seyyid Mehmed'in mutasarrıf olması için yazılan berât kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Medîne-i Ayntâb'da vâki' Tahtânî Câmi'-i şerîfde yevmî beş akçe vazîfe ile nısf-ı va'aziye cihetine mutasarrıf olan el-Hâcc Mehmed bilâ-veled fevt olup yeri hâlî ve nısf hissesi mahlûl olmağla sâdır olan emr-i şerîfime imtisâlen a'lem-i belde me'zûn-ı bi'l-iftâ hâzır oldukları halde lede'l-ımtihân istihkâkı nümâyân olan erbâb-ı istihkâkdan işbu râfi'-i tevkî'-i refî'i'ş-şân-ı hâkânî Mevlânâ es-Seyyid Mehmed zîde ilmuhû her vechile lâyıq ve mahal ve müstehak olmağın müteveffâ-yı mezbûrun mahlûlünden rub' hisse va'aziye-i mezkûra tevcîh olunup yedine müceddeden berât-ı şerîf-i 'âlî-şânım virilmek bâbında nâibi Mevlânâ Şeyhzâde es-Seyyid Mehmed Emin zîde ilmuhû 'arz itmeğın ber-ta'yîn vâkıf-ı merkûmenin hizmet-i va'azı edâ eylemek üzere mücebince tevcîh buyurulmak ricâsına a'lem-i 'ulemâi'l-mütebahhirîn efdalü'l-fudalâi'l-müteverri'in bi'l-fi'il şeyhü'l-islâm Mevlânâ Ömer Hulûsi edâma'llâhu tea'âlâ fazâiluhû işâret itmeleriyle işâretleri mücebince merkûma tevcîh ve sadaka idüp bu berât-ı hümâyûn-ı sa'âdet-makrûnu virdim ve buyurdum ki;

Ba'de'l-yevm mevlânâ-yı merkûm es-Seyyid Mehmed zîde ilmuhû varup zıkr olunan câmi'-i şerîfde müteveffâ-yı mezbûrun yerine rub' hisse va'aziye cihetine mutasarrıf olup hizmet-i lâzimesin mer'î ve müeddi kıldıkdan sonra yevmî iki buçuk akçe vazîfesiyle mutasarrıf olup vâkıfın ruh-ı devâmı için du'âya müdâvemet gösteresiz şöyle bilesiz 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılarsız.

Tahrîren fi-yevmi'l-hâdî 'aşera Muharremü'l-harâm li-sene seb'a 'aşera ve mieteyn ve elf.

Kostantiniyye el-mahrûse.

Sayfa 18/ Belge 22**Belgenin Özeti**

Ayntâb'da Tarla-yı Atık Mahallesi'nde el-Hâcc Nuri Ali Ağa'nın vakfettiği kütübhânedede hâfız-ı kütüb ve cibâyet cihetlerine Hâfız Mehmed Halife'nin mutasarrıf olması için virilen berât kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Erbab-ı istihkâkdan işbu râfi'-i tevkî'-i refi'î-şân-ı hâkânî kıdvetü's-sulehâi's-salîkîn Hâfız Mehmed Halife zîde salahuhû rikâb-ı hümâyûnuma 'arz-ı hâl idüp Mahmiyye-i Ayntâb'da Tarla-yı Atık Mahallesi'nde müteveffâ Nuri Mehmed Paşa Câmi'-i şerîfi ittisâlinde medrese-i münîfi müceddeden ibnâ ve ihdâs eyleyen müteveffâ Mîrâhûr-ı Sâni pâyesi olan ser-bevvâbîn-i dergâh-ı 'âlî es-Seyyid Hüseyin ibn müteveffâ el-Hâcc Nuri Ali Ağa besâtîn ve hayrât-ı sâiresi vakfindan kütübhânedede sâkin hâfız-ı kütüb olanlara hücrenin vazîfesinden başka mâhiye iki guruş virilmek üzere kütübhânedede hâfız-ı kütüb ve şehriye iki guruş ile cibâyet ciheti vâkif-ı mûmâ-ileyhin bâ-fermân-ı ali Küçük Evkâf Muhâsebesine kaydolunan vakfiyye-i ma'mûlün-bihâsına hâfız-ı kütüblük ve cibâyet hizmetleri bilâ-isim mestûr ve mukayyed olup henüz kimesnenin 'uhdesine kayd ile berât virilmemekle ciheteyn-i mezbûreteyn mahlûl olmağla kendüye tevcîh ve yedine müceddeden berât-ı 'âlî-şânım virilmek bâbında istid'a-yı 'inâyet itmeğın mücebince tevcîh ve berât virilmek fermânım olmağın hakkında mezîd-i 'inâyet-i pâdişâhânem zuhûra getürüp bin iki yüz on yedi senesi Rebi'ü'l-ûlâsının (belgenin sonu yok).

Sayfa 19/ Belge 23**Belgenin Özeti**

Ayntâb'daki Lala Mustafa Paşa Efendi'nin vakfindan bedestan cibayetine mutasarrıf olan Müderriszâde Seyyid Mustafa'nın iktizâ iden 'âidât ve rüsûmâtının kâim-makâm-ı mütevellîler tarafından ödenmesi husûsunda Ayntâb kadısına Darüssaade Ağası Bilal tarafından gönderilen mektup kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Şerî'at-şî'âr Ayntâb kadısı efendi zîde fazluhû ba'de't-tahiyyeti'l-vâfiyye inhâ olunur ki;

Nezâretimizde olan evkâfdan Şam-ı şerîf ve Ayntâb ve gayrıdan vâki' merhûm Lala Mustafa Paşa Efendi'nin yevmî üç akçe ile cibâyeti bedestân-ı Ayntâb cihetine mutasarrıf olan Müderriszâde Seyyid Mustafa'nın iktizâ iden 'âidât ve rüsûmâtını evkâf-ı mezkûra kâim-makâm-ı mütevellî olanlar edâdan imtinâ' ve ol vechile kendüye gadr-ı küllî eylediklerini bâ-arz-ı hâl inhâ ve ber-mûceb-i şurût-ı evkâf iktizâ iden rüsûmât ve 'âidât tamamen kendüye edâ ve teslîm idilmesini istid'â itmekle kuyûdu görüldükde yevmî üç akçe ile cibâyet-i mezkûr merkûmun bâ-berât-ı 'âlî el-yevm üzerinde olup evkâf-ı mezkûre musakkafâtından iktizâ iden ferâğ ve intikâlâtından ahz olunan rüsûmât ve mahlûlât vukû'unda alınan mu'accelenin on guruşda bir guruşu ifrâz olunup nısf mütevellî-i vakfa ve rub'u kâtib-i vakfa ve rub'-ı bâkîsi câbî-i vakfa virilmek şurût-ı evkâfdan olduğu kaleminden muhrec derkenârdan müstebân olmağla imdi vakf-ı mezkûrdan vukû' bulan rüsûmâtdan şurût-ı evkâf üzere câbî-i merkûmun iktizâ iden rub' hissesini mütevellî-i evkâflar taraflarından tamamen kendüye edâ ve teslîm idilmesi husûsuna ziyâde ihtimâm ve dikkat ve hilâfını tecvîzden mübâ'adet ve şurût-ı evkâfa 'ale'd-devâm ri'âyet itmek için mektûb tahrîr ve irsâl olunmuşdur bi-mennihî te'âlâ vusûlünde gerekdir ki, ber-vech-i muharrer 'amel ve hareket ve dikkat ve hilâfını tecvîzden mübâ'adet eyleyüp mûceb-i mektûb ile 'âmil olasız.

Mahall-i mühür Ağa-yı Dârüssa'âde Bilal

Sayfa 20/ Belge 24

Belgenin Özeti

Ayntâb'da Tahtalu Câmi'-i şerîfnde rub' hisse va'aziyye cihetine Hâfız Mustafa'nın tevcîh olunması husûsunda gönderilen berât kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Medîne-i Ayntâb'da Tahtalu Câmi'-i şerîfnde yevmî beş akçe vazîfe ile nısf-ı va'aziyye cihetine mutasarrıf olan el-Hâcc Mehmed bilâ-veled fevt olup yeri hâlî ve hidmet-i lâzimesi mahlûl olmağla yerine sâdır olan fermân-ı 'âlî-şâna imtisâlen a'lem-i

belde ve me'zûn-ı bi'l-iftâ hâzır oldukları halde lede'l-ımtihân istihkâkı nümâyân olan erbâb-ı istihkâkdan işbu râfi'-i tevkî'-i refî''ş-şân-ı hâkânî Hâfız Mustafa zîde ilmuhû her vechile lâıyk ve mahal ve müstehak olmağın müteveffâ-yı mezbûrun mahlûlünden rub' hisse va'aziyye-i mezkûra tevcîh olunup yedine müceddeden berât-ı şerîf-i 'âlî-şânım virilmek bâbında nâibi Mevlânâ Şeyhzâde es-Seyyid Mehmed Emin zîde ilmuhû 'arz itmeğın ber-ta'yîn-i vâkıf mahallinde va'aziyye-i merkûmenin hidmet-i va'azını edâ eylemek üzere mücebince tevcîh buyurulmak ricâsına a'lemü'l-'ulemâi'l-mütebahhirîn efâdı-ı fudalâi'l-müteverri'în bi'l-fi'il şeyhü'l-islâm Mevlânâ Ömer Hulusi edâma'llâhu te'âlâ fazâiluhû işâret itmeleriyle işâretleri mücebince merkûma tevcîh ve sadaka olunup bu berât-ı hümâyûn-ı sa'âdet-makrûnu virdim ve buyurdum ki;

Ba'de'l-yevm Mevlânâ-yı merkûm Hâfız Mustafa Efendi zîde ilmuhû varup mutasarrıf olunan câmi'-i şerîfde müteveffâ-yı mezbûrun yerinde rub' hisse va'aziyye cihetine mutasarrıf olup hidmet-i lâzimesin mer'î ve müeddî kıldıkdan sonra yevmî iki buçuk akçe vazîfesiyle mutasarrıf olmak vâkıfın devâm-ı 'ömr-i devleti için du'âya müdâvemet göstere, ol bâbda taraf-ı âherden ferd mâni' ve müzâhim ve mu'âriz olmayup aslâ dahl ve ta'arruz kılmayalar şöyle bilesiz 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız.

Tahrîren fi'l-yevmi'l-hâdî 'aşera sene seb'a 'aşera ve mieteyn ve elf.

Sayfa 20/ Belge 25

Belgenin Özeti

Ayntâb müftüsü ve mütesellimi İbrahim Bey'e, nakîbü'l-eşrâf kaymakamına, a'yân, eşrâf, zâbitân ve iş erlerine; istenilen görevlerin yapılması husûsunda Mîrâhûr-ı evvel pâyesiyle muhassıl-ı Haleb Mehmed Çavuş'un gönderdiği tezkire kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Medîne-i Ayntâb'da zîb-efzâ-yı mesned-nişîn-i şerî'at-ı garrâ fazîletlü efendi ve me'zûn-ı bi'l-iftâ fekâhatlü efendi ve mütesellim kıdvetü'l-emâcidi ve'l-a'yân sa'âdetlü İbrahim Bey zîde mecduhû ve kâim-makâm-ı nakîbü'l-eşrâf efendi ve vücûh ve a'yân ve serdâr ve zâbitân ve iş erleri ve boybeyiler 'umûmen ba'de't-tahiyye ve't-teslîm inhâ olunur ki;

Bundan akdemce ol tarafdán hareketimiz esnâlarında ... olan kâffe-i matlûbâtımızın yerlü yerinden bir an akdem husûle gelüp bir pâresi ‘ukde-i te’hîre dûçâr olmayacağına tamâm söz virüp cümleten müte‘ahhid olduğunuzdan ve şimdi tiz elden ‘uhdenizi hâtırlarınızdán ihrâca ve her biriniz kendi umûrunuza mukayyed ve matlûbâtımıza böyle te’hir olunduğu be-gâyet istiğrâb olunup devletlü veliyyü’n-ni‘am efendimiz ... cânibine kıyâm hareketlerin tahvîl ve bu bendelerine teklîfleriyle memnûniyetim husûsuna ‘inâyet buyurdıklarına binâen müsta‘înen bi’llâhi te‘âlâ el-yevm dönüp ber-tıbk-ı me’mûriyetim ... üzerine hareket üzere olduğumdan inşâ’llâhu te‘âlâ

Sayfa 21/ Belge 25 (önceki sayfanın devamı)

birkaç güne dek savb-ı me’mûriyetimizden mu‘âvedemize değin sâdır olan buyuruldu-ı veliyyü’n-ni‘am mücebince hareket itmiş olup matlûbâtımız ... ve sizler kendi umûrlarınıza hasr olunmuş olduğunuz münfehim olunur ise bizim ve sizin (?) ol tarafa ‘azîmetimiz muhakkak olduğu ma‘lûmlarınız olmak zımnında işbu tahrîr ve () ile irsâl olundu bi-mennihi te‘âlâ vusûlünde sâbık ta‘ahhüdleriniz üzere ve buyuruldu-ı hazret-i veliyyü’n-ni‘am mücebince ve işbu tezkire mücebince ol tarafda olan kâffe-i matlûbâtlarımızın bi’l-ittifâk ve’l-ittihâd berâ-yı husûl ve karîn-i hitâmına ... ihtimâm eylemeniz matlûbumuzdur.

Fî 28 Cemâziye’l-âhir sene 217.

Mehmed Çavuş ser-bevvâbîn-i dergâh-ı ‘âlî bâ-pâye-i mîrâhûr-ı evvel muhassıl-ı Halebi’ş-Şehbâ.

Bu siyâkda devletlü vâlî ... Halebi’ş-Şehbâ el-Hâcc İbrahim Paşa efendimizin dahi buyuruldu-ı ‘aliyyeleri sâdır ve vârid olmuştur.

Sayfa 21/ Belge 26

Belgenin Özeti

Ayntâb’daki defter emînine, Nehr-i Cevâz Nâhiyesi’nde Câgud nâm karye ve gayrıdan olan timârların Mülâzım Halil veledi Hacı Ömer’e berâtla verilip tezkiresinin verilmesine dâir gönderilen fermân kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

İftihâru'l-emâcidi ve'l-ekârim câmi'u'l-mehâmidi ve'l-mekârim el-muhtassu bi-mezîdi 'inâyeti'l-meliki'd-dâim defter emîni vekîli dâme mecduhû tevkî-i refî-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki;

Ayntâb sancağında Nehr-i Cevâz Nâhiyesi'nde Câgud nâm karye ve gayrıdan altı bin üç yüz otuz akçe timâra mutasarrıf Abdülfettâh veled-i Osman bu yoklamada bilâ-sâhib-i sebt timârı ve yine livâ-i mezbûre ve nâhiyesinde Ağçaburç nâm karye ve gayrıdan üç bin akçe timâra mutasarrıf Seyyid Mehmed yoklamada mevcûd olup timâr-ı mezbûrlar ol vechile mahlûl olmağla birikdirilüp yedine emr-i şerîfim virildi mülâzımlardan orta boylu ala gözlü açık kaşlı dârende-i fermân-ı hümâyûn Halil veledi Hacı Ömer'e virilmek bâbında 'inâyet ricâsına livâ-i mezbûr alaybeyisi Mustafa zîde kadruhû 'arz ve üç nefer muhtârları mühürleri mutâbık ve mahzar itmeleriyle mûcebince sancağında sâkin olup alaybeyisi bayrağı altında sefer itmek ve eğer sancağında sâkin olmaz ve me'mûr olduğu mahalde bayrağı altında mevcûd bulunmaz ise ... mülâzımına 'arz olunmak ve timâr-ı mezbûrları iki yüz on yedi senesi Mart'ında zabt eylemek şartıyla tevcîh olmağla berât olmak emrim olmuştur buyurdum ki;

Göresin, timâr-ı mezbûrlar berât virilüp şurût-ı mezkûre ile mülâzım-ı merkûm Halil veledi Hacı Ömer'e tevcîh olunmağla tezkiresin viresin şöyle bilesin 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılasın.

Tahrîren fi'l-yevmi's-sâmin 'aşera min-şehr-i Zi'l-hicci's-şerîfe sene sitte 'aşera ve mieteyn ve elf.

Be-yurd-ı sahrâ-yı Malatya.

Sayfa 22/ Belge 27

Belgenin Özeti

Ayntâb mütesellimi İbrahim Bey ve Mirvana ve Kızılhisar mutasarrıflarına, mukâta'alardan kalan borçların ödenmesi husûsunda gönderilen buyuruldu kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Bâ-Hatm-i Haleb Vâlisi el-Hâcc İbrahim Paşa

Hâlen Medîne-i Ayntâb'da seccâde-niştin-i şerî'at-ı garrâ fazîletlü efendi ve kıdvetü'l-emâcidi ve'l-a'yân mütesellimi İbrahim Bey zîde mecduhû ve kıdvetü'l-emâsili ve'l-akrân Mirvana ve Kızılhisar mutasarrıfları Hasan Ağa ve Seyyid Mehmed Ağa ve Ahmed Sıdkı zîdet mekâdiruhum inhâ olunur ki;

Sizler ki mukâta'a-i mezbûrlar mutasarrıfları mûmâ-ileyhimsiz mutasarrıf olduğunuz mukâta'a-i mezbûrun seksen sekiz senesinden iki yüz on yedi senesine gelinceye kadar mukâta'a-i mezbûrun mîrîsin olarak zimmetinizde müterâkim gayr-ez teslîm yedi bin yetmiş beş gurus on beş akçe zimmet-i sahîhanız olduğu nâtik başmuhâsebeden muhrec defterin mûmzâ ve mahtûm sûretinden müstebân olduğu ve işbu meblağ-ı mezbûr kıst-ı mevâcibine tertîb buyurulmuş mebâliğden olarak çend rûz zarfında tahsîl ve bi-tamâmihî Der'aliyye'ye tavsîli bâbında bu def'a tarafımıza hitâben mezkûr ... emr-i 'âlî şeref-sudûr ve tatar-ı hazret-i sadr-ı a'zamî yediyle vürûd eylediğine bi-eyyi hâlin meblağ-ı mezbûrun çend rûz zarfında ta'yîn olunan mübâşiri ma'rifetiyle tarafımıza îsâle mezîd-i dikkat ve sarf-ı sa'y-i makderet eyleyüp ve sen ki efendi mevlânâ ve mütesellim-i mûmâ-ileyhsin meblağ-ı mezkûrun mutasarrıf-ı mûmâ-ileyhimden ve iktizâ idenlerden çend rûz zarfında tahsîl ve bi-tamâmihî bu cânibe irsâl eylemeniz lâzıme-i zimmet ve me'mûriyet olmağla âna göre mezîd-i ikdâm eylemeniz zımnında dîvân-ı Halebi'ş-şehbâdan işbu buyuruldu tahrîr ve ısdâr ve çukadârânımızdan izzetlü Mehmed Ağa yediyle irsâl olunmuşdur inşa'llâhu te'âlâ vusûlünde gerekdir ki, vech-i meşrûh üzere meblağ-ı mezbûrun tahsîlinde mezîd-i ihtimâm eyleyüp müceb-i buyuruldu 'amel ve hareket ve hilâfindan hazer ve mücânebet eyleyesiz deyü.

Fî Receb sene 217.

Sayfa 22/ Belge 28

Belgenin Özeti

Ayntâb mütesellimi İbrahim Bey, nakîbüleşraf kaymakamı, yeniçeri serdârı, vücûh-ı belde, zabitan, iş erleri ve nâhiye boybeylerine, Ayntâb'daki şa'ır ve ağnâm vergilerinden kalan bakiyyelerin ödenmesi husûsunda gönderilen buyuruldu kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Hâlen Medîne-i Ayntâb'da seccâde-nişîn-i şerî'at-ı garrâ fazîletlü efendi ve me'zûn-ı bi'l-iftâ fekkâhatlü efendi zîde fazlühüma ve kıdvetü'l-emâcidi ve'l-a'yân mütesellimi izzetlü İbrahim Bey ve kâim-makâm-ı nakîbü'l-eşrâf efendi ve yeniçeri serdârı ve vücûh-ı belde ve zâbitân ve iş erleri ve nâhiye boybeyleri inhâ olunur ki;

Bundan esbak iki yüz on üç senesi Ayntâb sancağından tertîb ve ba'dehû ... 'aliyye bedele kat' olunmuş olunan şa'îr bedeliyyesinden ve bahâsı için 'ale'l-hesâb virilen akçemizden ordu-yı hümâyûn-ı nusret-makrûn hazînesine teslim olunandan mâ'adâ elli üç bin yüz kırk bir guruş ve Ayntâb voyvodası sâbık maktûl Hüseyin ma'rifetiyle

Sayfa 23/ Belge 28 (önceki sayfanın devamı)

mübâya'ası tertîb olunan ağnâm için 'ale'l-hesâb olarak virilmiş olunan on bin guruş ki cem'an altmış üç bin yüz kırk bir guruşun başmuhâsebeden muhrec defter mücebince yirmi beş bin guruş kasti mevâcibine ve ma'adâsı umûr-ı mühimme-i müsta'cele tertîb olunduğu nâtık bu def'a tatar-ı hazret-i sadr-ı a'zamî yediyle iftihârü'l-emâcidi ve'l-ekârim mîrahûr-ı evvel pâyesiyle ser-bevvâbîn-i dergâh-ı 'âlî muhassıl-ı Halebi'ş-şehbâ ve Ayntâb voyvodası sa'âdetlü necâbetlü beyefendi hazretlerine ve Ayntâb nâibi efendi hazretlerine hitâben şeref-sudûr iden emr-i 'âlîden müstebân olup müceb-i mezkûreye tertîb buyurulmuş olan ... mevâdd-ı sâireye kıyâs olunmayacağı ve bakiyyesi dahi umûr-ı mühimme-i müsta'cele tertîb buyurulmuş ise ber-mantûk-ı emr-i 'âlî ve müceb-i buyuruldu 'amel ve hareket eyleyesiz deyü işbu buyuruldu müfâdınca Ayntâb kadısına defterdâr-ı şikk-ı evvel başı ve çukadârı Mehmed Ağa mübâşeresine emr-i 'âlî sâdir olmuşdur.

Sayfa 23/ Belge 29

Belgenin Özeti

Maraş beylerbeyi Seyyid Kalender Paşa'ya, dimos-ı Ayntâb'a tâbi' nisf hisse Burc-ı Rasas mukâta'ası ve nisf hisse Karye-i Hayam ve Kilise deresi mukâta'alarının ve Ayntâb ve Ravendan voyvodalığının verilmesi hakkında fermân kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Emîrû'l-ümerâi'l-kirâm kebîrû'l-küberâi'l-fihâm zevî'l-kadri ve'l-ihtirâm sâhibü'l-'izzü ve'l-ihtişâm el-muhtassu bi-mezîdi 'inâyeti'l-meliki'l-a'lâ Rumeli beylerbeyisi pâyesi olup Maraş beylerbeyisi olan Seyyid Kalender Paşa dâmet me'âlîhu ve mefâhiru'l-kuzâtü ve'l-hükkâm ma'âdinü'l-fazâilü ve'l-keîâm Ayntâb nâibiyle zikr-i âtî mukâta'anın sâir tevâbi' kazâların kuzât ve nüvvâbı zîde fazluhum tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki;

Sâbıkan muhâsebe-i evvel iftihâru'l-emâcidi ve'l-ekârim Mîr Mehmed Emin dâme mecduhûnun havâss-ı hümâyûndan ber-vech-i mâlikâne hâlen berât-ı şerîfle 'uhdesinde olan Ayntâb voyvodası ve diğeri ... Ravendan voyvodalığı tamâm hisseleriyle dimos-ı Ayntâb'a tâbi' mal ve kalemiyyesi mahallinden virilen nısf hisse Burc-ı Rasas mukâta'ası ve nısf hisse Karye-i Hayam ve Kilise deresi mukâta'alarını iki yüz on altı senesine mahsûben Haleb muhassılı İbrahim Paşa zâde-mecduhû beye eğerçi ihâle olunmuş olup ancak dokuz mâh âvân-ı zabtında vâki' olan te'addisine mebnî iltizâm-ı mezkûr üzerinden ref' ve üç aylığı ile bin iki yüz on yedi senesi Mart'ı ibtidâsından Şubat'ı gâyetine gelince bir sene-i kâmile zabt eylemek üzere mukâta'a-i mezbûre mutasarrıfı mûmâ-ileyh tarafından Maraş beylerbeyisi mûmâ-ileyh bedel-i iltizâm-ı ma'lûm ile der'uhde ve iltizâm zabtı için memhûr ve ma'mûlün-bih iki kıt'a zabıtnâme i'tâ olunmuş olmağla mal ve kalemiyyesi vakit ve zamânıyla mahallerine edâ ve teslîm eylemek üzere mukâta'a-i merkûmeyi virilen temessük mücebince zabt ve vâki' olan mahsûlât ve rüsûmât ve 'âidâtı ve tayrâtı (?) kânûn ve defter mücebince ve 'avâidât ve tayyârâtı dahi olageldiği vechile ahz u kabz itdirüp mugâyir-i emr-i 'âlî ve temessük-i âherden ferd-i vâhide dahl ve ta'arruz itdirmeyesiz ve sen ki Maraş beylerbeyisi paşa-yı mûmâ-ileyhsin Ayntâb kazâsı ahâlîleri birkaç seneden berü voyvodaların zulüm ve te'addîlerinden be-gâyet perîşânü'l-hâl ve münkesirü'l-bâl oldukları ma'lûm

Sayfa 24/ Belge 29 (önceki sayfanın devamı)

ve sen reâ'yâ-perver sadâkat-güster ve fermân-ber ve himâyet ve sıyânet-i fukarâ-yı ra'iiyyet ve def'-i şürûr erbâb-ı mazarrâta def' ve sa'y ve gayret idegeldiği

nezd-i ferd-i mülûkânemde meczûm olduğuna binâen voyvodalık-ı mezbûr ‘uhde-i sadâkatine ihâle ve tevîz olunmağla mukâta‘a-i merkûmeyi kadîmden olageldiği vechile zabt ve vedî‘atu’llâh olan fukarâ ve zu‘afâ ve ahâlî ve sekenesinin vücûh-ı mezâlim ve te‘addiyâtından himâyet ve sıyânet ve eşkıyâdan ve harâmzâde makûlesinin envâ‘-ı şürûr ve mazarrâtlarına şîrâze-i nizâm ... ve âsâyış ve istirahat-ı sükkân-ı vilâyetin istihsâliyle her hâlde cânib-i cihândârânem için isticlâb ve da‘avât-ı hayriye-i fukarâyâ ve senden me‘mûl olan rızâ-cûy ve sadâkat levâzımını ibrâz ve izhâr dâmen-i dermiyâna gayret ve mukâta‘a-i merkûmenin mal ve kalemiyyesi vakt ve zamanıyla mahallerine edâ ve teslîme mübâderet ve hilâf-ı rızâ-yı hareketden ittikâ ve mübâ‘adet eylemek bâbında fermân-ı ‘âlî-şânım sâdır olmuşdur buyurdum ki;

Vusûl buldukda bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sudûr olan fermân-ı vâcibü’l-ittibâ‘ ve lâzımü’l-ımtisâlimin mazmûn-ı itâ‘at-makrûnuyla ‘amel ve hareket ve hilâfından tehâşî ve mücânebet eyleyesiz şöyle bilesiz ‘alâmet-i şerîfe i‘timâd kılasız.

Tahrîren fî-evâhiri şehri Cemâziye’l-âhir sene seb‘a ‘aşera ve mieteyn ve elf.

Kostantiniyye el-mahrûse.

Sayfa 24/ Belge 30

Belgenin Özeti

Ayntâb Miralayı Mustafa Ağa, Yeniçeri serdârı ve iş erlerine, Ayntâb ve tevâbi‘ini her türlü tehlikeye karşı korumaları, belde halklarını emanet olarak bilerek rahatları için çalışmalarını isteyen Maraş’tan yazılan buyuruldu kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Hâlen Medîne-i Ayntâb’da mesned-nişîn-i şerî‘at-ı mübîn fazîletlü efendi zîde fazluhû ve me’zûn-ı bi’l-iftâ kemâletlü efendi zîde takvâhu ve kâim-makâm-ı nakîbü’l-eşrâf reşâdetlü efendi zîde şerefuhû ve ‘umûmen ‘ulemâ-yı kirâm efendiyân zîdet fazluhum ve kıdvetü’l-emâsili ve’l-akrân Mîralay sa‘âdetlü Mustafa Ağa ve Yeniçeri serdârı izzetlü () Ağa ve kıdvetü’s-sikâti ve’l-müstahfızîn hâlen Derdârî Ağa zîdet mekâdiruhum ve sûtûde-emsâl vechile iş erleri ba‘de’s-suâli’l-vâfiyye inhâ olunur ki;

Bâ-irâde-i hazret-i sadâret-penâhî belde-i Ayntâb ve tevâbi‘i aklâmlarının

voyvodalığı zabt ve rabtı işbu iki yüz on altı senesinden üç mah ve on yedi senesinin Mart'ı guresinden Şubat'ı gâyetine kadar bâ-fermân-ı 'âlî ve bâ-emirnâme-i hazret-i sadâret-penâhî ve bâ-şartnâme-i sâhib-i mukâta'a Mîr Mehmed Emin muhâsebe-i evvel 'uhde-i ... ihâle ve ihsân ve ra'ıyyeye binölüp medîne-i mezbûre beher hâl kurb ve civârimız olduğundan başka dâhil-i eyâlet olmak mülâbesesiyle def'-i mazarrât-ı eşkıyâ ve emn ü râhat-ı kâffe-i fukarâ ve beyne'l-ahâlî vâki' olan nizâmı ve şekâveti ittifâk ve ittihâda

Sayfa 25/ Belge 30 (önceki sayfanın devamı)

tahvîli-berle âsûde-i hâl-i sekene-i memleket ancak mevâdd-ı mahz olup bertakrîb-i cenâb-ı hazret-i cihândârîye isticlâb-ı hayr du'â-yı mesâkîn ... olunacağı murâdım mahsûsen hâlisânemiz olduğuna ihbâr-ı meserreti hâvî Dîvân-ı Maraş'dan işbu buyuruldu tahrîr ve ısdâr ve ittibâ'ımız Musazâde Ahmed Ağa irsâl olunmuşdur bi-meşfeti'llâhi te'âlâ vusûlünde gerekdir ki kâffe-i merâm-ı hayriyyemiz ma'lûmunuz olduğunda hilâf-ı rızâ-yı cenâb-ı bârî ve münâfî-yi fermân-ı şehriyârî sâirler gibi bir taraf taraf-ı âhere tercîm iderek tekdîr maksûdumuz olmadığı adamımızın dahi takrîrinden meczûm hamiyetleriniz olduğunda hemân cümlelerin beynlerinde olan nifâk ve şikâkı bir gûne oldukça def' ve ref'îyle irâde-i ahâlî-i belde ve 'umûmen vedî'atu'llâh eyâdî olan fukarânın istirâhatları zeylinde siz dahi 'ulemâ ve sulehâ ve dâ'iyân ve a'yân ve sâdât ve yeniçeriyân ve cümle iş erleri siz dahi vazîfe-i hâl ve hüsn-i hareketlerinizi icrâ ve bitevfiki'llâhi te'âlâ ber-mantûk-ı emr-i 'âlî-yi cihândârî ... izâle-i nifâkı (?) tarafeyn idüp derûn-ı bîrûnu âgâh ve ... köyler dahi mahsûs tarafımıza tefvîz olunmağla 'avn-ı bârîyle belde-i merkûmu vatan-ı aslîmiz gibi himâye ideceğimize kemâl-i i'timâd ve mugâyir-i rızâ-yı hâmât (?) ve harekâtdan hazer ve ber-mûceb-i buyuruldu 'amel ve hareket eyleyesiz deyü.

Fî 21 Receb sene 217.

Sayfa 25/ Belge 31

Belgenin Özeti

Ayntâb'daki Babilke (?) Karyesi'ndeki mescidin imâmet ve tevliyet cihetine es-Seyyid Mustafa'nın ta'yîn edildiğine dair yazılan berât kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Medîne-i Ayntâb'da Babilke (?) nâm karyede vâki' ashâb-ı hayrın binâ eylediği mescid-i şerîfde yevmî bir akçe vazîfe ile imâm, vakfının dahi vazîfe-i mu'ayyene ile mütevellîsi olan Şeyh Mustafa fevt olup yeri hâlî ve hidmet-i lâzımleri mahlûl olmağla yerine erbâb-ı istihkâkdan işbu râfi'-i tevkî'-i refî'i'ş-şân-ı hâkânî es-Seyyid Mustafa zîde kadruhû her vechile lâyıık ve mahal ve müstehak olmağın cihet-i mezkûreyi müteveffâ-yı mezbûrun mahlûlünden tevcîh olunup yedine müceddeden berât-ı şerîf-i 'âlî-şânım bâbında istid'â-yı 'inâyet itmeğın bilâ-vakıf vâki' ise ve sâhib-i 'arz-ı hâl bi'n-nefs edâ-yı hidmete muktedir ve muhtâr ise şartıyla tevcîh olunmak ve bin iki yüz on altı senesi şa'bân-ı şerîfin on üçüncü günü târihiyle müverrah ve musahhah fermân-ı 'âlî sâdır olmağla sâdır olan fermân-ı 'âlî mücebince merkûma tevcîh ve sadaka idüp bu berât-ı hümayûn-ı sa'âdet-makrûnu virdim ve buyurdum ki;

Ba'de'l-yevm merkûm es-Seyyid Mustafa zîde kadruhû varup zikr olunan mescid-i şerîfde müteveffâ-yı mezbûrun yerine imâm ve vakfın dahi mütevellîsi olup hidmet-i lâzımlerin mer'î ve müeddî kıldıkdan sonra yevmî bir akçe vazîfesinden mâ'adâ vazîfe-i mu'ayyenesiyle mutasarrıf olup vâkıfın rûhu ve devâm-ı 'ömr ve devlet için (du'âya) müdâvemet göstere ol bâbda taraf-ı âherden mâni' ve müzâhim olmayup aslâ dahl ve ta'arruz kılmayalar şöyle bilüp 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılalar.

Tahrîren fî'l-yevmi's-sâmin 'aşera fî-şehr-i Şa'bâni'l-mu'azzam sene sitte 'aşera ve mieteyn ve elf.

Sayfa 25/ Belge 32

Belgenin Özeti

Ayntâb'daki Şehr-i Sahur Vakfı'nın tevliyetine es-Seyyid Mehmed Emin'in ta'yîn edildiğine dair yazılan berât kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Medîne-i Ayntâb'da vâki' Şehr-i Sahur Vakfı'nın vazîfe-i mu'ayyene ile mütevellîsi olan es-Seyyid Mustafa Ayntâbî kendi hüsn-i rızâsıyla erbâb-ı istihkâkdan Cinânîzâde işbu râfi'-i tevkî'-i refî'i'ş-şân-ı hâkânî es-Seyyid Mehmed Emin zîde

kadruhû ferâgat ve kasr-ı yedinde olan ‘atîk berâtın dahi teslîm itmeğe merkûm dahi her vechile lâyük ve mahal ve müstehak olmağın tevcîh-i mezkûra fâriğ-i mezbûrun kasr-ı yedinden tevcîh olunup yedine müceddeden berât-ı şerîf-i ‘âlî-şânım virilmek bâbında istid‘â-yı ‘inâyet itmeğın mücebince kasr-ı yedinden tevcîh olunmak deyü bin iki yüz on altı senesi şa‘bân-ı şerîfinin yirmi birinci günü târihiyle musahhah fermân-ı ‘âlî sudûr olmağla sâdır olan fermân-ı ‘âlî mücebince merkûma tevcîh ve sadaka idüp bu berât-ı hümâyûn-ı sa‘âdet-makrûnu virdim ve buyurdum ki;

Ba‘de’l-yevm merkûm es-Seyyid Mehmed Emin zîde kadruhû varup zikr olunan vakfın fâriğ-i mezbûrun yedine mütevellisi olup hizmet-i lâzimesin mer‘î ve mü‘eddî kıldıkdan sonra vazîfe-i mu‘ayyenesiyle mutasarrıf olup vâkıfın rûhu ve devâm-ı ‘ömr-i devletim için du‘âya müdâvemet göstere ol bâbda taraf-ı âherden ferd mâni‘ ve müzâhim ve mu‘ârız olmayup aslâ dahl ve ta‘arruz kılmayalar şöyle bilüp ‘alâmet-i şerîfe i‘timâd kılalar.

Tahrîren fi’l-yevmi’s-sâbi‘ ‘aşera min-şehr-i Şa‘bâni’l-mu‘azzam sene sitte ‘aşera ve mieteyn ve elf.

Kostantiniyye.

Sayfa 26/ Belge 33

Belgenin Özeti

Ayntâb’daki Tarla-yı Atîk Mahallesi’nde Seyyid Hüseyin ibn es-Seyyid el-Hâcc Nuri Ali’nin hayrâtından olan medresedeki müderrislik cihetinin es-Seyyid Mustafa Halife’den alınıp el-Hâcc Mehmed Emin’e virilmesi husûsunda yazılan berât kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Erbâb-ı istihkâkdan işbu râfi‘-i tevkî‘-i refî‘i’ş-şân-ı hâkânî el-Hâcc Mehmed Emin zîde ilmuhû Dîvân-ı Hümâyûnuma ‘arz-ı hâl itmekle Mahmiyye-i Ayntâb’da Tarla-yı Atîk Mahallesi’nde müteveffâ Nuri Mehmed Paşa Câmi‘-i şerîfi ittisâlinde medrese-i münîfe binâ ve ihdâs eyleyen Mirâhûr-ı Sâni pâyesiyle olan ser-bevvâbîn-i dergâh-ı ‘âlî müteveffâ es-Seyyid Hüseyin ibn müteveffâ es-Seyyid el-Hâcc Nuri Ali besâtîn ve hayrât-ı sâiresi vakfindan olmak üzere şehriye on guruş ile dershanede

müdürrislik cihetini ve vâkıf-ı mûmâ-ileyh hayâtında müslimîn huzûrunda kendüye ihâle ve tevfiz ve iki seneden mütecâviz medrese-i münîfede ta‘lîm-i ‘ulûm ile meşgûl olup üzerine berât (silik) itmeksizin ve vâkıf-ı mezbûr vefât idüp cihet-i mezkûru Ayntâbî es-Seyyid Mustafa Halîfe nâm kimesne ber-takrîb üzerine tevcîh itdirüp gadr itmekle ref’inden kendüye virilmek bâbında ‘inâyet ricâ ve mahmiyye-i mezbûre ahâlîsinden mezbûr el-Hâcc Mehmed Emin ibn el-Hâcc Mustafa zîde ilmuhû tefîş mahkemesinde takrîr-i kelâm idüp vâkıf-ı mûmâ-ileyh hayâtında mahzar-ı müslimînde beni medrese-i mezkûreye nasb ve ta‘yîn ve ben dahi medrese-i mezbûrede talebe-i ‘ulûma iki sene müddet tadrîs-i ‘ulûm idüp cihet-i mezbûre berât ile bana tevcîh itdirmek üzere iken vâkıf-ı mûmâ-ileyh fevt olup mahmiyye-i mezbûre ahâlîsinden es-Seyyid Mustafa Halîfe cihet-i mezbûra kimse tevcîh ve ta‘yîn olunmadı deyü hilâf-ı inhâ ber-takrîb kendü üzerine tevcîh ve bu vechile bana gadr-ı küllî husûs-ı mezkûrun hakîkî erbâb-ı vukûfdan ba‘de’l-istihbâr cihet-i mezbûra merkûm es-Seyyid Mustafa Halîfe’nin ref’inden bermûceb-i ta‘yîn-i vakf bana ta‘yîn olunmak matlûbumdur deyü istirhâm ve fî’l-hakîka vâkıf-ı mûmâ-ileyh hayâtda cihet-i mezkûra merkûm Mehmed Emin zîde ilmuhû bermûceb-i muharrer ta‘yîn ol dahi medrese-i mezbûrede iki sene tedris-i ‘ulûm eylediğini mahmiyye-i mezbûre ahâlîsinden es-Seyyid bin Ömer bin es-Seyyid Ali ibn Mehmed ve Molla Mahmud bin Mehmed Mehdi ve Osman bin Osman nâm kimesne ‘alâ-tarîki’l-istişhâd haberleriyle zâhir ve nümâyân olmağın cihet-i mezkûre es-Seyyid Mustafa Halîfenin ref’inden ber-minvâl-i meşrûh merkûm Mehmed Emin zîde ilmuhûya tevcîh ve yedine berât-ı ‘âlî-şânım virilmek bâbında Edirne müftîsi

Sayfa 27/ Belge 33 (önceki sayfanın devamı)

Mevlânâ Adem zîde ilmuhû i‘lâm itmeğın mücebince medrese-i mezbûrede ber-ta‘yîn-i vâkıf edâ-yı hizmet eylemek şartıyla tevcîh olunmak üzere a‘lemü’l-‘ulemâi’l-mütebahhîrîn efdalu’l-fuzelâi’l-müteverri‘în bi’l-fi‘il Şeyhü’l-islâm Mevlânâ Ömer Hulûsî edâma’llâhu te‘âlâ fazâiluhû işâret itmekle işâreti mücebince tevcîh olunmak fermânım olmağla hakkında mezîd-i ‘inâyet-i pâdişâhânem zuhûra getürüp bin iki yüz on yedi senesi cemâziye’l-âhîrinin dokuzuncu günü târîhiyle mukaddem virilen ru‘ûs-ı hümâyûnum mücebince bu berât-ı hümâyûnum virdim ve buyurdum ki;

Mezbûr el-Hâcc Mehmed Emin zîde ilmuhû varup merkûmun ref’inden

müdürlük-i mezkûra mutasarrıf olup edâ-yı hizmet eyledikten sonra ta'yîn olunan şehriye on guruş vazîfesin vakf-ı mezbûr mahsûlâtından mütevellîsi olanlar yedinden alup ol bâbda ref' olunan merkûm tarafından ve taraf-ı âherden hiç dahl ve ta'arruz kılmayalar şöyle bileler 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılalar.

Tahrîren fi'l-yevmi't-tâsi' 'aşera min-şehr-i Cemâziye'l-âhir sene seb'a 'aşera ve mieteyn ve elf.

Kostantiniyye.

Sayfa 28/ Belge 34

Belgenin Özeti

Ayntâb mahkemesi kâtibliğine es-Seyyid Mehmed'in tayin olunduğuna dâir yazılan berât kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Nişân-ı şerîf-i 'âlî-şân sâmi-i mekân-ı sultân tuğrâ-yı garrâ-yı cihân budur ki;

Medîne-i Ayntâb kazâsı mahkemesinde kâtib olan Mehmed Emin bilâ-veled fevt olup yeri hâlî ve hizmet-i lâzimesi mahlûl ve mu'attal olmağla yerine erbâb-ı istihkâkdan cümlenin muhtârı işbu râfi'-i tevkî'i'ş-şân-ı hâkânî kıdvetü erbâbü't-tahrîr ve'l-kalem 'umdetü ashâbü't-taksîm ve'r-rakam mevlânâ es-Seyyid Mehmed zîde rüşdehû her vechile lâyıq ve mahall ve müstehak olmağın kitâbet-i mezbûra müteveffâ-yı mezbûrun mahlûlünden tevcîh olunup yedine berât-ı şerîf-i 'âlî-şânım virilmek bâbında nâibi mevlânâ Şeyhzâde es-Seyyid Mehmed Emin zîde ilmuhû 'arz itmeğın mücebince merkûma tevcîh ve sadaka idüp bu berât-ı hümâyûn-ı sa'âdet-makrûnu virdim ve buyurdum ki;

Ba'de'l-yevm mevlânâ-yı merkûm es-Seyyid Mehmed zîde rüşdehû varup kazâ-yı mezbûr mahkemesinde müteveffâ-yı mezbûrun yerine kâtib olup hizmet-i lâzimesini mer'î ve mü'eddî kıldıktan sonra bundan akdem ne vechile mutasarrıf olagelmiş ise mûmâ-ileyh dahi ol vechile mutasarrıf olup devâm-ı 'ömr ve devletim için du'âya müdâvemet göstere ol bâbda taraf-ı âherden bir vechile dahl ve ta'arruz kılmayalar şöyle bilüp 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılalar.

Tahrîren fi'l-yevmi't-tâsi' min-şehr-i Rebi'ü'l-ülâ sene seb'a 'aşera ve

mieteyn ve elf.

Kostantiniyye el-mahrûse.

Sayfa 28/ Belge 35**Belgenin Özeti**

Maktûl Hüseyin'in aveneleri olan eşkıyanın Ayntâb'a karşı taarruzlarına karşı şehri koruması husûsunda Haleb valisi İbrahim Paşa tarafından Ayntâb mütesellimi İbahim Bey'e gönderilen buyuruldu kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Bâ-hatm-i el-Hâcc İbrahim Paşa vâlî-i velâ-şân-ı Halebi'ş-şehbâ.

Hâlen Ayntâb mütesellimi kıdvetü'l-emâcidi ve'l-a'yân necâbetlü İbrahim Bey zîde mecduhû inhâ olunur ki;

Bu hilâlde Medîne-i Ayntâb ve Maraş mîr-i mîrânı 'uhdesine ihâle buyurulmuş olmağla maktûl Hüseyin'in 'avane ve hevâdârları müşârun-ileyhin tarafında olduklarından başka etrâf ve eknâfdan 'aşâir celb ve cem'-i (cemm-i) gafir ile Ayntâb'a geleceği ve hevâdârların belde-i mezbûre havâlîsine istîlâları olmağla ahâlî tevahhuş eylediklerine mebnî bu hilâlde medîne-i Ayntâb'ın hâkimü'ş-şer'î ve müftîsi fazîletlü efendiyan ve hâlen kâim-makâm-ı nakîbü'l-eşrâf ve kâffe-i 'ulemâ ve sulehâ ve sâdât ve meşâyih ve esnâf cümleten tarafımıza vürûd ve keyfiyet-i hallerinden tevakku'-ı meâllerini Der'aliyye'ye 'arz ve takdîm ve istirhâm ideceklerini ifâde ve niyâz ve Der'aliyye'den cevâb vürûd idinceye kadar senin umûr-ı mütesellimlikde kıyâmını istid'â ve bu âvânda seni tarafımıza celb itsek cümle-i belde tahliye ve arzu'llâh vâsi'a diyerek perâkende ve perîşân olacakları fehm olunmağın mugâyir-i rızâ-yı yümn-i irtizâ-yı hazret-i cihândârî melhûz olmağla ve merkûmların tarafımızdan münfekk olmayup kadîm mahsûbiyetlerine binâen tarafımızdan ... keyfiyât mâdde devlet-i 'aliyyeye tahrîr olunmuş olmağla cevâbı vürûduna kadar umûr-ı mütesellimlik 'uhde-i sadâkatine istikrâr ve devlet-i 'aliyyeden cevâbı zuhûruna kadar umûruna fütûr getürmeyüp hıfz ve himâye-i belde ve sıyânet-i ra'iyet ve sekene ve def'-i mazarrat erbâb-ı mazarrat... kıyâm eylemeniz bâbında deyü Haleb'den işbu buyuruldu tahrîr ve ısdâr ve () ile irsâl olunmuşdur bi-mennihî te'âlâ vusûlünde ber-vech-i muharrer ihtimâma dikkat ve ber-

mûceb-i buyuruldu ‘amel ve hareket eyleyesiz deyü.

Fî 17 Şa‘bân sene 217.

Sayfa 29/ Belge 36

Belgenin Özeti

Ayntâb’daki ulema ve ehl-i silah ve fukarâ ve sefereye, herhangi bir sıkıntı anında görevli kişilere başvurmaları ve rahat içinde işleriyle meşgul olmaları husûsunda gönderilen buyuruldu kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Hâlen derûn-ı Ayntâb’da ‘ulemâ ve sulehâ ve sâdât ve ehl-i silâh ve ‘umûm fukarâsı ve bi’l-cümle seferesi inhâ olunur ki;

Bu âna kadar güzeşte kusûrlarınız cümlesi ‘afv olunup herkes kendü umûrlarınıza meşgûl olmanıza izin ve ruhsatımız olmağla bi’l-cümle havfa zâhib olmamanızı hâvî re’yu’llâh emâni’r-resûl mazmûnuyla ‘amel idüp emn ve râhatları için tarafımızdan hâkimü’ş-şer‘ efendiyi ve sâbıkan me’zûn-ı bi’l-iftâ diyânetlü el-Hâcc emîn Efendi ve a’yân-ı belde Hâcc Battal Ağa’yı ve ser-dîvânegânımızdan Aslan Ağa ve tûfengcibaşımız el-Hâcc Osman irsâl olunmağla bir ferdinize her kimle rencîde iderim sevdâsında olurlar ise zikr olunan merkûmânlara haber virüp inşâa’llâhu’r-rahmân bir kimse bir kimesnenin sûk-ı ... düşmana hemân cümleleriniz kârı olan dükkânında, kârı olmayan hânesinde sâkin olmanız bâbında işbu buyuruldu tahrîr ve irsâl olundu bi-mennihî te‘âlâ vusûlünde gerekdir ki;

Aslâ ve kat‘â bir ferdiniz vesveseye zâhib olmayup mûceb-i buyuruldumuz ile ‘amel ve hareket ve hilâfindan bi’l-cümle tehâşî eyleyesiz deyü.

Sayfa 30/ Belge 37

Belgenin Özeti

Ayntâb’a tâbi‘ mal ve kalemiyyesi mahallinde verilen nısf hisse Burc-ı Rasas mukâta‘ası ve nısf hisse Karye-i Hayam ve Kilise Deresi mukâta‘alarının toplanması ve ahalinin eşkiyadan korunması husûsunda Maraş Beylerbeyi Seyyid Kalender Paşa’ya ve Ayntâb nâibi ve sâir kazâ kadıları ve nâiblerine yazılan

fermân kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Emîrû'l-ümerâi'l-kirâm ve kebîrû'l-küberâi'l-fihâm zevi'l-kadri ve'l-ihtirâm sâhibü'l-'izzü ve'l-ihtişâm el-muhtassu bi-mezîdi 'inâyeti'l-meliki'l-a'lâ Rumeli beylerbeyliği pâyesi olup Maraş Beylerbeyisi olan Seyyid Kalender Paşa dâme-me'âlîhu ve mefâhiru'l-kuzâti'l-hükkâm ve ma'âdinü'l-fazâilü ve'l-keâm Ayntâb nâibiyle zikri âtî mukâta'anın sâir tevâbi'i kazâların kuzât ve nüvvâbı zîde fazluhum tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki;

Sâbıkan muhâsebe-i evvel iftihâru'l-emâcidi ve'l-ekârim Mîr Mehmed Emin dâme mecduhûnun havâss-ı hümâyûnumdan ber-vech-i mâlikâne hâlen berât-ı şerîfimle 'uhdesinde olan Ayntâb voyvodalığı ve diğeri Menbiç ve Ravendan voyvodalığı tamâm hisseleriyle dimos-ı Ayntâb'a tâbi' mal ve kalemiyyesi mahallinde virilen nısf hisse Burc-ı Rasas mukâta'ası ve nısf hisse Karye-i Hayam ve Kilise Deresi mukâta'alarını iki yüz on altı senesine mahsûben Haleb muhassılı İbrahim Paşazâde Mehmed'e ayrıca ihâle itmiş olup ancak dokuz mâh âvân zabtında vâki' olan te'addîsine mebnî iltizâm-ı mezkûr üzerinden ve üç aylığı ile bin iki yüz on yedi senesi Mart'ı ibtidâsından Şubat'ı gâyetine gelince bir sene-i kâmile zabt eylemek üzere mukâta'a-i mezbûre mutasarrıfı müteveffâ-yı ileyh tarafından Maraş Beylerbeyisi mûmâ-ileyh bedel-i iltizâm-ı ma'lûme ile der'uhde ve ilzâm ve zabtı için memhûr ve ma'lûmun-bih iki kıt'a zabıtnâme i'tâ olunmuş olmağla mal ve kalemiyyesin vakt ve zamanıyla mahallerine edâ ve teslîm eylemek üzere mukâta'a-i mezbûreyi virilen temessük mantûkunca zabt ve vâki' mahsûlât ve rûsûmât ve 'âidât ve tayyârâtı kadîmden olageldiği vechile ahz u kabz idüp âherden bir ferdi dahl ve ta'arruz itdirilmemek fermânım olmağın imdi sen ki mevlânâ-yı mûmâ-ileyhimsiz Maraş Beylerbeyisi paşa-yı mûmâ-ileyh mukâta'a-i merkûmeyi virilen iki kıt'a temessük mücebince zabt ve vâki' olan mahsûlât ve rûsûmâtı kânûn ve defter mücebince 'avâidât ve tayyârâtı dahi olageldiği vechile ahz u kabz itdirüp mugâyir-i emr-i 'âlî bu temessük âherden ferd-i vâhid dahl ve ta'arruz itdirmeyesiz ve sen ki Maraş Beylerbeyisi paşa-yı mûmâ-ileyhsin Ayntâb kazâları ahâlîleri birkaç seneden berü voyvodaların zulm ve te'addîlerinden be-gâyet perîşânü'l-hâl ve münkesirü'l-bâl oldukları ma'lûm ve sen reâ'yâ-perver ve sadâkat-güster ve fermân-ber

ve himâyet ve sıyânet-i fukarâ-yı ra'iyet ve def'î-erbâb-ı şürûr ve mazarrata sa'y ve gayret idegeldiğın nezd-i ferd-i mülûkânemde meczûm olduğuna binâen ve tevdî'-i mezbûr 'uhde-i sadâkatine ihâle olunmağla mukâta'a-i merkûmeyi kadîmden olageldiğı vechile zabt ve vedî'atu'llâh olan fukarâ ve re'âyâ ve ahâlî ve sekenenin vücûd-i mezâlim ve te'addiyâtdan himâyet ve sıyânet ve eşkıyâ ve harâmzâde makûlelerinin ... şürûr ve mazarratlarına şirâze-i nizâm-ı belde ve âsâyış ve istirâhat-ı sükkân-ı vilâyetin istihsâliyle her halde cânib-i cihândârânem için

Sayfa 31/ Belge 37 (önceki sayfanın devamı)

isticlâb-ı da'avât-ı hayriye-i fukarâya ve senden me'mûl olan rızâ-cû ve sadâkat levâzımını ibrâz ve izhâra dâmen-i der-miyâna gayret ve mukâta'a-i merkûmenin mal ve kalemiyyesi vakt ve zamanıyla mahallerine edâ ve teslîme mübâderet ve hilâf-ı rızâ-yı hareketden ittikâ ve mübâ'adet eylemek bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur buyurdum ki;

Vusûl buldukda bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sudûr olan fermân-ı vâcibü'l-ittibâ' ve lâzımü'l-imtisâlimin mazmûn-ı itâ'at-makrûnuyla 'amel ve hareket ve hilâfından tehâşî ve mücânebet eyleyesiz şöyle bilesiz 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılınız.

Tahrîren fî-evâhiri şehr-i Cemâziye'l-âhir li-sene seb'a 'aşera ve mieteyn ve elf.

Be-makâm-ı Kostantiniyye el-mahrûse.

Sayfa 31/ Belge 38

Belgenin Özeti

Ayntâb serdarı olarak tayin olunan es-Seyyid Hasan Ağa'nın görevini yapması hususunda kendisine ve Ayntâb kadısına Yeniçeri Ağası es-Seyyid Halil tarafından yazılan mektup kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Şerî'at-şi'âr Ayntâb kadısı efendi zîde fazlühû ba'de's-selâm inhâ olunur ki;

Taht-ı halvetinizde serdâr olan ref' olunup yerine üslûb-ı sâbıkı üzere kıdvetü'l-emâsili ve'l-akrân es-Seyyid Hasan Ağa zîde kadruhû serdâr nasb ve ta'yîn olunmağın

işbu mektûb tahrîr ve irsâl olunmuşdur inşâa'llâhu te'âlâ vusûlünde gerekdir ki, merkûmu kazâ-yı mezkûrun serdârlığı umûruna kıyâm ve öteden berü olageldiği vechile zabt u rabtı husûsuna 'iânet ve ihtimâm idesiz ve sen ki serdâr-ı merkûmsun kazâ-yı mezkûrun serdârlığı sana tefvîz olunmağla gerekdir ki, 'âdet-i kadîm üzere zabt u rabt-ı neferât ve def' ve ref'-i haşerâtıyla tanzîm-i bilâd ve râhat-ı hâl-i 'ibâd bezl eyleyesin ve kazâ-yı mezkûrda mukîm ve misâfir yeniçerileri ve cebeci ve topçu ve top arabacısı ve gulamân-ı 'acemî oğulların bi'l-cümlesini üzerine ahkâm-ı şer'-i şerîf ve kânûn-ı kadîm ve emr-i münîfe tatbîk ve tavâif-i merkûmun bi'l-işâret ma'rûf fevt olanlarının metrûkâtlarının ma'rifet-i şer'le zabt ve sûk-ı sultânîde fûrûht ve hâsıl olan nukûdunu cânib-i beytü'l-mâl için defter-i menkûlâtıyla tarafıma göndermeye mübâderet ve beher hal sükkân-ı vilâyetin emn ve râhatlarına bâ'is-i hidmet-i müstahsene ... vücûda getürmekle müceb-i mektûbla 'âmil olasız.

Tahrîren gurre-i şehr-i Şevvâli'l-mükerrem sene seb'a 'aşera ve mieteyn ve elf.

es-Seyyid Halil Ağa-yı Yeniçeriyân.

Sayfa 31/ Belge 39

Belgenin Özeti

Ayntâb Mevâlisi es-Seyyid Yahya'nın, Ayntâb'da yetmişbir cemâ'atinden es-Seyyid Hasan Ağa'ya, kendisinin Ayntâb serdârı olduğuna dâir yazdığı mektup kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Fahru'l-eşbâh yetmişbir cemâ'atinden es-Seyyid Hasan Ağa el-muhterem gıbbe's-selâm inhâ olunur ki;

İşbu sene-i mübâreke şevvâli guresinden Mahmiyye-i Ayntâb'ın serdârı Selef'in üzerinden serdârlığı ref' olunup gurre-i merkûmdan cenâbına ihâle ve tefvîz buyurulduğunu hâvî dergâh-ı mu'allâ Yeniçeri Ağası 'inâyetlü Halil tarafından mühürlü menşûr mektûbu i'tâ buyurulmağın mektûb-ı mezkûru hâlen eyâlet-i Maraş mutasarrıfı ve halen Ayntâb voyvodası 'inâyetlü es-Seyyid Kalender Paşa efendimiz hazretlerinin inzimâm-ı re'y-i münîrleri ve bi'l-cümle 'ulemâ ve sulehâ ve a'yân ve eşrâf ve bi'l-

cümle ocaklıyân ve ‘alemdârân ve ağavât-ı sâire ma‘rifetleri ve ma‘rifet-i şer‘le ... sicill-i mahfûz olunmağın savb-ı şer‘den işbu mürâsele terkîm ve yedine i‘tâ ve teslîm olundu bi-mennihî te‘âlâ lede’s-...’l-vusûl ber-vech-i muharrer

Sayfa 32/ Belge 39 (önceki sayfanın devamı)

derûn-ı mektûbda mestûr ve mukayyed olan tenbîhât-ı seniyye ile tenbîh olunup kazâ-i mezbûrda kâin ocaklar üzerlerine cenâbın serdâr olup zabt u rabt-ı neferât ve def‘-i şürûr-ı mazarrâta ihtimâm ve dikkat idüp ber-mantûk-ı mektûb ağa-yı yeniçeriyân ve ber-mûceb-i mürâsele ‘âmil olasız.

Fî 5 Zi'l-hicce sene 217.

Mine'l-fakîr es-Seyyid Yahya el-müvellâ hilâfe be-medîneti Ayntâb.

Sayfa 32/ Belge 40

Belgenin Özeti

Maraş mutasarrıfı Kalender Paşa'ya, Ayntâb kadı ve nâiblerine, a'yân ve zâbitân ve iş erlerine; Ayntâb kazâlarının 1217 senesi 'avâriz nüzulu vergisinin tahsil edilip İstanbul'a yollanması hususunda gönderilen fermân kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Emîrû'l-ümerâi'l-kirâm kebîrû'l-küberâi'l-fihâm zevi'l-kadri ve'l-ihtirâm sâhibü'l-‘izzü ve'l-ihtişâm el-muhtassu bi-mezîdi ‘inâyeti'l-meliki'l-a‘lâ Maraş mutasarrıfı Kalender Paşa dâme-ikbâluhû ve mefâhiru'l-kuzâtü ve'l-hükkâm ve ma‘âdinü'l-fazâilü ve'l-keâm Ayntâb sancağında vâki‘ kazâların kadıları ve nâibleri zîde fazluhum ve mefâhiru'l-emâsili ve'l-akrân ve a'yân ve zâbitân ve iş erleri zîde kadruhum tevkî‘-i refî‘-i hümâyûn vâsıl olıcak ma‘lûm ola ki;

Hâcegân-ı dîvân-ı hümâyûnumdan sâbıkan matbah-ı ‘âmirem emîni iftihâru'l-emâcidi ve'l-ekârim Yusuf Ağa dâme mecduhûnun bin iki yüz on beş senesi şevvâli gurrasinden on altı senesi Ramazân-ı şerîfi gâyetine değin me'mûr-ı idâresi olduğı matbah-ı ‘âmirem mesârifî için Ayntâb sancağında vâki‘ kazâların bin iki yüz on yedi senesi 'avâriz nüzulu malından bir kıt'a rûznâmçe-i hümâyûnum temessükü mûcebince üç bin dört yüz yetmiş altı buçuk guruş havâle ve hazîne-i ‘âmirem defterlerinde îrâd ve

masrafa kayd olunmağla sen ki paşa-yı mûmâ-ileyhsin meblağ-ı mezbûru ma‘rifetiniz ve ma‘rifet-i şer‘le tamamen tahsîl ve Der‘aliyyeme irsâl ve emîn-i mûmâ-ileyhe teslîme ihtimâm ve dikkat eylemen fermânım olmağın işbu emr-i ‘âlî-şânım ısdâr ve bu def‘a mübâşir olunan şıkk-ı evvelim Mehterbaşısı Hüseyin zîde kadruhû ile irsâl olmuştur imdi vusûlünde meblağ-ı mezbûr üç bin altı yüz yetmiş altı buçuk guruşu matbah-ı ‘âmirem mesârifi için havâle olunmuş olup bi-eyyi hâlin tahsîl emîn-i mûmâ-ileyhe teslîmi matlûb olmağla ‘alâ-eyyi hâlin yerlü yerinden îcâb ve iktizâ idenlerinin rûznâmçe-i hümâyûnum temessükü mücebince tamamen tahsîl ve Der‘aliyyeme irsâl ve emîn-i mûmâ-ileyhe teslîme mezîd-i ihtimâm ve dikkat eylesen ve sen ki kuzât ve nüvvâb-ı mûmâ-ileyhimsiz siz dahi müceb-i emr-i şerîfimle ‘amel ve hareket eylemen bâbında fermân-ı ‘âlî-şânım sâdır olmuştur buyurdum ki;

Hükm-i şerîfimle vardıkda bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sudûr iden işbu emr-i şerîf-i ‘âlî-şânım mazmûn-ı münîfi üzere ‘âmil olup hilâfından hazer ve mücânebet eyleseniz şöyle bilesiz ‘alâmet-i şerîfe i‘timâd kılasız.

Tahrîren fi’l-yevmi’t-tâsi’ şehri Zi’l-ka‘de sene seb‘a ‘aşera ve mieteyn ve elf.

Be-makâm-ı Kostantiniyye el-mahrûse.

Sayfa 33/ Belge 41

Belgenin Özeti

Ayntâb’daki mîrî malına ait olan arpa vergilerinin toplanması hususunda Maraş mutasarrıfı Kalender Paşa, Ayntâb kadıları ve nâibleri ve defterdâr-ı şıkk-ı evvel Hasan’a gönderilen fermân kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Emîrû’l-ümerâi’l-kirâm kebîrû’l-küberâi’l-fihâm zevi’l-kadri ve’l-ihtişâm el-muhtassu bi-mezîdi ‘inâyeti’l-meliki’l-a‘lâ Maraş mutasarrıfı Kalender Paşa dâme ikbâluhû ve mefâhiru’l-kuzâtü ve’l-hükkâm Ayntâb sancağının hâvî olduğu kazâların kadıları ve nâibleri zîde fazluhum ve kîdvetü’l-emâsili ve’l-akrân bu def‘a bu husûsa mübâşir ta‘yîn olunan defterdâr-ı şıkk-ı evvelim defterbaşısı Hasan zîde kadruhû tevkî‘-i refî‘-i hümâyûn vâsıl olıcak ma‘lûm ola ki;

Öteden berü devlet-i ‘aliyye-i ebediyyü’l-kararımın vâki‘ olan mesârifâtının idâresi vâridât-ı mukarrere-i mîriyye tahtına idhâl olunan emvâlin vaktiyle celb ve cem‘ine muhtâc olup emvâl-i mezkûrun dahi yerlü yerinden tahsîl ve hazîne-i ‘âmireme teslîmi lâzımdan iken me’mûrların tekâsül ve rehâvetlerinden nâşî etrâf-ı eknâfdan vâfir bekâyâ-yı mîriyye ‘ukde-i te’hîre dûcâr ve ber-takrîb mesârif-i mühimmesinin tedârikine ve tehâcümü için derkâr ve idâresi için hazîne-i ‘âmiremden akçenin eşedd-i lüzûmu olduğu âşikâr olmağla mesârifât-ı mezkûrenin idâresi için beher hal o makûle emvâl-i bekâyânın yerlü yerinden ‘ale’t-ta‘cîl celb ve cem‘ine ibtidâr olunmak husûsuna irade-i kâti‘a-i mülûkânem ta‘alluk itmekle sen ki mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhsin ordu-yı hümâyûnum lâzimesi için Ayntâb sancağından bin iki yüz on dört senesine mahsûben matlûb olunan şa‘îrlerinden gayr-ez tenzîl ve ... kusûr-ı aslî elli üç bin yüz kırk bir guruş bekâyâların olup böyle vakitte bu kadar emvâl-i mîriyyenin giriftâr-ı ‘ukde-i te’hîr olması menâfi-i rızâ-yı şâhânem olmakdan nâşî senden me’mûl-ı dâverânem olan havs-ı (?) gayret ve hamiyet muktezâsınca ne vechile ve tarîkle olursa olsun mevsûl emr-i şerîfimde meblağ-ı mezbûru tahsîl ve mübâşirine teslîmen irsâli husûsuna mezîd-i ihtimâm ve i‘tinâ ve dikkat-berle hakkında derkâr olan hüsn-i zann-ı mülûkâne kadar icrâ ve bekâyâsına bezl ve sa‘y-ı makderet eylemen fermânım olmakdan nâşî işbu emr-i ‘âlî-şânım ısdâr ve müşârun-ileyhin mehterbaşısı mûmâ-ileyh Hasan zîde kadruhû ile irsâl olunmuşdur imdi vusûlünde ber-vehc-i muharrer keyfiyete mantûk-ı emr-i münîfînden ma‘lûmum oldukda sâlifü’z-zikr olunanların bekâyâları olan meblağ-ı mezbûr elli üç bin yüz kırk bir guruş fermûde-i hümâyûnum ile üzere her ne vechile olursa olsun vusûl-i emr-i şerîfimle tahsîl ve mübâşirine teslîmen irsâli husûsuna mezîd-i ‘inâyet ve dikkat-berle zâtında merkûz olan miyâne-i sadâkat ve hamiyetdârânî bu bâbda dahi icrâ ve irâdâtla iktisâb-ı yektâm îsâr-ı nakdine himmet eyleyesin ve sen ki mübâşir-i merkûmsun me’hûz-ı tahsîli olduğun meblağ-ı mezbûru mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyh ma‘rifeti ve ma‘rifet-i şer‘le ve mübâşeretinle tahsîl ve ahz ve hazîne-i ‘âmireme teslîme mezîd-i ihtimâm ve dikkat eyleyüp hilâf-ı emr-i şerîfimle beyhûde miknet ve dikkat ile emrâr-ı vakti mücib hâlâtdan be-gâyet hazer ve ictinâb ve îrâd ve levâzım me’mûruna mezîd-i sa‘y ve gayret eyleyesin ve sen ki kuzât ve nüvvâb-ı mûmâ-ileyhimsiz siz dahi emr-i şerîfimle ‘amel ve hareket eylemeniz bâbında fermân-ı ‘âlî-şânım sâdır olmuşdur buyurdum ki;

Hükm-i şerîfimle vardıkda bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sudûr iden işbu emr-i şerîf-i ‘âlî-şân-ı vacibü’l-ittiba‘ ve lâzımü’l-ımtisâlimin mazmûn-ı münîfi üzere ‘amel ve hareket eylesesiz ‘alâmet-i şerîfe i‘timâd kılasız.

Hurrire fi’l-yevmi’s-sâdis ‘aşera min-şehr-i Şevvâli’l-mükerrem li-sene seb‘a ‘aşera ve mieteyn ve elf.

Sûret-i defter-i tahsîlât bedel-i o livâ-yı Ayntâb 1214 senesi în kadar ağnâm berây-ı ordu-yı hümâyûn tertîb ve ba‘dehû böyle kat‘-ı şude ve gayr-ez tenzîl ve ... în kadar meblağ-ı bâkî ve mukaddem ‘ale’l-hesâb:

Şa‘îr	Kıymet
<u>50000</u>	22/1
125000	Rahmen li’l-fukarâ ‘akd şod
	25000
	+_____
150000	Mukaddem ‘ale’l-hesâb
	50000
	-_____
	100000
	46859
	-_____
53141	Teslîmât

Sayfa 34/ Belge 42

Belgenin Özeti

Ayntâb avâriz vergilerinin toplanması konusunda Ayntâb kadıları ve nâiblerine gönderilen fermân kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Mefâhiru’l-kuzâtü ve’l-hükkâm ve ma‘âdinü’l-fazâilü ve’l-keâm Ayntâb sancağında vâki‘ kazâlar kadıları ve nâibleri zîde fazluhum tevkî‘-i refî‘-i hümâyûn vâsıl olıcak ma‘lûm ola ki;

Hazîne-i ‘âmirem defterleri mücebince Ayntâb sancağında vâki‘ kazâların üç yüz yetmiş iki buçuk ‘avâriz hânesiyle Ayntâb kazâsına tâbi‘ () karyesinin altmış üç guruş otuz beş akçe maktû‘ malım olup bin iki yüz on sekiz senesine mahsûben olmak

üzere cem‘ ve tahsîli lâzım gelmeğın der‘uhde olunup yedine mühürlü ve nişanlı mevkûfât defterleri sûreti virilmekle imdi mücebince cem‘ ve tahsîl idilmek fermânım olmuşdur buyurdum ki;

Hükm-i şerîfimle mübâşir vardıkda bu bâbda sâdır olan emrim ‘amel olunup dahi sene-i mezbûra mahsûben livâ-i mezkûrda vâki‘ kazâların ol mikdâr akçesinin beher hânesinden dörder yüz akçe ‘avâızlarıyla ol mikdâr guruş maktû‘ malları irsâl olunan mühürlü ve nişanlı mevkûfât defteri sûreti mücebince cem‘ ve tahsîl ve dâhil-i hazîne-i ‘âmirem idüp hilâf-ı emr-i defter kimesne ta‘allül ve muhâlefet itdirmeyesiz ve bundan mâ‘adâ mübâşir-i merkûmun cihet-i ma‘âşı için her bir ‘avâız hânesinden Ellişer akçe vech-i ma‘âş dahi aldırup ve hîn-i tahsilde ‘avâız için alınan akçenin her yüz sekiz akçesinden bir esedî guruş aldırup ve mîrî için alınan akçe hazîne-i ‘âmireme alındığı vech üzere aldırılup bundan ziyâde ve noksân alınmaya ve aldırılmaz kesr-i defterden ve nakz-ı hânenin ve fermânımdan ziyâde mutâlebesiyle zulm ve te‘addî olunmakdan ihtirâz ve ictinâb eylesesiz şöyle bilesiz ‘alâmet-i şerîfe i‘timâd kılasız.

Tahrîren fi-yevmi’t-tâsi‘ min-şehr-i Zi’l-ka‘de sene seb‘a ‘aşera ve mieteyn ve elf.

Kostantiniyye el-mahrûse.

Hânehâ-ı ‘avâız-ı kazâyâ der-livâ-i Ayntâb 1218.

Sayfa 34/ Belge 43

Belgenin Özeti

Ayntâb bedel-i nüzul vergilerinin toplanması konusunda Ayntâb kadıları ve nâiblerine gönderilen fermân kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Mefâhiru’l-kuzâtü ve’l-hükkâm ma‘âdinü’l-fazâilü ve’l-keîâm Ayntâb sancağında vâki‘ kazâların kadıları ve nâibleri zîde fazluhum tevkî‘-i refî‘-i hümâyûnum vâsıl olıcak ma‘lûm ola ki;

Hazîne-i ‘âmire defterleri mücebince Ayntâb sancağında vâki‘ kazâların üç yüz yetmiş iki buçuk ve buçuk sülüs bedel-i nüzul hânesi olup bin iki yüz on sekiz senesine

mahsûben olmak üzere cem‘ ve tahsîli lâzım gelmeğın der‘uhde olunup yedine mühürlü ve nişanlı mevkûfât defteri sûreti virilmekle mücebince cem‘ ve tahsîl itdirilmek fermânım olmuştur buyurdum ki;

Hükm-i şerîfimle bu bâbda sâdır olan emrim üzere ‘amel idüp dahi sene-i mezbûra mahsûben livâ-i merkûmede vâki‘ kazâların ol mikdâr hânesinden beher hânesinin altışar yüz akçe bedel-i nüzulleri malların irsâl olunan mühürlü ve nişanlı mevkûfât defteri sûreti mücebince cem‘ ve tahsîl ve dâhil-i hazîne itdirilüp hilâf-ı emr-i defter kimesne ta‘allül ve muhâlefet itdirmeyesiz ve bundan mâ‘adâ mübâşir-i merkûmun cihet-i ma‘âşî için her bir bedel-i nüzul hânesinden otuz akçe dahi aldırılıp ve hîn-i tahsilde bedel-i nüzul için alınan akçenin her yüz on akçesinden bir esedî gurusş aldırılıp ve mîrî için alınan akçe hazîne-i ‘âmireme olduğı üzere aldırılıp bundan ziyâde ve noksân alınmaya ve aldırılmaya kesr-i defterden ve nakz-ı hânedan ve fermânımdan ziyâde mutâlebesiyle re‘âyâ fukarâsına zulm ve te‘addî olunmakdan bu bâbda ihtirâz ve ictinâb eyleyesiz şöyle bilesiz ‘alâmet-i şerîfe i‘timâd kılasız.

Tahrîren fi-yevmi’t-tâsi‘ ‘aşera min-şehr-i Zi’l-hicce sene seb‘a ‘aşera ve mieteyn ve elf.

Sayfa 35/ Belge 44

Belgenin Özeti

Ayntâb mukâta‘asının bedel-i iltizam akçesinden borcu olan Ayntâb müftüsü İshak’ın borcunu tahsîl etmesi için, Ayntâb voyvodası Mîr Mehmed’e gönderilen fermân kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Akzâ kuzâtü’l-müslimîn evlâ vülâti’l-muvahhidîn ma‘denü’l-fazlü ve’l-yakîn râfi‘u i‘lâm-ı şerî‘ati ve’d-dîn vârisü’l-‘ulûmi’l-enbiyâi ve’l-mürselîn el-muhtassu bi-mezîdi ‘inâyeti’l-meliki’l-mu‘în Mevlânâ Ayntâb kadısı zîdet fazâiluhû ve iftihârü’l-emâcidi ve’l-ekârim câmi‘ü’l-mehâmidi ve’l-mekârim el-muhtassu bi-mezîdi ‘inâyeti’l-meliki’d-dâim dergâh-ı mu‘allâm kapucubaşlarından Mirâhûr-ı evvelim pâyesiyle hâlen Ayntâb voyvodası Mîr Mehmed dâme mecduhû ve kıdvetü’l-‘ulemâi’l-muhakkikîn dimos-ı Ayntâb mukâta‘ası emîni olan Ayntâb müftüsü İshak zîde ilmuhû ve kıdvetü’l-

emâsili ve'l-akrân bu husûs için mübâşir ta'yîn olunan defterdâr-ı şikk-ı evvelim pâyesiyle çukadârlarından Seyyid Halil zîde kadruhû tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki;

Sen ki voyvoda-i mûmâ-ileyhsin bundan akdem dimos-ı Ayntâb mukâta'asının bin yüz doksan yedi senesinden iki yüz on üç senesine gelinceye kadar bedel-i iltizâm akçesinden gayr-ez teslîmât beş bin altı yüz doksan guruş müftî-yi mûmâ-ileyhin zimmet olup zimmet-i mezkûresi iki yüz on altı senesi taksîti edâ olunmuş olmakdan nâşî on bir seneden on beş senesine gelince senede bin guruş beş senede iktizâ iden beş bin guruş zimmetinden gayr-ez teslîmât ve havâlât ve poliçe bâkî sahîh zimmet olan bin iki yüz beş guruşun üzerine iki yüz on altı senesi taksîtinden altı yüz doksan guruş zammı ile ma'a zam zimmeti bin sekiz yüz doksan beş guruşa iblâğ olunmuş olduğu Başmuhâsebede ... olup lâkin bir müddetden berü devlet-i 'aliyyem Mısır seferi takrîbiyle mesârif-i lâ-yuhsâya dûçar ve bu def'a ihrâc ve tevzî' olunmak kapum kullarının ber-kıst-ı mevâciblerinden sonra kıstın mevâciblerinin dahi zimmet i'tası takarrüb idildiği âşikâr olduğu ecilden gerek te'diye-i mesârifât ve gerek ihrâc-ı mevâcibât için külliyyetlü mebâliğin beher hal bekâyâ-yı mîriyyeden tertîb ve tahsîli lâzım gelmekden nâşî sen devlet-i 'aliyyem tarafından voyvoda nasb ve ta'yîn olmakdan nâşî her vechile devlet-i 'aliyyeme hidmet ve sadâkat me'mûl olmağla ber-vech-i muharrer müftî-yi mûmâ-ileyhin zimmet-i sahîha ve deyn-i sarîha sâbıku'z-zikr bin sekiz yüz doksan beş guruş ma'rifetin ve mübâşir ma'rifetiyle kendüden tahsîl ve Dersa'âdetime irsâle sa'y-ı azîm eylemek fermânım olmağın hâssaten işbu emr-i şerîfim ısdâr ve merkûm Seyyid Halil ile irsâl olunmuşdur imdi vusûlünde ber-vech-i muharrer hazîne-i 'âmiremde akçenin lüzûmu olmağla emr-i münîfîmden ma'lûmun oldukda fermûde-i hümâyûnum üzere meblağ-ı mezbûru ma'rifetin ve ma'rifet-i şer'le 'alâ-eyyi-hâlin mûmâ-ileyhden teslîmen Dersa'âdetime irsâle müsâra'at ve hilâf-ı emr-i 'âlî-şânıma ihtirâz ve hareket ile ta'tîl-i maslahat ile olur hâlâtdan müsâra'at ve mübâ'adet ve ne vechile ve ne tarikle olursa olsun bir dahi emrim ısdârına hâcet koymayup tahsîl ve irsâle müsâra'at eylesin şöyle bilesin 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılasın.

Hurrîre fî 2 Cemâziye'l-ûlâ sene seb'a 'aşera ve mieteyn ve elf.

Kostantiniyye el-mahrûse.

Sayfa 36/ Belge 45

Belgenin Özeti

Diyarbakır valisi el-Hâcc Mehmed Paşa'nın, Halep-Diyarbakır arasındaki kadı ve nâiblere üç yüz büyük ve küçükbaş hayvan tedarik edilmesi hususunda yazdığı buyuruldu kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Bâ-hatm-i 'abd el-Hâcc Mehmed Paşa Vâlî-yi Amid hâlâ

Medîne-i Halebü'sş-şehbâdan Diyârbekir'e varınca yol üzerinde vâki' kazâ ve kuzât nâibleri zîdet fazâiluhum ve bi'l-cümle iş erleri inhâ olunur ki;

Bundan akdem mevc-engîz eltâf-ı behiyye-i hazret-i tâc-dârîden ... sünûh ve zuhûr iden olarak kemâ-teşne-i 'uhde-i liyâkat kılınan eyâlet-i Diyârbekir'e teveccüh ve 'azîmet üzere ba'zı levâzımât-ı mukteziye tanzîm ve teslîmâtı zımnında Medîne-i Halebü'sş-şehbâdan nihâde-i ... imâmet ve birkaç gün dahi Feth-i Ebubekire tekyegâhında bast-ı kaliçe-i ârâm veistirâhat olunmuşdu el-hâletü hâzihî semt-i maksûda çehre-bîn ... 'azîmet ve makarr-ı hükümetimiz olan Diyârbekir'e teveccüh üzere müstağniyen bi'llâhi te'âlâ ve tevfikihî işbu mâh-ı muharremü'l-harâmın yirminci günü yevm-i hamîs ikâmetü'l-... olan mahall-i mezkûrdan kıyâm ve sevk-i matayâ-yı iğtirâm muhakkak ve karîn-i tashîh olmakdan nâşî ihmâl ve iskâl ve ba'zı dâirimiz ve karakollukcuyan makûlelerinin rekzine lâzım gelen üç yüz re's devâb ve mevâşînin tedâriki ve kazâlarınız dâhilinden tahsîli lâzım gelen mahallerden cem' ve tehiyyeleri için tatar ağalarından kıdvetü'l-emsal izzetlü Numan Ağa mehâr ağası nasb ve ta'yîn olunmuş olmağla ağa-yı merkûmun ma'rifetiyle muktezî olan ol mikdâr davarları yerlü yerinden cem' ve tahsîl ve dakîka (?) akdem tedârik ve âmâde eylemeniz bâbında Dîvân-ı Amid'den işbu buyuruldu ısdâr ve tatar ağamız ağa-yı merkûm ile tesyâr olunmuşdur inşâ'llâhu te'âlâ vusûlünde gerekdir ki vech-i meşrûh üzere tedârik ve tehiyyesi lâzım gelen ol mikdâr kazâların dahilinde tahsîli muktezî lâzım gelen mahallerden cem' ve tahsîl ve bu husûsa me'zûn ağa-yı merkûma bilâ-noksân ve bi-tamâmihâ teslîm ve bilâ-te'hîr ve terâhî müheyyâ ve âmâde itdirilmesine vüfûr-ı i'tinâ ve dikkat ve buyuruldu mücebince 'amel ve hareket hilâfindan hazer ve mücânebet eyleyesin deyü.

Fî 16 Muharrem sene 218.

Sayfa 36/ Belge 46

Belgenin Özeti

Penbe rüsûmu mukâta'ası muhallefâtından Maraş ve Ayntâb ve Besni ve Elbistan ve Zamantı ve Hısnımansur ve Malatya ve tevâbi'i ve mecmû'-ı Maraş eyâletinde kâin mahâl ve mevâzi'de hâsıl ve bey' ve şirâ olunan rişte-i penbe ve kozalı penbenin rüsûm-ı mu'ayyene-i mîriyyelerinin toplanması hususunda Penbe Emîni Tavîl Ömerzâde Osman, Maraş ve Ayntâb kadılarına gönderilen fermân kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Akzâ kuzâtü'l-müslimîn evlâ vülâti'l-muvahhidîn ma'denü'l-fazlü ve'l-yakîn râfi'u i'lâm-ı şerî'ati ve'd-dîn vârisü'l-'ulûmi'l-enbiyâi ve'l-mürselîn el-muhtassu bi-mezîdi 'inâyeti'l-meliki'l-mu'în Mevlânâ Maraş kadısı zîde fazâiluhû ve mefâhirü'l-kuzâti ve'l-hükkâm Maraş eyâletinde vâki' mecmû' kazâların ve Ayntâb kazâsının kadıları ve nâibleri zîde fazluhum ve kıdvetü'l-emâcidi ve'l-a'yân bu def'a ve mahall-i mezbûrun penbe emâneti iltizâmen 'uhdesine ihâle kılınan Tavîl Ömerzâde Osman zîde mecduhû ve mefâhirü'l-emâsili ve'l-akrân a'yân ve zâbitân ve vücûh-ı ahâlî ve iş erleri zîde kadruhum tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki;

Îrâd-ı cedîd-i hümâyûnum hazînesi tarafından zabt ve idâresine irade-i kâti'a-i mülûkânem ta'alluk eden memâlik-i mahrûsemin penbe rüsûmu mukâta'ası muhallefâtından Maraş ve Ayntâb ve Besni ve Elbistan ve Zamantı ve Hısnımansur ve Malatya ve tevâbi'i ve mecmû'-ı Maraş eyâletinde kâin mahâl ve mevâzi'de hâsıl ve bey' ve şirâ olunan rişte-i penbe ve kozalı penbenin rüsûm-ı mu'ayyene-i mîriyyelerini işbu bin iki yüz on yedi senesi martı ibtidâsından sene-i mezbûre şubatı gâyetine değin bir sene-i kâmile tahsîl ve kabz eylemek üzere der'uhde ve iltizâmına tâlib ve râğıb olan mûmâ-ileyh Tavîl Ömerzâde Osman zîde mecduhûya dört bin beş yüz guruşa der'uhde ve iltizâm olunup mûmâ-ileyh dahi iltizâmı kabûl-berle bedel-i iltizâmı olan meblağ-ı mezbûru vakt-i edâ eylemek şartıyla Îrâd-ı Cedîd-i hümâyûnum hazînesine deyn temessükü virilmeğin eyâlet-i mezbûrenin cemî'-i mahâl ve mevâzi'inde hâsıl ve bey' ve şirâ olan penbe ve rişte-i penbe ve kozalı penbenin resm-i mîrîlerini sene-i merkûmeye

mahsûben cem‘ ve tahsîl ve ahz u kabz idüp taraf-ı âherden müdâhale ve ta‘arruz olunmamak üzere şurûtu mücebince zabt için emr-i şerîfimin i‘tâsını îrâd- cedîd-i hümâyûnum hazînesi defterdârı iftihârü’l-emâcidi ve’l-ekârim Mustafa Reşid zîde mecduhû memhûr temessükün ... zamanı zabtı martı ibtidâsından olan penbe-i rüsûm mukâta‘ası bundan akdem bâ-hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûnum memâlik-i mahrûse-i pâdişâhânemde vâki‘ iskeleleri ve bahri ve sâir mahallerde pazar içinde fûrûht olunan penbenin beher vukiyyesinden ba‘de zam birer para ve rişte-i penbeden ikişer akçe kozalı penbeden birer akçe müceddeden resm olunmak üzere karâr virildiğine binâen resm-i mezkûr bâyi‘ler tarafından mîrî için ahz ve tahsîl olunmak ve iştirâ idenlerin Müslümân ve keferre ümmetinin tezkiresiyle işтира idüp ümmetinin ... tezkiresi oldukça iskele ve sâir mahallerden gerek Müslümân ve gerek keferre sefnelerine vaz‘ ve tahmîl olunmamak ve yük taşımamak ve penbe ashâbından muharrer resmî virmemek için ve bir bahâne ile mu‘ayyen olmayan ba‘zı mahfî mahallerden imrâr idenler ile girdikde ikişer sülûs resm-i mîrîleri zecren tahsîl olunmak ve mukâta‘a-i mezbûreye müceddeden nizâm virilüp resm-i mezkûr vâridât-ı mukarrere-i cedîde tahtına idhâl olunup bir akçesinin kesr ve noksânına bir türlü mesağ ve cevâz olmamağla vakten mine’l-evkât ve sebeben mine’l-esbâb şurût ve nizâmının bir vechile tebdîl ve tağyîrine müsâ‘ade olunmamak ve mukâta‘a-i mezkûrenin nizâm-ı intizâmının feshi kesr-i vâridâtını müceb hâlâta cesâret idenler olur ise mâl-ı mîrînin kesr ve ta‘tîline sebep oldukları için ma‘rifet-i şer‘ ile muhkem te’dîb olunmak ve ümenânın şükür ve şikâyeti müsmir ve mü’essir olup nizâm-ı mukâta‘a mûcib-i istid‘â eylediği emr-i şerîfim ısdâr olunmak nizâm-ı cedîd şurûtunda olduğu mukayyed olmağla mücebince ‘amel ve hareket olunmak fermânım olmağın hâssaten işbu emr-i ‘âlî-şânım ısdâr () ile irsâl olunmuşdur imdi vusûlünde siz ki mevlânâ ve kuzât ve nüvvâb-ı mûmâ-ileyhimsiz ve a‘yân ve zâbitân ve vücûh-ı ahâlî ve sâir iş erlerisiz ber-minvâl-i muharrer keyfiyet ma‘lûmunuz oldukda mahall-i mezkûreye penbe emîni nasb olunan mûmâ-ileyhe min-küllî’l-vücûh mu‘âvenet ve muktezâ-yı emr-i şerîfim üzere

Sayfa 37/ Belge 46 (önceki sayfanın devamı)

‘amel ve hareket eyleyesiz ve sen ki penbe emîni mûmâ-ileyh Osman zîde mecduhûsun Maraş ve Besni ve Elbistan ve Zamantı ve Hısnımansur ve Malatya ve

tevâbi‘ ve mecmû‘-ı Maraş eyâletinin mevâzi‘inde hâsıl-ı bey‘ ve şîrâ olunan penbe ve rişte-i penbe ve kozalı penbenin ber-mûceb-i şurût-ı nizâm-ı cedîd îcâb eden rûsûm-ı mîriyyelerini bin iki yüz on yedi senesine mahsûben iktizâ idenlerden ‘alâ-eyyi hâlin cem‘ ve tahsîl ve kabz ve bedel-i iltizâm olacakdan meblağ-ı mezbûr dört bin beş yüz guruş vireceğın deyn temessükü mûcebince vakt ve zamanıyla Îrâd-ı Cedîd-i hümâyûnum hazînesine edâ ve teslîm ve ihtimâm ve dikkat eylemek bâbında fermân-ı ‘âlî-şânım sâdır olmuştur buyurdum ki;

Hükm-i şerîfim vardıkda bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sudûr olan işbu emr-i celîli’ş-şân-ı vâcibü’l-ittiba‘ ve lâzımü’l-ımtisâlimin mazmûn-ı münîfi üzere ‘amel ve hareket ve hilâfından mücânebet eyleyesiz şöyle bilesiz ‘alâmet-i şerîfe i‘timâd kılasız.

Tahrîren fî’l-yevmi’l-‘âşir min-Recebi’l-ferd sene selâse ‘aşera ve mieteyn ve elf.

Kostantiniyye el-mahrûse.

Sayfa 37/ Belge 47

Belgenin Özeti

Ayntâb’daki 1217 senesine ait penbe rûsûmunun Macunî İsmail Ağa’ya iltizâma verildiğine dair penbe emîni Tavîl Ömerzâde Osman tarafından virilen temessük kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Bâ‘is-i terkîm budur ki;

Ayntâb kazâsında bâ-fermân-ı ‘âlî Îrâd-ı Cedîdden ‘uhde-i iltizâmımızda penbe ve rişte-i penbe ve kozalı penbe işbu bin iki yüz on yedi senesine mahsûben martı gurrasinden şubatı gâyetine değın bir sene kâmilen iltizâmına tâlib ve râğıb olan kıdvetü’l-emâsili ve’l-akrân Macunî hazret-i sadr-ı a‘zamî İsmail Ağa zîde kadruhûya sene-i sâbıkı üzere iltizâm olunup bedel-i iltizâm olan meblağı ağa-yı mûmâ-ileyhe zîde kadruhû mtarafından bi’t-tamâmi ve’l-ikmâl ahz u kabz olunup öteden berü ne minvâl üzere zabt olunagelmiş ise ol minvâl üzere zabt u rabt eyleyüp sene-i mezbûre hitâmına değın ağa-yı mûmâ-ileyh yedine bir senelik iltizâm temessükü ketb ve imlâ olunmuştur

tarafımızdan ve taraf-ı âherden müdâhale olunmaya.

Mine'l-fakîrû'l-hasîr Osman Tavîl Ömerzâde.

Sayfa 37/ Belge 48

Belgenin Özeti

İstanbul sâkinlerinden el-Hâcc Ebubekir ibn İbrahim'in, Ayntâb sâbık müftüsü müteveffâ Karamanîzâde es-Seyyid Mehmed Efendi yedindeki alacağının, terekesi kendisine kalan zevce-i metrûkesi Aîşe binti Mehmed'den tahsil edilmesi hususunda Maraş mutasarrıfı ve Ayntâb voyvodası Kalender Paşa ve Ayntâb kazâsı nâibi Mehmed Emin'e gönderilen fermân kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Emîrû'l-ümerâi'l-kirâm kebîrû'l-küberâi'l-fihâm zevî'l-kadri ve'l-ihtirâm sâhibü'l-'izzü ve'l-ihtişâm el-muhatssu bi-mezîdi 'inâyeti'l-meliki'l-a'lâ Rum(eli) Beylerbeyiliği pâyesi olup hâlen Maraş mutasarrıfı ve Ayntâb voyvodası Kalender Paşa dâmet ma'âlîhu ve kıdvetü'n-nüvvâbü'l-müteşerri'în Ayntâb kazâsı nâibi mevlânâ zîde 'ilmuhû tevki'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki;

İstanbul sâkinlerinden el-Hâcc Ebubekir ibn İbrahim nâm kimesnenin Ayntâb'da sâkin müftî-i sâbık Karamanîzâde es-Seyyid Mehmed Efendi demekle meşhûr kimesne zimmetinde iki yüz on senesinden berü üç bin iki yüz elli guruş alacak olup talep olunmak üzere iken merkûm Seyyid Mehmed fevt olmağla terekesinden ahz u kabz iden kazâ-i mezbûr sâkinelerinden zevce-i metrûkesi Aîşe binti Mehmed nâm hatundan mal-ı müteveffâdan alıvirilmesini bâ-'arz-ı hâl istid'â ve musahhah sâdır olan fermân-ı 'âli mücebince tarafından sâbitü'l-vekâlesi Halil bin Mehmed müteveffâ-yı mezbûrun zevcesi mezbûre muvâcehesinde bundan beş sene mukaddem müteveffâ-yı mezbûr Mehmed Efendi ibn Abdullah zimmetinde cihet-i karzdan üç bin iki yüz elli guruş alacağı olup el-yevm terekesi merkûme zevce zimmetinde olmağla bi'l-vekâle talebi derim deyü ba'de'd-da'vâ ve'l-inkâr da'vâsını mübeyyin beyine talep olundukda Abdullah bin Mehmed ve Zekeriya bin Abdullah şehâdet itmeleriyle gıbbe'l-istişhâd ve't-tezkiye şehâdetleri makbûl olmağın merkûme Aîşe hatuna müteveffâ-yı mezbûrun terekesinden edâsına tenbîh olunduğu sen ki Ayntâb nâibi mevlânâ-yı mûmâ-ileyh

Mehmed Emin zîde ‘ilmuhû i’lâm itmekle sen ki paşa-yı (mûmâ-)ileyhsin i’lâmı mûcebince ‘amel olunmak fermânım olmağın imdi sen ki paşa ve mevlânâ-yı mûmâ-ileyhsiz vech-i meşrûh üzere müteveffâ-yı mezkûrun zimmetinde sâbit ve mütehakkık olan ol mikdâr gurus hakkında terekesinden ahz u kabz iden zevcesi mezbûreden mal-ı müteveffâdan tamâmen tahsîl ve alıvirilüp ihkâk-ı hakka ve ücret-i mübâşiriyye şurût-ı nizâmını hâvî sâdır olan emr-i ‘aliyyem mûceblerince ‘amel ve harekete dikkat olunmak bâbında fermân-ı ‘âlî-şânım sâdır olmuşdur buyurdum ki;

Vusûl buldukda bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sudûr olan emr-i celîli’ş-şân-ı vâcibü’l-ittibâ’ ve lâzımü’l-ımtisâlimin mazmûn-ı itâ’at-makrûnuyla ‘amel ve hareket ve hilâfindan be-gâyet tehâşî ve mücânebet eyleyesiz şöyle bilesiz ‘alâmet-i şerîfe i’timâd kılasız.

Tahrîren evâil-i şehri Şa’bânü’l-mu’azzamn sene seb’a ‘aşera ve mieteyn ve elf.

Kostantiniyye.

Sayfa 38/ Belge 49

Belgenin Özeti

Hâcegân-ı Dîvân-ı Hümâyûndan Beyzâde Mehmed Bey’in, dimos-ı Ayntâb mukâta‘ası tevâbi‘inden Burc-ı Rasas karyesi nısf hissesini, Mehmed Salik bin İzzet Hasan’a ferâğî neticesinde; maktû‘a-i mezbûrenin nısf hissesine merkûm Mehmed Salik’in ber-vech-i mâlikâne mutasarrıf olması hususunda yazılan berât kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Nişân-ı ‘âlî-şân-ı şerefü’l-mekân sultân-ı tuğrâ-yı garrâ-yı cihân-ı hâkânî hükmü oldur ki;

Binâen ‘alâ-zâlik dimos-ı Ayntâb mukâta‘ası tevâbi‘inden Burc-ı Rasas karyesi nısf hissesine ber-vech-i mâlikâne mutasarrıf olan hâcegân-ı dîvân-ı hümâyûnumdan ... Beyzâde Mehmed Bey’in vekîl-i şer‘îsi Mehmed bin Mehmed Mahmiyye-i İstanbul’da meclis-i şer‘-i şerîf-i enverde ikrâr ve takrîr-i kelâm idüp müvekkiline mûmâ-ileyhimin mutasarrıf olduğu hisse-i mezkûresini ve ihtiyâr ve ferâğ-ı mutebere-i kat‘î ile bedel-i

ma'lûm ve makbûz mukâbili ... sâkinlerinden işbu râfî'-i tevkî'-i refî'i's-şân-ı hâkânî kîdvetü'l-emâsili ve'l-akrân Mehmed Salik bin İzzet Hasan zîde kadruhûya ferâğ ve tefvîz ve ol dahi tefevvûz ve kabûl eylediğini hâvî sadreyn-i muhteremeyn imzâlarıyla mûmzâ hüccet-i şer'iyeye olunmağın hazîne-i 'âmiremde mahfûz başmuhâsebe defterlerine nazar olundukda dimos-ı Ayntâb tevâbi'i muhallefâtından Karye-i Burc-ı Rasas maktû'unun senevî altı yüz yirmi guruş tam malı olup virilegelen malın beher sene dimos-ı Ayntâb mukâta'ası emînlerine virmek üzere nisf hissesi bin yedi yüz guruş mu'accele ile mûmâ-ileyhin ber-vech-i mâlikâne 'uhdesinde olduğu ve beher on guruşda bir guruş hesâbınca yüz yetmiş guruş resm kasr edildiği derkâr ve hesâb olundukda resm-i kasr-ı yedi olan meblağ-ı mezbûr teslîm-i hazîne-i 'âmirem olduğunu müş'ir sûret-i rûznâmçe-i hümâyûnum virilmeğın ferâğ ve kasr-ı yedinden virilen hüccet-i şer'iyeye sâdır olan hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûnum şartı mûcebince ber-vech-i mâlikâne 'uhdesine kayd ve şurûtuyla berât-ı şerîf-i hümâyûnum virilmek bâbında bâ-telhîs fermân-ı 'âlf-şânım sâdır olmağın hakkında mezîd-i 'inâyet-i şâhânem zuhûra getirüp bin iki yüz on yedi senesi Zi'l-hiccesinin ikinci günü bu berât-ı hümâyûnum virdim ve buyurdum ki;

Merkûm Mehmed Salik zîde kadruhû maktû'a-i mezbûrenin nisf hissesini mûmâ-ileyhin ferâğ ve kasr-ı yedinden mu'accele-i kadîmesiyle hayâtda oldukça te'yîden ber-vech-i mâlikâne zabt u rabt ve vâki' olan mahsûlât ve rûsûmâtın kânûn-ı kadîm olageldiği üzere ahz u kabz virilegelen malın beher sene müşterekeyle ma'an dimos-ı Ayntâb mukâta'ası emînlerine edâ ve teslîm eyleyüp yedine ma'mûlün-bih temessük aldıkça zabt u rabtına ve mahsûlât ve rûsûmâtın ahz u kabzına taraf-ı âherden ferd dahl ve ta'arruz eylemeye şöyle bileler 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılalar.

Sayfa 38/ Belge 50

Belgenin Özeti

Ayntâb'da bedeliyye ve ağnâm vergilerinin peyderpey tahsil edilmesi ve Dersa'âdete gönderilmesi hususunda Ayntâb voyvodası Kalender Paşa'ya, Ayntâb kadısına ve defterdâr-ı şikk-ı evvel mübâşir Halil'e gönderilen fermân kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Emîrû'l-ümerâi'l-kirâm kebîrû'l-küberâi'l-fihâm zevî'l-kadri ve'l-ihtirâm sâhibü'l-'izzü ve'l-ihtişâm el-muhtassu ve bi-mezîdi 'inâyeti'l-meliki'd-dâim Ayntâb voyvodası Kalender Paşa dâme ikbaluhû ve akzâ kuzâtü'l-müslimîn evlâ vülâtü'l-muvahhidîn ma'denü'l-fazlü ve'l-yakîn râfi'u i'lâmü's-şerî'ati ve'd-dîn vâris-i 'ulûmi'l-enbiyâi ve'l-mürselîn el-muhtassu ve bi-mezîdi 'inâyeti'l-meliki'l-mu'în mevlânâ Ayntâb kadısı zîde fazâiluhû ve kıdvetü'l-emâsili ve'l-akrân bu husûsa bundan akdem mübâşir ta'yîn olunan defterdâr-ı şikk-ı evvelim çukadârândan Halil zîde kadruhû tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki;

Ordu-yı hümâyûnum lâzimesi için bin iki yüz on üç senesinde Ayntâb sancağında tertîbi ve ba'dehû bedeliyyesinden ve 'ale'l-hesâb virilen akçeden gayr-ez teslîmât bâkî kalan elli üç bin yüz kırk guruş ve Ayntâb voyvodası sâbık maktûl Hüseyin ma'rifetiyle mübâya'ası

Sayfa 39/ Belge 50 (önceki sayfanın devamı)

... olan ağnâm için 'ale'l-hesâb olarak virilen üç bin guruş ki cem'an altmış üç bin yüz bir guruşun bundan akdem başmuhâsebeden ihrâc ve derûn-ı emr-i 'âlî-şânıma mevzû'an irsâl olunan sûret-i defter mücebince yirmi beş bin guruş işbu sene-i mübâreke şubatında ihrâc olunan ... mevâcibine ve mâ'adâsı umûr-ı mühimme-i müsta'cele tertîb olmuş olmağla ber-muceb-i sûret meblağ-ı mezbûru îcâb ve iktizâ idenlerden ve evvel be-evvel mevâcib tertîb olan meblağ-ı mezkûru eyyâm-ı kalîle ile sağ ve serî'u'l-husûl mahallerinden bulunca temessükü serî'an irsâl ve mâ'adâsı dahi peyderpey tahsîl ve hazîne-i 'âmireme teslîm olunmak bâbında te'kîden isti'câli hâvî başka evâmîr-i şerîfem ısdâr ve tesyâr olunmaktan nâşî meblağ-ı mezkûrun şimdiye kadar tekâmîl-i vürûdu me'mûl iken bu âna kadar mürûr itmemeğın Ayntâb voyvodası sâbık Mehmed Bey'in tekâsülünde neş'et idüp lâkin işbu mevâcibi tertîb imrâr-ı vakte gelür mâdde olmadığınan ihrâcı mevâcibe idilemediğinden mezkûr ol mikdâr meblağ âher mahalde tefvîz-i tedârik ve sarf olunmuş olmağla beher hal te'diyesi lâzımeden idüğü zâhir ve el-hâletü hâzihî mesârif-i mühimmenin tehâcüm ve tekessürü sebebiyle hadd ü hasra gelmez nukûdun lâ-yenkati' sarfı ve hazîne-i 'âmiremde nukûdun haddi lüzûmu ta'rîf ve tavsîf kabûl ider hâlâtdan olmadığı bir emr-i bâhir olmağla sen ki paşa-yı mûmâ-ileyhsin

senden me'mûl olan gayret ve sadâkat muktezâsı üzere meblağ-ı mezkûr altmış üç bin yüz kırk bir guruş mevâcib tertîbi olan meblağ-ı mezbûru kimesne i'tidâd ve izâ'asına aslâ ve kat'â 'amel ve i'tibâr itmeyerek her kim olur ise olsun alıcı ve iktizâ idenlerden ma'rifetin ve ma'rifet-i şer'le ve mübâşir-i mûmâ-ileyh ma'rifetiyle vusûl-ı emr-i şerîfim ... tahsîl ve tefvîz olunan mahalle teslîm olunmak için mübâşir-i mûmâ-ileyhe teslîmen Dersa'âdetime irsâl ve mâ'adâsını dahi peyderpey hazîne-i 'âmireme teslîmi husûsuna müsâra'at ve eğer bundan sonra meblağ-ı mezkûrun edâsına ... mûmâna'ât ve muhâlefet ider olur ise yalnız meblağ-ı mezbûrun tahsîliyle iktifâ olunmayup sebep olanlar kim olur ise olsun te'diyet-i lâyıkları icrâ olunacağını iktizâ idenlere ifâde eyleyerek tahsîli husûsuna i'tinâ ve dikkat eylemek fermânım olmağın tenbîh ve te'kîdî hâvî işbu emr-i 'âlî-şânım ısdâr ve sadr-ı a'zam tatarlarından Halil zîde kadruhû ile irsâl olunmuştur imdi vusûlünde ber-vech-i muharrer ve bu def'a sâdır olan emr-i şerîfim müceblerince meblağ-ı mezkûrdan mevâcib-i mezbûr tertîbi olan meblağ-ı mezbûr yirmi beş bin guruş fermânım olduğu üzere der-'akab tahsîl ve tefvîz olunan mahalle teslîm olunmak için mübâşir-i merkûma teslîmen irsâl ve mâ'adâsını dahi peyderpey irsâl husûsuna müsâra'at ve eğer bundan sonra dahi meblağ-ı mezkûrun edâsından tereddüd idenler olur ise te'diyet-i lâyıkları icrâ olunmak için keyfiyeti Dersa'âdetime tahrîr ve iş'âra bezl-i sa'y ve makderet ve hilâfından be-gâyetü'l-gâye mücânebet eyleyesin ve sen ki mübâşir-i merkûmsun mevâcib-i mezkûr tertîbi olan meblağ-ı mezbûru vâsıl emr-i şerîfimle tahsîl ve Dersa'âdetime tavsîle müsâra'at ve fi-mâ-ba'd dahi imrâr-ı vakitden hazer ve mücânebet eyleyesin ve sen ki mevlânâ-yı mûmâ-ileyhsin sen dahi müceb-i emr-i şerîfimle 'amel ve hareket ve hilâfından be-gâyet tehâşî ve mücânebet eylemek bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur buyurdum ki;

Hükm-i şerîfimle vardıkda bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sudûr olan işbu emr-i şerîf-i 'âlî-şân-ı vâcibü'l-ittiba' ve lâzımü'l-ımtisâlimin mazmûn-ı münîfi-berle 'âmil olasız şöyle bilesiz 'alâmet-i şerîfe i'timâd kilasız.

Tahrîren fi'l-yevmi'r-râbi' 'aşera min-şehr-i Ramazân sene seb'a 'aşera ve mieteyn ve elf.

Kostantiniyye el-mahrûse.

Sayfa 40/ Belge 51

Belgenin Özeti

Ayntâb'a bağlı Başkend Karyesi'nin harâcü'l-kürûm mahsûlâtının Abdülkadir Geylani Zâviyesi Vakfı tarafından ve karye-i mezbûrenin rûsûm-ı örfiyyesinin de havâss-ı hümâyûn için alınması ve bu gelirlerin yabancıların gasbından korunması hususunda Maraş Beylerbeyi Kalender Paşa ve Ayntâb kadısına gönderilen fermân kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Emîrû'l-ümerâi'l-kirâm kebîrû'l-küberâi'l-fihâm zevi'l-kadri ve'l-ihtirâm sâhibü'l-'izzü ve'l-ihtişâm el-muhtassu ve bi-mezîdi 'inâyeti'l-meliki'l-'ulemâ Maraş beylerbeyisi Kalender Paşa dâmet me'âlîhu ve kıdvetü'n-nüvvâbü'l-müteşerri'în Ayntâb kazâsı nâibi mevlânâ () zîde ilmuhû tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsil olıcak ma'lûm ola ki;

Kıdvetü's-sulehâi's-sâlikîn es-Seyyid eş-Şeyh el-Hâcc Mehmed südde-i sa'âdetime 'arz-ı hâl idüp Ayntâb sancağında ve nâhiyesine tâbi' Başkend karyesinin harâcü'l-kürûm mahsûlâtı Dülük Baba zâviyesi vakfi iken Tophane'de vâki' Abdülkadir Geylani kuddise sırruhu'l-'azîz hazretlerinin zâviyesi ... fukarâsına ta'âmiye olmak üzere bâ-hatt-ı tevkî'î tashîh olduğu ve karye-i mezbûrenin rûsûm-ı 'örfiyyesi dahi havâss-ı hümâyûnuma tahrîr ve tahsîs kılındığı defter-i hâkânîde mukayyed ve mûmâ-ileyh es-Seyyid eş-Şeyh el-Hâcc Mehmed zikr olunan Abdülkadir Geylani kuddise sırruhu'l-'azîz hazretlerinin Tophane'de vâki' zâviyesinde bâ-berât-ı 'âlî-şân seccâde-nişîn olup karye-i mezbûreyi ber-mûceb-i defter-i hâkânî ve tashîh-i havâss-ı mezbûr ma'rifetleriyle tarafından zabt ve harâcü'l-kürûm mahsûlâtını kânûn-ı defter mûcebince ahz u kabz itmek murâd eyledikde dâhil olunmak îcâb iken ecânib-i ashâb-ı ağrâzdan ba'zı kimesneler hilâf-ı defter-i hâkânî ve mugâyir-i kânûn fuzûlî müdâhale-berle tagallüben zabt ve iki yüz on altı senesine mahsûben vakf-ı mezbûra 'âid mahsûlâtın ahz u kabz idüp gadr-ı küllî eylediklerin bildirüp karye-i mezbûre ber-mûceb-i defter-i hâkânî ve tashîh-i hâss-ı mezbûr ma'rifetleriyle mûmâ-ileyhin hilâfından zabt ve harâcü'l-kürûm mahsûlâtı zikr olunan Abdülkadir Geylani hazretlerinin zâviyesi vakfi tarafından ve rûsûm-ı 'örfiyyesi dahi hâss-ı mezbûr mutasarrıfı tarafından kânûn-ı defter

mûcebince ahz u kabz itdirilüp ecânibden olan kimesneleri hilâf-ı defter-i hâkânî ve mugâyir-i tashîh bir dürlü dahl ve ta'arruz itdirilmeyüp men' ve def'i ve fuzûlî ahz eyledikleri zâviye-i mezkûre vakfî ... merkûma mahsûlâtı istirdâd olunmak bâbında emr-i şerîfim sâdırını istid'â defterhâne-i 'âmiremde mahfûz defter-i icmâl ve mufassal defter-i evkâfa mürâca'at olundukda Ayntâb nâhiyesine tabi vakf-ı zâviye-i Dülük Baba deyü yazıldığı mahallin iki bin beş yüz akçe yazarak sene be-sene tamâmen yekün ma'a gayrihî dokuz bin dört yüz on beş akçe minhe'l-mazrûf cihet-i tevliyet fi-yevm dört akçe fi-sene bin dört yüz kırk akçe cihet-i meşihat fi-yevm beş akçe fi-sene bin sekiz yüz akçe ma'a cihât-ı sâire 'aded ve sûret-i tevzî'-i ta'âm âyende ve revendeye sabâh vaktinde peynir ve pekmez ve ekmek virile akşam vaktinde yağluca çorba pişirüp fukarâ-yı dâr-ı deyne virile fi-yevm Osmânî dört akçe ma'a me'kûlât-ı sâire zikr olunan kurâ ve mevrû'âtdan tevzî' olan hisseleri selâtîn-i Çerâkise mukaddemâ Dülük Baba zâviyesinde tekye-nişîn olarak vakit ta'yîn itmeğîn şimdîye değîn defter-i selâtîn mûcebince zâviye mesârifî için zabt olunur iken dâr-ı deyn defterinde kayd olunup ba'dehû bi-tarîki'r-rızk ve's-sadaka virileler ki ... olmak üzere hatt-ı hümâyûn ile mukaddemâ tevcih olunup lâkin defter-i evkâfda mahalli açık kalup ba'zı kimesneler dahl eylemeyeler zâviye-i mezbûre şeyhi ile fukarâsına ta'âmiye olmak üzere doksan dokuz târîhinde bâ-hatt-ı tevkî'î tashîh olmuşdur senevî dimos emîniyle ... altmış buçuk guruş taraf-ı vakıfıdan olan dükkânının kaydı ref' taraf-ı vakıfıdan zabtını müş'ir bin yüz yetmiş dokuz târîhinde muhaffaz ve Ayntâb nâhiyesine tâbi' karye-i Başkendi re'âyâsı mutasarrıf olup hâss-ı hümâyûn tarafından zabt olunmak iktizâ eylesen iken bi'l-fi'il defter emîni olan Mehmed dâme mecduhû 'arz itmeğîn sen ki paşa-yı mûmâ-ileyhsin sadr-ı a'zam tatarlarından Kara Hasan zîde kadruhû ile emr-i şerîfim vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan emrim üzere 'amel olunmak bâbında şeref-yâfte-i sudûr olan emr-i şerîfim vardukda fermân-ı vâcibü'l-ittibâ' ve lâzımü'l-ımtisâlimin mazmûn-ı münîfi ile 'amel hilâfından tehâşî ve mücânebet eyleye şöyle bilesiz 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız.

Tahrîren fi-evâil-i şehri Ramazânî'l-mübârek sene seb'a 'aşera ve mieteyn ve elf.

Sayfa 41/ Belge 52**Belgenin Özeti**

Ayntâb serdârlığına yetmişbir cemâ'atinden es-Seyyid Hasan Ağa'nın tayin olunduğuna dair Yeniçeri Ağasının Ayntâb kadısına yazdığı mektup kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Yeniçeri Ağası mektûbudur.

Şerî'at-şi'âr Ayntâb kadısı efendi zîde fazluhum ba'de's-selâm inhâ olunur ki;

Taht-ı hükûmetimizde serdâr olan ref' olunup yerine üslûb-ı sâbık üzere kıdvetü'l-emâsili ve'l-akrân yetmişbir cemâ'atinden es-Seyyid Hasan Ağa zîde kadruhû serdâr nasb ve ta'yîn olunmağın işbu mektûb tahrîr ve irsâl olunmuşdur inşa'llâhu te'âlâ vusûlünde gerekdir ki, merkûm kazâ-i mezkûrun serdârlığı umûrunda kıyâm ve öteden berü olageldiği vechile zabt ve rabtı husûsunda i'ânet ve ihtimâm eylesin ve sen ki serdâr-ı merkûmsun kazâ-i mezkûrun serdârlığı sana tefvîz olunmağla kâ'ide-i kadîm ve kânûn üzere zabt ve rabt-ı neferât ve def'-i haşerât ile tanzîm-i bilâd ve irâhe-i hâl-i 'ibâda bezl-i iktidâr eyleyüp kazâ-yı mezkûrda mukîm ve misâfir yeniçerileri ve cebeci ve topçu ve top arabacıları ve gılmân-ı 'acemi ve kul oğulları bi'l-cümlesi üzerlerine serdâr olup sözünden taşra bir ferdi va'z ve hareketde bulunmayup dâimâ itâ'at ve inkıyâd üzere olalar ve sen dahi cümle umûrunu ahkâm-ı şer'-i şerîf ve kânûn-ı kadîm ve emr-i münîfe tatbîk ve tavâif-i merkûmenin bilâ-vâris-i ma'rûf fevt olanlarının metrûkâtını ma'rifet-i şer'le zabt ve sûk-ı sultânîde fûrûht ve hâsıl olan nukûdunu cânib-i beytü'l-mâl için defter müfredâtıyla ocak tarafına göndermeye mübâderet beher hal sükkân-ı vilâyetin emn ve râhatlarına bâ'is hizmet-i müstahsene-i mebrûre vücûda getürmeğe mecd ü sâ'î olup müceb-i mektûb ile 'âmil olasız.

Tahrîren gurre-i Muharremi'l-harâm sene semân 'aşera ve mieteyn ve elf.

Mahall-i mühür Ağa-yı Yeniçeriyân-ı dergâh-ı 'âlî.

Sayfa 41/ Belge 53**Belgenin Özeti**

Ayntâb serdârlığına yetmişbir cemâ'atinden es-Seyyid Hasan Ağa'nın tayin olunduğuna dair Yeniçeri Ağasının Ayntâb kadısına yazdığı mektup kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Bu dahi Yeniçeri Ağası mektûbudur.

Şerî'at-şî'âr Ayntâb kadısı efendi zîde fazlühû ba'de's-selâm inhâ olunur ki;

Taht-ı hükûmetimizde serdâr olan ref' olunup yerine üslûb-ı sâbık üzere kıdvetü'l-emâsili ve'l-akrân yetmişbir cemâ'atinden Hasan Ağa serdâr nasb ve ta'yîn olunmağın işbu mektûb tahrîr ve irsâl olunmuşdur inşâ'llâhu te'âlâ vusûlünde gerekdir ki, merkûm kazâ-i mezkûrun serdârlığı sana tefvîz olmağla umûrunda kıyâm ve öteden berü olageldiği vechile zabt ve rabt-ı belde husûsunda i'ânet ve ihtimâm eyleyesiz ve sen ki serdâr-ı merkûmsun kazâ-i mezkûrun serdârlığı sana tefvîz olunmağla gerekdir ki kâ'ide-i kadîm ve kânûn üzere zabt ve rabt-ı neferât ve def'-i haşerât ile tanzîm-i bilâd ve irâhe-i hâl-i 'ibâda bezl-i iktidâr eyleyesin ve kazâ-yı mezkûrda mukîm ve misâfir yeniçerileri ve cebeci ve topçu ve top arabacıları ve gılman-ı 'acemî ve kul oğulları bi'l-cümlesin üzerlerine serdâr ve zâbit bilüp sözünden taşra ve re'yinden hâric vaz'-ı hareketde bulunmayup dâimâ itâ'at ve inkıyâd üzere olalar ve sen dahi cümle umûrunu ahkâm-ı şer'-i şerîf ve kânûn-ı kadîm ve emr-i münîfe tatbîk ve tavâif-i merkûmenin bilâ-vâris-i ma'rûf fevt olanlarının metrûkâtını ma'rifet-i şer'le zabt ve sûk-ı sultânîde fûrûht ve hâsıl olan nukûdunu cânib-i beytü'l-mâl için defter müfredâtıyla ocak tarafına göndermeye mübâderet ve sükkân-ı vilâyetin emn ve râhatlarına bâ'is-i hizmet-i mebrûre-i müstahsene vücûda getürmeğe mecd ü sâ'î olup müceb-i mektûb ile 'âmil olasız.

Tahrîren şehr-i Rebî'u'l-âhir sene semân 'aşera ve mieteyn ve elf.

Mahall-i mühür Ağa-yı Yeniçeriyân-ı dergâh-ı 'âlî.

Sayfa 42/ Belge 54

Belgenin Özeti

Ayntâb müftüsü, naikbüleşrafı, müderrisleri, a'yân, serdâr ve zâbitlara yazılan mektup kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Hâlen mahrûse-i Ayntâb'da mesned-nişîn-i şerî'at-mübîn fazîletlü semâhatlü

efendi zîde fazluhum ve me'zûnen bi'l-iftâ fekâhatlü efendi zîde ilmuhû ve kâim-makâm-ı nakîbü'l-eşrâf şerâfetlü efendi zîdet-şerâfetuhû ve müderrisîn-i kirâm ve 'ulemâ-i zevi'l-ihtîşâm efendiler zîdet fazâiluhum ve kıdvetü'l-emâcidi ve'l-akrân ve a'yân-ı vilâyet ve vücûh-ı memleket ve ocak serdârı ve zâbitân-ı sâire ve söz sâhibleri bi-cem'ihim inhâ olunur ki;

Öteden berü Rakka ve Ayntâb eyâletleri hem-civâr ve Rakka'da sâye-endâz-ı iclâl buyurulan hazerâtı taraflarından eyâlet ve kazânız oldukça himâye ve sıyânet olageldiği bedîhî ve nümû-dâr ve bâ-husûs iskân ... maktûl Nuri Mehmed Paşa'nın istîlâsı âvânında **(Belgenin sonu yok)**.

Sayfa 42/ Belge 55

Belgenin Özeti

Anadolu kasaba ve köylerinde varisi olmadan ölen kapıkullarının terekelerinin tahsil edilmesi için tayin olunan mübaşir Hafız Mehmed Çavuş'un, Ayntâb Mahkemesine bu konuyla ilgili bir kıta fermân ve yeniçeri ağası mektubunu teslim ettiğine dair yazılan mahkeme i'lâm kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Anadolu'nun orta kolunda yemn ve yesârıyla cem'-i beledân ve kasabât ve kurâda sâkin ve misâfireten mukîm sahîh dirliklü dergâh-ı mu'allâ yeniçerileri ve kul oğlu ve oğlan 'acemîlerin bilâ-vâris-i ma'rûf ve ma'rûfe fevt olanların muhallefâtları sicillâtından yoklanup gereği gibi mufassal defter müfredâtıyla vâzı'ı'l-yed olanlardan tamâmen tahsîle mûmzâ ve mahtûm defteriyle mübâşir ta'yîn buyurulan Hâfız Mehmed Çavuş defter-i kassâmıyla teslîm ve taraf-ı beytü'l-mâla irsâl olunmak bâbında mevâlî-yi 'izâm ve kuzât ve serdârân ve ihtiyârân ve sâire hitâben bir kıt'a emr-i 'âlî-şân ve mûcebince bir kıt'a dahi ağa-yı mektûb-ı yeniçeriyân mübâşir-i merkûm yediyle Ayntâb mahkemesine vürûd ve ba'de'l-kırâa sicill-i mahfûza hülâsa ve kayd olunduğu tahrîr ve i'lâm-ı şer'î ile mübâşir-i merkûm i'zâm olunmuşdur.

Fî 20 Rebî'u'l-âhir sene 1218.

Sayfa 43/ Belge 56

Belgenin Özeti

Ayntâb voyvodası Kalender Paşa'ya ve Ayntâb kadısına; Ayntâb ileri gelenlerinden Ahmed Bey'den, Îrâd-ı Cedîd hazinesine bağlı Turnalık ve Caygir ismiyle kayıtlı ze'âmet ve timâr hasılatından olan borcunu tahsil etmeleri hususunda yazılan fermân kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Emîrû'l-ümerâi'l-kirâm kebîrû'l-küberâi'l-fihâm ze'vî'l-kadri ve'l-ihtirâm sâhibü'l-'izzü ve'l-ihtişâm el-muhtassu ve bi-mezîdi 'inâyeti'l-meliki'l-a'lâ hâlen Ayntâb voyvodası Kalender Paşa dâme ikbâluhû ve kıdvetü'n-nüvvâbü'l-müteşerri'în Ayntâb (kadısı) mevlânâ zîde ilmuhû tevkî'-i refî'-i hümâyûnum vâsıl olıcak ma'lûm ola ki;

Îrâd-ı cedîd-i hümâyûnum hazînesi tarafından zabt ve idâre olan ze'âmet ve timârlardan Ayntâb sancağında vâki' Turnalık ve Caygir (?) demekle ma'rûf üç kayıd ze'âmet ve timârların iki yüz on iki senesinden on beş senesi gâyetine değîn hâsılâtından fakat bir senelik bin sekiz yüz guruş hâsılâtı bundan akdem Ayntâb voyvodası tarafından bâ-poliçe vârid olup mâ'adâ üç senelik beş bin dört yüz guruş hâsılâtı Ayntâb vücûlundan Ahmed Bey'in zimmetinde kaldığı mukaddemâ lede'l-inhâ hâsılât-ı mezkûre Îrâd-ı Cedîd hazînesi vâridâtından ayrılmak mülâbesesiyle mîr-i merkûmun zimmetinde olan meblağ-ı mezbûr 'alâ-eyyü hâlin tahsîl ve eğer edâda tereddüd ider ise emvâl ve eşyâsından tanzîm idilmek üzere müekked emr-i şerîfim ısdâr ve tesyâr olunmuş iken meblağ-ı mezbûrdan henüz bir haber ve bir eser zuhûr itmediğine binâen haber ... vâridâtın bu vechile kaydı ta'tîl olmasına bir vechile rızâ-yı şâhânem olmamağla meblağ-ı mezbûr beş bin dört yüz guruş sen ki paşa-yı mûmâ-ileyhsin ma'rifetinle merkûm Ahmed Bey'den tahsîl ve eğer yine edâda 'inâd ve muhâlefet ider ise emvâl ve eşyâsı zabt ve fûrûht olunarak meblağ-ı mezbûru Îrâd-ı Cedîd-i hümâyûnum hazînesine irsâl ve teslîm olunmak üzere emr-i 'âlî-şânım ısdârını Îrâd-ı Cedîd-i hümâyûnum hazînedârı iftihârü'l-emâcid el-Hâcc İbrahim Reşid dâme mecduhû bâ-takrîr inhâ itmekle mücebince 'amel ve hareket eylemek fermânım olmağın işbu emr-i 'âlî-şânım ısdâr ve sadrazam tatarlarından kıdvetü'l-emâsili ve'l-akrân Mehmed ile

irsâl olunmuşdur bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sudûr olan emr-i şerîf-i lâzımü'l-ittibâ' ve lâzımü'l-imtisâlimin mazmûn-ı itâ'at-makrûnuyla 'amel ve hareket hilâfindan be-gâyet hazer ve mücânebet eylesin.

Tahrîren fi'l-yevmi't-tâsi' 'aşera min-şehr-i Muharremi'l-harâm sene semân ('aşera) ve mieteyn ve elf.

Sayfa 43/ Belge 57

Belgenin Özeti

Ayntâb'daki ağnâm ve keçi yapağları vergisinin bir seneliğine Ayntâb kalesi dizdârı es-Seyyid Mustafa Ağa'ya ihâle olunduğuna dair kendisine Tavîl Osman Ömer Ağazâde tarafından yazılan buyuruldu kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Bâ'is-i terkîm budur ki;

Memâlik-i mahrûsede vâki' ağnâm ve keçi yapağları bâ-fermân-ı 'âlî Îrâd-ı Cedîd-i hümâyûn hazînesinden emâneten 'uhdemize ihâle olunan Ayntâb kazâsında vâki' ağnâm ve keçi yapağları işbu bin iki yüz on yedi senesi Mart'ı ibtidâsından Şubat'ı gâyetine değın bi'l-vekâle Ayntâb kalesi dizdârı sa'âdetlü es-Seyyid Mustafa Ağa hazretlerine ihâle ve vekîl nasb olunup sene-i mezkûre Şubat'ı gâyetine değın bu sene ağnâm ve keçi yapağlarına keyfe mâ-yeşâ mutasarrıf olup vekâletimizi müş'ir ağa-yı mûmâ-ileyhin yedine yalnız bir senelik şartnâme ketb ve i'tâ olundu tarafınızdan ve taraf-ı âherden müdâhale ve mu'âraza olunmaya.

Tavîl Osman Ömer Ağazâde.

Sayfa 44/ Belge 58

Belgenin Özeti

Maraş ve kazâlarının kaduları ve nâibleri, Tahsildar Tavîl Ömer Ağazâde Osman ve a'yân ve zâbitân ve iş erlerine; Îrâd-ı Cedîd hazinesi için eyalet dâhilindeki bütün keçi ve ağnâm için reayadan yapağı resmi alınması ve kendilerine bunun için edâ tezkiresi verilmesi hususunda fermân kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Akzâ kuzâtü'l-müslimîn evlâ vülâtü'l-muvahhidîn ma'denü'l-fazlü ve'l-yakîn râfî'u i'lâm-ı şerî'ati ve'd-dîn vâris-i 'ulûmi'l-enbiyâi ve'l-mürselîn el-muhtassu bi-mezîdi 'inâyeti'l-meliki'l-mu'în mevlânâ Maraş kadısı zîdet fazâiluhû ve mefâhiru'l-kuzâtü ve'l-hükkâm ma'âdinü'l-fazâilü ve'l-keîlâm Maraş eyâletinde vâki' kazâların kadıları ve nâibleri zîde fazluhum ve kıdvetü'l-emâcidi ve'l-a'yân resmimin tahsîldarlığı i'ânet-i 'uhdesine ihâle olunan Tavîl Ömer Ağazâde Osman zîde mecduhû ve mefâhirü'l-emâsili ve'l-akrân ve a'yân ve zâbitân ve iş erleri zîde kadruhum tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki;

Memâlik-i mahrûsemde vâki' cemî' kazâlarda bulunan ağnâm ve keçinin beher re'sinden bir para resm-i yapağı tahsîl olunmak üzere tanzîm ve İrâd-ı Cedîd-i hümâyûnum hazînesinden zabt ve idâresine irade-i aliyyem ta'alluk itmekden nâşî Maraş eyâletinde vâki' ma'âdin-i hümâyûnuma merbût olan Malatya ve Hekimhanı ve Ayvalı ve ... ve Besni ve Şeteri ve ... ve Hısn-ı Mansur kazâlarından mâ'adâ eyâlet-i mezkûrenin hâvî olduğu kazâlarında bulunan ağnâm ve keçinin yapağı ve kıl resimlerine bedel beher re'sinden tahsîli tanzîm olunan birer para resm-i mîrînin tahsîldarlığı işbu bin iki yüz on yedi senesine mahsûben sen ki mûmâ-ileyhsin ber-vech-i emrinde 'uhdene ihâle olunmağla ber-vech-i muharrer ta'dâd olunarak birer para mîrî-yi resmlerini ahz ve hâsılâtını mûmzâ defter ile hazîne-i mezkûra irsâl eylemek zabtı için emr-i şerîfim i'tâsını ... ricâl-i devlet-i aliyyemden iftihârü'l-emâcidi ve'l-ekârim el-Hâcc İbrahim Reşid dâme mecduhû takrîriyle inhâ itmeğîn memâlik-i mahrûsemde vâki' berri ve bahri ve sâir Anadolu ve Rumeli sâhillerinden ve Haleb ve Trablusşam iskelelerinde ve İzmir ve Selanik ve Bosna tarafından âher mahalle fûrûht ve bey' ve şirâlarından yapağıdan kadîm olan gümrük ve sâir vergilerine celeb gelmek şartıyla beher vukiyyesinin cânib-i mîrî için bir para resm-i mîrîleri bâyi'leri tarafından ahz ve tahsîl olunmak üzere bundan akdem bâ-hatt-ı hümâyûn tanzîm olunmuş idi ancak mahalleri mutasarrıf olduğundan resmi tahsîl olunmamış yapağı tüccâra fûrûht ve tüccâr dahi ümenâya tesâdüf idüp yedinde edâ tezkiresi olmadığından resm-i mutâlebesiyle yükleri tevkîf olunarak tüccâr-ı merkûma 'iddetden kâr olmağla memâlik-i mahrûsenin ticaret-i ağnâm mukâta'atı rüsûmâtı tahsîl olduğu esnâda kuzu ve oğlakdan selâtîn ve eşrâf ve ahâlî ve askerî ve gayr-ı askerî ve re'âyâ ve çoban ve mandıracı ve celeb ve

göçebe ve yörükân ... ve ma‘denü’l-âli ve re‘âyâları ve Türkmen ve ekrâd ve ‘aşâir ve kabâil ve mu‘âf ve gayr-ı mu‘âf ve sâir kesânın yerlerinde ve yaylak ve kışlaklarında mevcûd ağnâm ve keçi ta‘dâd olunup her kimin olur ise olsun bir ‘adedi geriye kalmayarak ve ... ‘özür ve ‘illet olunmayarak kuzu ve oğlakdan mâ‘adâ ‘ale’s-seviyye ağnâm ve keçinin beher dânesinden resm-i yapağı ve kıl bedeli olmak üzere bir para resmi tamâmen tahsîl olunup ashâbının isim ve şöretleri ve ağnâm ve keçinin ‘aded ve mikdârları beyân olunarak ümenâ tarafından edâ tezkiresi i‘tâ olunmak ve hilâf-ı hareket ideri olur ise zecren iki kat resmi tahsîl idilmek şart-ı nizâmından idüğü mukayyed olmağla mücebince ‘amel ve hareket olunmak fermânım olmağın işbu emr-i ‘âlî-şânım ısdâr;

İmdi bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sudûr olan işbu emr-i şerîf-i celîli’ş-şân-ı vâcibü’l-ittibâ‘ ve lâzımü’l-ımtisâlimin mazmûn-ı münîfi-berle ‘âmil olup hilâfından ihtirâz eylesesiz şöyle bilesiz ‘alâmet-i şerîfe i‘timâd kılasız.

Hurrîre fi’l-yevmi’s-sânâ ‘aşera min-şehr-i Şevvâl sene seb‘a ‘aşera ve mieteyn ve elf.

Mahrûse-i Kostantiniyye.

Sayfa 45/ Belge 59

Belgenin Özeti

Ayntâb müftüsü, nakibüleşraf kaymakamı, müderrisler, ayanlar, serdar ve zabıtlara; Ayntâb mültezimi Kalender Paşa’nın halka zulmünü engellemek ve güvenliği sağlamak hususunda Rakka valisi Timur Paşa’nın yazdığı buyuruldu kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Be-hatm-i Timur Paşa

Vâlî-i vâlâ-i Rakka hâlen

Hâlen Medîne-i Ayntâb’da mesned-i ârâ-yı şerî‘at-ı garrâ fazîletlü efendi zîde fazlühû ve me’zûnen bi’l-iftâ fakâhetlü efendi zîde fakâhetuhû ve kâim-makâm-ı nakîbü’l-eşrâf şerâfetlü efendi zîde şerefuhû siyâdetuhû ve müderrisîn-i kirâm zevi’l-ıhtirâm efendiler zîdet fazâiluhum ve kıdvetü’l-emâcid-i ve’l-akrân a’yân ve ocak

serdârı ve zâbitân ve sâire ve ‘umûm iş erleri zîdet makâdiruhuma inhâ olunur ki;

Ayntâb ahâlîsi ile mukaddem ve mu’ahhar bizim da’vâmız olmayup dâimâ fukarâ ve zu’afâsına şefkat ve tarafınızdan tarîk-i himâye ve sıyânetlerini i’tinâ ve himmet olunageldiği mesbûk cerîde tahakkuk olmağla ancak mültezimi ‘izzetlü Kalender Paşa’nın bundan akdem hilâf-ı emr-i ‘âlî ve mugâyir-i rızâmız hareketi ve dâhil-i eyâletimizden Burak ‘aşîretine harekât-ı ... ve bundan akdem rişvân-tene olan müdâhale ve hilâf-ı matlûb Bireciklü’ye olan istîlâ ve tasallut ve bundan gayrı Rumkale mukâta‘ası şartnâmesi bi-emr-i ‘âlî zararına zuhûr idüp hakkında fermân-ı kazâ cereyân-ı sudûr iden şakî Bekir Bey’e elbette ihâlesi fermân-ı ‘âlî-şânımda ‘adem-i mukayyed ve zikr olunmayup külliye emr-i ‘âlînin hilâfı iken müşterekini ve sâir tâlibini melhûz iken terk-i imzâ savb-ı pâdişâhîye ihâlesine kanâ‘at itmeyerek ‘askerîsi tecâvüz-ı hudûd ve nühûr-ı Fırat’ı ‘ubûr ve dâhil-i kalem hükûmetimize istîlâ ve re‘âyâ ferden iken bin koyun ve keçi ve üç yüz ecnâs hayvânât gasben ahz idüp bundan başka hazîne ve erimizden bağıteten üzerine gelüp on iki adamımızı katl ve bu kadar esb ve silâh ve iş erleriyle yağma itmiş oldukları derece-i hazm ve tahammülden bîrûn olduğunu mebnî bu tarafı ‘ubûrumuz olup maktûllerin dem ve diyet ve sâlifü’l-beyân devâbb ve mevâşî ve esb ve esliha bedelleri altmış bin guruşu mütecâviz iken mukaddem ahâlînin tevakku‘nâme ve istid‘âları ve sonra bu derece iltimâs ve istirhâma mebnî ve ‘ale’l-husûs bîçâregân olan fukarâ ve zu’afânın pâ-zede-i huyûl-ı hasâr olunacağı âşikâr olup cümlesi himâye ve sıyânetle ve haklarında şefkat ve merhametimiz derkâr olarak ve iltimâs ve hâlen üzerimizde kâin fazîletlü Mehmed Mesud Efendi’nin istirhâm ve iltimâsı vech üzere otuz üç bin beş yüz guruş dem-i diyet ve maksûmât bedeli olarak kabûl olunup ziyâdesinden rahmen li’l-fukarâ ‘afv olunmuş olmağla ve bi-havlihî te‘âlâ efendi-i mûmâ-ileyh sarrâfından taharrî olunduğu vech üzere peşîn olarak on bin guruş tarafımıza vürûdunda **(Belgenin sonu yok)**.

Sayfa 46/ Belge 60

Belgenin Özeti

Anadolu vezirlerine, kadılara ve müftülere, mübâşir Mehmed Çavuş’a, serdar ve iş erlerine, şehir kethüdasına ve ağalara, Rakka, Diyarbekir ve Samsun dizdârlarına; rüşvetle serdar olan kişilerin engellenmesi ve cezalandırılması ve

almış oldukları vergilerin kendilerinden tahsil edilmesi ve mektupsuz serdar tayin edilmemesi hususunda yazılan fermân kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Düstûrûn-ı mükerremûn müşîrûn-ı mefhamûn nizâmu'l-âlem müdebbir-i ve'l-umûru'l-cumhûr bi'l-fikri's-sâkıb mütemmimü'l-enâm bi'r-re'yi's-sâib memhûd-ı bünyânü'd-devleti ve'l-ikbâl müşîrû'l-erkân ve's-sa'âdeti ve'l-iclâl el-ma'fûf-ı bi-sunûf 'avâtıfû'l-melikü'l-a'lâ Anadolu'nun sol ve ... ve orta kullarında vâki' vüzerâ-yı 'izâm edâma'llâhu te'âlâ iclâlehum ve akzâ kuzâtü'l-müslimîn evlâ vülâtü'l-muvahhidîn ma'denü'l-fazâilü ve'l-yakîn râfî'u i'lâmü's-şerî'ati ve'd-dîn vâris-i 'ulûmi'l-enbiyâi ve'l-mürselîn el-muhtassûn bi-mezîdi 'inâyeti'l-melikü'l-mu'în mevlânâ-i fihâm zîdet fazâiluhum ve mefâhiru'l-kuzâtü ve'l-hükkâm ma'âdinü'l-fazâilü ve'l-ke'lâm sâir kuzât ve nüvvâb zîdet fazluhum mefâhiru'l-emâsili ve'l-akrân zikr-i âtî husûsa ocakdan miyânına ta'ayyün ve tesyîr kılınan Mehmed Çavuş ve serdârân ve iş erleri ve şehir kethüdâsı ve 'atîk ağavât ve 'alemdârân ve ihtiyârân zîde kadruhum ve mefâhir-i iltifât ve'l-müstahfîzîn Rakka ve Diyârbekir ve Samsun kal'aları dizdârları zîde hafîzehum tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki;

Memâlik-i mahrûsemde vâki' kazâların dergâh-ı mu'allâm yeniçerileri serdârlıkları ez-kadîm vâlî-i hâze'l-ân bâ-hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûn ocak-ı 'âmireme îrâd ve ta'yîn ve tahsîs kılınup hîn-i fetihden berü serdârlıktan olan kazâların beher üç ayda bir kere zabıt mektûbları tecdîd veyahud ibkâları ahz ve câize-i kadîmeleri cânib-i ocağa lede'l-irsâl alınagelir iken biraz vakitden berü seferler takrîble ba'zı kazâ a'yânları ve voyvodalar tama'-ı hâmlarından nâşî serdârlık mektûbları 'adem-i i'tibâriye bilâ-mektûb fuzûlî serdârlık zabt idüp cevâizât-ı ocağı ekl ve bel' eylediklerinden başka ba'zı nâ-ehil makûlelerin rüşvet ve şefâ'at ile buyuruldu ve mürâsele ile serdâr nasb idüp harekât-ı gayr-ı marziyyeye ictisâr Rakka derebeyler derebeyliği mesklek-i bölük ve ehl-i garaz ve sâir fukarâ ve 'askerî gürûhunu tekdîr ve tercîmden hâlî olmayup mütegalibâne hareket ve umûr-ı mühimmenin ta'tîline ve vâridât-ı ocağın te'hîrine bâdî ve insilâb istirâhat-ı 'ibâda bâ'is oldukları tahkîk olduğuna binâen cevâizât-ı ocağın itlâf ve izâ'a edilerek men'î ve bil-mektûb buyuruldu ve mürâsele ile serdârlık zabt olunmamasını bi'd-defe'ât evâmir-i 'aliyyemle tenbîh ve te'kîd olunmuş iken ba'zıları

mütenebbih olunmayup zabıt mektûblarına i'tibâr olunmayup ve idenleri dahi câ'iz-i kadîmlerinden nef'ıyyât ve irâdât-ı ocağın noksânına sebep olmalarıyla bu def'a ocağ-ı 'âmire kuyûdâtlarından cümle kazâları serdârlık defteri ihrâc ve serdârları nasb ve zabıt mektûbları i'tâ olup iktizâ iden cevâizât-ı muzırraları miyânına merkûma i'tâ ve cânib-i ocağa irsâl ve eğer hilâf-ı emr-i 'âlî hareket-berle hangi kazâ a'yânı ve voyvodası bilâ-mektûb fuzûlî serdârlık zabıt ider olur ise taraf-ı devlet-i 'aliyyemden te'dîb ve gûşmâl olunacağını ve sâirinin dahi ocakdan me'mûr miyânına mûmâ-ileyh ma'rifetiyle ahz ve kal'a-bend olunacakları ve 'adem-i izhâr-ı huşûnet idilerek sâire 'usreten mücâzât ve lâyıkaları icrâsında dakîka-i vâhîde te'hîr ve tevkîf olunmayacağı muhakkak bilinüp umûr-ı serdârlık bir hüsn-i râbıtaya idhâl olunması matlûb-ı kat'î-i deverânım olmakdan nâşî siz ki vüzerâ-yı müşârun-ileyh ve mevlânâ-yı mûmâ-ileyhümâsız, fî-mâ-ba'd o makûle mütegalibe-i derebeyliği iddi'âsında olanlara serdârlık zabıt itdirmeyüp muhtâr-ı memleket olanları nasb-berle te'mîn-i bilâd ve irâhe-i hâl-i ibâd-ı bi'l-ittifâk ikdâm ve dikkat ve birkaç seneden berü bilâ-mektûb serdârlık zabıt idenler sicillâtdan taharrî ve müddet-i zabıtlarına düşen câize-i kadîme-i mu'tâdeyi kendülerinden ve fevt olmuşların emvâl-i metrükelerine vâzı'u'l-yed olanlarından ma'rifet-i şer'le 'alâ-eyyü hâlin tahsîl ve 'özl ve 'illet idenleri kılâ'-ı mezkûreye ka'la-bend ve hilâfına cesâret ve ahkâm-ı şer'-i şerîfe ve evâmir-i münîfeme 'adem-i itâ'at idenlerin mücâzât ve lâyıkalarını icrâya mübâderet olunmak fermânım olmağın işbu şerîfim ısdâr ve mübâşir-i mûmâ-ileyhe irsâl olunmuşdur, imdi keyfiyet ma'lûmun ma'lûmunuz oldukda vech-i meşrûh üzere a'yân ve voyvodaları umûr-ı serdârlığa vâzı'u'l-yed itdirilmemesini ve bilâ-mektûb fuzûlî serdârlık idenler sicillâtdan taharrileri ve zimmetlerinde zuhûr iden cevâizât

Sayfa 47/ Belge 60 (önceki sayfanın devamı)

'alâ-eyyü hâlin tahsîl ve fî-mâ-ba'd kâ'ide-i kadîm ve kânûn üzere üç ayda bir kere zabıt mektûbları tecdîd veyahud ibkâları ahz idilmek ve lede'l-iktizâ serdâr 'azli zuhûrunda ma'rifet-i şer'le cümlenin muhtârı serdâr nasbı ve derhâl i'lâm ve ... ocakdan zabıt mektûbu i'tâsı için istihâm olunmak şartıyla gereği gibi hüsn-i nizâma mebnî ve zimmetlerinde zuhûr iden câizeyi tahsîle ihtimâm ve dikkat ve 'inâd idenleri ve derebeyliği dâ'iyesiyle 'adem-i itâ'at misillü hâlâta mücâseret ve ta'tîl-i maslahat-berle gadri müceb hâlâta cür'et idenleri ahz ve miyânına mûmâ-ileyh ma'rifetiyle kılâ'-ı

mezkûreye irsâl ve kal'a-bend ve keyfiyeti Der'alıyyeme tahrîre müsâra'at ve sen ki mübâşir-i mûmâ-ileyhsin, siz dahi hidmet-i sadakâtini ve husûsun bir vefk-i merâm-ı 'uhdesinden gelmeye sâhib-i iktidâr olduğun ecilden akrânın miyânından bi'l-intihâb hâssaten me'mûr kılınmanla müceb-i emr-i şerîfle 'amel ve hareket ve lâzime-i me'mûriyetini ibkâya dâmen-i der-miyân-ı 'izzet ve hilâfeti ... mübâ'adet ve siz ki dizdârân-ı merkûmsuz, miyânına mûmâ-ileyh tarafından gönderilen serdârân ve gayrıları vusûllerinde ahz ve dizdârları olduğunuz kal'a-i mezkûreye vaz'-ı muhkem habs ve kal'a-bend idüp vusûllerini cânib-i ocağa tahrîr ve irsâle mübâderet idüp ve hilâf-ı vaz'dan mübâ'adet eylesiz deyü bi'l-fi'îl dergâh-ı mu'allâm yeniçerileri ağası olan iftihârü'l-ümerâi ve'l-ekâbir es-Seyyid Halil Ağa dâme (ikbâluhû) tarafından mühürlü mektûb virilmekle siz ki vüzerâ-yı müşârun-ileyhimsiz vech-i meşrûh üzere 'amel olunmak bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuşdur buyurdum ki;

Vusûl buldukda bu bâbda vech-i sâdır olan emr-i celîlü'l-kadrim ve ağa-yı mûmâ-ileyh tarafından virilen mektûb mücebince 'amel ve hareket ve hilâfindan hazer ve mücânebet eylesiz şöyle bilesiz 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız.

Tahrîren fî-evâsıt-ı şehri Zi'l-ka'de seneti seb'a 'aşera ve mieteyn ve elf.

Kostantiniyye el-mahrûse.

Sayfa 47/ Belge 61

Belgenin Özeti

Anadolu vezirlerine, kadılara ve müftülere, mübâşir Mehmed Çavuş'a, serdar ve iş erlerine, şehir kethüdasına ve ağalara, Rakka, Diyarbekir ve Samsun dizdârlarına; rüşvetle serdar olan kişilerin engellenmesi ve cezalandırılması ve almış oldukları vergilerin kendilerinden tahsil edilmesi ve mektupsuz serdar tayin edilmemesi hususunda fermânla birlikte gönderilen mektup kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Şerî'at-şî'âr ve fazîlet-âsâr seccâde-nişîn hazret-i seyyidi'l-ebrâr Anadolu'nun sol kol ve orta kolunda vâki' mevâlî-i 'izâm hazretleri zîde fazâiluhum ve şerî'at-şî'âr sâir kuzât ve nüvvâb zîde fazluhum ve kıdvetü'l-emâcidi ve'l-a'yân zikr-i âtî husûsa mübâşir ta'yîn ve tesyîr kılınan Mehmed Çavuş Ağa zîde kadruhû ve mefâhiru'l-emâsili

ve'l-akrânü'l-a'yân ve serdârân ve iş erleri ve şehir kethüâları ve 'atîk ağavât ve 'alemdârân ve ihtiyârân zîde kadruhum ve mefâhiru iltifât ve'l-müstahfizîn Rakka ve Diyârbekir ve Samsun kal'aları dizdârları zîde hıfzuhum ba'de's-selâm inhâ olunur ki;

Memâlik-i mahrûsede vâki' kazâların dergâh-ı 'âlî yeniçerileri serdârlıkları ez-kadîmü'l-eyyâm vâlî-i hâze'l-ân bâ-hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûn ocak-ı 'âmireye îrâd ve tahsîs kılınup hîn-i fetihden berü serdârlık olan kazâların beher üç ayda bir kere zabıt mektûbları tecdîd veyahud ibkâların ahz ve câize-i kadîmelerin cânib-i ocağa îrâd ve irsâl olunagelür iken biraz vakitten berü sefer takrîbiyle ba'zı kazâ a'yânları ve voyvodalar tama'-ı hâmindan nâşî serdârlık mektûbuna 'adem-i i'tibâriyle bilâ-mektûb fuzûlî serdârlık zabt idüp cevâizât-ı ocağı ekl-i bel' eylediklerinden başka ba'zı nâ-ehl makûlelerini rüşvet ve şefâ'at ile buyuruldu veya mürâsele ile serdâr nasb idüp harekât-ı gayr-ı marziyye ictisâr ve Rakka derebeyliği mesleğine sülûk ve ehl-i garaz ve sâir fukarâ ve 'askerî gürûhunu tekdîr ve tercîmden hâlî olmayup mütegalibâne harekete ve umûr-ı mühimmenin ta'tiline ve vâridât-ı ocağın te'hîrine bâdî ve üslûb-ı istirahat-ı 'ibâda bâ'is oldukları tahkîk olunduğuna binâen cevâizât-ı ocağı itlâf ve izâ'at idenlerin men'î ve bilâ-mektûb buyuruldu ve mürâsele ile serdârlık zabt olunmaması bi'd-defe'ât evâmîr-i 'aliyye ve bundan akdemce ser-miyânına sudûr olan zabt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûn ile külliyyen men' olunmamasına tenbîh ve te'kîd olunmuş iken ba'zılarına mütenebbih olmayup zabıt mektûblarına i'tibâr eylemeyüp ve idenleri dahi câize-i kadîmelerinden noksân teklîf ile ve vâridât-ı mu'ayyene ocağı kesr ve noksânına sebep olmalarıyla bu def'a ocağ-ı 'âmire kuyûdâtından cümle kazâların defteri serdârlıkları ihrâc ve serdârları nasb ve zabıt mektûbları i'tâ olunup

Sayfa 48/ Belge 61 (önceki sayfanın devamı)

İktizâ iden cevâizât-ı müfideleri mübâşir-i merkûme i'tâ ve cânib-i ocağa irsâl ve eğer hilâf-ı emr-i 'âlî hareket-berle hangi kazâ a'yânı ve voyvodası bilâ-mektûb fuzûlî serdârlık zabt ideri olur ise taraf-ı devlet-i 'aliyyeden te'dîb ve gûşmâl olunacağı ve sâirinin dahi ocakdan me'mûr mübâşir-i mûmâ-ileyh ma'rifetiyle ahz ve kal'a-bend olunacakları ve 'adem-i izhâr-ı huşûnet idenlerin ve sâire 'ibreten mücâzât olmaları icrâsında dakîka-i vâhide te'hîr ve tevkîf olunmayacağı yakînen ma'lûm umûr-ı serdârlığı bir hüsn-i râbitaya idhâl olunması matlûb-ı kat'a-i dâr-ı vânim olmakdan nâşî

siz ki mevlânâ ve sâir mûmâ-ileyhimsiz fi-mâ-ba'd o makûle mütegalibe ve derebeyliği dâ'iyesinde olanlara serdârlık zabt itdirmeyüp muhtâr-ı memleket olanlar nasb-berle te'mîn-i bilâd ve râhat-ı hâl-i 'ibâda bi-ittifak iltizâm ve dikkat ve birkaç seneden berü bilâ-mektûb serdârlık zabt idenler sicillâtdan taharrî ve müddet-i zabtlarına düşen câizât-ı kadîme-i mu'tâdeyi kendülerinden fevt olmuşların emvâl-i metrûkelerine vâzı'u'l-yed olanlarından ma'rifet-i şer'le 'alâ-eyyü hâlin tahsîl ve 'özl ve 'illet idenleri kılâ'-ı mezkûra kal'a-bend ve hilâfına cesâret ve ahkâm-ı şer'-i şerîfe ve evâmîr-i münîfe 'adem-i itâ'at idenlerin mücâzât-ı lâyıklarını icrâya mübâderet olunmak bâbında vüzerâ-yı 'izâm hazretlerine hitâben sâdır olan fermân-ı 'âlî-şânım mücebince işbu mektûb tahrîr ve mübâşîr-i mûmâ-ileyh ile irsâl olunmuşdur, inşâ'llâhu te'âlâ vusûlünde gerekdir ki, vech-i meşrûh üzere a'yân ve voyvodaların umûr-ı serdârlığa vâzı'u'l-yed itdirilmemesi ve bilâ-mektûb fuzûlî serdârlık zabt idenler sicillâtdan taharrî ve zimmetlerinde zuhûr iden cevâizât 'alâ-eyyü hâlin tahsîl ve fi-mâ'ba'd kâ'ide-i kadîm ve kânûn üzere üç ayda bir kere zabıt mektûbları tecdîd veyahud ibkâları ahz itdirilmek ve lede'l-iktizâ serdâr 'azli zuhûrunda ma'rifet-i cümlelerin muhtârı serdâr nasb ve derhâl i'lâm ve ocakdan zabıt mektûbu i'tâsı için istihâm olunmak şartıyla gereği gibi hüsn-i nizâma bend ve zimmetlerinde zuhûr iden câize tahsîle ihtimâm ve dikkat ve 'inâd idenleri derebeyliği dâ'iyeleri olmakdan nâşî 'adem-i itâ'at misillü hâlâta cesâret ve ta'tîl-i maslahat-berle gardı müceb hâlâta cür'et idenler ahz ve mübâşîr-i mûmâ-ileyh ma'rifetiyle kılâ'-ı mezkûreye irsâl ve kal'a-bend ve keyfiyyeti Der'aliyyeye tahrîre müsâra'at ve sen ki mübâşîr-i mûmâ-ileyhsin sen dahi hidmet-i sadâkatini ve bu husûsun bir vefk-i merâm-ı 'uhdesinden gelmekle sâhibü'l-iktidâr olduğun ecilden akrânın miyânından intihâb hâssaten me'mûr kılınmanla lâzîme-i me'mûriyetini ibkâyâ dâmen-i der-miyân-ı 'izzet ve emr-i münîfe dikkat eylesin ve siz ki dizdârân-ı merkûmsuz mübâşîr-i mûmâ-ileyhsin tarafından gönderilen serdârân ve gayrıları vusûllerinde ahz ve dizdâr olduğuna kal'a-i mezbûre vaz' ve muhkem habs ve kal'a-bend eyleyüp ber-takrîb karârlarından hazer ve mücânebet ve vusûllerin cânib-i ocağa tahrîr ve irsâline mübâderet ve hilâf-ı vaz'dan mübâ'adet eyleyüp ber-mantûk-ı emr-i 'âlî ve müceb-i mektûbla 'âmil olasız.

Tahrîren fi'l-yevmi's-selh min-şehr-i Şevvâl seneti seb'a 'aşera ve mieteyn ve elf.

Sayfa 49/ Belge 62

Belgenin Özeti

Ayntâb nâibine; gümrük-i duhân, kahvehane, tahmîs-i kahve ve resm-i duhân mukataası vergilerinin tahsil edilip yetkili memura verilmesi hususunda yazılan fermân kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Kıdvetü'n-nüvvâbü'l-müteşerri'în Ayntâb nâibi mevlânâ zîde 'ilmuhû tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki;

Gümrük-i duhân-ı livâ-i Ayntâb mukâta'asının rub' hissesiyle kahvehâne-i nefsi-i Ayntâb ve tahmîs-i kahve ma'a resm-i duhân mukâta'âtının nısf hissesi mahlûlünden iki yüz on üç senesi târîhini hâlen dîvân-ı hümâyûnumda bi'l-fi'l çavuşbaşı olan Mehmed Said dâme mecduhû ile silahşörân-ı hâssadan sa'âdetlü Mehmed Sıddık zîde mecduhûnun 'uhdelerine ber-vech-i mâlikâne tevcîh virilen 'âlî-şânım i'tâ olunmuş olup târîh-i merkûmeden berü husûs-ı mezkûre zabt ve rabt ve 'âidât ve rüsûmât bir akçesine dest-res olmadıkları ber-minvâl-i muharrer husûs-ı mezkûrlarına icâbet iden 'âidât ve rüsûmât kalmış ise mahallinde ma'rifet-i şer'le zâhire ihrâc ve icâb ve iktizâ idenlerden tahsîl ve taraflarına devr ve teslîm olunmak bâbında emr-i şerîfim ısdârı bundan akdem lede'l-inhâ oldukda hazîne-i 'âmiremde mahfûfen başmuhâsebe defterlerine nazar olundukda gümrük-i duhân-ı livâ-i Ayntâb mukâta'asının rub' hissesiyle dimos-ı Ayntâb mukâta'ası tevâbi'inden kahvehâne-i nefsi-i Ayntâb ve tahmîs-i kahve ma'a resm-i duhân mukâta'âtının nısf hissesi ma'lûm olmağla mâl ve ... iki yüz on üç senesinden i'tibâren müşârun ve mûmâ-ileyhümânın iştirâken ber-vech-i mâlikâne 'ahdlerine tevcîh olup sene-i merkûme evâhir-i rebî'u'l-âhiresinde berât-ı emr-i şerîfim virildiği ve bu makûle hasebü'l-iktizâ ashâb-ı mukâta'a tarafından 'ademü's-şirâsı ile dest-res olmadıkları hâsılât mukâta'a mahallinde ma'rifet-i şer'le bî-garaz erbâb-ı vukûfdan tahkîk ve erbâb-ı vukûfdan tahkîk ve zâhire ihrâc ve her neye bâliğ ve her kimlerin zimmetlerinde zuhûr ider ise hisselerine gore icâb ve iktizâ idenlerin 'alâ-eyyü hâlin tahsîl ve ashâb-ı mâlikâne tarafından kabzına me'mûra teslîm itdirilmek virilen emr-i şerîfim şurûtundan olduğu derkenâr olundukda şurûtu mücebince işbu

sene-i mübâreke evâhir-i Saferinde emr-i şerîfim ısdâr olunmuşdu el-hâletü hâzihî emr-i şerîf-i mezkûre âhir husûsa me'mûr Hasan çuhadâr-ı merkûm ile mahalline irsâl olunduktan sonar çuhadâr-ı merkûm fevt olduğundan husûs-ı mezbûr hesâbı kalmağla ber-minvâl-i muharrer mukaddem sudûr olan emr-i şerîfim mûcebince husûs-ı mezkûreye 'âid hâsılât-ı mukâta'a her kimlerin zimmetlerinde zuhûr ider ise 'alâ-eyyü hâlin tahsîl ve taraflarından kabzına me'mûra teslîm itdirilmesi bâbında bu def'a dahi bir kıt'a emr-i şerîfim sudûrunu müşârun ve mûmâ-ileyhümâ bâ-'arz-ı hâl inhâ itmeleriyle mûcebince isti'mâli hâvî bu def'a dahi işbu emr-i 'âlî-şânım ısdâr () ile irsâl olunmuşdur imdi vusûlünde mukâta'a-i mezbûr mukâta'ât-ı mîrden olup bir akçe ve bir habbesinin zâyî' ve telef olmasına rızâ-yı şâhânem olmamağla sen ki mevlânâ-yı mûmâ-ileyhsin sene-i mezkûreden bu vakte gelince hâsılât-ı mukâta'a mahallinden ma'rifet-i şer'le bî-garaz erbâb-ı vukûfdan tahkîk ve zâhire ihrâc ve her neye bâliğ olunur ise ve her kimin zimmetine geçmiş ise hisselerine göre îcâb ve iktizâ idenlerden 'alâ-eyyü hâlin tahsîl ve ashâb-ı mukâta'a tarafından kabzına me'mûra teslîm itdirilüp hilâf-ı emr-i 'âlî-şânım kimesne tarafından ta'allül ve muhâlefet itdirilmemek bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuşdur buyurdum ki;

Hükm-i şerîfim vardukda bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sudûr olan işbu emr-i şerîf-i 'âlî-şân-ı vâcibü'l-ittibâ' ve lâzımü'l-ımtisâlimin mazmûn-ı itâ'at-makrûnuyla 'âmil olasız şöyle bilesiz 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız.

Tahrîren fi'l-yevmi'l-'âşir şehr-i Cemâziye'l-âhir seneti tis'a 'aşera ve mieteyn ve elf.

Kostantiniyye el-mahrûse.

Sayfa 50/ Belge 63

Belgenin Özeti

Ayntâb serdarı olarak tayin olunan es-Seyyid Hasan Ağa'nın görevini yapması hususunda kendisine ve Ayntâb kadısına yazılan mektup kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Şerî'at-şi'âr Ayntâb kadısı efendi zîde fazlühü ba'de's-selâm inhâ olunur ki;

Taht-ı hükûmetinizde serdâr olan ref' olunup yerine üslûb-ı sâbık üzere

kıdvetü'l-emâsili ve'l-akrân yetmişbir cemâ'atinden Hasan Ağa zîde kadruhû serdâr nasb ve ta'yîn olmağın işbu mektûb tahrîr ve irsâl olunmuştur inşâ'illâhu te'âlâ vusûlünde gerekdir ki, kazâ-i mezkûrun serdârlığı umûrunda kıyâm ve öteden berü olageldiği vechile zabt ve rabtı husûsunda i'ânet ve ihtimâm eyleye ve sen ki serdâr-ı merkûmsun kazâ-i mezkûrun serdârlığı sana tefvîz olunmağla gerekdir ki, kâ'ide-i kadîm ve kânûn üzere zabt ve rabt-i neferânıyla def' ve ref'-i haşerâtıyla zabt-ı bilâd ve irâhe-i hâl-i ibâd bezl-i iktidâr eylesin ve kazâ-i mezkûrda mukîm ve mesâfe yeniçerileri ve cebeci ve topçu ve gulemân-ı Gürcü ve Kapuoğulları bi'l-cümlesi üzerlerine serdâr ve zâbit olup sözünden taşra ve re'yinden âher vaz' ve hareketde olunmayup dâimâ itâ'at ve inkıyâd üzere olalar ve sen dahi umûr-ı ahkâm-ı şer'-i şerîf ve kânûn-ı kadîm ve evâmîr-i münîfe tatbîk iderek merkûmunda bilâ-vâris fevt olanlarının ma'rifet-i şer'le zabt ve sevk-i sultânîleri hizmet ve hâsıl olan nukûdun hazîne-i beytü'l-mâl için defter ve ocak hazâinine göndermeye mübâderet beher mâl-ı sükkân-ı memleketin emn ve râhatları için hizmet-i müstahsenede mücedded sâ'î olup mûceb-i mektûb ile 'âmil olasin.

Tahrîren fi'l-yevmi gurre-i Recebü'l-ferd seneti semâniye 'aşera ve mieteyn ve elf.

Sayfa 50/ Belge 64

Belgenin Özeti

Maraş mutasarrıfına ve kadısına, eyaletteki diğer kadılara, mübâşir Mehmed Emin'e, a'yân ve zâbitân ve iş erlerine; Sultân Mustafa Hân tâbe serâhu evkâfi mukâta'âtundan izinli temessük olmadıkça saçmahâne kârhânesi açılmaması, eğer açan olursa İstanbul'a bildirilmesi hususunda yazılan fermân kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Emîrû'l-ümerâi'l-kirâm kebîrû'l-küberâi'l-fihâm zevi'l-kadri ve'l-ihtirâm sâhibü'l-'izzü ve'l-ihtişâm el-muhtassu bi-mezîdi 'inâyeti'l-meliki'l-a'lâ Maraş Sancağı mutasarrıfı paşa dâme ikbâluhû ve akzâ kuzâtu'l-müslimîn evlâ vülâtü'l-muvahhidîn ma'denü'l-fazlü ve'l-yakîn râfi'u i'lâmü'ş-şerî'ati ve'd-dîn vâris-i 'ulûmi'l-enbiyâi ve'l-

mürselîn el-muhtassu bi-mezîdi ‘inâyeti’l-melikü’l-mu‘în mevlânâ Maraş kadısı zîdet fazâiluhû ve mefâhiru’l-kuzâtü ve’l-hükkâm Maraş eyâletinde vâki‘ kadı ve mefâhiru’l-emâsili ve’l-akrân bu husûsa mübâşir ta’yîn olunan Mehmed Emin ve a’yân ve zâbitân ve iş erleri zîde kadruhum tevkî‘-i hümayûn vâsıl olıcak ma‘lûm ola ki;

İftihâru’l-havâssu ve’l-mukarrabîn mu‘temedü’l-mülûku ve’s-selâtîn bi’l-fi‘il Dârü’s-sa‘âdem ağası olup Haremeyn-i şerîfeyn evkâfi nâzırı olan Bilal Ağa dâme ‘uluvvihî Dîvân-ı Hümâyûnuna ‘arz idüp taht-ı nezâretimde olan evkâfdan İstanbul’da vâki‘ merkûm ve mağfûrun-leh Sultân Mustafa Hân tâbe serâhu evkâfi mukâta‘âtından Üsküdar’da kâin saçmahâne kârhânesi mukâta‘ası sidretü’l-muhadderât eklîletü’l-muhassenât tâcü’l-mesrûrât zâtü’l-‘ulâ ve’s-sa‘âdât hemşîre muhterem Beyhan Sultân dâmet ‘âliyetühâ ve zâdet ‘iffetühânın ‘uhdesinde olup kârhâne-i mezkûr bâ-hatt-ı hümayûn-ı şevket-makrûn tahsîs olunan saçma ve fişek ve çubuk ve gümüce (?) ve mistami(?) seffinesiyle vürûd iden ecnâs-ı kurşun nefsi-i İzmir’den mâ‘adâ cemî‘-i memâlikden mahrûse-i Side mutasarrıf tarafından zabt temessükü ahz ve mücebince evâmîr-i ‘aliyyem ısdâr ve sâlif gelenler cümlelerin muhtâr nasb eylediği bürd-gân küşâde ve i‘mâl ve fûrûht ve ahz u kabz kendüye tahsîs kılınmak nefsi-i Maraş ... hâvî olduğu kazâ ve tevâfik işbu bin iki yüz on sekiz senesi muharremü’l-harâmı guresinde nizâma rabt ve cânib-i vakf-ı şerîfden beher sene muharrem guresinden temessük ahz ve ahâlî-i memleketden bir muhtâr nasb ve âher kimesneler fişek ve gümüce (?) ve kurşun ve çubuk fûrûht itmeden mübâ‘adet ve vakf-ı şerîfden temessük ahz ve mücebince emr-i şerîfim ısdâr ve yedinde temessük

Sayfa 51/ Belge 64 (önceki sayfanın devamı)

Olmadıkça ahz ve i‘tâ olunmamak için ekîd tenbîh ve isim şöhretleriyle bâ-i‘lâm der-sa‘âdetime inhâ olunmak emr-i şerîfim sudûrunu bâ-takrîr inhâ itmekle kuyûdâta mürâca‘ât olundukda vakf-ı mezkûr mukâta‘âtından Üsküdar’da kâin saçmahâne kârhânesinde ve memâlik-i mahrûsemde saçmahâne ihdâs olunmayup ider olur ise isim şöhretleriyle Der‘aliyyeme i‘lâm olunmak bâbında emr-i şerîfim ısdâr imdi mücebince ‘amel olunmak bâbında emr-i şerîfim sâdır olmuşdur buyurdum ki,

Hükm-i şerîfim vardukda bu bâbda vech-i meşrûh üzere ağa-yı müşârun-ileyhin ‘arz mücebince şeref-yâfte-i sudûr olan işbu emr-i şerîf-i ‘âlî-şân-ı itâ‘at-makrûnuyla

‘âmil olasız şöyle bilesiz ‘alâmet-i şerîfe i‘timâd kılasız.

Tahrîren fi'l-yevmi's-sânî 'aşera min-şehr-i Zi'l-ka'de seneti seb'a 'aşera ve mieteyn ve elf.

Sayfa 51/ Belge 65

Belgenin Özeti

Maraş beylerbeyine ve Ayntâb kadısına; Haleb tüccarlarından Seyyid Mehmed'in, borcunu ödemek için Haleb'e gönderdiği parasının Ayntâb eski nâibi Mehmed Emin tarafından zabt edildiği yönündeki şikayet davasının çözümlenmesi için, Ayntâb'da bu konuyla ilgili bulunan şahidlerin dinlenilip sonucun merkeze bildirilmesi konusunda yazılan fermân kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Emîrû'l-ümerâi'l-kirâm kebîrû'l-küberâi'l-fihâm zevi'l-kadri ve'l-ihtirâm sâhibü'l-'izzü ve'l-ihtişâm el-muhtassu bi-mezîdi 'inâyeti'l-melikü'l-a'lâ mîr-mîrân-ı kirâmdan Maraş beylerbeyisi dâme ikbâluhû ve akzâ kuzâtü'l-müslimîn evlâ vülâtü'l-muvahhidîn ma'denü'l-fazlü ve'l-yakîn râfi'u'ş-şerî'ati ve'd-dîn vâris-i 'ulûmi'l-enbiyâi ve'l-mürselîn el-muhtassu bi-mezîdi 'inâyeti'l-melikü'l-mu'în mevlânâ Ayntâb kadısı zîde fazâiluhû tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki;

Haleb tüccârlarından Seyyid Mehmed zîde şerefuhûnun südde-i sa'âdetime takdîm eylediği 'arz-ı hâlinde tâcir-i merkûm medîne-i Haleb'de mukîm İngiliz konsolosu Canbekir nâm müste'minden bin iki yüz on altı senesinde bin altı yüz 'aded riyâl istikrâzı ve mahrûse-i Brusa'da emti'a almak murâd eyledikde riyâl-i mezkûrun beher sene dörder para noksân teklîf eylediklerine binâen riyâl-i mezkûru mahrûse-i mezbûrede sarf olunmayup cümlesini kendü metâ'ından bir deng-i harîr derûnuna vaz'-ı yedle konsolos-ı mersûm tarafına irsâl ve teslîm olunmak için kârbânbaşı 'Acemoğlu Mustafa nâm kimesneye teblîğ eyledikten sonra esnâ-yı râhda medîne-i Maraş'da vâki' Cihansuyu nâm mahalde kârbânbaşı merkûm fevt olup Ayntâb nâibi sâbık Mehmed Emin nâm kimesne zikr olunan harîr dengine vaz'-ı yed ve kârbânın cümle malı 'Acemoğlu malıdır deyü tahrîr ve temhîr ve resm-i kısmet alırım deyü cümlesini zabt eylediğinden deng-i mezkûrun dibini söküp derûnunda olan ma'lûmu'l-mikdâr riyâl

ihrâc ile ahz idüp tâcir-i merkûm dahi Ayntâb'a âdem irsâl ile lede'l-mutâlebe ol mikdâr riyâli inkâr idüp ancak Haleb tüccârından ma'lûmü'l-esâmî kimesneler Brusa'da deng-i mezkûru temhîr ve Ayntâb'a deġin vâsıl olup memhûren nâib-i merkûm bir akçe vaz'-ı yed ve temhîr eyledikten sonra ol mikdâr riyâl deng-i mezbûr derûnunda ahz ile sâir istîlâsını nâib-i merkûm teslîm eylediġini tevâtüren haber virdiklerini Haleb kadısı akzâ kuzâtü'l-müslimîn Mehmed Emin'in Der'aliyyeme vürûd iden i'lâmında derc olmakdan nâşî nâib-i sâbık-ı merkûm Haleb vâlîsi ma'rifetiyle Haleb'e ihzâr ve ihkâk-ı hak olmak için işbu senede evâsıt-ı rebî'u'l-ûlâsında bir kıt'a emr-i şerîfim sâdır olmuştur nâib-i sâbık-ı merkûm Der'aliyyeme gelüp huzûr-ı sadr-ı a'zamîde lede't-terâfu' tâcir-i merkûmun şâhidleri mahallinde mevcûd olduġu beyânıyla ol bâbda emr-i şerîfim sudûrunu istid'â itmekden nâşî

Sayfa 52/ Belge 65 (önceki sayfanın devamı)

siz ki mevlânâ ve mîr-i mîrânımsız husûs-ı mezbûr zarîf-i hâtır oldukları hâlde 'arz odasında sadr-ı a'zam huzûrunda terâfu'-ı şer' olduklarında müdde'î-i merkûm şâhîde havâle ancak şâhidleri mahallinde olduğundan başka mâdde-i merkûm cümle ahâlînin ma'lûmları olduġu ifâde ve takrîr ve zarîf-i gadr ve himâyeden berî ve şek şübheden 'ârî olarak tahsîsiyle ve ihkâk-ı hak idilmesi lâzıme-i hâlden olmaġla husûs-ı mezbûr eşrâf ve ahâlîlerin şâhidleri huzûr-ı şer'e ihzâr ve hakîkati gereġi gibi tashîh ve tahkîk-berle 'ale'l-vechi's-sıhhâ Der'aliyyeme i'lâm olunmak fermânım olmaġın işbu emr-i şerîfim sâdır olmuştur buyurdum ki,

Hükm-i şerîfim vusûl buldukda bu bâbda vech-i meşrûh şeref-yâfte-i sudûr olan fermân-ı vâcibü'l-ittibâ' ve lâzımü'l-imtisâlimin mazmûn-ı ri'âyet-makrûnuyla 'âmil olasız şöyle bilesiz 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız.

Tahrîren fî-evâhir-i şehri Zi'l-ka'de seneti seb'a 'aşera ve mieteyn ve elf.

Bu siyâkda sadr-ı 'âlî mektûbu dahi vardır.

Sayfa 52/ Belge 66

Belgenin Özeti

Maraş mutasarrıfı ve Ayntâb voyvodası olan Kalender Paşa'ya ve Ayntâb nâibine; mutasarrıfları olmayan veya mahlul olan timâr ve ze'âmetlerin Îrâd-ı

Cedîd Hazinesine gönderilmek üzere vergilerinin toplanması husûsunda yazılan fermân kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Emîrû'l-ümerâi'l-kirâm kebîrû'l-küberâi'l-fihâm zevi'l-kadri ve'l-ihtirâm el-muhtassu bi-mezîdi 'inâyeti'l-meliki'l-a'lâ Maraş Sancağı mutasarrıfı ve Ayntâb voyvodası Kalender paşa dâme ikbâluhû ve kıdvetü'n-nüvvâbü'l-müteşerri'în Ayntâb nâibi mevlânâ () zîde 'ilmuhû tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki;

Bi'l-cümle eşkinci zu'emâ ve erbâb-ı timârdan bilâ-veled fevt ve nâ-mevcûd olanların mahlûl ve nâ-mevcûdundan tevcîhi 'arz olunan ze'âmet ve timârların tevcîhe geldiği senenin mahsûlü zabt-berle tevcîh olunacak kimesne sene-i âtiye Mart'ından mutasarrıf olmak üzere berâtlarına derc olunması tanzîm olunmuş olmakdan nâşî Ayntâb sancağında vâki' defterhâne-i 'âmiremden virilen başmuhâsebeden muhrec memhûr ve mûmzâ sûret-i defter mantûkunca iki 'aded timârlar Seyyid Hüseyin ve nâ-mevcûdlarından iki yüz on yedi senesinde zabt eylemek üzere Selman ve Mehmed'e tevcîh olunup iki yüz on altı senesi mahsûlleri beytü'l-mâl-i müslimîne 'âid olduğundan sene-i merkûmeye mahsûben Îrâd-ı Cedîd'e zabt olunmuş olmağla zikr olunan timârları on altı senesi Mart'ından ibtidâsında bir sene-i kâmile zabt eylemek üzere sen ki mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhsin senin 'ahdine ihâle olunup zabt ve rabt ve hâsılâtları her kimlerin zimmetlerinde kalmış ise yerlerinden tahsîl ve defteriyle ma'an Îrâd-ı Cedîd-i hümâyûn hazînesine irsâl ve tesyîr eylemek üzere zabtın içün emr-i şerîfim ve sûret-i i'tâsını hâlen Îrâd-ı Cedîd-i hümâyûnum defterdârı iftihâru'l-emâcidi el-Hâcc İbrahim Reşid memhûr takrîr ile inhâ itmeğin kânûn-ı cedd-i müstahsene şurûtu mûcebince bu makûle Îrâd-ı Cedîd-i hümâyûnum hazînesinden zabt olanlar ze'âmet ve timârların öteden berü ne vechile zabt olagelmiş ise ol vechile zabt ve vâki' olan mahsûlât ve rûsûmât kânûn-ı kadîm üzere ahz olunup mugâyir hareket ile ... olan ahâlî ve fukarâ-yı ra'ıyyete zulm ve ta'addiyâtdan ictinâb ve hâsılâtı defter ile Îrâd-ı Cedîd-i hümâyûnum hazînesine irsâle ihtimâm eylesin ve sen ki kadı-ı mûmâ-ileyhsin sen dahi mûceb-i emr-i şerîfimle 'amel ve hareket ve timâr-ı mezbûrun zabtı husûsuna taraf-ı âherden müdâhale olunmasına dikkat eylemek

Sayfa 53/ Belge 66 (önceki sayfanın devamı)

bâbında fermân-ı ‘âlî-şânım sâdır olmuşdur buyurdum ki,

Hükm-i şerîfim vardıkda bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sudûr olan işbu emr-i ‘âlî-şânımın itâ‘at-makrûnuyla ‘âmil olup hilâfından bir dürlü rızâ ve cevâz göstermeyesiz şöyle bilesiz ‘alâmet-i şerîfe i‘timâd kılasız.

Tahrîren fî-gurre-i Muharrem seneti semân ‘aşera ve mieteyn ve elf.

Sayfa 53/ Belge 67**Belgenin Özeti**

Maraş mutasarrıfı ve Ayntâb voyvodası olan Kalender Paşa’ya ve kadılarına; mutasarrıfları olmayan veya mahlul olan timâr ve ze‘âmetlerin Îrâd-ı Cedîd Hazinesine gönderilmek üzere vergilerinin toplanması husûsunda yazılan fermân kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Emîrû’l-ümerâi’l-kirâm kebîrû’l-küberâi’l-fihâm zevi’l-kadri ve’l-ihtirâm sâhibü’l-‘izzü ve’l-ihtişâm el-muhtassu bi-mezîdi ‘inâyeti’l-meliki’l-a‘lâ Maraş Sancağı mutasarrıfı ve Ayntâb voyvodası Kalender paşa dâme ikbâluhû ve mefâhiru’l-kuzâtü ve’l-hükkâm () kadıları zîde fazluhum tevkî‘-i refî‘-i hümâyûn vâsıl olıcak ma‘lûm ola ki;

Bi’l-cümle eşkinci zu‘emâ ve erbâb-ı timârdan bilâ-veled fevt ve nâ-mevcûd olanların mahlûl ve nâ-mevcûdundan tevcîhi ‘arz olunan ze‘âmet ve timârların tevcîhe geldiği senenin mahsûlü zabt-berle tevcîh olunacak kimesne sene-i (âtiye) Mart’ından mutasarrıf olmak üzere berâtlarına derc olunması tanzîm olunmuş olmakdan nâşî defterhâne-i ‘âmirenden virilüp başmuhâsebeden muhrec defter mantûkunca Ayntâb sancağında vâki‘ sûret-i defter muharrer ... kuyûddan bir ‘aded levend çiftliği zâbitân ve mütekâ‘idîn tahsîs kılınan bir ‘aded ve mutasarrıflarım nâ-mevcûd olup mülâzımîne ‘arz olunmak üzere olan on ‘aded ve ‘ale’d-devâm zabt olunan üç ‘aded ki cem‘an on beş ‘aded ze‘âmet ve timârların mâ-beyn mahsûlleri beytü’l-mâl-ı müslimîne ‘âid olduğundan iki yüz on yedi senesine mahsûben Îrâd-ı Cedîd hazînesinden zabt olunmuş olmağla el-hâletü hâzihî zikr olunan ze‘âmet ve timârları iki yüz on yedi senesi Mart’ı

ibtidâsından sene-i mezkûre şubatı gâyetine deĝin her bir sene-i kâmile zabt ve rabt ve hâsîlâtın defter ile Îrâd-ı Cedîd hazînesine irsâl ve teslîm eylemek üzere sen ki mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhsin ‘ahdine ihâle olunup ze‘âmet ve timâr-ı mezbûrları sene-i mezbûra mahsûben zabt ve vâki‘ olan mahsûlâtın kânûn üzere taraf-ı âherden müdâhale olunmamak üzere emr-i şerîfim sûret i‘tâsını Îrâd-ı Cedîd defterdârı Hâcc İbrahim Reşid memhûr takrîriyle inhâ itmeĝin ze‘âmet ve timârların öteden berü ne vechile zabt olunagelmiş ise ol vechile zabt itmek bâbında fermân-ı ‘âlî-şânım sâdır olmuştur buyurdum ki,

Hükm-i şerîfim vardıkda bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sudûr olan işbu emr-i şerîf-i ‘âlî-şânımın mazmûn-ı itâ‘at-makrûnuyla ‘âmil olasız şöyle bilesiz.

Tahrîren fi’l-yevmi’l-hâmis ‘aşera min-Muharrem seneti semân ‘aşera ve mieteyn ve elf.

Sayfa 54/ Belge 68

Belgenin Özeti

Baĝdat kalesi için silah ve nefer maaşlarını taşıyan cephe-i amire çorbacılarından Mustafa’nın para ve silahlarını Ayntâb’a yakın Leylancık nam mahalde zabteden ve daha sonra öldürülen Ayntâb askerinden Muslu’nun eşyasından gaspedilen malların alınarak gönderilmesi hususunda el-Hâcc Yusuf Ziya’nın Ayntâb paşasına yazdığı mektup kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

‘İzzetlü rif‘atlı paşa hazretlerinin huzûrlarına de‘avât-ı sâfiyât ve teslîmât-ı vâfiyât ithâfiyla inhâ olunur ki;

Bundan akdem Baĝdad kal‘ası için cîbehâne-i ‘âmire tarafından beş yüz kantar bârûd-ı siyâh ve mühimmât-ı sâireyi mahalline îsâle me‘mûr cîbehâne-i ‘âmire çorbacılarından elli bir bölük çorbacısı Mustafa ... muktezâ-yı me‘mûriyeti kal‘a-i merkûmeye vürûd ve kal‘a-i merkûme muhâfazasında olan cebeci neferâtından mevâcibleri havâlâtından ocaĝ-ı mezkûr tarafından gelecek ifrâzâtın tahsîl ve itmâm umûr-ı me‘mûriyetle ‘avdet-berle Ayntâb’a karîb Leylancık nâm mahalle vürûdünden ‘asâkirinizden Muslu nâm kimesne çorbacı-ı merkûmu ahz ve yanında mevcûd olan ve

‘alâmât ve senedât ve dört bin beş yüz guruşluk altun ve kara guruş ve sâir esliha ve elbise cem‘an otuz bin guruşluk mikdârı emvâlini zabt itmiş olduğundan çorbacı-ı merkûm gerü Ayntâb’a ‘avdet ve keyfiyeti size ifâde itmiş olduğundan eşyâ-i merkûmenin bir mikdârı tarafınıza vâsıl olmuş olduğu ve mâ‘adâsının dahi birkaç gün zarfında tahsîl-berle çorbacı-ı merkûm tarafına irsâl olunacağı ikrâr ve ta‘ahhüd ve çorbacı-ı merkûmun Ayntâb’da ikâmet itmesi husûsunu tenbîh itmiş olduğunuza mebnî çorbacı-ı merkûm üç mâhdan berü Ayntâb’da ikâmet üzere olup gasb olunan emvâl ve eşyâdan bu âna kadar tarafınızdan zuhûr itmediğinden çorbacı mağdûr ve i‘âneye muhtâc olduğu bu def‘a tahrîr ve inhâ olunmasına da merkûm Muslu mücâzât-ı lâyıkası zımnında yanınıza celb olunduğu bizim ma‘lûmumuz olduğu hâlâtdan ve merkûmun ber-muktezâ-yı irâde-i seniyye tarafınızdan tertîb-i cezâsıyla ser-i maktû‘u gönderilmiş olduğundan çorbacı-ı merkûmun işbu ahvâl-i ... zâhire ihrâc-berle bu tarafa irsâle himmet olunacağı vâzihâtdan ise dahi çorbacı-ı merkûmun hâmil olduğu meblağ-ı mezbûr ocak tarafına gelmek ehemm olup senedât-ı merkûme dahi lüzûmlu evrâk olduğuna binâen gerek mebâliğ-i merkûme ve gerek çorbacı-ı merkûmun emvâl ve eşyâsını ve senedât-ı merkûmenin bir hılâli zâyî‘ olmak üzere cümlesini zâhire ihrâc ve maktûl-i mezbûrun eşyâsında ifrâz-berle bu tarafa irsâl eylemeniz matlûb olmağla mecbûr olduğunuz kemâl-i imtisâlinizi ve sadâkat-ı lâzimesiyle zikr-i mebâliğ ve işbu senedâtın tarafınızda olanlardan mâ‘adâsını dahi zâhire ihrâc ve maktûl-i merkûmun eşyâsından ifrâz-berle bu def‘a ocak tarafından ta‘yîn olunan tatarlarından selîmen mübâderet ve ol vechile muktezâ-yı kâfirden (?) berî ve sadâkate sarf-ı yârâ-yı liyâkat itmeniz için mektûb tahrîr ve irsâl olundu inşâ‘llâh vusûlünde ber-vech-i muharrer bağ-ı der-rif‘at-ı dâime bâd.

el-Muhlis el-Hâcc Yusuf Ziya.

Sayfa 55/ Belge 69

Belgenin Özeti

Ayntâb voyvodası Kalender Paşa, Ayntâb sancağı ve kazalarının kadıları ve nâibleri ve Defterdar-ı şikk-ı evvel çukadarına, miri malı olan Ayntâb mukataasından kirbas vergisinin zabteden kişiden alınarak mukataa mutasarrıfına teslim edilmesi hususunda yazılan fermân kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Damga-yı kurbâsın fermânıdır.

Emîrû'l-ümerâi'l-kirâm kebîrû'l-küberâi'l-fihâm zevî'l-kadri ve'l-ihtirâm sâhibü'l-'izzü ve'l-ihtîşâm el-muhtassu bi-mezîdi 'inâyeti'l-meliki'l-a'lâ Ayntâb voyvodası Kalender paşa dâme ikbâluhû ve mefâhiru'l-kuzâtü ve'l-hükkâm ma'âdinü'l-fazâilü ve'l-keâm Ayntâb sancağında vâki' kazâların kadıları ve nâibleri zîde fazluhum bu husûs için hâssaten mübâşir ta'yîn olunan defterdâr-ı şikk-ı evvelim çukadârlarından Seyyid zîde kadruhû tevkî'-i refî'-i hümâyûnum vâsıl olıcak ma'lûm ola ki;

Hâlen defterdâr-ı şikk-ı evvelim iftihâru'l-ümerâi ve'l-ekâbir müstecmi'ü cemî'u'l-ma'âlî ve'l-mefâhir es-Seyyid Feyzullah dâme 'uluvvihînin mühürdârı kîdvetü'l-emâcidi ve'l-a'yân Mehmed Sadık zîde mecduhûnun takaddüm eylediği 'arz-ı hâli mefhûmunda berât-ı 'âlî-şânımla ber-vech-i mâlikâne bir rub' hissesi 'uhdesinde olan resm-i damga-yı kurbâs ve Ayntâb mukâta'asının bin iki yüz on yedi senesi bedelü'ş-şirâyâ dest-res olamadığı beyân-berle sene-i merkûmede nesc ve i'mâl olunan kurbâs ve 'abânın ber-mûceb-i şurût her kimin rüsûm-ı mîriyyesi her kimin tarafından zabt ve rabt ve ahz u kabz olunmuş ise yerlü yerinden 'alâ-eyyü hâlin tahsîli için emr-i şerîfim sudûrunu istd'â itmekle hazîne-i 'âmirende mahfûz başmuhâsebe defterlerinde nazar olunduğunda zamân-ı zabt muharrem guresinin ... hazîne-i 'âmireme edâ ve kalemiyyesin virüp hesâbın görmek üzere mukâta'a-i mezbûrun bir rub' hissesi mûmâ-ileyhin ber-vech-i mâlikâne 'uhdesinde olduğu ve bu makûle mukâta'ât-ı mîriyyeyi mâlikâne mutasarrıfları tarafından iltizâm itmeyüp tagallübüne binâen fuzûlî ve bilâ-sened mukâta'alarını zabt ve mahsûlâtın ahz u kabz idenlerin mahallinde görülüp hâsılât-ı mukâta'adan zimmetlerine kalîl ve kesîr her ne geçmiş ise 'alâ-eyyü hâlin tahsîl ve ber-vech-i ta'allül ve muhâlefet ider ise men' ve def' olup ... cem' ve tekmîl ve mukâta'a mutasarrıfına edâ ve teslîm itdürmek (içün) virilen evâmîr-i şerîfim şurûtdan idüğü der-kenâr olmağla mücebince 'amel ve hareket olunmak fermânım olmağın işbu emr-i 'âlî-şânım ısdâr ile irsâl olunmuşdur, imdi vusûlünde siz ki voyvoda ve kuzât ve neferât-ı mûmâ-ileyhimsiz mukâta'a-i mezbûr mukâta'ât-ı mîriyyeden olup bir akçenin kesr ve noksânına ve telef ve izâ'atına rızâ-yı 'aliyyem olmamağın mukâta'a-i mezbûrun hâsılâtını sene-i mezbûra mahsûben her kim ahz u kabz itmiş ise ma'rifet-i şer'le yerlü

yerinden ve îcâb ve iktizâ idenlerden ‘alâ-eyyü hâlin tamâmen tahsîl ve kabzına me’mûr-ı mübâşirime teslîme mezîd-i sa’y ve gayret eylesesiz ve sen ki mübâşir-i merkûmsun sen dahi müceb-i emr-i şerîfimle ‘amel ve hareket eylemek bâbında fermân-ı ‘âlî-şânım sâdır olmuşdur buyurdum ki,

Hükm-i şerîfim vardıkda bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sudûr olan işbu emr-i şerîf-i vâcibü’l-ittibâ’ımın mazmûnuyla ‘amel ve hareket eylesesiz şöyle bilesiz ‘alâmet-i şerîfe i’timâd kılasız.

Tahrîren fi’l-yevmi’l-hâmis ‘aşera fî-şehr-i Rebî’u’l-ûlâ seneti semân ‘aşera ve mieteyn ve elf.

Sayfa 56/ Belge 70

Belgenin Özeti

Ayntâb nâibi ve müftüsü ve nakîbüleşraf ve diğer eşraf ve iş erlerine; Ayntâb mütesellimi olarak İsmail Ağa’nın tayin edildiğine dair yazılan buyuruldu kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Hâlen Ayntâb nâibi fazîletlü efendi zîde fazluhû ve me’zûn-ı bi’l-iftâ diyânetlü efendi zîde ‘ilmuhû ve nakîbü’l-eşrâf şerâfetlü efendi zîde şerefuhû ve sâbıkan sadr-ı fetvâ ve vücûh-ı velâyet fazîlet-me’âb efendiyân zîdet fazluhum ve ocaklu ihtiyârları zîde mekâdiruhum ve sâir söz sâhibleri ve iş erleri inhâ olunur ki;

Belde-i mezkûrun derûn ve bîrûn hıfz-ı harâmet ve vedî’a-i fukarâ-yı himâyet ve sıyânet-i vâcibe-i zimmetlerimiz olduğuna binâen bu evân-ı meymenet-iktirânda mansıbımız olan medîne-i Maraş’a kıyâm ve hareket müheyyâ olduğu mülâbesesi yerimize mücerrebü’l-etvâr mütesellim nasb eylemek lâzıme-i hâlden idüğü işbu bin iki yüz on sekiz senesi mâh-ı cemâziye’l-âhir gurreti kıdvetü’l-emâsili ve’l-akrân sa’âdetlü İsmail Ağa zîde kadruhû mütesellim nasb olunup cümle bi’l-ittifâk sıyânet-i fukarâ ve himâyet-i belde ve te’dîb-i erâzil matlûbum olmakdan nâşî sen ki mütesellimimiz ağa-yı mûmâ-ileysin sen dahi ber-minvâl cümle ile hüsn-i imtizâc ve hakîmâne hareketleri tenbîhi hâvî dîvân-ı Maraş ve Ayntâb’dan işbu buyuruldu tahrîr () ve irsâl olundu bi-mennihî te’âlâ gerekdir ki, vusûlünde ber-vech-i meşrûh müceb-i buyuruldu ile ‘amel ve

hareket ve hilâfindan be-gâyetü'l-gâye tehâşî ve mücânebet eyleyesin deyü.

Fî-gurre-i Cemâziye'l-ûlâ sene 1218.

Sayfa 56/ Belge 71

Belgenin Özeti

Haleb valisine ve Haleb kadısına, zabıt ve iş erlerine; devletin birçok şehrine yayılmış olan ve hazine akçesi ve Marbaş nâmıyla basılan sahte ve mağşûş paranın yasaklanması ve bu konuda dikkat edilmesi gerektiği hususunda yazılan fermân kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Düstûr-ı mükerrem müşîr-i müfahham nizâmü'l-âlem müdebbir-i umûru'l-cumhûr bi'l-fikri's-sâkıb mütemmim-i mehâmmü'l-enâm bi'r-re'yi's-sâib mümehhid-i bünyânü'd-devleti ve'l-ikbâl müşeyyidü'l-erkânü's-sa'âdâti ve'l-iclâl el-mahfûf bi-sunûfi 'avâtüfû'l-melikü'l-a'lâ Haleb vâlîsi vezîrim paşa edâma'llâhu te'âlâ iclâlehû ve akzâ kuzâtu'l-müslimîn evlâ vülâtü'l-muvahhidîn ma'denü'l-fazlü ve'l-yakîn râfî'u i'lâmü's-şerî'ati ve'd-dîn vâris-i 'ulûmi'l-enbiyâi ve'l-mürselîn el-muhtassu bi-mezîdi 'inâyeti'l-melikü'l-mu'în mevlânâ Haleb kadısı zîdet fazâiluhû ve mefâhiru'l-emâsili ve'l-akrân a'yân ve zâbitân ve iş erleri tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsil olıcak ma'lûm ola ki;

Bir müddetden berü düvel-i sikkesiyle meskûk ve veznen bir dirhem mikdârı olup hazîne akçesi ve Marbaş nâmıyla ihtirâ' olunan bir nev' beyâz akçe ibtidâ' memâlik-i Rumeli'nde münteşir ve bu hengâmda âsitâne-i 'aliyyemde ve Anadolu câniblerinde dahi mütekessir olup yirmi 'ayârdan olmak takrîbiyle derûnunda olan sîm-i hâlîse nazaran kıymeti ... dîn iken beher 'adedi altışar ve yedişer pâreye tedâvül olunmakta idüğü ve nakd-i mezkûr bu derece yek 'ayâr olduğuna mebnî dirhem ve nakid itlâkından dîn ve bayağı kalb-i mağşûş olup meşrû' olmayacak medînede deri (?) olmağla memâlik-i islâmiyede devâmı şer'an câ'iz olmadığından 'ibâdu'llâhı ihtirâ' ve mu'âmelât-ı nâsı fesâd ideceği bedîdâr olup tüccâr ve ahâd-ı nâsı nakd-i mezkûrun künh ve hakîkatı derkâr itmeyerek mecbûl olduğumuz hırs ve tehâlük iktizâsı üzere ahz ve 'atâsına kelb olarak zimmete zimmet revâcî ziyâdeye mütesâ'id

Sayfa 57/ Belge 71 (önceki sayfanın devamı)

ve giderek mazarrat-ı ‘âmm bir kat dahi mütezâyid olmak melhûz ve nakd-i mağşûşu bilâd-ı islâmiyeden hiçbir mahalde râyic olmamak üzere külliyyen men‘ ile zikr olunan mahâzîr ve mazârdan ‘ibâdu’llâhı vikâye itmek emr-i mefrûz olduğu beyânıyla fî-mâ-ba‘d nakd-i mezkûr memâlik-i islâmiyeden hiç mahalde râyic üzere siz ki vezîr-i müşârun-ileyhsiz ve mevlânâ ve sâir mûmâ-ileyhimsiz size hitâben emr-i şerîfim sudûrunu hâlen darbhâne-i ‘âmirem emîni iftihâru’l-emâcidi Ebubekir bâ-takrîr istid‘â itmekle vech-i meşrûh üzere ‘amel ve hareket olunmak fermânım olmağın tenbîhen ve te’kîden hâssaten işbu emr-i şerîfim ısdâr ile irsâl olunmuşdur, imdi nakd-i mağşûş-ı mezkûrun külliyyen men‘ ile ‘ibâdu’llâhı hasâret ve mu‘âmelât-ı nâsı ihtilâlden vikâyet husûsuna bi’l-ittifâk ihtimâm ve dikkat eylemeniz bâbında fermân-ı ‘âlî-şânım sâdır olmuşdur buyurdum ki,

Vusûl buldukda bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sudûr olan fermân-ı vâcibü’l-ittibâ‘ ve lâzımü’l-ımtisâlimin mazmûn-ı itâ‘at-makrûnuyla ‘âmil olup hilâfindan be-gâyet tehâşî ve mücânebet eyleyesiz şöyle bilesiz ‘alâmet-i şerîfe i‘timâd kılarsız.

Tahrîren fî-evâsıt-ı şehri Rebî‘u’l-ûlâ seneti semân ‘aşera ve mieteyn ve elf.

Kostantiniyye el-mahrûse.

Sayfa 57/ Belge 72**Belgenin Özeti**

Ayntâb’ın Tilbaşar Nahiyesi’nin Arıl Karyesi’ndeki Boyacızâde Seyyid Ahmed Evkâfî’nin vakıf şartına aykırı olarak tevliyetini gasp etmiş olan Molla Mehmed’den tevliyet cihetinin alınıp, iştirâken Seyyid Mustafa ve Seyyid Mehmed’e evlâdiyete ve meşrûtiyete üzere verildiğine dair gönderilen berât kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Arıl Karyesi’ne müte‘allik berât-ı şerîfidir.

Nişân-ı ‘âlî-şân-ı şerefü’l-mekân sultân-ı tuğrâ-yı garrâ-yı cihân-ı hâkânî

hükmü oldur ki;

İftihâru'l-havâssı ve'l-mukarrabîn mu'temedü'l-mülûki ve's-selâtin muhtâru'l-izzü ve't-temkîn bi'l-fi'il Dârü's-sa'âdem ağası olup Haremeyn-i şerîfeyn evkâfı nâzırı olan Bilal Ağa dâme 'uluvvihî dîvân-ı hümâyûnuma 'arz gönderüp taht-ı nezâretinde olan evkâfdan medîne-i Ayntâb'a tâbi' Tilbaşar nâhiyesinde vâki' Boyacızâde müteveffî Seyyid Ahmed Evkâfınin tevliyyet nizâ'ına dâ'ir Ayntâb kadısı Şefîkzâde Şerîf Mehmed Sadullah Efendi'nin i'tâ eylediği i'lâmı hâmişine kuyûdâtı ba'de'l-ihrac bâ-fermân-ı Haremeynü's-şerîfeyn müftûsi zîde 'ilmuhûya havâle olundukda sâdır olan fermân-ı 'âlî-şânıma imtisâlen derkenârlara nazar olundukda ağa-yı müşârun-ileyhin nezâretinde olup medîne-i Ayntâb Kazâsı ahâlîsinden Boyacızâde Ahmed nâm kimesnenin vakfından olan kazâ-yı merkûmda vâki' Erayil (Arıl) Karyesi'nin ber-mûceb-i vakfiye ma'lûl-behâ tevliyyeti vâkif-ı merkûmun evvelen kendüye ba'dehû neslen ba'de neslin evlâd-ı evlâd-ı evlâdına meşrûta olup tevliyyet-i mezkûre evlâd-ı vâkıfdan Mustafa Halîfe'nin üzerinde iken fevt oldukda mahlûlünden sulbî oğlu Molla Mehmed'e tevcîh olup hâlen üzerinde olduğu derkenârından müstefâd oldukdan sonra... asîl

Sayfa 58/ Belge 72 (önceki sayfanın devamı)

Ve li-ebeveyn karındaşı Seyyid Mehmed tarafından vekîl-i müsbet-i şer'îsi olan Seyyid Mustafa bin Seyyid Hamza nâm kimesne meclis-i şer'de takrîr-i kelâm idüp bâlâda tafsîl ve beyân olduğu üzere tevliyyet-i mezkûr ber-vech-i muharrer vâkif-ı mezbûrun evvelen kendüye ve ba'dehû evlâd-ı evlâdına meşrûta olup tevliyyet-i mezkûreye evlâdiyet ve meşrûtiyet üzere mutasarrıfe olan vâlidemiz şerîfe Ümmühânî hatun mutasarrıfe iken müteveffîye oldukda tevliyyet-i mezkûre mahsûlünden meşrûtiyet üzere bize tevcîh olunmak üzere olup bizler sağireler olmamızla mezbûr Mustafa tevliyyet-i mezbûreyi bizim üzerimize iştirâken tevcîh itdirmek için berâtlarımızı ahz idüp ber-takrîb hîlesinden nâşî kendü üzerine tevcîh ve berât itdirüp ba'dehû bizler bâliğ olduğumuzda tevliyyet-i mezkûreyi mezbûr Mustafa'dan taleb idüp lâkin mezbûr Mustafa a'yân-ı belde makûlesinden olup kendü ile bir vechile mukâvemet mümkün olmayup tevliyyet-i mezkûre üzerinde iken fevt oldukda yine hilâf-ı şart-ı vâkif oğlu mezbûr Molla Mehmed'e tevcîh ve berât olunup hâlen üzerinde olmağın lâkin bizler evlâd-ı vâkıfdan olup tevliyyet-i mezkûrenin hasren meşrûtun-lehleri olmamızla

hakikat-ı hâl kazâ-yı merkûm ahâlîsinden olup işbu hâzırûnu'l-meclis olan ehl-i vukûf bî-garaz müslimînden ba'de'l-istihbâr tevliyyet-i mezkûre ber-mûceb-i şart-ı vâkıf meşrûtiyet üzere iştirâken bizlere tevcîhi niyâzıyla i'lâm olunması murâdımızdır didiklerinde gıbbe'l-istihbâr hakikat-i hâl vech-i meşrûh üzere olup mezbûrân işbu râfi'ân-ı tevkî'-i refi'û's-şân-ı hâkânî Seyyid Mustafa ve Seyyid Mehmed evlâd-ı vâkıfdan olup tevliyyet-i mezkûrenin hasren meşrûtun-lehleri olduğunu ve i'lâm-ı mezbûrun mazmûnunu kazâ-yı mezbûr ahâlîsinden olup âsitâne-i 'aliyyemde müsâfîren sâkinler olan Seyyid Şeyh Ebubekir ibn Şeyh Mahmud ve Mehmed bin Ali'den her birleri 'alâ-tarîku's-şehâde haber virmeleriyle mûcebiyle tevliyyet-i mezkûre vazîfe-i mersûmesiyle mezbûr Molla Mehmed'in ref'inden evlâdiyet ve meşrûtiyet üzere kendülere tevcîhi ve yedlerine müceddeden berât-ı 'âlî-şânım virilmek niyâzıyla mezkûr Seyyid Mustafa'nın istid'â-yı 'inâyet eylediğin müfettiş-i mûmâ-ileyh Mehmed Ataullah zîde 'ilmuhû i'lâm itmeğin i'lâm mûcebince tevliyyet-i mezbûr merkûmun ref'inden mezbûrân Seyyid Mustafa ve Seyyid Mehmed'e evlâdiyet ve meşrûtiyet üzere iştirâken tevcîh ve şurûtuyla yedlerine berât-ı 'âlî-şânım virilmek ricâsına i'lâm itmeğin mûcebince tevcîh olunmak fermânım olmağın haklarında mezîd-i 'inâyet-i pâdişâhânem zuhûra getirüp ağa-yı müşârun-ileyhin 'arzı mûcebince tevcîh idüp bin iki yüz on sekiz senesi rebî'û'l-ûlâsının yirmi dokuzuncu gününden bu berât-ı hümâyûnu virdim ve buyurdum ki,

Mezbûrân Seyyid Mustafa ve Seyyid Mehmed varup ber-mûceb-i vakfiyye-i ma'mûlün-bihâ müteveffâ-yı mezbûrun ve merkûmun ref'inden vakf-ı mezbûrun mütevellîsi olup edâ-yı hizmet eyledikten sonra bundan evvel mütevellî olanlar ne vechile mutasarrıf olagelmişler ise merkûmân dahi ol vechile mutasarrıf olup işbu berât-ı 'âlî-şânıma mugâyir dahl ve ta'arruz kılmayalar şöyle bileler 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılalar.

Tahrîren fi'l-yevmi's-sâbi' 'aşera min-şehr-i Rebî'û'l-âhir seneti semân 'aşera ve mieteyn ve elf.

Kostantiniyye el-mahrûse.

Sayfa 59/ Belge 73**Belgenin Özeti**

Ayntâb'a bağlı Esbatrin (?) Karyesi'ndeki cami tevliyet cihetine es-Seyyid Mustafa ve Ali'nin tayin edildiğine dair yazılan berât kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Nişân-ı şerîf-i 'âlî-şân sâmi-i mekân-ı sultân tuğrâ-yı garrâ-yı cihân budur ki;

Ayntâb Kazâsı'na tâbi' Esbatrin (?) Karyesi'nde vâki' câmi'-i şerîfinin vazîfe-i mu'ayyene ile mütevellîsi olan Seyyid Hasan bilâ-v(eled) fevt olup yeri hâlî ve hidmet-i lâzimesi mahlûl olmağla yerine erbâb-ı istihkâkdan işbu tevkî'-i refî'u'ş-şân-ı hâkânî es-Seyyid Mustafâ ve Ali zîde kadruhumâ her vechile lâyük ve müstehak olmağla tevliyyet-i mezkûre müteveffâ-yı mezbûrenin mahlûlünden ber-vech-i iştirâk tevcîh olunup yedlerine berât-ı şerîf-i 'âlî-şânım virilmek bâbında istid'â-yı 'inâyet itmeleriyle bilâ-veled fevt kazâ-i mezbûr ahâlîsinden es-Seyyid Abdullah Hamza bin Abdullah ve Mehmed bin Mikdat haber virmeleriyle merkûmâna tevcîh ve sadaka idüp bu berât-ı hümâyûn-ı sa'âdet-makrûnum virdim ve buyurdum ki,

Ba'de'l-yevm merkûmân es-Seyyid Mustafa ve Ali zîde kadruhumâ varup zikr olunan câmi'-i şerîfin müteveffâ-yı mezbûrenin yerine mütevellîsi olup hidemât-ı lâzimesin mer'î ve mü'eddî kılındıktan sonra vazîfe-i mu'ayyenesiyle mutasarrıflar olup vâkıfın rûhu ve devâm-ı 'ömr-i devletim için du'âya müdâvemet üzere ol bâbda taraf-ı âherden mâni' ve müzâhim ve mu'âriz olmayup aslâ dahl ve ta'arruz olunmayup aslâ dahl ve ta'arruz kılmayalar şöyle bileler 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılalar.

Tahrîren fi'l-yevmi's-sâbi' min-şehr-i Rebî'u'l-âhir seneti semân 'aşera ve mieteyn ve elf.

Kostantiniyye el-mahrûse.

Sayfa 59/ Belge 74**Belgenin Özeti**

Maraş mutasarrıfı Kalender Paşa'ya, Maraş ve kazâlarının kadılarına ve nâiblerine ve mübaşir Seyyid Hasan'a ve eşrafa ve iş erlerine; Necid'den çıkıp

Mekke ve Medine'ye saldıran Mesud oğlu Abdülaziz eşkıyasının def edilmesi için, asker toplanarak Şam seraskeri komutasına katılmaları konusunda yazılan fermân kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Emîrû'l-ümerâi'l-kirâm kebîrû'l-küberâi'l-fihâm zevi'l-kadri ve'l-ihtirâm sâhibü'l-'izzü ve'l-ihtişâm el-muhtassu bi-mezîdi 'inâyeti'l-meliki'l-a'lâ Maraş Sancağı mutasarrıfı Kalender paşa dâme ikbâluhû ve akzâ kuzâtu'l-müslimîn evlâ vülâtü'l-muvahidîn ma'denü'l-fazlü ve'l-yakîn râfî'u i'lâmü'ş-şerî'ati ve'd-dîn vâris-i 'ulûmi'l-enbiyâi ve'l-mürselîn el-muhtassu bi-mezîdi 'inâyeti'l-melikü'l-mu'în mevlânâ Maraş kadısı zîdet fazâiluhû ve mefâhiru'l-kuzâtü ve'l-hükkâm ma'âdinü'l-fazâilü'l-emâcidi ve'l-keâm Maraş Kazâsı'nda (Sancağı'nda) vâki' kazâların kadıları ve nâibleri zîdet fazluhum ve kıdvetü ve'l-a'yân ve bu husûsa mübâşir ta'yîn olunan hâssam silahşörlerinden Seyyid Hasan zîde mecduhû mefâhiru'l-emâsili ve'l-akrân vücûh-ı memleket ve iş erleri tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki;

Bir müddet berü ve Necid havâlîsinde ser-zede-i zuhûr olup sâde dil 'arabân tâ'ifesini tahrîk ve ihtilâl ve ihdâs-ı âyîn-i mezheb ile teferrüd iden Mesud oğlu Abdülaziz nâm hâdimi bundan akdem hüccâc-ı müslimînin Mekke-i mükerrermeden 'avdeti 'akabinde Mekke-i mükerrermeyi istîlâ-berle beytu'llâh-ı ekrem ve makâm-ı hazret-i İbrahim 'aleyhi's-selâmdan mâ'adâ her ne kadar bukâ' ve ziyâretgâh var ise cümlesini hedm ve tahrîb ve Cidde ve Medîne-i münevvereye dahi sût-i kâs ve ihânet dâ'iyesiyle hareket itmek üzere idüğü ve medîne-i mahsûr şeklinde olup 'asâkir ve zahîreye eşedd-i ihtiyâc ile muhtâc olduğu bu def'a der-bâr-ı 'atûfet-karârım vârid olan tahrîrâtdan müstebân ve ... mekâyid ve a'dâdan hıfz ve harâset ve ahâlî-i sekenesinin âsâyiş ve istirâhatleri emrine sarf-ı vüs' ve makderet devlet-i 'aliyyemin 'uhdesine farz olup bu bâbda cümlenin ya'nî ümmet-i Muhammed'den olanların ve 'ale'l-husûs saltanat-ı seniyyem erkânından olup sâye-i devlet-i 'aliyyemde kesb ve kudret ve miknet iden erbâb-ı iktidâr var kuvvetlerini sarf itmek ve cânlarını fedâ itmek lâzıme-i zimmet ve diyânet idüğü bedîhi ve ma'lûm olup ma'âza'llâhu te'âlâ hâricî-i mezbûrun Medîne-i münevvereye dahi ... olıcak lâzım gelür ise (el-Medînetü muhâcirî ve bihâ kabrî) hadîs-i şerîf-i sıhhat-redîfî mâl-ı şerîfînden müstebân olan va'ide seferler olacağı zâhir ve

mezcûm olmağla bu takdîrce hâricî-i mezbûrun bi-‘avni’llâhi’l-melikü’l-müste‘ân havâlî-i mübârekeden indifâ‘-ı şerr ve ref‘ine her taraftan sarf-ı makdûr olunması

Sayfa 60/ Belge 74 (önceki sayfanın devamı)

Husûsuna irâde-i ‘aliyyem ta‘alluk itmekle binâberîn Şam ser‘askeri ma‘iyyetinde tecemmu‘ ve tahaşşüd idecek ‘asâkirin zahîre ve mühimmât-ı nakl ve sâir hidemât-ı lâzîmede istihdâm olunmak için sâbıkda olduğu misillü Anadolu’da vâki‘ semt ve münâsib mahallerde bir mikdâr mekârî iştirâsı tertîb ve ‘alâ-cenâhu’l-isti‘mâl irsâl ve teslîmi lâzım olmağla buna girdikleri günden hizmetde oldukları ber-mu‘tâd lâzım gelen ücretleri ser‘asker ma‘iyyetine me‘mûr-ı sarıban (?) ... bundan virilmek şartıyla mevkûfâtdan ihrâc ve derûn-ı emr-i şerîfime mevzû‘an irsâl olunan memhûr ve mûmzâ sûret-i defter mücebine Maraş sancağından tertîb olan yüz elli mehâr mekârî devaleri derhâl tahammüllerine livâ-i mezbûrede vâki‘ kazâlarda tevzî‘ ve serî‘an ve ‘âcilen yerlü yerinden ihrâc ve mübâşir ma‘rifetiyle Şam-ı şerîfe sevk ve tesyîr olunmak fermânım olmağın hâssaten işbu emr-i celîli’l-kadrim ısdâr ile irsâl olunmuştur, imdi vusûlünde siz ki mîr-i mîrân ve mevlânâ ve kuzât ve nüvvâb-ı mûmâ-ileyhim ve sâirleri siz bu husûsda cümeniz gönül birliği idüp ol mikdâr mekârî devaleri mecmû‘u buna elvirir ve haml-i sakîle muhtemel gâyet güzîde ve tûvânâ ve ... ve çuval ve urgân ve sâir âlât ve pusatlarıyla mükemmel ve cedîd olmak şartıyla der-tevzî‘ ve yola ihrâc ve serî‘an Şam-ı şerîf ser‘askerine irsâl olunması sizden matlûb olmağla ma‘âza’llâhu te‘âlâ her kimin tarafında ednâ mertebe tekâsül ve rehâvet misillü hareket veyahud ‘afv dâ‘iyesiyle beyhûde tahrîrât irsâline cesâret olmak lâzım gelür ise bir dürlü ‘amel ve i‘tibâr olunmayacağından kat‘-ı nazar te’hîr ve terâhiye sebep olanların te’dîbleri icrâsında dakîka fevt olmayacağı ve bu husûsun tanzîmine ikdâm ve ihtimâm müslümânım diyenlerin vâcibe-i zimmetleri olduğu cümleye tefhîm ve bu bâbda tereddüd ve muhâlefet dîn ve devlete hıyânet makûlesi olduğu bilüp âna göre hareket ve hilâfından mücânebet eylesiz ve sen ki mübâşir-i mûmâ-ileyhsin muktezâ-yı me‘mûriyetin üzere Maraş sancağından ve kazâlardan tertîb olunan yüz elli mekârî şütürândan bir mehârî gerüye kaçmayarak cümlesin üç beş gün zarfında tevzî‘ ve ekmel takımı ile ve sarıbanıyla (?) ihrâc ve istishâb serî‘an ve ‘âcilen Şam ser‘askeri ma‘iyyetine irsâl ve teslîm ve tamâmen vusûlünü müş‘ir tahrîrât ahz ve ol vechile ‘avdet ma‘âzan bi’llâhi

te‘âlâ sen dahi ihmâl ve müsâmaha ile ta‘tîl-i maslahatımdan sen dahi mücânebet eylemek bâbında fermân-ı ‘âlî-şânım sâdır olmuştur buyurdum ki,

Vardıkda bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sudûr olan işbu emr-i şerîf-i celîli’ş-şân vâcibü’l-ittibâ‘ ve lâzımü’l-ımtisâlimin mazmûnuyla ‘âmil olup hilâfından ihtirâz eyleyesiz şöyle bilesiz ‘alâmet-i şerîfe i‘timâd kılasız.

Tahrîren fi’l-yevmi’s-sânî ‘aşera Rebî‘u’l-âhir seneti semân ‘aşera ve mieteyn ve elf.

Sayfa 60/ Belge 75

Belgenin Özeti

Necid’den çıkıp Mekke ve Medine’ye saldıran Mesud oğlu Abdülaziz eşkiyasının def edilmesi için, Ayntâb’a seferiye vergisi olarak isabet eden 39 deve parasına ait pusula kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Kazâ-i Ayntâb ... 390.

Necid havâlîsinde ser-zede-i zuhûr idüp Mekke-i mükerreremeye istîlâ ve îsâl-i dest-i hasâr ve Cidde ve Medîne-i münevvereye ihânet ve sû’-i kasdı nümâyân

Sayfa 61/ Belge 75 (önceki sayfanın devamı)

olan Mesud oğlu Abdülaziz’in kesb-i şürûru indifâ‘ı için ta‘yîn buyurulan ser‘askerin Makbene’de (?) mevcûd ‘asâkir-i muvahhidîn için zehâyir nakl ve mühimmât-ı sâirde istihdâm olunmak üzere Ayntâb Kazâsı’na otuz dokuz şütürândan şurût-ı seferiye üzere Ayntâb Kazâsı’na otuz dokuz şütürân isâbet itmekle sicill-i mahfûzdan pusulası ihrâc ve bâlâda mestûr.

Fî 17 Cemâziye’l-evvel sene 1218

Bu sûretde Maraş mutasarrıfı sa‘âdetlü Kalender paşa hazretlerinin dahi buyuruldu-ı seniyyeleri vürûd itmiştir.

Sayfa 61/ Belge 76**Belgenin Özeti**

Ayntâb nâibine, müftüsüne, nakibüleşrafına ve mütesellimine ve eşraf ve iş erlerine Necid'den çıkıp Mekke ve Medine'ye saldıran Mesud oğlu Abdülaziz eşkıyasının def edilmesi için yazılan buyuruldu kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Şerî'at-me'âb Ayntâb nâibi fazîletlü efendi zîde fazluhû ve me'zûn-ı bi'l-iftâ diyânetlü efendi zîde 'ilmuhû ve nakîbü'l-eşrâf şerâfetlü efendi zîde şerefuhû ve sâbikan me'zûn-ı bi'l-iftâ ve vücûh-ı velâyet-i fazîlet-me'âb efendiyan zîde fazluhum ve mütesellimimiz kıdvetü'l-emâsili ve'l-akrân hamıyyetlü ağa-yı mükerrrem zîde kadruhû ve sâir söz sâhibleri ve iş erleri bi'l-cümle inhâ olunur ki;

Necid havâlîsinden ser-zede-i zuhûr iden Mekke-i mükerrremeye istîlâ ve îsâl-i dest-i fesâd ve Cidde ve Medîne-i münevvereye ihânet ve sû'-i kasdı nümâyân olan Mesud oğlu (belgenin sonu yok)

Sayfa 62/ Belge 77**Belgenin Özeti**

Dimos-ı Ayntâb mukâta'asından ayrılan karye-i Kıyâm ve mezra'a-i Kilisederesi ve Kiraz ve Dereardı'nın bin guruş mu'accele ile mâlikâne usulüyle İzzet Hasan uhdesine verildiğine dair berât kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Memâlik-i mahrûsemde vâki' Şam ve Haleb ve Diyârbekir ve Mardin ve Adana ve Malatya ve Tokat ve câniblerinde kâin mukâta'âtın ekseri ricâl-i devlet ve a'yân-ı memleketde ba'zıların yedlerinde olup lâkin üzerlerinde müstakar olmayup ve her senede birer ve ikişer âdeme der'uhde olduğundan re'âyâsı göze olmayup ve kuvvetleri için vakt ve zamânıyla tohum ve ihtiyâcları olan malzemelerine i'ânet olmadığından zarûrî murâbahacılardan aldıkları akçenin ve nemâsının edâsına zirâ'at ve harâsetlerinin hâsılı vefâ eylemediğinden gayrı der'uhde idenler dahi zabt ideceğimiz bir veyahud iki senedir deyü cevri ve ezâ eylediklerinden ekseri perâkende ve perîşân ve bakıyyelerin

kuvvet-i yevmiyeye muhtâc ve hâlleri diğ er gûn olmağ la ba‘de’l-yevm bu makûle kurâ ve mukâta‘ât mutasarrıfeleri misillü mal ve kalemiyyesin virdikden sonra bir tarikiyle âhere virilmeyüp ve mutasarrıfları dahi virilmeyeceğ in bilüp i‘mârıyla takayyüd ve ‘öş r mahsûlünden kendüye fâ‘iz ziyâdece olsun deyü re‘âyânın tohumuna ve levâzım-ı sâiresine i‘ânet itmekle hâlleri nizâm bulacağ ı zâhir olmağ la bu makûle kurâ ve mukâta‘ât hâlen hazîne-i ‘âmirem defterlerinde mukayyed olup vâlî ve muhassıl ve voyvodalara virilegeldikleri mal-ı mukâta‘a her ne ise mutasarrıfları tarafından kemâfi’l-evvel hazîne-i ‘âmireme câmi‘u’l-emvâl olanlara ve bir dahi senesi duhûlünde dört taksît ile edâ ve kalemiyyesin dahi mahallerine edâ ve yedine ma‘mûlün-bih temessük aldıkça te‘yîden mâlikâne zabt eylemeleri için yedlerine berât-ı celîlü’l-‘unvânım virilmek ve âhere kasr-ı yed murâd eylediklerinde hüsn-i rızâsıyla hüccet-i ş er‘iyye olundukda müceddeden berât-ı ş erîfim virilüp ve sâhibi fevt olup âherin virdiğ i mu‘acceleyi virir ise evlâdına virilüp almadığ ı hâlde tâlib-i âherine fûrûht ve mu‘accesini teslîm-i hazîne-i ‘âmirem olmağ la bi’l-fi‘il ş eyhü’l-islâm ve nakîbü’l-eş râfim nâzır nasb ve ta‘yîn olunmalarıyla bu sûret-i müstahsene mürûr-ı ezmine ile tebdîl ve tağ yîr olunmayup fi-mâ-ba‘d düstûr-ı ‘amel tutulmak için mahalline kayd olunmakla binâen ‘alâ-zâlik dimos-ı Ayntâb mukâta‘asından müfrez ma‘a zam senevî beş yüz guruş mâlî fermân zabtı muharrem guresinden olan karye-i Kıyâm ve mezra‘a-i Kilisederesi ve Kiraz ve Dereardı bin guruş mu‘accele ile fevka’l-hâl dîvân-ı hümâyûnumdan teş rîfât-ı sâbık iş bu tevkî‘-i refî‘u’ş-şân-ı hâkânî kıdvetü’l-emâcidi ve’l-a‘yân İzzet Hasan zîde mecduhû ‘uhdesine virilmeğ in sâdır olan hatt-ı hümâyûn-ı ş evket-makrûnum şartı mücebince ber-vech-i mâlikâne ‘uhdesine kayd ve şartıyla berât-ı celîlü’l-‘unvânım virilmek bâbında bâ-telhîs fermân-ı ‘âlî-şân sâdır olmuş dur bin iki yüz on sekiz senesi cemâziye’l-ülânın üçüncü günü bu berât-ı hümâyûnum virdim ve buyurdum ki,

Sayfa 63/ Belge 77 (önceki sayfanın devamı)

mûmâ-ileyh İzzet Hasan zîde mecduhû mukâta‘a-i mezbûrenin nisf hissesini bin iki yüz on sekiz senesi muharrem guresinden müteveffâ-yı merkûmun mahlûlünden virdiğ i mu‘accele mukâbili hayâtda oldukça te‘yîden ber-vech-i mâlikâne zabt ve rabt ve vâki‘ olan mahsûlât ve rüsûmâtın kânûn-ı kadîm ve olageldiğ i üzere ahz u kabz ve

senevî mâl olan meblağ-ı mezbûru beher sene müşterekiyle ma'an hazîne-i 'âmireme edâ ve kalemiyyesin virüp ve senesi âhirinde hesâbın görüp yedine sûret-i muhâsebesin aldıkça zabt ve rabt ve ahz u kabzına taraf-ı âherden müdâhale olunmaya şöyle bileler 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılalar.

Tahrîren fi'l-yevmi'l-hâmis min-şehr-i cemâziye'l-âhir seneti semân 'aşera ve mieteyn ve elf.

Sayfa 63/ Belge 78

Belgenin Özeti

Dimos-ı Ayntâb mukâta'asından karye-i Burc-ı Rasas vergisinin her sene dimos-ı Ayntâb mukâta'ası emînlerine verilmek üzere nisf hissesine mâlikâne usulüyle İzzet Hasan'ın yedine tevcih edildiğine dair berât kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Binâen 'alâ-zâlik dimos-ı Ayntâb mukâta'ası tevâbi'inden karye-i Burc-ı Rasas maktû'unun senevî altı yüz yirmi guruş tamâm mâlî olup virilegelen mâlın beher sene dimos-ı Ayntâb mukâta'ası emînlerine virmek üzere mukâta'a-i mezbûrenin nisf hissesine ber-vech-i mâlikâne mutasarrıf olan Mehmed Salik fevt olmağla hissesi beyne'n-nâs müzâyede ve ra'iyet inkitâ'ından sonra bin guruş mu'accele ile hâcegân-ı dîvân-ı hümâyûnumdan teşrîfât-ı sâbıkı işbu râfî-i tevkî'i'ş-şân-ı hâkânî kıdvetü'l-emâcidi ve'l-a'yân İzzet Hasan zîde mecduhû 'uhdesinde karâr ve tâlib-i âheri keff-i yed itmekle karârda üzere mu'accesesi olan meblağ-ı mezbûr ile resm-i dellâliyesini teslîm-i hazîne-i 'âmirem eylediğini müş'ir sûret-i rûznâmçe-i hümâyûnum virilmeğın sâdır olan hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûnum şurûtu mücebince ber-vech-i mâlikâne 'uhdesine kayd ve şurûtuyla berât-ı celîlü'l-'unvânım virilmek bâbında bâ-telhîs fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmağın hakkında mezîd-i 'inâyet-i pâdişâhânem zuhûra getürüp bin iki yüz on sekiz senesi rebî'u'l-âhîrinin yirmi beşinci günü bu berât-ı hümâyûnum virdim ve buyurdum ki,

Mûmâ-ileyh İzzet Hasan zîde mecduhû mukâta'a-i mezbûrenin nisf hissesini müteveffâ-yı merkûmun mahlûlünden virdiği mu'accele mukâbili hayâtında oldukça te'yîden ber-vech-i mâlikâne zabt ve rabt ve vâki' olan mahsûlât ve rûsûmâtın kânûn-ı

kadîm ve olageldiği üzere ahz u kabz ve her sene mâlın beher sene müşterekleriyle ma'an dimos-ı Ayntâb mukâta'ası emînlerine edâ ve teslîm eyleyüp ma'mûlün-bih temessük aldığı zabt ve rabtına ve mahsûlâtının ve rûsûmâtının ahz u kabza taraf-ı âherden ta'arruz ve te'addî eylemeyeler şöyle bileler 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılalar.

Tahrîren fi'l-yevmi'l-hâmis ve 'aşera min-şehr-i cemâziye'l-ûlâ seneti semân 'aşera ve mieteyn ve elf.

Sayfa 64/ Belge 79

Belgenin Özeti

Maraş valisi ve Ayntâb voyvodası es-Seyyid Kalender Paşa'nın, Ayntâb müftüsüne ve serdarına ve eşrafa ve iş erlerine; el-Hacc Battal Ağa'nın mütesellim nasb edildiği ve devlet işlerinin görülmesi hususunda yazdığı buyuruldu kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Bâ-hatmi'l-kebîr es-Seyyid Kalender paşa vâlî-i Maraş ve voyvoda-i Ayntâb hâlâ.

Hâlen medîne-i Ayntâb'da mesned-nişîn-i şerî'at-ı garrâ fazîletlü efendi zîde fazluhû ve me'zûn-ı bi'l-iftâ diyânetlü efendi zîde 'ilmuhû ve sâbikan sadr-ı fetvâ fazîlet-me'âb efendiyân zîde fazlulum ve nakîbü'l-eşrâf şerâfetlü efendi zîde şerefuhû vücûh-ı 'abdühû efendiyân zîde 'ilmuhum ve hâlen mütesellimimiz kıdvetü'l-emâsili ve'l-akrân el-Hâcc Battal Ağa zîde kadruhû ve serdâr İbrahim ve sâir ocaklı efendiyân zîdet mekâdiruhum ve bi'l-cümle söz sâhibleri ve iş erleri inhâ olunur ki;

İşbu bin iki yüz on sekiz senesine mahsûben bâ-emr-i 'âlî ve emirnâme-i hazret-i sadâret-penâhî veliyyü'n-ni'am ve şartnâme-i mâlikâne 'uhdemize ihâle ve tefvîz kılınmağla elinde belde-i mezkûr hâlî olmayacağı nümâyân olmakdan nâşî vedî'a-i emr-i fukarâ ve zu'afânın sıyâneti hâvî cümle hakkında hayr müşâhedemiz olduğuna binâ-i tarafımızdan el-Hâcc Battal Ağayı mütesellim nasb idüp cümleliz bi'l-ittifâk 'imâret-i belde ve sıyânet-i fukarâ bezl-i kudretleriniz matlûbum idüğü sen ki mütesellimimizsin senden umûr-ı dîde ve hüsn-i imtizâc ve ma'mûr-ı belde ve muhibb-i 'ulemâ ve âsâyış-i fukarâyâ mu'în olacağın ma'lûmumuz olmağla derûn ve bîrûnun hıfz ve hırâseti ve eşkiyâsının te'dîb-i cezâları ve hikmet-nümâ tavr-ı hüsn ve rızâ-i

pesendîde murahhas ve mütesellim nasb olunup işbu cümlesi ... dîvân-ı Maraş'dan buyuruldu tahrîr ve kıdvetü'l-emâsili silâhdârımız Said Ağa irsâl olunmuşdur bi-mennihi'l-mevlâ vusûlünde gerekdir ki, matlûbât-ı devlet-i 'aliyye-i cihândârîye sarf-ı makdûr ve mugâyir-i rızâ cümleniz ... iderek mâh-ı ramazân-ı şerîfe gurresi i'tâ olunmuşdur müceb-i buyuruldumuzla 'amel ve hareket ve hilâfından tehâşî ve mücânebet eyleyesin deyü buyuruldu.

Sene 1218.

Sayfa 65/ Belge 80

Belgenin Özeti

Ayntâb kadısına; Ayntâb serdarı olarak İbrahim Ağa'nın nasb olduğuna dair Yeniçeri Ağası Mustafa Ağa'nın yazdığı mektup kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Şerî'at-şî'âr Ayntâb kadısı efendi zîde fazlühû ba'de's-selâm inhâ olunur ki;

Taht-ı hükûmetimizde serdâr olunan ref' olunup yerine üslûb-ı sâbık üzere kıdvetü'l-emâsili ve'l-akrân birinci bölüğünden İbrahim Ağa zîde kadruhû serdâr nasb ve ta'yîn olmağın işbu mektûb tahrîr ve irsâl olunmuşdur inşa'llâhu te'âlâ vusûlünde gerekdir ki, merkûm kazâ-i merkûmun serdârlığı umûrunda kıyâm ve öteden berü olageldikleri vechile zabt ve rabt husûsuna i'ânet ve ihtimâm eyleyesiz ve sen ki serdâr-ı merkûmsun kazâ-i mezkûrun serdârlığı sana tefvîz olunmağla gerekdir ki, kâ'ide-i kadîme ve kânûn üzere zabt-ı neferât ve def'-i ref'-i haşerât ile tanzîm-i bilâd ve irâhe-i mâl-ı 'ibâda bezl-i iktidâr eyleyesin ve kazâ-i mezbûrda mukîm ve müsâfir yeniçerileri ve cebeci ve topçu ve top 'arabacısı ve gulemân-ı 'acem ve kuloğulları bi'l-cümleniz üzerlerine serdâr ve zâbitân bilüp re'yinden hâric vaz' ve hareketde bulunmayup dâimâ itâ'at ve inkıyâd üzere olalar ve sen dahi mahall-i umûruna ahkâm-ı şer'-i şerîf ve kânûn-ı münîfe tatbîk ve tavâ'if-i merkûmûnun bilâ-vâris-i ma'rûf fevt olanlarının metrûkâtları ma'rifet-i şer'le zabt ve sûk-ı sultânîde fûrûht ve hâsıl olan nukûdu cânib-i beytü'l-mâl için zimmet-i müfrezâtıyla ocak tarafına göndermeye mübâderet ve beher hâl sükkân-ı vilâyetin emn ve râhatlarına bakmasına hizmet-i mebrûre vücûda getürmeye cidd ve sa'y idüp ber-müceb-i mektûb 'âmil olasız.

Tahrîren fî-gurre-i şehr-i Şevvâl sene 1218.

Mustafa Ağa-yı yeniçeriyân-ı dergâh-ı âlî.

Bu mektûbun ‘aynı recebû’l-ferd guresinden nihâyet-i ramazâna kadar bir dahi mektûb olup iki kıt‘a mektûb ... ser-turnası es-Seyyid el-Hâcc Mehmed Ağa hazretleri tarafından i‘tâ olunmağla işbu mahalle kayd şod.

Fî 8 Ramazân 1218.

Altı aylık câiz derûn-ı vilâyetden virildikten başka mûmâ-ileyhe ikrâmiye olarak dahi cem‘an dört yüz guruş vilâyetden virilmiştir.

Sayfa 66/ Belge 81

Belgenin Özeti

Maraş valisi ve Ayntâb voyvodası es-Seyyid Kalender Paşa’nın, Ayntâb müftüsüne ve eşraf ve iş erlerine; el-Hacc Mustafa Ağa’nın mütesellim nasb edildiği ve emirlerine riayet edilmesi hususunda yazdığı buyuruldu kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Bâ-hatm-i es-Seyyid Kalender paşa vâlî-i Maraş ve voyvoda-i Ayntâb hâlâ.

Hâlen medîne-i Ayntâb’da mesned-nişîn-i şerî‘at-ı garrâ fazîletlü efendi zîde fazluhû ve me’zûn-ı bi’l-iftâ ve vücûh-ı velâyet fazîlet-me’âb efendiyân zîdet fazluhum ve a’yân-ı kıdvetü’l-emâsili ve’l-akrân zîdet mekâdiruhum ve ocaklı ve sâdât ve sâir iş erleri ve söz sâhibleri inhâ olunur ki;

‘Atîk ve cedîd belde-i mezkûr ‘uhdemizde olduğu mülâbesesiyle derûn ve bîrûnun hıfz ve harâseti ve fukarânın emn ve râhatı ve ‘imâret-i belde ve sıyânet-i fukarâ vâcibe-i zimmetim olmakdan hakk-ı fukarâ ve tekmîl-i eşkiyâ ve cümle ile hüsn-i imtizâc ve mücerrebü’l-etvâr mütesellim nasb ve ta’yîn kılınup eylemek lâzıme-i hâlden olduğuna binâen akdem mütesellimimiz el-Hâcc Battal Ağa ‘azl ve işbu bin iki yüz on sekiz senesi mâh-ı şevvâl-i şerîfin onuncu günü i‘tibâriyle kıdvetü’l-emâsili ve’l-akrân kethüdâımız el-Hâcc Mustafa Ağa zîde kadruhû murahhas ve mütesellim nasb ve ta’yîn kılınup cümleimiz bilâ-... ber-minvâl matlûbumuza sa’y ve gayret ve infâz-ı evâmir-i ‘aliyyeye bezl ve makderet ve mütesellim-i mûmâ-ileyhin rızâsına muhâlefet hareketden

ictinâb iderek fukarâ-yı ra'yyenin hayır du'âsına mazhar olacak mevâcibelere izhâr-ı sa'y eylemeniz matlûbum idüğü ve siz ki mütesellimimiz mûmâ-ileyhimsiz dahi üslûb-ı hakîmâne ve cümle ile ittfâk ve ittihâd ve vedî'a-i fukarâyı himâyet ve sıyânet ve devlet-i 'aliyye-i ebediyyü'l-karârın matlûbâtı husûlüne sarf ve makderet ve bîrûn fukarâsını hıfz ve hırâset eylemek tenbîhâtımı hâvî dîvân-ı Maraş'dan işbu buyuruldu tahrîr ve i'tâ olunmuşdur bi-mennihî te'âlâ vusûlünde gerekdir ki, bâlâda bast ve beyân olunan mevâddelerin mugâyirinden cümleiniz ictinâb idüp müceb-i buyuruldumuz ile 'amel ve hareket ve hilâfından be-gâyetü'l-gâye tehâşî ve mücânebet eyleyesiz deyü.

Fî 9 Şevvâl sene 1218.

Sayfa 66/ Belge 82

Belgenin Özeti

Maraş valisi ve Ayntâb voyvodası Kalender Paşa'ya, Maraş ve kazalarının kadılarına ve naiblerine, mübaşir Mehmed'e; Ayntâb sancağındaki 1214 senesine ait arpa vergisinin tamamıyla toplanması için yazılan fermân kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Şa'îr bedel-i matlûbu bekâyâsı için gelen emirdir.

Emîrû'l-ümerâi'l-kirâm kebîrû'l-küberâi'l-fihâm zevi'l-kadri ve'l-ihtirâm sâhibü'l-'izzü ve'l-ihtişâm el-muhtassu bi-mezîdi 'inâyeti'l-meliki'l-a'lâ Maraş Sancağında mutasarrıf ve Ayntâb voyvodası Kalender paşa dâme ikbâluhû ve mefâhiru'l-kuzâtü ve'l-hükkâm ma'âdinü'l-fazâilü ve'l-keâm livâ-yı mezbûrun hâvî olduğu kazâların kadıları ve nâibleri zîde fazluhum ve kıdvetü'l-emâsili ve'l-akrân bu husûsa mübaşir ta'yîn olunan defterdâr-ı şikk-ı evvel peşgîrcisi Mehmed zîde kadruhû tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki;

Sen ki paşa-yı mûmâ-ileyhsin ordu-yı hümâyûnum lâzimesi için iki yüz on dört senesine mahsûben Ayntâb sancağından matlûb olan şa'îr bedelinden gayr-ez tenzîl ve havâlât kusûr kalan elli üç bin yüz kırk bir guruş bekâyânın tahsîli bâbında ısdâr olunan emr-i şerîfime cevâb olarak vârid olan tahrîrâta göre meblağ-ı mezbûrun bundan böyle tahsîl ve irsâline sa'y ve ikdâmda tecvîz-i kusûr itmeyeceği iş'âr ve beyân itmiş ise de (silik) meblağ-ı bâkî-i mezbûrdan bir akçe teslîm-i hazîne-i 'âmirem olmadığı kayıddan

müstebân olmak mülâbesesiyle devlet-i ‘aliyye-i ebed ... ve tahsîs bu hengâmda tedârik ve tehiyyesinden îrâdat-ı mühimmât harîd ve levâzım-ı cihâdiyenin ikmâl ve tetmîmi ve mevâcibini ihrâcî külliyyetlü akçeye muhtâc idüğü zâhir el-hâletü hâzihî mesârif-i mühimmenin teksîri takrîbi hazîne-i ‘âmirende nukûdun noksânı bedîhî ve bâhir olmağla vâridât-ı mîriyyenin bilâ-imhâl pezirây-ı husûlüne ikmâl eylemek memâlik-i şâhânemde olan kâffe-i ma‘mûrât-ı saltanat-ı seniyyemin vâcibe-i ‘uhde-i ihtimâmları ve bu makûle ordu-yı hümâyûnum için matlûbu bulunan bedelâtı mezîd olduğu kazâlar ahâlîleri te’diyisine müsâra‘at eylemeleri lâzım-ı zimmetleri olmağla öteden berü ‘uhde-i liyâkatine ihâle olunan hidemât-ı şâhânemin hüsn-i tesbît ve isti‘mâline sa‘y ve bezl ve iktidâr idegeldiklerinin mu‘ahhid ve bu bâbda dahi ibrâz-ı âsâr-ı sadâkati ve hakkında derkâr olan hüsn-i zann-ı ‘âlî-şânımı tasdîke dâmen-i der-miyân-ı gayret eyleyerek livâ-i mezbûrdan matlûb gayr-ez tenzîl ve havâlât kusûr kalan bekâ-yı mezbûrunu vusûl-i emri-i şerîfimde her ne vechile olur ise olsun ma‘rifetin ve ma‘rifet-i şer‘le müceddeden ta‘yîn olunan mübâşir-i merkûm ma‘rifetiyle ‘alâ-eyyü hâlin ‘icâleten tahsîl ve der-sa‘âdetime irsâli esbâbının istihsâline mezîd-i i‘tinâ ve dikkat ve ger livâ-i mezbûr ahâlîleri a‘zâr-ı dâhiye îrâdiyla edâsında mikdâr-ı zerre kusûr ve rehâvet veyahud imrâr-ı vakt sevdâsında olurlar ise bir vechile ‘amel ve i‘tibâr itmeyerek bi-eyyi vechi kâne tamâmen ve kâmilen tahsîl ve mübâşir-i merkûma teslîmen der-sa‘âdetime irsâl ve hazîne-i ‘âmireme teslîmi ile rızâ-yı meyâmin-i irtizâ-yı mülûkânemi isthsâle mübâderet ve bundan sonra dahi edâda ‘inâd ve muhâlefet olunur ise vech-i âherle tahsîline ibtidâr olunmak için keyfiyeti tahrîr ve iş‘âra müsâra‘at fermânım olamğın işbu emri-i ‘âlî-şânım ısdâr ve müşârun-ileyhin peşgîrcisi merkûm Mehmed zîde kadruhû ile irsâl olunmuşdur, imdi vusûlünde bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sudûr olan işbu emri-i şerîf-i celîli’ş-şân vâcibü’l-ittibâ‘ ve lâzımü’l-ımtisâlimin mazmûn-ı münîfiyle ‘âmil olup hilâfından ihtirâz eyleyesiz şöyle bilesiz ‘alâmet-i şerîfe i‘timâd kılasız.

Hurrîre el-yevmi’t-tâsi‘ ‘aşera min-şehr-i Cemâziye’l-âhir seneti semân ‘aşera ve mieteyn ve elf.

Kostantiniyye mahrûse.

Sayfa 67/ Belge 83

Belgenin Özeti

Ayntâb voyvodası Kalender Paşa'ya, Ayntâb ve kazalarının kadıları ve naiblerine, mübaşir Mehmed'e, a'yân ve zâbitân ve iş erlerine; Ayntâb sancağında 1215 ve 1216 senelerine ait avarız ve nüzul vergilerinin toplanması ve Dersaadet'e gönderilmesi hususunda yazılan fermân kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Emîrû'l-ümerâi'l-kirâm kebîrû'l-küberâi'l-fihâm zevi'l-kadri ve'l-ihtirâm sâhibü'l-'izzü ve'l-ihtişâm el-muhtassu bi-mezîdi 'inâyeti'l-meliki'l-a'lâ hâlen Ayntâb voyvodası Kalender paşa dâme ikbâluhû ve mefâhiru'l-kuzâtü ve'l-hükkâm ma'âdinü'l-fazâilü ve'l-keâm Ayntâb sancağında vâki' kazâların kadıları ve nâibleri zîde fazluhum ve mefâhiru'l-emâsili ve'l-akrân bu husûsa mübaşir ta'yîn olunan defterdâr-ı şikk-ı evvelim peşgircisi Mehmed zîde kadruhû ve a'yân ve zâbitân ve iş erleri zîde kadruhum tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki;

İki yüz on beş ve on altı senelerine mahsûben Ayntâb sancağında vâki' kazâların senevî üç bin dört yüz yetmiş altışar buçuk guruş iktizâ iden altı bin dokuz yüz elli üç buçuk guruş 'avâriz nüzul mâllarının el-yevm teslîmâtları kaydı bulunmadığı kuyûd-ı aklâmda mukayyed olmağla sen ki paşa-yı mûmâ-ileyhsin meblağ-ı mezbûrun bir hissesi mukarrere-i mîriyyeden olmak mülâbesesiyle bir akçesinin zâyi' olmaması husûsuna i'tinâ ve dikkat-ı lâzîmeden olmağla öteden berü emvâl-i mîriyyeyi tahsiline mecd ve sâ'î olduğunu ma'lûm-ı şâhânem olunduğundan muktezâ-yı gayret ve sadâkatınız üzere seneteyn-i mezbûreteyn 'avâriz ve nüzul mâlı olan meblağ-ı mezbûr altı bin dokuz yüz elli guruş her kimlerin zimmetlerinde kalmış ise ma'rifetin ve ma'rifet-i şer'le ve mübaşir-i merkûm ma'rifetiyle 'alâ-eyyü hâlin serî'an ve 'âcilen yerlü yerinden tahsîl ve mübaşir-i merkûm tamâmen teslîm-berle der-sa'âdetime tesyîr ve hazîne-i 'âmireme teslîmi esbâbının istihsâline bezl ve dikkat mâ-hasal-ı kudret ve ibrâz-ı âsâr-ı sadâkat ve hüsn-i zann-ı 'âlî-şânımı tasdîke dâmen-i der-miyân-ı gayret eylemek fermânım olmağın işbu emr-i 'âlî-şânım ısdâr ve defterdâr-ı şikk-ı evvelim müşârun-ileyh peşgircisi merkûm Mehmed zîde kadruhû ile irsâl olmuşdur imdi vusûlünde bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sudûr iden işbu emr-i celîli'-şân

vâcibü'l-ittibâ' ve lâzımü'l-ımtisâlimin mazmûn-ı münîfi üzere 'âmil olup hilâfından hazer ve mücânebet eylesiz şöyle bilesiz 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız.

Hurrîre fi'l-yevmi'r-râbi' min-şehr-i Cemâziye'l-âhir seneti semân 'aşera ve mieteyn ve elf.

Kostantiniyye.

Sayfa 67/ Belge 84

Belgenin Özeti

Ayntâb voyvodası Kalender Paşa'ya, Ayntâb kadısına, mübaşir Mehmed'e; Ayntâb sancağında 1218 senesine ait avarız ve nüzul vergisinin toplanması ve Dersaadet'e gönderilmesi hususunda yazılan fermân kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Emîrû'l-ümerâi'l-kirâm kebîrû'l-küberâi'l-fihâm zevî'l-kadri ve'l-ihtirâm sâhibü'l-'izzü ve'l-ihtişâm el-muhtassu bi-mezîdi 'inâyeti'l-meliki'l-a'lâ Rumeli beylerbeyliği pâyesiyle Ayntâb voyvodası es-Seyyid Kalender paşa dâmet me'âlîhu ve kıdvetü'l-kuzâtü ve'l-hükkâm ma'denü'l-fazâilü ve'l-keâm mevlânâ Ayntâb kadısı zîde fazlühü ve kıdvetü'l-emâsili ve'l-akrân bu husûsa mübâşir ta'yîn olunan defterdâr-ı şikk-ı evvelim peşgîrcisi zîde kadruhü tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki;

Bin iki yüz on sekiz senesine mahsûben 'avâriz ve bedel-i Ayntâb sancağında vâki' kazâların senevî üç bin dört yüz yetmiş beş guruş 'avâriz ve nüzul mâlının tahsîli için bundan akdem irsâl olunan emir defterleri sen ki paşa-yı mûmâ-ileyhsin vâsıl olup sene-i mezkûra mahsûben 'avâriz ve bedel-i nüzul mâlı olan meblağ-ı mezkûru 'uhde ve çend mâh mürûruna kadar ihmâl ile meblağ-ı mezbûrun kabzına me'mûr-ı mübâşiri zuhûrunda ... tamâmen ve kâmilen edâ ve teslîme ta'ahhüd eylediği hâvî Ayntâb kadısı es-Seyyid Mehmed zîde 'ilmuhû bu kıt'a i'lâmında inhâ itmekle 'avâriz-ı nüzul mâlından emr-i tahsîl gurre-i muharremden i'tibâr olunagelüp vakt-i tahsîli imrâr iden altı mâh karîb olmağla şimdiye kadar tahsîl itmiş olduğunda iştibâh olmamağla vusûl-ı emr-i şerîfimde ta'ahhüdün üzere meblağ-ı mezkûr tamâmen ve kâmilen mübâşir-i merkûma teslîmen der-sa'âdetime tesyîr ve hazîne-i 'âmireme teslîmi husûsuna bezl ve sa'y ve makderet () tecvîzden mübâ'adet eylemek fermânım olmağın hâssaten işbu

emr-i celîlü'l-kadrim ısdâr ve defterdârım müşârun-ileyhin peşgîrcisi merkûm Mehmed zîde kadruhû ile irsâl olunmuşdur imdi vusûlünde meblağ-ı mezkûr üç bin dört yüz yetmiş beş buçuk guruş tedârik ve mübâşir-i merkûma teslîmen der-sa'âdetime irsâl ve îsâle ve hazîne-i 'âmireme teslîme cedd ve ictihâd idüp imrâr-ı vakti mûcebi hâlâtı tecvîzden mübâ'adet eyleyesin ve sen ki mübâşir-i merkûmsun sen dahi muktezâ-yı me'mûriyetin üzere paşa-yı mûmâ-ileyh ile serî'an tahsîl ve bi'l-istishâb getirüp hazîne-i 'âmireme teslîme sür'at ve şitâb ve beyhûde meks ve ikâmetden hazer ve ictinâb eyleyesin ve sen ki kazâ-i kadı-i mûmâ-ileyhsin dahi mûceb-i emr-i şerîfimle 'amel ve hareket eylemek bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuşdur buyurdum ki,

Hükm-i şerîfimle vardıkda bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sudûr olan işbu emr-i şerîf-i 'âlî-şân-ı vâcibü'l-ittibâ' ve lâzımü'l-ımtisâlimin mazmûn-ı münîfi-berle 'âmil olasız şöyle bilesiz 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız.

Hurrire fi'l-yevmi't-tâsi' min-şehr-i Cemâziye'l-âhir seneti semân 'aşera mieteyn ve elf.

Kostantiniyye.

Sayfa 68/ Belge 85

Belgenin Özeti

Maraş valisi ve Ayntâb voyvodası es-Seyyid Kalender Paşa'ya, Ayntâb naibine ve mübaşir Mehmed'e; mevâlî-i izamdan Seyyid Yahya'nın uhdesinde olup başkalarına iltizam edilen dimos-ı Ayntâb mukâta'asının hangi seneler toplandığının bildirilmesi, 1218 senesinden itibaren mukâta'a-i mezbûre mahsûlât ve rûsûmâtının toplanıp Seyyid Yahya'ya verilmesi ve hasılat defterinin Dersaadet'e gönderilmesi hususunda yazılan fermân kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Emîrû'l-ümerâi'l-kirâm kebîrû'l-küberâi'l-fihâm zevi'l-kadri ve'l-ihtirâm sâhibü'l-'izzü ve'l-ihtişâm el-muhtassu bi-mezîdi 'inâyeti'l-meliki'l-a'lâ Rumeli beylerbeyliği pâyesiyle hâlen Maraş sancağı mutasarrıfı ve Ayntâb voyvodası es-Seyyid Kalender paşa dâmet me'âlîhu ve kıdvetü'n-nüvvâbü'l-müteşerri'în Ayntâb Kazâsı'nda nâibü'ş-şer' olan mevlânâ () zîde 'ilmuhû ve kıdvetü'l-emâsili ve'l-akrân bu husûsa

mübâşir ta'yîn olunan defterdâr-ı şıkk-ı evvelim peşgîrcisi Mehmed zîde kadruhû tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki;

Senevî altı bin beş yüz yirmi buçuk guruş mâl ve altı yüz elli iki guruş kalemiyye ile mukayyed ve zamân-ı zabt muharrem guresinden olup mevâlî-i 'izâmdan Seyyid Yahya zîdet fazâiluhûnun 'uhdesinde olan dimos-ı Ayntâb mukâta'asını mûmâ-ileyh irâdeye muktedir olamadığından beher sene birer nâ-ehil ve müflis makûlesine der'uhde ve iltizâm iderek zimmetinde mâl-ı mîrî müterâkim ve müctemi' olduğuna binâen iki yüz on dört senesinden i'tibâren cânib-i mîrîde zabt ve idâre olunup hâsılâtından iktizâ iden mâl-ı mîrî ve kalemiyyesi hazîne-i 'âmireme dahillerine ba'de'l-edâ fazla ... kalur ise mevlânâ-yı mûmâ-ileyh tarafına i'tâ olunmak ise tanzîm olunduğu mukaddemâ dergâh-ı mu'allâm kapucubaşlılarından hâlen Haleb muhassılı Mehmed Bey dâme mecduhûnun 'uhdesine ihâle olundukda mukâta'a-i mezbûreyi fi-mâ-ba'd i'mâr itmek üzere altı bin guruş bedel-i iltizâm ile kendüye der'uhdesi husûsunu lede'l-istid'â ol vechile tanzîm olunmak lâzım gelse mâl ve kalemiyyesine ... binâen istid'âsına müsâ'ade câiz olmadığı ve îrâd-ı mukarrere-i mîriyyeyi sıyânet-i lâzımeden idüğü ecilden hâsılâtı memhûr ve mûmzâ defterle der-sa'âdetime irsâl olunmak üzere iki yüz on altı senesinden i'tibâr ile 'uhdesine ihâle olunup on altı ve on yedi senelerinin zabtı için eğerçi evâmîr-i şerîfem virilmiş olduğu ve on sekiz senesi kimesnenin 'uhdesine ihâle ve zabtı için emr-i şerîfim virildiği ve seneteyn-i merkûmeteyn mâlından gerek hazîne-i 'âmireme ve gerek mahâll-i havâlâta bir akçe olmadığı kuyûddan müstebân olup bu sûretde on altı senesi hâsılâtı mahsûlü mûmâ-ileyh tarafından kalmış ise dahi on yedi senesi hâsılâtından sen ki paşa-yı mûmâ-ileyhsin sene-i mezbûrda sen voyvoda bulunmak takarrübü dest-res olamayup hâsılâtı tarafından tahsîl veyahud mukâta'a-i mezbûre re'âyâsı zimmetlerinde kalmış olduğu zâhir olan hâlâtdan olmağla imdi on altı ve on yedi senelerinin hâsılâtı ne mikdâra bâliğ olmuşdur ve muhassıl-ı mûmâ-ileyh tarafından ve tarafından kangî seneler zabt ve rabt olunmuşdur on yedi senesi zabt ve tahsîl olunmuş olduğu sûretde hâsılâtı müfredât defteriyle ta'yîn olunan mübâşir-i merkûma teslîm der-sa'âdetime irsâle ve keyfiyeti su'âl ve cevâba hâcet kalmamak vechile îzâhan iş'âra mübâderet ve mukâta'a-i mezbûreyi on sekiz senesi muharrem guresinden i'tibâren zabt ve rabt ile hâsılâtını memhûr ve mûmzâ defteriyle der-sa'âdetime ba'as ... müsâra'at ve öteden berü 'uhdesine ihâle olunan hidemât-ı devlet-i

‘aliyyemin hüsn-i temşîr ve ikmâline vüs‘ ve iktidâr geldiğın meşhûr bu bâbda dahi ibrâz-ı âsâr-ı sadâkat ve hüsn-i zann-ı ‘âlî-şânımı tasdîke dâmen-i gayret eylemek fermânım olmağın zabtını hâvî işbu emr-i ‘âlî-şânım ısdâr ve defterdâr-ı şıkk-ı evvelim müşârun-ileyhin peşgîrcisi merkûm Mehmed zîde kadruhû ile tesyâr olunmuşdur imdi vusûlünde mukâta‘a-i mezbûreyi on sekiz senesi muharrem guresinden zabt ve rabt mahsûlâtı ve rüsûmâtı ahz u kabz eyleyüp mâl-ı mukayyedine ve kalemiyyesine kesr ve noksân itmemiş husûsuna idecek sa‘y ve i‘timâtdan mâ‘adâ mukâta‘a-i mezbûre mutasarrıfı mevlânâ mûmâ-ileyh dahi fâ‘izinden mahrûm olmamak ve mâl ve kalemiyyesi çıkdıktan sonra ... fâ‘iz dahi kendüsüne kalmak husûslarına ve sıyânet-i mîrî farîzasına bezl-i makderet ve hâsılâtı defteriyle der-sa‘âdetime irsâle müsâra‘at ve on altı senesini Haleb muhassılı mûmâ-ileyh tarafından ve on yedi senesi tarafından zabt ve rabt olunmuş olmağla zimmetinde teferru‘ iden hâsılât-ı mukâta‘ayı başkaca kezâlik müfredât defteriyle der-sa‘âdetime irsâl ve on altı senesi hâsılâtının keyfiyeti dahi iş‘âra mübâderet eylesin ve sen ki mübâşir-i merkûmsun on yedi senesi hâsılâtından paşa-yı mûmâ-ileyhin zimmetinde geçmiş her ne ise mûmzâ defteriyle ahz ve der-sa‘âdetime irsâl ve hazîne-i ‘âmirime teslîme müsâra‘at eylesin ve sen ki nâib-i mûmâ-ileyhsin sen dahi uceb-i emr-i şerîfimle ‘amel ve harekt eylemek bâbında fermân-ı ‘âlî-şânım sâdır olmuşdur buyurdum ki,

Hükm-i şerîfimle vardıkda bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sudûr olan işbu emr-i şerîf-i celîli’ş-şân vâcibü’l-ittibâ‘ ve lâzımü’l-ımtisâlimin mazmûn-ı münîfi üzere ‘âmil olasız şöyle bilesiz ‘alâmet-i şerîfe i‘timâd kılasız.

Hurrîre fi’l-yevmi’l-hâmis ‘aşera min-şehr-i Cemâziye’l-âhir semân ve ‘aşera ve mieteyn ve elf.

Kostantiniyye.

Sayfa 68/ Belge 86

Belgenin Özeti

Ayntâb voyvodası Kalender Paşa’ya, Ayntâb kadısına ve mübaşir Mehmed’e; Ayntâb sancağındaki Kızılhisar mukâta‘ası mutasarrıfları Hasan ve es-Seyyid Mehmed ve es-Seyyid Sıdkı’nın vergilerinin 1218 senesi miktarının toplam Dersaadet’e gönderilmesi hususunda yazılan fermân kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Emîrû'l-ümerâi'l-kirâm kebîrû'l-küberâi'l-kirâm zevi'l-kadri ve'l-ihtirâm sâhibü'l-'izzü ve'l-ihtişâm el-muhtassu bi-mezîdi 'inâyeti'l-meliki'l-a'lâ Ayntâb voyvodası Kalender paşa dâme ikbâluhû ve kıdvetü'l-kuzâtü ve'l-hükkâm ma'denü'l-fazâilü ve'l-keâm mevlânâ Ayntâb kadısı zîde fazluhû ve kıdvetü'l-emâsili ve'l-akrân bu husûsa mübâşir ta'yîn olunan defterdâr-ı şikk-ı evvelim peşgîrcisi Mehmed zîde kadruhû tevki'-i refi'-i hümâyûnum vâsıl olıcak ma'lûm ola ki;

Ayntâb sancağında vâki' ve Kızılhisar mukâta'ası mutasarrıfları Hasan

Sayfa 69/ Belge 86 (önceki sayfanın devamı)

ve es-Seyyid Mehmed ve es-Seyyid Sıdkı nâm kimesnelerin seneteyn-i güzeşteden zimmetlerinde müterâkim olan ma'lûmü'l-mikdâr mebâliğe mahsûben zimmet-i mîriyyelerinin edâ olunmasını istid'âsıyla mukâta'a-i mezbûrenin cânib-i mîrîden zabt ve idâresine irâde-i 'abîdânem ta'alluk itmekden nâşî iki yüz on yedi senesine mahsûben mukâta'a-i mezbûrun zabt ve rabtı dergâh-ı mu'allâm kapucubaşlarından hâlen Haleb muhassılı Mîr Mehmed dâme mecduhûnun 'uhdesine ihâle olunmak takrîbini sene-i merkûm bedel-i iltizâmı olarak irsâl eylediği bin guruş hazîne-i 'âmireme teslîm olunmuş olmağla sen ki paşa-yı mûmâ-ileyhsin işbu bin iki yüz on sekiz senesi muharremi guresinden sene-i mezbûre zi'l-hicce gâyetine değin bir sene-i kâmile mukâta'a-i mezbûreyi zabt ve rabt eylemek üzere gerek bin guruş bedel-i iltizâmı ile 'uhdene ihâle ve iltizâm olunmağla mukâta'a-i mezbûreyi sene-i mezkûreye mahsûben zabt ve rabt ve zamân-ı zabtından şimdiye kadar mürûr iden vaktinde hâsılâtından bî-gâne yedine geçmiş nesne var ise ahz u kabz idüp bedel-i iltizâmı olan bin guruş vusûl-ı emr-i şerîfde tamâmen ve kâmilen Der'aliyyeme irsâl ve hazînei 'amireme teslîm olunmasına mübâderet ve mukâta'a-i mezbûr bu mikdâr bedel-i iltizâm ile ihâle olunması sâbıkan Ayntâb voyvodası maktûl Hasan'ın inhâsına mebnî olduğundan Haleb muhassılı mûmâ-ileyh dahi bu vechile irsâl eylemiş ancak maktûl-ı merkûm emvâl-i mîrîyi ekl ve bel' sevdâsında olduğu ecilden bu husûsda dahi mîrîye gadri tecvîz itmiş olduğu zâhir ve eslâfda nefis olmayup sıyânet-i mîrî farîzasına ri'âyet idegeldiği bedîhî ve bâhir olmağla mukâta'a-i mezbûrun bedel-i iltizâmının ziyâdeye

tahammülü olduğu sûretde tahammülü mikdârı bedel-i iltizâmına zam ile irsâline bezl ve sa'y ve makderet eylemek fermânım olmağın zabtını hâvî işbu emr-i celîlü'l-kadrim ısdâr ve müşârun-ileyhin peşgîrcisi Mehmed zîde kadruhû ile irsâl olunmuş deyü vusûlünde bâlâda bast ve beyân olunduğu üzere mukâta'a-i mezbûreyi iki yüz on sekiz senesi muharremi guresinden zi'l-hicce gâyetine gelince bir sene-i kâmile 'uhdene ihâle ve ilzâm olunmuş olduğu ma'lûmun oldukda sene-i mezkûreye mahsûben zabt ve rabt ve hâsılâtını ahz u kabz idüp vusûl iden bedel-i iltizâmı olan meblağ-ı mezbûr bin gurus üzerine tahammül mikdârı zam ile mübâşir-i merkûma teslîmen Der'aliyyeme irsâl ve hazîne-i 'âmireme teslîm olunmasına mübâderet ve ... ve te'hîr ve terâhîsinden mücânebet eylesin ve sen ki mübâşirsın bedel-i iltizâm akçesini paşyî mûmâ-ileyhden ahz u kabz ve hazîne-i 'âmireme teslîme mübâderet eylesin ve sen ki kadî-i mûmâ-ileysin sen dahi müceb-i emr-i şerîfimle 'amel ve hareket ve mukâta'a-i mezbûrun sene-i mezkûreye mahsûben paşa-yı mûmâ-ileyh tarafından zabt ve rabtına ve mahsûlâtının ahz u kabzına kimesne tarafından müdâhale itdirilmemek bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur buyurdum ki,

Hükm-i şerîfimle vardıkda bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sudûr olan işbu emr-i şerîf-i celîli'ş-şânımın mazmûnuyla 'amel ve hareket hilâfindan be-gâyet tehâşî ve mücânebet eylesin şöyle bilesin 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılasın.

Tahrîren fi'l-yevmi'l-hâmis 'aşera şehri Cemâziye'l-ûlâ seneti semân 'aşera ve mieteyn ve elf.

Be-mahrûse-i Kostantiniyye.

Sayfa 69/ Belge 87

Belgenin Özeti

Ayntâb'da Taşlak Mahallesi Mescidi Vakfına müteveli olarak es-Seyyid Mustafa'nın tayin edildiğine dair yazılan berât kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Berât-ı şerîf-i 'âlî-şân tuğrâ-yı garrâ-yı cihân-sitân hükmü oldur ki;

Medîne-i Ayntâb'da Taşlak Mahallesi mescid-i şerîf vakfının vazîfe-i mu'ayyene ile mütevellîsi olan Nakîbzâde es-Seyyid Mehmed bilâ-veled fevt olup yeri

hâlî ve hidmet-i lâzimesi mahlûl olmağla yerine erbâb-ı istihkâkdan işbu râfî‘-i tevkî‘-i refî‘u’ş-şân-ı hâkânî es-Seyyid Mustafa zîde kadruhû her vechile lâyük ve mahall ve müstehak olmağın tevliyyet-i mezkûre müteveffâ-yı mezbûrun mahlûlünden tevcîh olunup yedine müceddeden berât-ı şerîf-i ‘âlî-şânım virilmek bâbında istid‘â-yı ‘inâyet itmeğın bilâ-veled fevt vâki‘ ise şartıyla derkârı mücebince tevcîh olunmak deyü bin iki yüz on sekiz senesi şa‘bânü’l-mu‘azzamın on beşinci günü târhiyle müverrah ve musahhah fermân-ı ‘âlî sâdır olmağla sâdır olan fermân-ı ‘âlî mücebince merkûma tevcîh ve sadaka idüp bu berât-ı hümâyûn ve sa‘âdet-makrûnum virdim ve buyurdum ki,

Ba‘de’l-yevm merkûm es-Seyyid Mustafa zîde kadruhû varup zikr olunan mescid-i şerîfî vakfının müteveffâ-yı mezbûrun yerine mütevellîsi olup vâkıfın rûhu ve devâm-ı ‘ömr ve devletim için du‘âya müdâvemet gösterüp bu bâbda taraf-ı âherden ferd mâni‘ ve müzâhim ve mu‘ârız olmayup aslâ dahl ve ta‘arruz kılmayalar şöyle bilüp ‘alâmet-i şerîfe i‘timâd kılalar.

Tahrîren fi’l-yevmi’s-sânî ve’l-‘işrîn min-şehr-i Şa‘bânü’l-mu‘azzam seneti semân ‘aşera ve mieteyn ve elf.

Fî-makâm-ı Kostantiniyye el-mahrûse.

Sayfa 70/ Belge 88

Belgenin Özeti

Ayntâb’da Tarla-yı Atîk Mahallesi’nde Nuri Mehmed Paşa Camii yanında Dergah-ı Mualla kapıcıbaşlarından es-Seyyid Hüseyin Ağa ibn es-Seyyid el-Hâcc Nuri Ali Ağa’nın bina eylediği medreseye müderris olarak es-Seyyid Mustafa Halife’nin nasb olunduğuna dair yazılan berât kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Berât-ı şerîf-i ‘âlî-şân tuğrâ-yı garrâ-yı cihân-sitân hükmü oldur ki;

Mahmiyye-i Ayntâb’da Tarla-yı ‘Atîk Mahallesi’nde müteveffî Nuri Mehmed Paşa câmi‘-i şerîfî ittisâlinde müceddeden medrese-i münîfe binâ ve ihdâs eyleyen mîrâhûr-ı sâni pâyesiyle dergâh-ı mu‘allâm kapucubaşlarından müteveffî es-Seyyid Hüseyin Ağa ibn es-Seyyid el-Hâcc Nuri Ali Ağa besâtîn ve hayrât-ı sâiresi vakfından almak üzere şehriyye on guruş vazîfe ile dershâne-i mezbûrede müderrislik cihetine

erbâb-ı istihkâkdan Ayntâbî işbu râfî‘-i tevkî‘-i refî‘u’ş-şân-ı hâkânî es-Seyyid Mustafa Halîfe zîde ‘ilmuhû bundan akdem mutasarrıf iken el-Hâcc Mehmed Emin ibn el-Hâcc Mustafa nâm kimesne zimmetinden ber-takrîb üzerine berât uydurup gadr itmekle ref’inden sâhib-i veliyy-i merkûm es-Seyyid Mustafa zîde ‘ilmuhûya tevcîh ve ibkâ ve yedine berât-ı şerîf-i ‘âlî-şân virilmek ricâsına Maraş nâibi es-Seydîzâde mevlânâ es-Seyyid Ahmed ‘arz itmekle mücebince tevcîh olunmak üzere a‘lemü’l-‘ulemâü’l-mütebahhirîn efdalü’l-fudalâi müteverri‘în bi’l-fi‘il şeyhü’l-islâm Ahmed Esad edâma’llâhu te‘âlâ işâret itmekle işâret mücebince tevcîh olunmak fermânım olmağın hakkında mezîd-i ‘inâyet-i pâdişâhânem zuhûra getirüp bin iki yüz on sekiz senesi şa‘bânü’l-mu‘azzamın on ikinci günü târîhiyle müverrah virilen ru’ûs-ı hümâyûnum mücebince bu berât-ı hümâyûnum virdim ve buyurdum ki,

Ayntâbî es-Seyyid Mustafa varup ref’ olunan merkûm yerine kemâ-kân dershâne-i mezbûrede müderris olup edâ-yı hizmet eyledikten sonra ta‘yîn olunan şehriyye on guruş vazîfesin vakıf mahsûlünden mütevellîsi olanlardan alup mutasarrıf olup işbu berât-ı ‘âlî-şânıma mugâyir müderrisliği umûruna ref’ olunan merkûm tarafından ve taraf-ı âherden hiç ferd mâni‘ ve müzâhim olmayup dahl ve ta‘arruz kılmayalar şöyle bileler ‘alâmet-i şerîfe i‘timâd kılalar.

Tahrîren fi’l-yevmi’s-sânî ve’l-‘işrîn min-şehr-i Şa‘bân seneti semân ‘aşera ve mieteyn ve elf.

Fî-makâm-ı Kostantiniyye el-mahrûse.

Sayfa 70/ Belge 89

Belgenin Özeti

Ayntâb’da Tahtani Camii medresesinin nisf müderrisliğine es-Seyyid Mustafa’nın tayin olunduğuna dair yazılan berât kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Berât-ı şerîf-i ‘âlî-şân tuğrâ-yı garrâ-yı cihân hükmü oldur ki;

Medîne-i Ayntâb’da vâki‘ Tahtânî câmi‘-i şerîfi medresesinin vazîfe-i mu‘ayyene ile nisf müderrisliğine mutasarrıf olan Nakîbzâde es-Seyyid Mehmed bilâ-veled fevt olup yeri hâlî ve hizmet-i lâzimesi mahlûl olmağla yerine erbâb-ı istihkâkdan

ve ‘ulemâdan işbu râfi‘-i tevkî‘-i refi‘u’ş-şân-ı hâkânî mevlânâ es-Seyyid Mustafa zîde ‘ilmuhû her vechile lâyük ve mahall ve müstehak olmağla nısf müderrislik-i mezkûr müteveffâ-yı mezbûrun mahlûlünden tevcîh-i hümâyûn yedine berât-ı ‘âlî-şânım virilmek bâbında istid‘â-yı ‘inâyet itmeğın istid‘âsı üzere tevcîh buyurulmak ricâsına a‘lemü’l-‘ulemâü’l-mütebahhirîn efdalü’l-fudalâü’l-müteverri‘în bi’l-fi‘il şeyhü’l-islâm mevlânâ Ahmed Esad edâma’llâhu te‘âlâ fazâiluhû işâret itmeleriyle işâretleri mûcebince merkûma tevcîh ve sadaka idüp bu berât-ı hümâyûn-ı sa‘âdet-makrûn virdim ve buyurdum ki,

Ba‘de’l-yevm mevlânâ-yı merkûm es-Seyyid Mustafa zîde ‘ilmuhû varup zıkr olunan medresenin müteveffâ-yı mezbûrun yerine nısf müderrisliğine mutasarrıf olup hidmet-i lâzimesin ... kıldıkdan sonra vazîfe-i mu‘ayyenesiyle mutasarrıf olup vâkıfın rûhu ve devâm-ı ‘ömr-i devletim için du‘âya müdâvemet gösterüp bu bâbda taraf-ı âherden ferd mâni‘ ve müzâhim olmayup aslâ dahl ve ta‘arruz kılmayalar şöyle bilüp ‘alâmet-i şerîfe i‘timâd kılalar.

Tahrîren fi’l-yevmi’s-sânî min-şehr-i şa‘bânü’l-mu‘azzam seneti semân ‘aşera ve mieteyn ve elf.

Fî-makâm-ı Kostantiniyye el-mahrûse.

Sayfa 71/ Belge 90

Belgenin Özeti

Ayntâb müftüsü ve nakibüleşrafı ve eski müftü ve eşraf, a‘yân, zâbitân ve iş erlerine; Maraş ve Ayntâb mutasarrıflığına bu buyuruldu sahibinin tayin olunduğuna dair yazılan buyuruldu kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Hâlen medîne-i Ayntâbda mesned-nişîn-i şerî‘at-ı garrâ fazîletlü efendi zîde fazluhû ve me’zûn-ı bi’l-iftâ diyânetlü efendi zîde ‘ilmuhû ve nakîbü’l-eşrâf şerâfetlü efendi zîde şerefuhû ve sâbıkan me’zûn-ı bi’l-iftâ ve vücûh-ı velâyet fazîlet-me’âb efendiyân zîdet fazluhum ve hâlen mütesellimimiz kıdvetü’l-emâsili ve’l-akrân semâhatlü ağa-yı mükerrrem ve a‘yân ve zâbitân ve sâdât zîdet mekâdiruhum ve sâir iş erleri ve söz sâhibleri inhâ olunur ki;

Bu sâl-i meymenet-iştimâlde devlet-i ‘aliyye-i cihândârîden üç ‘aded tatar Sabar Katar birkaç gün akdem zuhûr ba‘dehû Ayntâb tarafından yine bir ‘aded tatar devlet-i ‘aliyyeden vürûd itmekle tevcihât-ı şehin-şâhîden kapu kethüdâımız eyâlet-i Maraş ve medîne-i Ayntâb ‘uhdemize ihâle ve tefvîz buyurulduğunu nâlık kaftan elbâs ve sürûr-ı mahzûziyetimizi hâvî sür‘at ve şitâb ile takallübleri kâ‘ide-i devlet-i ‘aliyyeden olup zîr-i hükûmetimiz olan mahallere iş‘âr eylemek lâzıme-i hâlden olmağla nesri hâvî dîvân-ı Maraş’dan işbu buyuruldu tahrîr ve kıdvetü’l-‘unvân Tüttüncü Yaşyemez Süleyman Ağa ile irsâl olundu bi-mennihî te‘âlâ vusûlünde gerekdir ki, inşâa’llâhu’r-rahmân kuvvet-i pâdişâhî ve sâye-i sadr-ı a‘zamî ve himâye-i emîn-i ma‘den-i hümâyûn cümle emn ve râhatı vâcibe-i zimmetim olduğu derkârıyla müceb-i buyurulduumuz ‘amel ve hareket hilâfindan be-gâyet tehâşî ve mücânebet eyleyesiz deyü.

Fî-gurre-i Zi’l-ka‘de sene 1218.

Sayfa 71/ Belge 91

Belgenin Özeti

Maraş mutasarrıfı ve Rumeli Beylerbeyi es-Seyyid Kalender Paşa’ya, Maraş kadısına ve kazalarının kadılarına ve naiblerine, o civarda bulunan mübaşire, a’yân ve zâbitân ve iş erlerine; Maraş sancağından Şam’a sevk edilmek için toplanılması emrolunan 150 devenin afovulduğuna ve bu konuda kimsenin bir akçesinin dahi alınmamasına dair yazılan fermân kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Emîrû’l-ümerâi’l-kirâm kebîrû’l-küberâi’l-fihâm zevî’l-kadri ve’l-ihtirâm sâhibü’l-‘izzü ve’l-ihtişâm el-muhtassu bi-mezîdi ‘inâyeti’l-meliki’l-a‘lâ Maraş sancağı mutasarrıfı ve Rumeli beylerbeyliği pâyesiyle es-Seyyid Kalender paşa dâmet me‘âlîhu ve akzâ kuzâtü’l-müslimîn evlâ vülâtü’l-muvahhidîn ma‘denü’l-fazlü ve’l-yakîn râfî‘u i‘lâmü’ş-şerî‘ati ve’d-dîn vâris-i ‘ulûmi’l-enbiyâi ve’l-mürselîn el-muhtassu bi-mezîdi ‘inâyeti’l-meliki’l-mu‘în mevlânâ Maraş kadısı zîdet fazâiluhû ve mefâhiru’l-kuzâtü ve’l-hükkâm ma‘âdinü’l-fazâilü ve’l-a‘lâm Maraş sancağında kazâların kadıları ve nâibleri zîde fazluhum ve kıdvetü’l-emâcidi ve’l-a’yân bu husûsa mübâşeretle ol cânibde olan () zîde mecduhû ve mefâhiru’l-emâsili ve’l-akrân ve a’yân ve zâbitân ve vücûh-ı

memleket ve iş erleri zîde kadruhum tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki;

Şam-ı şerîf ser'askeri ma'iyyetinde zehâyir ve mühimmât nakli ve hidemât-ı müslimede istihdâm olunmak üzere bundan akdemce Maraş sancağında yüz elli mehâr şütürân tertîb ve Şam-ı şerîfe sevk olunmak için eğerçi emr-i şerîfim ısdâr ve tesyâr olunmuş olup ancak Şam ve Trablusşam eyâletler ve... ve Hicaz cânibi ser'askerliğe ve Sayda vâlîsi düstûr-ı mükerrerem münîr-i müfahham nizâmü'l-'âlem vezîrim Gazi el-Hâcc Ahmed paşa edâma'llâhu te'âlâ iclâlehûnun 'uhdesine tevcîh olunmak olmakdan nâşî tertîbât-ı ser'askeriyenin bundan böyle iktizâ-yı hâle göre tatbîk iderek icrâsına bakmak lâzım geldiğinden tertîbât-ı mezkûre şimdilik te'hîr olunarak iktizâsı hâlen sadr-ı a'zam sûtûde-şiyem tarafından bâ-mektûb-ı ser'asker-i âliyede isti'lâm olduğuna binâen zikr olunan yüz elli mehâr şütürân kimesne tarafından bir akçe alınmayarak ve alındığı istimâ' olunmak lâzım gelür ise mücâzât-ı şedîdeye mazhar kılınacağı i'lân olunarak 'afvına irâde-i 'aliyyem ta'alluk itmeğın tenbîhi hâvî ve şütürân-ı mezkûrenin 'afvını muhtevî hâssaten işbu emr-i celîli'l-kadrim ısdâr ve sadr-ı a'zam tatarların ağası esbak Uzun Abdullah zîde kadruhû ile irsâl olunmuşdur imdi vusûlünde sen ki paşa-yı mûmâ-ileyhsin bâlâda beyân olduğú vech üzere zikr olunan yüz elli mehâr şütürânın 'afv olduğunı ve bu bâbda kimesne tarafından lâzım gelür ise mücâzât-ı şedîdeye mazhar olacaklarını iktizâ idenlerin gûş-i hûşlarına mübâderet ve müceb-i emr-i şerîfle 'amel ve hareket ve kimesne tarafından bu bâbda bir akçe alınmaması husûsuna ihtimâm ve dikkat eyleyerek taraf-ı kâmilü'ş-şeref-i

Sayfa 72/ Belge 91 (önceki sayfanın devamı)

pâdişâhânem için isticlâb-ı da'avât-ı hayriyye fukarâyı i'tinâ ve dikkat eylesiz ve senin müvâlât ve kuzât ve nüvvâb ve mübâşir sâir-i mûmâ-ileyhimsiz bir dahi müceb-i emr-i şerîfimle 'amel ve hareket ve hilâfından tehâşî ve mücânebet eylemeniz bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuşdur buyurdum ki,

Hükm-i şerîfimle vardıkda bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sudûr olan işbu emr-i celîli'ş-şân vâcibü'l-ittibâ' ve lâzımü'l-ımtisâlimin mazmûn-ı münîfi berle 'amel olunup hilâfından ihtirâz eylesiz şöyle bilesiz 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılâsız.

Tahrîren fi'l-yevmi's-sâbi' 'aşera şehri Receb seneti semân 'aşera ve

mieteyn ve elf.

Kostantiniyye el-mahrûse.

Sayfa 72/ Belge 92**Belgenin Özeti**

Ayntâb voyvodalığı ve Menbiç Ravende voyvodalığı hisselerine ve karye-i Hıyam ve Kilisederesi mukâta‘alarının yarı hisselerine mâlikâne usulüyle mutasarrıf olan Muhasebe-i Evvel Mehmed Emin’in, mukâta‘a-i merkûmenin 1218 senesi iltizamını Maraş Beylerbeyi es-Seyyid Kalender Paşa’ya teslim ettiğine dair şartnâme kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Vech-i tahrîr-i hurûf budur ki,

Bâ-berât-ı ‘âlf-şân ber-vech-i mâlikâne mutasarrıf olduğum mîr-livâ-i Ayntâb voyvodalığı ve Menbiç Ravende voyvodalığı tamâm hisseleri ile nısf hisse karye-i Hıyam ve Kilisederesi mukâta‘alarının işbu bin iki yüz on sekiz senesi Mart’ı ibtidâsından sene-i mezbûre şubatı gâyetine varınca zabt ve rabt eylemek üzere iltizâmına tâlib ve râgıb olan dârende-i temessük iftihâru’l-emâsili ve’l-akrân Maraş beylerbeyisi ‘inâyetlü es-Seyyid Kalender Paşa dâme mecduhûya iltizâm-ı mûmâ-ileyh dahi iltizâm kabûl itmekle zabt temessükü tahrîr ve i’tâ olundu bi-mennihî te‘âlâ gerekdir ki, mukâta‘a-i merkûmenin sene-i mezkûreye mahsûben bâ-a‘şâr-ı şer‘î ve rûsûm-ı ‘örfî ve ‘âidât-ı sâiresini ber-muktezâ-yı defter-i hâkânî şurûtu mücebince zabt ve idâresine tarafımızdan ve taraf-ı âherden ferd mâni‘ ve müzâhim olmayalar.

Tahrîren fi’t-târîhi’l-mezbûr.

Mukâta‘ası mutasarrıfı muhâsebe-i evvel Mehmed Emin.

Sayfa 72/ Belge 93**Belgenin Özeti**

Rumeli Beylerbeyi es-Seyyid Kalender Paşa’ya, Ayntâb nâibine ve Ayntâb’a bağlı kazaların kadı ve naiblerine; Muhasebe-i Evvel Mîr Mehmed Emin’in bâ-berât uhdesinde olan Ayntâb voyvodalığı ve Menbiç Ravende

voyvodalığı hisselerinin ve karye-i Hıyam ve Kilisederesi mukâta‘alarının yarı hisselerinin 1218 senesi iltizamına, Maraş Beylerbeyi es-Seyyid Kalender Paşa’nın mutasarrıf olduğuna dair yazılan fermân kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Emîrû’l-ümerâi’l-kirâm kebîrû’l-küberâi’l-fihâm zevi’l-kadri ve’l-ihtirâm sâhibü’l-‘izzü ve’l-ihtişâm el-muhtassu bi-mezîdi ‘inâyeti’l-meliki’l-a‘lâ Rumeli beylerbeyisi olan es-Seyyid Kalender paşa dâmet me‘âlîhu ve mefâhiru’l-kuzâtü ve’l-hükkâm ma‘âdinü’l-fazâilü ve’l-keîâm Ayntâb nâibiyle zıkr-i âtî mukâta‘anın sâir tevâbi‘i kazâların kuzât ve nüvvâblar zîde fazluhum tevkî‘-i refî‘-i hümâyûn vâsıl olıcak ma‘lûm ola ki;

Sâbıkan muhâsebe-i evvel iftihârû’l-emâcidi ve’l-ekârim Mîr Mehmed Emin dâme mecduhûnun ber-vech-i mâlikâne hâlen berât-ı şerîfimle ‘uhdesinde olan mîr-livâ-i Ayntâb voyvodalığı ve Menbiç Ravende voyvodalığı tamâm hisse ile nısf hisse karye-i Hıyam ve Kilisederesi mukâta‘alarını işbu bin iki yüz on sekiz senesi Mart’ı ibtidâsından sene-i mezbûre şubatı gâyetine gelince bir sene-i kâmile zabt eylemek üzere iltizâmına tâlib ve râgıb olan Maraş beylerbeyisi paşa-yı mûmâ-ileyh bedel-i ma‘lûme ile der‘uhde ve ilzâm ve zabtı içün memhûr ve ma‘mûlün-bih bir kıt‘a zabıtnâme i‘tâ olunmuş olmağla mâl ve kalemiyyesin vakt ve zamâniyla mahallerine edâ ve teslîm eylemek üzere mukâta‘a-i merkûmeyi virilen temessük mantûkunca vâki‘ olan mahsûlât ve ‘âidât ve hayrâtını kadîmden alınageldiği vechile ahz u kabz idüp âherden bir ferdi dahl itdirmemek fermânım olmağın imdi sen ki mevlânâ-yı mûmâ-ileyhimsiz ber-vech-i muharrer mukâta‘a-yı merkûmeyi virilen temessük mücebince sene-i mezbûra mahsûben paşa-yı mûmâ-ileyh zabt ve vâki‘ olan mahsûlât ve rüsûmâtı kânûn ve defter mücebince ve ‘âidât ve hayrâtı dahi alınageldiği vechile ahz u kabz itdirüp mugâyir-i emr-i ‘âlî ve temessük âherden ferd ve ahad dahl ve ta‘arruz itdirmeyesiz ve sen ki Maraş beylerbeyisi paşa-yı mûmâ-ileyhsin re‘âyâ-perver ve sadâkat-güster ve himâyet ve sıyânet-i fukarâ-yı ra‘iyyet ve def‘-i şürûr-ı erbâb-ı mazarrata sa‘y ideceğin ... mülûkânemde ma‘lûm ve meczûm olduğuna binâen voyvodalık-ı mezkûru işbu bin iki yüz on sekiz senesine mahsûben temessük ‘uhde-i sadâkatine ihâle olunmağla mukâta‘a-i merkûmeyi kadîmden alınageldiği vechile zabt vedî‘atu’llâh olan fukarâ ve zu‘afâ ve

ahâlî ve sekenesinin vücûh-ı mezâlim ve ta‘addiyâtından sıyânet ve eşkıyâ ve harâmzâde makûlelerinin indifâ‘-ı şer ve mazarratlarına ve sîrâze-i nizâm-ı belde ve âsâyiş ve istirâhat-ı sükkân-ı vilâyetin istihsâliyle her hâlde cânib-i cihândârânem için isticlâb-ı da‘avât-ı hayriyye-i fukarâya ve senden me‘mûl olan rızâ-cûy ve sadâkat ibrâz ve izhâr-ı dâmen-i der-miyân-ı gayret ve mukâta‘a-i merkûmenin mâl ve kalemiyesin vakt ve zamânıyla mahallerine edâ ve teslîme mübâderet

Sayfa 73/ Belge 93 (önceki sayfanın devamı)

ve hilâf-ı emr ve rızâ ve hareketden ittikâ ve mübâ‘adet eylemek bâbında fermân-ı ‘âlî-şânım sâdır olmuşdur buyurdum ki,

Vusûlünde bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sudûr olan fermân-ı vâcibü’l-ittibâ‘ ve lâzîmü’l-imtisâlimin mazmûn-ı münîfi ile ‘amel ve hareket ve hilâfından hazer ve mücânebet eyleyesiz şöyle bilesiz ‘alâmet-i şerîfe i‘timâd kılasız.

Tahrîren fî-evâhir-i Receb seneti semân ‘aşera ve mieteyn ve elf.

Kostantiniyye el-mahrûse.

Sayfa 73/ Belge 94

Belgenin Özeti

Ayntâb civârında vâki‘ Su Meşeliği ve tevâbi‘i mukâta‘ası ve diğer Merdane ma‘a Kızılhisar mukâta‘asının rub‘ hissesine bâ-berât mutasarrıf olan Receb Salih’in; mukâta‘a-i merkûmenin 1218 senesi iltizamını Ayntâb voyvodası es-Seyyid Kalender Paşa’ya teslim ettiğine dair şartnâme kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Bin iki yüz on sekiz senesine mahsûben Ayntâb voyvodası ve üzerinde olan mukâta‘âtin es-Seyyid Kalender Paşa hazretlerine sudûr iden şartnâmesidir.

Vech-i tahrîr-i hurûf budur ki;

Bâ-berât-ı şerîf-i ‘âlî-şân mutasarrıf olduğum Ayntâb civârında vâki‘ Su Meşeliği ve tevâbi‘i mukâta‘ası ve diğer Merdane ma‘a Kızılhisar mukâta‘asının rub‘ hissesi bin iki yüz on sekiz senesine mahsûben iltizâmına tâlib ve râğıb olan dârende-i temessük kıdvetü’l-emâsili ve’l-akrân () zîde kadruhûya der‘uhde ve ilzâm olunup ol

dahi bedel-i iltizâmı olan meblağı tamâmen tarafımıza edâ ve teslîm eylediğine binâen işbu ma‘mûlün-bih zabıtnâme tahrîr ve yedine i‘tâ olundu gerekdi ki sene-i merkûma mahsûben hâssa-i mezkûre îcâb ve iktizâ iden ‘âidât ve hâsılâtı ve a‘şâr-ı şer‘iyye ve rûsûmâtı şurût-ı mukâta‘a üzere yerlü yerinden ahz u kabz ve cem‘ ve tahsîl idüp mûmâ-ileyh ahz u kabzına ve cem‘ ve tahsîline tarafımızdan ve taraf-ı âherden ferden mine‘l-efrâd kimesne dahl ve ta‘arruz ve mûmâna‘at eylemeye.

Receb Salih mutasarrıf-ı mukâta‘a-i mezbûre.

Sayfa 73/ Belge 95

Belgenin Özeti

Ayntâb’da Tahnı Karyesi ma‘a Kürd Mihmadlü Karyesi ve tevâbi‘i mukâta‘asının bâ-berât mutasarrıf olan Receb Salih’in; mukâta‘a-i merkûmenin 1218 senesi iltizamını (Ayntâb voyvodası es-Seyyid Kalender Paşa’ya) teslim ettiğine dair şartnâme kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Vech-i tahrîr-i hurûf budur ki,

Bâ-berât-ı ‘âlî-şân ber-vech-i mâlikâne nısf hissesine mutasarrıf olduğum Ayntâb Kazâsı’nda vâki‘ karye-i Tahnı ma‘a karye-i Kürd Mihmadlü ve tevâbi‘i mukâta‘asının işbu bin iki yüz on sekiz senesinden iltizâmına tâlib ve râğıb olan dârende-i temessük kıdvetü’l-emâsili ve’l-akrân () zîde mecduhûya der‘uhde ve ilzâm ve mûmâ-ileyh dahi iltizâm ve kabûl bedeli olan bin beş yüz guruşu tarafımıza teslîm itmekle işbu temessük yedine i‘tâ olundu gerekdir ki, sene-i merkûma mahsûben mukâta‘a-i mezkûreden hâsıl olan a‘şâr-ı şer‘iyye ve rûsûm-ı ‘örfiyye ve sâir ‘âidât kemâ-fi’s-sâbık tevcîhiyle ta‘şîr ve tahsîl olunagelmîş ise mûmâ-ileyh dahi ol vechile tahsîl ve ta‘şîr idüp taraf-ı âherden müdâhale ve ta‘arruz olunmaya.

Receb Salih mutasarrıf-ı mukâta‘a-i mezbûre.

Sayfa 73/ Belge 96**Belgenin Özeti**

Ayntâb müftüsü ve eski müftüleri ve nakibüleşraf ve a'yân ve Ayntâb mütesellimi el-Hâcc Mustafa Ağa'ya ve a'yân ve serdar ve iş erlerine; 1219 senesinin cizyelerinin toplanıp görevli memur Bezirgan Topaloğlu'na verilmesi hususunda Maraş'tan yazılan buyuruldu kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Hâlen medîne-i Ayntâb'da mesned-nişîn-i şerî'at-ı garrâ fazîletlü efendi zîde fazluhû ve me'zûn-ı bi'l-iftâ diyânetlü efendi zîde 'ilmuhû ve sâbıkan me'zûn-ı bi'l-iftâ fazîletlü efendiyân ve vücûh-ı velâyet efendiyân zîdet fazluhum ve nakîbü'l-eşrâf şerâfetlü efendi zîde şerefuhû ve a'yân-ı belde kıdvetü'l-emâsili ve'l-akrân hâlen mütesellimimiz hamiyetlü el-Hâcc Mustafa Ağa zîde kadruhû ve a'yân ve serdâr zîdet mekâdiruhum ve sâir iş erleri ve söz sâhibleri inhâ olunur ki;

İşbu bin iki yüz on dokuz senesine mahsûben der-sa'âdetden cizye 'uhde-i iltizâmımızda olmağla imdi tarafımızdan bezirgânımız Topaloğlu'nu kabzına me'mûre eylediğimiz hasebiyle cizye ... küşâde ve kabzına me'mûra edâya tenbîhi cümlelizden matlûbum idüğü dîvân-ı Maraş'dan işbu buyuruldu tahrîr ve irsâl olundu bi-mennihî te'âlâ vusûlünde gerekdir ki, ber-vech-i meşrûh cizye-i mezkûru

Sayfa 74/ Belge 96 (önceki sayfanın devamı)

me'mûra edâsına takayyüd ve müceb-i buyuruldumuz ile 'amel ve İrâd-ı Cedîd-i hümâyûn mantûk-ı emr-i 'âlî mugâyirinden be-gâyetü'l-gâye tehâşî ve mücânebet eyleyesiz deyü.

Fî 2 Zi'l-hicce sene 1218.

Sayfa 74/ Belge 97**Belgenin Özeti**

Ayntâb nâibi ve cizyedârına; cizye vergilerinin 1219 senesinden itibaren ednâsına onar para ve evsatına yirmişer para ve a'lâsına kırkar para zam yapıldığı, vergilerin düzenli toplanıp hazîne-i âmireye teslim edilmesi ve halktan fazla vergi

toplanmaması hususunda yazılan fermân kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Kıdvetü'n-nüvvâbü'l-müteşerri'în Ayntâb nâibi mevlânâ () zîde 'ilmuhû ve kıdvetü'l-emâcidi ve'l-a'yân Ayntâb cizyedârı zîde mecduhû 'tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki;

Sefer takrîbiyle ocak neferâtının mevâcib tezâyüd kabûl idüp devlet-i 'aliyyenin vâridât-ı mukarreresi mesârif-i mu'ayyene vâfir olduğundan mîrînin müzâyakası derkâr olduğuna binâen sûret-i hüsn-i nizâmı erbâb-ı şûrâ beynlerinde müzâkere ve iktizâsını mülâhaza olundukda şer'-i şerîfe muvâfık olarak İstanbul ve sâir memâlik-i mahrûsemin 'umûm üzere cizye evrâkının ednâsına onar para ve evsatına yirmişer para ve a'lâsına kırkar para zam olduğu hâlde işbu zamâim-i sâir mahalde sâbit gibi olmayup zamâim-i meşrû'adan olmağla fi'l-cümle beytü'l-mâlû'l-müslimîn medâr-ı i'ânet olacağı ittidâk-ârâ ile karâr-dâde olduğuna binâen mücebince tanzîmi istisvâb olunursa bin iki yüz on dokuz senesi muharremi guresinden i'tibâr ile 'umûm cizye evrâkının ednâsına onar para ve evsatına yirmişer para ve a'lâsına kırkar para zam ile gerek âsitâne-i 'aliyyem ve gerek taşra ra'iyyelerinden ol vechile tahsîl ve evrâka göre zamâim-i meşrû'adan iktizâ iden mâl-ı mîrîsin beher sene Kostantin (?) mevâcib-i mîrî için cizyedâr tarafından hazîne-i 'âmireme teslîm olunup bir akçe ziyâde mutâlebe olunmamak ve ideri olur ise inhâ olundukda cizyedârları lâyıki üzere te'dîb ve tenkîl kılınmak mazmûnları derciyle bi'l-cümle memâlik-i mahrûseme bi'l-cümle memâlik-i mahrûseme evâmir-i 'aliyyem neşr ve sicillât-ı mahkemede kayd itdirilmek tanzîmi rikâb-ı mülûkâneme lede'l-'arz ol bâbda hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûnum şeref-efzâ-yı sudûr olmağla mücebince hazîne-i 'âmirem defterlerine sebt ve kayd olunup ba'de-ezîn ol vechile tahsîl olunmak üzere nizâmı hâvî hâssaten işbu emr-i celfli'l-kadrim ısdâr ile irsâl olunmuşdur imdi vusûlünde siz ki nâib ve cizyedâr-ı mûmâ-ileyhimsiz vech-i meşrûh üzere iki yüz on dokuz senesi muharremi guresinden i'tibâr ile İstanbul ve sâir bi'l-cümle memâlik-i mahrûsemin 'umûm üzere cizye evrâkının ednâsına onar para ve evsatına yirmişer para ve a'lâsına kırkar para zam ile re'âyâdan ol vechile tahsîl olunup bir akçe ziyâde mutâlebe olunmamak ve zamâim-i mezkûreden lâzım gelen mâl-ı mîriyyesi beher sene Kostantin (?) mevâcibinde hazîne-i 'âmireme teslîm olunmak bi-'aynihî tanzîm

olunduğu ve eğer ziyâde mutâlebe ider olur ise inhâ olundukda cizyedârlar lâyığı üzere te'dîb ve tenkîl olunacağı ma'lûmunuz oldukda işbu nizâmı sicillâta kayd olunup kayd olunduğu mestûrdur devlet-i medâra i'lâm ve inhâ ve mevâcib ve muktezâsı üzere 'amel ve hareket ve mugâyir-i nizâm cizyedâr tarafından ziyâde nesne talebi ideri olur ise ma'rifet-i şer'le ve def'le ve memnû' olunmadığı sûretde hakkından gelmek için dersa'âdetime 'arz ve i'lâma müsâra'at olunmak bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur buyurdum ki,

Hükm-i şerîfimle vardıkda bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sudûr olan işbu emr-i şerîf-i celîli's-şân vâcibü'l-ittibâ' ve lâzımü'l-ımtisâlimin mazmûn-ı münîfi-berle 'âmil olup hilâfindan hazer ve mücânebet eyleyesiz şöyle bilesiz 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız.

Tahrîren fi'l-yevmi'r-râbi' 'aşera min-şehr-i Zi'l-ka'de seneti semân 'aşera ve mieteyn ve elf.

El-mahrûse nefsi ...

... kelâm hakku'l-'ilm ref'u'l-ümem es-Seyyid İbrahim Yesârî el-müderri el-müvellâ be-medîneti Ayntâb gufire lehû.

Sultân İbrahim Edhem.

Sayfa 75/ Belge 98

Belgenin Özeti

Anadolu kadıları ve nâiblerine; çoğu kişinin veresesini mirastan mahrum etmek için hile-i şer'iyeye ile mallarını başkasına hibe ve satma yoluna gittikleri ve bunun da birçok hukuksuzluğu beraberinde getireceği, bu türlü hüccet isteyenlere karşı dikkatli olunması ve hüccet verilmemesi hususunda yazılan fermân kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Akzâ kuzâtu'l-müslimîn evlâ vülâtü'l-muvahhidîn ma'âdinü'l-fazâilü ve'l-yakîn râfi'u i'lâmü's-şer'ati ve'd-dîn vâris-i 'ulûmi'l-enbiyâi ve'l-mürselîn el-muhtassu bi-mezîdi 'inâyeti'l-melikü'l-mu'în Anadolu'nun orta kolu yemîn ve yesârıyla nihâyetine varınca müvellâ-i fihâm zîdet fazâiluhum ve mefâhiru'l-kuzâtü ve'l-ahkâm ma'âdinü'l-fazâilü ve'l-keâm sâir kuzât ve nüvvâb zîde fazluhum tevkî-i ref'i

hümâyûn vâsıl olıcak ma‘lûm ola ki;

Bi'l-fi'il Rumeli kadı'askeri olan a'lemü'l-'ulemâi'l-mütebahhirîn mevlânâ Mîr es-Seyyid İbrahim İsmet edâma'llâhu te'âlâ fazâiluhû tarafından der-bâr-ı şevket-karârıma takdîm olunan bir kıt'a takrîrinden ekser-i nâs veresesini mîrâsdan mahrûm itmek için nefy-i mülk idegeldiklerinden bundan akdem bâ-hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûn nefy-i mülk mâddesi istimâ'ı memnû' olunmuş iken ba'zı kesân işbu nefy-i mülk mâddesini kalıbı diğere ifrâğ ve hîle-i şer'iyeye sûretiyle altun ve gümüşden masnû' huliyyelerini hibe ve eşyâ-yı sâirelerini semen-i tesmiyesiyle mübâya'a sûretiyle hüccet itdirdikleri ve ba'de'l-vefât mazmûn-ı hücceti isbât ile dâyin-i veresenin hukûkunu ibtâl ile kemâ-fi's-sâbık mülkü mutazammın hâlâta ictisâr eyledikleri rû-nümâ olup hattâ bu esnâda Kayserili Mehmed Emin nâm kimesnenin hânesinde müteveffıye olan Aişe nâm hatunun sekiz yaşında Mehmed Salih nâm bir nefer oğlu mevcûd iken merkûm Mehmed Emin ve zevcesi Aişe 'arz odasında sadr-ı a'zam huzûrunda Üsküdar kadısı sâbıkın imzâ ve zimmetiyle birer kıt'a hüccet ibrâz ve müteveffıye-i mezbûre mâlik olduğu kâffe-i huliyy ve eşyâ ve emvâlini bizlere hibe ve bey' eyledi diyerek sağır-i merkûmu külliye mîrâsdan mahrûm ve bu vechile garda tasaddî eyledikleri meşhûr olup zikr olunan hüccetler her ne kadar hibe ve mübâya'a sûretiyle muharrer ise dahi veresenin ... müceb olmakdan ihtirâzen men' olunmuş olan nefy-i mülkü mutazammın olduğu ve binâen 'aleyh müteveffıye-i merkûmenin huliyy ve eşyâ ve sâiresini oğlu sağır-i merkûm için tahsîl olunmak ikizâ eylediğini inhâ ve ber-vech-i muharrer ve ba'zı kimesneler ikmâl-i hilyesinden nâşî nefy-i mülk mâddesine hibe ve mübâya'a sûretiyle ifrâğ ile dâyin-i veresenin hukûkunu ibtâl idegeldikleri mesmû' olduğundan başka bu def'a müteveffıye-i merkûmenin eşyâsı mâddesinde meşhûd olarak zâhire çıktığı ve bu vechile nefy mâddesinin memnû' iyyeti bir nesneyi müffid olmadığı zâhir olmak hasebiyle bu husûsun dahi nefy-i mülk mâddesi misillü istimâ' memnû' olursa dâyin-i veresenin ibtâl-i hukûkları 'ârızası ber-teraf olacağını dahi şifâhen ifâde idüp 'an-nefsü'l-emir işbu hibe ve mübâya'a mâddesi nefy-i mülk sûretine girüp dâyin-i veresenin ibtâl-i hukûkunu müceb olduğu bedîhiyâtdan olmağla fî-mâ-ba'd o makûle cemî'-i eşyâsını bir habbe hibe ve bey' idenlere hüccet virilmemek virenin hîn-i vefâtında müteveffâ bize cemî'-i eşyâsını bize hibe ve bey' eyledi deyü da'vâya tasaddî ider olur ise bir vechile istimâ' olunmamak husûsu bi'l-cümle mehâkim-i sicillâta sebt ve kayd itdirilmek bâbında

tenbîhi hâvî Rumeli kadı'askeri mevlânâ müşârun-ileyh ile bi'l-fi'il Anadolu kadı'askerine ve İstanbul kadısına ve siz ki mevlânâ-yı mûmâ-ileyhimsiz size hitâben başka ve Rumeli'de vâki' kazâların kuzât ve nüvvâbına hitâben başka evâmir-i şerîfim sudûru lâzımeden olduğu bi'l-fi'il

Sayfa 76/ Belge 98 (önceki sayfanın devamı)

sadr-ı a'zam sûtûde-şiyem ve vekîl-i mutlak kavıyyü'l-himem düstûr-ı ekrem müşîr-i efham nizâmü'l-'âlem nâzım-ı münâzımı'l-ümem Gâzî el-Hâcc Yusuf Ziya paşa edâma'llâhu te'âlâ iclâlehû ve ... ikbâluhû ve iktirâruhû 'atebe-i 'ulyâ-yı mülûkâneme bâ-takrîr lede'l-'arz takrîr mûcebince tanzîm oluna deyü mübârek hatt-ı şerîf-i şevket-müdîfim şeref-yâfte-i sudûr olmağla vech-i meşrûh üzere 'amel ve hareket olunmak fermânım olmağın i'lâmen ve ifhâmen ve mahsûsen işbu emr-i şerîfim ısdâr ve sadr-ı a'zam tatarlarından kıdvetü'l-emâsili ve'l-akrân Abdurrahman zîde kadruhû ile irsâl olunmuşdur imdi şeref-efzâ-yı sudûr olan hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûnum mûcebince fi-mâ-ba'd o makûle cemî'-i eşyâsını ber-mûceb hibe ve bey'-i mevâdd idenlere hüccet virilmeyüp ve birinin hîn-i vefâtında müteveffâ cemî'-i eşyâsını bize hibe ve bey' itdi deyü da'vâya tasaddî ideri olur ise bir vechile istimâ' olunmamak ve işbu nizâm ilâ-mâşâa'llâhu te'âlâ mer'î ve düstûru'l-'amel tutulmak ve vakten mine'l-evkât hilâf-ı hareket-i vukû'a gelmemek dâimâ ... i'tinâ ve nezâret olunmak ahass-ı metâlib-i cihândârânem olunduğu husûsu mezbûr ber-vech-i muharrer müşârun-ileyhümâyâ ve sâir iktizâ idenlere hitâben başka başka evâmir-i şerîfim ısdâr ve tesyârıyla tesyîr ve te'kîd kılındığı ma'lûmunuz oldukda işbu emr-i şerîf-i itâ'at-redîfî feth ve kırâ'at ve mazmûn-ı münîfî iktizâ idenlere i'lân ve işâ'at ve sicillât-ı muhâkeme kayd ve sebt-berle 'ale'd-devâm mûceb ve muktezâs üzere 'amel ve hareket ve ser-i mû hilâf-ı hâlet vukû'unu irâ'et ruhsatdan hazer ve mücânebet olunmak bâbında fermân-ı 'âlf-şânım sâdir olmuşdur buyurdum ki,

Vusûl buldukda bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sudûr olan fermân-ı vâcibü'l-ittibâ' ve lâzımü'l-ımtisâlimin mazmûn-ı itâ'at-makrûnuyla 'amel ve hareket ve hilâfından tehâşî ve mücânebet eylesesiz şöyle bilesiz 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız.

Tahrîren fi-evâsıt-ı Zi'l-ka'deti's-şerîfe seneti semân 'aşera ve mieteyn ve elf.

Kostantiniyye el-mahrûse.

Sayfa 76/ Belge 99

Belgenin Özeti

Ayntâb'da Kozanlı Mahallesi Camii avlusundaki el-Hâcc Mustafa Medresesi'ne mutasarrıf olan es-Seyyid Mehmed Arif Efendi'nin tedrîsinin hareket-i hâric (ikinci seviye) mertebesine çıkarıldığına dair verilen tedrîs ruûsu kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Arif Efendi hazretlerinin tedrîs ru'ûsudur.

Ayntâb'da Kozanlı Mahallesi'nde vâki' câmi'-i şerîf havlusunda el-Hâcc Mustafa medresesinin ibtidâ-i hâric i'tibâriyle bâ-berât 'asker müderrisi olan kıdvetü'l-'ulemâi'l-muhakkikîn es-Seyyid Mehmed Arif Efendi zîde 'ilmuhû 'arz-ı hâl sunup her vechile mahal ve müstehak olan mutasarrıf olduğu medrese-i mezbûresine hareket-i hâric i'tibârı ihsân buyurulmak bâbında istid'â-yı 'inâyet itmeğin ber-vech-i istid'â yerinde hareket-i hâric i'tibâr buyurulmak üzere fazîletlü semâhatlü şeyhü'l-islâm mevlânâ Ahmed Esad Efendi hazretleri işâret itmeleriyle işâretleri mûcebince hareket-i hâric i'tibâr olundu.

Sayfa 76/ Belge 100

Belgenin Özeti

Maraş Beylerbeyisi ve Ayntâb Voyvodası Kalender Paşa'ya, Ayntâb ve kazâlarının kadılar ve nâiblerine, a'yân ve iş erlerine; Ayntâb sancağının avarız ve nüzul malından rûznâmçe-i hümâyûn temessüküyle havale olunan paranın icab eden kimselerden tahsili ve matbah-ı âmire emîni Yusuf Agâh'a teslim edilmesi hususunda yazılan fermân kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Emîrû'l-ümerâi'l-kirâm kebîrû'l-küberâi'l-fihâm zevi'l-kadri ve'l-ihtirâm sâhibü'l-'izzü ve'l-ihtişâm el-muhtassu bi-mezîdi 'inâyeti'l-meliki'l-a'lâ Rumeli

Beylerbeyiliği pâyesiyle Maraş beylerbeyisi ve Ayntâb voyvodası olan Kalender paşa dâmet me'âlîhu ve mefâhiru'l-kuzâtü ve'l-hükkâm ma'âdinü'l-fazâilü ve'l-keâm Ayntâb sancağında vâki' kazâların kadıları ve nâibleri zîde fazluhum ve mefâhiru'l-emâsili ve'l-akrân a'yân-ı vilâyet ve iş erleri zîde kadruhum tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki;

Hâcegân-ı mezbûre-i hümâyûnumda hâlen tersâne-i 'âmirem ve emîni Yusuf Ağâh dâme mecduhûnun takdîm eylediği takrîr mefhûmunda mukaddemâ idâresi 'uhdesinde olan matbah-ı 'âmirem mesârifine mahsûben Ayntâb sancağının bin iki yüz on yedi senesinin 'avâriz ve nüzulu mâlından olmak üzere üç bin dört yüz yetmiş altı buçuk guruş bir kıt'a rûznâmçe-i hümâyûnum temessükü mantûkunca havâle olunduğuna binâen havâle-i meblağ-ı mezbûrun mahallinde tahsîl ve ta'yîn olunan () teslîmen emîn-i mûmâ-ileyh mahalline irsâl ve tavsîli bâbında emr-i şerîfim sudûrunu inhâ itmekle livâ-i mezbûrun bin iki yüz on yedi senesi

Sayfa 77/ Belge 100 (önceki sayfanın devamı)

'avâriz ve nüzulu mâlından bir kıt'a rûznâmçe-i hümâyûnum temessükü mûcebince havâle olunan üç bin dört yüz yetmiş altı buçuk guruşun bundan böyle te'hîrine ruhsat ve cevâz gösterilmeyerek sen ki paşa-yı mûmâ-ileyhsin ma'rifetin ve ma'rifet-i şer'le ve cümle ma'rifet ve ittifâkıyla îcâb ve iktizâ idenler dahi 'alâ-eyyü hâlin tahsîl ve kabzına me'mûre teslîmen der-sa'âdetime irsâl ve mûmâ-ileyh tarafına teslîme müsâra'at ve fî-mâ-ba'd tahsîline ikdâm ve ihtimâm itmeyüp beyhûde i'lâm ve tahrîrât irsâliyle emvâl-i mîriyyenin dûçâr-ı 'ukde-i te'hîrini tecvîz eylediğin hâlde iğbirâr-ı şâhânemi mûceb olacağını bilüp âna göre kimesnenin i'tizâr-ı vâhiyesine kat'â havâle-i sem' i'tibâr itmeyerek 'alâ-eyyü hâlin yerlü yerinden ve îcâb ve iktizâ idenlerden tahsîl ve kabzına me'mûre teslîmen irsâl ve emîn-i mûmâ-ileyh tarafına teslîme bezl mâ-hasal-ı kudret eylemek fermânım olmağın te'kîd ve isti'câli hâvî işbu emr-i celîli'l-kadrim ısdâr ile irsâl olunmuşdur imdi vusûlünde ber-vech-i muharrer sene-i mezbûre mahsûben Ayntâb 'avâriz mâlından havâle olunan meblağ-ı mezbûru vâsıl-ı emr-i şerîfimle 'alâ-eyyü hâlin yerlü yerinden ve îcâb ve iktizâ idenlerden serî'an tahsîl ve kabzına me'mûre teslîmen irsâl ve emîn-i mûmâ-ileyh tarafına teslîme 'acele ve şitâb eylesin ve sen ki kuzât ve nüvvâb ve a'yân ve zâbitân-ı mûmâ-ileyhim ve iş

erlerisiz sizler dahi mûceb-i emr-i şerîfimle ‘amel ve hareket ve hilâfindan ve hilâfindan gâyetü’l-gâye hazer ve mücânebet eylemeniz bâbında fermân-ı ‘âlî-şânım sâdır olmuştur buyurdum ki,

Hükm-i şerîfimle vardıkda bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sudûr olan işbu emr-i şerîf-i ‘âlî-şânımın mazmûn-ı münîfi üzere ‘âmil olup hilâfindan hazer ve mücânebet eyleyesiz şöyle bilesiz ‘alâmet-i şerîfe i‘timâd kılasız.

Tahrîren fi’l-yevmi’r-râbi’ ‘aşera min-şehr-i Şevvâlü’l-mübârek seneti semân ‘aşera ve mieteyn ve elf.

Kostantiniyye el-mahrûse.

Bu siyâkda sadr-ı a‘zam mektûbu dahi vardır.

Sayfa 77/ Belge 101

Belgenin Özeti

Ayntâb’da Tilbaşar nâhiyesinde Boyacızâde Sofî Ahmed Evkâfının tevliyet cihetinin es-Seyyid Mustafa ve es-Seyyid Mehmed’den ref edilip evlâdiyet ve meşrûtiyet üzere Molla Mehmed’e tevcih edilmesi hususunda yazılan berât kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Berât-ı şerîf-i ‘âlî-şân tuğrâ-yı garrâ-yı cihân hükmü oldur ki;

İftihâru’l-havâssu ve’l-mukarrabîn mu‘temedü’l-mülûku ve’s-selâtin muhtârü’l-‘izzu ve’l-kelemtîn bi’l-fi‘il Dârü’s-sa‘âdem ağası olup Haremeyn-i şerîfeyn evkâfi nâzırı olan Bilal Ağa dâme ‘uluvvîhî Dîvân-ı Hümâyûnuma ‘arz gönderüp taht-ı nezâretinde olan evkâfdan medîne-i Ayntâb’a tâbi‘ Tilbaşar nâhiyesinde vâki‘ Boyacızâde Sofî Ahmed evkâfının tevliyyet nizâ‘ına dâir Ayntâb nâibi mevlânâ es-Seyyid Abdullah Nuri zîde ‘ilmuhûnun i‘tâ eylediği i‘lâmı ... kuyûdu ba‘de’l-ihrac fermân-ı ‘âlî-şânımla Haremeyn müfettişine havâle olundukda medîne-i Ayntâb kasabası ahâlîsinden Boyacızâde Ahmed nâm kimesnenin vakfi olan kasaba-i merkûmda vâki‘ Arıl Karyesi’nin ber-mûceb-i vakfiye-i ma‘mûlün-bihâ tevliyeti vâkıf-ı merkûmun evlâd-ı kendüye ba‘dehû neslen ba‘de neslin evlâd-ı evlâdına meşrûta olup tevliyyet-i mezkûre es-Seyyid Mustafa ve es-Seyyid Mehmed bin Hamza’nın bâ-berât-ı ‘âlî-şân üzerlerinde olduğu derkâr olundukdan sonra i‘lâmda ismi mezkûr işbu râfi‘-i tevkî‘-i

refî‘u’ş-şân-ı hâkânî kıdvetü’l-emâsili ve’l-akrân Molla Mehmed bin Mustafa zîde kadruhû meclis-i şer‘-i münîrde takrîr-i kelâm idüp yedimde olan i‘lâm ve hüccet-i şer‘iyye ve ahâlînin bir kıt‘a mahzarında nâtık olduğu üzere tevliyyet-i mezkûre evlâdiyet ve meşrûtiyet üzere bâ-berât-ı ‘âlî-şân üzerimde iken mezbûr Seyyid Mustafa kendi tarafından asâleten ve karındaşı Seyyid Mehmed tarafından vekâleten hilâf-ı inhâ evlâd-ı vâkıfdan olmak üzere ber-takrîb tevliyyet-i mezkûreyi üzerinden ref‘ ve kendülere tevcîh ve berât itdirüp gadr-ı küllî itmeğin lâkin mezbûr evlâd-ı vâkıfdan olmayup ecânibden olmaları tevliyyet-i mezkûrede ‘alâka ve medhalleri dahi olmayup ancak ben ve babam ve ceddım evlâd-ı vâkıfdan olup mezbûrun vakfiyesi dahi yedimde olmağla tevliyyet-i mezkûre babam ve ecdâdım mahlûllerinden üzerimde iken mezbûrdan es-Seyyid Mustafa ve Seyyid Mehmed’e hilâf-ı şart-ı vâkıf tevcîh olmağla yedimde olan vakfiye ve i‘lâm ve hüccet-i derkenâra ba‘de nazar hakikat-ı hâl kazâ-i mezbûr ahâlîsinden olup husûs-ı merkûma vukûf-ı nâzırı olan işbu hâzırûn-ı bi’l-meclis evlâd-ı bî-garaz müslimînden ba‘de’l-istihbâr tevliyyet-i mezkûre ecânibden olan mezbûrân es-Seyyid Mustafa ve es-Seyyid Mehmed’in üzerlerinden ref‘ olunup evlâdiyet ve meşrûtiyet üzere yine ve bana tevcîhi niyâzına i‘lâm olunması murâdıdır didikde hâlen mezbûr Molla Mehmed zîde kadruhûnun

Sayfa 78/ Belge 101 (önceki sayfanın devamı)

takrîr-i meşrûhu üzere olduğu yedinde olan vakfiye ve hüccet ve i‘lâm ve ahâlînin mahzarlarından zâhir ve nümâyân olduğundan gayrı mezbûrân es-Seyyid Mustafa ve es-Seyyid Mehmed kat‘an evlâd-ı vâkıfdan olmayup lâkin mezbûr Molla Mehmed zîde kadruhû tevliyyet-i mezkûrenin harsan meşrûtu olup her vechile dîndâr ve sadâkatkâr olduğunu hâzırûn-ı bi’l-meclis olanlar Halebü’ş-şehbâ müderrisi Esîrîzâde es-Seyyid Ahmed bin es-Seyyid Mehmed ve es-Seyyid el-Hâcc İbrahim bin Seyyid Hasan ve Ahmed bin Mustafa ve es-Seyyid Kemaleddin bin Seyyid Osman ve es-Seyyid Abdülkadir bin Abdülvehhab’dan her biri ‘alâ-tarîki’ş-şehâde haber virmeleriyle mûcebince tevliyyet-i mezkûre îcâbından olan mezbûrân Seyyid Mustafa ve Seyyid Mehmed’in üzerlerinde ref‘ olunup evlâdiyet ve meşrûtiyet üzere kendüye tevcîh ve yedine berât-ı şerîf-i ‘âlî-şânım virilmek niyâzıyla mezbûr Molla Mehmed’in istid‘âsı ‘inâyet eylediğini müfettiş-i mûmâ-ileyh mevlânâ Mehmed Ataullah zîde ‘ilmuhû i‘lâm

itmekle i‘lâmı mücebince mezbûrân es-Seyyid Mustafa ve es-Seyyid Mehmed’in ref‘lerinden evlâdiyet ve meşrûtiyet üzere mezbûr Molla Mehmed zîde kadruhûnun ‘uhdesine tevcîh ve yedine berât-ı şerîf-i ‘âlî-şânım virilmek ricâsına i‘lâm itmeğin i‘lâmı mücebince tevcîh olunmak fermânım olmağın hakkında mezîd-i ‘inâyet-i pâdişâhânem zuhûra getürüp imdi müşârun-ileyhin ‘arzı mücebince bin iki yüz on sekiz senesi şevvâlinin yirmi sekizinci gününden bu berât-ı hümâyûnum virdim ve buyurdum ki,

Mûmâ-ileyh Molla Mehmed zîde kadruhû varup merkûmânın ref‘lerinden evlâdiyet ve meşrûtiyet üzere kemâ-kân tevliyyet-i mezkûra mutasarrıf olup edâ-yı hizmet eyledikten sonra işbu berât-ı ‘âlî-şânıma mugâyir tevliyeti umûruna ref‘ olunan merkûmân ve taraf-ı âherden mâni‘ ve müzâhim olmayup dahl ve ta‘arruz kılmayalar şöyle bileler ‘alâmet-i şerîfe i‘timâd kılalar.

Hurrîre fi’l-yevmi’r-râbi‘ min-şehr-i Zi’l-ka‘de seneti semân ‘aşera ve mieteyn ve elf.

Kostantiniyye el-mahrûse.

Sayfa 78/ Belge 102

Belgenin Özeti

Ayntâb nâibine, Tavîl Ömerzâde Osman’a ve a’yân ve zâbitân ve iş erlerine; Ayntâb Kazâsı’nda bulunan her ağnâm ve keçinin yapağı ve kıl resimlerinin Îrâd-ı Cedîd hazînesi için toplanması ve gönderilmesi konusunda yazılan fermân kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Kıdvetü’n-nüvvâbü’l-müteşerri‘în Ayntâb Kazâsı’nda nâibü’ş-şer‘ olan mevlânâ () zîde ‘ilmuhû ve kıdvetü’l-emâcidi ve’l-a’yân Tavîl Ömerzâde Osman zîde mecduhû ve mefâhiru’l-emâsili ve’l-akrân a’yân ve zâbitân ve iş erleri zîde kadruhum tevkî‘-i refî‘-i hümâyûn vâsıl olıcak ma‘lûm ola ki;

Memâlik-i mahrûsemde vâki‘ cemî‘-i kazâlarda bulunan ağnâm ve keçinin beher dânesinden birer para resm-i yapağı tahsîl olunmak üzere tanzîmi ve Îrâd-ı Cedîd-i hümâyûnum hazînesinden zabt ve irâdesine irâde-i ‘aliyyem ta‘alluk itmekden nâşî

Ayntâb Kazâsı'nda bulunan ağnâm ve keçinin yapağı ve kıl resimlerine beher dânesinden tahsîl tanzîmi i'tâsını mu'teberân-ı ricâl-i devlet-i 'aliyyemden hâlen Îrâd-ı Cedîd-i hümâyûnum defterdârları iftihârû'l-emâcidi ve'l-ekârim el-Hâcc İbrahim Reşid dâme mecduhû memhûr takrîriyle inhâ itmeğîn memâlik-i mahrûsemde vâki' iskele berri ve bahri ve sâir Anadolu ve Rumeli sâhillerinden ve Haleb ve Trablusşam iskelelerinden ve İzmid ve Selanik ve Bosna taraflarından âher mahalle fûrûht ve bey' ve şîrâ olunan yapağının kadîm olan kürd ve sâir yerlülerine hâlel gelmemek şartıyla beher vukiyyesinden cânib-i mîrî için birer pâre resm-i mîrîleri bâyi'leri tarafından ahz ve tahsîl olunmak üzere bundan akdem bâ-hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûnum tanzîm olunmuş idi ancak mahalleri müteferrik olduğundan resmi tahsîl olunmamış yapağı ashâbı tüccâra fûrûht ve tüccâr dahi ümenâya tasadduk idüp yedinde evvelâ tezkiresi olmadığından resm-i mutâlebesiyle yükleri tevfkîk olunarak tüccâr-ı merkûma 'usret derkâr olunmağla memâlik-i mahrûsemin 'âdet-i ağnâm mukâta'ası rûsûmâtı tahsîl olduğu esnâda kuzu ve oğlakdan mâ'adâ selâtîn ve eşrâf ve ahâlî ve 'askerî ve gayr-ı 'askerî ve re'âyâ ve çoban ve mandıracı ve celeb ve göçebe ve yörükân ve evlâd-ı ... ve havâss ve evkâf ve ma'den-i ahâlî ve re'âyâları ve Türkmen ve ekrâd ve 'aşâir ve kabâil ve mu'âf ve gayr-ı mu'âf ve sâir kesânın yedlerinde ve yaylak ve kışlaklarında mevcûd ağnâm ve keçi ta'dâd olunup her kimin olur ise olsun bir 'adedi gerüye kalmayarak ve bu toklu ve şişekdir (?) diyerek 'özü ve 'illet

Sayfa 79/ Belge 102 (önceki sayfanın devamı)

Olunmayarak kuzu ve oğlakdan mâ'adâ 'ale's-seviyye ağnâm ve keçinin beher dânesinden resm-i yapağı ve kıl bedeli olmak üzere birer para resmi tahsîl olunup ashâbının ism-i şöhetleri ve ağnâm ve keçinin 'aded ve mikdârları beyân olunarak ümenâ taraflarından edâ ve ... i'tâ olunmak ve hilâf-ı hareket ideri olur ise zecren iki kat resmi tahsîl itdirilmek meşrût nizâmından idüğü hazîne-i 'âmiremde mahfûz başmuhâsebe defterlerinde mukayyed olmağla mücebince 'amel ve hareket olunmak fermânım olmağın zabtını hâvî işbu emr-i 'âlî-şânım ısdâr ile irsâl olunmuşdur imdi vusûlünde kazâ-i mezbûrda bulunan ağnâm ve keçinin beher dânesinden birer para resm-i mîrînin tahsîli-sene-i merkûmeye mahsûben ber-vech-i emânet 'uhdene ihâle olduğu ma'lûmun oldukda ber-müceb-i şurût-ı muharrere kazâ-i mezbûrda bulunan ağnâm ve

keçinin birer para resm-i mîrîlerini ta'dâd iderek ashâbından tahsîl ile hâsîlâtın memhûr ve mûmzâ defteriyle hazîne-i mezkûreye irsâle ihtimâm ve dikkat ve hilâf-ı meşrût bu toklu ve şişekdir (?) diyerek 'özl ve 'illet olunur ise 'amel ve i'tibâr olunmayup ve bu resm bahânesiyle vedî'atu'llâh olan ahâlî ve fukarâ-yı ra'iyeye zulüm ve te'addîden hazer ve mücânebet eylesen ve siz ki nâib ve a'yân ve zâbitân-ı mûmâ-ileyhim ve iş erleri sizler dahi mûceb-i emr-i şerîfimle 'amel ve hareket eylemeniz bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuşdur buyurdum ki,

Hükm-i şerîfimle vârid oldukda bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sudûr iden işbu emr-i şerîf-i celîli'sh-şân-ı vâcibü'l-ittibâ' ve lâzımü'l-imitsâlîmin mazmûn-ı münîfi-berle 'âmil olup hilâfiyla kimesneye bir dürlü müdâhale ve ta'arruz itdirmeyesiz şöyle bilesiz 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılarsız.

Hurrire fi'l-yevmi'r-râbi' min-şehr-i şa'bânü'l-mu'azzam seneti semân 'aşera ve mieteyn ve elf.

Kostantiniyye el-mahrûse.

Sayfa 79/ Belge 103

Belgenin Özeti

Maraş kadısına, Maraş, Ayntâb ve Malatya kazalarının kadularına ve nâiblerine, bu yerlerdeki pamuk resminin mültezimi Tavîl Ömer Ağazâde Osman'a, a'yân ve zâbitân ve iş erlerine; pamuk vergisi mukâta'ası mülhakâtından Maraş ve Ayntâb ve Besni ve Elbistan ve Zamantı ve Hısnımansur ve Malatya kazâlarıyla bütün Maraş eyâletindeki pamuk miri vergilerinin iltizam bedeli olan 4500 kuruşun toplanıp gönderilmesi hususunda yazılan fermân kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Akzâ kuzâtü'l-müslimîn evlâ vülâtü'l-muvahhidîn ma'denü'l-fazlü ve'l-yakîn vâki'-i i'lâmi'sh-şerî'ati ve'd-dîn vâris-i 'ulûmi'l-enbiyâi ve'l-mürselîn el-muhtasar bi-mezîdi 'inâyeti'l-meliki'l-mu'în mevlânâ Maraş kadısı zîde şerefuhû ve mefâhiru'l-kuzâtü ve'l-hükkâm ma'denü'l-fazlü ve'l-keâm Ayntâb ve Malatya kadıları ve Maraş ahâlîsinde vâki' kazâların kadıları ve nâibleri zîde fazluhum ve kıdvetü'l-emâcidi ve'l-a'yân bu def'a mahâll-i mezkûrun penbe emâneti iltizâmen 'uhdene ihâle kılınan Tavîl

Ömer Ağazâde Osman zîde mecduhû ve mefâhîru'l-emâsili ve'l-akrân a'yân ve zâbitân ve vücûh-ı ahâlî ve sâir iş erlerizîde kadruhum tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki;

Îrâd-ı cedîd-i hümâyûnum hazînesi tarafından zabt ve idâre olunan memâlik-i mahrûsenin penbe rüsûmu mukâta'ası mülhakâtından Maraş ve Ayntâb ve Besni ve Elbistan ve Zamantı ve Hısnımansur ve Malatya kazâlarıyla mecmû'-ı Maraş eyâletinde kâin cem'-i mahâl mevâzi'inde hâsıl ve bey' ve şîrâ ve ... penbe ve rişte-i penbe ve kozalı penbe mahalle dahi resm-i mîriyyelerin işbu bin iki yüz on sekiz senesinin Mart'ı ibtidâsından sene-i mezbûre şubatı gâyetine kadar rişte-i kâmile tahsîl ve ahz u kabz eylemek üzere der'uhde ve iltizâmına tâlib olan mûmâ-ileyh Tavîl Ömerzâde Osman zîde mecduhûya dört bin beş yüz gurus bedel iltizâm ile der'uhde ve iltizâm olunup mûmâ-ileyh dahi iltizâm ve kabûl-berle bedel-i iltizâmı olan meblağ-ı mezbûru vakt ve zamânıyla edâ teslim eylemek üzere Îrâd-ı Cedîd-i hümâyûnum hazînesine memhûr deyn temessükü virmekle eyâlet-i mezkûrda kâin cemî'-i mahâl ve mevâzi'inde mahsûben cem' ve tahsîl ve ahz u kabz eyleyüp taraf-ı âherden müdâhil olunmamak üzere şurûtu mücebince feshi için emr-i şerîfim

Sayfa 80/ Belge 103 (önceki sayfanın devamı)

emr-i şerîfim i'tâsı bâbında mu'teberân-ı ricâl-i devlet-i 'aliyyemden hâlen Îrâd-ı Cedîd-i hümâyûnum hazînesi defterdârı iftihâru'l-emâcidi ve'l-ekârim el-Hâcc İbrahim Reşid dâme mecduhû memhûr temessükü virmekle hazîne-i 'âmiremde mahfûz başmuhâsebe defterlerine nazar olundukda zamân-ı zabt mart ibtidâsından olan penbe rüsûmâtı mukâta'ası bundan akdem bâ-hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûnum memâlik-i mahrûseme ta'mîm-i 'aliyye (?) kâffe-i ... mahrûse-i pâdişâhânemde vâki' olan iskele ve berri ve bahri ve sâir mahallerinde pazar içinde fûrûht olunan penbelerin beher vukiyyesinden birer para ve rişte-i penbenin beher vukiyyesinden ikişer para ve kozalı penbeden birer akçe mücerred resm alınmak üzere karâr virildiğine binâen resm-i mezkûr bâyi' tarafından mîr için ahz ve tahsîl olunmak ve iştirâ idenlerin gerek Müslümân ve gerek keferi ümmetinin tezkiresiyle iştirâsıyla iştirâ ve ümmetinin ... tezkiresi oldukça iskele ve sâir mahallerden gerek Müslümân ve gerek keferi sefinelerine vaz' ve tahmîl olunmamak ve mukâta'a-i merkûmeye müceddeden nizâm

virilmeyüp resm-i mezkûr vârid ve dest-i mukarrere-i mîriyye tahtına idhâl olunup bir akçesinin kesr ve noksânına bir dürlü mesâğ ve cevâz olmamağla vakten mine'l-evkât ve sebeben mine'l-esbâb şurût nizâmının bir vechile tebdîl ve tağyîrine müsâ'ade olunmamak ve mukâta'a-i mezbûrun şîrâze-i nizâmının feshi ve bir tarîkle kesr-i vâridâtını müceb hâlâta cesâret idenleri olur ise mâl-ı mîrînin kesr ve ta'fline sebep oldukları için ma'rifet-i şer'le muhkem te'dîb olunmak ve ümenânın şükür ve şikâyeti müsmir ve mü'essir olup nizâm-ı mukâta'a mûcib-i istid'â eylediği emr-i şerîfim ısdâr ve irsâl olunmak nizâm-ı cedîd şurûtundan olduğu mukayyed olmağla mücebince 'amel ve hareket olunmak fermânım olmağın zabtını hâvî hâssaten işbu emr-i 'âlî-şânım ısdâr ve irsâl olunmuşdur imdi vusûlünde siz ki mevlânâ ve kuzât ve nüvvâb ve a'yân ve zâbitân-ı mûmâ-ileyhim ve vücûh-ı ahâlî ve sâir iş erleri yine ber-minvâl-i muharrer keyfiyet ma'lûmunuz oldukda mahâl-i mezkûrun cemî'inde emîn nasb olun mûmâ-ileyh Osman zîde mecduhûya min-küllî'l-vücûh mu'âvenet eyleyesiz ve sen ki mûmâ-ileyhsin ber-vech-i meşrûh temessük mücebince meblağ-ı mezkûr dört bin beş yüz guruşu vakt ve zamânıyla hazîne-i müşârun-ileyhime teslîme müsâra'at eylemek bâbında fermân-ı 'âlî-şânım olmuşdur buyurdum ki,

Hükm-i şerîfimle ve işbu emr-i 'âlî-şân-ı vâcibü'l-ittibâ' ve lâzımü'l-ımtisâlimin (mazmûn-ı) itâ'at-makrûnuyla 'amel ve hareket eyleyesiz şöyle bilesiz 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız.

Kostantiniyye el-mahrûse.

Sayfa 81/ Belge 104

Belgenin Özeti

Ayntâb serdarı Hasan Ağa'ya, rütbesinin terfi edildiğine dair Yeniçeri Ağasının yazdığı mektup kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Kıdvetü'l-emâcidi ve'l-a'yân hâlen Ayntâb serdarı olan Hasan Ağa zîde mecduhû ba'de's-selâm inhâ olunur ki;

Sen emekdâr-ı ocak ve şâyân-ı 'inâyet ve sezâvâr-ı 'âtîfet ve re'fet ve her vechile mahal ve müstehak olduğun ecilden bu def'a ocakdan turnacılık ile kadrin ve

terfî‘ ve kaleminden senedin tanzîm ile çerâğ ve mümtâz ve fâ’ik kılındığın i‘lân ve işâ‘at-berle kadrin terfî‘ ve rütbene terakkî ve ihtirâm ve fâ’iku’l-akrân kılınmak esbâbının istihsâline dâmen-i der-miyân-ı gayret eylemek bâbında işbu mektûb tahrîr ve senedin ile ma‘an irsâl olunmuşdur inşâa’llâhu te‘âlâ vusûlünde gerekdir ki, sen ki ağa-yı mûmâ-ileyhsin sen medîne-i merkûmede sâir akrân mâbeyninde mümtâz ve fâ’iku’l-akrân tutulup kadr ve şânına i‘tibâr ve taltîf itdirdüp hilâfî hareketden mübâ‘adet eyleyüp müceb-i mektûbla ‘âmil olasın

Tahrîren fî-evâhir-i şehri Şevvâl seneti semân ‘aşera ve mieteyn ve elf.

... ağa-yı yeniçeriyân.

Mûcebince memhûr sened dahi vardır.

Sayfa 81/ Belge 105

Belgenin Özeti

Ayntâb voyvodası Kalender Paşa’ya ve Ayntâb kazâlarının kadıları ve nâiblerine ve mübâşir Ahmed’e; Ayntâb’daki kazâların 1219 senesinin avâriz ve nüzul malı vergisi olan üç bin dört yüz yetmiş altı buçuk guruşun tahsil edilerek gönderilmesi hususunda yazılan fermân kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Emîrû’l-ümerâi’l-kirâm kebîrû’l-küberâi’l-fihâm zevi’l-kadri ve’l-ihtirâm sâhibü’l-‘izzü ve’l-ihtişâm el-muhtassu bi-mezîdi ‘inâyeti’l-meliki’l-a‘lâ Rumeli Beylerbeyiliği pâyesiyle Ayntâb voyvodası Kalender paşa dâme ikbâluhû ve mefâhiru’l-kuzâtü ve’l-hükkâm ma‘âdinü’l-fazâilü ve’l-keâm Ayntâb sancağında vâki‘ kazâların kadıları ve nâibleri zîde fazluhum ve kîdvetü’l-emâsili ve’l-akrân husûs-ı mezbûre mübâşir ta’yîn ve irsâl olunan sadr-ı a‘zam Enderûn mehterbaşısı Ahmed zîde kadruhû tevkî‘-i refî‘-i hümayûn vâsıl olıcak ma‘lûm ola ki;

Sen ki voyvoda-i mûmâ-ileyhsin bin iki yüz on dokuz senesine mahsûben Ayntâb sancağında vâki‘ kazâların ‘avâriz ve nüzul mâlı olan üç bin dört yüz yetmiş altı buçuk guruşun edâ ve tahsîli senin ‘uhdene kayd ve iktizâ iden sûret-i emr-i şerîfim tahrîr ve mübâşir-i mûmâ-ileyh tarafına tesyîr kılınmış olmağla ‘avâriz-ı mezkûr mâlı ihrâc olunacak mevâcib ve ... olup bir gün evvel yerlü yerimizin îcâb ve iktizâ

idenlerden cem‘ ve tahsîl ve mübâşir-i merkûma teslîmen hazîne-i ‘âmirime irsâl ve tesyîre bezl-i sa‘y ve makderet eylemek fermânım olmağın hâssaten işbu emr-i celîli’l-kadrim ısdâr ve mübâşir-i mûmâ-ileyhe tesyâr olunmuşdur imdi vusûlünde bâlâda beyân olunduğu üzere meblağ-ı mezkûr mevâcib ve ... olduğu ma‘lûmun oldukda vusûl-ı emr-i şerîfimde ‘avâriz-ı mezkûr mâlını serî’an ve ‘âcilen îcâb ve iktizâ idenlerden müceb suver-i evâmir ma‘rifetinle tahsîl ve mübâşir-i merkûma teslîm ve Der‘aliyyeme irsâl ve te’hîr ve terâhî tecvîz olunur mevâddan olmadığı ve mevâcib ihrâcı ancak bu makûle mebâliğin istihsâline mevkûf idüğü ecilden bir an akdemce irsâline müsâra‘at eyleyesiz ve sen ki mübâşir-i merkûmsun ‘avâriz-ı mezkûr mâlını tahsîline ta‘lîk itmeyerek paşayı mûmâ-ileyhden ahz u kabz ve gönderüp hazîne-i ‘âmirime teslîm-i şitâb ve su‘ûbetden tehâşî ve ictinâb eyleyesiz ve siz ki kuzât ve nüvvâb-ı mûmâ-ileyhimsiz siz dahi müceb-i emr-i şerîfimle ‘amel ve hareket ve hilâfindan hazer ve mücânebet eylemeniz bâbında fermân-ı ‘âlî-şânım sâdır olmuşdur buyurdum ki,

Hükm-i şerîfimle vardıkda bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sudûr iden işbu emr-i şerîf-i celîli’ş-şân-ı vâcibü’l-ittibâ‘ ve lâzımü’l-imtisâlimin mazmûn-ı münîfi-berle ‘amel ve hareket ve hilâfindan be-gâyet tehâşî ve mücânebet eyleyesiz şöyle bilesiz ‘alâmet-i şerîfe i‘timâd eyleyesiz.

Kostantiniyye el-mahrûse.

Sayfa 81/ Belge 106

Belgenin Özeti

Ayntâb kaduları ve nâiblerine; Ayntâb voyvodası uhdesine verilen Örül Karyesi’nin mukâta‘a vergilerinin ve livâ genelindeki avâriz vergilerinin toplanması hususunda gönderilen fermân kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Mefâhiru’l-kuzâtü ve’l-hükkâm ma‘âdinü’l-fazâilü ve’l-keâm Ayntâb sancağında vâki‘ kaduları ve nâibleri zîde fazluhum tevkî‘-i refî‘-i hümâyûn vâsil olıcak ma‘lûm ola ki;

(silik) defterleri mücebince Ayntâb sancağında vâki‘ (kazâ ismi yazılmamış) kazâsına tâbi‘ Örül Karyesi’nin (silik) guruş otuz beşer akçe mukâta‘a mâlı bin iki yüz

on dokuz senesine (silik) üzere cem‘ ve tahsîl lâzım gelmekle voyvodası () der‘uhde olunarak (silik) mühürlü ve nişanlı mevkûfât defter-i sûret virmekle imdi mücebince (silik) emr-i şerîfim

Sayfa 82/ Belge 106 (önceki sayfanın devamı)

olmağla buyurdum ki,

Hükm-i şerîfimle vardıkda bu bâbda sâdır olan emrim üzere ‘amel idüp dahi sene-i mezbûra mahsûben livâ-i mezbûrede vâki‘ kazâların ol mikdâr ‘avâriz hânesinin beher ‘avâriz hânesinden dört yüz elli akçe mâllarıyla ol mikdâr mukâta‘a mâllarıyla irsâl olunarak mühürlü ve nişanlı mevkûfât sûret-i defter mücebince cem‘ ve tahsîl ve dâhil-i hazîne-i ‘âmirem idüp hilâf-ı defter kimesne ta‘allül ve muhâlefet itdirmeyeler ve bundan mâ‘adâ mübâşir bi-haseb-i cihet ma‘âşî için beher ‘avâriz hânesinden ellişer akçe aldırup hîn-i tahsîlde ‘avâriz için alınan akçenin beher yüz sekiz akçesinden bir esedî guruş aldırup ve mîrî için alınan akçe hazîne-i ‘âmireme alındığı vech üzere aldırup bundan ziyâde ve noksân alınmaya ve aldırılmaya kesr-i defterden ve noksân-ı hânedan ve fermânımdan ziyâde ve noksân aldırılmayasız şöyle bilesiz ‘alâmet-i şerîfe i‘timâd eylesiz.

Tahrîren evâil-i şehr-i Zi’l-ka‘deti’ş-şerîfe seneti semân ‘aşera ve mieteyn ve elf.

Kostantiniyye el-mahrûse.

Sayfa 82/ Belge 107

Belgenin Özeti

Ayntâb kadıları ve nâiblerine; Ayntâb voyvodası uhdesine verilen bedel-i nüzul vergilerinin toplanması hususunda gönderilen fermân kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Mefâhiru’l-kuzâtü ve’l-hükkâm ma‘âdinü’l-fazâilü ve’l-keâm Ayntâb sancağında vâki‘ kazâların kadıları ve nâibleri zîde fazluhum tevkî‘- refî‘-i hümâyûnum vâsıl olıcak ma‘lûm ola ki;

Ayntâb sancağında vâki‘ kazâların üç yüz yetmiş iki buçuk bedel-i nüzul hânesi

olup bin iki yüz on dokuz senesine mahsûben tahsîl lâzım gelmekle Ayntâb voyvodası der‘uhde olup yedine mühürlü ve nişanlı mevkûfât defter-i sûret virilmekle mücebince cem‘ ve tahsîl olunmak fermânım olunmuşdur buyurdum ki,

Hükm-i şerîfimle vardıkda bu bâbda sâdır olan emrim üzere ‘amel idüp dahi sene-i mezbûra mahsûben livâ-i mezbûrda vâki‘ kazâların ol mikdâr hânesinden bedel-i nüzul hânesinden altışar yüz yedi nüzul mâllarına irsâl olunan mühürlü ve nişanlı mevkûfât defter-i sûret mücebince cem‘ ve tahsîl ve dâhil-i hazîne-i ‘uhdem itdirdüp hilâf-ı emr-i defter kimesne ta‘allül ve muhâlefet itdirmeyesiz ve bundan mübâşirin cihet-i mevâcibi için her birleri nüzul hânelerinden otuz akçe dahi aldırıp ve hîn-i tahsilde bedel-i nüzul için alınan akçenin her yüz on akçesinden bir esedî guruş aldırıla ve mîrî için alınan akçeyi hazîne-i ‘âmireme alındığı vech üzere aldırıp bundan ziyâde ve noksân alınmaya ve aldırılmayasız kesr-i defter ve naks-ı hânedan ve fermânımdan ziyâdesiyle re‘âyâ fukarâsına zulüm ve te‘addî olunmaktan hazer eyleyesiz şöyle bilesiz ‘alâmet-i şerîfe i‘timâd kılasız.

Tahrîren fî-evâil-i şehri Zi’l-ka‘deti’ş-şerîfe seneti semân ‘aşera ve mieteyn ve elf.

Kostantiniyye el-mahrûse.

Sayfa 82/ Belge 108

Belgenin Özeti

Maraş beylerbeyi ve Ayntâb voyvodası Kalender Paşa’ya, Maraş ve Ayntâb kazâlarının kadılarına ve nâiblerine, mübâşir Mehmed’e ve eşrâfa; Kalender Paşa’nın Ayntâb, Maraş ve Antalya’dan toplaması gereken un, arpa, imdadiye, avâriz, timâr ve zeâmet eşkinci bedeli ve cebel-i (?) bedelî vergilerinden zimmetinde kalanlarının kendisinden tahsil edilmesi hususunda yazılan fermân kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Emîrû’l-ümerâi’l-kirâm kebîrû’l-küberâi’l-fihâm zevi’l-kadri ve’l-ihtirâm sâhibü’l-‘izzü ve’l-ihtişâm el-muhtassu bi-mezîdi ‘inâyeti’l-meliki’l-a‘lâ Rumeli Beylerbeyiliği pâyesiyle hâlen Maraş beylerbeyisi ve Ayntâb voyvodası olan Kalender

paşa dâme ikbâluhû ve mefâhiru'l-kuzâtü ve'l-hükkâm ma'âdinü'l-fazâilü ve'l-keâm Maraş eyâletinde ve Ayntâb sancağında vâki' kazâların kadıları ve nâibleri zîde fazluhum ve mefâhiru'l-emâsili ve'l-akrân bundan akdem bu husûsa mübâşir ta'yîn olunup el-yevm ol cânibde olan hâlen şikk-ı evvelim defterdâr peşgîrcisi Mehmed ve vücûh-ı memleket zîde kadruhum tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki;

Sen ki paşa-yı mûmâ-ileyhsin bundan akdem başmuhâsebeden ihrâc ve derûn-ı emr-i şerîfimle mevzû'an irsâl olunan sûret-i defter nâtik olunduğu üzere iki yüz on dört senesine mahsûben ordu-yı hümâyûnum için Ayntâb sancağından matlûb olan şa'ir bedellerinden gayr-ez tenzîl ve havâlât kusûr kalan elli üç bin yüz kırk bir gurusunu ve kezâlik sene-i merkûma mahsûben eyâlet-i Maraş'dan tertîb olunan dakîk ve şa'ir bedelinden ve Antalya menzili imdâdiyesinden eyâlet-i mezkûre ahâlîsi zimmetlerinde bekâyâ kalan on sekiz bin üç yüz dört gurusun ve iki yüz on üç senesinden on yedi senesine gelince Maraş sancağının erbâb-ı zu'emâ ve timârın eşkinci bedelîsinden ve sıbyân ve mütekâ'idînin cebel (?) bedeliyesinden doksan iki bin sekiz yüz altmış beş gurusun ve iki yüz on beş ve on altı senesine mahsûben Ayntâb sancağının 'avârız olan altı bin dokuz yüz elli üç gurusun cem'an yüz yetmiş iki bin iki yüz altmış üç buçuk gurusun vusûl-ı emr-i şerîfimde mukaddem sâdır olan evâmîr-i 'aliyyem ve sûret-i defter mücebince dakîka fevt itmeksizin kabzına me'mûre teslîmen Der'aliyyeme tesyîr iderek bundan böyle te'hîrini tahrîr eylediğin hâlde hakkında vehâmeti âşikâr olmağla âna göre 'amel ve hareket eylemek fermânım olmağın te'kîden ve isti'câlen işbu emr-i celîli'l-kadrim ısdâr ve şikk-ı evvelim defterdâr ikinci çukadârı Osman mübâşeretiyile irsâl olunmuşdur imdi vusûlünde bilâ-tevakkuf zimmetinde olan mebâliği ber-müceb-i sûret defter mübâşirine teslîmen 'uhde-i karyeden Der'aliyyeme tesyîre müsâra'at ve imrâr-ı vakt ile

Sayfa 83/ Belge 108 (önceki sayfanın devamı)

(silik) müceb-i zevâlde olacak mu'âmelâtı tecvîzden be-gâyet tehâşî ve mücânebet eylesin ve sen ki mübâşir-i merkûmsun me'mûr-ı tahsîl olduğun meblağ-ı mezbûrun ekserîsi paşa-yı mûmâ-ileyhin zimmetine geçdiği tahkîk-i gürûh-ı şâhânem olmağla sen dahi bu bâbda mûmâtale ve müsâmaha gûne hareketin vukû'a gelüp emr-i me'mûruna ikdâm ve meblağ-ı mezbûru paşa-yı mûmâ-ileyhden tahsîle dikkat ve

ihitimâm eylesin ve sen ki kuzât ve nüvvâb ve vücûh-ı memleketin mûmâ-ileyhimsiz siz dahi müceb-i emr-i şerîfimle ‘amel ve hareket eylemeniz bâbında fermân-ı ‘âlî-şânım sâdır olmuşdur buyurdum ki,

Hükm-i şerîfimle vardıkda bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sudûr olan işbu emr-i celîli’ş-şân vâcibü’l-ittibâ‘ ve lâzımü’l-ımtisâlimin mazmûn-ı münîfi üzere ‘âmil olup hilâfından hazer ve mücânebet eylesiniz şöyle bilesiz ‘alâmet-i şerîfe i‘timâd kılasız.

Tahrîren fi’l-yevmi’r-râbi‘ ‘aşera min-şehr-i Muharrem seneti tis‘a ‘aşera ve mieteyn ve elf.

Kostantiniyye el-mahrûse.

Sayfa 83/ Belge 109

Belgenin Özeti

Dimos-ı Ayntâb mukâta‘ası tevâbi‘inden Uçarbaha (?) ve Çekerekli ve Kabasakal ve Karasakal ve gayrihî mezra‘asının, Dilgi mezra‘asının ve Çaykuyu derûnunda karye-i Kübekrek mezra‘asının rub‘ hissesine mâlikâne usulüyle es-Seyyid Molla Hüseyin’in mutasarrıf olması hususunda yazılan berât kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Nişân-ı şerîf-i ‘âlî-şân sâmi-i mekân-ı sultân tuğrâ-yı garrâ-yı cihân budur ki;

Binâen ‘alâ-zâlik dimos-ı Ayntâb mukâta‘ası tevâbi‘inden Uçarbaha (?) ve Çekerekli ve Kabasakal ve Karasakal ve gayrihî mezra‘asının senevî yüz yirmi beş guruş tâm ve bir rub‘ ve on üç akçe mâli olup Dilgi mezra‘asının on guruş ve Çaykuyu derûnunda karye-i Kübekrek mezra‘asının bin akçe mâli olup virile gelen mâli beher sene dimos-ı Ayntâb mukâta‘ası emînlerine virmek üzere mukâta‘a-i mezbûrenin rub‘ hissesine ber-vech-i mâlikâne mutasarrıf olan Mahmud fevt olmağla hissesi mahlûlünden beyne’n-nâs defa‘âtıyla müzâyede ve rağabât inkıtâ‘ından sonra iki yüz on guruş mu‘accele ile Ayntâb sâkinlerinden işbu râfi‘-i tevkî‘-i refi‘u’ş-şân-ı hâkânî kıdvetü’l-emâsili ve’l-akrân es-Seyyid Molla Hüseyin zîde kadruhû ‘uhdesine karâr ve tâlib-i âheri keff-i yed itmekle karâr-dâdesi üzere mu‘accelesi olan meblağ-ı mezbûr ile resm-i ... teslîm-i hazîne-i ‘âmirem eylediğini müş‘ir sûret-i rûznâmçe-i hümâyûnum

virilmeğin sâdır olan hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûnum mücebince ve ber-müceb-i şurût-ı mâlikâne ‘uhdesine kayd ve şurûtuyla berât-ı celîli’ş-şânım virilmek bâbında bâ-telhîs fermân-ı ‘âlî-şânım sâdır olmağın hakkında mezîd-i ‘inâyet-i pâdişâhânem zuhûra getürüp bin iki yüz on sekiz senesi zi’l-hiccesinin yirmi sekizinci günü bu berât-ı hümâyûn-ı ‘inâyet-makrûnu virdim ve buyurdum ki,

Merkûm Seyyid Molla Hasan zîde kadruhû maktû‘a-i mezbûrenin rub‘ hissesini müteveffâ-yı merkûmun mahlûlünden virdiği mu‘accele mukâbili hayâtda oldukça te’yîden ber-vech-i mâlikâne zabt ve vâki‘ olan mahsûlât ve rüsûmâtın kânûn-ı kadîm ve olageldiği üzere ahz u kabz ve virilegelen mâlını beher sene müşterekleriyle ma‘an dimos-ı Ayntâb mukâta‘ası emînlerine edâ ve teslîm eyleyüp yedine ma‘mûlün-bih temessük aldıkça zabt ve rabtına ve mahsûlât ve rüsûmâtının ahz u kabzına taraf-ı âherden ferd te‘addî ve ta‘arruz eylemeye şöyle bileler ‘alâmet-i şerîfe i‘timâd kılalar.

Tahrîren fi-gurre-i Muharrem seneti tis‘a ‘aşera ve mieteyn ve elf.

Kostantiniyye el-mahrûse.

Sayfa 84/ Belge 110

Belgenin Özeti

Ayntâb’da Nakkâş Kasım Mescidi imâmetine es-Seyyid Hüseyin’in nasb olduğuna dair berât kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Nişân-ı şerîf-i ‘âlî-şân sâmi-i mekân-ı sultân tuğrâ-yı garrâ-yı cihân budur ki;

Ayntâb’da vâki‘ Nakkâş Kasım mescidi vakfindan almak üzere yevmî iki akçe vazîfe ile imâm olan es-Seyyid Mustafa fevt olup yeri hâlî ve hizmet-i lâzimesi mahlûl olmağla evlâd-ı evlâdından ve erbâb-ı istihkâkdan işbu râfi‘-i tevkî‘-i refi‘u’ş-şân-ı hâkânî es-Seyyid Hüseyin zîde salâhahû her vechile mahal ve müstehak olmağın imâmet-i merkûm müteveffâ-yı mezbûrun mahlûlünden tevcîh ve yedine berât-ı ‘âlî-şânım virilmek ricâsına Ayntâb nâibi mevlânâ es-Seyyid Abdullah Nuri Efendi zîde ‘ilmuhû ‘arz itmekle ber-müceb-i ‘arz mahlûlünden tevcîh olunmak bâbında iftihâru’l-emâcidi ve’l-ekârim bi’l-fi‘il re’îsü’l-küttâbım Ömer dâme mecduhû i‘lâm itmekle i‘lâmı mücebince tevcîh olunmak fermânım olmağın hakkında mezîd-i ‘inâyet-i

pâdişâhânem zuhûra getürüp bin iki yüz on sekiz senesi şevvâlinin selh günü târîhiyle müverrah virilen ru'ûs-ı hümâyûnum mücebince bu berât-ı hümâyûn-ı sa'âdet-makrûnu virdim ve buyurdum ki,

Mezbûr es-Seyyid Hüseyin zîde salâhahû varup müteveffâ-yı merkûmun mahlûlünden mescid-i mezbûrda imâm olup edâ-yı hizmet eyledikten sonra ta'yîn olunan yevmî iki akçe vazîfesi vakf-ı mezbûr mahsûlünden mütevellîsi olanlar yedinden alup mutasarrıf ola şöyle bileler 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılarlar.

Tahrîren fi'l-yevmi's-sâbi' 'aşera min-şehr-i Şevvâl seneti semân 'aşera ve mieteyn ve elf.

Bâ-hatm-i vâlî-i Habeş el-Hâcc Mehmed Paşa.

Kostantiniyye el-mahrûse.

Sayfa 84/ Belge 111

Belgenin Özeti

Ayntâb müftüsüne ve nakibüleşraf kaymakamına, mütesellim Battal Ağa'ya ve serdar, zâbitân ve iş erlerine; Hicaz'daki eşkiya ile savaşılan askerler için zahire ve beygir tedarikinde bulunulması için Habeş'ten yazılan buyuruldu kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Medîne-i Ayntâb'da mesned-nişîn-i şerî'at-ı garrâ fazîletlü efendi zîde fazluhû ve 'umdetü'l-'ulemâ me'zûn-ı bi'l-iftâ ve fakâhetlü efendi zîde takvâhu ve kâim-makâm-ı nakîbü'l-eşrâf efendi zîde şerefuhû ve mefâhiru'l-emâcidi ve'l-a'yân vücûh-ı memleket ve mütesellimi 'izzetlü Battal Ağa zîde mecduhû ve yeniçeri serdârı ve zâbitân ve iş erleri zîdet makâdiruhum inhâ olunur ki;

Bu âvân-ı meyâmin-iktirânda bâ-tevfîk cenâb-ı müşhili'l-umûr 'avâtıf-ı 'aliyye-i hüsvânîden ve 'avârîfesine mülûkânedden Mekke-i mükerrerme şeyhü'l-haremliği inzimâmı ve Cidde-i ma'mûre sancağı el-hâfile eyâlet-i Habeş işbu mâh-ı rebî'u'l-evvelinin yirminci mübârekinin yevm-i hamîs 'uhde-i 'âcizânemizde ihâle ve tevcîh ve 'inâyet ve ihsân-ı hümâyûn ve Hicaz mağfîret-tırâz ve ol arâzî-i mübârekeyi eyâdî-i hâricî-yi îmân bundan kal' ve tahlîs ile sekene-i beldeteyn-i mükerrermeteyn ve ol makâm-ı müşerrefinin âsûde hâlleri husûsuna irâde-i saltanat-ı seniyye kat'î ta'alluk

idüp bu umûr-ı cesîmeye bâ-hatt-ı hümâyûn-ı ‘inâyet-makrûn me’mûriyetimiz irâde buyurulmakdan nâşî küllî ikâmetimiz olan medîne-i Tokat’a sâye-i hümâyâ-yı mekkâr-ı müvâlâ-yı hazret-i tâcdâriyyûn dâiremiz halkı ile müsta’înen bi’llâh ve mütvekkilen ‘ale’llâh kıyâm ve hareket-i verâset râhımız olan medîne-i Ayntâb’da virüp ve asup me’mûremize ‘inâyetimiz musahhah ve muhakkak olmağla imdi sizler ki bâlâda fehâmetlü mûmâ-ileyhimsiz dâiremizde mevcûd kapumuz halkına ve ma’iyyetimizde olan sunûf-ı ‘askeriye-i vefîreye rûzumuza iktizâ iden ecnâs ve zehâyiri ve kumar bârgîrlerini kable’l-vürûd ma’rifet-i şer‘ ve ma’rifetiniz ve mübâşiri ma’rifetiyle tehniye ve tedârik ve taraf ve âmâde ve ber-mûceb-i defter bilâ-kusûr kabzına me’mûra edâ ve teslîme müsâra’t ve mezîd-i i’tinâ ve dikkat ve hîn-i vürûdunda müzâyakayı müsteveçib vaz‘ ve hâlet vukû‘undan be-gâyet ittikâ ve mübâ‘adet ve rehâvetden tehâşî ve mücânebet eylemeniz bâbında dîvân-ı Habeş’den ve esnâ-yı râhdan işbu buyuruldu tahrîr ve ısdâr ve ağa-yı ma‘cûn kıdvetü’l-emâsili İbrahim Ağa ile irsâl olunmuşdur inşa’llâhu te‘âlâ vusûlünde gerekdir ki, vech-i meşrûh üzere dâiremizde mevcûd kapumuz halkına ve ma’iyyetimizde olan

Sayfa 85/ Belge 111 (önceki sayfanın devamı)

sunûf-ı ‘askeriye rûzumuza iktizâ iden ecnâs-i zehâyiri ve kumar bârgîrlerini ber-mûceb-i defter tehniye ve tedârik ve kabzına me’mûra edâ ve teslîm ve ber-mûceb-i buyuruldu ‘amel ve hareket ve hilâfından be-gâyet ittikâ ve mübâ‘adet ve hazer ve mücânebet eyleyesin deyü.

Fî-gurre-i Cemâziye’l-evvel sene 1219.

Sayfa 85/ Belge 112

Belgenin Özeti

Halep’ten istenilen ve Ayntâb ahâlîsinin Pazarbaşı Salih Ağa’ya havale ettiği ve 461 kuruluşun Halep’e ulaştığına dair Halep Valisi Mehmed Ağa tarafından yazılan senet kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

461, yalnız dörtyüz altmış bir guruşdur.

Bâ'is-i tahrîr-i vesîka

Ahâlî-i Ayntâb'dan vücûhu ma'rifetiyle matlûbumuza mahsûben bu def'a dört yüz altmış bir guruş pazarbaşı Salih Ağa'ya havâle olunmağla ol mikdâr meblağ tarafımıza mahsûben ve matlûbumuza makbûl ve tarafımıza hâsıl olduğunu müş'ir sened virilmiştir.

Fî-gurre-i Cemâziye'l-âhir sene 1219.

Mahall-i mühr-i vâlî-yi Halebü'ş-şehbâ devletlü Mehmed Ağa.

Sened-i mezkûrun 'aynı fazîletlü müftî el-Hâcc Mehmed Emin Efendi'ye teslîm olundu.

Sayfa 90/ Belge 113

Belgenin Özeti

Ayntâb'da yazılan bir vakfiye hücceti

Belgenin Transkripsiyonu (Belgenin başı yok)

olur ise evlâd-ı inâsımın ekber ve erşedi neslen ba'de neslin karnen ba'de karnin mütevellî ola ne'ûzu bi'llâhi te'âlâ bi'l-külliyeye evlâdım münkarız olur ise ... hâkimü'ş-şer' bulunan efendi hazretlerinin re'y ve ma'rifetiyle bir dîndâr mütevellî nasb olunup bâkî galle Haremeyn-i muhteremeyn fukarâsına îsâl oluna bâkî galle evlâd-ı evlâdım beynlerinde 'alâ-vechi'l-mîrâs iktisâm oluna evlâdımın fevt olanın hissesi kendi evlâdına 'alâ-vechi'l-mîrâs virilüp neslen ba'de neslin şurût-ı merkûma ri'âyet oluna deyü eşcâr-ı mezbûreyi oğlu merkûm Hüseyin'e ba'de't-teslîm ol dahi vakfiyyet üzere tesellüm ve kabûl eyledikten sonra vâkıfe-i mezbûre i'âde-i kelâm idüp vakf-ı 'akârın sıhhat ve lüzûmu beyne'l-e'immetü'l-kirâm muhtelefün-fih olduğu cây-ı işkâl değildir deyü vakf-ı mezkûrundan rücû' ve mubtıl-ı hayr olmağa şurû' eyledikde mütevellî-i mezbûr dahi cevâb-ı bâ-savâba tasaddî idüp mazhar-ı 'inâyet-i rabbânî imâm-ı sâlis Muhammed bin Hasan eş-Şeybânî hazretlerinin re'y-i hafîrlinde eşcâr-ı mezbûrenin teslîm-i ile'l-mütevellî ile vakfiyyeti sahîh ve lâzım-ı vakf itmekle 'âlim-i rabbânî Ebû Yusuf eş-şehîr imâmü's-sânî hazretleri re'y-i münîrlinde bir vâkıf mücerred vakaftü itmekle vakıf sahîh ve lâzım olur aslâ rücû'a mahâl ve istirdâda ihtimâl olmaz deyü vâkıfe-i merkûme ile müterâfi'ân ve her biri hükm-i şer'îye tâlibân

olduklarında hâkim-i muvâkki‘-i sadr-ı kitâb tûbâ-lehû ve hüsne me‘âb efendi hazretleri cedel-i hasmına nazar ve mubtıl-ı hayr olmakdan hazer idüp evvelâ ‘alâ-sarîh ve mer‘î idüp fî-mâ‘ba‘d vakf-ı merkûm sahîh ve lâzım olup nakz-ı nakîzine mecâl muhâl ve tağyîr ve tebdîli ‘adîmü’l-ihimâl olduktan sonra vâkife-i mezbûre ile sadrî oğlu Ahmed’i dahi vakf-ı merkûma nâzır itmişdir este‘îzu bi’llâh “fe-men beddelehû ba‘demâ semi‘ahû fe-innemâ ismuhû ale’lliezîne yubeddilûnehû inne’llâhe semî‘un alîm” ve ecrü’l-vâkıf ale’l-hayyi’l-cevvâdi’l-hakîm cerâ zâlike ve

Hurrîre evâsıtı şehr-i Rebî‘u’l-ûlâ li-seneti tis‘a ‘aşera ve mieteyn ve elf.

Şuhûdü’l-hâl:

- Ağalızâde es-Seyyid Molla İsmail
- Salâhatzâde Hâfız Mehmed Efendi
- Fâzılzâde Said Halil Efendi
- Şamcı Hâfız Efendi
- Sâkine oğlu Mustafa Beşe
- Naim oğlu es-Seyyid Züccâc Hüseyin
- İbn Ahmed oğlu es-Seyyid Abdülhamid Çelebi
- Eskicioğlu Mustafa
- Mirenkoğlu Mustafa
- Ve gayruhum.

Sayfa 91/ Belge 114

Belgenin Özeti

Mekke Kadısı ve Ayntâb’ın ber-vech-i arpalık mutasarrıfı olan Kütahyavî Ömer’in; Ayntâb mutasarrıflığının niyâbetini 1219 Muharrem’inden itibaren es-Seyyid İbrahim Yesârî Efendi’ye verdiği hususunda kendisine yazdığı mürâsele kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Hüve’l-mu‘în

‘İzzet-me‘âb şerî‘at-nisâb müderrisîn-i kirâmdan mevlânâ es-Seyyid İbrahim Yesârî Efendi kâm-yâb ba‘de’t-tahiyyetü’l-vâfiyye inhâ olunur ki;

Hâlen ber-vech-i arpalık mutasarrıf olduğumuz Ayntâb Kazâsı'nın umûr-ı niyâbet-i kısmet-i 'askeriyesiyle işbu bin iki yüz on dokuz senesi şehr-i muharrem gurrelerinden zabt itmek üzere tarafımızdan cenâb-ı fazâil-me'âba ihâle olunmuşdur gerekdir ki, kazâ-i mezbûru gurre-i merkûmeden zabt idüp beyne'l-ahâlî icrâ-yı ahkâm-ı şer'-i şerîf idüp vâki' olan ... 'askeriyeyi tahrîr (silik) beyne'l-verese bi'l-farîzati'ş-şer'iyeye tevzî' ve taksîm idüp câdde-i şer'-i şerîfden (silik) cevâz göstermeyesin ve's-selâm.

El-fakîr Kütahyavî Ömer el-kadı bi-Mekke-i Mükerrreme el-mutasarrıf kazâ-i Ayntâb.

Sayfa 91/ Belge 115

Belgenin Özeti

Ayntâb voyvodası vekîli es-Seyyid el-Hâcc Mehmed Battal Ağa'ya; geceleri ahaliyi rahatsız eden serseri ve eşkıyaya göz açtırılmaması konusunda Ayntâb kadısı es-Seyyid İbrahim Yesârî'nin yazdığı mürâsele kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Mefâhiru'l-emâcidi ve'l-a'yân hâlen Ayntâb voyvodası vekîli sa'âdetli es-Seyyid el-Hâcc Mehmed Battal Ağa el-muhterem ba'de's-selâm inhâ olunur ki;

Bundan akdem fenersiz derûn-ı şehirde serseri geşt ve güzâr ve 'ibâdu'llâhı ızzârâ ictisâr iden süfehâ ve eşrâr makûlelerinin bir müddetdir indifâ' ve te'dîbleri ve iktizâ iden terhibâtlarına 'adem-i ihtimâmdan nâşî ol makûleler ruhsat-yâb olup ve beher gûne cümleye mazarratı derkâr olduğu ihtibâr ve bu vechile zâbitân olanlara ve bâ-husûs cenâbınız tarafından kul neferâtı mu'temed olarak gecelerde derûn-ı şehirde gezüp 'ibâdu'llâhı muhâfaza cümlelerin lâzime-i zimmetleri olmağla bundan sonra tarafınızdan ma'rifet-i şer' ve zâbitân ma'rifetiyle külliyyetlü neferâtıyla kul çıkup tâ bi-sabâh derûn-ı şehirde ve etrâfında gezüp ol makûle ve sâir gûne erâzil ve eşkıyâ makûleleri zuhûrunda ahz olunmasına dikkat ve ihtimâm olunup eğer mukâbele ve muhârebeye tasaddî iderler ise neferât-ı merkûmeden muhârebe ve müdâfa'alarına dikkat ve 'ibâdu'llâhı savn ve sıyânet ol makûle mekkâr-ı bâ-leyl olan eşkıyâlarına şer'an ... 'ahd olmağla hemân 'ibâdu'llâha gereği gibi ihtimâm-ı tâm itmeniz için bi'l-cümle 'ulemâ ve a'yân ve eşrâf

ve ahâlî-i ittifâkı ber-ma‘rifet-i şer‘le mürâsele tahrîr olundu vusûlünde ber-minvâl-i muharrer himmet ve bezl-i makderet eylesin ve’s-selâm.

Fî 5 min-Cemâziye’l-ûlâ sene 1219.

El-fakîr es-Seyyid İbrahim Yesârî el-müvellâ be-medîneti Ayntâb.

Sayfa 92/ Belge 116

Belgenin Özeti

Ayntâb’da Nuri Mehmed Paşa Câmii bitişiğinde Nuri Ali Ağazâde Hüseyin Ağa nâm vâkıfın binâ eylediği medrese-i senevî vakfı hâsılâtından vâkıfın veresei huzurunda hesap edilen ve yazılan han, besâtın, ma‘sara ve dekâkînine ait muhasebe kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Medîne-i Ayntâb’da vâki‘ Nuri Mehmed Paşa câmi‘-i şerîfine muttasıl Nuri Ali Ağazâde müteveffî Hüseyin Ağa nâm vâkıfın binâ eylediği medrese-i münîfenin senevî vakfı hâsılâtından ba‘de edâü’l-vezâyif fazla gallesi ber-mûceb-i şart-ı vâkıf evlâdı beyenlerinde iktisâm olunmak eğerçi şurût-ı vâkıfdan olup lâkin ba‘zı zuhûrât sebebiyle bir müddetden berü umûr-ı vakıf muhtellü’n-nizâm ve beyne’l-evlâd fazla-i vakf-ı merkûma dâir makâlât ve münâza‘ât cereyân eylediğine binâen vakf-ı mezkûrun îrâd ve masrûfâtı muhâsebe olunup vâki‘ olan münâza‘anın indifâ‘ı husûsuna ihimâmen savb-ı şer‘den fahru’l-kitâb es-Seyyid Osman Efendi bi’l-iltimâs me’zûnen irsâl olunup ol dahi medîne-i mezbûrede Kozanlı Mahallesi’nde Ali Efendizâde fazîletlü Mehmed Arif Efendi’nin konağına varılup vâkıf-ı merkûmun kebîre kızı ve vakfının meşrûtiyet üzere hâlen mütevelliyesi olan fahru’l-muhadderât Zeyneb hatunun ceddese ve vekîl-i şer‘îsi olan Asiye hatun ibnet el-Hâcc Mehmed Ağa ile vâkıf-ı mezbûrun zevce-i metrûkesi Şemsî nâm hatunun evlâd-ı sigârı tarafından vesâye-i dîniye vâkıf-ı merkûmun diğere zevce-i metrûkesi () nâm hatunun zevce-i nâkihi ve tarafından vekîl-i şer‘îsi olan Türbecizâde Salih Ağa mahzarlarında ve sâir müslimûn huzûrlarına ‘akd eylediği meclis-i şer‘de evvelen vâkıf-ı merkûmun vakfiyesinde mestûr olup medîne-i mezbûrede Eblehân çarşısında vâki‘ bir bâb helvacı dükkânının tamamı vâkıf-ı merkûmun babası müteveffâ-yı mezbûr Nuri Ali ağadan vâkıfın vâlidesi Hatice hatunun hisse-i irsiyyesine

mahsûs ve mu'ayyen mülkü olduğunu cümleten verese-i vâkıf-ı merkûm meclis-i mezkûrda ikrâr ve bu haseble mezbûre Hatice hatun tahlîf olunup ol vechile cümle-i vakfdan ihrâc ve mülkiyete şer'an idhâl olunup kâ'idan han ve besâtın ve ma'sara ve dekâkîn işbu bin iki yüz on dokuz senesi gurre-i cemâziye'l-ûlâ i'tibâriyle dikkat-i hâle nazaran bi't-taharrî vezâyif ve masrûfât yegân yegân hesâb ve kitâbet olunup kâtib-i mûmâ-ileyhe ma'an ba's olunan ümenâ-i şer'le meclis-i şer'e gelüp ba'de'l-inhâ defteridir ki ber-vech-i âtî zikr olunur, hurrîre fî-mâhi'l-merkûm seneti'l-mezbûre.

Fî-gurre-i Cemâziye'l-ûlâ sene 1219.

Nefs-i şehirde 'arsada vâki' Tütünhanı dimekle ma'rûf hanın tamamı, icâre 400 guruş.

Fenâ-i şehirde su yukarisında Tüccâr Alioğlundan alup vakf eylediği bir kıt'a hasır ve et (?) bostanı 500 meşâre, icâre 108 guruş.

Babasından müntakil su yukarisında ... mîrî ayağında vâki' bir kıt'a hasır ve et (?) bostanı 150 meşâre, icâre 35 guruş.

Hasırcı oğlundan beş yüz meşâre deyü aldığı bostan ancak üç yüz meşâre olduğunu ihbâr ve erbâb-ı vukûf ile zâhir olmuştur. İcâresi 40 guruş.

Gümüşlü bostanda olan hisse-i vakf-ı mezbûr 150 meşâre, icâre 35 guruş.

İbn-i Eyyüb'de ma'sara dükkânının binâsı icâre 40 guruş.

Medrese tahtında vâki' on sekiz bâb dekâkîn icâresi ber-vech-i tahmîn 802 guruş.

Medrese-i merkûme karşısında bir parça bağçe senevî icâre 50 guruş.

Cem'an yekûn 788 guruş. Senevî meblağ-ı icârât yedi yüz seksen sekiz guruşdur.

Minhâ el-vezâif ve'l-mesârif

Sayfa 93/ Belge 116 (önceki sayfanın devamı)

Medrese-i merkûmenin arzına senevî ...	10 guruş	Han-ı mezkûr kapusunun senevî çeker zemîni	12 guruş
--	----------	--	----------

Ma'sara çekeri	1 guruş	Bostan-ı mezkûr için beher sene virilen yâfte akçesi	40 guruş
Haremeyn-i muhteremeyn hüddâm-ı kirâm için senevî	44 guruş	Medrese-i mezkûrenin damı timârı için	15 guruş
Medrese-i merkûme müderrisîne ve tâliblere ve câbî ve hâfız-ı kütüb ve mütevellîsine	mâhiye 552 guruş, beher senevî 666		
Cem'an yekün 788 guruş. Vezâif-i mesârifât yalnız yedi yüz seksen sekiz guruşdur.			

Bâlâda bast-ı beyân olunduğu üzere hâsılât-ı vakf-ı mezbûr işbu sene-i mezbûre mâh-ı cemâziye'l-ülâ gurreci i'tibâriyle ve tahmîn ve tagaddî erbâb-ı vukûf ile yedi yüz seksen sekiz guruşa bâliğ olunduğu bu vechile kayd şod.

Nemakahu'l-fakîru ileyhi hurrire tamâmehû es-Seyyid İbrahim Yesârî el-müderriş el-müvellâ be-medîneti Ayntâb gufire lehû.

Sayfa 98/ Belge 117

Belgenin Özeti

Ayntâb kadısı es-Seyyid Ahmed Eserîzâde'nin Halep'ten dönene kadar nâibliğın Ser-küttâb es-Seyyid Abdullah Nuri Efendi'ye emânet edildiğine dair yazdığı mektup kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

‘İzzet-me’âb şerî‘at-nisâb mevlânâ ser-küttâb es-Seyyid Abdullah Nuri Efendi kâm-yâb ba‘de’s-selâm inhâ olunur ki;

İşbu sene-i mübârekenin muharremü'l-harâm guresinden zabt olunmak üzere mahmiyye-i Ayntâb Kazâsı'nın umûr-ı şer‘iyyesi muhavvel ‘uhde-i liyâkat olup ve sâbıkan Halebü’ş-şehbâ tarafından idâre-i umûr-ı mukteziyesin zeylinde Haleb tarafına ‘azîmet ve tarafımızdan inâbeye taraf-ı hazret-i veliyyü'n-ni‘amîden me’zûniyetimiz olmakdan nâşî hasbe'l-iktizâ Haleb tarafına ‘azîmetimiz tahakkuk itmekden nâşî işbu mâh-ı saferü'l-hayrının on birinci gününde ... mezbûrun umûr-ı kelâm-ı şer‘iyyesin bi'l-emâne ‘uhde-i ihtimâmında ihâle ve tefvîz olunmuşdur bi-mennihî te‘âlâ Haleb tarafından ‘avdetimize kadar kazâ-i mezbûrda beyne'l-ahâlî icrâ-yı ahkâm-ı şer‘-i ‘âlî

idüp ve vâki‘ olan muhalledât-ı ‘askeriyeyi beyne’l-verese bi’l-farîzati’ş-şer‘iyye tevzî‘ ve taksîm idüp câdde-i şerî‘at-fezâdan ser-i mü inhirâfa cevâz göstermeyesiz ve’s-selâm.

Fî 17 Saferü’l-hayr sene 1219.

Mine’l-fakîr es-Seyyid Ahmed Eserîzâde el-müvellâ be-medîneti Ayntâb.

Sayfa 98/ Belge 118

Belgenin Özeti

Gümrük Emîni mutasarrıf Zekeriya’nın, Ayntâb enfiye gümrüğü mutasarrıflığının es-Seyyid Mehmed Emin Ağa’ya iltizam olunduğuna dair verdiği senet kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Bâ‘is-i terkîm-i rakîm oldur ki,

İşbu bin iki yüz on sekiz senesi mâh-ı zi’l-ka‘deti’ş-şerîfe guresinden bâ-emr-i ‘âlî-şân ‘uhdemize ihâle olunan enfiye gümrüğü dâhilinden medîne-i Ayntâb gümrüğünün zabt ve tasarrufu için ve yed-i vahdetden tasarrufu iltizâmına tâlib olan sa‘âdetlü es-Seyyid Mehmed Emin Ağa hazretlerine izin ve ruhsat ve iltizâm olunup ve bedel-i iltizâmı olan emvâl-i mîrîsi sene-i sâbık üzere yüz elli guruş tamâmen tarafımıza edâ ve teslim olunmağla zabt ve rabt için işbu keyfiyete ketb ve i‘tâ olundu gerekdir ki, ber-mûceb-i emr-i ‘âlî bir kimesne dahl ve ta‘arruz itdirmeyüp yed-i vâhiden mutasarrıf olması için işbu sened i‘tâ olundu.

Tahrîren fî Zi’l-ka‘de sene 1219.

El-fakîr gümrük emîni mutasarrıf Zekeriya.

Sayfa 98/ Belge 119

Belgenin Özeti

Maraş mutasarrıfı ve Ayntâb voyvodası Kalender Paşa tarafından; dimos-ı Ayntâb mukâta‘asından 1219 senesi yemiş vergisinin iltizam olunduğu Ayntâb serdârı İbrahim Ağa’nın iltizam bedelini kendisine tamamen verdiğine dair yazılan halâs ruk‘ası.

Belgenin Transkripsiyonu

İhtisâb-ı dimos bedel-i iltizâmı 1000

Yine dimos aklâmından yemiş bâcı bedel-i iltizâmı 250

Yalnız bin iki yüz elli guruşdur 1250

Dimos-ı Ayntâb mukâta‘ası aklâmından bin guruşa ihtisâb ve iki yüz elli guruşa yemiş bâcı bin iki yüz on dokuz senesine mahsûben hâlen Ayntâb serdârı İbrahim Ağaya cem‘an bin iki yüz elli guruşa der‘uhde ve iltizâm olunup merkûm İbrahim Ağaya yedinden bedel-i iltizâm olan meblağ-ı mezbûr bin iki yüz elli guruş tamâmen ve kâmilen hazînemize edâ ve teslîm olunup merkûm İbrahim Ağaya zimmetinde bir akçe ve bir habbe bedel-i merkûmdan zimmetinde alacağım kalmadığımı müş‘ir merkûm İbrahim Ağaya yedine işbu halâs ruk‘ası i‘tâ olundu.

Fî 15 Safer sene 1219.

Mahall-i mühr es-Seyyid Kalender Paşa mutasarrıf-ı Maraş voyvoda-i Ayntâb.

Sayfa 98/ Belge 120

Belgenin Özeti

Maraş mutasarrıfı ve Ayntâb voyvodası Kalender Paşa tarafından; 1218 senesi imdad-ı hazariye vergisinin birinci taksidinin Ayntâb ahalisinin kendisine verdiği dair yazılan halâs ruk‘ası.

Belgenin Transkripsiyonu

Bâ‘is-i terkîm-i rakîm oldur ki,

Bin iki yüz on sekiz senesine mahsûben tarafımıza ‘âid ve tahsîs kılınan imdâd-ı hazariyenin taksît-i evveli mâlî olmak üzere bin beş yüz guruşla ahâlî-i Ayntâb’dan tarafımıza tamâmen edâ ve hazînemize teslîm olduğunu müş‘ir işbu halâs ruk‘ası tahrîr ve i‘tâ olundu.

Mahall-i mühr es-Seyyid Kalender paşa mutasarrıf-ı Maraş voyvoda-i Ayntâb.

Sayfa 97/ Belge 121**Belgenin Özeti**

Ayntâb'da Tarla-yı Atık Mahallesi'nde oturan Şerîfe Asiye ibnet Abdullah'ın, mahalle-i mezburdaki iki yüz meşâre bostanını vakfeylediğine dair yazılan vakfiye hücceti.

Belgenin Transkripsiyonu (Belgenin başı yok)

... 'özü-i şer'îye binâen vakf-ı câi'l-mülk ve'l-beyânın mahallinde ketb ve tahrîr ve istimâ' ve takarrürü zımnında bi'l-iltimâs cânib-i şerî'at-ı enderûn me'zûn-ı irsâl olunan fahru'l-kitâb Abdülmennan Efendi ibn Mehmed Cinânî Efendi medîne-i Ayntâb'da Tarla-yı Atık Mahallesi sâkinelerinden fahru'l-muhadderât Şerîfe Asiye ibnet Abdullah nâm hatunun mahalle-i mezbûrda vâki' sâkine olduğu menzile varup zeyli sutûrda muharrerü'l-esâmî olan 'ulemâ-i kirâm ve sâir vukafât-ı enâm mahzarlarında 'akd-i şer'-i kavîyyü'l-bünyân eyledikde merkûme Asiye hatunun zâtı ba'de't-ta'rîfiş-şer'î meclis-i mak'ûd-ı mezkûrda vakf-ı câi'l-beyân mütevellî nasb eylediği sadrî oğlu müteveffî es-Seyyid Hacı Abdullah Ağanın sulbî oğlu esbak bâ'isü'l-kitâb Bademzâde es-Seyyid Abdurrahman Efendi mahzarında kemâl-i 'akl ve sıhhatde ikrâr ve sahîh-i şer'î ve i'tirâf-ı sarîh-i mer'î idüp mukaddemâ yedimde ve taht-ı tasarrufumda mülküm olup su aşağısında Hacı Gökkeş değirmeni kurbunda Fazılzâde yeri dimekle ma'rûf kibleten tarîk-i 'âmm ve garben Kethüdâzâde ve şarken Koca Battal Ağa yeri dimekle meşhûr besâtîn ve şimâlen ba'zen Şeyh Câmî'-i şerîfi vakfı bostan ve ba'zen hark-ı mâ' ile mahdûd ve mümtâz tahmînen iki yüz meşâre hâzırûn bostanımın tamâmını târîh-i kitâbdan iki sene mukaddem ba'zı cihet-i be're vakf idüp tevliyeti dâmâdım el-Hâcc Mehmed Emin Efendi'ye ba'de vefâtihî sulbî kebîr oğlu müteveffî Hacı Nuh Efendi'ye gerçi şart ve mücebince hüccet-i vakfiyye derc ve tastîr olundu, lâkin benim için vakf-ı mezbûrun nasb-ı tevliyyetden rücû' ve mütevellî-i mûmâ-ileyhi 'azl ve müceddeden mütevellî-i âher nasb ve sâir şurûtu teceddüde mesâğ-ı şer'î olmağla ol bostan-ı mezkûr mütevellî olanlar yediyle îcâr ve istiğlâl olunup beher sene hâsılâtından kırk guruş ifrâz olunup meblağ-ı mezbûr ile iki buçuk batman şîr-i rûgan ve bir 'aded şem'-i 'asel inşâ olunup Alaybeyi câmî'-i şerîfnde îkâd olunup ve beher sene yevm-i 'arefe bir re's semiz koyun iştirâ ve zebh ve fukarâya i'tâ ve ihsân oluna ve birkaç kırat ta'âm malzemesi

dahi iştirâ olunup mütevellî ma'rifetiyle tabh ve fukarâ-i müslimîne it'âm ve bu bîçârenin rûhu için isticlâb-ı hayır du'âyâ sarf ve gayret oluna ve bâkî meblağı mütevellî olanlar kabz ideler ve sâniyen mûmâ-ileyh Hacı Mehmed Emin Efendi'yi tevliyyetden 'azl ve hâl-i hayâtında nefsim ve ba'de vefâtî oğlumun oğlu merkûm Abdurrahman Efendi vakf-ı mezbûra mütevellî ola ba'de vefâtihî evlâd-ı zükûrunun erşed ve a'kal ve edyeni ve ba'dehû evlâd-ı evlâd-ı zükûrunun ve ba'dehû evlâd-ı evlâd-ı evlâd-ı zükûrunun kezâlik erşed ve a'lem ve edyeni ve ba'de'l-inkırâzi'z-zükûr mezbûr Abdurrahman Efendi'nin kebîr karındaşı es-Seyyid Mehmed ve ba'de vefâtihî evlâd-ı zükûrunun a'kal ve erşedi kezâlik neslen ba'de neslin ve karnen ba'de karnin mütevellî olalar ânın dahi zükûr evlâdı ba'de'l-inkırâz diğêr Sadrî oğlum müteveffî Hacı Halil evlâd-ı zükûrunun erşed ve a'lem ve edyeni ve ba'dehû evlâd-ı evlâd-ı zükûrunun erşed ve edyeni ve ba'de inkırâzü'z-zükûr inâsı kezâlik şurût-ı mezkûre ile mütevellî olalar ne'ûzu bi'llâhi te'âlâ bi'l-külliyeye evlâdları münkarız olur ise hâkim-i şer' re'y-i hâsları üzere aslah mevcûd bir zât intihâb olunup senevî on guruş ücret virile bâkî gâllenin cümlesi Haremeynü'ş-şerîfeyn fetvâsına îsâl ve i'tâ oluna deyü müceddeden şart ve ... mezbûr ve bostan-ı mezkûru merkûm Abdurrahman Efendi'ye teslim idüp kütüb-i mu'tebereden tefahhus olundukda (Arapça ibare) kitâb-ı hulûsadan mestûr ve musarrah olmağla mûcebince nâib-i mûmâ-ileyh dahi vakf-ı mezbûrun vâki' olan 'azl ve nasbının ve kâffe-i şurût-ı vakfının sıhhat ve lüzûmuna hükm-i şer'î ve kazâ-i mer'î idüp fî-mâ-ba'd vakf-ı merkûm sahîh ve lâzım olmağla nâib-i merkûm mülâbese olunan ümenâ-i şer'le meclis-i şer'e gelüp inhâ ve kuyûd ve hükm-i mezbûru îfâ ve tenfîz olmağla mâ-hüve'l-vaka'a bi't-taleb ketb ve imlâ olundu.

Hurrîre fi'l-yevmi'l-hâmis ve 'aşera min-şehr-i Saferü'l-hayr sene 'aşera tis'a ve mieteyn ve elf.

Şuhûdü'l-hâl:

-es-Seyyid Mehmed Fazlı Efendi mahdûmu Mustafa Efendi

-(silik) Hâfız Efendi

-es-Seyyid Abdullah Efendi Sadık Molla

-es-Seyyid Mehmed Efendi Gürkanzâde

- es-Seyyid Mustafa Çelebi ve Ekilizâde

-Mehmed Rasim Efendi Kâtibzâde

-Ve gayruhum.

Sayfa 100/ Belge 122

Belgenin Özeti

Ayntâb kadısı ve müftüsüne, nakibüleşraf ve el-Hâcc Battal Ağa ve Serdar Ağa ve Topuz Ağa'ya, Tüfenkçibaşı Hasan Ağa'ya ve söz sâhibleri ve iş erlerine; beldenin mütesellim kethüdası olarak el-Hâcc Mustafa Ağa'nın ref' olup yerine mîralay-ı livâ-i Maraş Numan Bey'in nasb olunduğuna dair Maraş'tan yazılan buyuruldu kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Hâlen medîne-i Ayntâb'da mesned-nişîn-i şerî'at-ı garrâ fazîletlü efendi zîde fazluhû ve me'zûn-ı bi'l-iftâ diyânetlü efendi zîde 'ilmuhû ve sâbikan me'zûn-ı bi'l-iftâ ve vücûh-ı memleket fazîletlü efendiyân zîde fazluhum ve nakîbü'l-eşraf şerâfetlü efendi zîde şerefuhû ve kıdvetü'l-emâcidi ve'l-a'yân el-Hâcc Battal Ağa zîde kadruhû ve fahru'l-eşbâh 'izzetlü Serdar Ağa ve Topuz Ağa kethüdâ-yı mütesellim-i belde ve sertüfenkçiyân Hasan Ağa zîdet kadruhum ve söz sâhibleri ve iş erleri ve sâirât ve yeniçeriyân ihtiyârları inhâ olunur ki;

Sâbık kethüdâ-yı mütesellim el-Hâcc Mustafa Ağa kendi hevâsına tâbi' olup ef'âl-i fi'il ve harekât-ı sekenât mugâyir-i rızâmız ve hükûmet-i beldeye hâlel virecek esbâba teşebbüs eylediği zâhir ve bâhir olmakdan nâşî rahmen li'l-fukarâ geri başını ... berü ve ıslâh-ı nefsine takayyüd olunacağı bu âna belde-i mezbûrun derûn ve bîrûnun 'imâreti vedî'atu'llâh olan fukarâ ve zu'afânın emn ve râhatı tedbîr-i hasenesi izhâr olup mukaddemâ beldelerinize i'tâ olan buyuruldumuz mazmûnu yine ol kavî-i murâdımız olmağla bi'l-cümle üzerlerinize ehemmi elzem olan bi'l-ittifâk gönül birliğiyle umûr-ı devlet-i 'aliyyeye ve rızâmız olan mevâdda bezl-i kudretleriniz lâzîme-i hâlden idüğü bu sûretde ... kabûl ve rızâmızı makbûl ve mütesellim eylemek vâcibe-i zimmet olduğuna binâen mîralay-ı livâ-i Maraş karındaşım kıdvetü'l-emâsili ve'l-akrân sa'âdetlü Numan Bey'i murahhas ve mütesellim nasb ve ta'yîn idüp sâbık mütesellim misillü itâ'at-güzîninizi cümleliz hazer iderek ittifâken ve inkıyâden mîr-i mûmâ-ileyh mütesellimimiz ma'rifetiyle umûrumuza sarf-ı makderet idüp sâbık mütesellime kıyâs

olunmaması matlûbumdur ve sen ki mütesellim-i mûmâ-ileyhsin sen dahi üslûb-ı hakîmâne ve cümle ile hüsn-i imtizâc eylemek tefehhümü hâvî dîvân-ı Maraş'dan işbu buyuruldu tahrîr ve irsâl ile ısdâr olunmuşdur, inşâa'llâhu te'âlâ vusûlünde gerekdir ki, mûceb-i buyuruldumuz ile 'amel ve hareket eyleyesin deyü.

Fî 11 Muharrem sene 1219.

Sayfa 100/ Belge 123

Belgenin Özeti

Defterdâr-ı şikk-ı evvel mühürdârı Mehmed Sadık Efendi'nin bâ-berât mutasarrıf olduğu Ayntâb kurbâs ve Abaramka mukâta'ası üç rub' hissesinin mültezimi olan el-Hâcc Numan Ağa'dan iltizam bedelinin tahsil edildiğine dair defterdâr-ı şikk-ı evvel Mehmed Şükrü tarafından verilen şartname kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Hâlen defterdâr-ı şikk-ı evvel mühürdârı Mehmed Sadık Efendi'nin berât-ı pâdişâhîyle mutasarrıf olduğu kurbâs ve Abaramka mukâta'ası üç rub' hisseye tarafından defterdâr-ı şikk-ı (evvel) peşgîrcisi sa'âdetlü Mehmed Ağa'yı vekîl idüp olduğu vekâleti kabûl vekâleti hasebiyle sene-i sâbık vech üzere tâlibi ve râgıbı olan el-Hâcc Numan Ağa'ya iltizâm olunup ve bedel-i iltizâmı olan meblağ tamâmen ahz olunup bin iki yüz on dokuz senesinin muharremi guresinden zi'l-hiccesi gâyetine kadar iltizâm olunup yedine iş bu şartnâme virilmiştir tarafımızdan ve taraf-ı âherden bir ferd müdâhale eylemeye.

Fî 1 Muharrem sene 1219.

Mine'l-fakîr Mehmed Şükrü defterdâr-ı şikk-ı evvel.

Sayfa 100/ Belge 124

Belgenin Özeti

Ayntâb'da Sahitbize (?) Mahallesi'nden Adil Eyyüb oğlu Seyfeddin Bey kızı Safiye Hatun Vakfindan bâ-berât on iki kırat Mezra'a-i Alâiye Karyesi Maraş ve rub' hisse Telfahri Karyesi'nin ber-vech-i nısfıyyet tevliyyetine mutasarrıf olan es-Seyyid Mehmed Hazim ve es-Seyyid Osman Rüşdü kardeşlerin hisselerinde

herhangi bir hak dava etmediğine ve buralarla bir alakası olmadığına dair beyanat veren Emîn-i Damga-yı Haleb el-Hâcc Ebubekir Ağa'nın itiraf ve ikrar hücceti.

Belgenin Transkripsiyonu

Fi'l-asl Kayseriye ahâlîsinden olup medîne-i Ayntâb'da bi'l-müsâfere sâkin emîn-i damga-yı Haleb el-Hâcc Ebubekir Ağa nâm kimesne meclis-i şer'î şerîf-i enverde sâlifü'z-zikr Sahitbize (?) Mahallesi sükkânlarından zikr-i âtî Adil Eyyüb oğlu Seyfeddin Bey ibn Halil Bey kızı Safiye hatun nâm vâkıfın vakf-ı dâhilden bâ-berât-ı 'âlî vazîfe-i mu'ayyene ile on iki kırat Mezra'a-i Alâiye Karyesi Maraş ve rub' hisse Telfahri Karyesi'nin kezâlik bâ-berât-ı celîli'l-'unvân ber-vech-i nısfıyyet tevliyyeti nezâret cihetlerine mutasarrıf olan es-Seyyid Mehmed Hazim ve es-Seyyid Osman Rüşdü nâm karındaşlar taraflarından ber-nehc-i şer'î vekîl-i müseccel-i şer'ıyyeleri olan râfi'-i hâze'l-kitâb Hacı Halidzâde şerîf es-Seyyid Hacı Ali Efendi mahzarında bi't-tav'î's-sâf ikrâr-ı tâm ve takrîr-i kelâm idüp sâlifü'z-zikr Ağraz nâhiyesinde kâin Mezra'a-i Alâiye Karyesi'nin on iki kırat hissesiyle Telfahri Karyesi'nin rub'-ı Maraş hissesi bundan akdem benim mülkiyyet üzere mâlikânem deyü da'vâ ve mu'âraza ider idim bu def'a işbu meclis-i şer'îde lede'l-mürâfa'a ve ba'de ibrâzi's-sened vakf-ı mezkûr dâhilinden olduğu zâhir ve âşikâre benim ber-vech-i

Sayfa 99/ Belge 124 (önceki belgenin devamı)

mülkiyyet karyeteyn-i mezbûreteynde olan hisse-i mezkûrelere müdâhale ve ta'arruz hilâf-ı şer' ve mugâyir-i kânûn olduğu yakînîm olmağla fi-mâ-ba'd işbu vekîl-i merkûm es-Seyyid Hacı Ali Efendi'nin mütevekkileri mûmâ-ileyhümâ es-Seyyid Mehmed Hazim ve es-Seyyid Osman Rüşdü Efendilerin bâ-berât-ı 'âlî tevliyyet ve tasarrufları (?) olduğu vakf-ı mezkûr dâhilindedir deyü benim aslâ ve kat'â alâka ve medhalim yokdur fi-mâ-ba'd ba'de cânib-i vakıfdan mutasarrıfân olsunlar takrîrim tahrîr ve istihkâmen kuyûd-ı şer'den yedlerine hüccet-i şer'ıyye i'tâ olunsun didiklerinde gibbe't-tasdîki'ş-şer'î mâ-hüve'l-vaka'a bi't-taleb ketb ve imlâ olundu.

Hurrîre fi'l-yevmi's-sâbi' 'aşera min-şehr-i Muharremü'l-harâm seneti tis'a 'aşera ve mieteyn ve elf.

Şuhûdü'l-hâl:

-Hâlen me'zûn-ı bi'l-iftâ müftî efendi

-Zeyne'l-'ulemâi's-sâbık me'zûn-ı bi'l-iftâ fazîletlü es-Seyyid Mehmed Arif Efendi

-Fahru'l-akrân hâlen dizdâr-ı kal'a serdâr semâhatlü es-Seyyid Mustafa ağa

-Fahru'l-kitâb fazîletlü es-Seyyid Abdullah Nuri Efendi

Sayfa 99/ Belge 125

Belgenin Özeti

Ayntâb'da İbn-i Şeker Mahaltesinde oturan Hatice binti Haseki oğlu İsmail'in Ortabölük nâm mahalde bulunan 75 meşâre bostan hissesini vakfeylediğine dair yazılan vakfiye hücceti.

Belgenin Transkripsiyonu

Medîne-i Ayntâb'da kâin İbn-i Şeker Mahallesi sâkinelerinden sâhibetü'l-hayrât ve'l-hasenât ma'rifetü'z-zât Hatice binti Haseki oğlu İsmail nâm hâtun meclis-i şer'î-i şerîf-i enverde zikr-i âtî mütevellî nasb eylediği es-Seyyid Mehmed Efendi ibn-i Kâtib Mustafa nâm kimesne mahzarında ikrâr-ı sahîh-i şer'î ve i'tirâf-ı sarîh-i mer'î idüp vakf-ı câi'z-zikrin sudûruna kadar silk-i milkimde ve rişte-i tasarrufumda muntazam olup medîne-i mezbûre fenâsında Ortabölük nâm mahalde vâki' bir taraftan Keçehâne câmi'-i şerîfi vakfi ve bir taraftan Tiftikeyn değirmen harkı ve bir taraftan Haleb vakfi bostan ve ba'zen nehri civâr ile mahdûd bir kıt'a üç yüz meşâre hadravât besâtinin yüz elli meşâresi Kahveci Ali Çelebi vakfi ve yetmiş beş meşâresi Hacı Ammîzâde Ebubekir Çelebi mülkü ve yetmiş beş meşâresi Solakzâdelerden bey'-i kat'î ile bey' eylediğim yetmiş beş meşâre hissemi rızâen li'llâhi te'âlâ ve taleben li-merzâti rasûlihi'l-mu'allâ vakf ve habs idüp şöyle şart eyledim ki, yetmiş beş meşâre bostanım beher sene mütevellî yediyle istiğlâl olunup hâsılı olan gallesinden ba'de'l-haraci'l-mesârif bir batman şirلاغân-ı cedîdden binâ olunan keçehâne kastalına i'tâ ve îfâ oluna bâkî kalur ise karındaşım Hacı İsmail ile karındaşım Fatıma 'alâ-vechi'l-mîrâs mutasarrıf olalar bunlardan biri fevt olur ise hissesi batnen ba'de batnin karnen ba'de karnin mutasarrıf ola ve merkûm es-Seyyid Mehmed Efendi vakf-ı mezkûruma mütevellî olup icrâ-yı şurûtuma ihtimâm ide ve hâsıl olan gallenin nısf-ı âherine mutasarrıf ola ba'de'l-vefât evlâdına ve evlâd-ı evlâdına karnen ba'de karnin batnen ba'de batnin mutasarrıf ve

mütevellî olalar nısf-ı galleyi beher sene muharremü'l-harâmda ta'âm malzeme iştirâ ve tabh ve it'âm-ı fukarâ ideler mütevellî-i merkûm Mehmed Efendi'nin evlâdı münkarız olur ise karındaşı Molla Halil ve Molla Ahmed kezâlik nısf-ı galleyi it'âm-ı fukarâ ideler onlar dahi fevt olurlar ise evlâdlarına ve evlâd-ı evlâdlarına mütevellî olup icrâ-yı şurûtuma ihtimâm ideler bi'l-külliyeye münkarız olur ise hâkimü's-şer' ma'rifetiyle bir dîndâr kimesne mütevellî olup icrâ-yı şurûtuma ihtimâm ideler deyü hatm-i kelâm ve mütevellî-i merkûma teslîm-i kâm eyledikten sonra vâkıfe-i mezbûre 'inân-ı kelimâtın sebt-i âhere 'atf idüp vakf-ı 'akâr 'imâm-ı a'zam ve hümâm-ı akdem Ebû Hanife-i Kûfi 'aleyhi rahmetihi'l-vâfi hazretleri 'indinde sıhhat-ı lüzûmundan müfârıkdır deyü vakfiyyeden rücû' murâdımdır deyü mütevellî-i merkûm dahi imâmeyn-i hümâmeyn ve sadreyn ve bedreyn-i muhteremeyn Ebâ Yusuf ve İmâm-ı Muhammed 'aleyhümâ rabbü'l-ehad 'indlerinde sahîh ve lâzımdır deyü vakfında ibkâsını murâd ve birbirleriyle müterâfi'ân ve her birleri hükm-i şer'îye râğibân olduklarında hâkim-i hâsim ve'l-ecnâb tûbâ-lehû ve hüsne me'âb hazretleri 'âlimen bi'l-hilâf beyne'l-eimmeti'l-eşrâf imâmeyn-i hümâmeyn kavli-i şerîfleri üzere cânib-i vakf-ı âheri görüp zıkr olunan yetmiş beş meşâre besâtinin vakfiyyetine hükm-i şer'î ve kazâ-i mer'î idüp min-ba'd nakz ve ibtâline mecâl muhâl olmağın neste'îzü bi'llâh "fe-men beddelehû ba'demâ semi'ahû fe-innemâ ismuhû ale'llezîne yubeddilûnehû inne'llâhe semî'un alîm" ve ecrü'l-vâkıf ale'l-hayyi'l-kadîm cerâ zâlike ve

Hurrire el-yevmü's-sâlis ve'l-'işrîn min-şehr-i Saferü'l-hayr seneti tis'a 'aşera ve mieteyn ve elf.

Şuhûdü'l-hâl:

- Müftîzâde Mehmed Efendi
- Mehdîzâde Osman Efendi
- Hacı Ammî oğlu Hacı (silik)
- Şeyh Gaffar ibn Molla Mustafa
- Horhorzâde Hacı Mustafa
- Mollavîzâde es-Seyyid Molla (silik)
- Birâdereş es-Seyyid (silik)
- Süleyman (silik) zâde Şeyh (silik)
- Birâdereş Mehmed Emin

- es-Seyyid (silik) Efendi
- İmâm Mehmed
- Köçekizâde Abdullah ağa
- Mahdûmeş es-Seyyid Mehmed Efendi
- Mü'ezzin (silik) Ali Hacı
- Mirzelizâde es-Seyyid Hüseyin Çelebi
- Hayyâmzâde Molla Ali.

Sayfa 102/ Belge 126

Belgenin Özeti

Ayntâb'a ber-vech-i arpalık mutasarrıf olan Mekke Kadısı Kütahyavî Ömer'in; Ayntâb mutasarrıflığının niyâbetini Müderris es-Seyyid Ahmed Efendi'ye verdiği hususunda kendisine yazdığı mürâsele kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

‘İzzet-me’âb şerî‘at-nisâb mevlânâ müderrisîn-i kirâmdan es-Seyyid Ahmed Efendi kâm-yâb ba‘de’t-tahiyetü’l-vâfiyye inhâ olunur ki;

Hâlen ber-vech-i arpalık mutasarrıf olduğumuz Ayntâb Kazâsı'nın umûr-ı niyâbeti kısmet-i ‘askeriyesiyle işbu seneti tis‘a ‘aşera ve mieteyn ve elf muharremü’l-harâmı gurresinden zabt itmek üzere cânibine ihâle ve tefvîz olunmuşdur gerekdir ki, kazâ-i mezbûru gurre-i merkûmeden zabt idüp beyne’l-ahâlî icrâ-yı ahkâm-ı şer‘-i şerîf-i ‘âli ve vâki‘ olan muhalledfât-ı mevtâ-yı ‘askeriyeyi tahrîr ve terkîm ve beyne’l-verese bi’l-farîzati’ş-şer‘iyye tevzî‘ ve taksîm idüp câdde-i şerî‘at-ı garrâdan ser-i mû inhirâfa cevâz göstermeyesiz ve’s-selâm.

Mine’l-fakîr Kütahyavî Ömer el-kadı bi-Mekke-i Mükerreme el-mutasarrıf kazâ-i Ayntâb.

Sayfa 102/ Belge 127

Belgenin Özeti

Ayntâb ve karyelerindeki bilcümle ulema, ay‘yân, eşrâf ve zâbitânın; Ayntâb’da bir süreden beri boybeyilik adıyla birilerinin gelip halka zulmettiği

haber alınarak böyle bir unvanın olmadığına, bir daha bu isim ile zuhur edeceklerden 5000 kuruş para alınıp kalabend yapılacağına dair mahkeme huzurunda verdikleri takrîr kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Mahmiyye-i Ayntâb'da ve taşra nevâhî kurâlarında sâkin bi'l-cümle 'ulemâ ve sulehâ ve a'yân ve eşrâf ve bi'l-cümle zâbitân ve kurâ kethüdâ ve ihtiyârlarından olup zeyl-i sahîfede mestûr ve zîver-i sudûr olan efendiyân ve sâirleri bi'l-cem'ihim meclis-i şer'-i hafîr-i lâzîmü't-tevkîrde ikrâr-ı tâm ve takrîr-i kelâm idüp bir müddetden berü beldemiz kurâ ve nevâhîlerinde boybeyilik peydâ olup bu vesîle ile sekenemiz fukarâ ve zu'afâlarımıza envâ'-ı istîlâ ve 'avâm-ı zaleme tâifesine duhûlet ile 'ibâd-ı müslimîni ızrâr ve pâ-zede-i zarar ve hasârdan hâlî olmamalarıyla fî-mâ-ba'd boybeyi nâmıyla bir kimesneyi nasb ve ta'yîn itmeyüp boybeyilik nâmı sirkat olmak üzere hüsn-i nizâma rabt ve ba'dehû istihsân olunmağın bu vechile kavî ve itkân ve 'ahd-i mîsâk ba'de'l-yevm her hangi zümre ve sınıfdan mübâderet iderler ise ... kabûl itdiklerimizden mâ'adâ beldemizin ol hinde vâlîsi tarafına tâlib olan boybeyden beş bin guruş nezri kabûl itmeleriyle zecr ile kendüden tahsîl ve hazînesine teslîm ve kendisi kal'abend olunmak üzere ittifâk ve ittihâd ve 'ahd ve mîsâk olunmağla takrîr ve şurûtlarımız ilâ-mâşâa'llâhu te'âlâ deyü sûtûr-ı isim tutulmak üzere istihkâmen sebt-i sicill-i mahfûz olunsun deyü her birinin takrîrleri işbu mahalle kayd ve sebt olundu.

Hurrire fî 7 Muharremü'l-harâm sene 1219.

Şuhûdü'l-hâl:

- Fahru'l-'ulemâi'l-'izâm es-Seyyid Hacı Mehmed Emin Efendi en-nakîb sâbık
- Zeyne'l-'ulemâ es-Seyyid Mehmed Arif Efendi en-nakîb sâbık
- Fahru'l-eşrâf es-Seyyid Havcı Mehmed Şakir Efendi en-nakîb hâlâ
- Fahru'l-a'yân sa'âdetlü es-Seyyid el-Hâcc Battal Ağa
- Fahru'l-müstahfizîn siyâdetlü Mustafa Ağa dizdâr-ı kal'a hâlâ
- Sa'âdetlü Mehmed Emin Ağa Zaim Ağazâde
- es-Seyyid Emir Ağa
- Fahru'l-eşbâh serdâr İbrahim Ağa
- Sâbık serdâr Mahmud Ağa

- Sâbık serdâr Mahmud Ağa
- Hamuşî Alemdâr
- Çarenli Şeyh el-Hâcc Ebubekir Dede
- Topuz Ağa karındaşı Molla Hasan
- Kızılhisarlı Yahya Ağa
- Haffâf el-Hâcc Hasan Efendi
- Topuz Ağa
- Muhsin Ağa.

Sayfa 101/ Belge 128

Belgenin Özeti

Ayntâb müftülüğünden Ali Akif Efendi'nin alınıp yerine el-Hâcc Mehmed Emin Efendi'ye nasb edildiğine dair Mehmed Salih Efendizâde Ahmed Esad'ın yazdığı mektup kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

‘İzzetmeâb el-Hâcc Mehmed Emin Efendi ba‘de’s-selâm inhâ olunur ki;

Ayntâb müftîsi Ali Akif Efendi'nin ‘adem-i hüsn-i sülûku tarafımıza inhâ ve senin ehliyetin olduğu haysiyetden me’zûniyetin iltimâs olunmağla mezbûr Ali Akif Efendi hacr olunup yerine hizmet-i celîle-i iftâyâ tarafımızdan sana izin virilmiştir gerekidir ki, lede’l-istiftâ esahh akvâl e’imme-i Hanife ‘aleyhi rahmeti rabbü’l-beriyye ile iftâ idüp kütüb-i mu‘tebereden nakl-i sarîh ve imzâlarında Ayntâb müftîsi olduğunu tasrîh eylesesin ve’s-selâm.

Hurrîre fi’l-yevmi’t-tâsi‘ min-şehr-i Zi’l-ka‘deti’ş-şerîfe li-seneti semân ‘aşera ve mieteyn ve elf.

Mine’l-fakîr Mehmed Salih Efendizâde Ahmed Esad ‘ufiye ‘anhümâ.

Vasalenâ fi 7 Muharremü’l-harâm sene 1219.

Sayfa 101/ Belge 129**Belgenin Özeti**

Ayntâb nâibine ve Ayntâb voyvodasına; avâriz ve nüzul vergilerinin herkesin durumuna göre toplanıp halktan haddinden fazla vergi alınmaması, emlak ve arazisi olmayanlardan da avâriz ve tekâlîf vergilerinin istenmemesi hususunda yazılan fermân kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Kıdvetü'n-nüvvâbü'l-müteşerri'în Ayntâb nâibi mevlâna () zîde 'ilmuhû ve kıdvetü'l-emâcidi ve'l-a'yân Ayntâb voyvodası () zîde mecduhû tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki;

Medîne-i Ayntâb sâkinlerinden ve talebe-i 'ulûmdan Seyyid Hacı Mehmed nâm kimesnenin Dersa'âdetime takdîm eylediği 'arz-ı hâl mefhûmundan mezbûr fakîrû'l-hâl ve kalîlü'n-nevâl talebe-i 'ulûm ve sâdât-ı kirâm ve haccü'l-haremeyn ve kemterü'l-bâl olup geçinmekte 'aczi olduğundan hâline merhamet-berle tekâlîf-i 'örfiyyeden sâlim ve müsellemler olmak üzere yedine bir kıt'a emr-i şerîfim virilmek ricâsına istid'â-yı 'inâyet eylediği ecilden bir kazâyâ tâbi' kasaba ve mahallât ve kurâsı ahâlîleri üzerlerinde takayyüd-i 'avâriz ve nüzul mâlını beher sene ber-mûceb-i emir ve defter vakt ve zamânıyla bilâ-kusûr tahsîline me'mûr olanlara edâ ve kazâlarına evâmîr-i 'aliyyem ile vârid olan tekâlîfden dahi ber-vech-i ta'dîl mahallinde cümle muvâcehesinde ma'rifet-i şer'le tanzîm olunan tevzî' defteri mûcebince herkes emlâk ve arâzî ve hâlen tahammüllerine göre hisselerine isâbet ideni kazâsı ahâlîleriyle cem'ine me'mûra i'tâ eylediklerinden sonra hilâf-ı emr-i defter ve bilâ-fermân ziyâde tekâlîf-i şâkka tarh ve tahmîli ve sâir bev' ve mezâlîm ile te'addî ve rencîde olunmamaları tekâlîf şurûtundan ve mezbûr talebe-i 'ulûm ve sâdât-ı kirâmdan olup yedinde kademi mutasarrîf olduğu mutasarrîf olduğu emlâk ve arâzîlerinden mâ'adâ sonra âherin hâne-i 'avâriza bağlı tekâlîf alınmak icâb ider emlâk ve arâzîsinden zabt ve zirâ'ati olmadığı hâlde o makûleden 'avâriz ve tekâlîf mutâlebesiyle te'addî ve rencîde olunmaması şurûtndan olmağla bu sûretde husûs-ı mezbûr mahallinde cümle ma'rifeti ve ma'rifet-i şer'le görülüp ber-mûceb-i şurût faysal ve murâdım üzere emr-i şerîfim i'tâsı iktizâ eylediği mevkûfâtta derkenâr olunmağla imdi derkenârı mûcebince 'amel olunmak fermânım

olmuştur buyurdum ki,

Hükm-i şerîfimle vardıkda bu bâbda sâdır olan emrim üzere ‘amel idüp dahi tekâlîf tahsîli şurûtu vech-i meşrûh üzere hazîne-i ‘âmirem defterlerinde mukayyed olmağla sen ki kadı ve voyvoda-i mûmâ-ileyhümâsız husûs-ı mezbûru mahallinde cümle ma‘rifeti ve ma‘rifet-i şer‘le görüp ber-nehc-i şer‘-i kavîm ve ber-mûceb-i şurût-ı faysal viresiz.

Tahrîren fi’l-yevmi’l-hâdî ‘aşera min-şehr-i Rebî‘u’l-âhir seneti semân ve ‘aşera ve mieteyn ve elf.

Kostantiniyye el-mahrûse.

Sayfa 104/ Belge 130

Belgenin Özeti

Ayntâb’da Zebilci İbrahim Süleyman’ın, bir bâb menziline zevcesi Aişe binti Mehmed’e ona olan borcu karşılığında takas olarak bey‘-i bât-ı sahîh-i şer‘î ile sattığı ve menzil üzerinde hiçbir hakkı olmadığı ifadesiyle yazılan takas hücceti.

Belgenin Transkripsiyonu

Medîne-i Ayntâb’da vâki‘ Zebilci İbrahim Süleyman nâm kimesne meclis-i şer‘-i hatîr-i lâzîmü’t-tevkîrde mahalle-i mezbûre sâkinelerinden ve merkûmun zevcesi bâ‘isetü hâze’l-vesîka Aişe binti Mehmed nâm hatun tarafından zikr-i âtî takrîri tasdîke vekîl-i sâbitü’l-vekâlesi olan imâm-ı mahalle-i mezbûre es-Seyyid Ebubekir Efendi ibn es-Seyyid Ali Efendi nâm kimesne mahzarında tav‘-ı sâfla ikrâr-ı tâm ve takrîr-i kelâm idüp mahalle-i mezbûrede kâin bir taraftan ba‘zen Tarla-yı Cedîd Câmî‘i vakfi ve baz‘en Habibe hatun ve bir taraftan Hüsni hatun menzilleriyle ve bir taraftan Boyacı ve Lelebici dükkânı ve bir taraftan tarîk-i ‘âmm ile mahdûd ve bir tahtânî beyt ve bir hazîne ve bir matbah ve bir ahur ve bir bi’r-i mâ ve bir havlu-yı mu‘ayyeneyi müştemil bir bâb menzil bey‘-i câ’ü’z-zikrin sudûruna kadar mülküm olmağla hâlen tarafeynden îcâb ve kabûlü hâvî ve şurût-ı müfside ve ‘ukûd-ı mubtıladan ‘ârî bey‘-i bât-ı sahîh-i şer‘î ile işbu mûmâ-ileyh es-Seyyid Ebubekir Efendi’nin müvekkilesi zevcem mezbûre Aişe hatun altmış guraşa bey‘ ve teslîm ve temlîk idüp mezbûrehümâ ba‘de’l-iştirâ ve’t-tesellüm ve’l-mülk ve’l-kabûl semeni olan meblağ-ı mezbûru müvekkile-i mezbûre

Hatice hatuna altmış guruşu sebt karz-ı şer‘den deynim olmağla deyn-i mezkûruma takas olduğu mukassa ve kabûl idüp zimmetini gabn ve takrîr da‘vâsından ibrâ ve iskât eyledim fi-mâ-ba‘d menzil-i mahdûd-ı mezkûr işbu vekîl-i mûmâ-ileyh es-Seyyid Ebubekir Efendi’nin müvekkilesi zevcem Aişe hatunun mülk-i müşterâsıdır hasbe-mâ-yeşâ’ ve keyfe mâ-yehtâr mutasarrıf olsun takrîrim tahrîren ve istihkâmen savb-ı şer‘den bir kıt‘a hüccet-i şer‘iyye i‘tâ olunsun didikde gibbe’t-tasdîki’ş-şer‘î mâ-hüve’l-vâki‘ bi’t-taleb ketb ve imlâ olundu.

Şuhûdü’l-hâl.

Sayfa 103/ Belge 131

Belgenin Özeti

Ayntâb’da bir menzil ve dükkânın vakfedildiğine dair yazılan vakfiye hücceti.

Belgenin Transkripsiyonu (Belgenin başı yok)

vakf ve habs idüp şöyle şart eyledim ki, zıkr olunan menzil ve dükkânda sâkin olanlar beher sene menzil-i mezkûr civârında vâki‘ Asan Bey Câmi‘-i şerîfinin sakfına eyyâm-ı şitâda levğ çeküp ve karını tathîr ideler vakf-ı mezkûrda ben hayâtda oldukça sâkin olup şart-ı mezkûra ihtimâm idem ba‘de’l-vefât evlâdım ve evlâd-ı evlâdım sâkin olup şart-ı mezkûruma ihtimâm ideler eğerçi evlâdım bi’l-küllîye münkarız olur ise câmi‘-i mezkûrun mütevellîsi ma‘rifetiyle îcâr ve istiğlâl olup hâsıl olan gallesinden iktizâ iden ta‘mîr ve termîmine sarf olunduktan sonra her ne bâkî kalur ise câmi‘-i mezkûrun levğ işine virile fazla her ne kalur ise câmi‘-i mezkûrun şîr-i rûgan ve hasırına sarf oluna deyü ketm-i kelâm ve mütevellî-i merkûma teslîm-i tâm eyledikten sonra vâkıf-ı mûmileyh ‘inân-ı kelimâtı semt-i âhere ‘atf idüp vakf-ı ‘akâr imâm-ı a‘zam ‘aleyhi’r-rahmeti ‘indeinde sıhhat-i lüzûmundan müfârik olmağla vakfiyyetden rücû‘ ve kemâ-fi’l-evvel mülkûme idhâl murâd iderim deyü mütevellî-i merkûm ile müterâfi‘ân olup her birleri hükm-i şer‘iyyeye râğibân olduklarında hâkim-i muvakki‘-i sadr-ı kitâb tûbâ lehû ve hüsne me‘âb hazretleri ‘âlimen bi’l-hilâf beyne’l-e’immeti’l-eslâf vakf-ı ‘akâr imâmeyn-i hümâmeyn kavli-i şerîfleri üzere sahîh ve lâzım olmağın zıkr olunan menzil ve dükkânın vakfiyyetine hükm-i şer‘î ve kazâ-i mer‘î idüp min-ba‘d nakz ve

ibtâline mecâl muhâl olmağın mâ-hüve'l-vâki' bi't-taleb ketb ve imlâ olundu.

Tahrîren fi'l-yevmi'l-hâdî 'aşera min-şehr-i Zi'l-ka'deti's-şerîfe seneti semân 'aşera ve mieteyn ve elf.

Şuhûdü'l-hâl:

-Hâlen me'zûn-ı bi'l-iftâ Akif Ali Efendi

-Sâbık voyvoda-i Ayntâb el-Hâcc Mehmed Battal Ağa

Sayfa 103/ Belge 132

Belgenin Özeti

Ayntâb kadısı es-Seyyid İbrahim Yesârî'nin; Maraş'tan gelinceye kadar kendi yerine vekil bıraktığına dair es-Seyyid Lâmi' Mehmed Efendi'ye yazdığı mektup kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

'İzzet-meâb hâlen kethüdâm es-Seyyid Lâmi' Mehmed Efendi kâm-yâb ba'de't-tahiyetü'l-vâfiyye inhâ olunur ki;

İşbu sene-i semân 'aşera ve mieteyn ve elf şehr-i zi'l-hiceti's-şerîfinin yirminci günü hasbe'l-iktizâ cânib-i Maraş'a devletlü Kalender Paşa hazretleri tarafına 'azîmetim olmağla gelinceye kadar mutasarrıf olduğum medîne-i Ayntâb'ın umûr-ı şer'îyyesi tarafımızdan bi'l-vekâle sana tefvîz olunmuşdur gerekdir ki, yevm-i merkûmdan hîn-i duhûlümüze kadar beyne'l-ahâlî icrâ-yı ahkâm-ı şer'-i 'âlî kavîm ve vâki' olan muhallefât-ı mevtâ-yı 'askeriyye tahrîr ve terkîm ve 'alâ-mâ-farzu'llâhi te'âlâ taksîm eyleyüp câdde-i müstakîmden ser-i mû inhirâfa cevâz göstermeyesiz ve's-selâm.

Mine'l-fakîr es-Seyyid İbrahim Yesârî el-müderris el-müvellâ be-medîneti Ayntâb.

Sayfa 103/ Belge 133

Belgenin Özeti

Maraş mutasarrıfı ve Ayntâb voyvodası es-Seyyid Kalender Paşa'nın; dimos-ı Ayntâb mukâta'asının tahsiline memur olan Ayntâb serdarı İbrahim Ağa ve Abdullah Ağa ve Karaca Mehmed Ağa'ların, tahsilâtlarını kendisine teslim

ettikleri ifadesiyle yazılan halâs ruk‘ası.

Belgenin Transkripsiyonu

Bâ‘is-i ruk‘a-i halâs oldur ki,

Dimos-ı Ayntâb mukâta‘ası ihtisâbından işbu bin iki yüz on sekiz senesi mâh-ı muharremü’l-harâmı guresinden sene-i mezbûre zi’l-hiccesi gâyetine değin bir senede müctemi‘ olan hesâbı mukâta‘a-i mezbûre ‘uhdelerine ihâle olunan serdâr-ı Ayntâb İbrahim Ağa ve Abdullah Ağa ve Karaca Mehmed Ağa yedlerinden gerek sağ akçe ve gerek zahriye ile tarafımıza tamâmen ve kâmilen edâ ve teslîm olup sâlifü’z-zikr dimos ihtisâbından merkûmûn zimmetlerinde on sekiz senesine mahsûben bir akçe ve bir habbe alacağım kalmadığını müş‘ir merkûmûn yedlerine işbu halâs i‘tâ olunmuştur vakt-i hâcetde ibrâz oluna.

Mahall-i mühr es-Seyyid Kalender Bey mutasarrıf-ı Maraş ve voyvoda-i Ayntâb.

Hulusizâde es-Seyyid İbrahim Yesârî el-müderriş el-müvellâ be-medîneti Ayntâb gufire el-fakîru ileyhi.

(Arapça ibare) be-Ayntâb el-melikü’l-‘allâm.

Sayfa 108/ Belge 134

Belgenin Özeti

Ayntâb’da Büyük Kızılhisar Karyesi’ne ait bir mahkeme kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Medîne-i Ayntâb’a tâbi‘ Büyük Kızılhisar Karyesi ahâlîsinden Abioğlu Yahya dimekle ma‘rûf es-Seyyid Ali bin Mustafa nâm kimesne meclis-i şer‘-i hatîr-i lâzımü’t-tevkîrde yine karye-i mezbûre ahâlîsinden Hacı Ömer oğlu dimekle meşhûr Yahya Boybeyi ibn Hasan kethüdâ nâm **(Belgenin son tarafı yok).**

Sayfa 108/ Belge 135**Belgenin Özeti**

Dimos-ı Ayntâb mukâta‘asının tahsiline memur olan İbrahim Ağa ve Abdullah Ağa ve Karaca Mehmed Ağa’ların tahsilâtlarını kendisine teslim ettiklerine dair Maraş mutasarrıfı ve Ayntâb voyvodası Kalender Paşa tarafında yazılan halâs kayıtları.

Belgenin Transkripsiyonu

Dimos ihtisâbı halâslarıdır:

294 guruş.

Bâ‘is-i terkîm-i halâs budur ki, bin iki yüz on sekiz senesinde dimos-ı Ayntâb mukâta‘asından ihtisâbdan hâsıl olan mâh-ı muharrem mâhiyyesi ber-mûceb-i defter hesâbı ru‘yet olunup tarafımızdan bi‘l-vekâle tahsîline me‘mûr olan İbrahim Ağa ve Abdullah Ağa ve Karaca Ağa’dan iki yüz doksan dört guruş tamâmen hazînemize edâ ve yedlerine halâs virilmiştir.

Fî selh-i Muharrem sene 1218.

Mahall-i mühr mutasarrıf-ı Maraş devletlü Kalender Paşa.

63 guruş.

Bâ‘is-i halâs budur ki, bin iki yüz on sekiz senesine mahsûben dimos-ı Ayntâb mukâta‘asından ihtisâbdan hâsıl olan mâh-ı safer mâhiyyesi ber-mûceb-i defter ru‘yet olunup tarafımızdan bi‘l-vekâle tahsîline me‘mûr olan İbrahim Ağa ve Abdullah Ağa ve Karaca Ağa’dan altmış üç guruş tamâmen hazînemize edâ ve yedlerine halâs virilmiştir.

Fî selh-i Safer sene 1218.

Mahall-i mühr müşârun-ileyh.

80 guruş (seksen guruşdur).

Bâ‘is-i terkîm-i halâs budur ki, bin iki yüz on sekiz senesinde dimos-ı Ayntâb mukâta‘asından ihtisâbdan hâsıl olan mâh-ı rebî‘u‘l-ûlâ mâhiyyesi ber-mûceb-i defter hesâbı ru‘yet olunup tarafımızdan bi‘l-vekâle tahsîline me‘mûr olan İbrahim Ağa ve Abdullah Ağa ve Karaca Ağa’dan seksen guruş tamâmen hazînemize edâ ve yedlerine

halâs virilmiştir.

Fî selh-i Rebî'ü'l-ûlâ sene 1218.

Mahall-i mühr müşârun-ileyh.

71 guruş (yetmiş bir guruşdur).

Bâ'is-i halâs budur ki, işbu bin iki yüz on sekiz senesinde dimos-ı Ayntâb mukâta'ası ihtisâbından hâsıl olan mâh-ı rebî'ü'l-âhir mâhiyyesi ber-mûceb-i defter hesâbı ru'yet olunup tarafımızdan bi'l-vekâle tahsîline me'mûr olan İbrahim Ağa ve Abdullah Ağa ve Karaca Ağa'dan yetmiş bir guruş tamâmen hazînemize edâ ve yedlerine halâs virilmiştir.

Fî selh-i Rebî'ü'l-âhir sene 1218.

Mahall-i mühr müşârun-ileyh.

63 guruş.

Bâ'is-i tezkire-i halâs budur ki, işbu bin iki yüz on sekiz senesinde dimos-ı Ayntâb mukâta'ası ihtisâbından hâsıl olan mâh-ı cemâziye'l-ûlânın ber-mûceb-i defter hesâbı ru'yet olunup tarafımızdan bi'l-vekâle tahsîline me'mûr İbrahim Ağa ve Abdullah Ağa ve Karaca Ağa'dan altmış üç guruş tamâmen hazînemize edâ ve yedlerine halâs virilmiştir.

Fî selh-i Cemâziye'l-ûlâ sene 1218.

Mahall-i mühr müşârun-ileyh.

Sayfa 107/ Belge 136

Belgenin Özeti

Haleb kalesi dizdarına; sâbık Ayntâb voyvodası Maktul Hüseyin'in adamlarından Salih'in kal'abendlik cezasının afvolunduğu ve kendisinin salıverilmesi konusunda yazılan fermân kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Kıdvetü'n-nüvvâbü'l-müstahfizîn Haleb kal'ası dizdârı zîde hıfzuhû tevkî'-i refî'-i hümayûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki;

Sâbikan Ayntâb voyvodası Maktûl Hüseyin'in hevâdârı pazarbaşısı Salih nâm kimesnenin mugâyir-i emr-i rızâ harekete cesâretine mebnî bundan akdem vâcibü't-te'dîb bâ-fermân-ı 'âlî Haleb kal'asına kal'abend olunmuş idi el-hâletü hâzihî Ayntâb nâibi Kıdvetü'n-nüvvâbü'l-müteşerri'în mevlânâ es-Seyyid Mehmed Hüseyinî zîde 'ilmuhûnun südde-i sa'âdetime i'lâmında gerek kendüsü ve gerek 'iyâl ve evlâdı sefil ve ser-gerdân oldukları beyânıyla 'ukûd-ı ahlâf bâbından emr-i şerîfim sudûru tahrîr ve iş'âr olunmağla vech-i meşrûh üzere 'ukûd-ı ahlâfî fermânım olmağın imdi sen ki dizdâr-ı merkûmsun merkûmun cürmü 'afv olunduğu ma'lûmun oldukda ber-vech-i muharrer mezbûru kal'a-i mezkûrdan itlâk ve sebîle tahliyeye mübâderet eylemek bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuşdur buyurdum ki,

Hükm-i şerîfimle vusûl buldukda vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sudûr olan fermân-ı vâcibü'l-ittibâ' ve lâzımü'l-imtisâlimin mazmûn-ı itâ'at-makrûnuyla 'amel ve hareket hilâfından hazer ve mücânebet eyleyesiz şöyle bilesiz 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılarsız.

Tahrîren fî-evâsıt-ı şehr-i Reb'ü'l-âhir seneti 'aşera ve mieteyn ve elf.

Be-makâm-ı Kostantiniyye el-mahrûse.

Sayfa 107/ Belge 137

Belgenin Özeti

Ayntâb'da Seyfeddin oğlu ... Karaca Ağa'ya; Dimos-ı Ayntâb'dan Maraş kal'asına âid olan âidâtı dizdar ağaya edâ etmesi hususunda es-Seyyid Talur Paşa tarafından yazılan tezkire kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Hâlen medîne-i Ayntâb'da Seyfeddin oğlu ... Karaca Ağa ba'de's-selâm inhâ olunur ki;

Dimos-ı Ayntâb'dan Maraş kal'asına 'âid olan sene-i müsâbakatı dizdâr ağa tarafından ... edâ ve teslîm eylediğini hâvî işbu tezkire tahrîri irsâl olundu gerekdir ki, kal'a-i mezkûreye 'âidât-ı dimos-ı Ayntâb'dan merkûm dizdâr ağaya edâsına ihtimâm eyleyüp müceb-i tezkiremiz ile tahmîl eyleyesin.

Fî 5 Receb sene 1218.

Mahall-i mühr es-Seyyid Timur Paşa.

Sayfa 110/ Belge 138

Belgenin Özeti

Ayntâb'da Bademzâde'nin zevcesi Asiye binti Abdullah'ın, su aşağısındaki 300 meşâre bostanını vakfeylediğine dair yazılan vakfiye hücceti.

Belgenin Transkripsiyonu (Belgenin başı yok)

Tahakkuk-ı 'özü-i şer'îye binâen hilâl-ı sutûrda mestûr husûsun mahallinde ketb ve istimâ' ve muhâkeme ve tescîl için bi'l-iltimâs cânib-i şer'îden mürsel fahru'l-kitâb mevlânâ Cinânîzâde es-Seyyid Osman Efendi medîne-i Ayntâb'da Tarla-yı Atîk Mahallesi'nde Bademzâde vereseşi sâkin oldukları menzile varup zeyl-i kitâbda mektûbü'l-esâmî-i müslimîn mahzarlarında 'akd-i meclis-i şer'î-i 'âlî eyledikde merhûm Bademzâde'nin zevcesi olan ma'rifetü'z-zât Asiye binti Abdullah nâm hatun meclis-i ma'kûd-ı mezkûrda zikr-i âtî vakfına mütevellî nasb eylediği müderrisîn-i kirâmdan sâhib-i hâze'l-kitâb el-müstetâb el-Hâcc Mehmed Emin Efendi ibn el-Hâcc Mustafa Efendi muvâcehesinde bi't-tav'î's-sâf ikrâr-ı sahîh-i şer'î ve i'tirâf-ı sarîh-i mer'î idüğü vakf-ı câ'i'l-beyânın vukû'una değin rişte-i tasarrufumda muntazam olup fenâ-i şehirde su aşağısında Hacı Gökkeş değirmeni kurbunda kâin kıbleten tarîk-i 'âmm ve garben Kethüdâzâde ve şarken Koca Battal Ağa yeri bostanlar ve şimâlen ba'zen Şeyh Câmi'î vâki' bostanı ve ba'zen hark-ı mâ ile mahdûd üç yüz meşâre hadravât bostanını hasbeten li'llâhi te'âlâ vakf-ı sahîh-i şer'î ve habs-i sarîh-i mer'î idüp şöyle şart eyledim ki, sâlifü'z-zikr bostan mütevellîsi yediyle îcâr ve istiğlâl olunup hâsıl gallesinden beher sene evâil-i şehir-i ramazânda i'tiyâd-ı kadîmem üzere yarım batman olmak üzere bir 'aded şem'-i 'asel inşâ olunup şehir-i mezbûrda Alaybeyi Câmi'-i şerîfine îkâd oluna ve bir dahi yine şuhûr-ı selâse-i mükerrerem esnâsında bir re's semîn ve tûvânâ koyun iştirâ ve zebh ve dört nev' ta'âm malzemesiyle mükemmelen tabh-ı ta'âm ve fukarâ ve mesâkîne it'âm ve ihsân olunup fazla her ne kalur ise mütevellî olanlar 'ale'l-istiklâl zabt ve kendi umûruna sarf eyleye ve evvelen vakf-ı mezkûruma işbu dâmâdım mûmâ-ileyh Hacı emîn Efendi mütevellî ola ba'de vefâtihî evlâdı sulbî kebîr oğlu es-Seyyid el-Hâcc Nuh Efendi mütevellî ola ol dahi bi-emri'llâhi te'âlâ vefât eyledikde evlâd-ı

zükûrunun ekber ve erşed ve a'kali neslen ba'de neslin karnen ba'de karnin evlâd-ı evlâd-ı evlâd-ı zükûru mütevellî ola evlâd-ı zükûru münkarız olur ise evlâd-ı inâsının ekber ve erşed ve a'kali minvâl-i muharrer üzere mütevellîye olup icrâ-yı şurûtuma himmet-i tâm ve rûhum için isticlâb-ı du'aya ikdâm ideler ne'ûzu bi'llâhi te'âlâ mürûr-ı ezmân ile evlâdı bi'l-küllîye münkarız olur ise el hinde olan hâkimü'sş-şer'î'sş-şerîf re'y-i sedîdi üzere senevî on guruş ücret-i tevliyyet ile bi'l-intihâb erbâb-ı diyânet ve vera'-ı istikâmetden bir zât-ı asâlet-me'âb mütevellî nasb ve ta'yîn olunup icrâ-yı şurûtuma ihtimâm ide beher sene on guruş vazîfesini ba'de'l-ahz fazla galle-i vakfî Haremeyn-i Şerîfeyn fukarâsına irsâl ve îsâl ide deyü vâkife-i mûmâ-ileyhâ şurût ve ta'yîn ve takrîr ve teybîn itdikden sonra i'âde-i kelâm idüp gerçi sıhhat-i vakf-ı 'akâr imâm-ı a'zam ve hümâm-ı akdem Ebû Hanife-i Kûfî 'aleyhi'r-rahmeti'l-vâfî hazretleri 'inde lüzûmundan müfârik olduğuna binâen vakfiyyetden rücû' ve kemâ-fi'l-evvel mülkûme idhâl murâdıdır deyü mütevellî-i mûmâ-ileyh ile husûmete âğâz ve meclis-i mezkûrda her biri hükm-i şer'îye râfî'ân olduklarında nâib-i mûmâ-ileyh dahi imâmeyn-i hümâmeyn İmâm-ı Muhammed ve İmâm-ı Yusuf 'aleyhüme'r-rahmeti hazarâtı kavli şerîfleri üzere vakf-ı mezbûrun sıhhat ve lüzûmuna hükm-i şer'î ve kazâ-i mer'î idüp min-ba'd vakf-ı mü'eyyed ve habs-i muhalled olduğunu münâba'as olunan ümenâ'-i şer'le meclis-i şer'e gelüp inhâ ve takrîr ve hükm-i mezkûr tenfiz olunmağla mâ-hüve'l-vâki' bi't-taleb ketb ve imlâ olundu.

Hurrîre fi'l-yevmi'l-hâmis 'aşera min-şehr-i Saferü'l-hayr seneti semân 'aşera ve mieteyn ve elf.

Şuhûdü'l-hâl:

-Fahru'l-müderresîni'l-kirâm es-Seyyid el-Hâcc Mehmed Emin Efendi Güllüzâde

-Fahru'l-e'immeti fazîletlü es-Seyyid Mehmed Fazıl Efendi

-Fahru'l-akrân Kenanzâde Mehmed Bey

-Fahru'l-'ulemâ Mehmed Efendi ibn Hasan Efendi

-Maraşî İbrahim Efendi

-Bekir ibn Ahmed Efendi Hünkârzâde

-Ve gayruhum.

Sayfa 109/ Belge 139**Belgenin Özeti**

Ayntâb kadısına; mahkemede yazılan izinnâmelerin mühürlenmesi mektupçu Emirzâde Mehmed Efendi'ye havâle olunduğu, bundan sonraki izinnâmelerin ona yönlendirilmesi gerektiği hususunu Maraş mutasarrıfı ve Ayntâb voyvodası Kalender Paşa'nın bildirmesiyle ilgili mektup kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Mesned-nişîn-i şer'î mübîn fazîletlü efendi hazretleri ba'de's-selâm inhâ olunur ki;

Mahkeme-i şerîfede vâki' olan izinnâmelerin temhîri husûsu tarafımızdan mektûbcumuz Emirzâde Mehmed Efendi'ye ihâle olunmuş olmağla bundan sonra vâki' olan izinnâmeleri efendi-i mûmâ-ileyh tarafına irsâl ve îsâle himmetiniz matlûbumuzdur.

Fî 25 Safer sene 1218.

Kalender Paşa bâ-pâye-i Rumeli mutasarrıf-ı Maraş voyvoda-i Ayntâb.

Sayfa 109/ Belge 140**Belgenin Özeti**

Ayntâb'da Boyacı Mahallesi sâkinelerinden Zeyneb binti Feyzullah'm, Ayntâb'da Yazıcık nâm mahal kurbunda 65 meşâre bostanını vakfeylediğine dâir yazılan vakfiye hücceti.

Belgenin Transkripsiyonu

(Arapça ibare) mine'l-vakfî ve't-tescîl ve ta'yîni'ş-şarti fe-hakemtü bi-sıhhatihî ve lüzûmihî 'âlimen bi'l-hilâfî beyne'l-e'immeti'l-eslâf ve ene'l-fakîru ileyhi sübhânehû ve te'âlâ Refikzâde Şerîf Mehmed Sa'dullah el-müvellâ hilâfe be-medîneti Ayntâb gufire lehümâ.

Medîne-i Ayntâb'da vâki' Boyacı Mahallesi sâkinelerinden sâhibetü'l-hayrât ve'l-hasenât Zeyneb binti Feyzullah nâm hatun tarafından zikr-i âfî vakfi takrîre el-Hâcc Mehmed bin Molla Hüseyin ve es-Seyyid Mehmed Tahir bin el-Hâcc Mehmed şehâdetleriyle vekîl-i sâbitü'l-vekâlesi Molla Mustafa bin Mehmed nâm kimesne meclis-

i şer‘-i hatîr-i lâzîmü’t-tevkîrde vakf-ı mezkûru li-ecli’t-tescîl mütevellî nasb ve ba‘dehû ‘azlîni şart ve ta‘lîk eylediği Mehmed bin Mehmed nâm kimesne mahzarında tâyi‘an ikrâr-ı sahîh-i şer‘î ve i‘tirâf-ı sarîh-i mer‘î idüp medîne-i mezbûrede Yazıcık nâm mahalle kurbunda kâin bir taraftan Öşûrbâcı vakfı ve bir taraftan Katırcı Cafer oğlu mülkü bostanı ve bir taraftan nehr-i sâcûr ve bir taraftan tarîk-i ‘âmm ile mahdûd bir kıt‘a yüz otuz meşâre hadravât bostanın nısfı ki altmış beş meşâre ider vakf-ı câ‘i’z-zikrin sudûruna kadar müvekkile-i mezbûrenin silk-i milkinde münselik ve rişte-i tasarrufundan muntazam olup taleben li-merzâtî’llâhi te‘âlâ vakf ve habs idüp şöyle şart idem ki, vakf-ı mezbûrun beher sene mütevellîsi yediyle istiğlâl olunup her ne hâsıl olur ise hâsılâtının nısfına ta‘âm tabh olunup it‘âm-ı fukarâ ve rûhum için isticlâb-ı du‘â oluna nısf-ı âherini dahi sadriye-i kebîre kerîmeleri Asiye ve Fatıma insâfen ‘ale’l-iştirâk mutasarrıf olalar kızları mezbûretândan hangisi müteveffıye olur ise olanın fevt olanın sinnen erşed ve kebîri batnen ba‘de batnin karnen ba‘de karnin mütevellî olup icrâ-yı şurûta ihtimâm ideler el-‘iyâzü bi’llâhi te‘âlâ evlâdım külliye münkarız olur ise hâkimü’ş-şer‘ ma‘rifetiyle Boyacı Câmi‘-i şerîfnde imâm olan kimesne mütevellî olup hâsıl gallenin nısfına ber-vech-i tahrîr it‘âm-ı fukarâ ve nısf-ı âherini dahi câmi‘-i şerîf-i mezkûrun şirلاغân ve masrafına harc ve sarf ide deyü ketm-i kelâm ve mütevellî-i merkûma teslîm-i tâm eylediğinden sonar vekîl-i merkûm ‘inân-ı kelîmât semt-i âhere ‘atf idüp vakf-ı ‘akâr imâm-ı a‘zam ‘aleyhi’r-rahmeti katında sahîh ve gayr-ı lâzım olmağla vakfiyyetden rücû‘ ve kemâ-fi’l-evvel mütevekkile-i mezbûrenin mülküne idhâl iderim deyü mütevellî-i merkûm ile müterâfî‘ân olup her birleri hükm-i şer‘iyyeye râğîbân olduklarında vakf-ı ‘akâr imâmeyn-i hümâmeyn Ebû Muhammed ve Ebû Yusuf ‘indlerinde sahîh ve lâzım olmağla hâkim-i (hâsim) ve’l-ecnâb tûbâ lehû ve hüsne me’âb hazretleri zikr olunan nısf hisse-i bostanın vakfı müebbed olmasına hükm-i şer‘î ve kazâ-i mer‘î idüp min-ba‘d nakz ve ibtâlîne mecâl ve muhâl olmağın mâ-hüve’l-vâki‘ bi’t-taleb ketb ve imlâ olundu.

Tahrîren fi’l-yevmi’s-sâbi‘ ‘aşera min-şehr-i Saferü’l-hayr seneti seb‘a ‘aşera ve mieteyn ve elf.

Şuhûdü’l-hâl:

-Faziletli İmam Hacı Nasır

-es-Seyyid Süleyman Efendi

- Kıyakzâde Ebubekir Efendi
- Mahdûmu Mehmed Emin Efendi
- Mehmed Said Efendi
- Molla Mehmed bin Abdullah
- Mehmed bin İbrahim
- Hâfız Kıyâmî
- Hallâc Mehmed bin Mehmed
- Çolak Mehmed bin Abdullah
- es-Seyyid Abdurrahman bin Seyyid Abdülmennân
- Seyrekoğlu Molla Mehmed
- es-Seyyid İsmail bin Hüseyin
- Ve gayruhum.

Sayfa 114/ Belge 141

Belgenin Özeti

Sâbık Anadolu kazaskeri Derviş Mehmed'in; ber-vech-i arpalık mutasarrıf olduğu Ayntâb Kazâsının nâibliğini 1217 tarihinden itibaren es-Seyyid Mehmed Memiş Efendi'ye havâle ettiğine dâir yazdığı mektup kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

‘İzzet-me’âb şerî‘at-nisâb mevlânâ es-Seyyid Mehmed Memiş Efendi kâm-yâb ba‘de‘t-tahiyyetü‘l-vâfiyye inhâ olunur ki;

Ber-vech-i arpalık mutasarrıf olduğum Ayntâb Kazâsı'nın umûr-ı şer‘iyyesi niyâbeti işbu seb‘a ‘aşera ve mieteyn ve elf şa‘bânü‘l-mu‘azzamı gurrelerinden tarafımızdan sana ihâle ve tefvîz olunmuşdur gerekdir ki, kazâ-i mezbûru gurre-i merkûmdan bi’n-niyâbe zabt ve tasarruf idüp beyne‘l-ahâlî icrâ-yı ahkâm-ı şer‘-i ‘âlî ve vâkı‘a olan mevtâ-yı ‘askeriyye muhallelâtını tahrîr ve terkîm ve beyne‘l-verese bi‘l-farîzati’ş-şer‘iyye tevzî‘ ve taksîm idüp câdde-i şer‘-i şerîfden ser-i mü inhirâf itmeyesin ve’s-selâm.

El-fakîr Derviş Mehmed imâm-ı evvel şehriyârî el-kadı bi-‘askeri Anadolu sâbıkan.

Sayfa 114/ Belge 142**Belgenin Özeti**

Maraş mutasarrıfı ve Ayntâb voyvodası es-Seyyid Kalender Paşa'nın Ayntâb halkını korumak için gelen askerlerine verilecek yıllık vergi defter kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

İşbu sene-i mübâreke mâh-ı zi'l-hiceti'ş-şerîfe guresinde hâlen eyâlet-i Maraş mutasarrıfı ve Ayntâb voyvodası 'inâyetlü es-Seyyid Kalender Paşa hazretleri Ayntâb'a teşrîfleri rahmen li'l-fukarâ ve sıyânetü li'l-'ibâd sunûf-ı 'askeriyyesini paşa-yı mûmâ-ileyh hazretleri kendi hazînesinden idâre ve ru'yet itmekle mesârifine medâr ve i'âne olunmak üzere bi'l-cümle 'ulemâ ve sulehâ ve a'yân ve eşrâf ve vücûh-ı belde ittifâk ve ma'rifet-i şer'le seksen bin guruş ve yedi bin beş yüz harac-ı defter ve iki bin beş yüz guruş üç aylık menzil ücreti cümle ittifâkıyla fakat nefis-i şehrin hânelerine tevzî' olundukda ber-vech-i âtî yirmi iki hâneye beher hâneye dört bin yüz guruş sâlyâne isâbet itmekle sâlyâne-i mezbûrun defteri ve mahallât hâneleri ber-vech-i icmâlen tahrîr işbu mahfûza mukayyed defter-i şer'îsidir ki ber-vech-i âtî zikr olunur.

Hurrire fi't-târîhi'l-mezbûr.

'Inâyetlü es-Seyyid Kalender Paşa hazretlerinin mesârifine li-ecli'l-i'âne vaz' olunan 80000 guruş.

Mukaddemâ hengâm-ı muhâsarada Ser-küttâb es-Seyyid Abdullah Efendi ma'rifetiyle umûr-ı vilâyet için tevzî' olunan elli beş bin guruşun harac-ı defteri 5500 guruş.

Bu def'a mebâliğ-i mezbûre tevzî'inde rahmen li'l-fukarâ cümle ittifâkıyla hâkim efendiye harac-ı defter deyü vaz' olunan 1500 guruş.

Mukaddem ve mu'ahhar tevzî'âta vaz' olunan harac-ı bâb 500 guruş.

Bu def'a gurre-i zi'l-hiceti'ş-şerîfeden üç mâh tekmîline kadar menzil ücreti deyü vaz' olunan 2500 guruş.

Cem'an yekün 90000 guruş. Yekün doksan bin guruşdur.

Hânehâ-yı nefis-i Ayntâb 22. yalnız yirmi iki hânedir.

Beher hâneye tevzî' olunan 4100 guruş.

Cem'an yekün 90200 guruş.

Sayfa 113/ Belge 143

Belgenin Özeti

Ayntâb'da Tarla-yı Atık Mahallesi'nden Hekimzâde es-Seyyid Abdullah Efendi ibn Abdullah Efendi'nin, Ortabölük nâm mahalde 75 meşâre 1 kıt'a bostanını, Ehlicefâ Mahallesi'nden Hatice binti Şeyhzâde es-Seyyid el-Hâcc Mehmed Efendi'ye bey'-i bât-ı sahîh-i şer'î ile sattığına dair satış hücceti.

Belgenin Transkripsiyonu

Medîne-i Ayntâb'da Tarla-yı Atık Mahallesi ahâlîsinden ser-küttâb-ı mahkeme-i Ayntâb Hekimzâde dimekle 'arîf es-Seyyid Abdullah Efendi ibn Abdullah Efendi nâm kimesne meclis-i şer'-i hafîr-i lâzîmü't-tevkîrde medîne-i mezbûrede Ehlicefâ Mahallesi sâkinelerinden ma'rifetü'z-zât Hatice binti Şeyhzâde es-Seyyid el-Hâcc Mehmed Efendi nâm hatunun zevci tarafından zikr-i âtî bey'i takrîri tasdîke vekîl-i sâbitü'l-vekâlesi olan râfî'-i hâze'l-kitâb Güllüzâde dimekle şehîr es-Seyyid el-Hâcc Mehmed Emin Efendi ibn es-Seyyid Hacı Mustafa Efendi nâm kimesne mahzarında tav'-ı sâfla ikrâr-ı tâm ve takrîr-i kelâm idüp medîne-i mezbûre fenâsında Ortabölük nâm mahalde kâin ma'lûmetü'l-hudûd ve'l-cîrân yetmiş beş meşâre bir kıt'a hadravât bostanı bey'-i câ'i'z-zikrin sudûruna kadar yedimde mülk-i müşterâm olmağla hâlen tarafından îcâb ve kabûlü havî ve şurût-ı müfside ve 'ukûd-ı mubtıladan 'ârî bey'-i bât-ı sahîh-i şer'î ile işbu mûmâ-ileyh es-Seyyid el-Hâcc Mehmed Emin Efendi'nin müvekkilesi mezbûre Hatice hatuna üç yüz guruşa bey' ve teslîm ve temlîk idüp işbu merkûm dahi bi'l-vekâle iştirâ ve kabûl ve tesellüm ve temellük eyledikten sonra semeni olan meblağ-ı mezbûr üç yüz guruş vekîl-i mûmâ-ileyh es-Seyyid Mehmed Emin Efendi yedinden tamâmen ve kâmilten ahz u kabz idüp gabn ve takrîr da'vâsından min-küllî'l-vücûh ibrâ ve iskât eyledim ba'de hadravât bostanı müvekkile-i mezbûre Hatice hatunun mülk-i müşterâsıdır benim kat'â 'alâkam ve medhalim kalmadı hasbe-mâ-yeşâ' ve keyfe mâ-yehtâr mutasarrıf olsun takrîr tahrîr ve istihkâmen savb-ı şer'den yedine hüccet-i

şer‘iyye ketb ve tahrîr ve i‘tâ olundu olunsun didikde mâ-hüve’l-vâki‘ bi’t-taleb ketb ve imlâ olundu.

Hurrîre fi’l-yevmi’l-hâmis min-şehr-i Saferü’l-hayr seneti semân ‘aşera ve mieteyn ve elf.

Şuhûdü’l-hâl:

-‘Umdetü’l-‘ulemâ fazîletlü Akif Ali Efendi müftî hâlâ

-‘Umdetü’l-‘ulemâ fazîletlü es-Seyyid Mehmed Arif Efendi müftî sâbıkan

-ve es-Seyyid Abdurrahman Efendi Bademzâde

-ve es-Seyyid Mehmed Çelebi.

Sayfa 113/ Belge 144

Belgenin Özeti

Ayntâb kadısı es-Seyyid Mehmed Hüseyin’in; kadılığa muvakkaten mutasarrıf olan ser-küttâb es-Seyyid Dede Nuri Efendi’nin, mahkemenin hâsılat ve mesarif defterini ve hesabını eksiksiz olarak kendisine teslim ettiği ifadesiyle yazılan halâs kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Bâ‘is-i nemîka budur ki,

İşbu bin iki yüz on yedi senesi mâh-ı şa‘bânü’l-mu‘azzam guresinden bi’n-niyâbe hükûmet-i şer‘iyyesi ‘uhdemize muhavvel buyurulan Ayntâb Kazâsı’nın îrâd ve hesâbını ve hükûmet-i şer‘iyyesine hasbe’l-iktizâ bizler taşrada olmak takarrübüyle mâh-ı mezkûrdan zi’l-ka‘deti’ş-şerîfe gâyetine kadar bâ-mürâsele-i şer‘iyye hükûmete mutasarrıf olan hâfızü’l-vesîka ser-küttâb-ı mahkeme-i şerîfe fazîletlü es-Seyyid Dede Nuri Efendi hazretleriyle muhâsebesi tamâmen ru’yet ve îrâd ve mesârifî karîn-i kabûl oldukda ba‘de’l-mesârif ber-mûceb-i defter hâsılât-ı mahkeme-i şerîfe tamâmen ve kâmilen tarafımıza edâ ve teslîm olunup mûmâ-ileyh zimmetinde bir akçe ve bir habbe mutâlebemiz kalmadığını müş‘ir efendi-i mûmâ-ileyh yedine işbu halâs i‘tâ olundu.

Hurrîre fi 7 Saferü’l-hayr sene 1218.

Mine’l-fakîr es-Seyyid Mehmed Hüseyin el-meşhûr ... el-müvellâ hilâfe be-medîneti Ayntâb.

Sayfa 114/ Belge 145**Belgenin Özeti**

Arapça yazılmış bir sicil kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Sûret-i hüccet-i şer‘iyyesin (silik).

Bu belge Arapça yazılmıştır.

Sayfa 114/ Belge 146**Belgenin Özeti**

Ayntâb’da Şhreküstü Mahallesi’nden Balioğlu el-Hâcc Mehmed bin el-Hâcc Süleyman’ın mahalle-i mezbûrda bir katlı evi, mutfağı ve bir kapılı dükkânı vakfylediğine dair yazılan vakfiye hücceti.

Belgenin Transkripsiyonu

Medîne-i Ayntâb’da Şhreküstü Mahallesi ahâlîsinin sâhibü’l-hayrât ve’l-hasenât Balioğlu dimekle ‘arîf el-Hâcc Mehmed bin el-Hâcc Süleyman nâm kimesne meclis-i şer‘-i hafîr-i lâzımü’t-tevkîrde zikr-i âtî kabzı li-ecli’t-tescîl mütevellî nasb ve ba‘dehû ‘azlini şart eylediği Molla Ali bin Molla Hüseyin nâm kimesne mahzarında ikrâr-ı sahîh-i şer‘î ve i‘tirâf-ı sarîh-i mer‘î idüp sâlifü’z-zikr Şhreküstü Mahallesi’nde kâin bir taraftan Köse Pîroğlu ve bir taraftan Uruoğlu menzilleri ve bir taraftan mağara ve bir taraftan tarîk-i ‘âmm ile mahdûd bir tahtânî beyt ve bir hazîne ve bir matbah ve ittisâlinde bir bâb cellâh dükkânı vakf-ı câ’i’z-zikrin sudûruna kadar silk-i milkimde münselik olmağla zikr olunan mahdûd-ı mezkûr menzil ve cellâh dükkânımı rızâen li’llâhi te‘âlâ ve taleben li-merzâti rasûlihi’l-mu‘allâ (belgenin sonu yok)

Sayfa 111/ Belge 147**Belgenin Özeti**

Ayntâb müftüsüne ve nakibüleşrafına ve eşrafa ve iş erlerine; Ayntâb nâibliğine es-Seyyid Abdullah Nuri Efendi’nin nasb olunduğuna dair Maraş ve Ayntâb mutasarrıfı es-Seyyid Kalender Paşa’nın yazdığı buyuruldu kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Bâ-hatm-i es-Seyyid Kalender Paşa mîr-i mîrân-ı Maraş ve voyvoda-i Ayntâb hâlâ.

Hâlen medîne-i Ayntâb'da me'zûn-ı bi'l-iftâ fazîletlü efendi zîde fazluhû ve sâbıkan sadr-ı fetvâ kemâletlü efendiyân zîdet 'ilmuhum ve nakîbü'l-eşrâf siyâdetlü efendi zîde şerefe siyâdetuhû ve vücûh-ı efendiyân zîdet fazâiluhum ve sâir söz sâhibleri inhâ olunur ki;

Bu vakte kadar Dersa'âdetden niyâbet sâhibi veyahud 'uhdemize i'âdesi zuhûr itmediğinden belde-i mezkûr niyâbet-şî'ârsız olmayacak derkârıyla gerek tarafımıza hayır-hâh ve gerek belde-i mezkûrun ahâlîsine tanzîm-i umûr-ı şer'iyeye ru'yeti lâzîme-i mâldan idüğü ba'zen zevât-ı kesîre müstahsene görmeleriyle işbu bin iki yüz on sekiz senesi mâh-ı saferü'l-hayr guresinden umûr-ı niyâbete kıdvetü'ş-şerî'atî'n-nüvvâb hâlen ser-küttâb semâhatlü es-Seyyid Abdullah Nuri Efendi vekîl ve nâib nasb ve ta'yîn olunmağla tarafımızdan işbu buyuruldu tahrîr ve efendi-i mûmâ-ileyh yedine i'tâ olundu bi-mennihî te'âlâ vusûlünde gerekdir ki, cümleliz vech-i meşrûh üzere 'amel ve sen ki nâib-i mevlânâ sen dahi şer'-i şerîfe muvâfik icrâ-yı ahkâm-ı şer'iyede ikdâm ve mûceb-i buyuruldumuz ile 'amel ve hareket ve hilâfindan tehâşî ve mücânebet eyleyesiz deyü buyuruldu.

Bâ-pâye-i Rumeli mîr-i mîrân-ı Maraş ve mutasarrıf-ı Ayntâb.

Sayfa 111/ Belge 148

Belgenin Özeti

Dimos-ı Ayntâb mukâta'asından Sam Mezrası Karyesi'nin iltizamının, Behesnevîzâde es-Seyyid Mehmed Efendi'ye verildiğine dair Dimos-ı Ayntâb mukâta'ası mutasarrıfı Mehmed Bey Kürekzâde tarafından verilen zabıtnâme kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Bâ'is-i terkîm budur ki,

İşbu bin iki yüz on altı senesine mahsûben dimos-ı Ayntâb mukâta'ası

aklâmından Sam mezra‘ası demekle meşhûr karye-i mezbûrun tevâbi‘inden iltizâmına tâlib olan fahru’l-‘ulemâ Behesnevîzâde es-Seyyid Mehmed Efendi’ye sene-i mezbûrede vâki‘ olan a‘şâr-ı şer‘iyye ve rûsûmât-ı ‘örfiyye ve bâd-ı hevâ ve resm-i tapu bâ-cem‘ihim bin guruşa der‘uhde ve iltizâm olunmağla ol dahi kabûl itmeğın mûmâ-ileyh hazretleri yedine işbu zabıtnâme tahrîr ve i‘tâ olundu.

Hurrîre fî 17 Cemâziye’l-evvel sene 1217.

Mehmed Bey Kürekzâde mutasarrıf-ı mukâta‘a-i mezbûr.

Sayfa 111/ Belge 149

Belgenin Özeti

Dimos-ı Ayntâb mukâta‘asından Sam Mezrası Karyesi’nin mîrî vergisinin Behesnevîzâde es-Seyyid Mehmed Efendi tarafından Ayntâb mütesellimi ser-bevvâbîn Mir Mehmed’e verildiğine dair yazılan vusûl kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Bâ‘is-i vusûl oldur ki, iki yüz on altı senesine mahsûben dimos-ı Ayntâb mukâta‘âtından Sam mezra‘asının mâl-ı mîrîsi yetmiş yedi guruş Behesnevîzâde es-Seyyid Mehmed Efendi’den tarafımıza vusûl bulmağla işbu vusûl virilmiştir.

Fî 17 Cemâziye’l-evvel sene 1217.

Mîr Mehmed ser-bevvâbîn muhassıl-ı Haleb mütesellim-i Ayntâb.

Sayfa 111/ Belge 150

Belgenin Özeti

Sâbık Anadolu kazaskeri Derviş Mehmed’in; ber-vech-i arpalık mutasarrıf olduğu Ayntâb Kazâsının nâibliğini 1218 tarihinden itibaren es-Seyyid Abdullah Efendi’ye havâle ettiğine dâir yazdığı mektup kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

‘İzzet-me’âb şerî‘at-nisâb mevlânâ es-Seyyid Abdullah Efendi kâm-yâb ba‘de’t-tahiyyetü’l-vâfiyye inhâ olunur ki;

Ber-vech-i arpalık mutasarrıf olduğum Ayntâb Kazâsı’nın ahâlî ve fukarâsıyla

hüsn-i imtizâcınız tarafımıza inhâ olunmağla işbu sene-i semân ‘aşera ve mieteyn ve elf saferü’l-hayr guresinden kemâ-kân cenâbınıza ihâle ve tefvîz ibkâ olunmuşdur gerekdir ki, kazâ-i mezbûru gurre-i mezbûreden bi’n-niyâbe zabt ve tasarruf idüp beyne’l-ahâlî icrâ-yı ahkâm-ı şer‘-i ‘âlî ve vâkı‘a olan mevtâ-yı ‘askeriyye muhalledfâtını tahrîr ve terkîm ve beyne’l-verese bi’l-farîzati’ş-şer‘iyye tevzî‘ ve taksîm idüp câdde-i şer‘-i şerîfden ser-i mû inhirâfa bir ruhsat ve cevâz göstermeyesiz ve’s-selâm.

Mine’l-fakîr Dervîş Mehmed imâm-ı evvel hazret-i şehriyârî el-kadı bi-‘askeri Anadolu sâbıkan.

Sayfa 112/ Belge 151

Belgenin Özeti

Ayntâb dimos-ı mîrîsinden Zilhicce ayına ait verginin İbrahim Ağa ve Karaca Ağa tarafından hazineye teslim edildiğine dair Maraş mutasarrıfı ve Ayntâb mütesellimi es-Seyyid Kalender Paşa’nın yazdığı halâs kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Bâ‘is-i halâs oldur ki,

Ayntâb dimos-ı mîrîsinden mâh-ı zi’l-hicce mâhiyyesine ‘âid olan mebâliği tamâmen İbrahim Ağa ve Karaca Ağa ma‘rifetleriyle tamâmen hazînemize edâ olduğunu müş‘ir halâs virilmiştir.

Fî 25 Zi’l-hicce sene 1217.

Mahall-i mühr es-Seyyid Kalender Paşa mutasarrıf-ı Maraş ve mütesellim-i Ayntâb.

Sayfa 112/ Belge 152

Belgenin Özeti

1218 senesi Muharrem-Zilhicce arası Dimos-ı Ayntâb mukâta‘asının, Karagöz Alemdâroğlu İbrahim Ağa’ya ve Seyfeddin oğlu Karaca Mehmed Ağa’ya ve Hayamlı oğlu Abdullah Ağa’ya iltizam olduğuna dair, Dimos-ı Ayntâb mukâta‘ası mutasarrıfı olan Maraş mutasarrıfı ve Ayntâb mütesellimi es-Seyyid Kalender Paşa’nın yazdığı rakîme kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Bâ'is-i şartnâme oldur ki,

Âsitâne-i 'aliyye sükkânından Yahya Aziz Efendi'nin ber-vech-i mâlikâne 'uhdesinde olan dimos-ı Ayntâb ve tevâbi'î mukâta'ası işbu bin iki yüz on sekiz senesi muharremü'l-harâmı guresinden sene-i mezbûre zi'l-hicce gâyetine kadar bâ-fermân-ı 'âlî 'uhdemize ihâle ve tefvîz buyurulmakdan nâşî mukâta'a-i mezbûreyi sene-i mezbûreye mahsûben iltizâmına tâlib olan Karagöz Alemdâroğlu İbrahim Ağa'ya ve Seyfeddin oğlu Karaca Mehmed Ağa'ya ve Hayamlı oğlu Abdullah Ağa'ya sene-i sâbıkı üzere 'uhde-i iltizâm olunup merkûm dahi ba'de'l-iltizâm ve'l-kabûl bedel-i iltizâm olan mebâliği peyderpey hazînemize edâ ve teslîm eylemek üzere zabtı için işbu rakîme ketb ve yedlerine i'tâ olundu gerekdir ki, mukâta'a-i mezbûr bi'l-cümle tevâbi' ve levâhıkıyla on sekiz senesi muharrem guresinden sene-i mezbûre zi'l-hiccesi gâyetine kadar zabt ve rabt idüp âheri müdâhil itdirmeyeler.

Mahall-i mühr es-Seyyid Kalender Paşa mutasarrıf-ı Maraş ve mütesellim-i Ayntâb.

Sayfa 112/ Belge 153

Belgenin Özeti

Nakibüleşraf es-Seyyid Ataullah el-Hüseynî'nin, Ayntâb nakibüleşraf kaymakamlığına geçen seneki kaymakam es-Seyyid Mehmed Şâkir Efendi'nin nasb olduğuna dair yazdığı mektup kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Kıdvetü's-sâdâtü'l-kirâm hâlen kâim-makâmımız es-Seyyid Mehmed Şâkir Efendi dâme şerefe siyâdetuhû ba'de't-tahiyyetü'l-vâfiyye inhâ olunur ki;

Ayntâb Kazâsı'nda olan sâdât-ı kirâm sizden hoşnud oldukları tarafımıza inhâ olduğuna binâen hidmet-i mezkûre yine tarafımızdan cenâbınıza işbu sene-i seb'a 'aşera ve mieteyn ve elf zi'l-hicce'ti'ş-şerîfesi guresinden kemâ-kân ibkâ olunmuşdur gerekdir ki, sâdât-ı kirâma tevkîr ve ihtirâm idüp hilâf-ı me'mûl hareketden mücânebet ile işbu emânet-i kübrâda kemâl-i 'iffet ve istikâmet idüp sâdât-ı kirâmın sıyânet-i 'arz ve

mâllarında sa'y-i mevîr zımında şevketlü efendimize isticlâb-ı da'avât-ı hayriyye idüp her emirde şer'-i şerîfe imtisâl ile mazhar-ı şefâ'at olasin.

El-fakîr es-Seyyid Ataullah el-Hüseynî en-nakîbü 'ale'l-eşrâf.

Sayfa 112/ Belge 154

Belgenin Özeti

Ayntâb kadısı ve mahkemenin tahta mahsulâtının mutasarrıfı es-Seyyid Mehmed el-Hüseynî'nin; mahsulat gelirini toplamaya memur Maraşî Ahmed Ağa'nın zimmetinde kendisine vereceği herhangi bir para kalmadığına dair yazığı halâs ruk'ası.

Belgenin Transkripsiyonu

Bâ'is-i ruk'a-i halâs oldur ki,

İşbu sene-i mübârekede mâh-ı zi'l-hiceti's-şerîfe mâh-ı muharremü'l-harâm mâhiyyelerinden bi'n-niyâbe mutasarrıf olduğumuz Ayntâb Kazâsı mahkeme-i şerîfesinin tahta (?) mahsulâtını tarafımızdan ahz u kabzına me'mûr etbâ'ımızdan hâfizü'l-vesîka Maraşî Ahmed Ağa ber-mûceb-i defter ba'de'l-kabz hesâbımız ru'yet ve bi-tamâmihî hâsılât-ı mahkeme-i şerîfeden cânib-i vilâyetden matlûbumuz olan dört bin yedi yüz elli guruş sâlyâne hesâbımız keza'lik ru'yet olunduktan sonra mâh-ı mezkûrların mahkeme masrûfu hesâb ve ... muhâsebe olunup zimmetinde gerek sâlyâne ve gerek mahkeme mahsûlü ve gerek mesârifâtı olmak üzere bir akçe ve bir habbe hesâbımız kalmadığını hâvî merkûm Ahmed Ağa yedine li-ecli's-sened işbu halâs ruk'ası i'tâ olunmuşdur tarafımızdan ve taraf-ı âherden suâl ve mutâlebe olunmayup hîn-i hâcetde ibrâz oluna.

Hurrîre fi'l-yevmi's-sâlis min-şehr-i Saferü'l-hayr seneti semân 'aşera ve mieteyn ve elf.

Mine'l-fakîr es-Seyyid Mehmed el-Hüseynî eş-şehriyârî ... el-müvellâ hilâfe be-medîneti Ayntâb.

Sayfa 105/ Belge 155**Belgenin Özeti**

Mekke kadısı Kütahyavî Ömer'e; ber-vech-i arpalık Ayntâb vergisinin kendisine tevcih edildiğine dair yazılan fermân kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Yâ Fettâh, Yâ Rezzâk , Yâ Mu'în

Bismi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm

El-hamdüli'llâhi rabbi'l-'alemîn ve's-salâtü ve's-selâmü 'alâ rasûli Muhammedin ve âlihî ve sahbihî ecma'în, Allâhümme Rabbenâ eftah beynenâ ve beyne kavminâ bi'l-hakkı ve ente hayru'l-fâtihîn, Allâhümme ec'alü't-tevfik lenâ refîkan ve ec'al şerî'ati Muhammedin fi'l-âhireti şefîkan, Allâhümme lâ tec'al fi tahtihâ kemâ enzelte'l-âyeti "fe-men lem yehküm bi-mâ enzele'llâhu fe-ülâike hümu'l-kâfirûn" bi-hakkı 'azameti şânike yâ Mevlâ.

Akzâ kuzâtü'l-müslimîn evlâ vülâtü'l-muvahhidîn ma'denü'l-fazlü ve'l-yakîn râfî'u i'lâmü's-şerî'ati ve'd-dîn vâris-i 'ulûmi'l-enbiyâi ve'l-mürselîn el-muhtassu bi-mezîdi 'inâyeti'l-melikü'l-mu'în, muvakkaten Mekke-i mükerreme kadısı olan Kütahyavî mevlânâ Ömer zîdet fazâiluhû tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki;

Sen ehl-i 'ilim ve sâhib-i fazîlet olup her vechile müstehakk-ı 'inâyet ve şâyeste-i 'âtıfet olduğun ecilden hâlen hakkında mezîd-i 'inâyet-i 'aliyye-i şâhânem ve meziyyet-i re'fet-i seniyye-i pâdişâhânem zuhûra getirülüp işbu bin iki yüz on sekiz senesi rebî'u'l-âhiri guresinden zabt itmek üzere 'avâtıf-ı 'aliyye-i mülûkâne ve 'avârıf-ı behiyye-i hüsvânemden Ayntâb Kazâsı'n(da) ber-vech-i arpalık sana tevcih ve 'inâyet idüp i'lâmı için ta'yîn olunmuşdur buyurdum ki,

Sâdır olan fermân-ı celîli'l-kadrim mücebince zikr olunan Ayntâb Kazâsı'na gurre-i merkûmeden ber-vech-i arpalık sen mutasarrıf olup ve tarafından nâibin gönderüp ahâlîsi peşinde icrâ-yı ahkâm itdiresiz şöyle bilesiz 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız.

Tahrîren fi'l-yevmi't-tâsi' min-şehr-i Rebî'u'l-ülâ semân 'aşera ve mieteyn ve elf.

Kostantiniyye el-mahrûse.

Tubika ... Çakarzâde Mehmed Sa‘ad el-müvellâ hilâfe be-mahkemeti Mahmud Paşa Dârü’l-hilâfe nemakahu’l-fakîru ileyhi gufire lehümâ.

Sayfa 105/ Belge 156

Belgenin Özeti

Mekke Kadısı ve Ayntâb’ın ber-vech-i arpalık mutasarrıfı olan Kütahyavî Ömer’in; Ayntâb mutasarrıflığının niyâbetini 1219 Receb’inden itibaren es-Seyyid İbrahim Yesârî Efendi’ye tevcih ettiğine dair yazdığı mürâsele kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

‘İzzet-me‘âb şerî‘at-nisâb Hulusizâde fahru’l-müderrişini’l-kirâm mevlânâ es-Seyyid İbrahim Yesârî Efendi kâm-yâb ba‘de’t-tahiyetü’l-vâfiyye inhâ olunur ki;

İşbu sene-i semân ‘aşera ve mieteyn ve elf şehri rebî‘u’l-âhir guresinden zabt olunmak üzere fermân-ı celîli’ş-şân ile ber-vech-i arpalık mutasarrıf olduğum mahrûse-i Ayntâb’ın umûr-ı şer‘iyyesi kısmet-i ‘askeriyyesiyle sene-i mezbûre recebü’l-ferdi guresinden ru’yet itmek üzere tarafımızdan bi’n-niyâbe cenâbınıza tefvîz ve sipâriş olunmuşdur gerekidir ki, mahrûse-i mezbûru gurre-i merkûmdan zabt ve beyne’l-ahâlî icrâ-yı ahkâm-ı şer‘-i âlî-i kavîm ve vâki‘ olan muhallefât-ı mevtâ-yı ‘askeriyyeyi tahrîr ve terkîm ve beyne’l-verese ‘alâ-mâ-farzu’llâhi te‘âlâ tevzî‘ ve taksîm eyleyüp câdde-i şerî‘at-ı garrâdan ser-i mü inhirâfa cevâz göstermeyesiz ve’s-selâm.

El-fakîr Kütahyavî Ömer el-kadı be-Mekke-i mükerreme ve mutasarrıf-ı mahrûse-i Ayntâb

Sayfa 114/ Belge 157

Belgenin Özeti

Sâbık Anadolu kazaskeri ve Ayntâb’ın ber-vech-i arpalık mutasarrıfı olan Derviş Mehmed’in; Ayntâb mutasarrıflığının niyâbetini 1217 Şaban’ından itibaren es-Seyyid Mehmed Memiş Efendi’ye tevcih ettiğine dair yazdığı mektup kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

‘İzzet-me’âb şerî‘at-nisâb mevlânâ es-Seyyid Mehmed Memiş Efendi kâm-yâb ba‘de‘t-tahiyyetü‘l-vâfiyye inhâ olunur ki;

Ber-vech-i arpalık mutasarrıf olduğum Ayntâb Kazâsı’nın umûr-ı şer‘iyyesi niyâbeti işbu seb‘a ‘aşera ve mieteyn ve elf şa‘bânü‘l-mu‘azzamı guresinden tarafımızdan sana ihâle ve tefvîz olunmuşdur gerekdir ki, kazâ-i mezbûru gurre-i merkûmdan bi’n-niyâbe zabt ve tasarruf idüp beyne‘l-ahâlî icrâ-yı ahkâm-ı şer‘-i ‘âlî ve vâkı‘a olan mevtâ-yı ‘askeriyye muhallelâtını tahrîr ve terkîm ve beyne‘l-verese bi‘l-farîzati’ş-şer‘iyye tevzî‘ ve taksîm idüp câdde-i şer‘-i şerîfden ser-i mü inhirâf itmeyesin ve’s-selâm.

El-fakîr Derviş Mehmed imâm-ı evvel şehriyârî el-kadı bi-‘askeri Anadolu sâbıkan.

Sayfa 114/ Belge 158

Belgenin Özeti

Maraş mutasarrıfı ve Ayntâb voyvodası es-Seyyid Kalender Paşa’nın Ayntâb halkını korumak için gelen askerlerine verilecek yıllık vergi defter kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

İşbu sene-i mübâreke mâh-ı zi‘l-hiceti’ş-şerîfe guresinde hâlen eyâlet-i Maraş mutasarrıfı ve Ayntâb voyvodası ‘inâyetlü es-Seyyid Kalender Paşa hazretleri Ayntâb’a teşrîfleri rahmen li‘l-fukarâ ve sıyânetü li‘l-‘ibâd sunûf-ı ‘askeriyyesini paşa-yı mûmâ-ileyh hazretleri kendi hazînesinden idâre ve ru‘yet itmekle mesârifine medâr ve i‘âne olunmak üzere bi‘l-cümle ‘ulemâ ve sulehâ ve a‘yân ve eşrâf ve vücûh-ı belde ittifâk ve ma‘rifet-i şer‘le seksen bin guruş ve yedi bin beş yüz harac-ı defter ve iki bin beş yüz guruş üç aylık menzil ücreti cümle ittifâkıyla fakat nefis-i şehrin hânelerine tevzî‘ olundukda ber-vech-i âtî yirmi iki hâneye beher hâneye dört bin yüz guruş sâlyâne isâbet itmekle sâlyâne-i mezbûrun defteri ve mahallât hâneleri ber-vech-i icmâlen tahrîr işbu mahfûza mukayyed defter-i şer‘îsidir ki ber-vech-i âtî zikr olunur.

Hurrire fi‘t-târîhi‘l-mezbûr.

‘Înâyetlü es-Seyyid Kalender Paşa hazretlerinin mesârifine li-ecli’l-i‘âne vaz’ olunan 80000 guruş.

Mukaddemâ hengâm-ı muhâsarada Ser-küttâb es-Seyyid Abdullah Efendi ma‘rifetiyle umûr-ı vilâyet için tevzî‘ olunan elli beş bin guruşun harac-ı defteri 5500 guruş.

Bu def‘a mebâliğ-i mezbûre tevzî‘inde rahmen li’l-fukarâ cümle ittifâkıyla hâkim efendiye harac-ı defter deyü vaz’ olunan 1500 guruş.

Mukaddem ve mu‘ahhar tevzî‘âta vaz’ olunan harac-ı bâb 500 guruş.

Bu def‘a gurre-i zi’l-hicceci’ş-şerîfeden üç mâh tekmîline kadar menzil ücreti deyü vaz’ olunan 2500 guruş.

Cem‘an yekün 90000 guruş. Yekün doksan bin guruşdur.

Hânehâ-yı nefsi Ayntâb 22. yalnız yirmi iki hânedir.

Beher hâneye tevzî‘ olunan 4100 guruş.

Cem‘an yekün 90200 guruş.

Sayfa 113/ Belge 159

Belgenin Özeti

Ayntâb’da Tarla-yı Atîk Mahallesi’nden Hekimzâde es-Seyyid Abdullah Efendi ibn Abdullah Efendi’nin, Ortabölük nâm mahalde 75 meşâre 1 kıt‘a bostanını, Ehlicefâ Mahallesi’nden Hatice binti Şeyhzâde es-Seyyid el-Hâcc Mehmed Efendi’ye bey‘-i bât-ı sahîh-i şer‘î ile sattığına dair satış hücceti.

Belgenin Transkripsiyonu

Medîne-i Ayntâb’da Tarla-yı Atîk Mahallesi ahâlîsinden ser-küttâb-ı mahkeme-i Ayntâb Hekimzâde dimekle ‘arîf es-Seyyid Abdullah Efendi ibn Abdullah Efendi nâm kimesne meclis-i şer‘-i hatîr-i lâzımü’t-tevkîrde medîne-i mezbûrede Ehlicefâ Mahallesi sâkinelerinden ma‘rifetü’z-zât Hatice binti Şeyhzâde es-Seyyid el-Hâcc Mehmed Efendi nâm hatunun zevci tarafından zikr-i âtî bey‘i takrîri tasdîke vekîl-i sâbitü’l-vekâlesi olan

râfî' -i hâze'l-kitâb Güllüzâde dimekle şehîr es-Seyyid el-Hâcc Mehmed Emin Efendi ibn es-Seyyid Hacı Mustafa Efendi nâm kimesne mahzarında tav'-ı sâfla ikrâr-ı tâm ve takrîr-i kelâm idüp medîne-i mezbûre fenâsında Ortabölük nâm mahalde kâin ma'lûmetü'l-hudûd ve'l-cîrân yetmiş beş meşâre bir kıt'a hadravât bostanı bey'-i câ'i'z-zikrin sudûruna kadar yedimde mülk-i müşterâm olmağla hâlen tarafından îcâb ve kabûlü hâvî ve şurût-ı müfside ve 'ukûd-ı mubtıladan 'ârî bey'-i bât-ı sahîh-i şer'î ile işbu mûmâ-ileyh es-Seyyid el-Hâcc Mehmed Emin Efendi'nin müvekkilesi mezbûre Hatice hatuna üç yüz guruşa bey' ve teslîm ve temlîk idüp işbu merkûm dahi bi'l-vekâle iştirâ ve kabûl ve tesellüm ve temellük eyledikten sonra semeni olan meblağ-ı mezbûr üç yüz guruş vekîl-i mûmâ-ileyh es-Seyyid Mehmed Emin Efendi yedinden tamâmen ve kâmilen ahz u kabz idüp gabn ve takrîr da'vâsından min-küllî'l-vücûh ibrâ ve iskât eyledim ba'de hadravât bostanı müvekkile-i mezbûre Hatice hatunun mülk-i müşterâsıdır benim kat'â 'alâkam ve medhalim kalmadı hasbe-mâ-yeşâ' ve keyfe mâ-yehtâr mutasarrıf olsun takrîr tahrîr ve istihkâmen savb-ı şer'eden yedine hüccet-i şer'iyye ketb ve tahrîr ve i'tâ olundu olunsun didikde mâ-hüve'l-vâki' bi't-taleb ketb ve imlâ olundu.

Hurrîre fi'l-yevmi'l-hâmis min-şehr-i Saferü'l-hayr seneti semân 'aşera ve mieteyn ve elf.

Şuhûdü'l-hâl:

-'Umdetü'l-'ulemâ fazîletlü Akif Ali Efendi müftî hâlâ

-'Umdetü'l-'ulemâ fazîletlü es-Seyyid Mehmed Arif Efendi müftî sâbıkan

-ve es-Seyyid Abdurrahman Efendi Bademzâde

-ve es-Seyyid Mehmed Çelebi.

Sayfa 113/ Belge 160

Belgenin Özeti

Ayntâb kadısı ve Ayntâb'ın gelir ve hesâbını tutmakla mükellef es-Seyyid Mehmed el-Hüseynî'nin; kendisi taşrada iken muhasebeyi tutmakla görevli es-Seyyid Dede Nuri Efendi'nin, zimmetinde kendisine vereceği herhangi bir para kalmadığına dair yazığı halâs kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Bâ'is-i nemîka budur ki,

İşbu bin iki yüz on yedi senesi mâh-ı şa'bânü'l-mu'azzam guresinden bi'n-niyâbe hükûmet-i şer'iyyesi 'uhdemize muhavvel buyurulan Ayntâb Kazâsı'nın îrâd ve hesâbını ve hükûmet-i şer'iyyesine hasbe'l-iktizâ bizler taşrada olmak takarrübüyle mâh-ı mezkûrdan zi'l-ka'deti'ş-şerîfe gâyetine kadar bâ-mürâsele-i şer'iyye hükûmete mutasarrif olan hâfizü'l-vesîka ser-küttâb-ı mahkeme-i şerîfe fazîletlü es-Seyyid Dede Nuri Efendi hazretleriyle muhâsebesi tamâmen ru'yet ve îrâd ve mesârifi karîn-i kabûl oldukda ba'de'l-mesârif ber-mûceb-i defter hâsılât-ı mahkeme-i şerîfe tamâmen ve kâmilen tarafımıza edâ ve teslîm olup mûmâ-ileyh zimmetinde bir akçe ve bir habbe mutâlebemiz kalmadığını müş'ir efendi-i mûmâ-ileyh yedine işbu halâs i'tâ olundu.

Hurrîre fî 7 Saferü'l-hayr sene 1218.

Mine'l-fakîr es-Seyyid Mehmed Hüseyin el-meşhûr ... el-müvellâ hilâfe be-medîneti Ayntâb.

Sayfa 116/ Belge 161

Belgenin Özeti

Nakibüleşraf es-Seyyid Ataullah el-Hüseyinî'nin, Ayntâb nakibüleşraf kaymakamlığına es-Seyyid Mehmed Şâkir Efendi'nin nasb olunduğuna dair yazdığı mektup kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Kıdvetü's-sâdâtü'l-kirâm kâim-makâm-ı esbak es-Seyyid Mehmed Şâkir Efendi dâme şerefe siyâdetuhû ba'de't-tahiyetü'l-vâfiyye inhâ olunur ki;

Ayntâb Kazâsı'nda sâdât-ı kirâm üzerlerine kâim-makâm olan es-Seyyid Ahmed Efendi bi'l-iktizâ hicr olup yerine cenâbınız tarafımızdan işbu sene-i seb'a 'aşera ve mieteyn ve elf cemâziye'l-âhir guresinden kâim-makâm nasb ve ta'yîn olunmuşdur gerekdir ki, sâdât-ı kirâma tevkîr ve ihtirâm idüp kuzât ve kâim-makâm senedleriyle müşeyyed ve izhâr-ı 'alâmet-i hafrâ idenleri men ve def' ve cenâbınız dahi kimesneye 'alâmet-i hafrâ vaz'ından haşyet ve iddi'â-yı neseb-i siyâdet idenleri tarafımıza havâleye mübâderet ile işbu emânet-i kübrâda kemâl-i 'iffet ve istikâmet idüp

sâdât-ı kirâmdan tevcîhiye ve ‘arûsiye ve muhaddesât-ı sâire-i nâ-marziyye nâmıyla bir akçelerin almayup ve aldirmayup sıyânet-i ‘arz ve mâllarında sa‘y-i mevfûr zımnında şevketlü efendimize isticlâb-ı da‘avât-ı hayriyye idüp her emirde şer‘-i şerîfe imtisâl ile mazhar-ı şefâ‘at-ı hazret-i seyyidü’l-enâm ‘aleyhi efdalü’t-tahiyyetü ve’s-selâm olasin.

El-fakîr es-Seyyid Mehmed Ataullah el-Hüseynî en-nakîbü ‘ale’l-eşrâf.

Sayfa 116/ Belge 162

Belgenin Özeti

Ayntâb nâibi Şefikzâde Şerîf Mehmed Sadullah Efendi’nin; Haleb’den gelinceye kadar yerine Ser-küttâb es-Seyyid Abdullah Nuri Efendi’nin bakması hususunda kendisine yazdığı mektup kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

‘İzzet-me’âb şerî‘at-nisâb hâlen ser-küttâb es-Seyyid Abdullah Nuri Efendi kâm-yâb ba‘de’t-tahiyyetü’l-vâfiyye inhâ olunur ki;

Ayntâb Kazâsı’nın umûr-ı şer‘iyyesi bi’n-niyâbe ‘uhde-i ‘âcizâneme ihâle ve tefvîz buyurulmakdan nâşî umûr-ı belde zeylinde hasbe’l-iktizâ mezbûrun hareket ve Halebü’ş-şehbâ tarafına ‘azîmetimiz muktezî olmağla bizler Halebü’ş-şehbâdan gelinceye kadar kazâ-i mezbûrun umûr-ı şer‘iyyesi ‘uhde-i ihtimâmınıza ihâle olunmuşdur bi-mennihî te‘âlâ biz gelinceye kadar beyne’l-ahâlî icrâ-yı ahkâm-ı şer‘iyye (ve) vâki‘ olan muhalledât-ı askeriyyeyi tahrîr ve takvîm idüp ve beyne’l-verese bi’l-farîzatü’ş-şer‘iyye iktisâm idesiz.

Fî 11 Şa‘bân sene 1217.

Mine’l-fakîr Şefikzâde Şerîf Mehmed Sadullah Efendi el-müvellâ hilâfe be-medîneti Ayntâb.

Sayfa 116/ Belge 163

Belgenin Özeti

Ayntâb’da İbn-i Eyyüb Mahallesi’nden es-Seyyid el-Hâcc Mehmed ve karındaşı es-Seyyid Abdullah ibn es-Seyyid el-Hâcc Hasan Ağa’nın; amcaoğulları müteveffâ Emir Ramazan oğlu es-Seyyid Mehmed bin es-Seyyid Mustafa’nın el-

Hâcc Hızır bin el-Hâcc Ahmed'den alacağı olan beş kuruşu vârisleri olarak talep etmeleri ve mahkemenin bu hükme karar vermesi hakkında i'lâm kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Medîne-i Ayntâb'da vâki' İbn-i Eyyüb Mahallesi ahâlîsinden es-Seyyid el-Hâcc Mehmed ve karındaşı es-Seyyid Abdullah ibn es-Seyyid el-Hâcc Hasan Ağa nâm kimesneler meclis-i şer'î-i kavîm-i enverde mahalle-i mezbûre ahâlîsinden el-Hâcc Hızır bin el-Hâcc Ahmed nâm kimesne mahzarında her birleri üzerlerine da'vâ ve takrîr-i kelâm idüp târîh-i kitâbdan kırk sene akdem Ayntâb'dan hicret Şam-ı şerîfde tavattun ve ikâmet üzere olan 'ammizâdelerimiz müteveffâ Emir Ramazan oğlu dimekle ma'rûf ocak ustası es-Seyyid Mehmed bin es-Seyyid Mustafa'nın cihet-i karz-ı şer'îden beş guruş alacak hakkı olmağla taleb ideriz suâl olunup el-yevm alvirilmesi murâdındır didikde gıbbe's-suâl merkûm el-Hâcc Hızır cevâblarında fi'l-hakîka müteveffâ-i merkûm ber-vech-i muharrer beş guruş deynini ikrâr ve i'tirâf idüp lâkin merkûmân ber-vech-i muharrer 'ammizâdeleri olduğun ma'lûm değildir deyü inkâr idicek gıbbe'l-istintâk müdde'iyân-ı merkûmândan ber-vech-i muharrer müdde'âlarına muvâfik beyyine taleb olundukda 'udûl-i ahrâr-ı ricâl-i müslimînden ve sikât-ı muvahhidînden es-Seyyid Ebubekir ibn es-Seyyid Ahmed

Sayfa 115/ Belge 163 (önceki belgenin devamı)

ve es-Seyyid Ömer bin Osman nâm kimesneler li-ecli's-şehâde meclis-i şer'e hâzırân olup eserü'l-istişhâd fi'l-hakîka müteveffâ-yı merkûm es-Seyyid Mehmed'in babası es-Seyyid Mustafa'nın babası es-Seyyid Hasan ile işbu merkûmânın babası es-Seyyid el-Hâcc Hüseyin'in babası es-Seyyid eş-Şeyh Mehmed li-ebeveyn karındaşı olup babaları ismini Hüseyin olup ve cedd-i a'lâları el-Hâcc Ramazan Çelebi'dir ol vechile li-ebeveyn 'ammizâdeleridir biz bu husûsa bu vech üzere şâhidleriz ve şehâdet dahi ideriz deyü her birleri edâ-i şehâdet-i şer'iyye eylediklerinde ba'de ri'âyeti şerâiti'l-kabûl şehâdetleri makbûle olmağın mücebince müdde'iyân-ı merkûmân es-Seyyid Mehmed ve es-Seyyid Abdullah meblağ-ı mezkûr beş guruşu edâyâ merkûm el-Hâcc Hızır'a ba'de't-tenbîhi's-şer'î mâ-hüve'l-vâki' bi't-taleb ketb olundu.

Sayfa 115/ Belge 164**Belgenin Özeti**

Ayntâb'da vâki' Şhreküstü Mahallesi'nden iken fevt olan Seyyid Mehmed bin Hüseyin'in sulbî sağîr oğulları Hüseyin ve Mehmed'e dedeleri Ahmed'in vasî olması hususunda yazılan vesâyet hücceti.

Belgenin Transkripsiyonu

Medîne-i Ayntâb'da vâki' Şhreküstü Mahallesi ahâlîsinden iken bundan akdem fevt olan es-Seyyid Mehmed bin Hüseyin'in sulbî sağîr oğulları Hüseyin ve Mehmed'e babaları müteveffâ-i mezbûrdan isâbet ve intikâl iden emvâl-i ... cedleri Ahmed vasî şod.

Fî Zi'l-hicce'ti's-şerîfe sene 1217.

Şuhûdü'l-hâl:

- Molla Haşim bin Hüseyin Efendi
- Hanife Beşe
- Muhzır Beşe
- Mehmed Beşe
- Girli Veli Beşe
- Bakkâl Ömer

Sayfa 115/ Belge 165**Belgenin Özeti**

Ayntâb'a tâbi' Büyük Kızılhisar Karyesi ahâlîsinden Abioğlu Seyyid Ali bin Mustafa'nın Hacı Ammioğlu Yahya Boybeyi ile arasında geçen mahkeme kaydı

Belgenin Transkripsiyonu (Belgenin baş tarafı yok).

Medîne-i Ayntâb'a tâbi' Büyük Kızılhisar Karyesi ahâlîsinden Abioğlu dimekle ma'rûf es-Seyyid Ali bin Mustafa nâm kimesne meclis-i şer'-i hatîr-i lâzîmü't-tevkîrde yine karye-i mezbûre ahâlîsinden Hacı Ammioğlu dimekle meşhûr sâhibü'l-kitâb Yahya Boybeyi ve bir taraftan değirmen harkı ve bir taraftan nehr-i sâcûr ve bir taraftan tarîk-i 'âmm ile mahdûd bir kıt'a erik bağçesinin arzı altı guruş mukâta'a-i zemîn ile Boyacı

Câmi‘-i şerîfi ile Kara Yusuf vakfı olup eşcârının dahi nısf hissesi Karatarla imâmı Ebubekir Efendi’nin ve rub‘ hissesi işbu müşterî-i merkûm Yahya Boybeyi’nin ve rub‘ hissesi kendi mülküm olup ve yine karye-i mezbûre turâbında (sonu yok)

Sayfa 118/ Belge 166

Belgenin Özeti

Ayntâb’da Çukur Mahallesi ahâlîsinden iken fevt olan Izdırâb el-Hâcc Mehmed bin Hasan’ın mirası çocukları ve hanımına kalmış olup; kızı Fatma Hatun ve Fatma Hatun’un zevci Karakocaoğlu Bakkâl es-Seyyid Mehmed bin Mehmed’in, mirastan kalan Çukur Mahallesi’nde ve Katrancı Bostanı mahallindeki hadravat bostanlarını tamamıyla zabteden, müteveffâ-yı merkûmun oğlu müteveffâ es-Seyyid Mustafa’nın hanımı Ayn Züleyha’dan hakları olan hisselerinin istenmesi hususunda açtıkları dava sonucunda; Ayn Züleyha’nın bu bostanları müteveffâ eşi es-Seyyid Mustafa’dan satın aldığına dair hücceti göstermesi ve şahitlerin dinlenmesiyle davacı Fatma Hatun’un davasının iskat edilmesi hakkında yazılan i‘lâm kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Mahmiyye-i Ayntâb’da vâki‘ Çukur nâm mahalle ahâlîsinden iken yirmi yedi sene akdem fevt olan Izdırâb el-Hâcc Mehmed bin Hasan’ın verâseti zevce-i menkûha-i metrûkesi Ümmühânî binti el-Hâcc Mustafa ile sulbî kebîr oğulları es-Seyyid Mehmed ve es-Seyyid Mustafa ve es-Seyyid Ahmed sulbiye kebîre kızları Aişe ve Fatıma ve Leyla’ya ba‘de’l-inhısâri’ş-şer‘î kable’l-kısme binti’l-mezbûre Aişe hatun vefât idüp verâseti sadrî oğulları Abdi ve Hüseyin ve kızları Rahime ve Ümmügülsüm ve vâlidesi mezbûre Ümmühânî hatuna münhasıra ba‘dehû ibni’l-merkûm dahi fevt olup verâseti vâlidesi mezbûre Ümmühânî hatun ile zevce-i menkûha-i metrûkesi Ayn Züleyha ve sulbî kebîr oğulları es-Seyyid Mehmed’e münhasıra ba‘dehû kable’l-kısme ümmü’l-mezbûre Ümmühânî hatun vefât idüp verâseti zevc-i sânisî es-Seyyid Abdülkadir ile sulbî kebîr oğulları merkûmân es-Seyyid Mustafa ve es-Seyyid Ahmed’e ve sulbiye kebîre kızları mezbûretân Fatıma ve Leyla’ya münhasıra olup kable’l-kısme ibni’l-merkûm es-Seyyid dahi fevt olup verâseti zevce-i menkûha-i metrûkesi Hatice hatun ile

karındaşı merkûm es-Seyyid Mustafa ve kız karındaşları mezbûretân Fatıma ve Leyla'ya münhasıra olup kable'l-kısme merkûm es-Seyyid Mustafa dahi fevt olup verâseti zevce-i menkûha-i metrûkesi Ayn Züleyha hatun ile karındaşları mezbûretân Fatıma ve Leyla'ya ve karındaşı oğulları merkûmân es-Seyyid Mehmed Haşim ve es-Seyyid Mehmed'e inhisârî şer'an zâhir ve nümâyân olduktan sonra uhti'l-mezbûre Fatıma hatunun zevci ve tarafından zikr-i âtî da'vâya vekîl olduğu es-Seyyid Selim Efendi ibn es-Seyyid Mehmed Efendi ve Ahmed Efendi ibn Mehmed şehâdetleriyle sâbit ve sübût-ı vekâletine hükm-i şer'î lâhık olan Karakocaoğlu dimekle meşhûr bakkâl es-Seyyid Mehmed bin Mehmed nâm kimesne meclis-i şerîf-i enverde râfi'atü hâze'r-rakam zevce-i mezbûre Ayn Züleyha hatun mahzarında bi'l-vekâle üzerine da'vâ ve takrîr-i kelâm idüp zevcem müvekkile-i mezbûre Fatıma hatunun babası mütveffâ-yı evvel Izdırâb el-Hâcc Mehmed'den müteveffâ-yı sâbi' es-Seyyid Mustafa'ya gelinceye kadar gayr-ez menkûlât ve metrûkât Çukur Mahalle'de kâin dâhiliye ve hâriciye menzil ile su aşâğısında vâki' Katrancı bostanı dimekle ma'rûf bir kıt'a hadravât bostanın yirmi beş hissesiyle Paşa bostanı nâm mahalde kâin iki yüz meşâre ta'bîr olunur bir kıt'a cem'an iki kıt'a hadravât bostanları ilâ-hâze'l-ân iktisâm olunmayup beyne'l-verese meşâ' ve müşterek ve bi'l-münâsahati's-şer'iyye iktisâm iktizâ ider iken işbu mezbûre Ayn Züleyha hatun müstakilen zabt ider suâl olunup beyne'l-verese taksîm ve müvekkilem zevcem mezbûre Fatıma hatunun hisse-i şâyi'ası ifrâz olunmak bi'l-vekâle murâdıdır didikde gibbe's-suâl mezbûre Ayn (Züleyha) hatun cevâbında sâlifü'z-zikr müteveffâ-yı evvel kayınpederim Izdırâb el-Hâcc Mehmed fevt olduğu târîh-i mezbûrda terekesi bâ-ma'rifet-i şer'-i kavîm tahrîr olundukda tereke-i mevcûdesinden ibtidâ düyûn-ı sâbiteleri ba'de'l-edâ gerek 'akâr ve menkûlât ve gerek hâne ve menzil ve gerek besâtîn-i mezkûreleri beyne'l-verese bi'l-müzâyedeti's-şer'îsi 'alâ-hadden kıymet-i takdîr ve defter-i kassâm olundukda beher oğullarına üç yüz elli bir guruş doksan akçe ve beher kızlarına yüz yetmiş beşer guruş yüz beşer akçe mîrâs hissesi isâbet ve intikâl eyledikde ber-mûceb-i defter-i kassâm tereke-i mezkûreden ve besâtîn-i mezkûr ile menzil hisselerinden başka beher kızlara on beşer guruş dahi zam ve ikrâm olunarak târîh-i mezkûrda eş-şer'i's-şerîf Cinânî Mehmed Efendi tarafından müte'ayyin nâib ta'yîn olunan efendi ma'rifetiyle edâ ve teslîm olundukda her birleri karındaşları ve vâlideleri zimmetlerini ibrâ-i 'âmm ve râfi'u'l-hisâm ile ibrâ ve istifâ-i hakk eylediklerini nâtik

hâkim-i müşârun-ileyh efendi mûmâ-ileyh hazretleri hatmiyle mahtûm ve imzâsıyla mûmzâ hüccet-i şer'iyeye i'tâ eylediklerinden sonra vâlideleri müteveffiyeye-i mezbûre Ümmühânî hatun dahi vefât itdikde işbu müdde'iyeye-i mezbûre Fatıma ile kız karındaşı müteveffiyeye Leyla'ya beher bir kızlarına ber-mûceb-i defter-i kassâm otuz beşer gurusu hisse min-haysü'l-mecmû' bostan ve menzil dâhil-i defter olarak kendülere isâbet ve intikâl itmişidi her birleri ber-vech-i muharrer hisse-i mezkûreleri olan meblağ-ı mezkûru karındaşları es-Seyyid Ahmed ve es-Seyyid Mustafa yedlerinden tamâmen ve kâmilen (silik) ve ibrâ-i zimmet eylediklerinden sonra merkûm es-Seyyid Ahmed dahi fevt oldukda (silik) terekesinden dahi işbu müdde'iyeye-i mezbûre Fatıma'ya ve kız karındaşı Leyla'ya (silik) bostan ve menzil ve sâir (silik) kendülere ber-mûceb-i defter-i kassâm doksan beşer gurusu hisse (silik) isâbet ve intikâl

Sayfa 117/ Belge 166 (önceki belgenin devamı)

Eyledikde meblağ-ı mezkûru mezbûretân Fatıma ve Leyla huzûr-ı müsliminde karındaşları zevcim müteveffâ es-Seyyid Mustafa'dan bi-tamâmihâ ahz u kabz ve ibrâ-i zimmet ve fasl-ı husûmet ve kat'-ı nizâ' eylediklerinden sonra sâlifü'z-zikr bostan ve menzil hisselerini zevcim müteveffâ-yı merkûm es-Seyyid Mustafa'ya her birleri bey' ve teslîm ve temlîk eylediklerinden sonra ber-vech-i meşrûh merkûm es-Seyyid Mustafa yedi sene müstakilen zabt ve tasarruf ve ba'dehû bin beş yüz gurusu bana bey' ve teslîm ve temlîk ben dahi zevcim müteveffâ-i merkûm hayâtında iki sene mikdârı mutasarrıfe iken târîh-i kitâbdan dört sene akdem iki yüz on üç târîhinde zevcim es-Seyyid Mustafa dahi fevt oldukda işbu kız karındaşı müdde'iyeye-i mezbûre Fatıma hatun tarafından zevci işbu vekîl-i merkûm es-Seyyid Mehmed ve müteveffiyeye-i mezbûre kız karındaşı Leyla hatun tarafından zevci Kenanzâde Mehmed Bey bi'l-vekâle işbu da'vâya tasaddî ve ol târîhde hâkimü's-şer'ü's-şerîf Hilmi Mehmed Efendi huzûrunda müterâfi'ân ve ber-vech-i muharrer ve meşrûh gerek bostan ve gerek menzil-i mezkûrların şirâ-i temlîkini ba'de'l-isbât el-hükmü's-şer'î merkûmânın mu'ârazaları şer'an men' ve def' olunup yedime işbu hüccet-i şer'iyeye-i ma'mûlün-bihâ def' ve i'tâ olundu deyü takrîr-i meşrûhuna muvâfık ve def'-i mezkûrîne mutâbık iki kıt'a hüccet-i şer'iyeye ve bir kıt'a defter-i kassâm ibrâz idicek mazmûn-ı münîfelerinde fi'l-hakîka mukaddemâ ber-mantûk-ı defter-i kassâm hisselerini ahz ve istîfâ-i hakk ve ibrâ-i zimmet itdiklerini ve

sâniyen iki yüz on üç senesi Mehmed Çelebi Efendi huzûrunda lede'd-da'vâ men' ve def' olundukları mestûr ve musarrah olmağla dâfi'a-i mezbûre Ayn Züleyha hatun ber-vech-i meşrûh def'-i mezkûrine muvâfık ve takrîr-i meşrûhuna mutâbık hüccet-i şer'iyeye ve senedât-ı mer'iyeye ibrâz ve def'le mukâbele idicek gıbbe'l-istintâk cevâbında mukaddemâ hâkimü's-şer' Cinânî Mehmed Efendi zimmetinde olan hüccet-i şer'iyeyde mezkûr ibrâyı ikrâr ve i'tirâf lâkin bu bostan ve menzil hâricdir deyü kavillerinde mazmûn-ı hüccetde şâhidleri mürûr-ı ezmân ile münkarız olup husûs-ı mezkûrda kütüb-i fikiyyeye mürâca'at olundukda (Arapça ibare) ve Câmî'u'l-Fetvâ'dan nakl-i sarîh îrâd itmeğın ber-mûceb-i nakl-i şerîf hüccet-i mezkûre ma'mûlün-bihâ ve mu'ârazası lağv olunduğu şer'an zâhir ve âşikâr ve ba'dehû müteveffıye-i mezbûre vâlideleri Ümmühânî hatun ile karındaşı es-Seyyid Ahmed'den müntakil hisse-i şer'iyeleri müteveffâ es-Seyyid Mustafa'dan ahz ve istîfâ-yı hakk olunup zevci merkûm es-Seyyid Mustafa dahi kendüye meblağ-ı mezkûr bin beş yüz guruşa bey' ve teslîm ve temlîk eyledikten sonra hâkim-i müşârun-ileyh esbağa'llâhu ni'amehû 'aleyh Hilmi Mehmed Efendi huzûrunda müterâfi'ân ve men' olundukları hüccet-i şer'iyeye mazmûnuna ber-vech-i muharrer yine taleb olundukda 'udûl-i ahrâr-ı ricâl-i müslimînden Mehmed bin el-Hâcc Sıdık ve Molla Mehmed bin Yahya nâm kimesneler li-ecli's-şehâde meclis-i şer'e hâzırân olup eserü'l-istişhâd ve fi'l-hakîka târîh-i kitâbdan altı sene mukaddem müteveffâ-yı merkûm es-Seyyid Mustafa Çelebi vâlideleri müteveffıye Ümmühânî hatun ve karındaşı müteveffâ Ahmed'in mîrâs hisselerini işbu merkûm es-Seyyid Mehmed'in müvekkilesi Fatıma hatun ile kız karındaşı müteveffıye Leyla'ya ve beher birlerine vâlideleri Ümmühânî hatundan yüz otuz beşer guruş ve karındaşları es-Seyyid Ahmed'den beher birlerine doksan beşer guruşa isâbet iden hisse-i şâyi'alarını edâ ve teslîm idüp mezbûretân Fatıma ve Leyla hatunlar dahi işbu Ayn Züleyha hatunun zevc-i sânisî karındaşlar müteveffâ es-Seyyid Mustafa Çelebi'nin zimmetini mîrâs-ı mezkûr da'vâsından tebri'e-i zimmet eyledikten sonra merkûm Mustafa Çelebi dahi sâlifü'l-beyân gerek bostan ve gerek menzilden şîrâ ve mîrâsen mâlik olduğu sülûsân hisselerini bin beş yüz guruşa bey' ve teslîm ve temlîk idüp semeni olan meblağ-ı mezkûru zimmetinde olan ... ve gayr-ı yedin bin beş yüz guruş deyn-i sahîhime takas aldım deyü bizleri ihbâr ve işhâd ve hâkimü'l-vakt olan Hilmi Mehmed Efendi huzûrunda husûs-ı mezkûru da'vâ ve müterâfi'ân ve def' ve men' olundu biz bu husûsa şâhidleriz şehâdet dahi ideriz deyü her

birleri edâ-yı şehâdet-i şer‘iyye eylediklerinde ba‘de ri‘âyet-i şerâiti’l-kabûl şehâdetleri makbûle olmağla ber-vech-i muharrer ve meşrûh müdde‘iyye-i mezbûrenin da‘vâsı lağv olduğu şer‘an zâhir olmağla ber-mûceb-i (silik) ve hücec-i şer‘iyye müvekkile-i mezbûrenin mu‘ârazası ba‘de’l-men‘ mâ-(hüve’l-vâki‘ bi’t-taleb ketb ve) imlâ olundu.

Hurrîre fi’l-yevmi’s-sâbi‘ ve’l-‘işrîn min-şehr-i (silik) ve mieteyn ve elf.

Şuhûdü’l-hâl:

- (silik) es-Seyyid Mehmed Efendi
- (silik)
- el-Hâcc Mehmed Efendi
- Ramazan Efendizâde
- (silik)
- es-Seyyid Mehmed Efendi
- es-Seyyid Molla Mehmed bin Molla Hüseyin
- Nakîbzâde es-Seyyid el-Hâcc Mehmed Ağa
- es-Seyyid Mehmed Efendi
- Emin Tanevî

Sayfa 120/ Belge 167

Belgenin Özeti

Sâbık Anadolu kazaskeri ve Ayntâb’ın ber-vech-i arpalık mutasarrıfı olan Derviş Mehmed’in; Ayntâb mutasarrıflığının niyâbetini 1217 Receb’inden itibaren es Mehmed Sadullah Efendi’ye tevcîh ettiğine dair yazdığı mektup kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

‘İzzet-me’âb şerî‘at-nisâb fahru’l-müderrisîni’l-kirâm mevlânâ Mehmed Sadullah Efendi kâm-yâb ba‘de’t-tahiyetü’l-vâfiyye inhâ olunur ki;

Ber-vech-i arpalık mutasarrıf olduğum Ayntâb Kazâsı’nın ahâlî-i fukarâsıyla hüsn-i imtizâcınız tarafımıza inhâ olunmağla işbu sene-i seb‘a ‘aşera ve mieteyn ve elf recebü’l-ferd gurresinden kemâ-kân tarafımızdan cenâbınıza ihâle ve tefvîz ibkâ olunmuşdur gerekidir ki, kazâ-i mezbûru mâh-ı gurre-i merkûmdan bi’n-niyâbe zabt ve tasarruf idüp beyne’l-ahâlî icrâ-yı ahkâm-ı şer‘-i ‘âlî ve vâkı‘a olan mevtâ-yı ‘askeriyye

muhallefâtını tahrîr ve terkîm ve beyne'l-verese bi'l-farîzati's-şer'iyeye tevzî' idüp câdde-i şer'-i şerîfden ser-i mü inhirâf itmeyesiz ve's-selâm.

El-fakîr Dervîş Mehmed imâm-ı evvel hazret-i şehriyârî el-kadı bi-'askeri Anadolu sâbikan.

Nasbü'l-vasî müderris ve ene'l-fakîru ileyhi ... Şefikzâde Şerîf Mehmed Sadullah Efendi el-müvellâ hilâfe be-medîneti Ayntâb.

Sayfa 120/ Belge 168

Belgenin Özeti

Ayntâb'da Kurb-ı Zincirli Mahallesi'nden iken fevt olan Kurşuncu el-Hâcc Ali bin Mehmed'in küçük oğlu Mustafa ve küçük kızı Zeyneb'e kalan mirasları korumak ve ihtiyaçlarına harcamak için büyük erkek kardeşleri Osman'ın kardeşlerine vasî olduğuna dair vesâyet hücceti.

Belgenin Transkripsiyonu

Medîne-i Ayntâb'da vâki' Kurb-ı Zincirli Mahallesi ahâlisinden iken bundan (akdem) Kilis Kasabası'nda fevt olan Kurşuncu el-Hâcc Ali bin Mehmed'in sulbî sağır oğlu Mustafa ve sulbiye-i sağıre kızı Zeyneb'e babaları müteveffâ-yı merkûmdan isâbet ve intikâl iden mâl-ı mevrûslarını hıfz ve tesviye-i umûrlarına bir vasî nasb ve ta'yîn olunmak lâzım ve lâ-büd olmağla sağır-i merkûm ve sağıre-i mezbûrenin kebîr er karındaşları râfi'-i hâze'l-kitâb Osman nâm kimesne vesâyet-i merkûmeye evlâ ve vesâyeti sağırân-ı merkûmâna olduğunu zeyl-i sahîfede muharrerü'l-esâmî-i müslimîn cânib-i şer'e ihbâr ve inhâ itmeleriyle hâkim-i muvakki'-i sadr-ı kitâb tûbâ lehû ve hüsne me'âb fazîletlü efendi hazretleri ahi'l-merkûm Osman'ı sağırân-ı mezbûrân üzerlerine nasb ve ta'yîn idüp merkûm Osman dahi vesâyet-i merkûmeyi kabûl ve merâsimini edâya ta'ahhüd ve iltizâm itmeğın mâ-hüve'l-vâki' bi't-taleb ketb ve imlâ olundu.

Şuhûdü'l-hâl:

-Güllüzâde es-Seyyid el-Hâcc Mehmed Emin Efendi

-Basmacızâde es-Seyyid Selim Efendi

-Birâdereş es-Seyyid Mehmed Şerîf Efendi

-İmâmzâde es-Seyyid Molla Ebubekir
 -Birâdereş es-Seyyid Molla Mehmed
 -ve es-Seyyid Molla Abdülhalim
 -Tüccâr usta Ahmed ve oğlu Ahmed
 -ve Mehmed
 -Ve gayruhum.

Sayfa 120/ Belge 169

Belgenin Özeti

Ayntâb'da Kurb-ı Zincirli Mahallesi'nden iken fevt olan Kurşuncu el-Hâcc Ali bin Mehmed'in küçük oğlu Mustafa ve küçük kızı Zeyneb'in vasîleri olan büyük erkek kardeşleri Osman'ın ve diğer büyük oğlu Ali ve onun vekil olduğu annesi Fatma hatunun; müteveffâ-yı mezbûrun Güllüzâde es-Seyyid Molla Ali bin es-Seyyid Ahmed Efendi'ye olan borcunu, mahalle-i mezbûrede müteveffânın malı olup vârislerine kalan bir bâb menzili, müteveffânın borcu karşılığında takas olarak bey'-i bât-ı sahîh-i şer'î ile sattıkları ve menzil üzerinde hiçbir hakları olmadığı ifadesiyle yazılan takas hücceti.

Belgenin Transkripsiyonu

Fi'l-asl medîne-i Ayntâb'da Kurb-ı Zincirli Mahallesi ahâlîsinden olup bundan akdem Kilis Kasabası'nda fevt olan Kurşuncu el-Hâcc Ali bin Mehmed'in verâseti zevce-i menkûha-i metrûkesi Fatıma binti el-Hâcc Ebubekir ile sulbî kebîr oğulları Osman ve Ali ve sağîr oğlu Mustafa ve sulbiye-i sağîre kızı Zeyneb'e inhisârı şer'an zâhir ve nümâyân oldukdan sonra ibni'l-merkûm Osman nâm kimesne kendi nefsinden asâleten ve bey'-i câ'i'z-zikre takrîre karındaşları sağîrân-ı mezbûrân Mustafa ve Zeyneb'in bâ-hüccet-i şer'iyye mansûb vasîleri olmağla tarafından vesâyete ve mezbûr Ali dahi kezâlik nefsinden asâleten ve zevce-i mezbûre Fatıma hatunun tarafından vekîl-i şer'îsi olmağla vekâlete meclis-i şer'-i hatîr-i lâzımü't-tevkîrde mahalle-i mezbûre ahâlîsinden

Sayfa 119/ Belge 169 (önceki belgenin devamı)

Güllüzâde dimekle ‘arîf işbu bâ‘isü’l-vesîka es-Seyyid Molla Ali bin es-Seyyid Ahmed Efendi nâm kimesne mahzarında her birleri bi’l-asâle ve bi’l-vekâle ikrâr-ı tâm ve takrîr-i kelâm idüp babamız müteveffâ-yı mezbûrun ‘akârından olup sâlifü’z-zikr Kurb-ı Zincirli Mahallesi’nde vâki‘ üç taraftan Gevlekçi Emiroğlu el-Hâcc Ebubekir ve el-Hâcc Mehmed ve es-Seyyid Molla Abdünnâfi ve taraf-ı râbi‘i tarîk-i ‘âmm ile mahdûd üç fevkânî ve bir tahtânî beyt ve üç hazîne ve bir matbah ve bi’r-i mâ ve havlu-yı mu‘ayyeneyi hâvî bir bâb menzilin sekiz sehim i‘tibâriyle beher oğlana ikişer sehim ve kıza ve zevce-i mezbûreye birer sehim i‘tibâr ile beytimiz de mülk-i mezbûrumuz olup lâkin beldemizde müte‘âkiben vâki‘ olan teklîf müstağnî-i ta‘rîf olduğundan mâ‘adâ babamız müteveffâ-yı mezbûrun ashâb-ı düyûnuna îfâ ider menkûl terekesi olmadığından ‘akârının şer‘an bey‘i lâzım gelmeğın menzil-i mezbûrun bey‘i sağırân-ı mezbûrân haklarında dahi vücûh ile evlâ olmağla bi’l-izni’ş-şer‘î bey‘e ‘arz ve lisân-ı münâdî ile müzâyede ve ba‘de inkıtâ‘u’r-rağbeti dört yüz guruşa mezbûr Seyyid Molla Ali üzerinde karâr-dâde olup meblağ-ı mezbûrdan ziyâde tâlib-i âheri zuhûr eylemediğinden başka meblağ-ı mezbûr menzil-i mezbûrun el-yevm semen-i misli ve kıymet-i bedeli olduğu ihbâr-ı müslimîn ile lede’ş-şer‘ mütehakkık olmağla hâlen menzil-i mezbûru bi-cem‘i’t-tevâbi‘ ve’l-levâhık ve kâffetü’l-hukûk ve’l-merâfık tarafeynden îcâb ve kabûlü hâvî ve şurût-ı müfside ve ‘ukûd-ı mübtalden ‘ârî bey‘-i bât-ı sahîh-i şer‘î ile karâr-dâdesi olan meblağ-ı mezbûr dört yüz guruşa her birimiz asâleten ve vekâleten ve vesâyeten merkûm es-Seyyid Molla Ali’ye bey‘ ve teslîm ve temlîk idüp ol dahi ba‘de’l-iştirâ ve’l-kabûl ve’l-teslîm ve’l-temlîk semeni olan meblağ-ı mezbûr işbu müşterî-i merkûm yedinden tamâmen ve kâmilen ahz u kabz ve gabn ve takrîr da‘vâsından zimmetini ibrâ-i ‘âmm ve kâti‘u’n-nizâ‘ ile ibrâ ve iskât eyledik didikde gibbe’t-tasdîki’ş-şer‘î mâ-hüve’l-vâki‘ bi’t-taleb ketb ve imlâ olundu.

Hurrîre fi’l-yevmi’s-sâbi‘ ‘aşera min-şehr-i Recebü’l-ferd seneti seb‘a ‘aşera ve mieteyn ve elf.

Şuhûdü’l-hâl:

-Fazîletli es-Seyyid el-Hâcc Mehmed Emin Efendi Güllüzâde

-Fazîletli kemâletli es-Seyyid Mehmed Fazıl Efendi imâm-ı Câmî‘-i Alaybeyi

-es-Seyyid Abdurrahman Efendi Bademzâde

- Basmacızâde Selim Efendi
- Birâdereş es-Seyyid Mehmed Şerîf Efendi
- İmâmzâde es-Seyyid Ebubekir Efendi
- Birâderleri Molla Abdülhalim ve Mehmed Efendi
- ve Hünkârzâde Molla Ahmed
- ve Sarrâc Abdullah
- es-Seyyid Mehmed Şerîf (silik)
- Mü'ezzin Molla Mehmed Bademzâde ... Efendi
- Mehmed bin Tüccâr Ahmed Mercimek Mehmed
- Ömer Bey Karamanîzâde Yektâ
- Muhzırbaşı Abdullah
- Ebubekir oğlu Hacı Bey
- Tüccâr usta Ahmed
- Ve gayruhum.

Sayfa 122/ Belge 170

Belgenin Özeti

Ayntâb'da Şerîfe Fatıma hatunun kızlarına vasiye olduğuna dair yazılan vesâyet hücceti

Belgenin Transkripsiyonu (Belgenin baş tarafı yok)

Şer'e ihbâr itmeleriyle hâkim-i hâsim ve'l-ecnâb efendi hazretleri merkûm Şerîfe Fatıma hatunu gerek sadriye kızlarına ve gerek öteki kızları mezbûrâna vasî nasb ve ta'yîn eyledikde mezbûr dahi vesâyet-i mezkûreyi kabûl ve merâsimini kemâ-yenbağî edâya ta'ahhüdde olmağın mâ-hüve'l-vâki' bi't-taleb ketb ve imlâ olundu.

Hurrirre fi'l-yevmi gur-re-i şeh-r-i Cemâziye'l-âhir seneti seb'a 'aşera ve mieteyn ve elf.

Şuhûdü'l-hâl:

- Hâlen me'zûn-ı bi'l-iftâ fazîletlü Akif Ali Efendi
- Fahru'l-a'yân es-Seyyid el-Hâcc Mehmed Battal Nakîb hâlâ
- Güllüzâde es-Seyyid Mehmed Emin Efendi

- Behenlizâde siyâdetlü es-Seyyid Mehmed Efendi
- Cinânîzâde şerâfetlü es-Seyyid Osman Efendi
- Hasırcızâde es-Seyyid el-Hâcc Abdullah Ağa
- Ve gayruhum.

Sayfa 122/ Belge 171

Belgenin Özeti

Ayntâb'da Tarla-yı Atık Mahallesi'nden iken fevt olan Nur Ali Ağazâde es-Seyyid Hüseyin Ağa'nın vakfına tevliyeti kendisine intikal eden Zeyneb'e, vakfın umurunu görecek bir kişi olarak el-Hâcc Abdullah Ağa'nın vesâyeten vakfın umûruna vekîl olduğuna dair vekâlet hücceti.

Belgenin Transkripsiyonu

Hilâl-ı mestûrda mestûr husûsun mahallinde ketb ve tahrîr ve terkîmi iltimâs olunmağın cânib-i şerî'at-ı garrâdan me'zûnen mürsel fahru'l-kitâb es-Seyyid Abdullah Efendi medîne-i Ayntâb'da Tarla-yı Atık Mahallesi'nde vâki' müteveffâ Nur Ali Ağazâde es-Seyyid Hüseyin Ağa'nın veresesı sâkine oldukları menzile varup zeyl-i rakîmde mektûbü'l-esâmî-i müslimîn mahzarlarında 'akd eylediği meclis-i 'âlîde müteveffâ-yı mûmâ-ileyh Hüseyin Ağa'nın medîne-i mezbûrede kâin evkâfının tevliyyeti ber-mûceb-i vakfiye-i ma'mûlün-bihâ evlâdının ekber ve erşedine intikâl itmekle evlâd-ı sıgârının ekber olan ve hâlen nevbet-i tasarruf kendüye intikâl iden Zeyneb binti'l-mezbûr Hüseyin Ağa'nın vâlidesi ve kıbel-i şer'den hüccet-i şer'iyye mansûbe vasiyyesi olan Fatıma binti Hazînedâr Ali Ağa nâm hatun zâtı ba'de't-ta'rîfi's-şer'î meclis-i ma'kûd-ı mezkûrda Hasırcızâde dimekle ma'rûf es-Seyyid el-Hâcc Abdullah Ağa ibn es-Seyyid Mehmed Çelebi mahzarında takrîr-i kelâm idüp zevcim müteveffâ-yı mûmâ-ileyh Hüseyin Ağa'nın medîne-i mezbûrede vâki' vakfının tevliyyeti ber-mantûk-ı vakfiyye kızım Zeyneb'e intikâl idüp ben dahi merkûme Zeyneb'in tesviye-i umûruna savb-ı şer'den mansûbe vasiyyesi olup lâkin umûr-ı tevliyyeti tarafından edâya muktedir bir vekîl nasb olunması muktezî olduğuna binâen işbu el-Hâcc Abdullah Ağa'nın istikâmeti lede'l-ahâlî müstağnî-i beyân olup ve

müteveffâ-yı mûmâ-ileyhin dahi hayâtında dahi bi'l-vekâle umûr-ı vakf-ı mezkûru kendüsü ru'yet itmekle kemâ-kân yine merkûm el-Hâcc Abdullah Ağa'yı bi'l-vesâye tevliyyet-i merkûmu tesviye ve edâya vekîl nasb ve ta'yîn olmağın mâ-hüve'l-vâki' bi't-taleb ketb ve imlâ olundu.

Tahrîren fi's-sâlis min-şehr-i Cemâziye'l-âhir seneti seb'a 'aşera ve mieteyn ve elf.

Şuhûdü'l-hâl:

- Hâlen me'zûn-ı bi'l-iftâ fazîletlü Akif Ali Efendi
- Bazzâde fazîletlü Ahmed Ahmedî Efendi
- Behesenlüzâde es-Seyyid Mehmed Efendi
- Kâtibzâde es-Seyyid Nuh Efendi
- Güllüzâde şerâfetlü el-Hâcc Mehmed Şerîf Efendi

Sayfa 122/ Belge 172

Belgenin Özeti

Medîne-i Ayntâb'da mütemekkin ehl-i zimmet Ermeniyân tâifesinden Nazar oğlu Babek veledi Nazar ve Manek veledi Taved ve Kirkor veledi Karabet ve Vartan veledi Haçer ve Sarkis veledi Avanes ve sâirlerinin; kendilerinden kanun haricinde fazla tekâlîf-i örfiye ve hamr vergisi alındığına dair şikâyetlerine yönelik mahkeme kaydı

Belgenin Transkripsiyonu

Medîne-i Ayntâb'da mütemekkin ehl-i zimmet Ermeniyân tâifesinden Nazar oğlu Babek veledi Nazar ve Manek veledi Taved ve Kirkor veledi Karabet ve Vartan veledi Haçer ve Sarkis veledi Avanes ve sâirleri meclis-i şer'-i hatîr-i lâzımü't-tevkîrde hâlen medîne-i merkûmede sâkin ehl-i zimmet Sasonlu tâifesinden Makdesi Gazel veledi Kirkor ve Makdesi (silik) Taved ve Makdesi Vartan veledi Piro ve Ohan veledi Avanes ve Harek veledi (silik) mahzarlarında her birleri ikrâr-ı tâm ve takrîr-i kelâm idüp bir müddetden berü (silik) vilâyet taraflarından zuhûr iden tekâlîf-i 'örfiyeden mâ'adâ mîr-livâ-i Ayntâb mukâta'ası ... bâc-ı hamr nâmıyla ehl-i zimmetden lâzım gelüp mukaddemâ tâife (**Belgenin sonu yok**).

Sayfa 121/ Belge 172 (önceki belgenin devamı)

mersûmeden beldemizde müsâferet ve ru'ûslarının killetlerine binâen bir müddet senede otuz guruş bâc-ı hamr ve tekâlîf-i 'örfiyye alınıp ba'dehû bir mikdâr kesretlerinde alınmak üzere hüccet-i şer'iiyyeye rabt olunmuş idi ba'dehû bir müddet dahi ekser ehl ve 'iyâliyle gelüp yüz seneden mütecâviz beldemizde mütemekkin ve mutavattın olmalarıyla beldede zuhûr iden tekâlîf-i 'örfiyye ve bâc-ı hamr nâmıyla yüz guruş üzerine tarafeyn kavlı-i karâr ve bin yüz yetmiş iki târîhinde mufassal meşrûh hüccet-i şer'iiyyeye rabt olunmuş iken yedi seneden berü vilâyet ve mütesellim taraflarından ehl-i zimmet tâifesi üzerlerine tekâlîf-i 'örfiyye ve bâc-ı hamr nâmıyla ziyâde malzeme cereyân eyledikde mugâyir-i hüccet-i şer'iiyye beher sene yüz guruşdan ziyâde elli guruş dahi mutâlebe olundukda beynehümâda münâza'ât-ı kesîre ve muhâsamât-ı vefîrede cereyân ve çend rûz akdem huzûr-ı şer'de müterâfi'ân olduklarımızda hüccet-i sâlifelere kıyâsen ziyâde mutâlebemiz men' ve def' olunup kemâ-fi's-sâbık gerek vilâyet ve gerek mütesellim

Sayfa 121/ Belge 173**Belgenin Özeti**

Ayntâb'da Eblehân Mahallesi'nden iken ölen Tosya binti Ağya'nın küçük oğulları Karabet ve Abraham ve küçük kızı Haton'a, annelerinden kalan mirası korumak ve ihtiyaçlarına harcamak üzere halaları Hana veled-i Tona'nın vasiye olduğuna dair vesâyet hücceti.

Belgenin Transkripsiyonu

Medîne-i Ayntâb'da Eblehân Mahallesi'nde mütemekkinde iken bundan akdem hâlîke olan Tosya binti Ağya nâm nasrâniyenin sadrî sağîr oğulları Karabet ve Abraham ve sadriye-i sağîre kızı Haton'a anaları hâlîke-i mersûmdan isâbet ve intikâl iden mâl-ı mevrûslarını hıfz ve tesviye-i umûrlarına suğarâ-i mersûmûnun halaları Hana veled-i Tona nâm zimmî vasî şod.

Fî 3 Şa'bân sene 1218.

Şuhûdü'l-hâl:

- Bademzâde es-Seyyid Abdurrahman Efendi
- Gümüş Alemdâroğlu es-Seyyid Mehmed Ağa
- Muhzırbaşı Abdullah
- Muhzır İbrahim
- ve Muhzır Osman
- ve Zimmî Karabet veled-i Asder

Sayfa 121/ Belge 174

Belgenin Özeti

Ayntâb'da Eblehân Mahallesi'nden iken ölen Tosya binti Ağya'nın vârisleri küçük oğulları Karabet ve Abraham küçük kızı Haton'a vasiye olan Hana veled-i Tona'nın; hâlike Tosya binti Ağya'yı kazârâ öldüren hâlikenin eski zevci Ağya veled-i Kôrk'ten diyet borcunu düşürdüğüne dair sulh hücceti.

Belgenin Transkripsiyonu

Medîne-i Ayntâb'da Eblehân Mahallesi'nde mütemekkinde iken bundan akdem ber-vech-i âtî hâlike olan Tosya binti Ağya'nın verâseti sağır oğulları Karabet ve Abraham sadriye-i sağîre kızı Haton'a münhasıra olduğu şer'an zâhir ve nümâyân oldukdan sonra sağîrân-ı mersûmânın halaları ve kibel-i şer'den bâ-hüccet-i şer'iyye vasîleri olan Hana veled-i Tona nâm zimmî meclis-i şer'-i hatîr-i lâzımü't-tevkîrde hâlike-i mersûmenin hayâtında zevci râfi'-i hâze's-sefer Ağya veled-i Kôrk nâm zimmî mahzarında bi'l-vesâye ikrâr-ı tâm ve takrîr-i kelâm idüp târîh-i kitâbdan altı ay mukaddem mersûm Ağya kendi menziline tüfenk kurcalar iken bi-kazâi'llâhi te'âlâ tüfenk boşanup kız karındaşım mersûmeye kurşun isâbet ve cerh idüp te'sîrinden nâşî der-sâ'at hâlike olmuş idi husûs-ı mezbûr hatâen vâki' olduğundan başka verese dahi sağır bulunup ve zarûret-i nafakaları dahi mersûm Ağya'nın 'usârî hâli zâhir olmağla bâ-vesâtet-i muslihîn kız karındaşım mersûmenin dem ve diyet da'vâsı için iki yüz gurus üzerine inşâ-yı 'akd-i sulh olundukda sulh-ı mezbûr sağîrân-ı mersûmân haklarında evlâ olmağla bi'l-vesâye kabûl ve bedel-i sulh olan meblağ-ı mezbûru ve mucîbü'l-vesâye ahz u kabz idüp kız karındaşım mersûm Tosya'nın dem-i diyetine müttefiken 'âmme-i da'âvîden sağîrân-ı mersûmânın babalığı işbu mersûm Ağya'nın zimmetini bi'l-vesâye

ibrâ ve iskât eyledim didikde mâ-hüve'l-vâki' bi't-taleb ketb ve imlâ olundu.

Hurrîre fi'l-yevmi't-tâsi' min-şehr-i Şa'bâni'l-mu'azzam seneti seb'a ve mieteyn ve elf.

Şuhûdü'l-hâl:

-Bademzâde es-Seyyid Abdurrahman Efendi

-Gümüş Alemdârzâde Mehmed Ağa

-Muhzır İbrahim

-Muhzırbaşı Abdullah Ağa

-Muhzır Osman

-ve Zimmî Karabet veled-i Asder

-Zimmî Sakiz

-Ve gayruhum.

Sayfa 124/ Belge 175

Belgenin Özeti

Ayntâb'da Kürüm ve Çöreklik Karyesi'ndeki çeltik mahsulâtına ait muhâsebe kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Başmuhâsebede muhrec memhûr ve mûmzâ defterde muharrer Kürüm ve Çöreklik Karyesi'nde olan çeltik mahsulâtı defa'âtle teftîş olundukda mükerrer muharrer olunmağa şerh virildi.

Kürüm-ı Karye üzere olan			
Hinta	İslambolî 480 keyl	Şa'îr	İslambolî 466 keyl
Def'a hinta	Ayntâbî 130 keyl	Şa'îr	Ayntâbî 150 keyl
Çöreklik Karyesi'nde çeltik	İslambolî 466 keyl	Def'a karye-i mezbûrede çeltik	Ayntâbî 150 keyl
Ravendan kazâsından matlûb	8220 guruş		

olan şa'ir mukâbelesi bedeli			
Cem'an yekûn 29488 guruş.			

Sayfa 124/ Belge 176

Belgenin Özeti

Ayntâb'daki ulema ve suleha ve a'yân ve eşrâfın; sâbıkan Ayntâb voyvodası maktûl Hüseyin ile tüfenkçibaşısı Abuş ve kardeşi Ahmed Bey'in devletçe zabtedilen emvali ve eşyalarından, Ayntâb esnafından zorla alınan 1788 kuruluşun esnafa geri verilmesi ricasıyla yazılan arz kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Der-i devlet-i mekîneye 'arz ve ekmîne budur ki;

Mahmiyye-i Ayntâb'da sâkin 'ulemâ ve sulehâ ve a'yân ve eşrâf kulları meclis-i şer' de şöyle takrîr-i kelâm iderler ki, sâbıkan Ayntâb voyvodası maktûl Hüseyin ile tüfenkçibaşısı Abuş ve birâdereş Ahmed Bey'in kâffe-i emvâl ve eşyâlarının ... için mübâşir ta'yîn buyurulan nüzul emîni Salih Ağa kulları ma'rifetiyle zâhirde mevcûd muhallefâtları ba'de't-tahrîri'l-kabz mübâşir-i merkûm ma'rifetiyle müretteb ve başmuhâsebeye mukayyed mûmzâ ve mahtûm bekâyâ defteri mücebince müceddeden bekâyâ-yı merkûmeyi zâhire ihrâc ve sıhhat ve hakikatı ... hazret-i cihândârî tanzîmine me'mûr mîrâhûr-ı evvel pâyesiyle Haleb muhassılı ve Ayntâb voyvodası Mehmed Hamid Bey kulları ve bâ-emr-i 'âlî mübâşiri defterdâr-ı şikk-ı evvel etbâ'ından kethüdâ-yı mehterân Halil Ağa kulları ve muharrir emîn Efendi ve vücûh-ı belde dâ'îleri ve mukaddem seleftimiz avânında ma'rifet-i şer'le merkûmların ve gerek maktûl-ı mezbûr Hüseyin a'vânından olup civâr-ı kazâda sâkin Muslu'nun ve mübâşir-i merkûm Salih Ağa ma'rifetiyle hâneleri temhîr olunan Lâmi' Mustafa ve Arab Beşe ve Abdüssamed Beşe ve Soyтары Mustafa ve Ahmed Bey hazînedârı ve Kara Mehmed ve Hacı Zaverdi nâm firârîler ile menfî olan Pazarbaşı es-Seyyid Salih'in ber-mantûk-ı defter bekâyâ emvâl ve eşyâ ve zimemât ve kâffe-i bekâyâ-yı muhallefât kemâl-i taharrî ve dikkat ve yegân yegân teftîş ve tefahhus ve zâhir ve ihrâc ve husûlü mûmkün ve mûmteni' hakikatı üzere mûmzâ ve mahtûm-ı defter olunup maktûlân-ı merkûmân ve merkûm

Ahmed Bey'in konakları lede'l-müzâyede yedi bin yüz guruşa ahâlîlere tarh ve tahmîl olduğu ve merkûm Hüseyin'in kurâlarda kâin iki kıt'a tarlası ve bir kıt'a fıstık bağçesi ve bir re's tay ve nısf hisse kısrak beş yüz elli guruş ve sâir hubûbatı ber-mantûk-ı defter hadravât si'ri vâki'i üzere on beş bin altı yüz seksen guruş bir rub'a ba'de'l-fürûht tüfenkçibaşı merkûm Abuş'un gerek emlâk ve gerek zimemât ve hubûbat cümlesi ber-mantûk-ı defter müfrezât beş bin altmış guruşa bâliğ olup ve merkûm Lâmi' Mustafa ve Arab Beşe hânelerinde mevcûd eşyâ bahâları yüz iki guruşa ve merkûm Arab Beşe hânesi iki yüz elli guruşa bey' ve Pazarbaşı Seyyid Salih hânesinde mevcûd ve sûk-ı sultânîde fûrûht olunan eşyâ ve gerek dekâkin eşyâsı yedi yüz doksan dört guruş ile şerîki zimmetler ve ber-mûceb-i defter-i zimemât iki yüz altmış guruş ve merkûm Salih'in bin elli dört guruş ve merkûm Muslu'nun Kürüm Karyesi'nde der-ambâr olup mîr-i mûmâ-ileyhe teslim olunan hinta ve şa'îr ve çeltik bin dokuz yüz otuz dört guruşa bey' olup ve merkûm Abdüssamed Beşe ve Arab Beşe ve Soytarı Mustafa ve Ahmed Bey hazînedârı ve Kara Mehmed ve Hacı Zaverdi hânelerinin mühürleri küşâd olundukda derûnlarında bir akçelik emvâl ve iş olmamağla hâneleri altı yüz seksen bir guruşa harâc tarh ve tahmîl olup kâffe-i emvâl ve emlâk ve zimemât min-haysü'l-mecmû' otuz yedi bin seksen sekiz guruş bir rub'a bâliğ ve resîde olup ve mebâliğ-i merkûmenin on bir bin guruş İngiltere tercümânı Hoca Nasri Gazban'a ve on beş bin guruşu dahi Cezâir-i seb'a konsolosu Hoca Encülü'ye bâ-emr-i 'âlî havâleye dört yüz elli guruşu Ayntâb nâibi emîn Efendi ve Muharrem emîn Efendi'ye mûceb-i defter ba'de'l-infirâd sahu'l-bâkî yedi bin altı yüz otuz sekiz guruş mümkünü'l-husûl kalup ziyâde sene-i vâhide nesneye dest-res olunmadığını ve husûs-ı mezkûrun Der'aliyye'den haberi zuhûruna kadar mübâşir-i merkûm Halil Ağa kulları tevkîf olduğu ve merkûm Hüseyin'in ve dört yüz elli guruşu tahmîs-i kahve dört yüz guruş etmekçiyân dört yüz guruş çorbacıyân ve iki yüz elli guruş bakkâlân ve iki yüz seksen sekiz guruş kasâbân cem'an bin yedi yüz seksen sekiz guruş esnâf-ı merkûme fukarâsından zulmen ahzı bâ-rûtbe-i tevâtür ihbâr ve merkûm Abuş'un hânesinde mektûm yedi 'aded tüfenk ve Hayam Karyesi'nde üç re's inek nâ-mevcûd olup ve sâir zimemât-ı mezbûre ba'zen nâ-mevcûd ve ba'zıları müflis makûlesi olup ve merkûm Muslu'nun dahi Kürüm ve Çörekli Karyesi'nde hinta ve şa'îr ve sâir hubûbatı lede't-tahrîr ba'zen terken mukaddemâ tahmîn ile tahrîr olduğundan bi'l-küllîye aslı ve vücûdu olmadığını zâhir

ve ‘ayân ve defterde mestûr Ravendan kazâsından matlûb-ı pâdişâhî buyurulan sekiz bin iki yüz yirmi guruş şa‘îr mübâya‘ası bedeli dahi mutâlebe olundukda meblağ-ı mezkûru bir def‘a maktûl Hüseyin ve bir def‘a dahi Muslu‘ya me‘mûrumuz Haşim ahz eylediğini ve hâlen Ayntâb mahkemesi sicilinde ... nazar ve tevliyyeti kendüden sonra evlâdına meşrûta bir kıt‘a (silik) olduğu üzere maktûl-i merkûm hayâtında mülkünden ihrâc ve müstegallât (silik) kâin kendi mâlından binâ ve inşâ eylediği medrese-i münîfede hücrevâtda (silik) müderris ve hâfîzü’l-kütüb olanlara ve Haremeyn-i şerîfeyn fukarâsı sırasına (silik) hadravât bostanı ve bir bâb han ve bir bâb ma‘sara ve dekâkîn-i

Sayfa 123/ Belge 176 (önceki belgenin devamı)

ma‘lûmeleri ‘umdehâ-yı senât sahîhatü’l-kelimât ihbârıyla sâbit olup kemâ-kân vakfiyyete ibkâ ve celb-i hayır du‘â ve zikri mesbûk esnâf fukarâsından bî-vech-i şer‘î mutâlebe olunan mattâlîmim (?) hırfet-i merkûme fukarâsına ber-vech-i meşrûh bin yedi yüz seksen sekiz guruşun dahi ‘afv ve ‘inâyet buyurulmasını bi’l-cümle ‘ulemâ ve sulehâ ve tulebâ ve ahâlî-i belde cânib-i şer‘e ihbâr ve inhâ ve niyâz ve istid‘â ve iltimâs itmeleriyle sûret-i hâl habbeten li’llâhi’l-meliki’l-müte‘âl pâye-i serîr-i a‘lâya ‘arz ve i‘lâm olundu bâkiyü’l-emr ... men lehü’l-emr.

Hurrîre fi’l-yevmi’s-sâbi‘ ‘işrîn min-şehr-i Cemâziye’l-ûlâ seneti seb‘a ‘aşera ve mieteyn ve elf.

Sayfa 123/ Belge 177

Belgenin Özeti

Ayntâb’da Tarla-yı Atik Mahallesi’ndeki Nur Mehmed Paşa Câmii bitişiğinde merhûm Hüseyin’in ihdâs eylediği vakfa kızı Zeyneb binti Hüseyin Ağa’nın mütevellîye olması hususunda yazılan mürâsele kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Fahru’l-muhassenât Zeyneb binti Hüseyin Ağa nâm hatunu’l-muhterem gıbbe’s-selâm inhâ olunur ki;

Medîne-i Ayntâb’da vâki‘ Tarla-yı Atik Mahallesi’nde kâin Nur Mehmed Paşa binâ eylediği câmî‘-i şerîfe ittisâlinde pederin merhûm Hüseyin binâ ve inşâ ve ihdâs ve

vakf eylediği medrese-i münîfenin tevliyeti ber-mûceb-i vakfiye-i ma‘mûlün-bihâ ekber evlâdına meşrûta olduğu lede’ş-şer‘i’l-enver zâhir ve bedîdâr ve senin ekber evlâdı olduğunu bi’l-cümle mürtezika-i vakf ve vücûh-ı ahâlî ‘ulemâ ve sulehâ cânib-i şer‘e ihbâr ve inhâ tevliyyet-i merkûmede nevbet-i tasarruf sana münhasıra olduğu bâhir ve hüveydâ olmağla sâlifü’l-beyân medrese-i merkûmenin tevliyyeti evlâdiyet-i meşrûtiyet üzere sen mutasarrıfe olup umûr-ı vakfi idâre ve ru’yet ve hâsılâtından ehl-i vezâife ve erbâb-ı mürtezikalara ber-mûceb-i vakfiye-i ma‘mûlün-bihâ vazîfelerin edâ ol vechile şart-ı vâkîf icrâ ve vakf-ı mezkûrun ihyâ eylemek için savb-ı şer‘den işbu mürâsele terkîm ve yedine i’tâ ve teslîm olundu inşâa’llâhu te‘âlâ vusûlünde gerekdir ki, sâlifü’z-zikr pederin merhûmun evkâfi üzerine ekberiyet ve evlâdiyet üzere sen mütevelliyeye olup ber-mûceb-i vakfiye-i ma‘mûlün-bihâ meşrût-ı vâkîf icrâ vakf-ı mezkûru ihyâ idüp nâil-i ecr-i cezîl olası ve’s-selâm.

Fî gurre-i Cemâziye’l-âhir sene 1217.

Sayfa 123/ Belge 178

Belgenin Özeti

Ayntâb’da Akyol Mahallesi’nden iken fevt olan Hüseyin ibn Ali Ağa’nın nikâhlı hanımları olan Şerîfe Fatıma hatun ibnet Gürcü Ali Ağa’dan doğma çocukları ve diğer zevcesi Züleyha’dan doğma çocuğuna; müteveffânın vakıf gelirlerinin paylaşılması hususunda mahkeme kaydı (Belgenin son tarafı yok).

Belgenin Transkripsiyonu

Medîne-i Ayntâb’da Akyol Mahallesi ahâlîsinden iken bundan akdem fevt olan Hüseyin ibn Ali Ağa’nın hurretü’l-asl zevce-i metrûkesi olan sâhibetü’l-kitâb Şerîfe Fatıma hatun ibnet Gürcü Ali Ağa’dan mütevellide olan sulbiye-i sağîre kızları Zeyneb ve Asiye ve Şemsi ve Hatice’ye ve ... -asl olup müteveffâ-yı mezbûrun ümm-i veledleri olan İmiş ve diğer Şemsi hatundan mütevellide diğer Fatıma ve Safiye ve Hatice ve Halime’ye ve müteveffâ-yı mûmâ-ileyhin (silik) kezâlik hurretü’l-asl olup kendüden akdem vefât iden zevcesi Züleyha’dan mütevellide Züleyha nâm sığârât-ı mezbûrâta babaları müteveffâ-yı mûmâ-ileyhlerin fazlası evlâdıyla meşrûta vakfın fazla-i galle-i husûsunu tesviye ve kâffe-i umûrların (silik) ve ber-vech-i nasb olunmak gâyet elzem ve

evlâ olmağla merkûm şerîfe ve Fatıma binti (silik) vesâyete sığâra haklarında evlâ olduğu zeyl-i kitâbda (silik) cânib-i **(Belgenin sonu yok.)**

Sayfa 126/ Belge 179

Belgenin Özeti

Ayntâb voyvodası olup bundan akdem öldürülen Maktûl Hüseyin'in ve avenelerinin devlet tarafından zabtolunan mallarının satışını ve borçlarını belirten tereke satışı ve zimmet kaydı

Belgenin Transkripsiyonu (Belgenin baş tarafı yok).

Maktûl-i merkûmun nefsi-i Ayntâb'da der-anbâr olup bundan akdem devr-i keyl ile voyvoda-i mûmâ-ileyh Mehmed Bey'e teslîm olunan hubûbât beyân şod:

Hınta İstanbulî 4449 keyl, Ayntâbî 1112 keyl ve 2 rub', (kıymet 6674 guruş).

Si'r-i vâki'i üzere beher kilesi altı guruşa olmak üzere fûrûht olunmağla yalnız altı bin altı yüz yetmiş dört guruşa fûrûht.

Şa'îr İslambolî 9579 keyl, Ayntâbî 2394 keyl ve 20 rub', kıymet 4790 guruş.

Si'r-i vâki'i üzere beher kilesi ikişer guruşa olmak üzere yalnız dört bin yedi yüz doksan guruşa fûrûht olunmuşdur.

Beyaz darı İstanbulî 975 keyl, Ayntâbî 2432 keyl ve 1 rub', kıymet 731 guruş 1 rub'.

Si'r-i vâki'i üzere beher kilesi üçer guruş bir rub'dur, yalnız yedi yüz otuz bir guruş bir rub'dur.

Pirinç İslambolî 350,5 müdd, Türkî batman 4322, kıymet 2162 guruş.

Si'r-i vâki'i üzere beher kantarı elli guruşa fûrûht olunmağla yalnız iki bin yüz altmış iki guruşdur.

... İslambolî 70 keyl, Ayntâbî 17,5 keyl, kıymet 35 guruş.

Si‘r-i vâki‘i üzere beher kilesi ikişer guruşa fûrûht olunmağla yalnız otuz beş guruşdur.

Burçak İslambolî 35 keyl, Ayntâbî 8,5 keyl ve 1 rub‘, kıymet 17,5 guruş.

Si‘r-i vâki‘i üzere beher kilesi ikişer guruşa fûrûht olunmağla yalnız otuz beş guruşdur.¹¹⁰

Pirinç sarısı İslambolî 350 keyl, Ayntâbî 87,5 keyl, kıymet 87,5 guruş.

Si‘r-i vâki‘i üzere beher kilesi bir guruşa olmak üzere yalnız seksen yedi buçuk guruşa fûrûht olunmuşdur.

Mercimek İslambolî 4 keyl, kıymet 4 guruş.

Si‘r-i vâki‘i üzere beher kilesi dört guruşa fûrûht olunmağla yalnız dört guruşdur.

Köşne İslambolî 200 keyl, Ayntâbî 50 keyl, kıymet 150 guruş.

Si‘r-i vâki‘i üzere beher kilesi üç guruşa fûrûht olunmağla yalnız yüz elli guruşdur.

Bulgur İslambolî 686 keyl, Ayntâbî 171,5 keyl, kıymet 1029 guruş.

Si‘r-i vâki‘i üzere beher kilesi altışar guruşa olmağla yalnız bin yirmi dokuz guruşa fûrûht olunmuşdur.

Cem‘an yekün 15680 guruş. Yalnız on beş bin altı yüz seksen guruşdur.

Tüfenkçi maktûl Abuş’un ba‘zı mahalde olan ‘akâr ve zimemâtı beyân ider:

Hızır ve Yantak Yahudi zimmetinden bâ-temessük 3000 guruş.

Mersûmlar Halebü’ş-şehbâda olmalarıyla mahallinde tahsîl olunacak olduğu şerh virilmiştir.

İki bâb etmekçi dükkânları 200 guruş.

¹¹⁰ Sağlaması rakam olarak 17,5, yazı olarak 35 çıkmaktadır.

Beher dükkân beş yüz guruşa tahrîr olunmuş olup lâkin maktûl-ı merkûmun dükkânlarda ‘alâkası olmayup yalnız gediği merkûmun olduğu bi’l-cümle ahâlî haber virmeleriyle bu vechile gediği iki yüz guruşa müzâyede ve ba‘de inkıtâ‘u’r-rağbe fûrûht olunmuştur.

Hayam Karyesi’nde semen-i hisse bağçe 200 guruş.

Müzâyede ve ba‘de inkıtâ‘u’r-rağbe iki yüz guruşa fûrûht olunmuştur.

Ulu Ma‘sara Karyesi’nde olan bir re’s tay 50 guruş.

Müzâyede ve ba‘de inkıtâ‘u’r-rağbe yalnız elli guruşa fûrûht olunmuştur.

Elçi Karyesi’nde Mahooğlu zimmetinde 100 guruş.

Yalnız yüz guruş tahsîl ve mîr-i mûmâ-ileyhe teslîm olunmuştur.

Kassâb Maho zimmetinde 500 guruş.

Yalnız beş yüz (guruş) tahsîl ve mîr-i mûmâ-ileyhe teslîm olunmuştur.

Kassâb mahallinin zimmetinde olan mebâliğin tahsîli için tefîş olundukda merkûm Maraş cânibinde olmağla hânesinde bir mahall-i âherde zuhûr iden mebâliğ

Haşve (?) 9 kantar, 450 guruş.

Si‘r-i vâki‘i ellışer guruş olmağla yalnız dört yüz elli guruşa fûrûht olunmuştur.

Çeltik 0,5 kantar, 10 guruş.

Yalnız on guruştur.

Hâne-i mühlek, 200 guruş.

Müzâyede ve ba‘de inkıtâ‘u’r-rağbe iki yüz guruşa fûrûht olunmuştur.

Maktûl-ı merkûmun hânesinde olan hınta Ayntâbî 50 keyl, kıymet 300 guruş.

Si‘r-i vâki‘i üzere beher kilesi altışar guruşa fûrûht olunmağla yalnız üç yüz guruştur.

Kanab Karyesi'nde Osodlu Ali zimmetinde olan;

Hınta Ayntâbî 10 keyl, kıymet 50 guruş.

Si'r-i vâki'i üzere beher kilesi altışar¹¹¹ guruşa olmağla yalnız elli guruşa fûrûht olunmuşdur.

Şa'îr Ayntâbî 15 keyl, kıymet 30 guruş.

Si'r-i vâki'i üzere beher kilesi ikişer guruşa olmağla yalnız otuz guruşa fûrûht olunmuşdur.

Cem'an yekün 5060 guruş. Yalnız beş bin altmış guruşdur.
--

Sayfa 125/ Belge 179 (önceki belgenin devamı)

Muslu'nun Kürüm Karyesi'nde olup mîr-i mûmâ-ileyhe teslim olunan hubûbât beyân olunur:

Hınta İslambolî 480 keyl, Ayntâbî 120 keyl, kıymet 720 guruş.

Si'r-i vâki'i üzere beher kilesi altışar guruşa olmağla yalnız yedi yüz yirmi guruşa fûrûht olunmuşdur.

Şa'îr İslambolî 524 keyl, Ayntâbî 131 keyl, kıymet 262 guruş.

Si'r-i vâki'i üzere beher kilesi ikişer guruşa fûrûht olunmağla yalnız iki yüz altmış iki guruşa fûrûht olunmuşdur.

Çeltik İslambolî 66 keyl, Ayntâbî 116 keyl, kıymet 600 guruş.

Si'r-i vâki'i üzere beher kilesi on guruşa yalnız altı yüz guruşdur.

Maktûlün küllîsi Lâmi' Mustafa hânesinde olan (silik) 52 guruş.

Sûk-ı sultânîde elli iki guruşa fûrûht olunmuşdur.

Muslu'nun hâne ve eşyâsının kıymeti 50 guruş. Yalnız elli guruşa fûrûht olunmuşdur.

¹¹¹ Beşer guruş olmalı.

Hâne 250 guruş. Yalnız iki yüz elli guruşa fûrûht olunmuşdur.

Cem'an yekün 1934 guruş. Yalnız bin dokuz yüz otuz dört guruşdur.

Maktûl Hüseyin'in 'avenelerinden olup mukaddemâ mübâşir Salih Ağa ma'rifetiyle hâneleri temhîr olanların ahâlî ma'rifeti ve ma'rifet-i şer'le mühürleri küşâd ve derûnlarında habbe-i vâhîde zuhûr eylemediğine binâen hâneleri fûrûht olunmuşdur.

Abdüssamed Beşe hânesi 1 bâb, 200 guruş. Yalnız iki yüz guruşa fûrûht olunmuşdur.

Soytarı Mustafa hânesi 1 bâb, 100 guruş. Yalnız yüz guruşa fûrûht olunmuşdur.

Ahmed Bey hazînedârı hânesi 1 bâb, 130 guruş. Yalnız yüz otuz guruşa fûrûht olunmuşdur.

Kara Mehmed hânesi 1 bâb, 150 guruş. Yalnız yüz elli guruşa fûrûht olunmuşdur.

Hacı Zaverdi hânesi 1 bâb, 100 guruş. Yalnız yüz guruşa fûrûht olunmuşdur.

Cem'an yekün 680 guruş. Yalnız altı yüz seksen guruşdur.

Maktûl Hüseyin Ağa'nın zer' eylediği pirinç Ayntâbî 43 kantar, ber-vech-i tahmîn mahsûlâtı 430 kantar, kıymet 5000 guruş. Yalnız beş bin guruşdur.

Hınta Ayntâbî 53 keyl, hâsılât-ı hınta 106 keyl.

Şa'îr Ayntâbî 72 keyl, hâsılât-ı şa'îr 150 keyl.

... ve sâir mezra'a ve seyelânda olan Ağrazili'nde olan fûrû'u, şa'îr Arabî 55 keyl, hâsılât 'alâ-hâlihî bâkîdir, ahâlîleri tâ'ûndan perişândır.

Pazarbaşı Salih hânesinde ve gerek dükkânda olan eşyâsı ma'rifet-i şer' ve mübâşir ma'rifetiyle bi'l-müzâyede fûrûht olunup isimleri beyân şod.

Eşyâsı 794 guruş. Yalnız yedi yüz doksa dört guruşdur.

Ber-mûceb-i defter ortağı üstünde zuhûr iden 260 guruş. Yalnız iki yüz altmış guruşdur.

Cem'an yekün 6054 guruş. Yalnız altı bin elli dört guruşdur.

Cem'an yekün =

37088 (maktûl-ı merkûmun binâ eylediği) – 3000= 34088

34088 (medrese-i münîfeye vakf eylediği) – 26000= 8088. Meblağ-ı mezbûr Halebü'ş-şehbâda devletlü İbrahim Yesârî Efendi yedine tahsîl olmağla.

8088 (besâtîn ve ma'sara ve dükkânlar beyân olunur) – 450= 7638. İngiltere tercümânı Hoca Nasri Gasban ve Seb'a Cezâir konsolosu bâ-tezkire dîvân-ı Ayntâb kadısına ve nâhiye kâtiblerine.

Ma'lûmü'l-hudûd bostan 1 kıt'a, 225 guruş. Bostan-ı mezkûru maktûl-ı merkûm hayâtında binâ eylediği medreseye vakf eylediğinden başka cânib-i şer'e ihbâr olunmuştur.

Ma'lûmü'l-hudûd bostan 5 meşâre, 180 guruş. Bostan-ı mezkûru maktûl-ı merkûm hayâtında binâ eylediği medreseye vakf eylediğinden başka cânib-i şer'e ihbâr olunmuştur.

Ma'lûmü'l-hudûd bostan 1 kıt'a meşâre, 150 guruş. Bostan-ı mezkûru maktûl-ı merkûm hayâtında binâ eylediği medreseye vakf eylediğinden başka cânib-i şer'e ihbâr olunmuştur.

Ma'lûmü'l-hudûd beş yüz meşâre bostan 1 kıt'a, 75 guruş. Bostan-ı mezkûru maktûl-ı merkûm hayâtında binâ eylediği medreseye vakf eylediğinden başka cânib-i şer'e ihbâr olunmuştur.

Gevlekçi Emiroğlu gediği dimekle ma'rûf hadravât bostanı 1 kıt'a, 390 guruş. Bostan-ı mezkûru maktûl-ı merkûm hayâtında binâ eylediği medreseye vakf eylediğinden başka cânib-i şer'e ihbâr olunmuştur.

Bostan-ı sebzevât 1 kıt'a, 200 guruş. Bostan-ı mezkûru maktûl-ı merkûm hayâtında vakf eylediğinden başka cânib-i şer'e ihbâr olunmuştur.

Han-ı duhân 1 kıt'a, 600 guruş.

Şirlağân ma'sarası 1 kıt'a, 390 guruş. Ma'sara-i merkûm maktûl-ı merkûm hayâtında vakf eylediğinden başka cânib-i şer'e ihbâr olunmuştur.

Cem'an yekün 10635 guruş

Maktûl Hüseyin'in müctemi'ü'l-mahsûl olan zimemâtı beyân:

Nurvâne Karyesi'nde sülüs hisse ... bağçesi 200 guruş. Tefîş olundukda vücûd olmadığı zâhire ihrâc olunmuşdur.

Güzelzâde Mehmed Bey zimmetinde 1010 guruş.

Tahmisci Yazıcızâde Hoca zimmetinde 450 guruş.

Etmekçi zimmetinde 400 guruş. Maktûl-ı mezbûrun zulmen ahz eylediği cânib-i şer'e ihbâr olunmuşdur.

Boyacıyân zimmetinde 400 guruş. Maktûl-ı mezbûrun zulmen ahz eylediği cânib-i şer'e ihbâr olunmuşdur.

... zimmetinde 250 guruş. Maktûl-ı mezbûrun zulmen ahz eylediği cânib-i şer'e ihbâr olunmuşdur.

Kasâbân zimmetinde 288 guruş. Maktûl-ı mezbûrun zulmen ahz eylediği cânib-i şer'e ihbâr olunmuşdur.

Cem'an yekün 3088 guruş

Maktûl Abuş'un müctemi'ü'l-mahsûl olan zimemâtı:

Kassâb mahalli zimmetinde ez-hâsılât 4825 – 460= 4365 guruş. Merkûm firârî olmağla ancak bu kadar tahsîl olunmuşdur.

Hayam Karyesi'nde üç re's inek.

Çavuşcuzâde zimmetinde 750 guruş.

Bostancı hüccetbâşısı Keloğlan 1500 guruş.

Hânesinde gizli tüfenk 7 'aded.

... 120 guruş.

... karındaşında 40 guruş.

Cem'an yekün 7545 guruş

Belgenin Özeti

Ayntâb'ın İbrahim Şehir Karyesi ahâlîsinin borcu olan 500 kuruşun hazînedâr Abdülkadir Ağa eliyle ulaştırıldığına ve karye ahâlîsinin Halep muhassılı ve Ayntâb mütesellimine borcu kalmadığına dâir senet kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Bâ'is-i tahrîr-i tezkire oldur ki,

Bundan akdem Ayntâb kurâlarından İbrahim Şehir nâm karyede olan beş yüz guruş alacak borcumuzu bu tarafda hâlen Halep muhassılı ve Ayntâb mütesellimi devletlü bey efendimiz hazretlerinin hazînedârları sa'âdetlü Abdülkadir Ağa yedinden tarafımıza tamâmen vâsıl olmağla karye-i merkûme ahâlîsinden nesnemiz kalmadığına müş'ir işbu sened virildi, vakt-i hâcette ibrâz idileler.

Fî 5 Rebî'u'l-evvel sene 1217.

... ser-dîvânkâtibi vâlî-i Halep hâlâ

Sayfa 128/ Belge 181

Belgenin Özeti

Ayntâb voyvodası olup bundan akdem öldürülen maktûl Hüseyin'in İspanya konsolosu Encülük Batemes'e olan borcunun, maktûl-i mezbûrun emlâk ve akârâtından tedârik edilip konsolos-ı mersûma ödendiğine dâir Halep Kadısı Mehmed Afif tarafından yazılan i'lâm kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Der-i devlet-i mekîne 'arz-ı dâ'î-i kemîneleri oldur ki,

Bundan akdem katîlen fevt olup kâffe-i emvâl ve eşyâ ve emlâk ve nukûd ve zimemâtı cânib-i mîrîden zabt olunan Ayntâb voyvodası Hüseyin'in zimmetinde İspanya konsolosu Encülük Batemes'in matlûb olan firâz-ı tenzîl on beş bin guruşu râyic-i vakt üzere maktûl-ı mezbûrun hinta ve şa'îr ve bulgur ve hubûbât-ı sâire ve emlâk ve 'akârâtından ma'rifet-i şer' ve hâlen mîrâhûr-ı evvel pâyesiyle Halep muhassılı ve Ayntâb voyvodası ser-bevvâbîn-i dergâh-ı 'âlî sa'âdetlü Mehmed Bey ma'rifetiyle

fürûht ve bahâsından konsolos-ı mersûma edâ olunmak bâbında şeref-bahş sudûr olan emr-i ‘âlî-şân Halebü’ş-şehbâya ba‘de’l-vürûd konsolos-ı mersûmun baş tercümânı ve vekîl-i müsecceli İlyas Merab nâm tercümân meclis-i şer‘inde maktûl-ı merkûmun hinta ve şa‘îr ve bulgur ve hubûbât ve sâire ve emlâk ve ‘akârâtından muhassıl-ı mûmâ-ileyh yedinden meblağ-ı mezbûr on beş bin guruş müvekkilim konsolos-ı mersûm tamâmen ve kâmilen ahz u kabz eyledi deyü takrîr eylediği bi’l-iltimâs der-i devlet-i medâra ‘arz ve i‘lâm olundu el-emr men lehü’l-emr.

Hurrîre fî-evâil-i şehri Rebî‘u’l-âhir li-seneti seb‘a ‘aşera ve mieteyn ve elf.

El-‘abdü’l-dâ‘î li’d-devleti’l-‘aliyyeti’l-Osmâniyye Mehmed Afif el-Kadı be-medîneti Halebü’ş-şehbâ.

Sayfa 128/ Belge 182

Belgenin Özeti

Ayntâb voyvodası olup bundan akdem öldürülen maktûl Hüseyin’in İngiltere tercümanı Gazban oğlu Nasri’ye olan borcunun, maktûl-i mezbûrun emlâk ve akârâtından tedârik edilip tercüman-ı mersûma ödendiğine dâir Haleb Kadısı Mehmed Afif tarafından yazılan i‘lâm kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Der-i devlet-i mekîne ‘arz-ı dâ‘î-i kemîneleri oldur ki,

Bundan akdem katîlen fevt olup kâffe-i emvâl ve eşyâ ve emlâk ve nukûd ve zimemâtı cânib-i mîrîden zabt olunan Ayntâb voyvodası Hüseyin’in zimmetinde Haleb’de müste’min İngiltere tercümânı Gazban oğlu Nasri nâm tercümânın bâ-temessük matlûb-ı gayr-ez tenzîl yalnız on bir bin beş yüz guruş râyic-i vakt üzere maktûl-ı mezbûrun hinta ve şa‘îr ve bulgur ve hubûbât-ı sâire ve emlâk ve ‘akârâtından ma‘rifet-i şer‘ ve hâlen mîrâhûr-ı evvel pâyesiyile Haleb muhassılı ve Ayntâb voyvodası ser-bevvâbîn-i dergâh-ı ‘âlî sa‘âdetlü Mehmed Bey ma‘rifetiyle fürûht ve semeninden meblağ-ı mezbûr tercümân-ı mesfûra i‘tâ olunmak bâbında şeref-bahş sudûr olan emr-i ‘âlî-şân Halebü’ş-şehbâya ba‘de’l-vürûd maktûl-ı mezbûrun hinta ve şa‘îr ve bulgur ve hubûbât-ı sâire ve emlâk ve ‘akârâtından meblağ-ı mezbûr on bir bin beş yüz guruş

muhassıl-ı mûmâ-ileyh yedinden tamâmen ve kâmilen ahz u kabz eyledim deyü tercümân-ı mersûm huzûr-ı şer‘de takrîr eylediği bi‘l-iltimâs der-i devlet-i medâra ‘arz ve i‘lâm olundu el-emr men lehü‘l-emr.

Hurrîre fî-evâil-i şehr-i Rebî‘u‘l-âhir li-seneti seb‘a ‘aşera ve mieteyn ve elf.

El-‘abdü‘d-dâ‘î li‘d-devleti‘l-‘aliyyeti‘l-Osmâniyye Mehmed Afif el-Kadı be-medîneti Halebü‘ş-şehbâ.

Sayfa 127/ Belge 183

Belgenin Özeti

Ayntâb ulemâsından Âyinecizâde Akif Ali Efendi‘ye; Ayntâb müftülüğüne tayin olduğuna dair Ömer Hulusi tarafından yazılan mektup kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Medîne-i Ayntâb ‘ulemâsından Âyinecizâde ‘izzet-me‘âb Akif Ali Efendi ba‘de‘s-selâm inhâ olunur ki;

Ayntâb Kazâsı‘nda müftî olan es-Seyyid Mehmed Arif Efendi‘nin sû‘i ahvâline binâen ‘azl ve hacr ve senin hidmet-i celîle-i fetvâ-yı şerîfeye liyâkat ve istihkâkını kazâ-i mezbûr nâibi ‘arz itmekle merkûm es-Seyyid Mehmed Arif Efendi hacr olunup kazâ-i mezbûrda itfâya sana izin virilmiştir gerekir ki, lede‘l-istiftâ esahh akvâl-i e‘imme-i münîfe-i ileyhim rahmeti rabbü‘l-berîyye ile iftâ idüp kütüb-i mu‘tebereden nakl-ı sarîh ve imzâlarında Ayntâb müftîsi olduğunu tasrîh eylesin ve‘s-selâm.

Fî‘l-yevmi‘s-sâlis ‘aşera min-şehr-i Rebî‘u‘l-âhir seneti seb‘a ‘aşera ve mieteyn ve elf.

El-fakîr Ömer Hulusi ‘ufîye anhü.

Sayfa 127/ Belge 184

Belgenin Özeti

Ayntâb voyvodası olup bundan akdem öldürülen Maktûl Hüseyin'in ve avenelerinin devlet tarafından zabtolunan terekelerinin kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Bundan akdem tertîb-i cezâ olunup kâffe-i muhallefâtı cânib-i mîrîden zabt olunan sâbık Ayntâb voyvodası Hüseyin ve tüfenkçibaşısı Abuş'un ve sâir 'avenelerinin mukaddemâ bâ-emr-i 'âlî muhallefâtı mübâşiri nüzul emîni Salih Ağa ma'rifetiyle tertîb ve başmuhâsebeden muhrec bir kıt'a mümzâ ve mahtûm bekâyâ defter-i mantûku üzere müceddeden husûs-ı mezkûra bâ-emr-i 'âlî me'mûr kılınan mîrâhûr-ı evvel pâyesiyle Haleb muhassılı ve Ayntâb voyvodası Mehmed Bey kulları ma'rifeti ve ma'rifet-i şer'le ve müftî ve vücûh-ı belde ma'rifetleri ve defterdâr-ı şikk-ı evvel etbâ'ından mühürler kethüdâsı Halil Ağa ma'rifetiyle kemâl-i dikkat ve ihtimâm üzere tefîş ve tefahhus ve zâhire ihrâc olundukda husûlü mümkün ve mümteni' muhallefât-ı mezkûre defter-i sıhhat eseridir.

Maktûl-ı merkûmun ve Abuş'un ve Ahmed Bey ve sâirlerinin sâkin oldukları hâneleri:

Maktûl-ı merkûmun ve Ahmed Bey'in sâkin oldukları konak 2 bâb, kıymet 5000 guruş. Yalnız beş bin guruşa ahâlîye tarh ve tahmîl olundu.

Civârında etbâ'ının sâkin olduğu konak 1 bâb, kıymet 250 guruş. Yalnız iki yüz elli guruşa ahâlîye tarh ve tahmîl olundu.

Boşnakın sâkin olduğu konak 1 bâb, kıymet 500 guruş. Yalnız beş yüz guruşa ahâlîye tarh ve tahmîl olundu.

Bekir sâkin olduğu konak 1 bâb, kıymet 600 guruş. Yalnız altı yüz guruşa ahâlîye tarh ve tahmîl olundu.

Tüfenkçibaşı Abuş'un sâkin olduğu konak 1 bâb, kıymet 750 guruş. Yalnız yedi yüz elli guruşa ahâlîye tarh ve tahmîl olundu.

Cem'an yekün 7100 guruş

Bi'l-cümle konaklar ahâlîye tarh ve tahmîl olmağla şerh virildi.

Gerciğen Karyesi'nde kayd-ı ta'alluk 1 kıt'a, kıymet 100 guruş. Ba'de'l-müzâyede ve inkitâ'u'r-rağbe yalnız yüz guruşa fûrûht olunmuştur.

Gürleğen Karyesi'nde sekiz kilelik tarla hissesi, kıymet 200 guruş. Ba'de'l-müzâyede ve inkitâ'u'r-rağbe yalnız iki yüz guruşa fûrûht olunmuştur.

Tâcir İsa'da olan üç yaşında tay, kıymet 100 guruş.

Nısf-ı kısarak, kıymet 100 guruş. Müzâyede ve ba'de inkitâ'u'r-rağbe yalnız iki yüz guruşa fûrûht olunmuştur.

Ayntâb civârında Tülek mezra'asında olan sekiz kilelik tarla 1 kıt'a, kıymet 50 guruş. Müzâyede ve ba'de inkitâ'u'r-rağbe yalnız elli guruşa fûrûht olunmuştur.

Cem'an yekün 550 guruş

Sayfa 130/ Belge 185

Belgenin Özeti

Ayntâb'da Şarkiyân Mahallesi ahâlîsinden iken bundan akdem fevt olan Elekçioğlu el-Hâcc Hasan bin Musa'nın oğlu Mehmed'in, müteveffâ-yı merkûmun Kilisecik Karyesi'ndeki erik bahçesini vakfettiğini inkar edip miras malına idhalini isteyen eski zevcesi Rukiye binti Ahmed'le olan davasında; müteveffâ-yı merkûmun oğlu Mehmed'in şahitler getirerek bahçe-i mezkûrun vakfiyyetini ispat etmesi hakkında yazılan i'lâm kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Husûs-ı âti'l-beyânın mahallinde ketb ve tahrîr ve istimâ' ve fasl ve hamsi ve iltimâs olunmağın savb-ı şerî'at-ı merğûbeden mevlânâ es-Seyyid Mehmed Efendi me'zûnen ta'yîn ve irsâl olunup ol dahi medîne-i Ayntâb'da Şarkiyân Mahallesi ahâlîsinden iken bundan akdem fevt olan Elekçioğlu el-Hâcc Hasan bin Musa'nın menziline varup zeyl-i rakamda muharrerü'l-esâmî-i müslimîn mahzarında 'akd-i meclis-i şer'-i 'âlî eyledikde müteveffâ-yı merkûmun sulbî kebîr oğlu bâ'is-i hâze'l-vesîka Mehmed nâm kimesne meclis-i ma'kûd-ı mezkûrda müteveffâ-yı merkûmun zevce-i menkûha-i metrûkesi Rukiye binti Ahmed nâm hatun mahzarında bi't-tevliye üzerine da'vâ ve takrîr-i kelâm idüp medîne-i mezbûreye tâbi' Kilisecik nâm karye turâbında kâin bir taraftan Güllüzâde es-Seyyid el-Hâcc Mehmed Şerîf Efendi ve bir

tarafdan Arnavudoğlu vakfi bağçeleri ve bir tarafdan değirmen harkı ile mahdûd bir kıt'a erik bağçesini babam merkûm el-Hâcc Hasan beş sene akdem hâl-i hayâtında ve kemâl-i 'akl ve sıhhatinde vakf-ı sahîh-i şer'î idüp şöyle şart eylediği, bağçe-i mezkûru beher sene mütevellîsi yediyle istiğlâl olunup mesârifi ba'de'l-ihrâc hâsıl olan gallesinden ta'âm-ı malzemesi iştirâ ve tabh-ı ta'âm ve it'âm-ı fukarâ olunup rûhum için isticlâb-ı du'â oluna ve vakf-ı mezkûruma hayâtda oldukça ben mütevellî olam vefâtımdan sonra sulbî kebîr oğlum Mehmed mütevellî ve oğlu Ali nâzır olup icrâ-yı şurûtuma ihtimâm ideler oğlum merkûm Mehmed fevt oldukda diğer evlâdımın sinnen ekber ve erşedi batnen ba'de batnin karnen ba'de karnin mütevellî olup icrâ-yı şurûtuma ihtimâm ideler el-'iyâzü bi'llâhi te'âlâ eğer evlâdım külliyyen münkarız olur ise hâkimü's-şer'î's-şerîf ma'rifetiyle bir müstakîm kimesne mütevellî olup icrâ-yı şurûtuma ihtimâm ide deyü sülüs mâlından ifrâz ve vakf ve şurûtunu mütevellî ve işbu karındaşım Ali'yi nâzır nasb ve ta'yîn itmişken bağçe-i mezkûru işbu zevce-i mezkûre mîrâsa idhâl murâd ider suâl olunup müceb-i şer'îsi icrâ olunmak matlûbundur didikde gıbbe's-suâl mezbûre Rukiye hatun cevâbında bağçe-i mezkûrenin ber-vech-i muharrer vakfiyyetini külliyyen inkâr idicek müdde'î-i merkûm Mehmed'den müdde'âsına mutâbık beyin taleb olundukda 'udûl-i ahrâr-ı ricâl-i müslimînden Mustafa ve el-Hâcc Mehmed ve es-Seyyid Ali bin Osman ve es-Seyyid Mustafa bin Ali ve es-Seyyid Mehmed Haşim bin Mehmed nâmûn kimesneler li-ecli's-şehâde meclis-i ma'kûd-ı mezkûreye hâzırûn olup eserü'l-istişhâd ve fi'l-hakîka Kilisecik Karyesi'nde kâin hudûd-ı erba'ası ma'lûmumuz olan bir kıt'a erik bağçesini târîh-i kitâbdan beş sene akdem merkûm el-Hâcc Hasan hâl-i hayâtında ve kemâl-i 'akl ve sıhhatinde sülüs mâlından ikrâr ve habs idüp şöyle şart eyledi ki, zikr olunan bağçe beher sene mütevellîsi yediyle istiğlâl olunup mesârifi ba'de'l-ihrâc hâsıl olan gallesinden ta'âm malzemesi iştirâ ve tabh-ı ta'âm ve it'âm-ı fukarâ oluna ve vakf-ı mezkûruma ben mütevellî olam vefâtımdan sonra oğlum Mehmed ve Ali nâzır ola merkûm Mehmed fevt oldukda diğer evlâdımın sinnen ekber ve erşedi batnen ba'de batnin karnen ba'de karnin mütevellî ola eğer evlâdım külliyyen münkarız olur ise hâkimü's-şer'î's-şerîf ma'rifetiyle bir müstakîm kimesne mütevellî ola deyü şart ve vakf ve sülüs mâlından ifrâz idüp ve el-ân dahi sülüsünden ihrâca terekesinde vardır bu husûsabu vech üzere şâhidleriz şehâdet dahi edâ ideriz deyü her birleri edâ-yı şehâdet-i şer'îyye eylediklerinde ba'de ri'âyeti şerâiti'l-kabûl şehâdetleri makbûle olmağın bağçe-

i mezkûrun vakfiyyetine ba‘de’l-hükmi’ş-şer‘î husûs-ı mezkûr mevlânâ-yı merkûm mahallinde ketb ve tahrîr ve ma‘an bevs olunan ümenâ-i şer‘le ‘alâ-vukû‘ihî meclisi ihbâr ve inhâ itmeleriyle mâ-hüve’l-vâki‘ bi’t-taleb ketb ve imlâ olundu.

Hurrîre fi’l-yevmi’t-tâsi‘ min-şehr-i Rebî‘u’l-ûlâ seneti seb‘a ‘aşera ve mieteyn ve elf.

Şuhûdü’l-hâl:

- Gümüş el-Hâcc Alemdâroğlu el-Hâcc Mehmed
- Babalı el-Hâcc Ali
- Samancı Mehmed Beşe
- Miskin Çelebi
- Kösbeh Mustafa
- Memiş Beşe
- Tüccâr Ahmed
- Serdâr Çavuş
- el-Hâcc Ebubekir
- Taşçıoğulları Mehmed ve Mustafa
- Ve gayruhum.

Sayfa 129/ Belge 186

Belgenin Özeti

Ayntâb’daki Abacıyân esnafının, keçi ve koyun ashâbının ve kozlu penbe ekicilerinin, kendilerinden haksız yere vergi alındığı hususundaki şikâyetleri üzerine; ulemâ ve a’yânın şehâdetleriyle vâkıanın doğru olduğu, abacıyân esnafının erişî kıl ve yapağıyla dokunan abadan ve ticareti yapılmayan kozalı penbe ve penbe ve rişte-i penbeden vergi alınmayıp, emir gereği beher ağnâm ve keçiden birer para alınmak hususunda yazılan i‘lâm kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Medîne-i Ayntâb’da vâki‘ Abacıyân hırfetinin şeyhi olan Molla Ahmed ve Abacı es-Seyyid el-Hâcc Hüseyin ve Abacı Ali Beşe Usta Kasım ve es-Seyyid Molla Süleyman ve Yiğitbaşı es-Seyyid el-Hâcc Mehmed nâmûn kimesneler ile medîne-i

mezbûrda ve taşra kurâsında olan keçi ve koyun ashâbından Ahmed bin Süleyman ve Hüseyin bin Abdullah ve Mustafa bin Hasan ve kozlu penbe zirâ'atçılarından Mustafa bin Abdurrahman ve Abdullah bin Mehmed ve Mehmed bin Ahmed nâmûn kimesneler dahi kendi nefislerine asâleten ve sâirleri taraflarından vekâleten meclis-i şer'-i hatîr-i lâzımü't-tevkîrde zeyl-i sahîfe-i şer'iyede esâmîleri mestûr ve züyûr-ı sudûr olan 'ulemâ ve a'yân mahzarlarında her biri takrîr-i kelâm ve tavzîh-i 'ani'l-merâm iderler ki, ez-kadîm beldemizde vâki' resm-i damga-yı kirbâs mukâta'ası emsâline nazaran başkaca bir mukâta'a olup binâen 'aleyh beldemizde ... ahâlîsinin i'mâl ve fûrûht eyledikleri kirbâsa damga darb ve resm-i mu'ayyenesi alınageldiği cümlelerin ma'lûmu olan mevâddan olup ancak bizlerin san'atı olan abacılık kirbâs husûsu misillü damga darbıyla resm alınmak kadîmü'l-eyyâmdan mesbûk olmadığı bedîhî bir ma'nâ iken iki sene mukaddem âsitâne-i 'aliyyede sâbık sâhib-i mukâta'anın bir müddetden berü ve efrenc tâifesinin vukû' bulan ihtilâli sebebiyle Ayntâb'da i'mâl olan bezi ol havâlîde aba yapırlarmış deyü Dersa'âdete takdîm eylediği takrîrine mebnî bir mikdâr mâl zam ile resm-i damga-yı kirbâs mukâta'ası berâtı dâhiline kayd ve zam olunmaktan nâşî seneteyn-i mezbûreteynden berü beldemizce sebh ve i'mâl eylediğimiz kirbâs aba yapılması mümkün olmayup ancak sebh itdiğimiz abaların ekser erişi (?) kıl ve yapağıdan mensûc olup ba'zen iplikden olmağla hemân bu kadarça kirbâsa ta'allukumuz var iken ber-vech-i muharrer hilâf-ı kadîm cümlesinden resm-i damga alındığı ve bir dahi Îrâd-ı Cedîd-i hümâyûndan resm-i kıl ve yapağı olarak kuzu ve oğlakdan mâ'adâ beher keçi ve ağnâmdan ber-mûceb-i emr-i 'âlî bir para alınmak ve kozalı ve penbe ve rişte-i penbenin ancak pazar içinde fûrûht olunandan iktizâ ider iken beher sene iltizâmen mutasarrıf olanlar hilâf-ı evâmîr-i 'aliyye zulmen ikişer para beher keçi ve ağnâmdan ve kozalı penbe ve penbe ve rişte-i penbeden kurâ ve besâtîn ve tarlalardan herkesin senedi hânelerine nakl idüp bey' ve şîrâ olunmayandan kezâlik resm almayı 'âdet itmeleriyle bu misillü mezâlimin def' olunması matlûbumdur deyü her biri ifâde-i hâl itdiklerinde husûsât-ı mezbûrât zımında şeref-vürûd ve sicill-i mahfûzunda sebt ve mukayyed olan evâmîr-i 'aliyyeye ba'de'n-nazar mezâmîn-i 'aliyyeleri merkûmûnun takrîr-i şurûtlarına mutâbık olduğundan mâ'adâ zeyl-i rakîmde mestûr ve gayr-ı mestûr 'ulemâ ve a'yân ve sâir ahâlî dahi hâl minvâl-i muharrer üzere olduğunu cânib-i şer'e ba'de'l-ihbâr yine sa'yen li'l-hayr abacıyân hırfetinin belde-i mezbûrede erişi kıl ve

yapağıyla nesc olan abadan bir nesne alınmayup ve ber-mûceb-i evâmîr-i ‘aliyye beher ağnâm ve keçiden birer para alınmak ve belde-i merkûm (silik) olunmayan ve kozalı penbe ve penbe ve rişte-i penbeden br nesne alınmamak üzere (silik) şer‘î mâ-hüve’l-vâki‘ bi’t-taleb ketb ve imlâ olundu.

Hurrîre fi’l-yevmi’l-hâmis min-şehr-i Rebî‘u’l-âhir seneti seb‘a ‘aşera ve mieteyn ve elf.

Şuhûdü’l-hâl:

- Mefâhiru’l-‘ulemâi’l-fihâm Ayinecizâde Ali Efendi
- Güllüzâde es-Seyyid el-Hâcc Mehmed Emin Efendi
- Birâdereş es-Seyyid el-Hâcc Mehmed Şerîf Efendi
- Behesnîzâde es-Seyyid Mehmed Efendi
- Bazzâde Ali Efendi
- Birâdereş Ebubekir Efendi
- ve Hamdi Efendi
- ve şeyh-i bostan es-Seyyid el-Hâcc Halil
- es-Seyyid Dede Efendi emîn-i fetvâ sâbık
- Ve gayruhum.

Sayfa 132/ Belge 187

Belgenin Özeti

Ayntâb’da misafir olarak kalan es-Seyyid Hasan Ağa ibn Mustafa’nın, varisi olmadığından terekesi beytûlmala kalan müteveffâ Arab Abdullah’ın kendisine olan borcunun beytûlmaldan ödenmesi hususunda açtığı dava sonucunda, es-Seyyid Hasan Ağa’nın alacağıнын tahsil edildiği hakkında yazılan i‘lâm kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Fi’l-asl Tosya ahâlîsinden olup medîne-i Ayntâb’da bi’l-müsâfere sâkin es-Seyyid Hasan Ağa ibn Mustafa nâm kimesne meclis-i şer‘-i hatîr-i lâzımü’t-tevkîrde İpekli İsmail Ağa nâm kimesne çerâğlarından Arab Abdullah nâm müteveffânın vârisi olmadığından terekesi beytû’l-mâla ‘âid olmağla zikr-i âtî da‘vâda cevâba emîn-i

beytü'l-mâl tarafından vekîl-i müseccel-i şer'îsi olan Muhzırbaşı Abdullah Ağa ibn el-Hâcc Mehmed mahzarında üzerine da'vâ ve takrîr-i kelâm idüp müteveffâ-yı merkûm Abdullah zimmetinde cihet-i karz-ı şer'îden seksen iki buçuk guruş alacağım olup ba'de'l-vefât techîz ve tekfîne dahi otuz guruş kendi mâlından harc ve sarf olup cem'an yüz on iki buçuk guruş tereke-i müteveffâ-yı mezbûrdan talep iderim suâl olunup mûceb-i şer'îsi icrâ olunmak matlûbumdur didikde gıbbe's-suâl vekîl-i mezbûr Abdullah Ağa cevâbında ber-vech-i muharrer meblağ-ı mezbûru bi'l-küllîye inkâr idicek müdde'î-i mezbûrdan müdde'âsına mutâbık beyyine talep olundukda 'udûl-ı ahrâr-ı ricâl-i müslimînden Mustafa bin Ahmed ve Mehmed bin Mustafa nâm kimesneler li-ecli's-şehâde meclis-i şer'e hâzırân olup eserü'l-istişhâd dahi fi'l-hakîka işbu mezbûr es-Seyyid Hasan'ın müteveffâ-yı mezbûr Abdullah zimmetinde cihet-i karz-ı şer'îden seksen iki buçuk guruş alacağı olup ba'de vefâtihî otuz guruş dahi techîz ve tekfîne ve kabrine kendi mâlından harc ve sarf itmekle cem'an yüz on iki buçuk guruş alacak hakkı olduğuna bizler şahidleriz ve şehâdet dahi ideriz deyü her biri edâ-i şehâdet-i şer'iyye eylediklerinde ba'de ri'âyeti şerâiti'l-kabûl şehâdetleri makbûle olmağın mûcebince meblağ-ı mezbûr seksen iki buçuk guruş hayâtında müteveffâ-yı mezbûrdan almadığına müdde'î-i mezbûr es-Seyyid Hasan halfe bi'llâhi'l-'aliyyi'l-a'lâ dahi itmeğın mûcebince meblağ-ı mecmû'-ı mezkûr yüz on iki buçuk guruş tereke-i müteveffâ-yı mezbûrdan tamâmen müdde'î-i mezbûr es-Seyyid Hasan'a edâ eylemeye vekîl-i mezbûr Abdullah Ağa'ya ba'de't-tenbîhi's-şer'î merkûm Abdullah Ağa mezbûr es-Seyyid Hasan Ağa muvâcehesinde ikrâr-ı tâm idüp tereke-i müteveffâ-yı mezbûrdan bir re's ... kır esbi ba'de'l-müzâyede ve inkitâ'u'r-rağbe yüz on iki buçuk guruşa işbu mezbûr Hasan Ağa'ya bâten bey' ve teslîm eyledim didikde müşterî-i mezbûr dahi ba'de'l-iştirâ semen-i mezbûr yüz on iki buçuk guruş ânifen sâbit ve edâsına tenbîh-i şer'î olunan deyn-i mezkûra takas ve mukassa ve kabûl idüp ol vechile esb-i mezkûr kıymetinden işbu müdde'î-i mezbûr zimmetinde bir akçe alacağım kalmadı didikde gıbbe't-tasdîki's-şer'î mâ-vaka'a bi't-taleb ketb olundu.

Hurrîre fi'l-yevmi's-sâlis 'aşera min(-şehri) Rebî'u'l-ûlâ seneti seb'a 'aşera ve mieteyn ve elf.

Şuhûdü'l-hâl:

-Maraşî Mehmed Ağa

- Arapkirli Kara Mustafa
- Ocak bayrakdârı Mustafa Ağa
- Mehmed bin Ahmed
- Hüseyin bin Abdurrahman
- Birecikli Salih Ağa
- Ve gayruhum.

Sayfa 131/ Belge 188

Belgenin Özeti

Ayntâb'da İbn-i Kör Mahallesi'nden Zeyneb binti Feyzullah'ın Yazıcık mahalli kurbunda olan 1 kıta 130 meşârelik hadravat bostanını vakfeylediğine dair yazılan vakfiye hücceti

Belgenin Transkripsiyonu

Medîne-i Ayntâb'da İbn-i Kör Mahallesi sâkinelerinden sâhibetü'l-hayrât ve'l-hasenât Zeyneb binti Feyzullah nâm hatun tarafından zikr-i âtî vakfî takrîre el-Hâcc Mehmed bin Molla Hüseyin ve es-Seyyid Molla Mehmed Tahir bin Mehmed şehâdetleriyle vekîl-i sâbitü'l-vekâlesi olan Molla Mustafa bin Mehmed nâm kimesne meclis-i şer'î hatîr-i lâzımü't-tevkîrde li-ecli't-tescîl mütevellî nasb ve ba'dehû 'azlini şart ve ta'azlini şart ve ta'lîk eylediği el-Hâcc Abdullah bin Abdullah nâm kimesne mahzarında tâife-i ihrâr-ı sahîh-i şer'î ve i'tirâf-ı sarîh-i mer'î idüp medîne-i mezbûrede Yazıcık nâm mahalle kurbunda kâin bir taraftan Öşürbâcı vakfî ve bir taraftan Katırcı Cafer oğlu mülkü ve bir taraftan nehr-i sâcûr ve bir taraftan tarîk-i 'âmm ile mahdûd bir kıta yüz otuz meşâre hadravât bostanı vakf-ı câ'î'z-zikrin sudûruna kadar müvekkile-i mezbûrenin silk-i milkinde münselik ve rişte-i tasarrufumda muntazam olup taleben li-merzâti'llâhi te'âlâ vakf ve habs idüp şöyle şart eyledi ki, vakf-ı mezkûrum beher sene mütevellîsi yediyle istiğlâl olunup her ne hâsıl olur ise hâsılâtının nısfına ta'âm tabh olunup it'âm-ı fukarâ ve rûhum için isticlâb-ı du'â oluna nısf-ı âherini dahi sadriye-i kebîre kızım Asiye ve Fatıma insâfen 'ale'l-iştirâk mutasarrıf olalar kızları mezbûretândan hangisi müteveffiyeye olur ise olanın fevt olanın sinnen ekber ve erşedi mütevelliyeye olup mutasarrıf olalar kızlarından birisi müteveffiyeye oldukda hissesine gerek

zükûr ve gerek inâs evlâdları hayâtda olan kızları hayâtda olan kızıyla müsâvî olarak fazla-i vakfa mutasarrıf olalar valf-ı mezkûruma hayâtda oldukça ben mütevellî olam vefâtımdan sonra kızlarım mezbûretândan hangisi olur ise müteveliye olanın yerine evlâdının sinnen ekber ve erşedi batnen ba‘de batnin karnen ba‘de karnin mütevellî olup icryı ahkâm-ı şurûtuma ihtimâm ideler el-‘iyâzü bi’llâhi te‘âlâ evlâdım külliye münkarız olur ise hâkimü’ş-şer‘ ma‘rifetiyle Boyacı Câmî‘-i şerîfnde imâm olan kimesne mütevellî olup hâsıl gallenin nısfına ber-vech-i muharrer it‘âm-ı fukarâ idüp ve nısf-ı âherini dahi câmî‘-i şerîf-i mezkûrun şirلاغân ve masrafına harc ve sarf iderim deyü ketm-i kelâm ve mütevellî-i merkûm (**Belgenin sonu yok.**)

Sayfa 131/ Belge 189

Belgenin Özeti

Ayntâb’da Eblehân Mahallesi’nden iken ölen Tosya binti Ağya’nın küçük oğulları Karabet ve Abraham ve küçük kızı Haton’a, annelerinden kalan mirası korumak ve ihtiyaçlarına harcamak üzere halaları Hana’nın vasiye olduğuna dair vesâyet hücceti.

Belgenin Transkripsiyonu

Medîne-i Ayntâb’da Eblehân Mahallesi mütemekkinelerinden ber-vech-i âtî zikr olunan Tosya binti Ağyan’nın verâseti sulbî sağîr oğulları Karabet ve Abraham ve sadriye-i sağîre kızı Haton’a anaları hâlîke-i mersûmeden isâbet ve intikâl iden mâl-ı mevrûslarına hâlîke-i mersûmenin karındaşı Hana vasî şod.

Şuhûdü’l-hâl:

- Gümüş Alemdâroğlu Mehmed Ağa
- Bademzâde es-Seyyid Abdurrahman Efendi
- Fellah oğlu Abdullah
- Muhzır İbrahim
- Karabet veled-i Asurer der-mahalle-i kurb-ı Tarla-yı Cedîd.

Sayfa 134/ Belge 190**Belgenin Özeti**

Arapça yazılmış bir sicil kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Bismi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm ve bihî nesta'în.

El-hamdü'l'llâhi'llezî ce'ale nizâmü'l-'âlem bi-kıyâmi's-şerî'ati'l-Muhammediyye 'aleyhi efdalü't-tahiyye ve't-teslîm ve suyyire's-sukûk (?) hâfizatü'l-umûrû'l-câriyyeti beyne'l-hilâf ve'l-beriyye mine'l-husûsi's-şer'iyye ve ba'de ittehazet hâze's-sicilli'l-mahfûz fî-nevbeti niyâbet 'umdetü'l-kirâm ve zîdetü'l-müderri'sini'l-fihâm fahru'l-emsâli ve'l-eşbâh fi'd-devleti'l-'aliyye ve kıldvetü'l-akrân ve'n-nüvvâb ve'l-kuzâtü fî-dâri'l-hilâfeti's-seniyye min-kıbel-i a'lemü'l-'ulemâü'l-mütebahhirîn efdalü'l-fudalâü'l-müteverri'în miftâhu künûzu'd-dekâik ve misbâhu rumûzü'l-hakâik hazret-i mevlânâ el-fâzîlü'l-'âlemi'l-kâmil Dervîş Mehmed Efendi imâm-ı evvel hazret-i şehriyârî el-kadı bi-'askeri Anadolu sâbıkan hafazahu'llâhu te'âlâ vücûh ve edâma'llâhu nehale (?) vücûduhû ve en-nâibü'l-mûmâ-ileyh hüve'l-fâzîlü'n-necîb ve'l-'ârifü'l-edîb ve'l-lebîb mevlânâ Şefikzâde Şerîf Sadullah Efendi vafakaha'llâhu te'âlâ ve 'umeraha'llâhu'l-'aliyyü'l-a'lâ.

Fî-evâili Saferi'l-hayr seneti seb'a 'aşera ve mieteyn ve elf.

Sayfa 134/ Belge 191**Belgenin Özeti**

Ayntâb nâibine ve eşrâf ve iş erlerine; Ayntâb voyvodası ve Maraş beylerbeyi Kalender Paşa'nın, Ayntâb voyvodahgını niyâbeten verdiği kardeşi Numan Bey'in konağını basan ve eşyâsını gasp eden eşkıyâyı tedip etmeleri ve gasp edilen malları geri almaları hususunda gönderilen fermân kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Kıldvetü'n-nüvvâbü'l-müteşerri'în Ayntâb nâibi mevlânâ () zîde 'ilmuhû ve mefâhiru'l-emâsili ve'l-akrân vücûh-ı memleket ve bi'l-cümle iş erleri ve ahâlî-i vilâyet zîde kadruhum tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsil olıcak ma'lûm ola ki;

Ayntâb voyvodalığı iltizâmen hâlen Maraş beylerbeyisi emîrû'l-ümerâi'l-kirâm Kalender Paşa dâmet me'âlîhunun 'uhdesinde olup tarafından voyvodalık-ı merkûmu idâre ve ru'yete me'mûr olan birâderi kıdvetü'l-emâcidi ve'l-a'yân Numan Bey zîde mecduhûnun umûruyla meşgûl iken bu esnâda kasaba-i mezbûre ahâlîsi ba'zı kimesnelerin tahrîk ve fesâdlarına binâen paşa-yı mûmâ-ileyhin birâderi mûmâ-ileyhin konağını basup emvâl ve eşyâsını yağma ve gâret ve envâ'-ı mefsedete mücâseret eyledikleri bu def'a der-bâr-ı şevket-karârıma takdîn olunan tahrîrât mefhûmundan müstebân olup bu keyfîyet rızâ-yı hümâyûnumun hilâfî cesâret idenlerin te'dîb ve gûşmâl olmalarını îcâb ideni kazâyâdan idüğü zâhir ve bedîhî ise dahi siz ki mevlânâ ve sâir mûmâ-ileyhimsiz paşa-yı mûmâ-ileyhin vekîli mûmâ-ileyhin derûn-ı Ayntâb'a idhâl ve gasb ve gâret olunan emvâl ve eşyâsının tamâmen devr-i teslîmine sa'y-ı bî-hemâl ve mâdde-i merkûmenin zuhûrunun olup bu def'a Trablusşam'a nefy ve ilcâları bâbında diğeri emr-i şerîfim sâdır olan 'ârif ve akrabâlarından nakîb-i sâbık ve Cinânîzâde ve Karagözoğlu İbrahim'in menfâlarına irsâlleriyle **(Belgenin sonu yok.)**

Sayfa 133/ Belge 192

Belgenin Özeti

Sâbık Anadolu kazaskeri ve hâlâ İmâm-ı Evvel olan Hâfiz Derviş Mehmed'e; Ayntâb ve Keşan kazâlarının ber-vech-i arpalık tasarrufunun 1217 senesinden itibaren kendisine nasb olunduğuna dair yazılan fermân kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

A'lemü'l-'ulemâü'l-mütebahhirîn efdalü'l-fudalâü'l-müteverri'în yenbû'u'l-fazlü ve'l-yakîn kâşifü'l-müşkilâtü'd-dîniyye helâlü'l-mufazzalâtü'l-yakîniyye müftâhu künûzu'l-hakâik misbâhu rumûzü'd-dekâiku'l-mahfûf bi-sunûfi 'avâtifü'l-mülkü'l-a'lâ sâbıkan sadr-ı Anadolu ve hâlen imâm-ı evvelim mevlânâ Hâfiz Derviş Mehmed edâma'llâhu te'âlâ fazâiluhû tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki;

Sen ehl-i 'ilm ve sahib-i fazîlet ve müteşerri' ve dîndâr ve perhîzkâr olup her vechile müstehakk-ı 'inâyet ve şâyeste-i 'âtıfet olduğun ecilden hâliyâ hakkında mezîd-i 'inâyet-i 'aliyye-i şâhâne ve mezîd-i re'fet-i seniyye-i pâdişâhânem zuhûra getirülüp işbu bin iki yüz on yedi senesi muharremü'l-harâm guresinden zabt itmek üzere 'avâtıf-

ı ‘aliyye-i mülûkâne ve ‘avârîf-ı behiyye-i hüsrevânemden Ayntâb ve Keşan kazâları ber-vech-i arpalık sana tevcîh ve ‘inâyet idüp i‘lâmı için () ta‘yîn olunmuşdur buyurdum ki,

Sâdır olan fermân-ı celîlî’l-kadrim mûcebince zikr olunan Ayntâb ve Keşan kazâlarına gurre-i merkûmeden sen mutasarrıf olup ve tarafından nâiblerin gönderüp ahâlîleri beyninde icrâ-yı ahkâm-ı şer‘iyye itdiresiz şöyle bilesiz ‘alâmet-i şerîfe i‘timâd kılasız.

Tahrîren fî-gurre-i muharremü’l-harâm li-seneti seb‘a ‘aşera ve mieteyn ve elf.

Be-makâm el-Kostantiniyye el-mahrûse.

Sayfa 133/ Belge 193

Belgenin Özeti

Sâbık Anadolu kazaskeri ve hâlâ İmâm-ı Evvel olan Derviş Mehmed’in; ber-vech-i arpalık mutasarrıf olduğu Ayntâb kazâsının niyâbetini 1217 Muharremi’nden itibaren müderris Sadullah Efendi’ye ihâle buyurduğuna dâir mektup kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

‘İzzet-me’âb şerî‘at-nisâb âmedî müderrisînden mevlânâ Şerîf Sadullah Efendi kâm-yâb ba‘de’t-tahiyyetü’l-vâfiyye inhâ olunur ki;

Ber-vech-i arpalık mutasarrıf olduğum Ayntâb Kazâsı’nın umûr-ı şer‘iyyesi niyâbeti işbu sene seb‘a ‘aşera ve mieteyn ve elf muharremü’l-harâmı guresinden zabt eylemek üzere tarafımızdan sana ihâle ve tefvîz olunmuşdur gerekdir ki, kazâ-i merkûmu gurre-i mezbûreden bi’n-niyâbe zabt ve tasarruf idüp beyne’l-ahâlî icrâ-yı ahkâm-ı şer‘-i ‘âlî ve vâkî‘a olan mevtâ-yı ‘askeriyye muhalledfâtını tahrîr ve terkîm ve beyne’l-verese bi’l-farîzati’ş-şer‘iyye tevzî‘ ve taksîm idüp câdde-i şer‘den ser-i mû inhirâf itmeyesiz ve’s-selâm.

El-fakîr Derviş Mehmed imâm-ı evvel hazret-i şehriyârî el-kadı bi-‘askeri Anadolu sâbıkan.

Sayfa 133/ Belge 194**Belgenin Özeti**

Ayntâb kadısı Şefikzâde Şerîf Sadullah'ın; Ayntâb mahkemesi muhızrlık hizmetini Molla İbrahim'e tevcih eylediğine dair kendisine yazdığı mürâsele kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Molla Musaoğlu dimekle ma'rûf Molla İbrahim ba'de's-selâm inhâ olunur ki;

Medîne-i Ayntâb mahkeme-i şerîfesinde muhızrın killeti hasebiyle ve senin hidmet-i merkûmeye liyâkat ve istihkâkını bi'l-cümle vücûh-ı belde ve hademe-i mahkeme-i şerîfe cânib-i şer'e ihbâr ve inhâ ve hidmet-i muhızrânda (silik) olunmağın iltimâs itmeleriyle savb-ı şer'den işbu mürâsele terkîm ve yedine i'tâ ve teslîm (olunmuşdur) vusûlünde gerekdir ki, ber-vech-i muharrer mahkeme-i şerîfede ba'de'l-yevm muhızrlık hidmetinde mukîm ve ber-vech-i istikâmet muhızrlık hidmetinde olup mûceb-i mürâsele 'âmil olasın ve's-selâm.

Fî 2 Rebî'u'l-âhir sene 1217.

Mine'l-fakîr Şefikzâde Şerîf Sadullah el-müvellâ hilâfe be-medîneti Ayntâb.

Sayfa 133/ Belge 195**Belgenin Özeti**

Sâbık Anadolu kazaskeri ve hâlâ İmâm-ı Evvel olan Derviş Mehmed'in; ber-vech-i arpalık mutasarrıf olduğu Ayntâb kazâsının niyâbetini 1217 Muharremi'nden itibaren müderris Sadullah Efendi'ye ihâle buyurduğuna dâir mektup kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

'İzzet-me'âb şerî'at-nisâb âmedî müderrisînden mevlânâ Şerîf Sadullah Efendi kâm-yâb ba'de't-tahiyyetü'l-vâfiyye inhâ olunur ki;

Ber-vech-i arpalık mutasarrıf olduğum Ayntâb Kazâsı'nın umûr-ı şer'iyyesi niyâbeti işbu sene seb'a 'aşera ve mieteyn ve elf muharremü'l-harâmı guresinden zabt eylemek üzere tarafımızdan sana ihâle ve tefvîz olunmuşdur gerekdir ki, kazâ-i

merkûmu gurre-i mezbûreden bi'n-niyâbe zabt ve tasarruf idüp beyne'l-ahâlî icrâ-yı ahkâm-ı şer'î 'âlf ve vâkı'a olan mevtâ-yı 'askeriyye muhallefâtını tahrîr ve terkîm ve beyne'l-verese bi'l-farîzati'ş-şer'îyye tevzî' ve taksîm idüp câdde-i şer'den ser-i mû inhirâf itmeyesiz ve's-selâm.

El-fakîr Dervîş Mehmed imâm-ı evvel hazret-i şehriyârî el-kadı bi-'askeri Anadolu sâbıkan.

Sayfa 133/ Belge 196

Belgenin Özeti

Ayntâb kadısı Şefikzâde Şerîf Sadullah'ın; Ayntâb mahkemesi muhızrlık hizmetini Molla İbrahim'e tevcih eylediğine dair kendisine yazdığı mürâsele kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Molla Musaoğlu dimekle ma'rûf Molla İbrahim ba'de's-selâm inhâ olunur ki;

Medîne-i Ayntâb mahkeme-i şerîfesinde muhızrın killeti hasebiyle ve senin hidmet-i merkûmeye liyâkat ve istihkâkını bi'l-cümle vücûh-ı belde ve hademe-i mahkeme-i şerîfe cânib-i şer'e ihbâr ve inhâ ve hidmet-i muhızrânda (silik) olunmağın iltimâs itmeleriyle savb-ı şer'den işbu mürâsele terkîm ve yedine i'tâ ve teslîm (olunmuşdur) vusûlünde gerekdir ki, ber-vech-i muharrer mahkeme-i şerîfede ba'de'l-yevm muhızrlık hidmetinde mukîm ve ber-vech-i istikâmet muhızrlık hidmetinde olup mûceb-i mürâsele 'âmil olasın ve's-selâm.

Fî 2 Rebî'u'l-âhir sene 1217.

Mine'l-fakîr Şefikzâde Şerîf Sadullah el-müvellâ hilâfe be-medîneti Ayntâb.

Sayfa 135/ Belge 197

Belgenin Özeti

Ayntâb nâibine ve eşrâf ve iş erlerine ve ahaliye; Ayntâb voyvodası ve Maraş beylerbeyi Kalender Paşa'nın, Ayntâb voyvodahğını niyâbeten verdiği kardeşi Numan Bey'in konağını basan ve eşyâsını gasp eden eşkıyâyı tedip etmeleri ve gasp edilen malları geri almaları hususunda gönderilen fermân kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Kıdvetü'n-nüvvâbü'l-müteşerri'în Ayntâb nâibi mevlânâ () zîde 'ilmuhû ve mefâhiru'l-emâsili ve'l-akrân vücûh-ı memleket ve bi'l-cümle iş erleri ve ahâlî-i vilâyet zîde kadruhum tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki;

Ayntâb voyvodalığı iltizâmen hâlen Maraş beylerbeyisi emîrû'l-ümerâi'l-kirâm Kalender Paşa dâmet me'âlîhunun 'uhdesinde olup tarafından voyvodalık-ı merkûmu idâre ve ru'yete me'mûr olan birâderi kıdvetü'l-emâcidi ve'l-a'yân Numan Bey zîde mecduhûnun umûruyla meşgûl iken bu esnâda kasaba-i mezbûre ahâlîsi ba'zı kimesnelerin tahrîk ve fesâdlarına binâen paşa-yı mûmâ-ileyhin birâderi mûmâ-ileyhin konağını basup emvâl ve eşyâsını yağma ve gâret ve envâ'-ı mefsedete mücâseret eyledikleri bu def'a der-bâr-ı şevket-karârıma takdîn olunan tahrîrât mefhûmundan müstebân olup bu keyfiyet rızâ-yı hümâyûnumun hilâfı cesâret idenlerin te'dîb ve gûşmâl olmalarını îcâb ideni kazâyâdan idüğü zâhir ve bedîhî ise dahi siz ki mevlânâ ve sâir mûmâ-ileyhimsiz paşa-yı mûmâ-ileyhin vekîli mûmâ-ileyhin derûn-ı Ayntâb'a idhâl ve gasb ve gâret olunan emvâl ve eşyâsının tamâmen devr-i teslimine sa'y-ı bî-hemâl ve mâdde-i merkûmenin zuhûrunun olup bu def'a Trablusşam'a nefy ve ilcâları bâbında diğere emr-i şerîfim sâdir olan 'ârif ve akrabâlarından nakîb-i sâbık ve Cinânîzâde ve Karagözoğlu İbrahim'in menfâlarına irsâleriyle infâz-ı emir ve irâde-i şâhâneme sarf ve sa'y ve mecâl eylemeniz şartıyla icrâ-yı mücâzâtıdan ağmâz olunmuş olmağla nebîhen ve ikdâmen ve tevbîhan ve inzâren mahsûsen işbu emr-i şerîfim ısdâr ve sadr-ı a'zam başsilahşörü kıdvetü'l-emâsili ve'l-akrân Ali zîde kadruhûnun mübâşeretıyla irsâl olunmuşdur imdi paşa-yı mûmâ-ileyhin birâderi olan (silik) 'alâ-eyyü vechi kâne Ayntâb'a idhâl ve ik'âdı ve gasb ve gâret olunan emvâl ve eşyâsının bi't-tamâm redd ve teslim ve voyvoda-i merkûmların menfâlarına irsâleriyle infâz-ı emr-i şerîfime bi'l-ittifâk ihtimâm ve dikkat eylemeniz matlûb-ı kat'î-i pâdişâhânem idüğü ve ma'âzen bi'llâhi te'âlâ bu bâbda ser-i mü tereddüd ve muhâlefet olmak lâzım gelür ise hakkınızda ... ve nedâmeti müntec olduğu ma'lûmunuz oldukda ber-vech-i meşrûh paşa-yı mûmâ-ileyhin derûn-ı Ayntâb'a idhâl ve ik'âdına ve gasb ve gâret olunan emvâl ve eşyânın bi't-tamâm redd ve teslimine ve merkûmların menfâlarına irsâleriyle isâet-i sâbıkanız imhâya bi'l-ittifâk (silik) ikdâm ve sa'y-ı hâlen kelâm ve hilâf-ı fermân ve mugâyir-i tenbîhât-ı şâhâneme mikdâr zerre tereddüd ve muhâlefet misillü vaz'-ı tecvîzle mazhar-ı

‘ikâb olmakdan gâyetü’l-gâye (silik) ve ittikâ eylemeniz bâbında fermân-ı ‘âlî-şânım sâdır olmuşdur buyurdum ki,

Vusûl buldukda bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sudûr olan fermân-ı vâcibü’l-ittibâ‘ ve lâzımü’l-imtisâlimin mazmûn-ı itâ‘at-makrûnuyla ‘amel ve hareket ve hilâfindan hazer ve mücânebet eylesesiz şöyle bilesiz ‘alâmet-i şerîfe i‘timâd kılasız.

Tahrîren fî-evâil-i şehri Cemâziye’l-ûlâ li-seneti tis‘a ‘aşera ve mieteyn ve elf.

El-mahrûse Kostantiniyye.

Sayfa 136/ Belge 198

Belgenin Özeti

Ayntâb nâibi ve Trablusşam kadısına; Ayntâb serdarı Karagözoğlu İbrahim’in mugâyir-i kanun hareket etmesi ve güvenliği bozması nedeniyle Trablusşam’a sürgün edilmesi hususunda yazılan fermân kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Kıdvetü’l-kuzâtü’l-hükkâm ma‘denü’l-fazlü ve’l-keâm Ayntâb nâibiyle Trablusşam kadısı zîde fazluhumâ tevkî‘-i refî‘-i hümayûn vâsıl olıcak ma‘lûm ola ki;

Hâlen kazâsı serdârı olan Karagözoğlu İbrahim demekle ‘arîf kimesne bu avânda hilâf-ı rızâ ve mugâyir-i kâ‘ide-i ocak harekât-ı nâ-bercâya ibtidâr ve ihtilâl-i beldeyi müceb ve inhilâl şirâze-i nizâmı müstevcib idüğü bâ-tahrîrât inhâ olunmakdan nâşî sıyânetihî li’l-belde merkûmun yüküne evzâ‘-ı nâ-revâsına binâen te’dîb ve gûşmâl olunması lâzımeden olmağla imdi serdâr-ı mûmâ-ileyhe te’dîben ve emsâlini terhîben ıslâh-ı nefis idinceye değın Trablusşam’a nefy ve iclâ olunmak fermânım olmağın işbu emr-i şerîfim ısdâr ve mübâşir ta‘yîn olunan kıdvetü’l-emâsili ve’l-akrân zîde kadruhû ile irsâl olunmuşdur imdi sen ki Ayntâb nâibi mevlânâ-yı mûmâ-ileyhsin vech-i meşrûh üzere serdâr-ı merkûmu ta‘yîn olunan mübâşir-i mûmâ-ileyhe tefrîkan Tablusşam’a nefy ve irsâle mübâderet eylesesin ve sen ki Trablusşam kadısı mevlânâ-yı mûmâ-ileyhsin vusûlünde serdâr-ı merkûmu ol tarafda menfiyyen meks ve ikâmet itdirüp bilâ-emr-i şerîf itlâk ve hatve-i vâhıde mahall-i âhere ‘azîmete irâet-i ruhsatdan hazer ve mücânebet ve vusûl ve ikâmetini mübâşir-i mûmâ-ileyh ile Der‘aliyyeme ve cânib-i ocağa tahrîr ve

inhâya müsâra‘at eyleyesiz deyü bi’l-fi‘il dergâh-ı mu‘allâm yeniçerileri ağası olan iftiharü’l-ümerâ Mustafa Ağa dâme ‘uluvvihî tarafından mühürlü mektûb virilmekle vech-i meşrûh üzere ‘amel olunmak bâbında fermân-ı ‘âlî-şânım sâdır olmuştur buyurdum ki,

Sadr-ı a‘zam başsilahşör kıdvetü’l-emâsili ve’l-akrân Ali zîde kadruhû ile vusûl buldukda bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sudûr olan fermân-ı celîli’l-kadrim ve ağa-yı mûmâ-ileyhin tarafından virilmeye mühürlü mektûb mücebince ‘amel ve hareket ve hilâfindan hazer ve mücânebet eyleyesiz şöyle bilesiz ‘alâmet-i şerîfe i‘timâd kılâsız.

Tahrîren fî-evâhir-i şehri Rebî‘u’l-âhir seneti tis‘a ‘aşera ve mieteyn ve elf.

Kostantiniyye el-mahrûse.

Husûs-ı mezkûr zımnında bu siyâkda dergâh-ı ‘âlî yeniçerisi ağası Mustafa Ağa’nın Ağa mektûbu dahi vârid olmuştur.

Sayfa 137/ Belge 199

Belgenin Özeti

Ayntâb’da Müderris Mehmed Hamdi’nin, Demirci Zâviyesi Vakfının zâviyedârlığı ve tevliyetine kendisinin tayin edilmesi konusundaki istid‘âsı sonucunda, müderris-i mezbûrun mezkûr cihetlere mutasarrıf olmasına dair yazılan berât kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Nişân-ı şerîf-i ‘âlî-şân sâmi-i mekân-ı sultân tuğrâ-yı garrâ-yı cihân budur ki;

Müderrisîn-i kirâmdan işbu râfi‘-i tevkî‘-i refi‘i’ş-şân-ı hâkânî Mehmed Hamdi zîde ‘ilmuhû dîvân-ı hümâyûnuma ‘arz-ı hâl idüp Ayntâb’da Demirci Zâviyesi Vakfının yevmî beş akçe vazîfe ile zâviyedârlığı ve tevliyyetine mutasarrıf olan ammîzâdesi erşed evlâd-ı vâkıfdan Ahmed Halîfe ibn ‘ammî Hûd fevt olup yeri hâlî kalmağla mevcûd olan evlâd-ı evlâd-ı erşedi olduğuna binâen mahlûlünden kendüye tevcîh olunmak için yedine berât-ı ‘âlî-şânım virilmek bâbında istid‘â-yı ‘inâyet itmekle nevbet-i tasarruf ber-müceb-i şart-ı vâkıf kendünün ise şartıyla tevcîh olunmak fermânım olmağın

hakkında mezîd-i ‘inâyet-i pâdişâhânem zuhûra getürüp bin iki yüz on sekiz senesi cemâziye’l-ûlânın yirmi dokuzuncu günü târîhiyle müverrah virilen ru’ûs-ı hümâyûnum mûcebince bu berât-ı hümâyûnum virdim ve buyurdum ki,

Mûmâ-ileyh Mehmed Hamdi zîde ‘ilmuhû varup müteveffâ-yı merkûmun mahlûlünden zikr olunan vakfın zâviyedârlık ve tevliyyetine mutasarrıf olup edâ-yı hidmet eyledikten sonra ta’yîn olunan yevmî beş akçe vazîdesin evkâf-ı mezkûre mahsûlünden alup mutasarrıf olalar şöyle bileler ‘alâmet-i şerîfe i‘timâd kılalar.

Tahrîren fi’l-yevmi’t-tâsi‘ ve’l-‘işrîn min-şehr-i Cemâziye’l-ûlâ seneti semân ‘aşera ve mieteyn ve elf.

Sayfa 137/ Belge 200

Belgenin Özeti

Ayntâb’daki Sekekoğlu Vakfının tevliyyetine Hamza Halîfe ibn el-Hâcc Mehmed Halîfe’nin tayin olunması hususunda yazılan berât kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Nişân-ı şerîf-i ‘âlî-şân sâmi-i mekân-ı sultân tuğrâ-yı garrâ-yı cihân budur ki; Ayntâb’da vâki‘ Sekekoğlu Vakfının vazîfe-i mu‘ayyene ile mütevellîsi olan evlâd-ı vâkıfdan el-Hâcc Mehmed Halîfe birâdereş fevt olup yeri hâlî ve hidmet-i lâzimesi mu‘attal kalmağla sulbî kebîr oğlu erbâb-ı istihkâkdan işbu râfi‘-i tevkî‘-i refî‘i’ş-şân-ı hâkânî kıdvetü’l-emâsili ve’l-akrân Hamza Halîfe zîde kadruhû her vechile lâyıq ve mahall-i müstehak ve umûr-ı tevliyyeti idâre ve ru’yete muktedir olmağın tevliyyet-i mezbûre babası müteveffâ-yı mezbûrun mahlûlünden oğlu merkûm Hamza tevcîh ve yedine berât-ı ‘âlî-şânım virilmek ricâsına Ayntâb nâibi mevlânâ es-Seyyid İbrahim Yesari zîde ‘ilmuhû ‘arz-ı hâl itmekle mûcebince oğlu merkûma tevcîh olunmak fermânım olmağın hakkında mezîd-i ‘inâyet-i pâdişâhânem zuhûra getürüp bin iki yüz on dokuz senesi Rebî‘u’l-ûlânın beşinci günü târîhiyle müverrah virilen ru’ûs-ı hümâyûn mûcebince bu berât-ı hümâyûn-ı ‘inâyet-makrûnum virdim ve buyurdum ki,

Mûmâ-ileyh Hamza Halîfe ibn el-Hâcc Mehmed Halîfe zîde kadruhû varup babası müteveffâ-yı merkûm yerine vakf-ı mezbûrun mütevellîsi olup edâ-yı hidmet eyledikten sonra bundan evvel tevliyyet-i mezkûreye ne vechile mutasarrıf olagelmışler

ise ol dahi vazîfe-i mu‘ayyenesiyle mûmâ-ileyh dahi ol vechile mutasarrıf olup vakf-ı mezbûr mahsûlünden alup mutasarrıf olup işbu berât-ı ‘âlî-şânıma mugâyir zabt ve rabtına ve tevliyyeti umûruna taraf-ı âherden hiç ferd vechen mine’l-vücûh ve sebeben mine’l-esbâb dahl ve ta‘arruz kılmayalar şöyle bileler ‘alâmet-i şerîfe i‘timâd kılalar.

Tahrîren fi’l-yevmi’s-sâdis şehri Rebî‘u’l-âhir seneti tis‘a ‘aşera ve mieteyn ve elf.

Be-makâm-ı Kostantiniyye el-mahrûse.

Sayfa 138/ Belge 201

Belgenin Özeti

Maraş beylerbeyi Kalender Paşa’ya, Ayntâb nâibi ve Ayntâb kazâlarının ve diğer kazâların kadı ve nâiblerine; Ayntâb ve Ravendan voyvodalıkları ve nısf-ı Hayam ve Kilisederesi mukâta‘ası uhdesinde olan Kalender Paşa’nın vekili ile ahali arasında olan münakaşadan dolayı, voyvodalık makamı başkasına verilmek lazım gelirken, asayişin ve otoritenin devamı için 1218 senesi bitene kadar 7 aylık süre için yine Kalender Paşa’nın voyvodalığa devam etmesi hususunda yazılan fermân kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Emîrû’l-ümerâi’l-kirâm kebîrû’l-küberâi’l-fihâm zevi’l-kadri ve’l-ihtirâm sâhibü’l-‘izzü ve’l-ihtişâm el-muhtassu bi-mezîdi ‘inâyeti’l-meliki’l-a‘lâ Maraş beylerbeyisi Kalender Paşa dâmet me‘âlîhu ve mefâhiru’l-kuzâtü ve’l-hükkâm ma‘âdinü’l-fazâilü ve’l-keâm Ayntâb nâibiyle zikr-i âtî mukâta‘asının sâir tevâbi‘i olan kazâların kuzât ve nüvvâbı zîde fazluhum tevkî‘-i refî‘-i hümâyûn vâsil olıcak ma‘lûm ola ki;

Sâbıkan muhâsebe-i evvelim iftihâru’l-emâcidi ve’l-ekârim Mîr Mehmed Emin dâme mecduhûnun havâss-ı hümâyûnumdan ber-vech-i mâlikâne berât-ı şerîfimle ‘uhdesinde olan mîr-livâya Ayntâb voyvodalığı ve Ravendan voyvodalıkları tamâmiyetle ve nısf-ı Hayam ve Kilisederesi mukâta‘ası bin iki yüz on sekiz senesi Mart’ı ibtidâsından şubatı gâyetine gelince bir sene-i kâmile zabt eylemek üzere mukâta‘a-i merkûma mutasarrıf mûmâ-ileyh tarafından virilen temessük mücebince bâ-

fermân-ı ‘âlî paşa-yı mûmâ-ileyhin ‘uhdesine ihâle ve tefvîz kılınup paşa-yı mûmâ-ileyh tarafından voyvoda vekîli nasbıyla mukâta‘â-i merkûmeyi zabt ve idâre itmekde iken voyvoda vekîli ile ahâlî ... bundan akdem ba‘zı gûne mûnâkaşa ve kîl u kâl tekevvün itmiş olduğundan iki yüz on sekiz senesi ağustos ibtidâsından sene-i mezbûre şubatı gâyetine deĝin bakiye kalan yedi aylık müddetde voyvodalık-ı merkûmu zabt ve idâresi İsmail nâm kimesnenin ‘uhdesine ihâle ve tefvîz kılmış ise dahi ahâlî-i kazâ paşa-yı mûmâ-ileyhden bi’l-vücûh hoşnûd ve râzî oldukları merkûm İsmail’in ‘uhdesine ihâle olunmak lâzım gelse merkûmun ‘adem-i kudretine binâen ihtilâl ve şîrâze-i nizâm-ı memleket müstelzim ve mü’eddî olacağı Ayntâb ve Maraş taraflarından bu def‘a Dersa‘âdetime tevârüd iden i‘lâm ve mahzardan müstebân olduğuna binâen sene-i mezbûra mahsûben bakiye kalan müddet-i mezkûrenin dahi yine paşa-yı mûmâ-ileyh tarafından zabt ve idâre olunması husûsuna irâde-i ‘aliyyem ta‘alluk itmekden nâşî siz ki mevlânâ-yı (mûmâ)-ileyhimsiz iki yüz on sekiz senesine mahsûben ağustos ibtidâsından sene-i mezbûre gâyetine deĝin bakiye kalan yedi aylık müddet yine kemâ-kân paşa-yı mûmâ-ileyh zabt ve vâki‘ olan ‘âidât ve tayyârâtını kadîmden olageldiği vechile ahz u kabz itdirüp âherden bir ferdi dahl ve ta‘arruz itdirmemek fermânım olmağın imdi iki yüz on sekiz senesine mahsûben ağustos ibtidâsından şubatı gâyetine deĝin bakiye kalan müddet-i voyvodalık merkûm paşa-yı mûmâ-ileyh zabt ve vâki‘ olan ‘âidât olageldiği vechile ahz ve zabt ve kabz itdirüp hilâf-ı fermân âherden ferd ve âhadî dahl ve ta‘arruz itdirmeyesiz ve sen ki paşa-yı mûmâ-ileyhsin sen ve akrânın beynlerinde beraber kâr-ı güzâr ve sâhib-i liyâkat ve iktidâr olduğuna binâen sene-i merkûme ağustos ibtidâsından şubat gâyetine deĝin voyvodalık-ı mezkûru kemâ-kân ‘uhdende ibkâ kılmakla tarafından müddet-i mezkûrede zabt vedî‘atu’llâh olan fukarâ ve zu‘afâ ve ahâlî ve sekenesinin vücûh-ı nizâm ve ta‘addiyâtdan himâyet ve sıyânetlerini ve eşkıyâ ve harâmzâde makûlelerinin indifâ‘-ı şurûr mazarratlarını ve şîrâze-i nizâm-ı belde ve âsâyiş-iistirâhat ve sükkân-ı vilâyeti mûceb-i esbâbın istihsâline ve icrâ-yı levâzım kâr-ı güzârı ve sadâkat-i ihtimâm ve dikkat ve hilâf-ı emr ve rızâ ferd-i âferîdeye zulüm ve te‘addî vukû‘unu tecvîzden ittikâ ve mübâ‘adet eylemek bâbında fermân-ı ‘âlî-şânım sâdır olmuştur buyurdum ki,

Sayfa 139/ Belge 201 (önceki sayfanın devamı)

Vusûl buldukda bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sudûr olan fermân-ı vâcibü'l-ittibâ' ve lâzımü'l-ımtisâlimin mazmûn-ı itâ'at-makrûnuyla 'amel ve hareket ve hilâfından tehâşî ve mücânebet eylesin şöyle bilesiz 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız.

Tahrîren fî-evâhir-i şehri Cemâziye'l-âhir li-seneti tis'a 'aşera ve mieteyn ve elf.

Sayfa 139/ Belge 202**Belgenin Özeti**

Ayntâb'da Balkulağı çarşısında Basmacızâde es-Seyyid eş-Şeyh Abdurrahman Efendi Mescidi'ndeki imâmet cihetine es-Seyyid Mehmed Şerîf Halîfe'nin tayin olduğu hususunda yazılan berât kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Medîne-i Ayntâb'da Balkulağı çarşısında vâki' ashâb-ı hayrâtdan Basmacızâde es-Seyyid eş-Şeyh Abdurrahman Efendi nâm sâhibü'l-hayrın binâ eylediği mescid-i şerîfde yevmî on akçe vazîfe ile imâmeti evlâd-ı vâkıfdan ber-mûceb-i vakfiye-i bâ-berât-ı 'âlî-şân mutasarrıf olan es-Seyyid Ömer bilâ-veled fevt olup yeri hâlî ve hidmet-i lâzimesi mahlûl olmağla yerine erbâb-ı istihkâkdan müteveffânın li-ebeveyn er karındaşı işbu râfi'-i tevkî'-i refî'u's-şân-ı hâkânî es-Seyyid Mehmed Şerîf Halîfe her vechile lâyük ve mahall ve müstehak olmağın imâmet-i mezbûre müteveffânın karındaşı mahlûlünden tevcîh olunup yedine berât-ı şerîf-i 'âlî-şânım virilmek bâbında nâibi mevlânâ es-Seyyid Ahmed Esîrîzâde zîde 'ilmuhû 'arz itmeğın mücebince merkûma tevcîh ve sadaka idüp bu berât-ı hümâyûn-ı sa'âdet-makrûnu virdim ve buyurdum ki,

Ba'de'l-yevm merkûm es-Seyyid Mehmed Şerîf Halîfe varup zikr olunan mescid-i şerîfde müteveffâ karındaşı yerine imâm olup hidmet-i lâzimesin mer'î ve mü'eddî kıldıkdan sonra ber-mûceb-i şart-ı vâkıf yevmî on akçe vazîfesiyle mutasarrıf olup vâkıfın rûhu ve devâm-ı 'ömr ve devletim için du'âya müdâvemet göstere ol bâbda taraf-ı âherden bir vechile dahl ve ta'arruz kılmayalar şöyle bilüp 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız.

Tahrîren fi'l-yevmi'l-işrîn min-şehr-i Rebî'u'l-âhir seneti seb'a 'aşera ve

mieteyn ve elf.

El-mahrûse Kostantiniyye.

Sayfa 139/ Belge 203**Belgenin Özeti**

Ayntâb'da Kızılca Mahallesi'nde Ehl-i Cefâ Câmii'ndeki nısf-ı hitâbet cihetine es-Seyyid Mehmed Şerîf Halîfe'nin tayin olunduğu hususunda yazılan berât kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Medîne-i Ayntâb'da Kızılca Mahallesi'nde vâki' Ehl-i Cefâ câmi'-i şerîfnde ber-vech-i hasbî nısf-ı hitâbet cihetine mutasarrıf olan es-Seyyid Ömer bilâ-veled fevt olup yeri hâlî ve nısf hissesi mahlûl olmağla yerine erbâb-ı istihkâkdan işbu râfi'-i tevkî'-i refi'u'ş-şân-ı hâkânî mevlânâ es-Seyyid Mehmed Şerîf Halîfe her vechile lâyük ve mahal ve müstehak olmağın nısf-ı hitâbeti mezkûre müteveffâ-yı mezbûr karındaşı mahlûlünden tevcîh olunup yedine berât-ı

Sayfa 140/ Belge 203 (önceki sayfanın devamı)

şerîf-i 'âlî-şânım virilmek bâbında istid'â-yı 'inâyet itmeğın merkûma tevcîh (silik) idüp bu berât-ı hümayûn-ı sa'âdet-makrûn virdim ve buyurdum ki,

Ba'de'l-yevm mevlânâ-yı merkûm es-Seyyid Mehmed Şerîf Halîfe varup zıkr olunan (silik) müteveffâ-yı mezbûr karındaşı yerine nısf-ı hitâbet cihetine mutasarrıf olup hizmet-i lâzimesin mer'î ve mü'eddî kıldıkdan sonra ber-mûceb-i hasbî mutasarrıf olup vâkıfın rûhu ve devâm-ı devletim için du'âya müdâvemet göstere ol bâbda taraf-ı âherden ferd mâni' ve müzâhim ve mu'âriz olmayup aslâ dahl ve ta'arruz kılmayalar şöyle bilüp 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılalar.

Tahrîren fi'l-yevmi's-sâbi' min-şehr-i Rebî'u'l-âhir li-seneti tis'a 'aşera ve mieteyn ve elf.

Kostantiniyye el-mahrûse

Sayfa 141/ Belge 204**Belgenin Özeti**

Şeyhülislam Mehmed Salih Efendi ibn Ahmed Esad'ın; Müderris es-Seyyid Mehmed Arif Efendi'nin hâcâtının giderilmesi ve kendisine yardım edilmesi hususunda Maraş mutasarrıfı ve Ayntâb voyvodası Kalender Paşa'ya yazdığı mektup kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Hâlen Maraş mutasarrıfı ve Ayntâb voyvodası devletlü Kalender Paşa hazretlerine hitâben şeref-rîz-i vürûd iden devletlü kerâmetlü ... şeyhü'l-islâm efendimiz hazretlerinin sûret-i mektûblarıdır.

Sa'âdetlü semâhatlü mekremetlü pâdişâh-ı celîli'ş-şânım hazretlerinin reşkîn-i sâz behişt-i berîn olan pîş-gâh-ı rif'at-mekînleri savb-ı mekremet (silik) ve cezâil-i ... icâbet-edâ zîb-i efzâ-yı gencîne-i ithâf ve ihdâ ve (silik) kılındığı siyâkında nümûde-i mahlas-ı bî-merâlarıdır ki

Hâlen âsitâne-i 'aliyyede Ebû Eyyüb Ensârî (silik) el-bârî hazretlerine mensûb olan câmi'-i şerîfde cum'a şeyhi Ayntâbî es-Seyyid Mehmed Esad Efendi'nin tarafımıza etemm-i ta'alluk ve ihtisâsı olup medîne-i Ayntâb'da sâkin birâderzâdesi bâ-pâye-i hareket-i hâric müderrisîn-i kirâmdan bâ'is-i nemîka-i vidâd es-Seyyid Mehmed Arif Efendi dâ'îleri her vechile şâyân-ı re'fet ve sezâvâr-ı 'âtîfet olmağla savb-ı sâmilere menûtu'l-husûl olan umûr ve husûsunda mu'âvenet ve müzâheret-i seniyyeleri derkâr buyurulmak hâssaten vesîle-i 'arz-ı hulûsumuz olmuştur bi-mennihî te'âlâ lede'ş-şerefi'l-vusûl mûmâ-ileyh efendi dâ'îleri her vechile hüsn-i nazar-ı 'âtîfetlerine şâyân ve zîr-i sâye-i himâyelerinde mağbûtu'l-emsâli ve'l-akrân buyurulmak me'mûl-ı muhlisânemizdir bâkî hem-vâre neyyir-i ikbâl tâbende bâd.

El-fakîr Mehmed Salih Efendi ibn Ahmed Esad 'ufiye 'anhumâ.

Sayfa 141/ Belge 205**Belgenin Özeti**

Sadaret kethüdası İbrahim Efendi'nin; eski Ayntâb müftüsü Müderris es-Seyyid Mehmed Arif Efendi'nin hâcâtının giderilmesi ve kendisine yardım edilmesi

hususunda yazdığı kâime sureti.

Belgenin Transkripsiyonu

Husûs-ı mezkûra dâir kethüdâ-yı mürüvvet-iktidâ-bahr hazret-i sadr-ı ‘âliden vürûd iden kâime sûretidir.

‘İzzetlü sa‘âdetlü meveddetlü karındaş e‘azzım paşa-yı celîli’l-kadr hazretleri Bâ-pâye-i hareket-i hâric müderrisîn-i kirâmdan sâbıkan Ayntâb’da me’zûn-ı bi’l-iftâ bâ’is-i rakîme-i meveddet es-Seyyid Mehmed Arif Efendi dâ‘îleri tedrîs ile meşgûl ve ‘ilm ve fazl ve zühd ve takvâ ile mevsûf ve mugâyir-i rızâ-yı ‘aliyye bir gûne hareketi vukû‘a gelmemek mülâbesesiyle taraf-ı sa‘âdetlerine dâir ve sâir vukû‘-yâfte olan husûsât-ı lâzimetü’l-i‘ânesine vücûhla mu‘âvenet ve müzâheret ve her hâlde hüsn-i himâyet ve sıyâneti esbâbının istihsâline mezîd-i i‘tinâ ve dikkat buyurmaları me’mûlu mahsûs-ı rakîme ve’l-fehîme tahrîrine bâdî olmuştur efendi-i mûmâ-ileyh meşâyih-i cevâmî‘-i selâfîn-i ‘izâmdan hâlen Ebâ Eyyüb Ensârî şeyhi fazîletlü es-Seyyid Esad Efendi hazretlerinin birâderzâdesi olmağla efendi-i mûmâ-ileyh erbâb-ı fazl ve kemâl ve ashâb-ı hâl-i zehâdet-iştimâlden ve tarafımıza dahi mütereddid ve da‘avât-ı hayriyesi isticlâli lâzımeden olmak hasebiyle akrabâsı mûmâ-ileyh Seyyid Arif Efendi dâ‘îleri hakkında bi’l-vücûd mu‘âvenât-ı cemîleleri derkâr-ı matlûbumuz idüğü bi-mennihî te‘âlâ lede’l-vusûl ma‘lûm-ı sa‘âdetleri oldukda ber-minvâl efendi-i mûmâ-ileyhin cânib-i sa‘âdetlerine dâir ve sâir vâki‘ olan husûsâtına mu‘âvenet ve müzâheret (silik) himâyet ve sıyânet hâlâtının istihsâline sarf-ı himmet buyurmaları (silik) hâlisânemizdir.

Fî 3 Rebî‘u’l-âhir sene 1219.

Mahall-i mühr kethüdâ-yı sadr-ı ‘âlî devletlü İbrahim Efendi.

... benim sa‘âdet-mendim paşa-yı celîli’l-kadr hazretleri, efendi-i mûmâ-ileyhin taraf-ı sa‘âdetlerine dâir ve sâir husûsâtına mu‘âvenet-i sa‘âdetleri derkârıyla bi’l-vücûd hakkında icrâ-yı lâzım-ı hünkârî himmet ve surûf-ı mürüvver buyurmaları me’mûldür.

Sayfa 143/ Belge 206

Belgenin Özeti

Ayntâb’a ber-vech-i arpalık mutasarrıf olan Mekke Kadısı es-Seyyid Mehmed

Nurullah'ın; Ayntâb mutasarrıflığının niyâbetini 1219 Şaban'ından itibaren es-Seyyid İbrahim Yesârî Efendi'ye verdiği hususunda kendisine yazdığı mürâsele kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Fazîletlü 'atûfetlü es-Seyyid İbrahim Yesârî Efendi hazretlerine vürûd iden mürâsele sûretidir, ez-mahkeme-i Haleb mûmzâ ve mahtûm.

'İzzet-me'âb şerî'at-nisâb fahru'n-nüvvâb es-Seyyid İbrahim el-Yesârî Efendi dâme (silik) ba'de't-tahiyyetü'l-vâfiyye inhâ olunur ki;

Bâ-hükm-i hümâyûn taraf-ı 'âcizânemize ber-vech-i arpalık ihsân buyurulan Ayntâb Kazâsı'nın umûr-ı şer'iiyesi bin iki yüz on dokuz senesi şehr-i şa'bâni'l-mu'azzam gurresinden cenâbınıza tefvîz ve ihâle olunmuşdur bi-mennihî te'âlâ kazâ-i mezbûr gurre-i merkûmeden bi'n-niyâbe zabt idüp beyne'l-ahâlî icrâ-yı ahkâm-ı şer'iiyeye mezîd-i i'tinâ ve dikkat ve vâkı'a mevtâ-yı 'askeriyye muhalledâtını kalem-i şer'-i kavîm ile tahrîr ve terkîm ve beyne'l-verese bi'l-farîzati ş-şer'iiye tevzî' ve taksîm sarf-ı makderet eyleyesiz bâkî hemîşe muvaffak bâd.

El-muhlis es-Seyyid Mehmed Nurullah el-kadı be-Mekke-i mükerrerme 'ufiye 'anhu.

Sayfa 143/ Belge 207

Belgenin Özeti

Ayntâb kadısı es-Seyyid İbrahim Yesârî'nin; Ayntâb'a vekâleten Bademzâde es-Seyyid Abdurrahman Efendi'yi nâib nasb eylediğine dair kendisine yazdığı mürâsele kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Bademzâde fazîletlü es-Seyyid Abdurrahman Ziver Efendi hazretlerine mûmâ-ileyh İbrahim Yesârî Efendi hazretlerinin kendi teşrîfine kadar mukaddemce vekâlet gönderdiği mürâselenin sûretidir.

'İzzet-me'âb şerî'at-nisâb mevlânâ Bademzâde es-Seyyid Abdurrahman Efendi kâm-yâb ba'de't-tahiyyetü'l-vâfiyye nümûde kılınır ki,

İşbu on dokuz senesi gurre-i şa'bâni'l-mu'azzamdan bi'n-niyâbe mutasarrıf

olduğum Ayntâb'ın umûr-ı şer'ıyyesi bi'l-vekâle biz varıncaya kadar cenâbına ihâle olunmuştur gerekdir ki, lühûka kadar vukû' bulan husûs-ı şer'de 'alâ-ahkâmi'llâhi te'âlâ harekete ... mercûdur.

El-fakîr es-Seyyid İbrahim Yesârî el-müvellâ hilâfe be-medîneti Ayntâb 'ufiye 'anhu.

Sayfa 144/ Belge 208

Belgenin Özeti

Ayntâb'da Kapu Mahallesi'ndeki Hatuniye Mescidi'ne imam ve mütevellî olarak Mehmed Halife bin Molla'nın tayin olunduğuna dair berât kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Nişân-ı şerîf-i 'âlî-şân sâmi-i mekân-ı sultân tuğrâ-yı garrâ-yı cihân hükm-i şer'î oldur ki;

Medîne-i Ayntâb'da Kapu Mahallesi'nde kâin Hatuniye mescid-i şerîfnde yevmî iki akçe vazîfe ile imâm ve mütevellîsi olan Mehmed Selim bilâ-veled fevt olup yeri hâlî ve hidmet-i lâzımleri mahlûl olmağla yerine erbâb-ı istihkâkdan işbu râfi'-i tevkî'-i refî'i-ş-şân-ı hâkânî Mehmed Halîfe bin Molla Ali her vechile lâyıq ve mahal ve müstehal olmağın ciheteyn-i mezbûreteyn müteveffâ-yı mezbûrun mahlûlünden tevcîh olunup yedine berât-ı şerîf-i 'âlî-şânım virilmek bâbında nâibi mevlânâ Esîrîzâde es-Seyyid Ahmed zîde 'ilmuhû 'arz itmeğın mücebince merkûma tevcîh ve sadaka idüp bu berât-ı hümâyûn-ı sa'âdet-makrûnu virdim ve buyurdum ki,

Ba'de'l-yevm merkûm Mehmed Halîfe bin Molla Ali varup zikr olunan mescid-i şerîfnde müteveffâ-yı mezbûrun yerine imâm ve mütevellîsi olup hidmet-i lâzımleri mer'î ve mü'eddî kıldıkdan sonra yevmî iki akçe vazîfe ile mutasarrıf olup vâkıfın rûhu ve devâm-ı 'ömr-i devletim için du'âya müdâvemet göstere ol bâbda taraf-ı âherden bir vechile müdâhale kılmayalar şöyle bileler 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılalar.

Tahrîren fi'l-yevmi's-sâbi' 'aşera min-şehr-i Cemâziye'l-âhir seneti tis'a 'aşera ve mieteyn ve elf.

Kostantiniyye.

Sayfa 144/ Belge 209**Belgenin Özeti**

Haleb Valisi, Maraş Beylerbeyi, Kocaeli Mutasarrıfı ve Haleb Kadısına, Şam'a su taşıyan saka-yı hümâyûn kafflesinin güvenli ve rahat bir şekilde yolculuk yapmaları için gönderilen fermân kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Düstûr-ı mükerrrem müşîr-i müfahham nizâmü'l-âlem müdebbir-i umûru'l-cumhûr bi'l-fikri's-sâkıb mütemmim-i umûrû'l-mehâm bi'r-re'yi's-sâib mümehhid-i bünyânü'd-devleti ve'l-ikbâl müşeyyid-i erkânî's-sa'âde ve'l-iclâl el-mahfûf bi-sunûfi 'avâtıfû'l-melikü'l-a'lâ Haleb vâlisi vezîrim () paşa edâma'llâhu te'âlâ iclâlehû ve emîrû'l-ümerâî'l-kirâm kebîrû'l-küberâî'l-fihâm zevi'l-kadri ve'l-ihtirâm el-muhtassu bi-mezîdi 'inâyeti'l-meliki'l-a'lâ Maraş beylerbeyisi () paşa ve Kocaeli sancağı mutasarrıfı () dâme ikbâlühümâ ve akzâ kuzâtu'l-müslimîn evlâ vülâtü'l-muvahhidîn Haleb kadısı efendi ve kuzât (silik) Şam'a kadar sakâ-yı hümâyûndan büyük sakânın isbâl-i râhatına tedkîk ve tenbîh hâvî emr-i 'âlî vürûdu kayd şod.

Sayfa 144/ Belge 210**Belgenin Özeti**

Ayntâb'da Mezar Karyesi sakinlerinden müteveffa Soyтары Mustafa'nın mallarının kabzedilmesi hususunda padişah emri ve sadrazam mektubunun ulaştığına dair mahkeme kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Mezar Karyesi sâkinlerinden Şam-ı şerîfde vefât iden Soyтары Musa nâm ... müteveffânın emvâli dâhil-i Ayntâb zannıyla zabtına irâde-i pâdişâhî ta'alluk ve kabzına me'mûren silahşör-i hâssadan necâbetlü Nurullah Bey Efendi yediyle Maraş beylerbeyisine ve Ayntâb nâibine hitâben emr-i 'âlî ve sadr-ı a'zam mektûbu vürûduyla vâki'ü'l-hâl i'lân olunduğu kayd şod.

Sayfa 145/ Belge 211**Belgenin Özeti**

Halep ahalisinden es-Seyyid İbrahim Ağa ibn Ahmed Ağa'nın, şahitlerin Ramazan ayının başlangıcı olduğuna dair şahitlik etmeleriyle, Ramazan'ın birinci günü için sözleştiği Tercüman Ahmed Ağa ibn Osman Ağa'dan olan alacağının tahsil edilmesine karar verildiğine dair i'lâm kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Ramazân-ı şerîfe iştibâhıyla vürûd iden hüccet-i şer'îyye sûretidir.

Hâfız Mehmed Emin el-kadı be-Halebü'ş-şehbâ nemakahu'l-fakîru ileyhi gufire lehû.

Sebeb-i tahrîr-i kitâb budur ki;

Medîne-i Halebü'ş-şehbâ ahâlîsinden es-Seyyid İbrahim Ağa ibn Ahmed nâm kimesne meclis-i şer'îde Tercümân Ahmed Ağa ibn Osman Ağa muvâcehesinde işbu müdde'â-i 'aleyh zimmetinde ... olarak gurre-i ramazân-ı mü'eccel mâlının yirmi gurusu alacağım olup işbu sene-i mübârekenin gurresi yevm-i şek olduğu ru'yet-i hilâliyle mütehakkık olmağla ikmâl-i 'ayn ile ... günü mübârek ramazân gurresi olduğuna binâen mü'eccel-i merkûm hulûl itmekle meblağ-ı merkûmu müdde'â-i 'aleyhden bana alıvrilmek mes'ûlümdür deyü gibbe'd-da'vâ ve's-suâl müdde'â-i 'aleyh mezkûr cevâbında gurre-i ramazân-ı mü'eccel müdde'î-i merkûm tarafına ol mikdâr deyn olduğunu ikrâr idüp ancak ecil-i merkûmun hulûlünü inkâr idicek sikât-ı müslimînden ve mevâlî-i kirâmdan 'inâyetlü es-Seyyid Mehmed Devânî Efendi hazretlerinin mahdûm-ı mahremleri müderrisîn-i kirâmdan es-Seyyid Mehmed Nefî Efendi ve es-Seyyid Hasan bin Abdullah meclis-i şer'îde hâzırân olup emrül-istişhâd işbu senenin hilâl-i şa'bânı cum'a günü şek gecesi ba'de'l-gurûb semâda (silik) ... müşâhede eyledik ikmâl-i gurre 'idde-i şa'bân hasebiyle ... günü ramazân-ı şerîf gurresi olduğuna şâhidleriz ve şehâdet dahi ideriz deyü her biri müdde'â-i 'aleyh muvâcehesinde edâ-i şehâdet-i şer'îyye kâne şehâdetî gibbe istîfâ-i şerâiti's-sihha makbûle olmağın bu vechile ba'de'l-hükm meblağ-ı mezbûrun edâsına mülâbese olmağın (mâ)-vaka'a bi't-taleb ketb olundu.

Hurrîre fi'l-'işrîn Ramazân seneti tis'a 'aşera ve mieteyn ve elf.

Şuhûdü'l-hâl:

- Ahmed bin Ahmed
- Receb bin Salih
- Mehmed bin Süleyman
- İbrahim.

Sayfa 146/ Belge 212

Belgenin Özeti

Ayntâb merkez mahalleleri ve tâbi' karyelerinin deyn, harc-ı defter ve i'lâmât, tahsildariye ve imdadiye vergilerine ait derûn ve bîrûn salyaneleri kayıt defterinin bir sureti.

Belgenin Transkripsiyonu

(silik) mübârekesi şevvâli'l-mükerrem evâilinde umûr-ı vilâyet zeylinde hasbe'l-iktizâ ber-mûceb-i ta'ahhüd (silik) hümâyûn necâbetlü (silik) Bey efendi hazretlerine virilecek otuz bin guruşdan bu def'a (silik) beş bin guruş ve yedi bin (silik) mâl mübâya'a bedelinin noksânı iki bin beş yüz ve ba'zen mesârif vilâyet mübâşirine ve voyvodaya i'âne ve ... akçesi deyn ve tahsildâriye ve harc-ı defter ... cümle ma'rifeti ve ma'rifet-i şer'le hesâb ve defter olundukda derûn ve bîrûna tevzî' ve taksîm olunup nefsi-i şehrin (silik) hânesine 'ale's-seviyye olmak üzere bin üç yüz on iki buçuk guruşu (silik) hâl olmalarıyla rahmen li'l-fukarâ beher hâneye sekiz yüz otuz guruş (silik) itmekle derûn ve bîrûna cem'an yekûn otuz dokuz bin iki yüz elli guruşa bâliğ (silik) mebâliğ-i mezbûrun derûn ve bîrûn sâlyâneleri defteridir ki ber-vech-i âtî beyân olunur.

Hurrîre fî-evâil-i şevvâli'l-mükerrem li-seneti tis'a 'aşera ve mieteyn ve elf.

Ber-mûceb-i ta'ahhüd mîr-i mûmâ-ileyh hazretlerine	25000 guruş
Tekmîl-i mübâya'a vaz' olunan	2500 guruş
Mütesellim Abdullah Efendi'ye i'âne	1000 guruş
Mübâya'a mübâşiri Mehmed Ağa'dan hizmet mübâşirine	300 guruş
Umûr-ı menzile bi'r-i mâ i'âne	1200 guruş
... devşirilüp ashâbına virilecek	750 guruş
Şebekzâde Hacı Hüseyin Ağa'ya fî 12 Şa'bân sene	500 guruş

1219 yirmi beş güne kadar mânde	
Yine Hacı Hüseyin Ağa'dan ahz ve Kapucubaşı Ağa'ya virilen esb	500 guruş
Mebâliğ-i mezbûrun tahsildâriyesi	300 guruş
Hacı Hüseyin Ağa'ya ikrâmiye	1500 guruş
Pazarbaşıya hasbe'l-mesârif pusula-i şer'iyeye mücebince	250 guruş
Cümle ma'rifetiyle harc-ı defter ve harc-ı i'lâmât	4000 guruş
Kethüdâiye kâtibiye ... şer'iyeye deyü vaz' olunan	400 guruş
Cem'an yekün 39250 guruş. Yalnız otuz dokuz bin iki yüz elli guruşdur.	

Hânehâ-yı nefis-i şehri	
Mahalle-i Akyol	hâne 5,5 guruş
Mahalle-i Kurb-ı Molla Ahmed	hâne 1 guruş
Mahalle-i Malkez	hâne 8 akçe
Mahalle-i Beybaba	hâne (silik) akçe
Mahalle-i Haiki Zimmiyân	6,5 guruş
Mahalle-i Haiki Müslümân	hâne 1 guruş
Mahalle-i Kozanlı	hâne 6 guruş

Sayfa 147/ Belge 212 (önceki sayfanın devamı)

Mahalle-i Kurb-ı Kozanlı	hâne 5 guruş
Mahalle-i Eblehân	hâne 4 guruş
Mahalle-i Bey	hâne 5,5 guruş
Mahalle-i Kurb-ı Bey	hâne 1 guruş
Mahalle-i Kurb-ı Kayacık	hâne 9 para
Mahalle-i Kayacık	hâne 4 guruş
Mahalle-i İbn-i Eyüb	hâne 9 guruş
Mahalle-i Huzur	hâne 9 guruş
Mahalle-i Kurb-ı Zincirli	hâne 13 guruş
Mahalle-i Musulluzâde	hâne 8 para
Mahalle-i Ehl-i Cefâ	hâne 7,5 guruş. Bâ-tezkire Salih zimmetiyle tenzîl
Mahalle-i Tarla-yı Cedîd	hâne 4 guruş
Mahalle-i Seng-i Nakkâş	hâne 3 guruş

Mahalle-i Seng-i Hoşkadem	hâne 2 guruş
Mahalle-i Seng-i Tavîl	hâne 2,5 guruş
Mahalle-i Tarla-yı Atîk	hâne 9 guruş
Mahalle-i Tevbe	hâne 6 guruş
Mahalle-i Ammu	hâne 8,5 guruş
Mahalle-i Taşlakî	hâne 2,5 guruş
Mahalle-i Mastal	hâne 4 para
Mahalle-i Bostancı	hâne 3 guruş. Cümle ma'rifetiyle iken tenzîl yalnız iki yekün bâkî.
Mahalle-i Kurb-ı Bostancı	hâne 2 guruş
Mahalle-i Kürümcîyân	hâne 4 guruş
Mahalle-i Kanalıcı	hâne 1,5 guruş
Mahalle-i Yensur	hâne 3 guruş
Mahalle-i Kızılcamescid	hâne 1,5 guruş
Mahalle-i İbn-i Şeker	hâne 8,5 guruş
Mahalle-i İbn-i Kôr	10 akçe
Mahalle-i Karasakal	hâne 5 akçe
Mahalle-i Boyacı	hâne 8 para
Mahalle-i Yahni	hâne 5 guruş
Mahalle-i Kürkcüyân	hâne 6 guruş
Mahalle-i Mağarabaşı	hâne 1,5 guruş

Sayfa 148/ Belge 212 (önceki sayfanın devamı)

Mahalle-i Cevizlice	hâne 3,5 guruş. Ağa ma'rifetiyle bir semen tenzîl dört buçuk semen bâkî.
Mahalle-i Kurb-ı Cevizlice	hâne 1 guruş
Mahalle-i Şarkiyân	hâne 7 para
Mahalle-i Sefer Paşa	hâne 2 guruş
Mahalle-i Aliyyü'n-Neccâr	2 hâne 1 guruş
Mahalle-i Kurb-ı Aliyyü'n-Neccâr	hâne 1,5 guruş
Mahalle-i Cabi	hâne 2 guruş, 1 akçe
Mahalle-i Kurb-ı Şehreküstü	hâne 7,5 guruş
Mahalle-i Şehreküstü	hâne 1,5 guruş, 4 akçe
Mahalle-i Kılıçoğlu	hâne 2,5 guruş
Cem'an yekün 19 hâne, (silik) guruş, 1 akçe	

Hânehâ-yı kurâhâ	
Karye-i Küçük Kızılhisar	hâne 1 guruş
Karye-i Merhemân	hâne 1 guruş
Karye-i Zevgir	hâne 5 para
Karye-i Karakuyu	hâne 1 guruş
Karye-i Zemke	hâne 5 para
Karye-i Kelbin	hâne 4 guruş
Karye-i Luhan ma'a Nurcalı	hâne 6 guruş
Karye-i Kilisecik	hâne 2 guruş
Karye-i Ufacık	hâne 1 guruş
Karye-i Kayakend	hâne 1 guruş
Karye-i Pekeşli	hâne 1,5 guruş
Karye-i Bortu	hâne 1 guruş.
Karye-i Bilekkendi	hâne 1 guruş
Karye-i Hezek	hâne 4,5 guruş
Karye-i Karadikek	hâne 3 guruş
Karye-i Burc	hâne 6 guruş
Karye-i Akpınar	hâne 1,5 guruş
Karye-i Çartil	hâne 1 guruş
Karye-i Tahtan	hâne 1,5 guruş
Karye-i Çakal	hâne 1,5 guruş
Karye-i Zülfikar	hâne 1 guruş

Sayfa 148/Belge 212 (Önceki sayfanın Devamı)

Karye-i Gevce (Köce)	hâne 1 guruş
Karye-i Yaylacık	hâne 1,5 guruş
Karye-i Narlıca	hâne 1 guruş
Karye-i Esbatrin	hâne 4,5 guruş
Karye-i Mezra'a-i Esbatrin	hâne 5 guruş
Karye-i Gerciğin	hâne 2 guruş
Karye-i İsmavin	hâne 1 guruş
Karye-i İbrahimci	hâne 1,5 guruş
Karye-i Ulumsöğüd	hâne 3 guruş
Karye-i Çatal Mezra'a	hâne 3 guruş
Karye-i Büyük Arablar	hâne 4 guruş
Karye-i Turnalık	hâne 2 guruş

Karye-i Çarpın	hâne 2 guruş
Karye-i Sahme	hâne 7,5 para
Karye-i Küçük Arabşar Aşağıoba	hâne 2 guruş
Karye-i Yukarıobası	hâne 2 guruş
Karye-i Alcı	hâne 1,5 guruş
Karye-i Mertmenge	hâne 7 para
Karye-i Cübeğer	hâne 8 para
Karye-i İncesu	hâne 1 guruş
Karye-i Cegede	hâne 9 para

Sayfa 149/ Belge 212 (önceki sayfanın devamı)

Karye-i Göceke	hâne 6 guruş
Karye-i Sam	hâne 2 guruş
Karye-i Eriklüce	hâne 2 para
Karye-i Dülük	hâne 5 guruş
Karye-i Beylerbeyi	hâne 3 guruş
Karye-i Karahöyük	hâne 6 guruş
Karye-i Atabey	hâne 1 guruş
Karye-i Göğencik	hâne 3 guruş
Karye-i Kızılcaburç	hâne 1 guruş
Karye-i Ağçaburç Mantar	hâne 1 (guruş) 25 akçe
Karye-i Sunbat	hâne 2 guruş
Karye-i Bedrkendi	hâne 1,5 guruş
Karye-i Görenler	hâne 1 guruş
Karye-i Karacaviran	hâne 1 guruş
Karye-i Balankor	hâne 1 guruş
Karye-i Göngerke	hâne 1 guruş
Karye-i Arıl	hâne 5 para
Karye-i Battalhöyük	hâne 3 guruş
Karye-i Kefker Cebel	hâne 1,5 guruş
Karye-i Kızılcakend	hâne 2 guruş
Karye-i Cedîd	hâne 3 guruş
Karye-i Ağçakend	hâne 3 guruş
Karye-i Hayam	hâne 1 (guruş)
Karye-i Kürd	hâne 12 guruş
Karye-i Telefar	hâne 3 guruş. Cümle ma'rifetiyle

	bir semen tenzîl iki semen bâkî.
Karye-i İbrahimşehir	hâne 1 guruş
Karye-i Orul	hâne (1 guruş)
Karye-i Rum Evlek	hâne 9 guruş
Karye-i Nurdâne	hâne, 2 guruş
Karye-i Bableke	hâne 1 (guruş)
Karye-i Kilisecik	hâne 1 guruş
Karye-i Çağdıği	hâne 3 guruş

Sayfa 150/ Belge 212 (önceki sayfanın devamı)

Karye-i Nefah	hâne 1 guruş
Karye-i Gürgin	hâne 2 guruş
Karye-i Şefidin	hâne 1 guruş
Karye-i Zaranbu	hâne 1,5 guruş
Karye-i Telbeşar	hâne 4 guruş
Karye-i Telbeşar Mezra'ası	hâne 1,5 guruş
Karye-i Harar	hâne 1,5 guruş
Karye-i Küçük Karacezîrân	hâne 0,5 guruş
Karye-i İkizkuyu	hâne 2 guruş
Karye-i Mazmahor	hâne 1 guruş
Karye-i Kantara	hâne 4 akçe
Cem'an yekün	
Hâne 16,5 (nefs-i kurâ) + Hâne 19,5 (nefs-i şehir)= 36,5	
Akçe 5+4=9	
Cem'an yekün otuz altı hâne bir rub' dokuz akçe	

Tevzî-i mezkûrun ba'zen noksân ve ba'zen in'âm ve ba'zen voyvoda ağanın müretteb şa'îrine imdâdiye nâmıyla ba'zı kurâlardan imdâdiye nâmıyla müretteb ve zeyl-i deftere cümle ma'rifeti ve ittifâklarıyla tanzîm ve her kurânın mebâliği vaz' iderek işbu mahalle kayd ve sebt olundu.

Karye-i Karagöz	30 guruş
Karye-i Damlalica	30 guruş
Karye-i Selüklü	40 guruş
Karye-i Kantavir	60 guruş

Karye-i Kantar	40 guruş
Karye-i Ulu Ma'sara	50 guruş
Karye-i Küçük Ma'sara	30 guruş
Karye-i Kenayik	30 guruş
Karye-i Sarıt Mezra'ası	30 guruş
Karye-i Cuba	20 guruş
Karye-i Ağçahöyük	40 guruş
Karye-i Vâsıla	40 guruş
Karye-i Kayacık	30 guruş
Karye-i Kelel	30 guruş
Cem'an yekün 40230 guruş. Derûn ve bîrûn yalnız kırk bin iki yüz otuz guruşdur.	

İbrahim Yesârî el-müvellâ hilâfe be-medîneti Ayntâb mine'l-fakîru ileyhi gufire lehû.

Sayfa 151/ Belge 213

Belgenin Özeti

Ayntâb'a ber-vech-i arpalık mutasarrıf olan Mekke Kadısı es-Seyyid Mehmed Nurullah'ın; muvakkaten Ayntâb mutasarrıflığının niyâbetini es-Seyyid İbrahim Yesârî Efendi'ye verdiği hususunda kendisine yazdığı mürâsele kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Kıdvetü'l-müderrişini'l-kirâm hâlen nâibimiz es-Seyyid İbrahim Yesârî Efendi ba'de't-tahiyyetü'l-vâfiyye inhâ olunur ki;

Ber-vech-i arpalık mutasarrıf olduğumuz Ayntâb'ın umûr-ı şer'iyesi (silik) 'işrîn ve mieteyn ve elf gurre-i rebî'u's-sâniyeden cenâbınıza ihâle ve tefvîz olunmuştur gerekdir ki, gurre-i mezbûreden beyne'l-ahâlî icrâ-yı ahkâm-ı şer'-i 'âlî eyleyüp câdde-i şer'den ser-i mû inhirâfa cevâz göstermeyesiz ve's-selâm.

El-fakîr es-Seyyid Mehmed Nurullah el-kadı be-Mekke-i mükerrerme.

Sayfa 151/ Belge 214**Belgenin Özeti**

Ayntâb'a ber-vech-i arpalık mutasarrıf olan Mekke Kadısı es-Seyyid Mehmed Nurullah'ın; muvakkaten Ayntâb mutasarrıflığının niyâbetini es-Seyyid İbrahim Yesârî Efendi'ye verdiği hususunda kendisine yazdığı mürâsele kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Kıdvetü'l-müderresîni'l-kirâm medîne-i Ayntâb'da hâlen nâibimiz es-Seyyid İbrahim Yesârî dâme muvakkaran ba'de's-selâm minhâ-yı muhibbânemizdir ki;

İşbu sene tis'a 'aşera ve mieteyn ve elf ber-vech-i arpalık mutasarrıf olduğumuz medîne-i mezbûrenin gurre-i şevvâli'l-mükerremden sene 'işrîn ve mieteyn ve elf gâyet-i recebi'l-ferdine kadar tarafımızdan niyâbet-i ... cenâbınıza ibkâ olunmuşdur gerekdir ki, gurre-i şevvâlden gâyet-i recebe dek medîne-i mezbûrede icrâ-yı ahkâm-ı şer'î-i 'âlî eyleyüp câdde-i şerî'at-ı garrâdan ser-i mû inhirâf göstermeyesiz ve's-selâm.

El-fakîr es-Seyyid Mehmed Nurullah el-kadı be-Mekke-i mükerreme.

Sayfa 152/ Belge 215**Belgenin Özeti**

Ayntâb voyvodası Kalender Paşa tarafından toplanan Ayntâb iltizamlarından olan arpa vergisinin, mübaşir hizmeti karşılığı düşülerek teslim alındığına dair defterdâr-ı şikk-ı evvel Mübaşir Mehmed Çukadar'ın vusûl tezkiresi kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

5250 guruş, yalnız beş bin iki yüz elli guruşdur, 'an-mâl-ı taksît-i sâni.

10000 guruş, yalnız on bin guruşdur, 'an-mâl-ı taksît-i evvel, Kalender Paşa'ya virilen.

Cem'an on beş bin iki yüz elli guruşdur.

El-fakîr İbrahim Yesârî el-müvellâ hilâfe be-medîneti Ayntâb nemakahu'l-fakîru ileyhi.

(silik) Ayntâb'dan ber-vech-i taksît matlûb ve kabzına me'mûr olduğum şa'ir mübâya'ası (silik) ber-vech-i meşrûh cânib-i vilâyetden taksît-i sâni mâlından beş bin iki yüz elli guruş gayr-ez hizmet-i mübâşiriye mâl-ı mübâya'a ve yine ber-vech-i (silik) mâl-ı mübâya'anın (silik) olup akdemen mutasarrıf-ı eyâlet-i Maraş ve voyvoda-i Ayntâb (silik) Kalender Paşa makbûzu olup bu def'a müşârun-ileyh tarafından Kızılhisar (silik) iltizâmından on iki bin guruş makbûzum ile cem'an taksît-i evvel (silik) on beş bin iki yüz elli guruş me'mûriyetim hasebiyle müşârun-ileyh tarafından ve ahâlî-i belde taraflarından makbûzum olduğu bi'l-cümle 'ulemâ ve sulehâ ve vücûh-ı vilâyet ile ba'de'l-muhâsebe zâhir olup li-ecli'l-mîrî makbûzum olduğunu hâvî bu vechile ... bâ-i'lâm inhâ ve ahâlî yedlerine mukaddem virilen müfredât (silik) ahz olunup işbu virilen vusûlü i'tâ ve ahâlî yedlerine def' ve teslim olunmuşdur ba'de'l-yevm Topuz Ağa ve sâirleri yedinde vusûl zuhûr ider ise 'amel ve i'tibâr olunmamak şurûtuyla işbu vusûl tezkiresi i'tâ olunmuşdur vakt-i hâcetde ibrâz oluna ve's-selâm.

Fî 11 Zi'l-ka'de sene 1219.

Mehmed Çukadâr defterdâr-ı şikk-ı evvel mübâşir-i mâl-ı mezbûr.

Sayfa 152/ Belge 216

Belgenin Özeti

Ayntâb kadısı es-Seyyid İbrahim Yesârî'nin, Duacızâde Mehmed Emin Efendi'nin mahkeme mukayyidi tayin olunduğuna dair mezbur Duacızâde Mehmed Emin Efendi'ye yazdığı mürâsele kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

'İzzet-me'âb ma'ârif-nisâb fahru'l-kitâb Du'âcızâde Mehmed Emin Efendi el-muvakkar ba'de't-tahiyetü'l-behiyye inhâ olunur ki;

Bâ'isü'l-mürâsele medîne-i Ayntâb mahkemesinde cârî olan senedât-ı şer'iyeye ve evâmîr-i 'aliyyenin li-ecli'l-'amel sebt-i sicil olması lâzımeden olup husûs-ı mezbûr için başka bir mukayyid mahkeme-i şerîfede mukteziyâtdan olmağla cenâbın sâhibü'l-fermân ve mümtâzü'l-akrân olduğun lede's-şer'i's-şerîf nümâyân olmağla mukayyid nasb olduğunu müş'ir mürâsele terkîm ve yedine i'tâ olunmuşdur gerekdir ki, hizmet-i merkûmede sür'at ve kitâbet idüp tezkire-i kısmeti ve kassâm defterini ve hüccet-i

şer‘iyye ve berevât zuhûrunda ber-vech-i tedkîk kayd-ı sicill-i mahfûz eyleyüp harac-ı mahkeme ve harac-ı bâb-ı ihzâriye ‘avâidinden başka sarf itdikleri mahsûlün beher guruşda üçer para ücret-i kaydiyye ahz ve her bir ashâb-ı senedâtın bu vechile sened-i şer‘iyyelerini kayd eyleyüp sicill-i mahfûzu dahi âherlerin nazarından hıfz eyleyüp ve bundan başka vürûd iden evâmîr-i ‘âlî-şânı dahi kayd husûsunda be-gâyet dikkat ve bunun ücreti dahi beher sâlyânedan kaydiyye nâmıyla otuz guruş zam olunmağla hulefâmızdan vürûd iden efendiyan hazerâtı dahi min-ba‘d himmet buyurmak üzere ber-vech-i meşrûh mahkeme-i şerîfede mukayyid olup müceb-i mürâsele ile ‘amel ve umûrunda harf ve âhad müsâmaha itmeyesin ve’s-selâm.

Fî 7 Zi‘l-ka‘de sene 1219.

El-fakîr es-Seyyid İbrahim Yesârî el-müvellâ hilâfe be-medîneti Ayntâb.

Sayfa 153/ Belge 217

Belgenin Özeti

Ayntâb‘da Haiki Zimmiyan Mahallesi‘nden Serkiz‘in, ölen babası Zimmî Makasi Ador‘dan kalan terekeyi kız kardeşi Şenofor‘la paylaştığına, Şenofor‘un da terekeden alacak başka bir şeyi olmadığına dair tebrîe-i zimmet etmesi hususunda hüccet kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Medîne-i Ayntâb‘da Haiki Zimmiyan Mahallesi ahâlîsinden iken bundan altı sene akdem mürd ve helâk olan Zimmî Makasi Ador‘un (silik) sulbî kebîr oğlu Serkiz ile sulbiye kızı Şenofor‘a münhasıra olduğu şer‘an zâhir ve nümâyân oldukdan sonra işbu râfî‘-i hâze‘s-sefer ve lede‘l-mersûm Serkiz meclis-i (silik) kız karındaşı mersûme Şenofor mahzarında takrîr-i kelâm ve ta‘bîr-i ‘ani‘l-merâm idü ki, bundan akdem mürd olan babamız mersûm Makasi Ador‘dan müntakil emvâl ve eşyâ-i mevrûsemizi kız karındaşım Şenofor ile târîhe kadar beynimizde iktisâm olup bu âna kadar te‘hîr olunmuş idi el-hâletü hâzihî bâ-vesâtet beynimizde (silik) müntakil mahalle-i mezbûrede kâin beyne‘l-hudûd ma‘lûmetü‘l-hudûdu ... olduğum bir bâb menzilizimizden vasfını ki (silik) ve bir hazîne ve bir matbah ve bir nisf-ı âher olarak (silik) hisse-i mîrâsına mukâbil virdim ve kız karındaşım mersûme Şenofor dahi (silik) dâir cemî‘-i matlûbâtına

mukâbil (silik) tebri'e-i zimmet itmişdir suâl olunup müceb-i şer'îsi üzere (silik) şer'iyye virilmek matlûbundur didikde gıbbe's-suâl cevâbında mersûme Şenofor dahi fi'l-hakîka mürd olan mersûm (babamız) Ador'dan müntakil emvâl-i mevrûsemiz mesfûr karındaşım Serkiz nile beynimizde altı seneden berü 'alâ-hâlihî mevkûf (silik) iktisâmımız olmağla sâkin olduğu bir bâb menzilden vasfını ki zikr itdiği vech üzere bir fevkânî (silik) ve bir nısf-ı âher olarak hisseme 'âid ve kâffe-i matlûbâtıma mukâbil aldım ve kabûl itdim ve mîrâs (silik) tebri'e-i zimmet eyledim kat'â nizâ'ım kalmadı yine hüccet-i şer'iyye virilsün didikde vâki'u'l-hâl bi't-taleb ketb olundu.

Hurrîre fî-gurre-i şehr-i Zi'l-hicce'ti's-şerîfe seneti tis'a ve 'aşera ve mieteyn ve elf.

Şuhûdü'l-hâl.

Sayfa 153/ Belge 218

Belgenin Özeti

Ayntâb kadısı es-Seyyid İbrahim Yesârî'nin; müteveffâ Hacı Ganemoğlu Abud'dan eski zevcesi Aviş nam hatuna kalan mihr borcunun varislerinden tahsil edilmesi hususunda, Nakibüleşraf Kaymakamı el-Hâcc Mehmed Şakir Efendi'ye yazdığı mürâsele kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Fahru's-sâdât 'umdetü's-sa'âdât nakîbü'l-eşrâf kâim-makâmı şerâfetlü el-Hâcc Mehmed Şakir Efendi hazretleri ba'de's-selâm nümûde kılınur ki,

Bâ'isü'l-mürâsele Aviş nâm hatun tarafından zevc-i müvekkilesi Hacı Mehmed nâm kimesne mahfil-i kazâda mezbûrenin zevc-i sâbıkı Hacı Ganemoğlu Abud nâm müteveffânın vârisleri Mustafa ve İsmail ve İbrahim ve Ahmed Çelebi mahzarlarında mihr-i âheriyle defteri mücebince tereke ve eşyâsını da'vâ ve ba'de'l-mürâfa'atü's-şer'iyye mihr-i mezbûru bedel-i hal' üzere hibesini şâhidân şehâdet eyleyüp eşyâ-i mezbûrelerin zimmetlerinde kaldığına mezbûre hatunun vekîl-i zevci Hacı Mehmed ityân-ı beyyine eylediğinde eşyâ mevcûd olmadığından kıymeti olan beş yüz guruş vârisûn-ı mezbûrûndan şer'an tahsîl iktizâ itmekle tahsîli bâbında mürâsele terkîm ve irsâl olundu vusûlünde gerekdir ki, meblağ-ı mezbûru merkûmûndan tahsîl buyurasız.

Fî 4 Zi'l-hicce sene 1219.

El-fakîr es-Seyyid İbrahim Yesârî el-müvellâ hilâfe be-medîneti Ayntâb.

Sayfa 153/ Belge 219**Belgenin Özeti**

Ayntâb'da Bağdığın Karyesinden iken ölen Mustafa Beşe'nin resm-i kısmet borcunun varislerinden tahsil edildiği hususunda yazılan eda tezkiresi kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Bâ'is-i tezkire budur ki,

Medîne-i Ayntâb'a tâbi Bağdığın Karyesi sükkânından iken bundan akdem fevt olan Mustafa Beşe'nin terekesinden bu cânibe 'âid olan resm-i kısmet-i 'âdîsi bermu'tâd-ı kadîm iltimâs veresesiyle ba'de'r-ru'ye yedlerine işbu vesîka virilmiştir.

Fî 5 Zi'l-hicce sene 1219.

Mine'l-fakîr es-Seyyid İbrahim Yesârî el-müvellâ hilâfe be-medîneti Ayntâb.

Sayfa 153/ Belge 220**Belgenin Özeti**

Ayntâb kadısı Yesârî İbrahim Efendi'ye, sâbık müftü Ali Akif Efendi'ye, Nakibüleşraf kaymakamı Şakir Efendi'ye ve diğer eşrafa; Ayntâb eşkıyasına karşı asker toplayıp kendisine katılmaları hususunda Emin-i maden ve Mirahur-ı evvel Mir Abdi Bey'in yazdığı davet buyuruldusu kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Emîn-i ma'den necâbetlü Abdi Bey hazretlerinin da'vet buyuruldusu.

Hâlen medîne-i Ayntâb'da mesned-nişîn-i şerî'at-ı garrâ fazîletlü Yesârî İbrahim Efendi zîde fazluhû ve me'zûn-ı bi'l-iftâ fakâhetlü el-Hâcc emîn Efendi ve müftî-i sâbık diyânetlü Ali Akif Efendi ve kâim-makâm-ı nakîbü'l-eşrâf şerâfetlü Şakir Efendi zîde fazlulum ve kıdvetü'l-emâcidi ve'l-a'yân siyâdetlü el-Hâcc Battal Ağa ve Cinânîzâde el-Hâcc Mehmed Emin Efendi ve mefâhiru'l-emsâl Serdârî Karagözzâde

‘izzetlü İbrahim Ağa ve vücûh-ı sâire zîdet mekâdiruhum inhâ olunur ki;

İşbu bin iki yüz on dokuz senesine mahsûben bâ-şartnâme sâhib-i ... ve muktezâsınca emr-i ‘âlî-i cihân-mutâ‘ Ayntâb mukâta‘ası sene-i mezbûr Mart’ı ibtidâsından şubatı gâyetine gelinceye kadar zabt ve rabt-ı hükûmet ve inhâ ve te’dîb-i erâzil

Sayfa 154/ Belge 220 (önceki sayfanın devamı)

ve eşkıyâ terfiye-i hâl ve te’mîn-i (silik) re‘âyâ ve berâyâ olmak endîşesiyle tevfiik-i Allâhu te‘âlâ (silik) ve tefvîz buyurulduğu vârid olan şartnâme ve şeref-sudûr (silik) ve müstebân idüğü meşhûdunuz ve meşhûd-ı enâm olup dikkat-i visâle (silik) memlekete kâdir ve hall ve ‘akd şîrâze-i umûr-ı nizâma muktedir (silik) lâ-bûd ve muktezî olduğuna binâen müntehab-ı enâm ve mütedeyyin (silik) elzem ise de siz ki muhâtabûn-ı mûmâ-ileyhimsiz mugâyir-i emr-i hümâyûna (silik) nevâhînin vücûhları esnâ-yı (silik) libâs-ı hal‘ ile mülebbes olup çespân görüldüğü vechile (silik) ihâle ve ircâ‘ olunageldikleri kâ‘ide-i kadîmeden olmağla ber-vech-i kavâ‘id merkûm tâife-i vücûh ve cümle erbâb-ı umûrun tarafımıza (silik) suâlâtınıza ve seferimizde kâin müsâ‘afenin (silik) ve tecvîzinde (silik) olmayacağı ma‘lûmunuz oldukda bâlâda mestûr olan (silik) lâzım ve muktezî ise de çend nefer şürefâda ve çend nefer ocaklıkda (silik) alup tarafımıza vürûda müsâra‘at-berle alur lâzımü’t-ta‘zîm ve’t-tesviye (silik) vedî‘a-i cenâb-ı hâlıkı’l-berâyânın isticlâb-ı da‘avât (silik) ve esbâb-ı istihsâline teşebbüs olunmak ve aralarında hemân (silik) buyurulduğumuz vusûlünde bi-ittihâd ve’l-kulûb ve ittifâku’l-cumhûr kıyâm ve hareket ve tarafımıza vürûd ve lühûka mübâderet ve mezîd-i i’tinâ ve dikkat eylemeniz bâbında mahsûsan da‘vetinizi hâvî işbu buyuruldu tahrîr ve enderûn ağavâtımızdan fahru’l-akrân Mansur Ağa ile ba’s ve tesyîr olunmuşdur inşa’llâhu te‘âlâ vusûlünde gerekdir ki, vech-i meşrûh üzere ve mart takarrub eylediğine göre te’hîr-i mesâğ virilmeyüp hemân kıyâm ve hareket ve medîne-i Ayntâb ma‘dene hayli bu‘d mesâfe olmak takrîbi mesîriyle tarafımıza vürûdu bezl-i nakdîne-i hamîyyet ve vedî‘a-i cenâb-ı bârî olan fukarâ-yı ra‘iyyetin âsâyış-i hâlleri olur bir kâr-ı hâyr-encâmın intâc ve ihtitâmı dakîkasına ibzâl-i vüs‘ ve kudret ve ber-mûceb-i buyuruldu ‘amel ve hareket ve hilâfindan hazer ve mücânebet eyleyesiz.

Fî 8 Zi’l-hicce sene 1219.

Kad vasale ... fi 11 Zi'l-hicce.

(silik) Mîr Abdi bâ-pâye-i mîrâhûr-ı evvel ve emîn-i ma'âdin (silik).

Sayfa 155/ Belge 221

Belgenin Özeti

Emîn-i maden ve Mirahur-ı evvel Mir Abdi Bey'in; Senikzâde el-Hâcc Hüseyin Ağa'nın Ayntâb mukataası iltizamına mütesellim tayin edildiğine dair kendisine gönderdiği mütesellimlik buyuruldusu kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Mîr-i mûmâ-ileyh tarafından Hacı Hüseyin Ağa hazretlerine mütesellimlik buyuruldusu.

Kıdvetü'l-emâsili ve'l-akrân hâlen dâiremizde Ayntâb'da me'mûren (silik) olan Senikzâde 'izzetlü el-Hâcc Hüseyin Ağa zîde kadruhû (silik) Ayntâb Kazâsı'na iki yüz on dokuz senesine mahsûben bâ-fermân-ı 'âlî (silik) mukâta'a-i mezbûr (silik) iltizâmımıza ihâle ve tefvîz buyurulmuş olup ancak (silik) ibtidâ-yı martda gerek mülhakan ve gerek melzûmen (silik) imrâr emîn-i vakt taraflarına bâ-fermûdehâ-yı da'vet ve (silik) mer'iyeden olduğu ve mukâta'a-i Ayntâb sene-i mezbûra mahsûben muhavvel 'uhde-i iltizâmımız (silik) merkûmenin kâffe-i vücûh ve ağavât ve ehl-i (silik) tarafımıza celb ve da'vetlerini hâvî buyuruldumuz tahrîr ve irsâl olunmuş olup lâkin vücûh-ı ahâlî bu tarafa geldiklerinde mukâta'a-i mezbûrenin emr-i hükûmeti karîn-i ta'tîl olacağı zâhir ve hüveydâ olduğundan bilâ-cürm-i ahâlî-i mûmâ-ileyhim tarafımıza gelüp (silik) vücûh üzere birinin mütesellim nasbıyla 'alâ-merâtibihim herkesin (silik) lâzimesi İlyas Ağa'da ve gerüye Ayntâb'a varıncaya kadar ehl-i dirâyetden birinin idâre-i emr-i hükûmete (silik) lâ-büd ve muktezî olmağın ol vakte değın bi'l-vekâle idâre-i hükûmet eylemek (silik) görülmekle fermûdemizi huzûr-ı vücûhda kırâ'at-berle cümlelerin dahi fermûdesi (silik) istihsânları olmağla vakt-i ma'lûma değın ol tarafda kalup vekâletin hasebiyle emr-i hükûmetin îfâsına kemâl-i dikkat ve i'tinâ eylemek tenbîhini hâvî işbu ruhsat-ı fermûdemiz tahrîr ve Enderûn ağavâtımızdan fahru'l-akrân Mansur Ağa ile ba's ve tesyîr olunmuşdur bi-mennihî te'âlâ vusûlünde gerekdir ki, vech-i meşrûh üzere ol tarafda kalup vücûh-ı memleket tarafımıza gelüp mütesellimleri nasben i'âde ve ol savba

vusûllerine kadar umûr-ı mütesellimliği îfâya dikkat ve ber-mûceb-i buyuruldu ‘amel ve hareket ve hilâfından hazer ve mücânebet eylesin.

Fî 3 Zi’l-hicce sene 1219.

Kad vasale ... fi 11 Zi’l-hicce.

(silik) Mîr Abdi bâ-pâye-i mîrâhûr-ı evvel ve emîn-i ma‘den ...

Sayfa 156/ Belge 222

Belgenin Özeti

Ayntâb’da bir kız çocuğunun malını korumak ve bütün umurunu görmek için es-Seyyid Mustafa Çelebi’nin vasî tayin edildiğine dair vesâyet hücceti.

Belgenin Transkripsiyonu

(silik)

(silik) mâl-ı mevrûsunu hıfz ve kâffe-i (silik) nasb olunması lâzım ve mühim olmağla sağîre-i (silik) işbu sâhibü’l-kitâb es-Seyyid Mustafa nâm kimesne müstakîm ve vesâyeti (silik) nef‘-i ‘azîm olduğunu zeyl-i sahîfe-i şer‘iyyede muharrerü’l-esâmî-i müslimîn (silik) hâkim-i muvakki‘-i sadr-ı kitâb tûbâ lehû ve hüsne me’âb efendi hazretleri merkûm es-Seyyid Mustafa Çelebi’yi (silik) vasî nasb ve ta‘yîn idüp merkûm dahi vesâyet-i mezkûreyi her vechile kabûl ve merâsimini (silik) ta‘ahhüd ve iltizâm itmeğîn mâ-hüve’l-vâki‘ bi’t-taleb ketb ve imlâ olundu.

Hurrire fi’l-yevmi’l-hâmis ‘aşera min-şehr-i Zi’l-hicce’i ş-şerîfe (tis‘a) ‘aşera ve mieteyn ve elf.

Şuhûdü’l-hâl:

-es-Seyyid Ali Efendi Boyacızâde

-Küçük es-Seyyid Mehmed Çelebi

-el-Hâcc Mehmed Köroğlanoğlu

-es-Seyyid Ahmed Çelebi

-Mehmed bin Mustafa

-es-Seyyid Yusuf Çelebi Bostanoğlu

-Mâî es-Seyyid Süleyman

-Molla Mehmed

-Ve gayruhum.

Sayfa 156/ Belge 223

Belgenin Özeti

Ayntâb'da Nefah Karyesi'nden Halil bin Hasan Kethüda ve zevcesi Hatice'nin, oğulları Ali'yi Mustafa isimli bir çocuğun kazara öldürmesinden ötürü, mezbur Mustafa ve babası Tütüncü Ahmed'den diyet karşılığında davacı olmaktan vazgeçtiklerini belirten diyet hücceti.

Belgenin Transkripsiyonu

Medîne-i Ayntâb'a tâbi' Nefah Karyesi ahâlîsinden iken ber-vech-i âtî maktûlen fevt olan Ali nâm sağîrenin verâseti babası Halil bin Hasan Kethüdâ ile vâlidesi Hatice binti () nâm hatuna münhasıra olduğu şer'an zâhir (silik) ve mütehakkık oldukdan sonra ebi'l-mezbûr Halil ile ma'rifetü'z-zât ümmü'l-mezbûre Hatice meclis-i şer'-i hatîr-i lâzîmü't-tevkîrde medîne-i mezbûrede Şhreküstü Mahallesi sükkânından işbu sâhibü'l-kitâb Mustafa nâm şâb-ı emredin babası ve tarafından zikr-i âtî ikrâr ve ibrâyı kabûle vekîl-i şer'îsi olan Tütüncü Ahmed nâm kimesne mahzarında her biri (silik) ikrâr-ı tâm ve takrîr-i kelâm idüp târîh-i kitâbdan bir mâh mukaddem oğlumuz ve mûrisimiz müteveffâ-yı mezbûr Ali karyemizden şehre gelüp sâlifü'z-zikr Şhreküstü Mahallesi derûnuna vürûdunda işbu mezbûr Tütüncü Ahmed'in oğlu mezbûr Mustafa saçma dolu tüfenk atup dâneleri oğlumuz müteveffâ-yı mezbûrun a'zâ-yı ma'lûmesine isâbet ve te'sîrinden nâşî birkaç sâ'at fevt olmuşdur dem ve diyetine müte'allika beynimizde münâza'a cereyân idüp âherü'l-emr bâ-vesâtet-i faslı için bir cild mushaf-ı şerîf hediyesi ve bir kılıç ve iki yüz elli guruş nakden üzerine ba'de inşâ-i 'akdü'l-musâlaha sulh-ı mezkûr bi'l-vücûh hakkımızda enfa' olduğuna binâen bizler dahi sulhu evlâ ve ahrâ görölüp hüsn-i rızâmızla kabûl ve bezl-i sulh olan mesbûku'l-beyân mushaf-ı şerîfî ve kılıcı ve nakd-i mezbûr tamâmen ve kâmilen işbu vekîl-i mezbûr Tütüncü Ahmed'in yedinden ahz ve istîfâ-yı hak ve beynimizde 'âlâ-vechi'l-mîrâs iktisâm idüp oğlumuz müteveffâ-yı mezbûr Ali'nin dem ve diyetine dâir 'âmm-i de'âvî ve kâffe-i husûsâtдан işbu mezbûr Tütüncü Ahmed'in oğlu merkûm Mustafa'nın ve babanın dahi zimmetlerini ibrâ-i 'âmm râfi'u'l-hisâmla ibrâ ve iskât

eyledik didiklerinde gıbbe't-tasdîki's-ser'î mâ-hüve'l-vâki' bi't-taleb ketb olundu.

Hurrîre fî-evâhir-i şehri Zi'l-ka'de seneti tis'a 'aşera ve mieteyn ve elf.

Şuhûdü'l-hâl:

- Tecer Mehmed Efendi
- es-Seyyid Mustafa Müsâfirzâde
- es-Seyyid Molla Mehmed Emin birâdereş
- Mehmed Emin Efendi Du'âcızâde
- es-Seyyid Abdurrahman Efendi Bademzâde
- el-Hâcc Molla Musa
- Molla Bekir İmâm-ı Beylerbeyi
- Molla Abdullah
- Molla Ali Hirrezâde
- es-Seyyid Molla Halid
- Molla Ömer Mesirgânlı
- Ali Çelebi Ehilcekoğlu
- Mehmed Çelebi Kasımoğlu
- Molla Mehmed Yapıcıoğlu
- Mehmed Efendi
- Hamza Çelebi
- Hasan Beşe Dervişoğlu
- Ali Beşe Kınıroğlu
- Fazıl Beşe Sıdıkaoğlu
- Hacı Mustafa Beşe
- İshak Beşe
- İmâm Bekir Çelebi
- Bekir Çelebi
- Hacı Bekiroğlu
- Ve gayruhum.

Sayfa 157/ Belge 224**Belgenin Özeti**

Ayntâb'da (silik) Mahallesi'nde müteveffâ el-Hâcc Mehmed Emin ibn es-Seyyid Mustafa'nın çocukları Mustafa, Fatma ve Ayşe'ye miras kalan malları korumak ve bütün umurlarını görmek için amcaları Mehmed Beşe'nin vasi tayin edildiğine dair vesâyet hücceti.

Belgenin Transkripsiyonu

Medîne-i Ayntâbda (silik) Mahallesi ahâlîsinden iken bundan akdem fevt olan el-Hâcc Mehmed Emin ibn es-Seyyid Mustafa'nın sulbî kebîr oğlu es-Seyyid Mustafa ve sulbiye sağîre kızları ... Fatıma ve Aişe babaları müteveffâ-yı merkûmdan isâbet iden mâl-ı mevrûslarını hıfz ve tesviye-i umûrlarına sığâr-ı mezbûrûnun 'ammileri Mehmed Beşe ibn el-merkûm es-Seyyid Mustafa nâm kimesne vasî nasb ve ta'yîn olunduğu işbu mahalle kayd şod.

Fî 17 Zi'l-hicce'ti's-şerîfe sene 1219.

Şuhûdü'l-hâl:

- Molla (silik)
- Mehmed Ali Beşe (silik)
- İsmail Çavuş (silik)
- Mustafa Beşe Çavuş
- Mi'mâr Mehmed Beşe.

Sayfa 157/ Belge 225

Belgenin Özeti

Ayntâb'da Sam Karyesi'nden müteveffâ Mustafa'nın mirasının oğlu Mustafa'ya kalıp ona vasiyye olarak tayin edilen ceddese Emine binti el-Hâcc Yusuf'un; aynı köyden Körek veled-i Nersiz ile müteveffâ Mustafa'nın ortak oldukları bağdaki Mustafa'nın hakkını, müteveffânın Körek'e olan borcunu ödemek için sattığına dair satış hücceti

Belgenin Transkripsiyonu

Medîne-i Ayntâb'a tâbi' Sam Karyesi ahâlîsinden iken bundan (akdem fevt olan) (silik) oğlu Mustafa'nın sulbî sağîre oğlu Mustafa'nın ceddese ve kıbel-i şer' den (silik) ez-zât Emine binti el-Hâcc Yusuf nâm hatunun er karındaşı ve tarafından (silik) vekîl olduğu es-Seyyid Abdurrahman Çelebi ibn es-Seyyid Mustafa Çelebi ve es-Seyyid (silik) şehâdetleriyle sâbit ve sübût-ı vekâletine hükm-i şer'î lâhık olan es-Seyyid Mehmed (silik) nâm kimesne meclis-i şer'-i hatîr-i lâzımü't-tevkîrde medîne-i mezbûrede Haiki Zimmiyân Mahallesi (silik) işbu hâmilü's-sefer hatunun oğlu Körek veled-i Nersiz nâm zimmî mahzarında bi'l-vekâle (silik) ve takrîr-i kelâm idüp sâlifü'z-zikr Sam Karyesi turâbında Beledî Mehmed yeri dimekle ma'rûf (silik) kâin kıbleten cebel ve garben Denikoğlu ve şarken ba'zen kendi mülküm ve ba'zen arz-ı hâlî ve şimâlen (kendi) bağlarım ile mahdûd tahmînen bin yedi yüz ... mülk bir kıt'a nısf hisse-i (şâyi'ası) (silik) mersûm Körek zimmînin ve nısf-ı âheri müteveffâ-yı mezbûr Mustafa'nın ile'l-vefât mülkleri olup ba'de vefâtihî hissesi oğlu sağîr-i mezbûr Mustafa'ya intikâl ve hissesine tahsîs olunmuş idi lâkin işbu Körek zimmînin müteveffâ-yı mezbûr zimmetinde vâcibü'l-edâ iki yüz elli guruş alacak hakkı olup kable'l-edâ fevt olmağla terekesinden şer'an edâ olunması iktizâ idüp müteveffâ-yı mezbûrun deyn-i mezkûrunu ... menkûl terekesi olmayup zarûret-i deyn için 'akârın bey'i lâzım geldiğinden zikr olunan nısf hisse sekiz yüz elli tike¹¹² bağın yedi yüz tikekini dahi işbu müşterî-i mezbûr Körek zimmîye iki yüz elli guruşa vasiyye-i mezbûre Emine vesâyeti hasebiyle îfâyı için bey' ve teslîm ve temlîk idüp müşterî-i mersûm zimmî dahi ber-minvâl ba'de'l-iştirâ ve't-teslîm ve't-temlîk ve'l-kabûl semen-i mezkûr olan iki yüz elli guruş ancak kabzına takâs ve mersûm dahi mukassa ve kabûl eylediği mâ-hüve'l-vâki' bi't-taleb ketb ve imlâ olundu.

Hurrîre fi'l-yevmi'l-işrîn min-şehr-i Zi'l-hiceti's-şerîfe li-seneti tis'a 'aşera ve mieteyn ve elf.

Şuhûdü'l-hâl:

-Şeyh Celaleddin Mehmed ibn Mehmed Mehdi

-Çavuşoğlu Semu Mehmed

-Mezra'alı Selim Hacı Piroğlu yeğeni Ali Beşe

¹¹² Üzüm ağacı (Çağatayca).

- Öksüz Mehmed Kethüdâ
- Veli'nin oğlu Mehmed Kethüdâ
- Çolak Hüseyin
- Ramazan
- Ve gayruhum.

Sayfa 157/ Belge 226

Belgenin Özeti

Ayntâb'da Eblehan Mahallesi'nden müteveffâ es-Seyyid Emir Hüseyin oğlu Seyyid Mustafa'nın küçük çocukları Ali ve Mehmed'e miras kalan malları korumak ve bütün umurlarını görmek için amcaları es-Seyyid İbrahim'in vasi tayin edildiğine dair vesâyet hücceti.

Belgenin Transkripsiyonu

Medîne-i Ayntâb'da kâin Eblehân Mahallesi ahâlîsinden iken bundan akdem fevt olan Emir Hüseyin oğlu demekle ma'lûm es-Seyyid Mustafa bin es-Seyyid Mehmed'in sulbî sağîr oğulları es-Seyyid Ali ve es-Seyyid Mehmed müteveffâ-yı merkûmdan isâbet iden mâl-ı mevrûslarını hıfz ve tesviye-i umûrlarına sağîrân-ı mezbûrânın 'ammileri es-Seyyid İbrahim nâm kimesne vasî nasb ve ta'yîn olunduğu kayd şod.

Şuhûdü'l-hâl:

- Kadifeeğercisi oğlu es-Seyyid Mehmed
- Birâdereş es-Seyyid Salih
- Bankodezoğlu Halil Bey
- Miskin Dede.

Sayfa 158/ Belge 227

Belgenin Özeti

Ayntâb'da Eblehân Mahallesi'nden iken fevt olan Mayir Selimoğlu es-Seyyid Mustafa ibn es-Seyyid Mehmed Çelebi'nin eski zevcesi Fatıma tarafından vekîl tayin edilen, müteveffânın kardeşi ve şu anda mezbûre Fatıma'nın zevci olan

Mehmed Çelebi'nin; zevcesi Fatıma'ya müteveffâ-yı mezbûrdan miras kalan Arbin mezra'ası Leyenciyeri mahallindeki bağı, Keparik oğlu Eodoro Kören'e sattığına dair satış hücceti.

Belgenin Transkripsiyonu

Medîne-i Ayntâb'da Eblehân Mahallesi ahâlîsinden iken bundan akdem fevt olan Mayir Selimoğlu dimekle ma'rûf es-Seyyid Mustafa ibn es-Seyyid Mehmed Çelebi'nin li-ebeveyn er karındaşı ve zevce-i metrûkesi (silik) sâni ve tarafından zikr-i âfî bey'i ikrâra vekîl-i şer'îsini (silik) ibnü'l-mezbûr Mehmed Çelebi nâm kimesne meclis-i şer'-i enverde medîne-i mezbûrede (silik) işbu râfi'ü's-sefer Keparik oğlu Eodoro Kören nâm zimmî (silik) ikrâr ve takrîr-i kelâm idüp medîne-i mezbûrede Arbin mezra'ası (silik) Leyenciyeri dimekle ma'rûf mahalde kâin lede'l-ahâlî (silik) beş yüz tikek i'zâzîlik harâbe bağı karındaşım müteveffâ-yı mezbûrdan (silik) ba'de vefâtihi zevce-i metrûkesi olan müvekkilim merkûme Fatıma ile (silik) vasîleri olduğum sağır oğulları es-Seyyid Ali bin es-Seyyid Mehmed'e intikâl (silik) mezbûrenin zevci müteveffâ-yı mezbûr zimmetinde olan mihr-i mü'eccel-i ma'lûmesin (silik) terekesi olmayup ve bağı mezkûr dahi harâbe olup sağırler hakkında (silik) binâen benim ma'rifetimle hîn-i taksîmde bağı mezbûr müvekkile-i mezbûre (silik) virilmiştir ol vechile mülkü olmağla hâlen tarafeynden îcâb ve kabûlü hâvî (silik) 'ârî bağı mezkûr zevcem müvekkile-i mezbûre işbu mersûm (silik) sahîh-i şer'î ile on iki guraşa bey' ve teslîm ve temlîk eylediği (silik) ve kabûl ve temellük idüp gabn ve takrîr da'vâsından dahi (silik) semen-i mezkûru yedinden tamâmen ahz u kabz itmekle fî-mâ-ba'd bağı mezkûrun mersûm (silik) mülk-i müşterâsıdır hasbe mâ-yeşâ' ve yehtâr mutasarrıf olsun didikde (gıbbe't-tasdîki'ş-şer'î) mâ-hüve'l-vâki' bi't-taleb ketb olundu.

Hurrîre fî-evâhir-i Zi'l-hicce seneti tis'a 'aşera ve mieteyn ve elf.

Şuhûdü'l-hâl:

- Bankodezoğlu Halil Bey
- Kadife Eyercisioğlu es-Seyyid Salih Çelebi
- Ve es-Seyyid Mehmed Çelebi
- Ve Mehmed Beşe
- Ve Molla Mustafa

-Ve gayrumum.

Sayfa 158/ Belge 228

Belgenin Özeti

Ayntâb kadısı es-Seyyid İbrahim Yesârî'nin; Ayntâb nâibliğine es-Seyyid Mehmed Efendi'yi tayin ettiğine dair kendisine yazdığı mektup kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

‘İzzet-me’âb fazîlet-nisâb fahru’l-kitâb mevlânâ es-Seyyid Mehmed Efendi kâm-yâb ba‘de’t-tahiyyetü’l-behiyye nümûde-muhibbleridir ki,

Devlet-i ‘aliyyeye ahkâm-ı şer‘iyyenin istihkâmı zımında münâkasaya mebnî tahrîr olunup irâdemizle mahzarın mefhûmu zuhûruna kadar bizim âher mahalle kıyâmımız kâ‘ide-i hükkâm-ı kirâmdan olmağla mahfil-i şerîfe ihtirâmen ve şer‘-i şerîfe tevkîran âher mahalle hareket olunup cenâbın tarafımızdan vakt-i merhûna kadar bi’l-vekâle umûr-ı şer‘iyye-i idâre ve ru‘ûsu ve senedâtı dahi temhîr ve sicill-i mahfûza mukayyed efendi ma‘rifetiyle cemî‘isini kayd ve tahrîr itdirüp iktizâ iden kısmet-i ‘askeriyye dahi terkîm ve ‘alâ-mâ-faraza’llâhu te‘âlâ beyne’l-verese taksîm eyleyüp devlet-i ‘aliyyeye iktizâ iden mutâbık i‘lâmâtda tarafımıza rücû‘ iderek câdde-i müstakîmden ser-i mü inhirâf itmeyesiz ve’s-selâm.

Fî 19 Zi’l-hicce sene 1202.

El-fakîr es-Seyyid İbrahim Yesârî el-müvellâ hilâfe be-medîneti Ayntâb.

Sayfa 158/ Belge 229

Belgenin Özeti

Ayntâb’a Kızılhisar Karyesi’nden Şükrü binti Halil’in; Seylan Karyesi’ndeki bağımlı Zeyneb binti el-Hâcc Ebubekir’e hibe eylediğine dair ferâgat hücceti.

Belgenin Transkripsiyonu

Medîne-i Ayntâb’a tâbi‘ Kızılhisar Karyesi sâkinelerinden Şükrü binti Halil nâm hatun meclis-i şer‘-i şerîf-i enverde yine karye-i mezbûre sâkinelerinden işbu

râfi‘atü’l-kitâb Zeyneb binti el-Hâcc Ebubekir nâm hatun mahzarında ikrâr-ı tâm ve takrîr-i kelâm idüp Seylan Karyesi’nde vâki‘ kıbleten ve şimâlen ve şarken Tulum Ali bağları ve garben Kara Fatıma bağı ile mahdûd bir kıt‘a tahmînen beş yüz tikek bağımı işbu mezbûre Zeyneb nâm hatuna hibe-i sahîh-i şer‘î ile hibe eyledim mezbûre dahi kabûl eyledikten sonra mukâbili bana beş guruş i‘tâ ve ben dahi kabûl eyledim bağ-ı mezkûr-ı mahdûda kat‘â ‘alâkam yokdur mezbûrenin mülk-i mevhibesidir zimmetini min-küllî’l-vücûh ibrâ eyledim didikde gıbbe’t-tasdîki’ş-şer‘î mâ-hüve’l-vâki‘ bi’t-taleb ketb ve imlâ olundu.

Hurrire fi’l-yevmi’s-sânî ve’l-‘işrîn min-şehr-i Ramazân seneti tis‘a ‘aşera ve mieteyn ve elf.

Şuhûdü’l-hâl:

- Hacı Ömer oğlu Hacı Mehmed
- Çebi Kulakoğlu Molla Hasan
- İshak Koca
- İmâm Molla Mustafa
- Bayram oğlu Halil
- Aişe Fatıma oğlu Mehmed
- Deşi Apu
- Yahya Boybeyi
- Karındaşı Hacı
- Ve gayruhum.

Sayfa 159/ Belge 230

Belgenin Özeti

Ayntâb’da Dellak Karyesi’nden iken fevt olan Ahmed’in vârisleri eski zevcesi Esmer binti Tahir ve çocukları Emine, Mehmed ve Abdi’nin; vekilleri vasıtasıyla Kanberoğlu Ahmed ibn Ali’nin vârislerine, karye mezraası yakınlarında kendilerine miras kalan bağları Kanberoğlu Ahmed’in haksız yere işgal etmesi hususunda açtıkları dava sonucunda; Kanberoğlu Ahmed’in vârislerinin, mezkur bağların Kanberoğlu Ahmed’e müteveffâ Ahmed tarafından satıldığına dair şahit göstermeleriyle, davacıların davalarının iskat olduğuna dair yazılan i‘lâm kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Medîne-i Ayntâb'a tâbi' Dellak nâm karye sükkânından iken bir sene mukaddem fevt olan (silik) Ahmed'in verâseti zevce-i menkûha-i metrûkesi Esmer binti Tahir ile sulbiye (silik) ve sağîre kızı Emine'ye ve li-ebeveyn er karındaşı oğulları Mehmed ve Abdi (silik) medîne-i mezbûrede Şarkıyan Mahallesi ahâlîsinden olup binti'l-mezbûre (silik) ve taraftan zıkr-i âti da'vâya vekîl-i şer'îsi olduğu zât-ı mezbûre (silik) Arifân Gülşe oğlu Ahmed ibn-i Molla Ali ve Kürdoğlu es-Seyyid Mehmed ibn (silik) Gani dimekle 'arîf İbrahim bin Mehmed nâm kimesne meclis-i şer'-i enverde (silik) ahâlîsinden Kanberoğlu dimekle ma'rûf sâhibü'l-kitâb Ahmed ibn Ali (silik) bi'l-vekâle üzerine da'vâ ve takrîr-i kelâm idüp zevcem müvekkile (silik) müteveffâ-yı merkûm Ahmed'in hayâtında mülkü olup karye-i mezbûre (silik) mezra'a turâbında vâki' kıbleten Gülekçi Hacı Ahmed ve garben Şeyh Mehmed (silik) bağları ve şarken arz-ı hâlî ile mahdûd bir kıt'a üç yüz tikek bağ (silik) Ahmed'in fevtinden sonra vereselerine intikâl ve müteveffâ-yı mezbûrun (silik) iktisâm olundukda bağ-ı mahdûd-ı mezkûr zevcem müvekkile-i mezbûre (silik) ifrâz ve ta'yîn olunmuş iken işbu merkûm Kanberoğlu Ahmed bağ-ı mezkûr (silik) yüz elli tikekini meşâ'an zabt ider suâl olunup kasr-ı yedine (silik) murâdımdır didikde gıbbe's-suâl merkûm Kanberoğlu İbrahim'in zevcesi (silik) babası müteveffâ-yı mezbûr Abdi oğlu Ahmed'in hayâtında mülkü olup lâkin (silik) bir sene mukaddem bağ-ı mahdûd-ı mezkûrun cânib-i garbında vâki' (silik) hisse-i mu'ayyenesini bana kırk guruş semen-i makbûza bey' ve temlîk ve teslîm idüp (silik) müşterâm olduğuna binâen sinîn-i ma'lûmedir buçuk zabt iderdim deyü da'vâ (silik) idicek gıbbe'l-istintâk ve'l-inkâr dâfi'-i mezkûrdan def'-i mezbûruna mutâbık beyyine taleb olundukda udûl-ı ahrâr-ı ricâl-i müslimînden Hüseyin bin Ahmed ve Şeyh Mehmed ibn Mehmed nâmân kimesneler meclis-i şer'e hâzırân olup eserü'l-istişhâd fi'l-hakîka sâlifü'l-beyân (silik) nâm mezra'a turâbında vâki' hudûd-ı erba'a-i mezkûresi ma'lûmumuz olan bir kıt'a üç yüz tikek i'zâzlık bağ müteveffâ-yı mezbûr Abdi oğlu Ahmed'in hayâtında mülkü olup fevtinden üç sene mukaddem taraf-ı garbîsinden yüz elli tikek nısf hisse-i mu'ayyenesini kırk guruş semen-i makbûza işbu mezbûr Kanberoğlu Ahmed'e bey' ve temlîk ve ba'dehû ber-minvâl-i muharrer ikrâr eyledi deyü her biri edâ-yı şehâdet-i şer'iyye eylediklerinde ba'de ri'âyeti şerâiti'l-kabûl şehâdetleri

makbûle olmağın mûcebince bağ-ı mezkûrun yüz elli tikek nisf hisse-i mu'ayyenem müdde'â-i 'aleyh mezbûr Kanberoğlu Ahmed'in mülk-i müşterâ ve hakk-ı sarîhi olduğı ba'de'z-zâhir Gani oğlu İbrahim bî-vech mu'ârazadan şer'an men'-berle mâ-vaka'a bi't-taleb ketb olundu.

Hurrîre fî-evâhir-i şehri Zi'l-ka'de seneti tis'a ve 'aşera ve mieteyn ve elf.
Şuhûdü'l-hâl.

Sayfa 159/ Belge 231

Belgenin Özeti

Abdülcebbarzâde Süleyman Bey Efendi'nin kethüdâsı ser-bevvâbîn Mehmed Sadık Ağa'nın; el-Hâcc Battal Ağa'ya, Ayntâb'daki damga-yı kirbâs mukâta'asının kendisine ihâle olunduğı beyânıyla yazdığı kâime sureti.

Belgenin Transkripsiyonu

İki il voyvodası Abdülcebbarzâde devletlü Süleyman Bey Efendi'nin kethüdâları sa'âdetlü ser-bevvâbîn Mehmed Sadık Ağa hazretlerinin memhûren sa'âdetlü el-Hâcc Battal Ağa'ya hitâben vürûd iden kâime sûretidir.

Sa'âdetlü mekrametlü mürüvvetlü peder-i e'az ve ekremim ağa-yı 'âlî-kadr hazretleri,

Bu sene-i mübârekede ... ve Darendede ve Maraş ve Ayntâb ve Kars havâlîlerinde damga-yı kirbâs mukâta'asının üç rub'u ber-vech-i mukâta'a mahdûmumuz şerâfetlü es-Seyyid Ebubekir Efendi'ye tevcîh buyurulup cenâb-ı şerefleriyle miyânede külf-i teklîf ber- taraf olmak hasebiyle Ayntâb'da olan damga-yı kirbâs mukâta'asının zabt ve tanzîmi 'uhdenize ihâle olunmağla emâneten bir sene taraf-ı şereflerinden zabt ve sene hitâmında hâsılât-ı defteri ifâde mi idersiz yahud bir âhere der'uhde ider tarafımızdan şartnâme matlûb mu buyurulur her ne vechile tanzîm buyurulur ise re'y-i müstahsenenize ihâle olunduğı ma'lûmunuz buyuruldukda ne vechile re'y buyurulur ise haberini tarafımıza tahrîr buyurmaları me'mûlüyle kâime-i ma'rifet tahrîrine mübâderet kılınmışdır.

Fî 5 Şevvâl sene 1219.

Ayntâbî Mehmed Sadık ser-bevvâbîn kethüdâ-yı ...

Sayfa 160/ Belge 232**Belgenin Özeti**

Ayntâb'da Bey Mahallesi'nden iken fevt olan Ali Beşe'nin eski zevcesi Hatice'nin, Ali Beşe'nin oğlu Ali'nin babasından miras hakkı olan ve Mirhan turâbında Asarcık mahallinde bulunan bağı haksız yere Maytakoğlu İbrahim Beşe'ye satması iddiasıyla; Ali Beşe'nin vârisi Ali'nin ceddeleri ve vasiyesi Halime binti Salih'in, İbrahim Beşe'nin vârisi Mehmed Beşe'ye açtığı dava sonucunda; Mehmed Beşe'nin delil göstermekte aciz olması ve mezbûre Hatice'nin satışının meşru olmaması nedeniyle bağı mezkûrun vasiye-i mezbûre Halime Hatun'a teslimi konusunda yazılan i'lâm kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Medîne-i Ayntâb'da Bey Mahallesi ahâlîsinden iken bundan akdem fevt olan (silik) oğlu Ali Beşe'nin sulbî sağır oğlu Ali'nin ceddeleri ve kibel-i şer' den bâ-hüccet-i şer' iyye vasîsi olan (ma'rifetü'z-zât) ve sâhibetü'l-kitâb Halime binti Salih nâm hatun meclis-i şer'-i hatîr-i (lâzîmü't-tevkîrde mahalle-i) mezbûre ahâlîsinden zikr-i âtî bağa vâzî'u'l-yed olan Maytakoğlu dimekle ('arîf) İbrahim Beşe nâm kimesne mahzarında bi'l-vesâye üzerine da'vâ ve takrîr-i kelâm idüp (medîne-i mezbûra) tâbî' Mirhan turâbında Asarcık nâm mahalde vâki' lede'l-ahâlî (silik) ba'zen kara ... mahlût tahmînen dört yüz elli tikek bir kıt'a i'zâzlık bağ (silik) olduğum kızımın oğlu sağır-i merkûm Ali'nin babası müteveffâ-yı mezbûr Bayrakdâr oğlu Ali'nin hayâtında mülkü olup ba'de vefâtihi zevce-i metrûkesi işbu hâzıra-i meclis-i şer' Hatice mihr-i mü'eccel (silik) hisse-i semînesini îfâ ider müteveffâ-yı merkûmun sâir menkûl terekesi mevcûd iken mezbûre Hatice bilâ-vesâye ve bilâ-ma'rifeti's-şer' bağ-ı mezkûru mihr-i mü'eccel-i mezkûru (silik) şer' iyyeden kendü için mesâğ-ı şer' yok iken 'akârdan (silik) sekiz sene mukaddem merkûm Mehmed Beşe'ye yirmi yedi gurusu semen-i makbûzuna bey' (silik) olan gallesinin dahi bana teslîme tenbîh-i şer'î olunması bi'l-vesâye murâdımdır didikde takrîr-i meşrûhuna muvâfık bir kıt'a fetvâ-yı şerîf ibrâz eyledikde gıbbe's-suâl merkûm Ahmed Beşe cevâbında fi'l-hakîka mahall-i merkûmda vâki' bağ-ı mezkûr müteveffâ-yı mezbûr Ali Beşe'nin terekesi cümlesinden olup sekiz sene mukaddem zevce-i metrûkesi

merkûme Hatice oğlu saġîr-i mezbûr Ali'nin vasîsi olmak iddi'âsıyla ber-minvâl-i muharrer yirmi yedi guruş semen-i makbûzuna bana bey' idüp bir müddet mutasarrıf olduktan sonra zevce-i mezbûre Hatice benden da'vâ idüp hattâ lede's-şer'î'l-enver merkûm ile mürâfa'a-i şer' olduğumuzda da'vâsı mesmû' olmayup kemâ-kân baġ-ı mezkûr yedimde îfâ olmuşdur deyü sinîn-i mezkûreden berü baġ-ı mezkûrun hâsılâtını kabz eylediğini ikrâr iderek def'e tasaddî eyledikde gıbbe'l-istintâk ve'l-inkâr mezbûr Mehmed Beşe'den mukaddem merkûm Hatice'nin gerek hîn-i bey'inde saġîr-i mezbûrun vasiyye-i mansûbesi olduğuna ve ba'dehû 'alâ-vifakı's-şer'î fasl-ı da'vâ olduklarına yine taleb olundukda ba'de'l-imhâli's-şer'î husûs-ı merkûma mutâbık ityân-ı beyyineden izhâr-ı 'aciz idüp ber-muktezâ-yı şurû'-ı kavîm zevce-i mezbûre Hatice ba'de't-tahlîfi's-şer'î ber-mûceb-i fetvâ-yı şerîf baġ-ı mezkûrun mesûğât-ı şer'iyeden birisini uymayarak bey' olunması şer'an sahîh ve câiz olmadığına binâen fî-mâ-ba'd baġ-ı mezkûrdan kasr-ı yed ve vasiyye-i mezbûre Halime hatuna red ve teslîme müdde'â-i 'aleyh mezbûr Mehmed Beşe ba'de't-tenbîhi's-şer'î sinîn-i mezkûrede makbûzu olan gallenin dahi mikdârı için vasiyye-i merkûme Halime beyâna havâle olunmaġla mâ-hüve'l-vâki' bi't-taleb ketb ve imlâ olundu.

Tahrîren fi'l-yevmi't-tâsi' ve'l-işrîn min-şehr-i Zi'l-hiceti's-şerîfe seneti tis'a 'aşera ve mieteyn ve elf.

Şuhûdü'l-hâl:

-es-Seyyid Ali Çelebi

-Muhzır el-Hâcc Mehmed

-es-Seyyid Osman Efendi

-Mehmed bin Abdullah

-Salih Aġa

-Tahtanlı İbrahim

-Muhzırbaşı Hızır Aġa

-Musaddak Beşe

-Ve gayruhum.

Sayfa 161/ Belge 233**Belgenin Özeti**

Ayntâb'daki Ehl-i Cefâ Mahallesi'nden Torbacıoğlu es-Seyyid Yusuf ve Küçük Bakkal es-Seyyid Mehmed ibn Hacı İbrahim isimli kardeşlerin; babalarından kalma evin kendilerine düşen hisselerini diğer kardeşleri Pazarbaşı es-Seyyid Salih'e sattıklarına ve menzil-i mezkûrda hiçbir hakları kalmadığına dair yazılan satış hücceti.

Belgenin Transkripsiyonu

Medîne-i Ayntâb'da Ehl-i Cefâ Mahallesi ahâlîlerinden Torbacıoğlu dimekle 'arîf es-Seyyid Yusuf ve Küçük Bakkal es-Seyyid Mehmed ibn Hacı İbrahim nâmân karındaşlar meclis-i şer'-i hatîr-i lâzımü't-tevkîrde (silik) merkûmânın li-ebeveyn karındaşları olan işbu râfi'u'l-kitâb Pazarbaşı es-Seyyid (Salih) nâm kimesne mahzarında her biri ikrâr-ı tâm ve takrîr-i kelâm idüp mahalle-i mezbûrede kâin (silik) mülk-i iştirâsı olan merkûm Yusuf Çelebi menzili ve şarken ba'zen (silik) tarîk-i 'âmm ile mahdûd iki fevkânî ve iki tahtânî büyütl ve bir (silik) mu'ayyeneyi müştemil bir bâb hâriciye ve dâhiliye menzil babamız (silik) ba'de vefâtihî bi'l-cümle vereselerine intikâl itdikde cânib-i garbda (silik) evini vâlidemiz Hatice hatunun hissesine tahsîs olunup gerek (silik) ve gerek li-eb kız karındaşımız olan müteveffîye İmiş hatun (silik) müstakil mülkü olmağla cümlesini semen-i ma'lûme ve makbûle ile karındaşımız merkûm (silik) temlîk eyledikten sonra merkûm dahi kendi mâlıyla odalar ve tahtânîleri (silik) binâ külliyyen tecdîd idüp ol vechile hâriciye-i mezkûre 'alâ-(silik) Salih Ağa'nın hâssaten mülkü olup ancak dâhiliye mârû'z-zikr (silik) Ağa ile gerek pederimizden müntakil ve gerek vâlidemiz Sitti hatun (silik) kız karındaşımız İmiş hatundan müntakil ber-vech-i müsâvât (silik) müsâvâtle bundan esbakdan berü miyânelerimizde 'alâ-vechî'l-iştirâk (silik) kalmış olup şimdi bizler sülûsân hissemizi karındaşımız merkûm (silik) murâd itdiğimizde menzil-i mezkûrun cümleten hises-i eslâsı bin (silik) takdîr olunup karındaşımız merkûm Salih Ağa'nın menzil-i mezkûreye (silik) ve gerek saçağına ve tahtasına mesârif itmiş olduğu cem'an üç yüz seksen (silik) kabûl ve kesr ... nihâd oldukdan sonra bâkî cümlesi altı yüz yirmi guruş (silik) her birimiz sülûs hissemize iki yüz altı buçuk guruş yirmi akçeye ki ikimiz (silik) hisselerimizi dört yüz on üç guruş

kırk ufak akçeye karındaşımız Salih Ağa'ya her birimiz sülüs hissemizi bi-cemî'i't-tevâbi' ve'l-levâhık ve kâffetü'l-hukûk ve'l-merâfık tarafeynden îcâb ve kabûlü hâvî ve şurût-ı müfside ve 'ukûd-ı mubtiladan 'ârî bey'-i bât-ı sahîh-i şer'î ile bey' ve teslîm ve temlîk eylediğimizde müşterî-i merkûm karındaşımız Salih Ağa dahi ber-minvâl-i muharrer ba'de'l-iştirâ ve't-teslîm ve't-temellük ve'l-kabûl semeni olan meblağ-ı mezbûru bi't-tamâm ve'l-kemâl yedinden her birimiz hissemiz üzere ahz u kabz idüp gabn ve takrîr da'vâsından dahi zimmetlerimizi ibrâ-i 'âmm râfi'u'l-hisâmla ibrâ ve iskât eyledik fî-mâ-ba'd menzil-i mahdûd-ı mezkûrda bizim kat'â 'alâkamız kalmayup karındaşımız Salih Ağa'nın bir sülüsü mülk-i mevrûsu ve iki sülüsü dahi bizlerden mülk-i müşterâsı olmak üzere müstakilen tamâmen kendi mülküdür hasbe mâ-yeşâ' ve yehtâr mutasarrıf olsun didiklerinde gıbbe't-tasdîki's-şer'î mâ-vaka'a bi't-taleb ketb olundu.

Hurrîre fî-yevmi'l-hâmis ve'l-'işrîn min-şehr-i Recebü'l-ferd seneti tis'a 'aşera ve mieteyn ve elf. (1219)

Şuhûdü'l-hâl:

- Güllüzâde semâhatlü el-Hâcc şerîf Efendi
- Fahru'l-e'immeti fazîletlü es-Seyyid Fazlı Efendi
- Kanalcızâde sa'âdetlü Mehmed Efendi
- Hacı Halidzâde şerâfetlü el-Hâcc Ali Efendi
- Hacı Mirzazâde siyâdetlü Emir Ağa
- Tahmîs yazıcısı Seyyid Mehmed Efendi
- Debbâğ şerâfetlü Şeyh Ağa
- Yekdest letâfetlü Ahmed Efendi
- Molla Mustafa Bî-namâzcıoğlu
- Yazıcı Molla Mehmed Basmacıoğlu
- Yekdâş Beşe Bakkâl
- Saka Beşe Bakkâl
- Arnabud oğlu Ahmed
- Teke Beşe'nin yeğeni Ali
- Güvercin'in karındaşı İsmail
- Basarlıoğlu Mehmed

-Ve gayruhum.

Sayfa 162/ Belge 234

Belgenin Özeti

Ayntâb'da Bey Mahallesi'nden iken fevt olan Hüsrevoğlu Hüseyin bin Molla Mehmed'in, zevcesi Fatıma binti Seyyid Mustafa ile çocukları Hüseyin, Mustafa, Hatice ve Zeyneb'e miras kalan tereke kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Medîne-i Ayntâb'da Bey Mahallesi ahâlîsinden iken bundan akdem fevt olan Hüsrevoğlu dimekle 'arîf Hüseyin bin Molla Mehmed'in verâseti zevce-i menkûha-i metrûkesi Fatıma binti Seyyid Mustafa ile sulbî kebîr oğlu Mehmed ve diğerk sulbî kebîr oğlu Hüseyin ve diğerk sulbî oğlu sağîr Mustafa ve sulbiye kebîre kızı Hatice ve diğerk kızı kebîre Zeyneb'e münhasıra idüğü şer'an zâhir ve mütehakkık olmağla müteveffâ-yı merkûmun terekesi ma'rifet-i şer'le tahrîr ve terkîm ve bi'l-iltimâs vereseleri beyninde tevzî' ve taksîm-i defterdir ki ber-vech-i âtî beyân olunur.

Hurrire fi'l-yevmi'l-hâmîs ve'l-ışrîn min-şehr-i Muharremü'l-harâm seneti 'ışrîn ve mieteyn ve elf.

Dellâkbaba'da bağ (silik)		1000 tikâk, 25 guruş	
(silik) i'zâzlık bağ		600 tikâk, 50 guruş	
Beylerbeyi'de Bozyazı'da i'zâzlık bağ		1000 tikâk, 125 guruş	
Ruk'ababa'da Karalık bağ		800 tikâk, 20 guruş	
Beylik'de vâki' boz eşcârı		7 'aded, 10 guruş	
Arapgîn toprağında ceviz eşcârı		15 'aded, 15 guruş	
1 merkeb	15 guruş	3 köhne kilim	6 guruş
1 köhne halı	1 guruş	1 tencere	1 guruş
1 kavarda taşı	6 guruş	1 ibrik	2 guruş
3 lengeri	2 guruş	2 şerbet tası	1 guruş
4 saçak	2 guruş	2 (silik)	5 guruş
1 dülek	5 guruş	2 yasdık	3 guruş
5 köhne sandık	5 guruş	3 köhne ...	3 guruş

Mevcûd bağ yeri	3 guruş	2 katarmîz	5 guruş
1 ...	5 guruş		
Delükkarın'da bağ	çağuşanda i'zâzlık	600 tikâk, 120 guruş	
Mihrimânda i'zâzlık bağ		600 tikâk, 50 guruş	
İlisucu'nda i'zâzlık bağ		400 tikâk, 50 guruş	
Cem'an yekûn 538 guruş			

Minhe'l-ihracât

Techîz-i tekfîn	15 guruş	Resm-i kısmet-i 'âdî	13,5 guruş
Kâtibiye	2 guruş	Çukadâriye	2 guruş
Muhziriye	1 guruş		
Cem'an yekûn 33,5 guruş			

Sahhu'l-bâkî li't-taksîm beyne'l-verese 504,5 guruş (yalnız beş yüz dört buçuk guruşdur)

Hisse-i ibni'l-mezbûr Mehmed	110 guruş 43 akçe
Hisse-i ibni'l-mezbûr Hüseyin	110 guruş 43 akçe
Hisse-i ibni'l-mezbûr Mustafa	110 guruş 43 akçe
Hisse-i ibneti'l-mezbûre Hatice	55 guruş 21 akçe
Hisse-i ibneti'l-mezbûre Zeyneb	55 guruş 21 akçe
Küsûr-ı li't-taksîm	1 akçe

Tahakkuk-ı 'özl-i şer'îye binâen husûs-ı âti'l-beyânın mahallinde ketb ve terkîmi iltimâs olunmağın cânib-i şer'at-ı enverden me'zûnen mürsel fahru'l-kitâb es-Seyyid Osman Efendi ibn Mehmed Cinânî Efendi medîne-i Ayntâb'da Tarla-yı Atîk Mahallesi'nde vâki' Bademzâde vereselerinin menziline varılıp zeyl-i sahîfede muharrerü'l-esâmî-i müslimîn mahzarlarında 'akd olan meclis-i şer'-i 'âlîde merhûm Bademzâde el-Hâcc Mehmed Efendi'nin zevce-i metrûkesi ma'rifetü'z-zât Asiye hatun ibnet Abdullah meclis-i ma'kûd-ı mezkûrede Sadrî kebîr oğlu müteveffâ es-Seyyid el-Hâcc Abdullah Ağa'nın sulbî kebîr oğlu bâ'is-i hâze'r-rakam es-Seyyid Abdurrahman Efendi mahzarında ikrâr-ı tâm ve takrîr-i kelâm idüp zevcim müteveffâ-i mezbûr el-Hâcc Mehmed Efendi mukaddemâ fevt oldukda terekesinde olup üzerinde 'akd-i meclis-i şer' olan işbu menzil sekiz sehim i'tibâr olup sihâm-ı mezbûreden bir sehim hisse-i

şâyi‘ası bana ve yedi sehim hissesi verese-i sâireye intikâl itmiş idi hâlen yedi sehim hisse be-tarîki’l-münâsaha işbu merkûm Abdurrahman Efendi ile sâir veresinin meşâ‘an ve müşteriken mülk-i mevrûsları olup ve bir sehim

Sayfa 163/ Belge 234 (önceki sayfanın devamı)

hisselerini ber-minvâl-i muharrer benim mülküm olmağla el-hâletü hâzihî zikr olunan bir sehim hissemi tarafeynden îcâb ve kabûlü hâvî ve şart-ı müfside (silik) bey‘-i bât-ı sahîh-i şer‘î ile işbu mezbûr Abdurrahman Efendi’ye yüz seksen guruşa bey‘ ve teslîm ve temlîk eyledim müşterî-i mezbûr dahi ber-minvâl-i muharrer ba‘de’l-iştirâ ve’t-temlîk ve’t-teslîm ve’l-kabûl semeni olan meblağ-ı mezbûr yüz seksen guruşu tamâmen yedinden ahz u kabz idüp gabn ve takrîr da‘vâsından dahi zimmetini ibrâ’-i ‘âmm ile ibrâ eyledim fî-mâ-ba‘d menzil-i mezkûrda olan (silik) hisse-i şâyi‘amda ‘alâkam kalmadı oğlumun oğlu mezbûr es-Seyyid Abdurrahman Efendi’nin mülk-i müşterâsıdır didikde nâib-i mûmâ-ileyh dahi (silik) tahrîr (silik) bulunan ümenâ’-i şer‘le meclis-i şer‘e gelüp ‘alâ-vukû‘ihî (silik) mâ-vaka‘a bi’t-taleb ketb olundu.

Tahrîren fi’l-yevmi’l-hâmis ‘aşera min-Saferü’l-hayr seneti ‘işrîn ve mieteyn ve elf.

Şuhûdü’l-hâl:

- Fahru’l-‘ulemâ es-Seyyid (silik)
- Câmi‘ Alaybeyi mahtûmeş Mustafa Efendi
- Fahru’l-müderrişîn Küçük Hâfız Mustafa Efendi
- es-Seyyid Abdullah Efendi Sarıkayalızâde
- es-Seyyid Mehmed Efendi Göçkelizâde
- es-Seyyid Mustafa Çelebi Dülüklüoğlu.

Sayfa 163/ Belge 235

Belgenin Özeti

Ayntâb’daki Şahme Karyesi’nden Velioglu Halil bin Mehmed’in, eşegini çaldığı suçlamasıyla Tarla-yı Afîk Mahallesi’nden Topçuoğlu Artin veled-i Karabet’e açtığı dava sonucunda; şahitlerin dinlenmesiyle Artin veled-i Karabet’in elindeki eşegin Halil bin Mehmed’e ait olduğu ve davacı Halil’e teslim edilmesi

hükümünü belirten i‘lâm kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Medîne-i Ayntâb’a tâbi‘ Şahme Karyesi ahâlîsinden Velioğlu dimekle ‘arîf Halil bin Mehmed nâm kimesne meclis-i şer‘-i hatîr-i lâzımü’t-tevkîrde medîne-i mezbûrede Tarla-yı Atîk Mahallesi mütemekinlerinden olan işbu hâmilü’s-sefer Topçuoğlu Artin veled-i Karabet nâm zimmî mahzarında üzerine da‘vâ ve takrîr-i kelâm idüp işbu mu‘âyene olunan bir re’s siyâh ve erkek (merkeb) sekiz seneden berü yedimde mülk-i müşterâm iken târîh-i kitâbdan dört ay mukaddem Maraş’dan gelür iken Kapulu Derbend kurbunda cevfü’l-leyl sirkat olmuş idi hâlen zimmî-i mersûm Artin’in yedinde buldum istihkâk hükmü ile talebi derim suâl olunsun didikde gıbbe’s-suâl cevâbında mezkûr merkebi birkaç mâh akdem Musabeyli kurâsından Höyük nâm karyede sâkine müteveffâ Çellük Gorti Hasti nâm hatundan otuz guruş semen ile iştirâ itmiş idim meblağ-ı mezbûrun minvâl-i mezkûr üzere mülkü olduğu ma‘lûmum değildir didikde müdde‘î-i mezbûr Halil’den müdde‘âsına mutâbık beyyine taleb olundukda ‘udûl-i ahrâr-ı ricâl-i müslimînden İmâm Molla Mustafa bin Ahmed bin Mehmed nâm kimesneler meclis-i şer‘e hâzırân olup eserü’l-istişhâd ve fi’l-hakîka zikr olunan siyâh erkek merkeb sekiz senedir müdde‘î-i merkûm Halil’in mülkü olduğuna şâhidleriz ve şehâdet dahi ideriz deyü her biri edâ-yı şehâdet eylediklerinde müdde‘î-i mezbûr Halil’e edâ ve teslîme zimmî Artin’e şer‘î (silik).

Fî 9 Cemâziye’l-evvel sene 1220.

Şuhûdü’l-hâl:

-Bekir Ağa ... el-Hâcc Battal Ağa

-Karaküçükoğlu Ebubekir

-Hallu Halil.

Sayfa 164/ Belge 236

Belgenin Özeti

Ayntâb mutasarrıflığı kendisine verilen Anadolu Kazaskeri es-Seyyid Osman’ın; mezkûr mutasarrıflığın nâibliğini 1220 Muharrem’inden itibaren kendisine tevcih ettiğine dair Ayntâb nâibi es-Seyyid İbrahim Yesârî Efendi’ye

yazdığı mürâsele kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

(‘İzzet-me’âb) şerî‘at-nisâb fahru’l-müderrişîni’l-kirâm Ayntâb nâibi es-Seyyid İbrahim Yesârî Efendi kâm-yâb bâ‘de’t-tahiyyetü’l-behiyye inhâ olunur ki;

İşbu sene-i ‘işrîn ve mieteyn ve elf muharremü’l-harâmı guresinden kazâ-i mezbûrun (silik) bana inâbe ve ihâle olunmuşdur gerekdir ki, kazâ-i merkûma gurre-i mersûmeden bi’n-niyâbe mutasarrıf olup beyne’l-ahâlî icrâ-yı ahkâm-ı şer‘iyyede sa‘y-i mevfûr ve bezl-i makdûr eylesiz ve’s-selâm.

El-fakîr es-Seyyid Osman el-kadı bi-‘askeri Anadolu.

Sayfa 164/ Belge 237

Belgenin Özeti

Ayntâb’da Kozanlı Mahallesi’nden iken fevt olan Mehmed ibn Hüseyin’in, zevcesi Elife Hatuna, çocukları Yusuf’a, Ali’ye ve küçük kızına miras kalan tereke kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Medîne-i Ayntâb’da vâki‘ Kozanlı Mahallesi ahâlîsinden iken bundan akdem vefât iden Mehmed ibn Hüseyin verâseti (silik) Elife hatun ve sulbî kebîr oğlu Yusuf ve sağîr oğlu Ali ve sağîre kızı (silik) zâhir ve nümâyân oldukdan sonra müteveffâ-yı mezbûrun terekesi ma‘rifet-i şer‘ (silik) ve takvîm ve beyne’l-verese bi’l-farîzati’ş-şer‘iyye tevzî‘ ve taksîm-i defterdir ki ber-vech-i âtî zikr (olunur.)

(Hurrîre) fi-Cemâziye’l-âhir seneti ‘işrîn ve mieteyn ve elf.

(silik) olduğu menzil	30 guruş
Ali Aişe deresinde ağlak i‘zâzî bağ	200 tikek
Bir re’s merkeb	15 guruş
(silik)	(silik)
Sağîr tencere	2 guruş
Bir kat köhne yatak	10 guruş
Hırdavât-ı menzil	10 guruş
İlisucu’nda i‘zâzlık bağ	400 tikâk, 50 guruş

(Cem'an yekün) 112 guruş

Minhe'l-ihracât el-irsiyye

Techîz-i tekfîn	15 guruş	Resm-i kismet	3 guruş
Kâtibiye	1,5 guruş	Çukadâriye	1,5 guruş
Muhziriye	0,5 guruş		
(Cem'an yekün) 21 guruş			

Sahhu'l-bâkî li't-taksîm beyne'l-verese

Hisse-i zevce-i merkûme Elife	11 guruş, 45 akçe
Hisse-i ibni'l-mezbûr Yusuf	31 guruş 102 akçe
Hisse-i ibni'l-merkûm Ali	31 guruş 102 akçe
Hisse-i binti'l-mezbûre sağıre Fatıma	15 guruş 111 akçe

Sayfa 164/ Belge 238

Belgenin Özeti

Ayntâb'da Asbatri Karyesi'nden iken fevt olan es-Seyyid Mehmed ibn es-Seyyid İvaz Çelebi'nin, zevcesi Aişe'ye, çocukları Cennet ve Hatice'ye miras kalan tereke kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Medîne-i Ayntâb'a tâbi' Asbatri Karyesi sâkininden iken bundan akdem vefât iden es-Seyyid Mehmed ibn es-Seyyid İvaz Çelebi'nin verâseti zevce-i menkûha-i metrûkesi Aişe'ye ve sulbî kebîr oğlu es-Seyyid Mehmed ve sağır oğlu es-Seyyid Mustafa ve sulbiye kebîre kızı Aişe ve sağıre kızları Cennet ve Hatice'ye ve mahall-i mevkûfa münhasıra olduğu şer'an zâhir ve nümâyân oldukdan sonra müteveffâ-yı mezbûrun terekesi verese-i kibâr ve vasiyye-i sığâr olan zevce-i merkûme taleb ve ihbârlarıyla tahrîr ve takvîm ve ber-vech-i âtî düyûn-ı müteferrikadan fazlası beyne'l-verese tevzî' ve taksîm-i defterdir ki zikr olunur.

Hurrîre fî-gurre-i Cemâziye'l-âhir seneti 'işrîn ve mieteyn ve elf.

Söğüdülice mezra'asında yenice bağ	250 guruş, 1000 guruş
Karye-i mezbûre turâbında vâki' Şafii	30 guruş

Efendizâde ile menzili	
Bir kıt'a bağ hissesi	30 guruş
Hacı Hasan ile müşterek bağ	30 guruş, 30 guruş
Molla Ahmed ile müşterek bir kıt'a bağ	30 guruş, 100 guruş
Toplupınar'da vâki' bir kıt'a bağ	30 guruş, 300 guruş
Köy yedinde karaku bağ	30 guruş, 100 guruş
Kalıncı'dan iktisâm olunan yenice bağ	50 guruş, 500 guruş
Kevr ile bulunan yenice (bağ)	15 guruş, 300 guruş
Veli ile taksîm olunan bağ	300 guruş, 30 guruş
Körpınar'da bir kıt'a bağ	300 guruş, 150 guruş
Öküz ve merkeb ve keçi çifte ... âlât	80 guruş, 10 guruş
Yüzü ... döşek	30 guruş
Ve sâir hânesinde olan mucur ve saman	15 guruş
Ve arı kovaniyla	35 guruş
Cem'an yekün 835,5 guruş	

Minhe'l-ihracât

Düyûn-ı bi'l-ifrazû'l-verese	600 guruş
------------------------------	-----------

Sahhu'l-bâkî beyne'l-verese-i taksîm

Hisse-i zevce-i merkûme	37 guruş 30 akçe
Hisse-i ibni'l-merkûm es-Seyyid Mehmed	75 guruş, 112 akçe
Hisse-i ibni'l-mezbûr es-Seyyid Mustafa	75 guruş, 112 akçe
Hisse-i asl-ı mevkûf	75 guruş, 112 akçe
Hisse-i binti'l-mezbûre Aişe	28 (27) guruş 116 akçe
Hisse-i binti'l-mezbûre Hatice	27 guruş 116 akçe
Hisse-i binti'l-merkûme sağîre Cennet	27 guruş 116 akçe
Kesri't-taksîm	6 akçe

Sayfa 165/ Belge 239

Belgenin Özeti

Ayntâb'da Burc Karyesi'nden iken fevt olan Hadaravoğlu es-Seyyid Hasan ibn Seyyid Osman'ın küçük oğlu es-Seyyid Mehmed'e, amcası es-Seyyid Mehmed ibn Osman'ın vasî olduğuna ve mezbûr es-Seyyid Mehmed'e 15 akçe günlük

bağlandığına dair vesâyet ve nafaka hücceti.

Belgenin Transkripsiyonu

Medîne-i Ayntâb'a tâbi' Karye-i Burc ahâlîsinden iken bundan akdem fevt olan Hadaravoğlu dimekle ma'rûf es-Seyyid Hasan ibn Seyyid Osman'ın sulbî sağîr oğlu es-Seyyid Mehmed'e 'ammisi es-Seyyid Mehmed ibni'l-mezbûr es-Seyyid Osman vasî nasb olunup sulbî sağîr-i mezbûra küll-i yevm on beş akçe nafaka ve kisve bahâ (farz) olunmuşdur.

Fi'l-yevmi seb'a min-şehr-i Cemâziye'l-âhir seneti 'işrîn ve mieteyn ve elf.

Şuhûdü'l-hâl:

- es-Seyyid Mustafa Efendi
- 'Ammisi oğlu Mehmed
- Ve İsa oğlu Yusuf
- Ve İsa oğlu Mehmed Ali
- Ve birâder Ahmed
- Ve Gerenbakçı Yusuf.

Sayfa 165/ Belge 240

Belgenin Özeti

Ayntâb'da Umava (?) Mahallesi'nden iken fevt olan Süleymanoğlu Seyyid Mustafa ibn Hasan'ın, çocukları Abdullah ve Emine ve amcaoğlu Ahmed'e miras kalan tereke kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Medîne-i Ayntâb'da vâki' Umava (?) Mahallesi ahâlîsinden iken bundan akdem (silik) Süleymanoğlu dimekle 'arîf Seyyid Mustafa ibn Hasan'ın verâseti (silik) Abdullah ile sağîre kızı Emîne ve ibni'l-'amm Ahmed'e münhasır olduğu şer'an (silik) müteveffâ-yı mezbûrun terekesi bi-iltimâs ma'rifet-i şer'le tahrîr ve takrîr (silik) taksîm-i defteridir ki ber-vech-i âtî zikr olunur.

Fî 9 Receb sene 1220.

Gümüşlü tüfenk	50 guruş	Şalvar	10 guruş
Gümüşlü kabak	20 guruş	(silik)	10 guruş
Gümüşlü silâh	10 guruş	(silik)	15 guruş
Gümüşlü yatağan	70 guruş	2 Çubuk-ı ‘ader	10 guruş
Sîm kaplı menzil sâ‘at	200 guruş	Bir kat yatak	15 guruş
Bir tek piştov	40 guruş	Nühas mangal	5 guruş
Neftî niş	25 guruş	Nakid akçe	60 guruş
Alaca entârî	20 guruş	At takımı	10 guruş
Cebe-i ‘atîk	2 guruş	3 ‘aded kahve ibriği	3 guruş
Cem‘an yekün 484 guruş			

Techîz ve tekfîni iskât-ı salât	48 guruş
Mihr-i mu‘ahhar-ı müştebeh	100 guruş
Resm-i kismet-i ‘âdî	14,5 guruş
Kâtibiye	3,5 guruş
Çukadâriye	3,5 guruş
Muhziriye ve çavuşıye	3,5 guruş
Cem‘an yekün 72 guruş	

Sahhu’l-bâkî li’t-taksîm beyne’l-verese ve bi’l-vasiyye 311 guruş

Hisse-i zevce-i mezbûre Aişe hatun	38 guruş 75 akçe
Hisse-i binti’l-mezbûre Emine	100 guruş 60 akçe
Hisse-i ibni’l-‘amm Ahmed ibn Ahmed	116 guruş 60 akçe

Sayfa 165/ Belge 241

Belgenin Özeti

Ayntâb eski müftüsü, nakibüleşraf kaymakamı, kale dizdarı, ocak serdari ve ağaları ve bilcümle ahalinin; 1219 Şubat’ına kadar Ayntâb mütesellimi İbrahim Ağa’ya vergi borçlarını ödeyeceklerine dair taahhüd ettikleri hususunda yazılan borç hücceti.

Belgenin Transkripsiyonu

Medîne-i Ayntâb vücûhundan ve müderrisîn-i kirâmdan müftî-i sâbık fazîletlü

el-Hâcc es-Seyyid Mehmed Arif Efendi vekîl-i fetvâ-yı şerîf es-Seyyid Mehmed Efendi ve kâim-makâm-ı nakîbü'l-eşrâf şerâfetlü el-Hâcc es-Seyyid Mehmed Şakir Efendi ve zümre-i ağavâtdan siyâdetlü el-Hâcc es-Seyyid Mehmed Battal Ağa ve dîzdâr-ı kal'a siyâdetlü es-Seyyid Mustafa Ağa ve serdâr-ı ocaklıyân 'izzetlü Mahmud Ağa ve Ayntâb Kazâsı kurâsının bi'l-cümle ahâlîsi taraflarından vekîlleri olan Topuz Ağa ve ... ve söz sâhibleri bâ-berhem meclis-i şer'-i hatîr-i lâzımü't-tevkîrde medîne-i merkûmede hâlen mütesellim olan sâbit-i hâze'r-rakîm sa'âdetlü İbrahim Ağa hazretleri mahzarlarında her birleri ikrâr-ı tâm ve takrîr-i kelâm idüp Ayntâb voyvodalığının bin iki yüz on dokuz senesi mâlî olan ma'lûmü'l-mikdâr meblağın edâsına ahâlî-i belde ile 'ale'l-'umûm müte'ahhid olunup gerek meblağ-ı mezbûr zımında ve gerek sâir husûsât-ı lâzîmede bu âna değîn vâkî' olan tevzî'ât ve resm-i kadîm olmak üzere kurâlardan alınan nebş akçesi ve şürefâ-i ocaklıyân ve esnâf akçesinden ve zimmiyândan müretteb ve cümle ma'rifeti ve ma'rifet-i şer'le ahz ve mahallerine edâ ve sarf olan mesârif ve mebâliğ ve'l-hâsıl sene-i mezbûre ibtidâsından işbu recebü'l-ferdin on üçüncü sebt gününe gelinceye kadar ber-vech-i mezkûr ma'rifetlerimizle vâkî' olan sâlyâne ve kâffe-i ahz ve i'tâ ve mesârif ...

Sayfa 166/ Belge 241 (önceki sayfanın devamı)

mûmâ-ileyh mütesellim hazretlerinin 'inde mevcûde ve mazbûta olan defâtîr-i müfredâtı bizler ve mütesellim-i mûmâ-ileyh ve ahâlî ve sâire müctemi' olduğumuz işbu meclis-i şer'de bâ-ma'rifet-i şerîf lede'l-(silik) nihâyetine değîn defâtîr-i mezkûre kemâ-fi-taharrî ve tevfik olunarak yegân yegân (silik) okunup ve işbu hilâlde vâlî-i eyâlet-i Halebü's-şehbâ vezîr-i mükerrerem devletlü (silik) hazretleri mansıb-ı sâmilîleri olan cânibde şehbâya mürûr itmekle dâire-i devletlerine (silik) ecnâs-ı zehâyir ve sâir cümlelerin ma'rifetiyle vukû'-yâb olan mesârif dahi taksîm olarak cümlesi ber-minvâl-i meşrûh bi't-taharrî hesâb ve kitâb okunup ez-gayr teslîmât gerek (silik) bakiye ve gerek mesârif-i sâirelerden bâkî mûmâ-ileyh mütesellim ağaya (taraf-ı vilâyetden) yalnız yetmiş bin guruş edâsı lâzım deyni zuhûr idüp meblağ-ı mezbûr yetmiş bin guruş dahi şehir ve kurâ ahâlîmizin deyni olmağla hengâmı lede'l-hulûl edâsına cümlemiz (silik) itmişdiriz ve bundan başka işbu iki yüz on dokuz senesinin şubatı (silik) et-tarîk vüzerâ-yı 'izâm ve mîr-i mîrân-ı kirâmdan ve sâir hademe-i devlet-i 'aliyyeden (silik)

edâsını ve iktizâ iden hidmet-i mübâşirân ve zuhûr iden mesârif dahi ma‘rifet-i şer‘ mûmâ-ileyh mütesellim ağa yediyle hüsn-i tanzîm ve ru‘yet itmesini cümlemiz kemâ-kân iltimâs ve ta‘ahhüd idüp bu cümle kat‘-ı hesâb olunmuş olduğumuz ve bâlâda bast ve beyân olunduğu vech üzere vâki‘ olan takrîr ve ta‘ahhüd ve kabûl itmiş olduğumuz husûsâtın cümlesi ser-keşîde-i silk mestûr olup mûmâ-ileyh İbrahim Ağa yedine kibel-i şer‘den hüccet-i şer‘iyye virilmesi murâdımızdır didiklerinde ağa-yı mûmâ-ileyh dahi her birlerini (silik) meşrûhada ba‘de’t-tasdîk sene-i mezbûre şubatı gâyetine kadar ber-minvâl-i muharrer idâre-i (silik) sa‘y-i mevfûr ve bezl-i makdûr itmekle ta‘ahhüd nâm itmekliğı mâ-hüve’l-vâki‘ ketb ve tastîr ve terkîm ve tahrîr olundu.

Hurrîre fi’l-yevmi’s-sâlis min-şehr-i Recebi’l-ferd seneti ‘işrîn ve mieteyn ve elf.

Şuhûdü’l-hâl:

-Kıdvetü erbâbi’t-tahrîr ve’l-kalem es-Seyyid Mustafa Lâmi‘ Efendi kâtib-i dîvân-ı vâlî-i Haleb sâbıkan

-Umdetü erbâbi’t-takrîr ve’r-rakam Mehmed Emin Efendi Du‘âcızâde

-Fahru’l-kitâb es-Seyyid Cafer Efendi

-Hacı Yunuszâde es-Seyyid el-Hâcc Hasan Bedestan Şeyhi

-Muhzırbaşı Hızır Ağa

-Meziyyetlü Mehmed Said Efendi

-Ebubekir tâbi‘-i Hacı Battal Ağa

-es-Seyyid Mehmed Çelebi.

Sayfa 166/ Belge 242

Belgenin Özeti

Ayntâb’da Çağdığı Karyesi’nden Ahmed ibn Mehmed Ali ve Hüseyin bin Mehmed’in, vekilleri vasıtasıyla, Çağdığı turâbında Emiryeri nâm mahaldeki nar bahçesinin rub‘ hisselerini haksız yere zabteden Karakocaoğlu es-Seyyid Mehmed ibn es-Seyyid Mehmed’den rub‘ hisselerin alınıp kendilerine verilmesi talebiyle açtıkları davaya dair yazılan i‘lâm kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Medîne-i Ayntâb’a tâbi‘ Çağdığı nâm karye sükkânından Ahmed ibn Mehmed

Ali ve Hüseyin bin Mehmed nâm kimesneler taraflarından zikr-i âtî enâr bağçesinin ber-vech-i âtî rub‘ hissesini da‘vâya vekîl-i şer‘îleri olan medîne-i Ayntâb’da kurb-ı Şehreküstü Mahallesi ahâlîsinden Taviî Hasan Ağa ibn Hasan Ağa nâm kimesne meclis-i şer‘-i şerîf-i lâzımü’t-tevkîrde medîne-i mezbûrede Tarla-yı Atîk Mahallesi ahâlîsinden işbu râfî‘u’l-kitâb Karakocaoğlu es-Seyyid Mehmed ibn es-Seyyid Mehmed nâm kimesne sâlifü’z-zikr Çağdıği turâbında Emiryeri nâm mahalde vâkî‘ ve işbu mezbûre mülkü lede’l-ahâlî ma‘lûmü’l-hudûd bir kıt‘a enâr bağçesi ve etrâfında olan eşcâr-ı müsmireyi hâvî bağçe-i mezbûre Mehmed Çelebi’nin eğerçi mülkü olup lâkin târîh-i kitâbdan on sene mukaddem yalnız eşcâr-ı müsmiresi enâr eşcârının rub‘ hissesini müvekkillerim mezbûrâna ‘ale’l-iştirâk elli guruşu semen-i makbûza bey‘ idüp onlar dahi müteferrikler iken iki seneden berü bağçe-i mezkûrenin tamâmını fuzûlî zabt ider taleb gibbe(‘s-suâl) mezbûr Mehmed Çelebi cevâbında târîh-i mezbûrede mülküm olan enâr bağçesi müvekkilân-ı mezbûrâna ... olduğumda merkûmânların bağçe-i mezbûrenin beher sene iki çift sürmek şartı ile rub‘ hissesini meblağ-ı mezbûra temlik itmiş idim lâkin şart-ı mezbûra binâen bey‘-i mezbûr sahîh olmağla iki sene mukaddem bey‘-i mezkûrun fesâdı zâhir olmağla merkûmları şer‘an tasarruflarından men‘ eyledim ve zabt itdikleri seneleri dahi gallesini taleb iderim deyü ref‘le mukâbele itdikde gibbe’l-istintâk vekîl-i mezbûr şart-ı mezkûr üzere bey‘in vukû‘unu ba‘de’l-inkâr müdde‘î-i mezbûrdan beyyine taleb olundukda Aluş Ali bin Abdullah ve Hüseyin bin Abdullah ve es-Seyyid Mehmed Sadık ibn es-Seyyid Mustafa nâmûn kimesneler şart-ı mezkûr üzere temnî‘ olduğuna şehâdet ve kabûl olunmuşdur **(Belgenin sonu yok.)**

Sayfa 167/ Belge 243

Belgenin Özeti

Ayntâb’da Tarla-yı Atîk Mahallesi’nden iken helâk olan Sarkiz veled-i Ekvik’in çocuklarına miras kalan malları korumak ve bütün umurlarını görmek için validelerinin vasiye tayin edildiğine dair vesâyet hücceti.

Belgenin Transkripsiyonu

Medîne-i Ayntâb’da Tarla-yı Atîk Mahallesi mütemekkinlerinden iken bundan akdem mürd ve helâk olan (silik) Sarkiz veled-i Ekvik verâseti sulbî sağır oğulları (silik)

ve sağîre kızları Sultan ve Merime babaları mürd olan Sarkiz'den isâbet ve intikâl iden (silik) mâl-ı mevrûsunu hıfz ve tesviye-i umûruna min-kıbeli'ş-şer'î'l-enverden vâlideleri (silik) vasî sebt olunmuşdur.

Şuhûdü'l-hâl:

-Gülbetnizâde Mehmed Efendi

-(silik) Osman.

Sayfa 167/ Belge 244

Belgenin Özeti

Dimos-ı Ayntâb mukâta'asından sekiz aylık verginin toplanmasına memur olan Hacı Mehmed'in, bütün meblağı kendisine teslim ettiğine dair dimos-ı Ayntâb mukâta'ası mutasarrıfı ve Ayntâb mütesellimi İbrahim'in yazdığı halâs kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Bâ'is-i terkîm oldur ki,

İşbu bin iki yüz yirmi senesine mahsûben 'uhde-i hâlisânemizde olan dimos-ı Ayntâb mukâta'asından mâh-ı rebî'u'l-evvel guresinden şevvâl-i şerîfin gâyetine kadar sekiz aylık hesâbımıza devr (silik) Hacı Mehmed ile ru'yet olunup zimmetinde bir para hesâbım ve ahz-ı 'atâm kalmamağla tarafımızdan işbu halâs yedine i'tâ olundu.

Fî 2 Zi'l-ka'de sene 1220.

Mine'l-fakîr hâlen mütesellim-i Ayntâb İbrahim.

Sayfa 167/ Belge 245

Belgenin Özeti

Ayntâb'da Akyol Mahallesi'nden iken ölen Ali bin Süleyman Beşe'nin verâsetinden kızı sağîre Fatıma'ya düşen miktarını korumak ve ihtiyacına harcamak üzere, müteveffâ-yı mezbûrun zevce-i menkuhası ve Fatıma'nın validesi Aişe'nin, kızına vasiye olduğuna dair vesâyet hücceti.

Belgenin Transkripsiyonu

Medîne-i Ayntâb'da Akyol Mahallesi sükkânından iken bundan akdem fevt

olan Ali bin Süleyman Beşe'nin verâseti zevce-i menkûhası Aîşe ile sulbiye kızı sağîre Fatîma'ya babası müteveffâ-yı mezbûrdan (isâbet) ve intikâl iden mâl-ı mevrûsunu hıfz ve umûruna tesviye için kibel-i şer' den sağîre Fatîma'nın vâlidesi Aîşe vasiye şod.

Şuhûdü'l-hâl:

-İsa Beşe

-Akyol'dan Düğümcü Mehmed

-Tahir oğlu Ahmed.

Sayfa 167/ Belge 246

Belgenin Özeti

Ayntâb'da İbn-i Şeker Mahallesi'nden Demirci Leylioğlu el-Hâcc Mehmed Emin'e; Ayntâb Cabi Mahalesi'nden Rahime Hâce ibnet Ali'nin vakfeylediği Ortabölük'teki hadravat bostanını, vâkife öldükten sonra tevliyet iddia ederek gasb eden Câsimzâde Abdullah'ın tevliyetinin ref' olup yerine kendisinin mütevellî olması hususunda yazılan mürâsele kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Medîne-i Ayntâb'da İbn-i Şeker Mahallesi ahâlîsinden Demirci Leylioğlu el-Hâcc Mehmed Emin nâm kimesne ba'de's-selâm inhâ olunur ki;

Akrabândan ve ashâb-ı hayrât dan olup medîne-i mezbûrede Cabi Mahallesi sâkinâtından mütevefîye Rahime Hâce ibnet Ali nâm vâkıfenin hâl-i hayâtında yedinde mülkü olup medîne-i merkûmede fenâsında Ortabölük nâm mevzi'de Eşbeoğlu yeri dimekle ma'rûf lede'l-ahâlî ma'lûmetü'l-hudûd iki kıt'a seksen meşâre hadravât bostanını otuz sekiz senesine mukaddem merkûme Rahime Hâce hasbeten li'llâhi te'âlâ vakf ve habs idüp beher sene mütevellî ve nâzır yed ve ma'rifetleriyle ve ecr-i misliyle istihbâr ve istiğlâl olup hâsıl olan gallesinden ibtidâ mesârifi ba'de'l-ihrac beher sene mâh-ı ramazân-ı şerîfde bir batman şîr-i rugan yağı Tahtalı câmi'-i şerîfine ve bir batman kepçehâne ve bir batman bostancı ve bir batman ... ve bir batman Emir Ağa cevâmi'-i şerîfelerine iştirâ ve teslîm ve îkâd ve izkâ (?) olup ve yevmî iki ve beher sene mâh-ı muharremde dahi üç nev' ta'âm malzemesi iştirâ ve tabh ve it'âm-ı fukarâ ve rûhum için isticlâb-ı hayr-ı du'â olup ve yevmî iki akçe tevliyyet ve iki akçe nezâret

ta'yîn idüp ve huzûr-ı şer' de muhâkeme-i şer' iyye ile tescîl ve teslîm-i mütevellî idüp ilâ-vefâtihâ vakfiyyet üzere zabt ve şartı icrâ olunup ba' de vefâtihâ yine ber-vech-i muharrer vakfiyyeti huzûr-ı şer' den sâbit ve zâhir ve beyne'l-ahâlî şuhûr ve mütevâtir ve icrâ-yı şurût-ı mezkûra ihtimâm-ı lâzime-i zimmet ve diyânet ve muktezâ-yı hamiyet

Sayfa 168/ Belge 246 (önceki sayfanın devamı)

ve hakkâniyet (silik) diyânetden beher kimesne taraflarından itâle-i dest-i tagallüb ve temellük ile zabt olunup icrâ-yı şer' ile i'tibâr olunmayup ve sinîn-i vefireden berü dahi medîne-i mezbûre ahâlîsinden Câsimzâde Abdullah (silik) cânibden olarak ber-takrîb ile iddi'â-yı tevliyyet iderek bostan-ı mezkûru zabt (silik) hâsıl olan gallesini bi-gayrı hakkın ahz ve (silik) umûruna sarf idüp şurût-ı vakf-ı mezbûru (silik) bünyân-ı vakf karîn-i inhidâm olduğu mâliyesin vâkıfe-i mezbûrenin akrabâsından olup (ehl-i) reşâd ve sedâd ve ashâb-ı sıdk ve ikâmetden olup tevliyyet-i vakf-ı mezkûre (silik) istihkâkın kıbel-i şer'-i hatîrde mevsûku'l-kelim kimesnelerin ihbârlarıyla mübeyyen olduğuna binâen (Arapça ibare) ve bunun emsâli in'izâl-i mütevellîye müte'allika (silik) mu'teberâtda mestûr ve musarraha olmağla merkûm Abdullah Efendi bâ-mürâsele tevliyyeti vâki' ise (silik) ber-minvâl-i muharrer câbiyeti zâhir ber-minvâl-i muharrer (silik) zâhir ve sâbit olmağla tevliyyetden 'azl olunup yerine sen mütevellî nasb ve ta'yîn olduğuna binâen fi-mâ-ba'd sâlifü'z-zikr seksen meşâre vakıf bostanı bi't-tevliye sen zabt idüp beher sene (silik) kızı vâkıfe-i mezbûrenin vech-i mezkûr üzere şurûtunu bi-tamâmihî icrâ ve müceddeden (silik) ve rûhu için hayr-ı du'â idüp taraf-ı âherden fuzûlî müdâhale ider olur ise men' ve def' idüp bu bâbda lâzım-ı diyânet ve istikâmeti kemâ-yenbeğî te'diye ve ikmâl itmek için tevliyyetini müştemil işbu mürâsele-i şer' iyye terkîm ve yedine teslîm olunmuşdur gerekdir ki, ber-minvâl-i (silik) 'amel ve hareket eyleye ve's-selâm.

Fî 29 Recebü'l-ferd sene 1220.

Sayfa 168/ Belge 247

Belgenin Özeti

Ayntâb'da Şhreküstü Mahallesi'nden Fatıma ibnet Şeyh Mehmed'in; Toynakoğlu Molla Mehmed bin el-Hâcc Mustafa vekâletiyle, Bableke (?)

Karyesi'nde Kendavki nâm mahalde bir kıt'a erik bahçesindeki sülüs hissesini vakfelediğine dair vakfiye hücceti.

Belgenin Transkripsiyonu

Fâtiha-i makâl-dâd-ı zî-bâl hamd-i Hudâ-yı müte'âl ile tezyîn ve sultân-ı enbiyâ Muhammed Mustafa hazretlerine ve ashâb-ı kirâm-ı fihâmları hazarâtına salât ve selâm-berle tahsîn olundukda işbu kitâb-ı meşkîn-nisâbın tahrîr ve imlâsına bâ'is ve bâdî oldur ki,

Medîne-i Ayntâb'da Şehreküstü Mahallesi sâkinelerinden olup işbu sâhibetü'l-hayrât ve'l-meberrât Fatıma ibnet Şeyh Mehmed nâm hatun tarafından vakf-ı câi'l-beyânın ikrâr ve husûmet-i redd-i cevâba vekîl olduğu zât-ı mezbûre bi'l-ma'rifeti's-şer'iyeye Arifân Mustafa bin el-Hâcc Mustafa ve Mehmed bin Nâbî Mehmed nâm kimesneler şehâdetleriyle sâbit ve sübût-ı vekâletine hükm-i şer'î lâhık olan Toynakoğlu dimekle ma'rûf Molla Mehmed bin el-Hâcc Mustafa nâm kimesne meclis-i şer'-i şerîf-i şâmihu'l-evtâd mahall-i dîn-i münîf-i râsihu'l-'imâdda vâkıfe-i mezbûre Fatıma hatunun li-ebeveyn karındaşı olup vakfına mütevellî nasb eylediği Şeyh Yusuf bin mezbûr Şeyh Mehmed mahzarında bi'l-vekâle ikrâr-ı sahîh-i şer'î ve i'tirâf-ı sarîh-i mer'î idüp zikr-i âtî vakfin sudûruna değin müvekkilem mezbûre Fatıma hatunun yedinde ve taht-ı tasarrufunda mülkü olup medîne-i mezbûra tâbi' Bableke (?) Karyesi turâbında Kendavki nâm mahalde kâin etrâf-ı erba'adan Hacı Hasanzâde Mehmed Efendi ve Hacı Şeyhoğlu Hacı Ahmed ve işbu mezbûr Şeyh Yusuf'un bağçeleriyle tarîk-i 'âmm ve nehr-i sâcûr ile mahdûd ve eşcâr-ı müsmire ve gayr-ı müsmireyi hâvî bir kıt'a erik bağçesinde olan sülüs hisse-i şâyi'asını mülkünden ihrâc ve hasbeten li'llâhi'l-meliki'l-mennân vakf idüp şöyle şart eylediği, zikr olunan sülüs hisse bağçe beher sene mütevellî yediyle 'alâ-mâ-yümkini'l-islâh tımâr olunup mesârif-i tımârı virildikten sonra menâfi'-i semerâtından bâkî her ne kalur ise beher sene mâh-ı muharremü'l-harâmında galle-i mezkûreden on beş guruş ifrâz olunup birkaç nev' ta'âm cemî'-i malzemesiyle tabh ve mütevellî ma'rifetiyle it'âm-ı fukarâ olunup rûhum için isticlâb-ı hayr-ı du'â oluna ve işbu karındaşı merkûm Şeyh Yusuf'u vakf-ı mezkûruna mütevellî nasb idüp ba'de vefâtihî evlâd-ı zükûrunun erşed ve aslah ve evra'ı ve ba'de evlâd-ı evlâd-ı evlâd-ı zükûrunun erşed ve aslah ve evra'ı batnen ba'de batnin karnen ba'de karnin mütevellî

ola ve ba‘de inkırâzı’z-zükûr evlâd-ı inâsı minvâl-i muharrer üzere batnen ba‘de batnin ve ‘akaben ba‘de ‘akabin mütevellî olup ne‘ûzu bi’llâhi te‘âlâ

Sayfa 169/ Belge 247 (önceki sayfanın devamı)

Bi’l-küllîye evlâdı münkarız olur ise hâkim-i şer‘-i şerîf (silik) re’y-i ma‘rifetleriyle beyne’l-ahâlî salâh ve diyâneti zâhir bir kimesne intihâb ve bu kimesne mütevellî nasb oluna (silik) mezkûr olan beş gurus it‘âm-ı fukarâya sarf olundukda bâkî her ne kalur ise mütevellî (silik) bi’l-istiğlâl ahz ve kendi umûruna sarf ideler deyü şart ve ta‘yîn eyledi deyü vekîl-i mezbûru Mehmed zikr olunan bağçeyi mütevellî-i mezbûr Şeyh Yusuf’a teslîm idüp ol dahi vakf üzere tesellüm eyledim didikde gıbbe’t-tasdîki’ş-şer‘î vekîl-i mezbûr Molla Mehmed vakfiyyetden rücû‘ ve mubtıl-ı hayra şurû‘ idüp eşcâr-ı mezbûr hükm-i menkûlde olup menkûlun ise vakfiyyeti sahîh ve câiz olmamağla vakıfdan imtinâ‘ ve mütevellî-i mezbûr ile nizâ‘ itdiklerinde hâkim-i muvakkî‘-i sadr-ı kitâb vafakahu’llâhu te‘âlâ tesbîli’s-savâb efendi hazretleri cedel-i hamse (silik) nazar ve mubtıl-ı hayr olmakdan hazer idüp eşcâr-ı mezkûrun hükm-i menkûlde olduğu cây-ı eşkâl değıldir lâkin (silik) hükm-i ‘umûm üzere olup imâm-ı ‘âlî-yi rabbânî imâm-ı sâlis Muhammed bin Hasan eş-Şeybânî hazretlerinin re’y-i Münîrlerinde eşcâr-ı mezbûre teslîm-i ile’l-mütevellî oldukda vakfiyyeti sahîh ve lâzım olup ve imâm-ı ‘âlem-i samedânî İmâm-ı Yusuf eş-şehîr bi’l-imâmi’s-sânî hazretlerinin re’y-i hatîrlerinde vâkıf mücerred vakaftü dimekle vakıf sahîh ve lâzım olmağla hâkim-i müşârun-ileyh cânib-i vakfı evlâ ve ahrâ görüp evvelen ‘alâ-re’yî men yerâhu sıhhatine ve sâniyen imâmeyn-i hümâmeyn kavli-i şerîfleri üzere lüzûmuna hükm-i sahîh-i şer‘î ve kazâ-i sarîh-i mer‘î idüp ve tebdîl ve tağyîri ‘adîmü’l-ihtimâl oldu este‘îzu bi’llâhi “fe-men beddelehû ba‘demâ semi‘ahû fe-innemâ ismuhû ale’llezîne yubeddilûnehû inne’llâhe semî‘un alîm” ve ecrü’l-vâkıf ale’l-hayyi’l-cevvâdi’l-kerîm cerâ zâlike ve

Hurrîre fi-gurre-i şehri Şa‘bânî’l-mu‘azzam li-seneti ‘işrîn ve mieteyn ve elf, min-hicreti men lehü’l-‘izzu ve’l-şeref.

Şuhûdü’l-hâl:

-‘Umdetü’l-‘ulemâi’l-kirâm Ali Akif Efendi el-müftî bi-Ayntâb sâbıkan

-Fahru’l-a‘yân ve’l-eşrâf es-Seyyid Halil Efendi Fazılzâde

-Zeynü’l-e’imme Sebhî Hâfız Efendi

- Timur Mehmed Efendi
- Şuayboğlu Molla Mehmed
- Yeğen es-Seyyid Osman Ağa
- Delgi Alioğlu Molla Mehmed
- Molla Abdullah bin Mehmed Beşe
- Ve gayruhum.

Sayfa 169/ Belge 248

Belgenin Özeti

Ayntâb'da Kozanlı Mahallesi'nden iken fevt olan Arcioğlu Mola Ömer ibn Abdullah'ın küçük oğlu Abdullah'a vâlidesi Hatice binti Mehmed Efendi'nin vasi olduğuna ve günlük 18 akçe ile nafakaya bağlandığına dair vesâyet hücceti.

Belgenin Transkripsiyonu

Medîne-i Ayntâb'da vâki' Kozanlı Mahallesi ahâlîsinden bundan akdem fevt olan Arcioğlu dimekle 'arîf Molla Ömer ibn Abdullah'ın sulbî sağîr oğlu Abdullah'ın vâlidesi Hatice binti Mehmed Efendi nâm hatun vasî nasb şod ve talebiyle sağîr-i merkûm için küll-i yevm on sekiz akçe nafaka takdîr olunmuşdur.

Fî 15 Cemâziye'l-âhir sene 1220.

Şuhûdü'l-hâl:

- Göçkelizâde el-Hâcc Abdullah Efendi
- Hocazâde Mehmed Efendi
- Ve Osman Efendi
- Şeyh Efendi
- Kocazâde Mustafa Efendi
- es-Seyyid ... Efendi

Sayfa 170/ Belge 249

Belgenin Özeti

Ayntâb mahkemesinde Şerîfçilik nâmıyla çalışan Mehmed Ağa'ya; 1220 Şaban'ından itibaren mahkeme muhzirbaşılığının verildiğine dair Ayntâb kadısı es-

Seyyid İbrahim Yesârî tarafından yazılan mürâsele kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Hâlen mahkeme-i şerîfede ‘atûfetlü mütesellim ağa tarafından Şerîfçilik nâmıyla istihdâm olan kıdvetü’l-emâsili Mehmed Ağa ba‘de’s-selâm inhâ olunur ki;

Sen ki Mehmed semt-i mezbûrede ve sâir husûsât-ı mahkemede istikâmetin ve me‘mûr olduğun umûrun dahi intizâmında rüşd ve mahâretin zâhir olmağla işbu bin iki yüz yirmi senesi mâh-ı şa‘bâni’l-mu‘azzamı guresinden zabt itmek üzere mahkeme-i şerîfenin muhızırbaşılığı dahi cümle re’y ve iltimâs ve ma‘rifet-i şer‘le sana ihâle ve muhızırbaşı ta‘yîn olunduğuna binâen işbu mürâsele terkîm ve yedine i‘tâ olundu gerekdir ki, ba‘de-ezîn mahkeme-i şerîfede sen muhızırbaşı olup iktizâ iden umûrunda ve kâffe-i umûr-ı şer‘iyyede ber-vech-i istikâmet kemâl-i dikkat idüp ber-mu‘tâd-ı kadîm muhızırbaşılık rüsûm ve ‘âidâtını kadîmi olduğu vech üzere lâzım gelen mahallerinden ahz idüp ber-mu‘tâd-ı kadîm umûrunda müteberrirâne ve müstakimâne hareket-berle tahsîl-i mesâ‘î-i şükûreye bî-kusûr sa‘y-i mevfûr idüp müceb-i mürâsele ‘âmil olasin.

Fî 29 Receb sene 1220.

Mine’l-fakîr es-Seyyid İbrahim Yesârî el-müvellâ hilâfe be-medîneti Ayntâb.

Sayfa 170/ Belge 250

Belgenin Özeti

Ayntâb’daki farklı vergi bekaya ve ücretlerinin muhasebe edilerek 55000 kuruşa tekabül etmesi ve bu vergiden de hane başına 1800 kuruş isabet ettiğinin kaydedildiğine dair yazı.

Belgenin Transkripsiyonu

İşbu bin iki yüz yirmi senesi mâh-ı şevvâli’l-mükerremın sekizinci günü ma‘âdin-i hümâyûn tarafına olan voyvodalık matlûbâtı bekâyâsı ve sene-i mezbûrenin Maraş vâlisi vezîr-i mükerrem devletlü Mehmed Paşa hazretlerinin iki taksît imdâd-ı hazariyesi ve sene-i mezbûre mâh-ı muharremü’l-harâm nısfından gurre-i ramazânü’l-mübâreke değın şehriyesi bin guruş ücret hesâbıyla yedi buçuk güzeşte-i mâhiye menzil ücreti ve mukaddem sâlyânedin ve sâirden hâkimü’ş-şer‘ efendinin harac defteri ve

hüddâmiye cümle ittifâkı ve ma‘rifet-i şer‘le ba‘de’l-muhâsebe elli beş bin guruşa bey‘ olmağla meblağ-ı mezbûrun derûn ve bîrûnun beher hânesine bin sekiz yüz guruş isâbet itmekle işbu mahalle sebt ve işâret olunmuşdur.

Fî 13 Şevvâl sene 1220.

Sayfa 170/ Belge 251

Belgenin Özeti

Ayntâb’da Aliyyünneccâr Mahallesi ahâlîsinden olan Ufacıklıoğlu yeğenlerinden Mehmed bin Mehmed’in, Şhreküstü Mahallesi’nde Şeyh Câmi‘i kurbunda hamâm damında Barutçu Kôr Hüseyin tarafından bıçaklanarak öldürülmesi hususunda keşif yoluyla yazılan takrîr kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Husûs-ı âti’l-beyânın mahallinde keşf ve tahrîri iltimâs olunmağın savb-ı şer‘den mevlânâ es-Seyyid Cafer Efendi ta‘yîn ve irsâl olunup ol dahi hâlen Ayntâb mütesellimi İbrahim Ağa tarafından İvaz Mehmed nâm kimesne ile medîne-i mezbûrede Şhreküstü Mahallesi’nde Şeyh Câmi‘i kurbunda hamâm damında ber-vech-i âtî maktûl olan Aliyyünneccâr Mahallesi ahâlîsinden Ufacıklıoğlu yeğenlerinden Mehmed bin Mehmed’in meyyiti üzerine varup zeyl-i rakîmde muharrerü’l-esâmî-i müslimîn mahzarlarında ‘akd-i meclis-i şer‘-i ‘âlf eyledikde maktûl-ı mezbûrun hâli Hasan Beşe ibn Ufacık nâm kimesne ba‘de’t-ta‘rîfi’ş-şer‘î meclis-i ma‘kûd-ı mezkûrda her birleri takrîr-i kelâm târîh-i kitâbdan iki sâ‘at mukaddem yeğenimiz mahalle-i mezbûreye kurbân derisi iştirâ eylemek için varup humâr mülâ‘abesi seyrinde iken sol uyluğundan sağ ile belinde olan kama ile mecrûh idüp der-sâ‘atde maktûl olup kâtili olan kimesne Mahalle-i Şhreküstü ahâlîsinden Barutçu Kôr Hüseyin’in oğulluğu Mehmed böyle takrîri tahrîr olundu.

Sayfa 171/ Belge 252

Belgenin Özeti

Ayntâb kazâsında 1218’e kadar mesârif ve vâridât kayıtlarını gösteren defter müfredâtı.

Belgenin Transkripsiyonu

Rumeli Beylerbeyliği pâyesiyle hâlen Maraş mutasarrıfı ve Ayntâb voyvodası ‘atûfetlü es-Seyyid Kalender Paşa hazretlerinin teşrîflerinden işbu târîh-i deftere gelince cümle ittifâkı ve ma‘rifet-i şer‘le ve inzımâm-ı re‘y-i devletleriyle bi‘l-iktizâ dört def‘a vâki‘ olan tevzî‘âtdan ve bir def‘a ba‘zı mahallerden cem‘ ve tahsîl olunan mebâliğ ve vâki‘ olan mesârifî ve medfû‘ât yegân yegân cümle ‘ulemâ ve a‘yân-ı vilâyet hâzırûn oldukları hâlde ‘ale‘t-tahrîr hesâb ve kitâb olunup hâric-i ez-defter ziyâde ve noksân bir nesne sudûr bulmadığı lede‘t-tahkîk husûs-ı merkûmun der-i devlet-i medâra tahrîr ve irsâl olunan defter müfredâtıdır ki ber-vech-i âtî zikr olunur.

Tahrîren fi‘l-yevmi‘-s-sâbi‘ ve‘l-‘işrîn min-şehr-i Rebî‘u‘l-âhir seneti semân ‘işrîn ve mieteyn ve elf.

-Devletlü veliyyü‘n-ni‘am es-Seyyid Kalender Paşa efendimiz hazretleri yediyle duhûl ve teşrîflerinde derûn-ı şehrin yalnız yirmi iki hânesine tevzî‘ ve beher hânesine 4100 guruş. Yalnız dört bin yüz guruşdur. Tevzî‘ olundukda hâsıl-ı meblağ 90200 guruş.

-Ba‘dehû derûn-ı bîrûnun kırk dört hânesi olup beher hâneye tevzî‘ olunan 1575 guruş. Yalnız bin beş yüz yetmiş beş guruşdur. Cümlesinden hâsıl-ı meblağ 69300 guruş.

-Ba‘dehû derûn-ı şehrin yirmi iki hânesine tevzî‘ olunan meblağ 550 guruş. Yalnız beş yüz elli guruşdur. Hâsıl olan 12100 guruş.

-Ba‘dehû derûn-ı şehre beher hâneye tevzî‘ olunan meblağ 500 guruş. Yalnız beş yüz guruşdur. Hâsıl olan 11000 guruş. Yalnız on bir bin guruşdur.

-Cümle ma‘rifetiyle ba‘zı mahallerden zihâl akçesi nâmıyla ahz olunan meblağ 7487 guruş.

Cem‘an yekün 190087 guruş

Minhe‘l-ihracât-ı lâzıme

Menzil ücreti mâhiye iki,	2500 guruş	Def‘a menzil ücreti üç	2100 guruş
---------------------------	------------	------------------------	------------

iki 'aded		mâhiye, 3 'aded	
Hâkim-i sâbık Mehmed Efendi'ye harac-ı defter ve harac-ı i'lâmât	7000 guruş	Efendi-i mûmâ-ileyhin etbâ'larına harac-ı bâb	500 guruş
Hâlen hâkim efendiye harac-ı defter	500 guruş	Şehir kethüdâsı ma'rifetiyle ba'zen e'imme ve hutebâ ve fukarâya in'âm	500 guruş
Tevzî'-i mezkûrdan zimmiyâna in'âm olunan	5000 guruş	Üç taksît mâl-ı hazariye için def' olunan	4500 guruş
Mübâya'a mübâşiri defterdâr çukadârına hizmet virilen	1000 guruş	Hüseyn Ağa muhallefâtı bekâyâsı mübâşir Halil Ağa'ya	2000 guruş
Diyârbekir vâlisî Mehmed Paşa hazretlerine yedi yevmiye zahîre ve şa'îr ... mekârî hayvânâtlarına ve sâire	25000 guruş	Def'a derûn-ı bîrûn sâlyânesinden hâkim-i sâbık efendiye harac-ı defter	3250 guruş
Tevzî'ât-ı merkûmede mâl-ı mübâya'anın taksît evveli niçün vaz' olunan	10000 guruş		
Cem'an yekûn 63850 guruş			

İşbu mesârif-i mezkûr altmış üç bin sekiz yüz elli guruş bâlâda mestûr yüz doksan bin seksen yedi guruş minhe'l-ihrac sahu'l-bâkî yüz yirmi altı bin iki yüz otuz yedi guruş paşa-yı mûmâ-ileyhe (silik) mübâdele olduğu bi-'aynihî der-'adlihî i'lâm tesyîr-i defter olmağla işbu mahalle (silik) şerh ve beyân olunmuştur.

Hurrîre fî-târîhi'l-mezkûr.

Hurrîre (silik) es-Seyyid Abdullah es-Sûrî el-müvellâ hilâfe be-medîneti Ayntâb nemakahu'l-fakîru ileyhi ... gufire lehû.

Sayfa (Numarasız) / Belge 253**Belgenin Özeti**

1218 senesi Ayntâb hazinesinde bulunan meblağı gösteren muhasebe kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

İşbu bin iki yüz on sekiz senesi (silik) feth ve küşâd olunduğu işbu (mahalle kayd şod)

Ayntâb evrâk

1120 a'lâ

926 evsat

2 ednâ

= 1348 (yalnız bin üç yüz kırk sekiz guruşdur)¹¹³

Sayfa (Numarasız) / Belge 254**Belgenin Özeti**

1219 senesi Ayntâb hazinesinde bulunan meblağı gösteren muhasebe kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

İşbu bin iki yüz on dokuz senesi muharremü'l-harâmı guresinden Ayntâb hazînesi evrâkı küşâd ve feth olunduğu (silik).

Fî 27 Zi'l-hicce sene 1218.

Ayntâb evrâk

120 a'lâ

926 evsat

32 ednâ

= 1348 (yalnız bin üç yüz kırk sekiz guruşdur)¹¹⁴

¹¹³ Rakamların sağlaması tutmuyor.

¹¹⁴ Rakamların sağlaması tutmuyor.

Sayfa (Numarasız) / Belge 255**Belgenin Özeti**

Ayntâb'da harap olan Karasakal Mahallesi ahalilerine hane başına beş akçe vergi indirimi yapıldığı, geriye bir hane kaldığına dair yazılan şerh yazısı.

Belgenin Transkripsiyonu

Karasakal Mahallesi harâb olup ahâlîleri perîşân-ı vücûh ile merhamete şâyân olmalarıyla hânelerinin beş akçesi tenzîli cümle ittifâkı ve ma'rifet-i şer'le istihsân itmeleriyle beş akçe hâne tebzîli olup bâkî bir semen-i hâne kalmağla işbu mahalle şerh virilmiştir.

Hurrîre fî 11 Zi'l-hiccei sene 1218.

Sayfa 172/ Belge 256**Belgenin Özeti**

Kayacık Mahallesi'nden Hotuoğlu Panis'in oğlunun Müslüman olup Mehmed ismini almasıyla ilgili ihtidâ i'lâmı kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Kayacık Mahallesi mümekkinlerinden Hotuoğlu Panis'in oğlu şâb-ı emred bi-'avni 'inâyet-i sübhânî şeref-i islâmla müşerref olup Mehmed ismiyle tesmiye olunup ser-... sa'âdetlü Ahmed Ağa hazretleri 'inde mukîm olmağla işbu mahalle şerh ve kayd olundu.

Fî 25 Recebü'l-ferd, sene 1217.

Şuhûdü'l-hâl:

-Sa'âdetlü mûmâ-ileyh Ahmed Ağa

-... el-Hâcc Ebubekir Ağa

-es-Seyyid Abdullah Efendi

-Muhzırbaşı Abdullah Felâhzâde.

Sayfa 172/ Belge 257**Belgenin Özeti**

Aslen Filibe ahâlîsinden olan Matroş Zimmî'nin Müslümân olup Yusuf ismini almasıyla ilgili ihtidâ i'lâmı kaydı.

Belgenin Transkripsiyonu

Fi'l-asl Filibe ahâlîsinden Mikola oğlu dimekle meşhûr ehl-i zimmetlerden Matroş zimmî bi-hamdihî ve te'âlâ şeref-i islâmıla müşerref olup Yusuf ismiyle tesmiye olunduğu işbu mahalle kayd ve ağa-yı mûmâ-ileyh hizmetinde olduğu şerh virilmiştir.

Hurrîre fî 25 Receb, sene 1217.

Şuhûdü'l-hâl:

Sâbıkûn şâhidûn.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM MATERYAL VE YÖNTEM

3.1. MATERYAL VE YÖNTEM

137 numaralı Ayntâb Şer'iyeye Sicili'nin fotokopileri İslâm Araştırmaları Merkezi'nden temin edildi. İstanbul haricindeki şer'iyeye sicillerinin aslı şu an Başbakanlık Osmanlı Arşivi'ne taşınmış bulunmaktadır.

137 Nolu Ayntab şer'iyeye sicili, katalog çalışmaları sırasında numaralandırılmış olup orijinal numaralandırma bulunmamaktaydı. Bundan dolayı transkripsiyon çalışması numaralandırılan sayfa sıralaması esas alınarak yapıldı. Ayrıca belgelere sırayla numara verilerek sayfa ve belge numarası her belgenin başına (sayfa no/belge no) şeklinde yazıldı. Bazı belgelerin sırası sayfa numaralandırma sırasına uygun değil; mesela sayfa 97'den sayfa 100'e geçilmiştir. Transkripsiyon yapılırken belgelerin diziliş sırasına göre yapılmış; sıralamaya herhangi bir müdahale yapılmamıştır. Ayrıca 15 ve 16 numaralı sayfaların olmadığı görüldü. Dolayısıyla bu bu numaraların okunmadığını belirtmeliyiz. Defterin aslında mı yok, filmleme aşamasında mı hata yapılmış bilemiyoruz. Defterin transkripsiyonu esnasında, transkripsiyon kaidelerine uyulmaya çalışıldı. Ayın harfi (°) şeklinde, med harfleri (^) işareti ile okunamayan kelimeler ise (...) üç nokta ile gösterildi. Okunmasına rağmen şüphe duyulan kelimelerin sonuna (?) soru işareti konuldu. Belgelerde silinti ve tahribattan dolayı okunamayan kelimelerle karşılaşıldığında (silik) şeklinde belirtildi. Bazı muhasebe kayıtlarında rakamların sağlamasının tutmadığı yerler dipnotlarda belirtildi. Belgelerin giriş, gelişme ve sonuç sayılabilecek kısımları paragraflarla belirgin hale getirildi. Sonlarda yazılan tarihler kalın puntuyla ayrıca belirtildi. Bunun yanı sıra her belgenin başına o belgenin kısa bir özeti yazıldı. Özetlerde, belgenin türü belirtilerek, belgeyi gönderen kişi, belgenin gönderildiği kişi, konunun geçtiği mekân, yazılış sebebi ve hüküm kısmı yer aldı.

137 numaralı Ayntâb Şer'iyeye Sicili'nin Transkripsiyon ve değerlendirmesi yapılırken daha önce yapılmış olan Anteple ilgili Şer'iyeye Sicillerinin yanı sıra çeşitli eserlerden yararlanılmıştır. Kelimelerin yazımı ve transkripsiyon kuralları uygulanırken kelimelerin doğru okunuşlarını bulmak için Şemseddin Sami'nin Kâmus-ı Türkî¹¹⁵ adlı eseri ile Ferit Devellioğlu'nun "Osmanlıca Türkçe Ansiklopedik Lûgat"¹¹⁶ adlı eserlerinden yararlanıldı. Kelimelerin anlamlarının belirlenmesinde genel olarak Mehmet Zeki Pakalın'ın Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü, C. I, II, III¹¹⁷ adlı eserine ve Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi'ne¹¹⁸ başvuruldu. Şer'iyeye Sicilinde geçen ferman, berat, i'lâm, hüccet, maruz gibi belge çeşitlerini anlayıp yorumlamak için Mübahat S. Kütükoğlu'nun "Osmanlı Belgelerinin Dili (Diplomatik)"¹¹⁹ adlı eserinden ve Ahmet Akgündüz'ün "İslam Hukukunun Osmanlı Devleti'nde Tatbiki: Şer'iyeye Mahkemeleri ve Şer'iyeye Sicilleri"¹²⁰ adlı makalesinden yararlanılmıştır. Yer adlarının yazımında M. Oğuz Göğüş'ün "İlk İnsanlardan Bugüne Çeşitli Yönleriyle Gaziantep"¹²¹ adlı eserinden Hüseyin Çınar'ın "18. Yüzyılın İlk Yarısında Ayıntab Şehri'nin Sosyal ve Ekonomik Durumu"¹²² adlı doktora tezinden ve Ahmet Cebeci'nin "XVI. Yüzyılda Antep ve Yöresinde Yer Adları"¹²³ adlı makalesinden yararlanıldı. Ayrıca transkripsiyon kuralları ve şer'iyeye sicilinin yazı türünün belirlenmesinde Mehmet Eminoğlu'nun Osmanlı Vesikalarını Okumaya Giriş¹²⁴ adlı eserinden yararlanılmıştır.

¹¹⁵ Şemseddin Sami (2002). Kâmus-ı Türkî, Çağrı Yayınları, 12. Baskı, İstanbul

¹¹⁶ Ferit Devellioğlu (2004). Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat. Aydın Kitabevi, 21. Baskı, Ankara.

¹¹⁷ M. Zeki Pakalın. (1993). Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü I-II-III, MEB Yayınları, İstanbul.

¹¹⁸ Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi. (2001). Güzel Sanatlar Matbaası, İstanbul.

¹¹⁹ Mübahat S. Kütükoğlu (1998). Osmanlı Belgelerinin Dili (Diplomatik). Kubbealtı Neşriyatı. No:35 İstanbul.

¹²⁰ Ahmet Akgündüz. (2002). "İslâm Hukukunun Osmanlı Devleti'nde Tatbiki: Şer'iyeye Mahkemeleri ve Şer'iyeye Sicilleri, Türkler Ansiklopedisi, Yeni Türkiye Yayınları, c.X, Ankara

¹²¹ M.Oğuz Göğüş. (t.y.). İlk İnsanlardan Bugüne Çeşitli Yönleriyle Gaziantep. Gaziantep

¹²² Hüseyin Çınar. (2000). 18. Yüzyılın İlk Yarısında Ayıntab Şehrinin Sosyal ve Ekonomik Durumu. Doktora Tezi. İstanbul.

¹²³ Ahmet Cebeci. (1999). "XVI. Yüzyılda Antep ve Yöresinde Yer Adları". Gaziantep, Küçükdağ, Y. (Ed.), Gaziantep Üniversitesi Vakfı Kültür Yayınları, Yayın No: 6, Gaziantep

¹²⁴ Mehmet Eminoğlu. (2007). Osmanlı Vesikalarını Okumaya Giriş. TDV Yayınları, 8. Baskı, Ankara.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM BULGULAR VE TARTIŞMA

4.1. 137 NUMARALI AYINTAB ŞER'İYYE SİCİLİNİN GENEL BİR DEĞERLENDİRMESİ

Toplam 87 poz ve 257 mahkeme kaydının yer aldığı 137 no'lu Şer'îyye Sicili; Osmanlı padişahı III. Selim Han zamanına denk gelen Hicri 1216-1220 (Miladi 1801-1806) yılları arasındaki Ayntâb mahkeme kayıtlarından oluşmaktadır. İhtiva ettiği belgeler bakımından oldukça zengin olan bu sicilde; merkezden gönderilen emirler (ferman ve berat), Ayntâb'la diğer taşra merkezleri arasındaki yazışmalar (mürasele, ruk'a, mektup, buyuruldu) ve şehir içindeki davalara, vesayet, vakıf, veraset, alım-satım gibi mevzulara ilişkin kayıtlar (i'lâm, hüccet, vakfiye) yer almaktadır.

137 no'lu sicil defterinde padişahın Ayntâb ve civarıyla ilgili buyruklarını içeren 62 ferman bulunmaktadır. Bilindiği üzere fermanlar iki nedenle hazırlanırdı: Birincisi sefer, asker sevki, vergi ve her türlü devlet işlerine dair olan fermanlar Divan-ı Hümayun'un kararı ve padişahın emri ile yazılırdı. İkincisi de taşradaki devlet görevlilerinin veya halkın dilekçesi veya mektubu üzerine Divan'da görüşülmesi ve padişahın emri ile karara bağlanması üzerine yazılırdı. Bu defterde iki tarzda yazılan fermanlara da rastlanmaktadır.

Divan-ı Hümayun'un kararı ve padişahın emri ile yazılan fermana örnek olarak 1/1 no'lu¹²⁵ hükmü gösterebiliriz. Ayntâb ve çevre kazaların kadı ve nâiblerine gönderilen bu fermanda, Edrel Karyesi avâriz vergisini Ayntâb Voyvodası Hüseyin'in toplaması emredilmektedir. Aynı şekilde 2/2 no'lu hükümde, bedel-i nüzul vergisinin toplanması, 5/7 no'lu hükümde dimos-ı Ayntâb mukâta'asının toplanması, 66/82 no'lu belgede de geçmiş yıllardan kalan arpa vergisinin toplanması emredilmektedir.

Sultan III. Selim döneminde bir askeri yenilik olarak vücuda getirilen Nizam-ı

¹²⁵ Hükümlerin sayfa ve belge numaralarını belirtmek için "sayfa no/belge no" yöntemi kullanılmıştır.

Cedid ordusunun ihtiyaçlarını karşılamak üzere İrad-ı Cedid adında bir hazine kurulmuş, bu hazinenin gelirleri de halktan alınan vergilerle karşılanmıştır. Defterimizin 8/10, 9/12, 10/13, 43/56, 44/58, 52/66 ve 78/102 no'lu hükümlerinde de İrad-ı Cedid hazinesine ait olan vergilerin toplanması hususunda emirler yer almaktadır.

Padişahın emri ile yazılan fermanlar çoğunlukla vergilerin toplanması, borç tahsili ve bunların İstanbul'a ulaştırılması konusunda yazılmakla birlikte, yöneticilere görev tevcihi hususunda da emirler gönderilmiştir. Örneğin 23/29 no'lu hükümde Maraş beylerbeyi Seyyid Kalender Paşa'ya, dimos-ı Ayntâb vergisinden olan Burc-ı Rasas mukâta'ası Karye-i Hayam ve Kilise deresi mukâta'alarının yarı hisselerinin toplanması emredilmiş, ayrıca kendisine Ayntâb ve Ravendan voyvodalığı verilmiştir. Görev tevcihine yönelik bir başka örnek olan 105/155 no'lu hükümde de Mekke kadısı Kütahyavî Ömer'e, ber-vech-i arpalık olarak Ayntâb vergisinin toplama görevinin kendisine verildiği yer almaktadır.

Yine Divan-ı Hümayun'un kararı ile gönderilen fermanlara ilginç bir örnek olarak 56/71 no'lu hükmü gösterebiliriz. Haleb valisine ve kadısına gönderilen bu fermana, devletin birçok şehrine yayılmış olan; Osmanlı döneminde kullanılan, 1753'te çıkarılan bir hatt-ı hümayunla değerinin düşük olduğu ve on paraya karşılık bulunmadığı gerekçesiyle dolaşımdan kaldırılan Marbaş¹²⁶ nâmıyla basılan sahte paranın yasaklanması ve bu konuda dikkat edilmesi gerektiği konusunda uyarılar yapılmaktadır. Fermana adı geçen sahte paranın Anadolu ve Rumeli'de çokça kullanıldığı dile getirilmektedir. Sikke tağşışı akçenin ayar ve ağırlığını düşürmek demektir. Bazen devletin kararıyla piyasayı düzenlemek için yapılan bu tağşışler, çoğu zaman da sarraflıkla uğraşan gayr-i müslimlerin, paraların kenarını kırparak gümüşünü çalmalarıyla ortaya çıkardı. Piyasada sıkıntıya sebep olan bu durumlar örnekte görüldüğu gibi ferman ve emirlerle önlenmeye çalışılmıştır.

Merkez kararı ile gönderilen bir ferman örneği de, III. Selim döneminde devlet gündemini çokça meşgul etmiş ve padişahın tahttan indirilmesine önemli bir bahane sayılmış olan Vehhabi hareketi ve isyanı hakkındadır. Kurucusu Muhammed bin Abdülvehhâb'ın olduğu ve 18. yy ortalarında Arabistan yarımadasında ortaya çıkan, 19.yy.da geniş bir bölgeyi etkisi altına alan dînî ve siyâsî bir akım olan Vehhabilik

¹²⁶ Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedi. (1986). Gelişim Yayınları. İstanbul. c.13 s. 7793

hareketi, özellikle III. Selim'in tahtta olduğu dönemde kutsal topraklardaki asayiş ve huzuru olumsuz etkilemiş, isyanların bastırılması için bölgeye değişik yerlerden asker sevk edilmiştir. 59/74 no'lu ferman hükmü bu asker sevkine bir örnek teşkil etmektedir. Maraş mutasarrıfı Kalender Paşa'ya, çevre kadıları ve nâiblerine yazılan emirde; Necid'den çıkıp Mekke ve Medine'de hacılara saldıran Mesud oğlu Abdülaziz eşkiyasının def edilmesi için, asker toplanarak Şam seraskeri komutasına katılmaları söylenmektedir.

Padişahın emri ile yazılmış farklı bir örneği de 136/198 no'lu hükümde görmekteyiz. Ayntâb nâibi ve Trablusşam kadısına gönderilen ferman, kanun dışı hareket ettiğinden ve güvenliği bozduğundan dolayı Ayntâb serdarı Karagözoğlu İbrahim'in, devlet suçlarında çokça başvurulan bir ceza usulü olan Trablusşam'a sürgün edilmesi hususunda yazılmıştır.

Yukarıda da belirtildiği üzere, Divan-ı Hümayun kararı ve padişahın emriyle gönderilen fermanlar olduğu gibi, halkın veya devlet memurlarının dilekçeleri sonucunda kaleme alınan fermanlar da mevcuttu. 137 no'lu Şer'iyeye Sicili'nde bu şekilde fermanlara rastlanmaktadır. Örneğin 3/4 no'lu hükümde; Ayntâb sâkinlerinden ve sâdât-ı kirâmdan olan Seyyid Mustafa, Mehmed ve Seyyid Mehmed isimli kardeşlerin merkeze başvurarak, kendilerine şart olmayan tekâlîf-i şâkka vergisini ödememeleri ve bu konuda vergi toplayanlarca haksız yere rahatsız edilmemeleri husûsundaki dilekçelerine karşılık olarak, padişahın "ehl-i 'örf tâifesi taraflarından bilâ-emr-i şerîf tekâlîf-i şâkka mutâlebesiyle bunları te'addî ve rencîde itdirmeyüp men' ve def' eylesin" emriyle Ayntâb nâibine gönderdiği bir ferman yer almaktadır.

Ayntâb sâkinlerinden ve ilim talebesinden Seyyid Hacı Mehmed'in İstanbul'a yazdığı bir arzuhal neticesinde kaleme alınan 101/129 no'lu ferman kaydı, halktan fazla ve haksız vergi alınması hususundaki bir örneği bizlere göstermektedir. Seyyid Hacı Mehmed, ilim talebesi olduğunu ve peygamberin soyundan geldiğini, fakat çok fakir bir durumda olup vergileri ödemekten aciz bulunduğunu belirttikten sonra örfî vergilerden muaf tutulmasını rica etmektedir. Bunun üzerine padişah da, Ayntâb nâibine ve Ayntâb voyvodasına gönderdiği fermanda, avâız ve nüzul vergilerinin herkesin durumuna göre toplanıp halktan haddinden fazla vergi alınmamasını, emlak ve arazisi olmayanlardan avâız ve tekâlîf vergilerinin istenmemesini emretmiştir.

Berat, herhangi bir memuriyete ve hizmete atananlara veya bir imtiyaz ve muafiyet verilmek üzere padişahın tuğrası ile verilen izin ya da tayin belgesidir. Divandan çıkan beratlar gerekli merkezlere gönderilir ve aynen fermanlarda olduğu gibi mahkeme sicillerine bu belgelerin kaydı alınır. 137 no'lu sicil defterinde padişah tarafından verilen beratlar, 4 mukataa mutasarrıflığı, 5 imamet, 1 zaviyedarlık, 4 müderrislik, 1 hitabet, 2 vaizlik, 1 kütüphane sorumlusu, 6 vakıf yöneticiliği ve 1 mahkeme kâtipliği olmak üzere toplam 25 tanedir. Bu beratların büyük bir kısmı bizzat beratı alan kişinin arzuhali sonucunda gönderilmiş, diğer kısmı da hizmete müstehak olan kişinin tavsiye edilmesi sonucunda irsal olunmuştur.

Dilekçe usulüyle görevlendirme örneğine 17/20 no'lu belgede rastlıyoruz. Ayntâb'da Tarla-yı Atık Mahallesi'ndeki Nuri Mehmed Paşa Camii yanındaki es-Seyyid Hüseyin'in binâ eylediği medresenin müderrisliğine Ayntâbî es-Seyyid Mustafa Halîfe kendisinin ta'yîn edilmesini rica etmiş, padişah da aylık on kuruş vazife ile müderrislik görevini kendisine tevcih etmiştir.

Tavsiye sonucunda verilen berat kaydına örnek olarak 4/6 no'lu hükmü verebiliriz. Bu belgede, Ayntâb'da Ammu Mahallesi'nde Develü Mescidi'nde imam olan Şeyh Mehmed Halîfe vefat ederek yeri boş kalmış, Ayntâb Nâibi Mevlânâ Şeyhzâde es-Seyyid Mehmed Emin de boşta kalan imamet vazifesine Ahmed Halîfeyi tavsiye etmiş ve mezkûr Ahmed Halife imâm olarak atanmıştır.

Memur ve hizmet atamaları sırasında bazen bir görevin hisse usulüyle birden fazla kişiye verildiği de görülmektedir. Örneğin Ayntâb'da Tahtalu Câmiine dörtte bir hisse ile vaizlik cihetine Hâfız Mustafa tevcih olunmuş (20/24 no'lu belge), dimos-ı Ayntâb mukâtaasından Burc-ı Rasas karyesi nisf hissesi de Hâcegân-ı Dîvân-ı Hümâyûndan Beyzâde Mehmed Bey'e verilmiştir.

Birden fazla göreve getirilmeye ilişkin berat kaydına da 25/31 no'lu belgede rastlıyoruz. Ayntâb'daki Babilge Karyesi'ndeki mescidin imâmet ve tevliyet cihetinin mutasarrıfı olan Şeyh Mustafa'nın fevt olmasıyla es-Seyyid Mustafa iki vazifenin kendisine tevcihini rica etmiş ve "vâkıfın rûhu ve devâm-ı 'ömr ve devlet için duaya müdâvemet göstermek" üzere kendisine berat-ı hümayun verilmiştir.

Osmanlı vakıf sisteminde vakfedilen mal veya hizmetin kim tarafından idare edileceği vakfiye denilen belgelerde belirtilmiştir. Genellikle vâkıf, vakfettiği esere

kendisi hayatta olduğu sürece mutasarrıf olur, kendinden sonra da neslinden gelen kimseleri tevliyete meşrûta ederdi. 77/101 no'lu berat kaydında; Boyacızâde Sofi Ahmed Evkâfının vâkıfı Boyacızade Ahmed öldükten sonra vakıf yönetiminin kendi oğullarına devrolunmasını şart koşmuş, fakat es-Seyyid Mustafa ve es-Seyyid Mehmed, tevliyeti haksız yere işgal edince vâkıfın oğlu Molla Mehmed merkeze bu konuyu taşıyarak mütevelliliğin es-Seyyid Mustafa ve es-Seyyid Mehmed'den ref edilmesini ve kendisine tevcih edilmesini istemiş, bunun üzerine padişahın beratıyla Boyacızâde Sofi Ahmed Evkâfının tevliyeti vakfiye şartında belirtildiği üzere oğul Molla Mehmed'e verilmiştir.

Merkez'den taşraya gönderilen bir diğer belge türü, buyuruldu denilen, üst düzey devlet erkânının yazdıkları emirlerdir. Bu tür belgeler İstanbul'daki sadrazam ve vezir statüsündeki devlet adamlarından gelebildiği gibi; kazasker, beylerbeyi ve voyvoda gibi taşra üst düzey görevlilerinden de sudur edebilirdi. 137 no'lu Şer'îye Sicili'nde toplam 19 tane buyuruldu hükmü yer almaktadır.

Genel olarak değerlendirildiğinde defterimizdeki buyuruldu kayıtları asayişin sağlanması ve görev tevcihi hakkında kaleme alınmıştır. Bazı buyuruldu kayıtlarında emrin nereden çıktığı belirtilmemiş, bununla birlikte çoğu buyuruldu Halep, Maraş, Diyarbakır ve Rakka gibi civar eyalet ve sancaklardaki vali ve mutasarrıflar tarafından yazılmıştır. Örneğin 28/35 no'lu hükümde, Halep Valisi İbrahim Paşa, Ayntâb'da birçok eşkıyalık faaliyetinde bulunan ve yakalanıp öldürülen Maktul Hüseyin'in taraftarları olan eşkıyaya karşı şehrin korunması hususunda Ayntâb mütesellimi İbrahim Bey'e emir göndermiştir. Yine 84/111 no'lu Habeş'ten yazılan buyuruldu kaydında; Ayntâb müftüsü, nakibüleşraf kaymakamı, mütesellim, serdar ve zâbitâna, Hicaz'daki eşkıya ile savaşan askerler için zahire ve beygir tedarikinde bulunulması için yardım edilmesi istenmiştir.

Tez konusu olan 137 no'lu sicil defterinde, üst düzey görevlilerin yazdıkları emirlerden mürasele ve ruk'a gibi belgelerle de karşılaşırız.

Kazaları idari görevlileri olan kadılar, merkezden gelen bir fermân veya buyuruldu üzerine, herhangi bir sanığın yakalanması için mahallin voyvodasına veya kethüdasına resmî bir yazı yazabilirlerdi. Veya tayin edildikleri kadılık görevini yine resmî bir yazı ile herhangi bir nâibe devredebilirlerdi. İşte şer'îye sicillerinde yer alan,

kadının kendisine denk veya daha aşağı şahıs yahut makamlara hitaben kaleme aldığı yazılı belgelere mürâsele denir.

137 no'lu sicil defterinde 16 tane mürâsele kaydı vardır. Bu kayıtlarda Ayntâb kadısı olarak Şefikzâde Şerif Sadullah'ın ismini, aynı belgenin iki kez yazıldığı 133/194 ve 133/196 numaralı hükümlerde görüyoruz. Bu kayıtlarda Şefikzâde Şerif Sadullah mahkemenin muhızrlık hizmetini Molla İbrahim'e tevcih etmiştir. Defterin hemen her yerinde geçen diğer bir kadı ismi ise es-Seyyid İbrahim Yesârî'dir. Adı geçen kadının; asayişin sağlanması ve eşkıyanın tedibi (91/115 no'lu hüküm), nâiblik tevcihi (143/207 no'lu hüküm), mahkeme mukayyidliği ve muhızrbaşılığı tayini (152/216 ve 170/249 no'lu hükümler) ve mehir borcunun tahsili hususlarında (153/218 no'lu hüküm) kendinden rütbece alt makamda olanlara mürâsele yazdığı görülmektedir. Diğer taraftan meslektaşlarının es-Seyyid İbrahim Yesârî'ye yazdığı mürâseleler de mevcuttur. Mekke Kadısı ve Ayntâb'ın ber-vech-i arpalık mutasarrıfı olan Kütahyavî Ömer'in, bu mutasarrıflığın niyâbetini Ayntâb kadısına verdiğini belirten 91/114 no'lu belgeyi bu tarz mürâseleye örnek olarak gösterebiliriz.

İki belde veya iki memleket arasındaki şahıslarca iş, tebrik ve taziye gibi vesilelerle birbirine gönderilen yazılara mektup denir. Resmî ve özel olarak gruplandırabileceğimiz mektupların resmî örneklerine sicil defterimizde 27 kez rastlamaktayız. 19/23 no'lu hükümden anlaşılacağı üzere Darüssaade Ağası Bilal, Ayntâb'daki Lala Mustafa Paşa Efendi'nin vakfından bedestan cibayetine mutasarrıf olan Müderriszâde Seyyid Mustafa'nın iktizâ iden 'âidât ve rüsûmâtının ödenmesi hususunda Ayntâb kadısına bir mektup yazmıştır.

Ayntâb kadısına başka bir mektup Yeniçeri Ağası es-Seyyid Halil tarafından gönderilmiştir. Buna göre 31/38 no'lu belgede, Ayntâb serdarı olarak tayin olunan es-Seyyid Hasan Ağa'nın (41/52 no'lu mektup kaydı) görevini yapması hususunda hatırlatmalarda bulunmaktadır. Defterimizde mektupla eş anlamlı kullanılan bir belge türü olan ruk'aya da 4 kez rastlıyoruz.

Şer'iyye sicillerinde bir beldenin sosyal ve ekonomik durumunu ortaya çıkaracak belge türleri, bizzat kazanın kadısı tarafından yazılan ve ahalinin arasında vaki olan her türlü dava, alım-satım, veraset, velayet ve vekâlet gibi resmi işlemlere ait belgelerdir ki; bunlar hüccet, i'lâm ve vakfiye olarak sınıflandırılabilir. 137 no'lu sicil

defterimizde 25 adet hüccet kaydı, 13 i‘lâm kaydı ve 9 vakfiye kaydı vardır. Bununla beraber şer‘iyye sicillerinde geçen ve kazanın müftüleri tarafından yazılan fetva örneklerine bu sicilde rastlanılmamıştır.

Delil, vesika, senet anlamlarına gelen hüccet, kadı tarafından verilen fakat hüküm ihtiva etmeyen, alım-satım, borç, ferağ, adak, vasiyet, vekâlet gibi mevzularda iki tarafın anlaşmalarına dair kadı huzurunda tanzim olunan vesikadır. Günümüzdeki noter belgeleri hüccete benzemektedir. İnceleme konumuz olan defterde en çok vesâyet hücceti, ardından da satış hücceti yer almaktadır.

Birisine ölümünden sonra yerine getirilmek üzere verilen tasarruf hakkı olan vesâyet, 137 no’lu sicil defterinde genellikle aile reisinin ölümünden sonra geriye kalan çocukların miras hakkını korumak ve bakımını üstlenmek şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Çocukların vesâyeti valide, dede, büyük kardeş, hala, amca gibi birinci derecede yakınlarla (vasî-vasiye) verilmiştir. Örneğin 157/226 no’lu hükümde, Eblehan Mahallesi’nden müteveffâ es-Seyyid Emir Hüseyin oğlu Seyyid Mustafa’nın küçük çocukları Ali ve Mehmed’e miras kalan malları korumak ve bütün işlerini görmek için amcaları es-Seyyid İbrahim’in vasî tayin edilmiştir.

Bir malın veya hizmetin belirli bir bedel karşılığında kişiler arasında akit yapılarak el değiştirmesi anlamına gelen satış (bey‘) kavramı defterimizdeki 5 hüccetin konusunu oluşturmuştur. Satış hüccetleri kardeşler arasında vaki olabiliyordu. Örneğin 161/233 no’lu hükümde, Ayntâb’daki Ehl-i Cefâ Mahallesi’nden Torbacıoğlu es-Seyyid Yusuf ve Küçük Bakkal es-Seyyid Mehmed ibn Hacı İbrahim isimli kardeşler; babalarından kalma evin kendilerine düşen hisselerini diğer kardeşleri Pazarbaşı es-Seyyid Salih’e satmışlar ve menzildeki haklarını tamamıyla düşürmüşlerdir. Defterimizde müslim-gayrımüslim arasındaki bir satış örneğini de görebiliyoruz. 158/227 no’lu hüccet kaydında, Ayntâb’da Eblehân Mahallesi’nden iken fevt olan Mayir Selimoğlu es-Seyyid Mustafa’nın eski zevcesi Fatıma tarafından vekîl tayin edilen, müteveffânın kardeşi ve şu anda mezbûre Fatıma’nın zevci olan Mehmed Çelebi; zevcesi Fatıma’ya müteveffâ-yı mezbûrdan miras kalan Arbin mezra‘ası Leyenciyeri mahallindeki bağı, Keparik oğlu Egoro Kören’e satmıştır.

Defterimizde farklı bir örnek olarak diyet hücceti de yer almaktadır. 156/223 no’lu hüccet kaydında, Ayntâb’da Nefah Karyesi’nden Halil bin Hasan Kethüda ve

zevcesi Hatice; oğulları Ali'yi kazara öldüren Mustafa isimli bir çocuk ve babası Tütüncü Ahmed'den diyet karşılığında davacı olmaktan vazgeçmişlerdir. Bunların dışında sicil defterimiz; borç hücceti (165/241 no'lu belge), bir mal veya görevden el çekip başka birine hibe etmek anlamına gelen feragat hücceti (158/229 no'lu belge), vekâlet hücceti (122/171 no'lu belge), takas hücceti (120/169 ve 104/130 no'lu belgeler), itiraf hücceti (100/124 no'lu belge) gibi hüccet örneklerini de içermektedir.

Vakfiyeler; hayır sahibi bir kişinin, Allah rızasını kazanmak amacıyla fakirlere tahsis ettiği malını veya sermayesini belirli şart ve özelliklerle kadının tesciliyle hazırladığı dinî mahiyette bir hüccettir. Vâkıfa verilen orijinal vakfiye belgesinin dışında bir suret de şer'îye sicil defterlerine kaydolunurdu. Bu şekildeki vakfiye örnekleri defterimizde 9 adettir. İki vakfiye kaydının baş tarafları defterde olmadığından isimleri tespit edilememiştir. Tespit edilen vakıf isimleri; Tarla-yı Atîk Mahallesi'nden Şerîfe Asiye ibnet Abdullah Vakfı (97/121 no'lu belge), İbn-i Şeker Mahallesi'nden Hatice binti Haseki oğlu İsmail Vakfı (99/125 no'lu belge), Asiye binti Abdullah Vakfı (110/138 no'lu belge), Boyacı Mahallesi'nden Zeyneb binti Feyzullah Vakfı (109/140 no'lu belge), Şehreküstü Mahallesi'nden Balioğlu el-Hâcc Mehmed Vakfı (114/146 no'lu belge), İbn-i Kör Mahallesi'nden Zeyneb binti Feyzullah Vakfı (131/188 no'lu belge), Şehreküstü Mahallesi'nden Fatıma ibnet Şeyh Mehmed Vakfı (168/247 no'lu belge) şeklindedir. Vakfedilen mallar genellikle bostan, bahçe ve dükkân akarlarıdır. Vakfiyeler bir beldenin dini ve ekonomik yapısını tespit etmek açısından önemli belgelerdir.

Bir mahkemedен çıkan hüküm ve kararı kapsayan resmi belge demek olan i'lâm, toplumun hukuki ve sosyal durumunu belirlemek için kıymetli belgeler olup inceleme defterimizde 13 kayıtla karşımıza çıkmaktadır. Bazen i'lâm kelimesi, bir konuda üst makama bilgi vermek için yazılan yazılar için kullanılmakla birlikte, defterimizde bu tarz i'lâm kayıtlarına rastlayamadık.

İncelenen tarih aralığı olan 1801-1806 yılları arasında kayıt altına alınmış Ayntâb dava kayıtlarına baktığımızda, ahali arasında cereyan eden çok fazla dava kaydı söz konusu değildir. Bu da ahalinin suç oranı ve toplumsal düzeni konusunda bizlere bir fikir verebilmektedir. İ'lâmları kendi içinde gruplandırdığımızda miras, borç, hırsızlık, gasp ve haksız vergi konusundaki davalar ortaya çıkmaktadır. 116/163 no'lu belgede,

İbn-i Eyyüb Mahallesi'nden es-Seyyid el-Hâcc Mehmed ve karındaşı es-Seyyid Abdullah ibn es-Seyyid el-Hâcc Hasan Ağa; amcaoğulları müteveffâ Emir Ramazan oğlu es-Seyyid Mehmed'in el-Hâcc Hızır bin el-Hâcc Ahmed'den alacağı olan beş kuruşu vârisleri olarak talep etmişler ve mahkeme onların lehinde hükme varmıştır. Bunun yanı sıra ilginç bir borç davası olarak 128/181 ve 128/182 no'lu belgelerdeki, Ayntâb voyvodası iken suçlu tespit edilip öldürülen maktûl Hüseyin'in, İspanya konsolosu Encülük Batemes'e ve İngiltere tercümanı Gazban oğlu Nasri'ye olan borçlarının, maktûl-i mezbûrun emlak ve akârâtından tedârik edilip konsolos ve tercümana ödenmesine dâir Haleb Kadısı Mehmed Afif tarafından yazılan i'lâm kayıtları örnek olarak gösterilebilir.

Defterimizde geçen tek hırsızlık olayı 163/235 no'lu hükümde yer almaktadır. Ayntâb'daki Şahme Karyesi'nden Velioğlu Halil bin Mehmed, eşeğini çaldığı suçlamasıyla Tarla-yı Atık Mahallesi'nden Topçuoğlu Artin veled-i Karabet'e dava açmış, şahitlerin dinlenmesiyle Artin veled-i Karabet'in elindeki eşeğin Halil bin Mehmed'e ait olduğu tespit edilmiş ve eşeğin davacı Halil'e teslim edilmesi hususunda karara varılmıştır.

Osmanlı Devleti'nde her toplum kendi kültürünü ve dini yaşayışını asayişe zarar vermeyecek şekilde yaşamaktaydı. Her din mensubu diğer grubun baskısı olmaksızın dini vecibelerini yerine getirebiliyordu. Bununla birlikte kendi dinini bırakıp devletin resmi dini olan İslamiyet'i seçen kişiler de vardı. Bu kişiler Müslüman olduklarını kadı huzurunda şahitlerle tespit ettiriyorlar ve kendilerine bir i'lâm kaydı veriliyordu. Defterimizde bu şekilde iki tane ihtidâ i'lâmı olduğunu görüyoruz. 172/256 ve 172/257 no'lu belgelerde Kayacık Mahallesi'nden Hotuoğlu Panis'in oğlunun Müslüman olup Mehmed ismini alması ve aslen Filibe ahâlîsinden olan Matroş Zimmî'nin Müslümân olup Yusuf ismini almasıyla ilgili ihtidâ i'lâmı kayıtları yer almaktadır.

Toplumun maddi imkânlarını ve yaşam kalitelerini tespit etmek açısından tereke kayıtları da şer'iyeye sicillerinde önemli yer tutmaktadır. Fakat 137 no'lu sicil defterinde sadece 4 adet tereke kaydına rastlanılmaktadır. Bu da tereke kayıtlarına bakılarak Ayntâb halkının söz konusu tarihlerdeki mal varlıklarını ve ekonomik seviyelerini değerlendirmeyi zorlaştırmıştır. Yine de bu kayıtlardan bazı bulgular tespit

edilebilmektedir.

Ayntâb'da Bey Mahallesi'nden müteveffâ Hüsrevoğlu Hüseyin bin Molla Mehmed'in 538 kuruşu, Kozanlı Mahallesi'nden müteveffâ Mehmed ibn Hüseyin'in 112 kuruşu, Asbatri Karyesi'nden müteveffâ es-Seyyid Mehmed ibn es-Seyyid İvaz Çelebi'nin 835,5 kuruşu, Umava (?) Mahallesi'nden müteveffâ Süleymanoğlu Seyyid Mustafa ibn Hasan'ın 484 kuruşu tereke kayıtlarına geçmiştir (162/234, 164/237, 164/238 ve 165/240 no'lu belgeler). Bu rakamlara bakıldığında ekonomik durumun çok üst seviyelerde olmadığı görülmektedir.

Osmanlı Devleti'nin ekonomik ve askeri yapısında önemli bir yer tutan tımar, iltizam ve mâlikâne sistemleri şer'îye sicillerinde çokça karşımıza çıkmaktadır. Devletin, geçimlerine ve hizmetlerine ait masrafları karşılamak üzere bir kısım asker ve memurlara, belirli bölgelerde kendi nâm ve hesaplarına tahsîl salahiyeti ile birlikte tahsis etmiş olduğu vergi kaynaklarına verilen genel isim olan tımar sistemi; arazinin gelirlerine göre has, zeamet ve tımar olmak üzere üç kısma, arazinin yapısına göre mülk ve mülk olmayan şeklinde iki kısma, tımar sahibinin makamına göre eşkinci, mustahfiz ve hizmet (hadere) olmak üzere üç kısma, veriliş şekillerine göre tezkireli ve tezkiresiz olmak üzere iki kısma ayrılırdı.

Doğrudan İstanbul tarafından verilen tımarlar olan tezkireli tımarlarla ilgili kayıtlar 137 no'lu defterimizde karşımıza çıkmaktadır. 21/26 no'lu belgede, Ayntâb'daki defter emînine gönderilen ferman kaydında, Nehr-i Cevâz Nâhiyesi'nde Câğud Karyesi ve gayrıdan olan tımarların Mülâzım Halil veledi Hacı Ömer'e berâtla verilip tezkiresinin verilmesi emredilmektedir.

Avrupa'daki askeri gelişmelerle birlikte Osmanlı Devleti de klasik dönemdeki askeri yapısını değiştirmek zorunda kalmış, talim ve nizamlı merkezi ordu sistemini artırarak taşradaki ordu sistemini azaltma yoluna gitmiştir. Bu vesileyle klasik dönemde sayıları iki yüz bini bulan tımarlı sipahi 18. yüzyılın sonlarına yirmi bine düşmüştür. Bunu da boşalan tımarlara yeni atamalar yapmayarak gerçekleştiren devlet 1839 Gülhane Hatt-ı Hümayunu'yla tımar sistemini tamamen ortadan kaldırmıştır. Tabi bunun sonucunda vergi toplama görevi tımar sisteminin kaldırıldığı yerlerde vergi memurları olan muhassıllara devredilmeye başlanmıştır. Defterimizde boşalan ve yerine atama yapılmayan tımar ve zeametlerle ilgili birçok belge yer almaktadır. 9/12 no'lu hükümde

mutasarrıfları olmayan veya mahlûl olan timâr ve ze'âmetlerin Îrâd-ı Cedîd Hazinesine gönderilmek üzere vergilerinin toplanması Haleb muhassılı Mîr Mehmed'e, Ayntâb kadısı ve diğer kadılara yazılan fermanla emredilmiştir. Benzer belgelere 10/13 no'lu, 52/66 no'lu ve 53/67 no'lu hükümlerde rastlanmaktadır. Tımarla ilgili bir başka ferman kaydını 8/10 no'lu belgede görmekteyiz. Îrâd-ı Cedîd hazînesi ze'âmet ve timârlarını toplamakla görevli olan Ayntâb eşrâfindan Ahmed Bey'in, topladığı vergilerden zimmetinde kalan borcunu ödememesi üzerine Haleb muhassılı Mîr Mehmed ve Ayntâb nâibine bu borcun tahsil edilmesi hususunda ferman yazılmıştır. Tımar sisteminin en büyük gelirlî toprak parçası olan haslar padişahlara, hanedana mensup kişilere, beylerbeyi ve sancakbeyi gibi üst rütbeli kişilere verilirdi. 40/51 no'lu belgede Başkend Karyesi'nin rûsûm-ı örfiyyesinin havâss-ı hümâyûn için alınması ve bu gelirlerin yabancıların gasbından korunması hususunda Maraş Beylerbeyi Kalender Paşa ve Ayntâb kadısına bir ferman gönderilmiştir.

Devlete ait bir arazi veya bir gelirin bir bedel mukabilinde kiraya verilmesi veya geçici olarak temlikî anlamına gelen mukataa sistemi, iltizam usulü, emanet usulü ve 17. yüzyılın sonlarında ortaya çıkan mâlikâne olmak üzere üç kısma ayrılmıştır. Devlete gelir getiren kaynaklar 17. yüzyıldan itibaren para ekonomisinin gittikçe değer kazanması sonucunda, yavaş yavaş belirli bir bedel karşılığında şahıslara vermeye başlanmıştı. Bu sistemin adı iltizamdır. İltizamı üzerine alan mültezimler -ki bunlar genellikle şehrin zengin ve nüfuzlu kişileri olurdu- geliri devlete peşin olarak öderler, sonra bunu halktan tahsil ederlerdi. Önceleri ticaret maddelerine konan resimler ve padişah haslarının gelirleri, hâsılatı nakit olarak temin etmek amacı ile iltizama verilirken, sonraları bütün dirlik sahipleri tasarrufları altındaki gelir kaynaklarını iltizama vermeye başlamışlardır. İltizamla ilgili bir kayıt 23/29 no'lu ve 30/37 no'lu belgelerde geçmektedir. Bu hükümlerde, Maraş Beylerbeyi Seyyid Kalender Paşa'ya, dimos-ı Ayntâb'a tâbi Burc-ı Rasas Karyesi mukâtaasının, Karye-i Hıyam ve Kilise Deresi mukâtaalarının nisf hisselerinin verilmesi fermanla emredilmiştir.

Dirlik sahiplerinin tasarrufları altındaki gelirlerin iltizama verilmesi de Osmanlı Devleti ekonomik yapısında görülebilen bir durumdu. Bununla ilgili olarak 37/47 no'lu belgede geçtiği üzere, Ayntâb'daki 1217 senesine ait penbe rûsûmunun Macunî İsmail Ağa'ya iltizâma verildiğine dair Penbe Emîni Tavîl Ömerzâde Osman tarafından bir

temessük kaydı yazılmıştır.

Mâlikâne sistemi ile mukâtaa tasarrufu örneğine 38/49 no'lu belgede rastlıyoruz. Bu berât kaydında, Hâcegân-ı Dîvân-ı Hümâyûndan Beyzâde Mehmed Bey'in ferâğı neticesinde Dimos-ı Ayntâb mukâtaasından Burc-ı Rasas Karyesi nısf hissesi, Mehmed Salik bin İzzet Hasan'a ber-vech-i mâlikâne verilmiştir. Mâlikâne usulü mukâtaa berât kayıtlarını 62/77 no'lu, 63/78 no'lu ve 83/109 belgelerde de ayrıca görebiliyoruz.

Devlet yapısı içinde vergi sistemi çok önemli bir yer teşkil etmektedir. Bütün büyük devletler gibi Osmanlı Devleti de uzun yıllar varlığını devam ettirmesini çok sağlama temellerle inşa ettiği vergi sistemine borçludur.

Osmanlı Devleti'nin klasik vergi düzeni üç kısma ayrılmıştır. Bunlar; tekâlif-i divaniye (avarız, nüzul, sürsat, kürekçi), tekâlif-i şer'iyeye (öşür, haraç, ağnam ve cizye) ve tekâlif-i örfiye (cürüm ve cinayet, arus, bennak, mücerret vb.)dir. Defterimizde karşılaştığımız vergi çeşitleri; penbe (pamuk) vergisi, dimos (öşür) vergisi, şa'îr (arpa) resmi, dakîk (un) resmi, bad-ı hevâ, resm-i tapu, gümrük vergisi, avarız vergisi, nüzul vergisi, kürum haracı, imdâd-ı seferiye, imdâd-ı hazariye, tekâlif-i şâkka, cizye, ağnam resmi, kıl resmi, yapağı resmi gibi vergilerdir.

Ayntâb'dan alınan vergilere baktığımızda, üretim çeşitliliği özellikle üç kaleme toplanmaktadır. Bunlar penbe (pamuk), şa'îr (arpa) ve yapağı üretimidir. Bu bağlamda penbe (36/46 no'lu, 37/47 no'lu ve 79/103 no'lu hükümler), şa'îr (22/28 no'lu, 33/41 no'lu, 66/82 no'lu ve 82/108 no'lu hükümler) ve yapağı (43/57 no'lu, 44/58 no'lu ve 78/102 no'lu hükümler) üretiminin çokça yapıldığını söyleyebiliriz.

18. yüzyıldan sonra ise sık yapılan savaşlar ve ekonominin zayıflamasından ötürü bu vergi sistemi yeterli olmamış, tekâlif-i şakka türünden vergiler de alınmaya başlanmıştı. Tabi bu da bazı haksız uygulamalara neden olmuş ve merkeze şikâyetler söz konusu olmuştur. Böyle bir belgeye 3/4 no'lu hükümde rastlanmaktadır. Ayntâb'da Örim Evlek (?) Kazâsı sâkinlerinden ve sâdât-ı kirâmdan olan Seyyid Mustafa bin Seyyid Hacı Mustafa ve karındaşları Mehmed ve Seyyid Mehmed'in tekâlif-i şâkka ödememeleri ve bu konuda vergi toplayanlarca rahatsız edilmemeleri husûsunda padişah kazâ nâibine bir ferman göndermiştir. Aynı şekilde 101/129 no'lu ferman da, halktan haksız yere vergi alınmamasına dair Ayntâb görevlilerine uyarılarda bulunmaktadır.

Yukarıda verilen bilgiler ışığında araştırma konumuz olan, 19. yüzyılın başlarında yazılmış 137 no'lu Şer'iyeye Sicili'nin, Osmanlı resmi belge türlerinin çeşitliliği yönünden zengin bir envantere sahip olduğunu söyleyebiliriz. Bununla birlikte vakfiye ve tereke kayıtları kazânın ekonomik gelişmişlik düzeyi hakkında; fermân ve buyuruldu kayıtları merkezî idarenin Ayntâb Kazâsı'na bakış açısı ve idari yapı hakkında, i'lâm ve hüccetler ise kazânın sosyal ve dini boyutu hususunda ayrıntılı bilgiler vermektedir. Bu sicil defteri kendisine yakın tarihlerde kaydedilmiş olan diğer sicillerle karşılaştırılarak değerlendirildiğinde Ayntâb'ın 19. yüzyıl siyasi, ekonomik, sosyal ve askeri yapısı hakkında ayrıntılı ve geniş perspektifli değerlendirmeler yapılabilecektir.

4.2. 137 NUMARALI AYINTÂB ŞER'İYYE SİCİLİNE GÖRE TESPİT EDİLEN İDARİ VE SOSYAL YAPILAR

1516 Mercî Dabık, 1517 Ridâniye savaşlarıyla kesin olarak Osmanlı sınırlarına dâhil olan Antep, ilhakı müteakip dönemde sancak haline getirilerek önce Arap Vilayeti Beylerbeyliği'ne daha sonra da Dulkadir Beylerbeyliği'ne bağlanmıştır. Antep'in Maraş'a bağlılığı XIX. yüzyılın ilk yarısına kadar devam etmiştir. : 1830 (H. 23 Ramazan1245) senesinde Halep'ten gönderilen bir buyrultu ile Maraş'tan ayrılarak Halep'e ilhak olmuştur. XIX. yüzyılda Antep'in idari yapısında meydana gelen bir diğer önemli değişiklik Mısır Hidivliği'ne ilhak edilmesidir. Bütün bu süreçler XIX. yy.'ın ilk yarısında Antep'in idari yapısında istikrarsızlığı ortaya koymaktadır.¹²⁷

H. 1216-1220 (M. 1801- 1806) yılları arasındaki mahkeme kayıtlarını içeren 137 numaralı Ayıntâb Şer'iyeye Sicili'nde 9 Kaza, 2 Nahiye, 59 Mahalle, 124 Köy, 8 Mezra tespit edilmiştir.

¹²⁷ Hi İmi Bayraktar, a.g.m. s.83-85

4.2. 1. Kazalar, Nahiyeler, Mahalleler, Köyler ve Mezra'alar

Tablo 4. 1. Tesbit Edilen Kazalar

Ayvalı	Hekimhanı	Malatya
Besni	Hısn-ı Mansur	Şeteri
Elbistan	Keşân	Zamantı

Tablo 4. 2. Tesbit Edilen Nahiyeler

Nehr-i Cevaz	Tilbeşar
--------------	----------

Tablo 4. 3. Tesbit Edilen Mahalleler

Ammu	Akyol	Aliyyü'n- Neccar	Bey
Beybaba	Bostancı	Boyacı	Cabi
Cevizlice	Cihansuyu	Çukur	Eblehan
Ehl-i Cefâ	Hayik Müslüman	Hayik Zimmiyan	Hızırçavuş
Huzur	İbn-i Eyüb	İbn-i Kör	İbn-i Şeker
Kapu	Karasakal	Kayacık	Kılınçoğlu
Kızılca	Kızılcomescid	Kozanlı	Kurb-ıAliyyü'n- Neccar
Kurb-ı Bey	Kurb-ı Bostancı	Kurb-ı Cevizlice	Kurb-ı Kayacık
Kurb-ı Kozanlı	Kurb-ı Molla Ahmed	Kurb-ı Şhreküstü	Kurb-ı Zincirli
Kürkciyan	Kürümcıyân	Leylancık	Mağarabaşı
Malkez	Mastal	Molla Ahmed	Musulluzâde
Sahitbize	Seferpaşa	Seng-i Hoşkadem	Seng-i Nakkâş
Seng-i Tavail	Süfyan	Şarkıyan	Şhreküstü
Tarla-yı Atik	Tarla-yıCedid	Aşlaki	Tövbe
Yahni	Yensur	Zimmiyan	

Tablo 4. 4. Tesbit Edilen Köyler

Ağçaburç	Ağçahöyük	Ağçaburç Mantar	Ağçakend
Akpınar	Alicı	Arıl	Asbatri
Atabey	Bableke	Babilke	Bağdıgın
Balankor	Başkend	Battalhöyük	Bedirkend
Beylerbeyi	Bilekkendi	Bortu	Burc
Burc-ı Rasas	Büyük Arablar	Büyük Kızılhisar	Câgırd
Cağdığı	Cedid	Cegede Cuba	Cübeğer
Çakal	Çarpın	Çartil	Çatal Mezra'a
Çörekli	Damlalica	Dellak	Dülük
Edrel	Elçi	Eriklüce	Esbatrin
Gerciğın	Gevce	Göcek	Göğencik
Göngerke	Görenler	Gürgin	Gürleyen
Harar	Hıyam	Hezek	İbrahimci
İbrahimşehir	İkizkuyu	İncesu	İsmavin
Kantar	Kantara	Kantavir	Karab
Karacaviran	Karadikek	Karagöz	Karahöyük
Karakuyu	Karye-i Kıyam	Kayacık	Kaykend
Kefker Cebel	Kelbin	Kelel	Kenayık
Kızılcaburç	Kızılcahend	Kilisecik	Kübekrek
Küçük Arabşar Aşağıoba	Küçük Karacezirân	Küçük Kızılhisar	Küçük Ma'sara
Kürd	Kürd Mihmadlü	Kürüm	Lohan ma'a Nurcalı
Mazmahor	Merhemân	Mertmenge	Mezar
Mezra'a-i Alâiye	Mezra'a-i Esbatrin	Narlıca	Nefah
Nurdâne	Orul	Öril	Örim Evlek
Pekeşli	Rum Evlek	Sahme	Sam
Sam Mezra'ası	Sarıt Mezra'ası	Selüklü	Seylan
Sunbat	Şahme	Şefidin	Tahnı
Tahtan	Tilbeşar	Tilbeşar Mezra'ası	Telefar
Tel Fahri	Turnalık	Ufacık	Ulu Ma'sara
Ulumsöğüd	Vâsıla	Yaylacık	Yukarıobası
Zaranbu	Zemke	Zevgir	Zülfikâr

Tablo 4. 5. Tesbit Edilen Mezra'alar

Çekerekli	Dilgi	Kabasakal	Karasakal
Kilisederesi	Sam	Tülek	Uçarbaha

4.2.2. Medreseler, Camiiler ve Vakıflar

H. 1216-1220 (M. 1801- 1806) yılları arasındaki mahkeme kayıtlarını içeren 137 numaralı Ayıntâb Şer'iyye Sicili'nde; 3 Medrese, 10 Camii, 10 Vakıf tespit edilmiştir.

Tablo 4. 6. Tesbit Edilen Medreseler

Kozanlı Mahallesi Camii Avlusundaki El- Hâcc Mustafa Medresesi
Nuri Mehmed Paşa Camii Medresesi
Tahtani Camii Medresesi

Tablo 4. 7. Tesbit Edilen Camiiler

Basmacızâde es Seyyid –eş Şeyh Abdurrahman Efendi Mescidi	Babilge Karyesi'nde Mescid-i Şerif
Ehl-i Cefâ Camii	Hatuniye Mescidi
Kozanlı Mahallesi Camii	Nakkâş Kasım Mescidi
Nuri Mehmed Paşa Camii	Tahtalu Camii
Tahtani Camii	Taşlak Mahallesi Mescidi

Tablo 4. 8. Tesbit Edilen Vakıflar

Abdülkadir Geylani Zâviye Vakfı	Boyacızâde Seyyid Ahmed Evkâfi
Boyacızâde Sofî Ahmed Evkâfi	Demirci Zaviyesi Vakfı
Dülük Baba Zaviyesi Vakfı	Nuri Ali Ağazade Hüseyin Ağa Vakfı
Safiye Hatun Vakfı	Sekekoğlu Vakfı
Şehr-i Sahur Vakfı	Taşlak Mahallesi Mescidi Vakfı
Şerife Asiye İbnet Abdullah Vakfı (Tarla-yı AtikMahallesi'nde)	Hatice Binti Haseki Oğlu İsmail Vakfı
Asiye Binti Abdullah Vakfı	Zeyneb Binti Feyzullah Vakfı
Balioğlu El-Hâcc Mehmed Vakfı	Fatıma İbnet Şeyh Mehmed Vakfı

SONUÇ

Osmanlı Padişahı III. Selim Han zamanına denk gelen (H. 1216-1220 / M. 1801- 1806) yılları arasındaki Ayntâb Şer'iyye Mahkemesinde görülen, toplam 257 mahkeme kaydının yer aldığı, 137 numaralı Şer'iyye Sicili'nin değerlendirilmesi sonucunda Ayntâb'ın sosyo-ekonomik ve kültürel yapısı hakkında önemli bilgilere ulaşıldı.

İslâm'ın üstünlük anlayışına dayalı olarak diplomaside Avrupalı devletlere karşı mesafesini koruyan Osmanlı Devleti; bu sebeple Avrupa'daki sosyal, siyasal, ekonomik ve teknik gelişmelerin önemini ve bu gelişmelerin Osmanlı Devleti'nin üzerindeki etkilerini yeterince kavrayamamıştır. III. Selim'in tahta çıktığı süreçte; Dünya siyasetinde 1789 Fransız İhtilâli ile gelişen uluslaşma hareketlerinin imparatorlukları etkilemeye başladığı bu dönem; Osmanlı Devleti açısından özellikle askeri alanda olmak üzere sosyal, siyasal, ekonomik, teknik vb. alanlarda Avrupalı devletlerden geri kalındığının iyice anlaşıldığı bir dönem olmuştur. Bu durum önceki dönemlere nazaran daha sistemli ve dış dünyaya daha açık bir yenilik anlayışının hayata geçirilmesi ihtiyacını doğurmuştur. Fetih politikasına dayalı sosyo-ekonomik yapılanmanın dünya şartlarında yeterli olmadığı bir süreçte bozulmanın ilk önce hissedildiği alan olarak başta askeri alanda olmak üzere yenilenme ihtiyacı doğrultusunda çeşitli alanlarda yenileşme düşüncesi ortaya çıkmıştır. Bundan dolayı "Nizam-ı Cedid" bu dönemde hem yeni kurulan ordunun hem de yeni oluşturulmaya çalışılan düzenin adı olmuştur. "Nizam-ı Cedid'in ihtiyaçlarını karşılamak için ise" İrad-ı Cedid" adında bir hazine kurulmuş, bu hazinenin ihtiyaçları için halktan vergi toplanmıştır.

137 Numaralı Ayntâb Şer'iyye Sicili'nde İrad-ı Cedid hazinesine aktarılmak

üzere vergi toplanması ile ilgili birçok hükme rastlanmaktadır. Bu dönemde Ayntâb halkının üzerindeki vergi yükünün arttığı ve halktan haksız yere fazla vergi toplanmasının da söz konusu olduğu tespit edilmiştir. Ekonomideki sıkıntıyı göstermesi bakımından bir diğer örnek ise Halep Valisi ve Kadısına Marbaş adıyla basılan sahte pararnın yasaklanması konusunda yapılan uyarılar dikkati çekmektedir.

III. Selim döneminde hem dini hem de siyasi bir hareket olarak ortaya çıkan Vehhabilik hareketi devleti meşgul eden önemli meselelerden biri haline gelmiştir. İslâmî Hz. Muhammed zamanındaki haline kavuşturmak iddiasında olan Vehhabiler, ayaklanarak kutsal topraklardaki asayiş olumsuz etkilemişlerdir. Devlet isyanları bastırmak için değişik yerlerden bölgeye asker sevkıyatı yapmıştır. Bu yerlerden birinin Ayntâb ve çevresi olduğunu yazılan bir ferman hükmünde anlamaktayız. Ayntâb'da asayişin temini için ise çeşitli buyuruldu ve ferman kayıtlarına rastlamaktayız. Ayıntab nâibi ve Trablusşam kadısına gönderilen fermanda ise Ayntâb serdarı Karagözoğlu İbrahim'in kanun dışı hareket ederek asayiş bozduğundan dolayı Trablusşam'a sürgün edilmesi hususunda bir ferman kaydı bulunduğu tespit edilmiştir.

137 Numaralı Ayntâb Şer'iyye Sicilindeki belgelerden 1801-1806 yılları arasında Ayntâb'da ahali arasında cereyan eden çok fazla dava kaydının olmadığı tespit edilmiştir. Bu da o dönemde Ayntâb'da suç işleme oranının fazla olmadığını göstermektedir.

İmparatorluğa bağlı farklı etnik ve dini yapıdaki unsurları bir arada tutan en önemli yapı taşlarından biri dinsel hoşgörüdür. Toplumda herkes kendi kültürünü ve inancını serbestçe yaşayabilmekteydi. Bu etkin hoşgörü ortamında kendi dinini bırakıp hür iradesiyle devletin dinini seçen kimseler de çıkabiliyordu. Böyle bir örneğe 137 Numaralı Ayntâb Şer'iyye Sicili'ndeki iki kayıta rastlamaktayız.

Şer'iyye sicilleri içerisinde yer alan terekeler bize bölgenin ekonomik gelişmişlik düzeyi hakkında bilgi vermek bakımından önem teşkil etmektedir. Fakat 137 Numaralı Ayntâb Şer'iyye Sicili'nde sadece 4 adet tereke bulunmakta bu da terekelere dayanarak ekonomik tespit yapmamızı güçleştirmektedir. Ayntâb'da toplanan vergilere baktığımızda ise bölgede yetiştirilen ürün çeşitliliğini tespit edebilmekteyiz. Ayntâb bölgesinde alınan vergilere baktığımızda üretimde pamuk, arpa ve yapağı üretiminin ağırlık kazandığını anlamaktayız.

137 Numaralı Ayntâb Şer'iyeye Sicili'ni incelediğimizde Osmanlı Devleti'nin klasik dönemde temel askeri ve ekonomik sistemi olan tımar sistemindeki bozulmaları da tespit edebilmekteyiz. Avrupa'daki gelişmeler doğrultusunda yeni, güçlü ve merkezi bir ordu kurulmaya çalışıldığı bu dönemde de tımarlı sipahilerin sayısında azalmalar görülmüştür. Tımar sisteminin bozulmaya yüz tuttuğu süreçte vergi toplama işi muhassıllara devredilmiştir. Çalışma konumuz olan defterde; bu gelişmeler üzerine boşalan ve yerine atama yapılmayan tımar ve zeametlerle ilgili kayıtları içeren birçok belge tespit edilmiştir. Tımar sisteminin yerini alan; vergi toplama işinin belli bedeller karşılığında şahıslara verilmesi demek olan iltizam usulü ile ilgili kayıtlara da bu defterde rastlamaktayız. Ayrıca ekonomik sıkıntılar ve yapılan savaşlardan ötürü mevcut vergi sisteminin yeterli olmadığı durumlarda tekâlif-i şakka vergilerinin de toplandığını verilen hükümlerden anlamaktayız.

Eksiklikleri olsa dahi yapılan bu çalışmada; 137 Numaralı Ayntâb Şer'iyeye Sicili'ndeki belgeler ışığında Ayntâb'ın XIX. yy.'in ilk yarısındaki sosyo-ekonomik yapısıyla ilgili tespitler ortaya koymaya çalıştık. Bu tür çalışmalar arttıkça şehir tarihçiliğinin daha da gelişeceği ve bu alanda daha bütüncül tespitler yapma olanağının gelişeceği kanaatindeyiz.

KAYNAKLAR

- Akbulut, İlhan. (2000). "Osmanlı Devleti'nde Adalet Düzeni." AÜEHFD, c.IV S. 1-2
- Akdağ, Mustafa. (1999). Türkiye'nin İktisadi ve İçtimai Tarihi (1243-1453). Barış Yayınları c.I, Ankara.
- Ahıskalı, Recep. (2001). "Muhzır." Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi. Güzel Sanatlar Matbaası. c. XXXI, İstanbul.
- Akgündüz, Ahmet. (2002). "İslam Hukukunun Osmanlı Devleti'nde Tatbiki: Şer'iyeye Mahkemeleri ve Şer'iyeye Sicilleri." Türkler Ansiklopedisi, Yeni Türkiye Yayınları, c.X, Ankara.
- Akgündüz, Ahmed. Öztürk, Said.(1999). Bilinmeyen Osmanlı, Osmanlı Araştırmaları Vakfı, İstanbul.
- Aktaş, Necati. (1999). "Osmanlı Dönemi Arşivciliğimiz." Osmanlı Ansiklopedisi. Eren, Güler (Ed.), Yeni Türkiye Yayınları, c. 6, İstanbul.
- Altınöz, İsmail. (1999). Dulkadir Eyâleti'nin Kuruluşunda Antep Şehri (XVI. Yüzyıl). Gaziantep. Küçükdağ, Y. (Ed.), Gaziantep Üniversitesi Vakfı Kültür Yayınları, Yayın No:6, Gaziantep.
- Arık, F. Şamil.(1997). Osmanlılarda Kadılık Müessesesi 1, OTAM, Ankara
- Arslantaş, H. Adnan. (2009). "Tarihsel Sosyoloji Araştırmaları İçin Önemli Bir Kaynak: Şer'iyeye Sicilleri." Hikmet Yurdu Dergisi, Yıl:2 S. 3, İstanbul
- Atalar, Münir. "Şer'iyeye Mahkemelerine Dâir Kısa Bir Tarihçe." Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi İslâm İlimleri Enstitüsü Dergisi. Kibaroğlu, Mehmet. (Operatör), Sayı:4, Ankara
- Avcı, Casim. (2001). "Nâib." Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi. Güzel Sanatlar Matbaası, c. XXXII, İstanbul.
- Aydın, M. Akif. (2002). "Osmanlı Hukukunun Genel Yapısı ve İşleyişi." Türkler Ansiklopedisi, Yeni Türkiye Yayınları, c.X, Ankara.
- _____ (2010). Türk Hukuk Tarihi, 8. Baskı, Beta Yayınları, İstanbul.
- Aydınlı, Abdullah. (2001). "Arz". Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi, Güzel Sanatlar Matbaası. c. III, İstanbul.
- Bayındır, Abdülaziz. (1999). "Osmanlı'da Yargının İşleyişi." Osmanlı Ansiklopedisi. Eren, Güler (Ed.), Yeni Türkiye Yayınları, c. 6, İstanbul.
- Bayraktar, Hilmi. (2000). *XIX. Yüzyılın İlk Yarısında Antep'in İdari Yapısı ve İktisadi Durumu*. Osmanlı Döneminde Gaziantep Sempozyumu. Arsan Yayınları, Gaziantep.
- Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedi. (1986). Gelişim Yayınları. İstanbul. c.13

- Cebeci, Ahmet. (1999). XVI. Yüzyılda Antep ve Yöresinde Yer Adları. Gaziantep, Küçükdağ, Y. (Ed.), Gaziantep Üniversitesi Vakfı Kültür Yayınları, Yayın No:6, Gaziantep.
- Çınar Hüseyin. (2000). 18. Yüzyılın İlk Yarısında Ayıntab Şehri'nin Sosyal ve Ekonomik Durumu. Doktora Tezi, İstanbul
- _____ (2000). *XVIII. Yüzyılın İlk Yarısında Ayıntâb (Antep) Şehrinde Bir Güç Unsuru Olarak Yeniçeriler*. Osmanlı Döneminde Gaziantep Sempozyumu. Arsan Yayınları, Gaziantep.
- Devellioğlu, Ferit. (2004). Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat. Aydın Kitabevi, 21. Baskı, Ankara.
- Dursun, Davut. (2002). "Türk Siyasi Hayatında Klasik / Geleneksel Sistemden Modern Sisteme Geçiş Çabaları." Türkler Ansiklopedisi, Yeni Türkiye Yayınları, c. IX, Ankara.
- Eken, Galip. (1988). Gaziantep'in 113 Numaralı Şer'iyye Sicili Transkripsiyon ve Değerlendirme (H. 1168- 1169 M. 1755- 1756). Yüksek Lisans Tezi. Ankara.
- Ekinci, E. Buğra. (2008). Osmanlı Hukuku. Arı Sanat Yayınevi, İstanbul.
- Eminoğlu, Mehmet. (2007). Osmanlı Vesikalarını Okumaya Giriş TDV Yayınları, Ankara.
- Ergeç, Rifat. (1999). "Gaziantep Kalesi." Cumhuriyetin 75. Yılına Armağan. Gaziantep Eryetgin, Murat. (2011). 149 Numaralı Ayıntâb Şer'iyye Sicili'nin Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi (H.1294-1295 / M.1877-1878) Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep
- Gedikli, Fethi.(2006). "Şer'iye Sicillerinin Hukuk Tarihi Açısından Önemi ve Sicillere Dayalı Araştırmalar." Düünden Bugüne Osmanlı Araştırmaları. İSAM, Yayın No: 391, İstanbul.
- Göğüş, M. Oğuz. (1997). İlk İnsanlardan Bugüne Çeşitli Yönleriyle Gaziantep. Gaziantep.
- Gökhan, İlyas.(2000). *Gaziantep ve Yöresinin Osmanlı Hakimiyetine Geçmesi*. Osmanlı Döneminde Gaziantep Sempozyumu. Arsan Yayınları, Gaziantep.
- İlgürel, Mücteba. (1974). Şer'iyye Sicillerinin Toplu Kataloğuna Doğru. İstanbul Üniversitesi Tarih Dergisi, S. 28-29, ss. 123-166
- İpşirli, Mehmet. (2001). "Osmanlılar'da Nâiplik." Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi, Güzel Sanatlar Matbaası. C. XXXII, İstanbul
- Kazıcı, Ziya. (2010). İslâm Medeniyetleri ve Müesseseleri Tarihi. M.Ü. İlâhiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 8. Baskı, İstanbul
- Kuzucu, Serhat. (2006). 123 Numaralı Gaziantep Şer'iyye Sicilinin Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi (H. 1180-1181 / M. 1766-1767) Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep
- Küçükaşçı, M. Sabri. (2001). "Kâtip". Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi, Güzel Sanatlar Matbaası. c. XXV, İstanbul
- Kütükoğlu, Mübahat S. (1998). Osmanlı Belgelerinin Dili (Diplomatik). Kubbealtı Neşriyatı. No:35 İstanbul.
- _____ (2001). "Arz". Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi, Güzel Sanatlar Matbaası. c. III, İstanbul.
- _____ (2001). "Osmanlı Bürokrasisinde Mektup". Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi, Güzel Sanatlar Matbaası. c. XXIX, İstanbul.
- _____ (2001). "Takrir". Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi, Güzel Sanatlar Matbaası. c. XXXIX, İstanbul.

- Ortaylı, İlber. “Osmanlı Kadısı, Tarihi Temeli ve Yargı Görevi”. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, c.30 S. 1-4, Ankara.
- _____ (2001). “Osmanlı Devleti’nde Kadı.” Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi. Güzel Sanatlar Matbaası. c. XXIV, İstanbul.
- Özdeğer, Hüseyin.(1996). “Gaziantep.” Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi. Güzel Sanatlar Matbaası, c.XIII, İstanbul
- Öztürk, Said. (2001). “Kassâm”. Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi. Güzel Sanatlar Matbaası, c. XIV, İstanbul.
- _____ (2000). *Halep ve Maraş Ahkâm Defterleri*. Osmanlı Döneminde Gaziantep Sempozyumu. Arsan Yayınları, Gaziantep.
- Pakalın, M. Zeki. (1993). Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü I-II-III, MEB Yayınları, İstanbul.
- Pamuk, Bilgehan. (2009). Bir Şehrin Direnişi “Antep Savunması”. IQ Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul.
- Pierce, Leslie. (2005). Ahlak Oyunları (1540-1541 Osmanlı’da Ayntab Mahkemesi ve Toplumsal Cinsiyet, Ülkün Tansel (çev.), Tarih Vakfı Yayınları. İstanbul.
- Sami, Şemseddin. (2002). Kâmûs-ı Türki. Çağrı Yayınları, 12. Baskı, İstanbul.
- Şıvgın, Hale. (2000). “19. Yüzyılın İlk Yarısında Gaziantep.” OTAM Dergisi, S. 11, ss.503-553
- Uzunçarşılı, İ. Hakkı. (1988). Osmanlı Devletinin İlmiye Teşkilâtı. 3. Baskı, TTK, Ankara
- _____ (1988). Osmanlı Devletinin Saray Teşkilâtı. 3. Baskı, TTK, Ankara
- Üçok, Coşkun., Mumcu, Ahmet.ve Bozkurt, Gülnihal.(1999). Türk Hukuk Tarihi. Savaş Yayınevi, Ankara.
- Yediyıldız, Bahaeddin. (2003). XVIII. Yüzyılda Türkiye’de Vakıf Müessesesi. TTK, Ankara
- Yiğit, Ahmet.(2007). “Ayıntab’dan Gaziantep’e: Bir Osmanlı Şehrinin Profili”, Gaziantep Dört Yanı Dağlar Bağlar. Özpallabıyıklar, Selahattin (Haz.), Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.
- Yüce, Sema. (2010). 98 Numaralı Gaziantep Şer’iyye Sicili (H. 1155/ M.1742-1743) Transkripsiyon ve Değerlendirme, Yüksek Lisans Tezi, Kayseri.
- [http:// www. pdf.gen.tr](http://www.pdf.gen.tr)
- <http://www.kaynakça.info>

EKLER

EK A. 137 Numaralı Ayıntab Şeriye Siciline Ait Belge Örnekleri

ÖZGEÇMİŞ

Serpil Acioğlu 1982 yılında Gaziantep'te doğdu. Hacettepe Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih bölümünden 2006 yılında mezun oldu. 2008 yılında Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Ana Bilim Dalı'nda yüksek lisans eğitimine başladı. 2009-2011 yılları arasında ise Gaziantep Üniversitesi Meslek Yüksek Okulu'nda Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi derslerine girdi

VITAE

Serpil Acioğlu was born in Gaziantep in 1982. She graduated from the department of History, Faculty of Arts and Sciences at Hacettepe University, in 2006. She started master degree in the department of History, Institute of Social Sciences, at Gaziantep University. She taught "Atatürk's Principles and Revolutions" course in Gaziantep University Vocational Schools from 2009 to 2011.